

Ehl-i Beyt sevgisini yüreğinde
duyan aziz babamın ve
annemin ruhlarına...

KEVSER SURESİ

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir
alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.
Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

CEMİL ÇİFTÇİ

Divan Şiirinde
KERBELÂ
AĞITLARI

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 145

Kitabın Orijinal Adı: Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları

Yazarı: Cemil Çiftçi

Dizgi ve Mizanpaj: Ali Çiftçi

Kapak: Hasan Başbuğ

Baskı: Can Matbaacılık

Basım Tarihi: Kasım 2008

ISBN: 978-9944-709-30-9

İsteme Adresi:

Kevser Basın Yayın Ltd. Şti.

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: 0212 – 534 35 28 Faks: 0212 – 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

MERSİYE	11
XIV-XV. YÜZYIL	23
Nesîmî (öl. 1404)	25
Yazıcızâde Mehmed (öl. 1451)	27
Karamanlı Aynî (öl. 1490-94)	32
XVI. YÜZYIL	35
Hayretî (öl. 1534)	37
Zâtî (öl. 1546)	41
Nureddin (öl. ?)	44
Fuzûlî (öl. 1556)	51
Behîşfî (öl. 1570)	54
Ubeydî (öl. 1573)	58
Aşkî (öl. 1576)	59
Virânî (öl. ?)	61
Şemsî (öl. 1580)	64
Sâfî (öl. ?)	65
Hâşimî (öl. ?)	69
Mustafa Âlî (öl. 1600)	70
Seyfî (öl. 1601-02)	75
Bağdatlı Rûhî (öl. 1605)	77
Rahîmî (öl. ?)	80
XVII. YÜZYIL	81
Kafzâde Fâizî (öl. 1622)	83
Ömer Fuâdî (öl. 1636)	86

Riyâzî (öl. 1645)	87
Sabûhî (öl. 1647)	88
Feridun (öl. 1658-59)	89
Cem'î (öl. 1659)	92
Nâilî-i Kadîm (öl. 1666)	96
Neşâtî (öl. 1674)	102
Fasîh (öl. 1699)	106
XVIII. YÜZYIL	109
Birrî (öl. 1715)	111
Edirneli Kâmî (öl. 1724)	112
Nazîm (öl. 1727)	114
Azbî Baba (öl. 1736-37)	117
Sezâyî-i Gülşenî (öl. 1737)	121
Cemâlî (öl. 1750)	123
Seyyid Yusuf Nizameddin (öl. 1752)	124
Dımuşkî (öl. ?)	131
Necef (öl. ?)	132
Beliğ (öl. 1758)	133
Haşim (öl. 1783)	139
Kânî (öl. 1792)	143
Zarîfî (öl. 1795)	145
Neş'et (öl. 1807)	149
Beylikçi İzzet (öl. 1809)	151
XIX. YÜZYIL	157
Zekâyî (öl. 1812)	159
Selâmî (öl. 1813)	166
Refî-i Kalâyî (öl. 1821-22)	168
Salacıoğlu Mustafa Celvetî (öl. ?)	170
Keçecizâde İzzet Molla (öl. 1829)	172
Sûzî (öl. 1830)	176
Müştak (öl. 1831)	180
Râsîh (öl. 1837)	182
İffet Mehmed Emin (öl. 1842)	184
Dertli (öl. 1846)	186
Leylâ Hanım (öl. 1848)	189
Dürrî (öl. ?)	195
Sırrî (öl. ?)	199

Şefik (öl. 1857)	203
Şeref Hanım (öl. 1860)	205
Hasan Nazif (öl. 1861)	223
Aydî Hacı Mehmed Efendi (öl. 1865-66)	225
Seyrânî (öl. 1866)	227
Zahmî (öl. 1866)	229
Leskofçalı Gâlip (öl. 1867)	232
Lebîb (öl. 1867)	233
Türâbî (öl. 1868)	241
Ferdî (öl. 1870)	245
Osman Nevres (öl. 1876)	247
Ziya Paşa (öl. 1880)	254
Mislî (öl. ?)	257
Abdullah Serмест Efendi (öl. 1881)	259
Cevâbî (öl. ?)	262
Aşkî (öl. ?)	263
Mustafa Rûmî (öl. ?)	269
Fazıl (öl. 1882)	272
Yenişehirli Avnî (öl. 1883)	276
Kâmî-i Âmidî (öl. 1884)	281
Kara Şemsî (öl. 1886)	289
Hasîrizâde Hafız Mehmed (1887)	294
Gedâî (öl. 1889)	297
Kazım Paşa (öl. 1890)	302
Çermikli Zihnî (öl. 1892)	321
Gaffar Baba (ölm. 1891-92)	328
Ali İlhâmî Dede (öl. 1892)	330
Muallim Naci (ö. 1893)	332
Osman Şems (öl. 1893)	334
Kâmil (öl. 1894)	349
Mustafa Eşref Paşa (öl. 1894)	351
Fiğânî (öl. 1895)	355
Şirzâd (öl. ?)	358
Hakkı Beğ (öl. 1895)	375
İlhâmî Bey (öl. ?)	379
Molla Murad (öl. ?)	381
Rıza (öl. ?)	383
Sükûti (öl. 1896)	385
Kemterî (öl. 1896-98)	387

Ahmet Servet (öl. 1897)	391
Âdile Sultan (öl. 1899)	395
Edhem (öl. ?).....	397
Senîh-i Mevlevî (öl. 1900)	399
Tevfik (öl. 1901)	409
Tevhide Hanım (öl. 1901)	414
Hersekli Ârif Hikmet (öl. 1903)	416
Küçük Filibelizade Mustafa Âsım (öl. 1904)	418
Ali Ferruh (öl. 1904)	421
Sebati (öl. 1905)	424
M. Ali Hilmi Dede Baba (öl. 1907)	427
Hasan Tevfik (öl. 1908)	436
XX. YÜZYIL	441
Ali Vasfi (öl. 1910)	443
Ruhsati (öl. 1911)	446
Ceyhûnî (öl. 1912)	448
Vehhâc (öl. 1913)	450
Muallim Sa'dî (öl. 1916)	453
Murad Emrî (öl. 1916-17)	456
Edip Harâbî (öl. 1917)	461
Fennî (öl. 1918)	464
Mehmet Şevket (öl. 1918-19)	466
Hasan Rüşdi (öl. 1919)	471
Mustafa Fevzî (öl. 1924)	473
İbrahim Hakkı Kemâhî (ö. 1924)	477
Mehmed Memduh Paşa (öl. 1925)	479
Hıfzî (öl. 1927)	486
Hazmî (öl. 1928)	488
Abdulmalik Hilmi (1928)	491
Sıdkî (öl. 1928)	494
Cûdî (öl. ?)	499
Tokâdizâde Şekib (öl. 1932)	501
Kıratoğlu Emin (öl. 1934)	504
Sâmî (öl. 1934)	510
Ali Zâkî (öl. ?)	515
Ali Şâdî (öl. ?)	518
Enderî (öl. 1936)	525
Yozgatlı Hüznî (öl. 1936)	527

Serbestzade Ahmet Hamdi İskilibi (öl. 1939)	532
Abdî (öl. 1941)	535
Ahmet Remzi Akyürek (öl. 1944)	538
Basri Baba (öl. 1949)	541
Ken'ân Rifâî (öl. 1950)	543
Tahir Olgun (öl. 1951)	545
Osman Kemâlî (öl. 1954)	549
Muhammed Lutfî (öl. 1956)	554
TERİMLER, İSİMLER	559
BİBLİYOGRAFYA	567

*Mâh-ı Muharrem oldu meserret harâmudur
Mâtem bugün şerîate bir ihtirâmudur*

Fuzûlî

MERSİYE

Mersiye, “ölen bir kimsenin özelliklerini sayarak arkasından ağlamak” anlamını ifade eder.

Şemseddin Sami, *Kamûs-i Türki* adlı eserinde mersiyeyi şöyle tanımlar: “Ölmüş bir adamın evsâf-ı cemilesini ta’dâdla vefatından dolayı teessüfü mutazammın olarak tanzim olunan nazm veya bu babda îrâd olunan nutuk, sagu.”¹

Muallim Naci de, “Vefat eden birinin mehâsinini ta’dâd ederek acıyıp ağlamak. Bu suretle yazılan şîr-i hüzn-engîz”² biçiminde tanımlar.

Her iki sözlükte de vefat eden bir insanın güzel özelliklerinin sayılması, ölüm hadisesi karşısında hüznün ön plana çıkması esas alınmaktadır.

Mehmet Zeki Pakalın, mersiyeyi, “Birinin ölümü üzerine duyulan teessürü anlatmak için yazılan manzumeye verilen addır”³ biçiminde tanımlar. Bu tanımlamayla mersiye'nin sözlük anlamından daha çok terim anlamı ifade edilmiş olur.

Bir insanın ölümü nedeniyle duyulan üzüntüler, söylenen sözler belirli kurallar çerçevesinde nazma dökülerek manzumeler oluşmuş, bu manzumeler Arap Dili'nde mersiye adını almış-

1. Şemseddin Sami, *Kamûs-i Türki*, Çağrı Yayınları, Tıpkı basım, İstanbul 1978, s. 1321-22.

2. Muallim Naci, *Lügat-i Naci*, Çağrı Yayınları, Tıpkı basım, İstanbul 1978, s. 747.

3. Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yayınları, İstanbul 1983, c. II, s. 482.

tır. Eski Türklerin “sagu” adıyla andıkları bu kelime, günümüz Türkçesinde ağıt biçiminde ifade edilmektedir.

Mersiyeler, ölüm olayının gerçekleşmesi sonucu yazılan şiirlerdir. Ölüm olayı, mersiye yedeğinde taşır ve ona davetiye çıkarır. Bu anlamda insanoğlunun tanıştığı ilk acı Hz. Âdem’in oğlu Habil’in ölümüdür. Bu olay nedeniyle Hz. Âdem teessüre kapılır. Acısını, hüznünü dile getirir. Ölüm olayı ve hüznü insanoğlunu mersiye ile tanıştırır. Bundan dolayıdır ki, insanoğlunun söylediği ilk şiirin mersiye, ilk mersiye söyleyenin de Hz. Âdem olduğu vurgulanır.⁴

Mersiyelerde esas olan ölüm olayıdır. Ölen kişinin erkek veya kadın olması, yetişkin veya çocuk olması, avamdan veya havastan olması mersiyenin yazılmasına engel teşkil etmez. İnsanın dışında kalan yaratıklar da mersiyenin konusu olabilir. Bir atın, bir kedinin, bir kuşun, bir horozun, bir köpeğin ölümü nedeniyle de mersiyeler yazılmıştır.

Tedavisi mümkün olmayan bir hastalığa yakalananların, esir düşerek ölümü bekleyen şairlerin kendi kendilerine mersiye yazdıklarına tanık olunmuştur.

Bazı insanlar da hayatta iken kendileri için mersiye yazılmasını istemişlerdir.

Deprem, yangın, sel felaketleri ile düşman saldırısına uğrayan bazı şehirlerle ilgili mersiyeler yazılmış, bu tür mersiyeler günümüze kadar gelmiştir. Bu mersiyelerde şehrin harabeye dönüşü, Müslümanların aciz durumu, camilerin kiliseye dönüştürülmesi v.b. olaylar acıklı bir dille ifade edilmiştir.

Hükümdarlara yazılan mersiyelerle ölenin yakınlarına taziyede bulunulmuştur. Bu tür mersiyelerde ölen hükümdarın halifinin ismi zikredilerek tebrik edilmiştir. Böylece taziyeye ve tebriki bir arada işleyen mersiyeler yazılmıştır.

Saray çevresinde bulunan şehzadelere, vezirlere, önemli devlet adamlarına da mersiye yazılmıştır. İlim ve irfan sahiplerine yazılan mersiyelerde belirli bir yogunluğa ulaşılmıştır.

Saray mensuplarına ve devlet adamlarına yazılan mersiyeler toplumla yakın ilişkisi nedeniyle ses getiren mersiyeler olarak değerlendirilebilir.

4. M. Faruk Toprak, Mersiye, TDV. İslam Ansiklopedisi, Ankara 2004, c.29, s.215.

Şairlerin kendi arkadaşlarına ve yakın çevresindeki aile fertlerine yazdıkları mersiyeler çalkantılı bir hava oluşturmaz. Ancak, yakın arkadaşlar ve aile fertleri için yazılan bu mersiyeler daha içli, daha duygulu, daha samimidir.

Kamu vicdanını rahatsız eden bazı olaylar nedeniyle yazılan mersiyeler toplumun sıkıntısına, acısına tercüman olurlar. Haksız yere öldürülen veya zulümle öldürülen insanların ölümleri trajik bir durum arzeder. Bu tür ölümler nedeniyle toplumun fertleri arasında rahatsızlıklar meydana gelir. Ekilen nifak tohumlarının yeşermesi, meyve vermesi toplum fertleri arasında uçurumların oluşmasına sebep olur.

Bu uçurum, olayın boyutuyla ilgilidir. Bazı olaylar dar bir çerçeve içine sıkışırken bazılarının etkisi daha geniş bir çevreye yayılır. İşlenen olayların etkisi, bulunduğu coğrafi bölgenin dışına taşar, geniş halk kütlesini de etkisi altına alır.

Bir insanın zulümle öldürülmesi, üzüntümüzü ve öfkemizi isyana dönüştürür. Ölüm şekli ve ölen kişinin özelliği de isyanı umumileştirir, halkı rahatsız eder.

Ölüm şeklinin feci olması ve ölen kişiyle toplumun bütünleşmesi yıllarca süren huzursuzluklara sebep olur. Ölüm hadisesi üzerinden yılların geçmesi bile yapılan yanlışlığı düzeltemez. Bu yanlışın en belirgin örneği Kerbelâ olayıdır ve Hz. Hüseyin'in bu olayda şehit edilmesidir.

Arap Edebiyatı'nda Kerbelâ Mersiyeleri

Allah Resulünün vefatı, İslam ümmetini hüznle tanıştırdı. Kızı Hz. Fatıma'nın vefatı bu hüznü pekiştirdi. Üçüncü halifenin vefatından sonra gelişen siyasi olaylar müslümanlar arasında gerginliğin artmasına sebep oldu.

Hz. Ali'nin ve Hz. Hasan'ın şehit edilmesi bu gerginliği körükledi. Hz. Hüseyin'in feci biçimde şehit edilmesi bu gerginliğin ortadan kalkmasını engelledi.

Mü'minlerin ehl-i beyte gösterdikleri sevgi, peygambere duyulan sevginin tezahürü haline geldi. Bu acı olay nedeniyle ehl-i beyt hakkında, özellikle de Hz. Hüseyin hakkında bir çok mersiyeler söylendi ve yazıldı.

Söylenilen mersiye'nin ilki, Hz. Hüseyin'in başını kesen Sinan b. Enes En-Nehâî'ye aittir. Söylenilen bu mersiye'de hüznün yoktur. Bu mersiye'de, alçakça işlenen bir cinayeti ifşa etmenin gururu, çıkar elde etmenin sevinci vardır. Sinan, kendi hainliğini ifade ederken, Hz. Hüseyin ve ailesiyle ilgili bazı gerçekleri de dile getiriyor. Ömer bin Sa'd'a şöylece sesleniyordu: "Sen bana gümüşten üzen-gi yaptır ve onu altınla da yaldızlat! Çünkü, ben yanına varılmaz ulu bir kişi, bir hükümdar öldürdüm! Ana ve babaca halkın en hayırlısını öldürdüm ki, o, halkın soysopça da en hayırlısı idi."⁵

Kufeliler, Hz. Hüseyin'in başını Şam Camiine getirirler. Yahya b. Hakem, Hz. Hüseyin'in şehit edildiğini öğrenince "Siz, kıyamet günü Muhammed aleyhisselamın huzuruna alınmaktan mahrum ve memnusunuz" diyerek yanlarından ayrılır. Hz. Hüseyin'in başını Yezid'in önünde gördüğü zaman iki beyitten oluşan bir şiir okur:

"Taff (Kerbelâ) yanında eriyip gidenler, sana soysuz, girinti, yüz­süz, değersiz köle Ziyad'ın oğlundan daha yakındılar. Sü-meyye'nin kumlar sayısınca nesli akşamlaşsın da, Muhammed Mustafa'nın hanedanından, neslinden bugün kimse kalmasın; ne yazık"⁶ diyerek üzüntüsünü belirtir. Yezid'e serzenişte bulunur. Yezid, Yahya b. Hakem'in göğsüne vurarak susturur.

Şam'a götürülen ehl-i beyte mensup hanımlar, Hz. Hüseyin'in yasını tutarak mersiye­ler söylerler.

Hz. Hüseyin'in şehit edildiği Medine'de duyulduğu zaman Ebu Talib'in oğlu Akil'in kızı, söylediği mersiye­lerle Medine halkını ağlatır.

İmam Hüseyin'in şehadeti müminlerin gönlünde tedavisi mümkün olmayan yaralar açar. Şehadetin gerçekleştiği günlerde birçok mersiye­ler yazılarak Haşimoğullarının ve ehl-i beytin yakınlarının matemine ortak olunur. Yazılan bu mersiye­lerin büyük çoğunluğu ne yazıkki elimizde yoktur.

Kerbelâ hadisesiyle ve Hz. Hüseyin'in şehadetiyle ilgili mersiye yazan Arap şairlerini şöylece sıralayabiliriz:

Ebü'l-Esved ed-Düeli (ö. 69/688) yazdığı bir gazelle ehl-i beytin matemine iştirak etmiştir. Süfyan bin Mus'ab (ö. 120/738)

5. M. Asım Köksal, Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası, s. 211.

6. M. Asım Köksal, Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası, s. 230.

ehl-i beyt hakkında şiiirler yazarak Hz. Hüseyin'in şehadetine temas etmiştir. Kümeyt el-Esedî'nin el-Haşimiyat adıyla anılan kasideleri arasında Kerbelâ olayıyla ilgili güzel örnekler mevcuttur. Seyyid el-Himyeri, ehl-i beyt imamları hakkında şiiirler yazar, bu şiiirlerde Kerbelâ olayını dile getirir.

Süleyman b. Katta' el-Adevi et-Teymî Hz. Hüseyin'in şehadetinden üç yıl sonra Kerbelâ'dan geçerken yazdığı mersiye ile Kays ve Gani kabilelerinin vefasızlıklarını dile getirir. Fazl b. Abbas b. Utbe, Hz. Hüseyin'in şehadetine duyduğu üzüntüyü dile getirir, onu şehit edenleri lanetle anar. Ebu Dehbel Vehb b. Zem'a el-Cumahî de, şiiirlerinde ehl-i beyte yapılan zulümleri aksettirir. Emevi döneminin lüks ve israfından söz eder. Hz. Hüseyin'in kanı talep edilir. Öç alma duyguları işlenir.

Hz. Hüseyin'in şehadetini konu edinen şairler Emevi hanedanı için tehlike arzetye başlarlar. Kümeyt el-Esedî, Haşimiyat adlı eserinden dolayı Hişam b. Malik tarafından öldürölmek istenir. Kümeyt el-Esedî, kaçarak canını kurtarır. Harunurreşid, Mansur en-Nemerî'nin Hz. Hüseyin'le ilgili mersiyesi nedeniyle öfkelenir, şairin öldürölmesi hususunda emirler verir. Di'bil el-Huzaî de ölüm korkusunu şiiirlerinde yansıtır.

Mansur en-Nemerî, Di'bil el-Huzaî, İbnü'l-Mu'taz ve Kadı et-Tenuhî Abbasiler döneminde Kerbelâ olayını dile getiren şairlerdir. Bu şairler, zaman zaman Abbasi iktidarını, Emevi iktidarının devamı gibi göreyek tenkit etmişlerdir.

Fatimîler döneminde Kerbelâ olayı yoğun biçimde işlenir. Şerif er-Râdi, İbn Hani el-Endülusi, Ebu Firas el-Hamdanî, Sahib bin Abbad Hz. Hüseyin'in şehadetini işleyen şairler arasında zikredilirler.⁷

Fars Edebiyatı'nda Kerbelâ Mersiyeleri

Fars Edebiyatı'nda, Hz. Hüseyin'in şehadetiyle ilgili mersiyeler genellikle 12. yüzyılda yazılmıştır. Kıvâmî-râzî, Mirza Abdölcilil, Hâcû-yu Kirmânî, Selman-i Saveci tarafından yazılan mersiyeler bu türün ilk örnekleridir.

7. Rıza Kurtulmuş, "Kerbelâ", TDV. İslam Ansiklopedisi, Ankara 2002, c. 25, s. 273.

Safevilerin iktidarından sonra, Aşura matemi resmîyet kazanmış Hz. Hüseyin'le ilgili mersiyelerin yazılmasında artış görülmüştür. Kemal Gıyas Şirâzî, Baba Sevdâ Ebîverdi, İbn Hişam Kuhistânî, Lutfullah Nişâbûrî, Şemseddin Katibî gibi şairler Kerbelâ olayını işleyerek mersiyeler yazmışlardır.

Türk Edebiyatı'nda Kerbelâ Mersiyeleri

Arap ve Fars Edebiyatı'nın etkisiyle kültürümüzün kopmaz bir parçası olan ilk mersiye örnekleri XIV. yüzyılda yazılır, XV. yüzyılda artış gösterir. XVI. yüzyılda doruk noktasına ulaşır. XVII. yüzyılda varlığını devam ettirmekle birlikte mersiyelerin sayısında bir düşüş göze çarpar. XVIII. ve XIX. yüzyıllarda bu düşüş bariz olarak kendisini gösterir.⁸

Türk Edebiyatı'ndaki mersiye geleneği bu biçimde devam ederken, Kerbelâ mersiyelerinde farklı bir seyir izlenir. Klasik Kerbelâ mersiyesinin ilk örneği Yazıcıoğlu Mehmed tarafından yazılır. XVI., XVII., XVIII. yüzyıllarda artış göstererek normal seyrinde devam eder. XIX. yüzyılda, Kerbelâ mersiyelerinde beklenmedik bir artış görülür. Bazı şairlerin birkaç mersiye yazdığını, bazılarının mersiyelerden oluşan eserlere imza attığını, bazılarının da yılda bir mersiye yazdıklarına tanık oluruz. XX. yüzyılda da, aynı hızla Kerbelâ mersiyelerinin yazıldığını görürüz. Bu hız, 1930'lu yıllara kadar devam eder. 1940'lu yıllardan itibaren hızını kaybeder. 1950'li yıllarda mersiye ile karşılaşmamız imkansız hale gelir.

XIX. yüzyılda Kerbelâ mersiyelerinde görülen artışın nedenlerini geçmişten günümüze doğru şöylece aktarabiliriz:

Peygamber sevgisiyle ehl-i beyt sevgisini birbirine eklemiş olan insanlar, bu bağı koparmamaya özen göstermişlerdir. Hz. Ali'den, Hz. Hasan'dan sonra Hz. Hüseyin'in de trajik biçimde öldürülüşü müslümanlar arasında bir matem havası oluşturmuştur. Ehl-i beyte mensup diğer imamların da peşpeşine öldürülüşü ehl-i beyt sevgisinin yüreklerde yer edinmesine sebep olmuştur.

---

8. Mustafa İsen, *Acıyı Bal Eyledik*, Akçağ Yayınları, Ankara 1994, s. 8-11.

Ehl-i beyt sevgisi, ehl-i beyt düşmanlığı biçiminde gelişen siyasi olaylar nedeniyle bir kırgınlık yaşanmış, bu kırgınlık günümüze kadar devam etmiştir. Bu kırgınlık zamanla isyana dönüşmüştür.

Peygamberimizin ashabından olan Süleyman bin Sadr el-Huzâî, Kerbelâ olayında Hz. Hüseyin'e yardım etmemesi nedeniyle pişmanlık duymaya başlar. Hz. Hüseyin'in kabri başına gelerek feryat, fiğan eder. Tevvabin (tövbe edenler) fırkasını oluşturarak Emevilere karşı kıyam hareketini başlatır. Süleyman bin Sadr el-Huzâî'nin, Hz. Hüseyin'in mezarı başında üzüntüsünü izhar etmesi matem geleneğini başlatır.

Büveyhoğulları Bağdat'ta galibiyet sağlarlar. Muizzü'd-Devle'nin emriyle, Muharrem'in 10. günü, matem günü ilan edilir. Nişabur ve Kazvin'de yapılan matem törenleriyle bu gelenek devam ettirilir.

Bu geleneğin devamı olarak İstanbul'da da matem törenleri yapılır. İranlıların çoğunlukta bulunduğu üç handa (Valide Han, Vezir Han, Yıldız Han), Muharrem'in ilk gününden itibaren hazırlıklar yapılırdı. Bu üç han halılar, şallar ve bayraklarla donanırdı, 10 Muharrem'de yapılacak matem ayinini mükemmel biçimde icra etmeye çalışılırdı. Bu matem töreni nedeniyle "deste" adı verilen cemaat teşekkül ederdi.

Önde siyah gömleli çocuklar, arkasında göğüslerini döğerek yürüyenler, onun arkasında zincirlerle kendilerini döğenler, bunların arkasında yalın kılıçlarla başlarına vurarak kendi kanlarını dökenler, en son grupta da ellerinde kalın değneklerle bir önceki grubun kan dökmesine engel olanlar yer alırdı. Bu törenler geceleyin yapılırdı. Meş'aleler yakılarak etraf aydınlatılır, mersiyehanlar da, Kerbelâ mersiyeleri okuyarak törene renk katarlardı.

İranlıların yaptığı bu matem törenleri, bizim toplumumuzda farklı biçimde tezahür etti; bu törenler, çarşıdan tekkeye taşındı. XVI. yüzyıldan itibaren 10 Muharrem'de tekkelerde Aşure pişirildi, mevlidler okundu. Bu gelenek, Anadolu'da, yakın zamanlara kadar devam etti.

Sünbül Sinan Efendi tekkesinde bu tören biraz farklı biçimde yapılırdı. Muharrem'in 10. günü öğleden sonra 10 rikat namaz

kılınır, Yazıcızade Mehmed Efendi'nin mersiyesi okunurdu. Geceleyin 100 rikat namaz kılınır, 70.000 kelime-i tevhit çekilirdi.

Bazı tekkelerde de 10 gün boyunca Fuzulî'nin Hadikatü's-Sü-edâ'sı okunurdu.

Kıyami ve devrani tekkelerinde farklı törenler yapılırdı. Bu törenler, Muharrem'in 10. günüyle 30. günleri arasında yapılırdı. Matem günü veya gecesi aşure pişirilerek dağıtılırdı. Kurbanlar kesilir, yemekler yenilir, mersiyehanlar mersiyeler okurlardı. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Meclis-i Meşayih kararıyla Bektaşî tekkelerinde Safî'nin mersiyesinin okunması yasaklandı. Matem günlerinde Yazıcızade'nin mersiyesinin okunmasına izin verildi.⁹

Arapların ve İranlıların Kerbelâ hadisesiyle ilgili törenleri bize de sıçradı. Gelenek haline gelen bu törenlerle Kerbelâ olayı gündeme geldi, şiirimizi olumlu yönde etkiledi. Pek çok Kerbelâ mersiyesinin yazılmasına sebep oldu.

Kerbelâ Mersiyelerinin Muhtevası

Normal mersiyeler genellikle 5 bölümden oluşurlar.

1. Dünyanın geçiciliği ve zalimliği
2. Övgü
3. Yas
4. Feleğe Sitem
5. Dua.

Kerbelâ mersiyelerinde de bu 5 bölüm esas alınır. Kerbelâ mersiyelerinde, diğer mersiyelerde olmayan farklılık göze çarpar. Bu farklılık beddua bölümüdür. Kerbelâ olayında dahil olanlara, Hz. Hüseyin'in şehadetine sebep olanlara beddua edilir.

Kerbelâ olayının Muharrem ayına raslaması, mersiyelerin genelinde bu ayda yazılması Muharremiye veya Mersiye-i Muharrem adlarıyla anılmasını sağlamıştır. Kerbelâ mersiyelerinin farklı bir özelliği de budur.

---

9. Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri, Sözlüğü, MEB Yayınları, İstanbul 1983, c. II, s. 420-21.

1. Dünyanın Geçiciliği

Şiirin ilk bendinde veya ilk beyitlerinde dünyanın geçiciliği, gaddarlığı, zalimliği vurgulanır. Dünyanın malına, mülküne, güzelliklerine kanmamak gerektiği, bunların aldatıcılığı belirtilir. Geçici bir dünyaya duyulan ilgi sebebiyle asıl dünyanın unutulduğu, insanın aldatıldığı açıklanır. Hz. Hüseyin'in dünyaya meylinin olmadığı, sevdiklerine kavuşmak istediği ifade edilir.

2. Övgü

Bu bölümde, mersiye'nin konusu olan kişi ön plana çıkar. Yiğitliği, cesareti, cömertliği, soyunun üstünlüğü anlatılır.

Kerbelâ mersiyelerinde övülen kişi Hz. Hüseyin'dir. Bu mersiyelerde Hz. Hüseyin'in soy üstünlüğü, faziletli kişilerin çocuğu olduğu belirtilir. Hz. Peygamberin torunu, Hz. Ali'nin ve Fatıma'nın oğlu olduğu dile getirilir.

3. Yas

Şair, İmam Hüseyin'in ölümü nedeniyle üzüntüsünü bu bölümde dile getirir, hüzne ve mateme bürünür. Hitap ettiği kişileri de bu mateme ortak olmaya çağırır. Hz. Hüseyin'in matemini tutmayan kişilerden kuşkulandır. Muharrem ayında meserretin yerinin olmadığını vurgular. Matemine, insanlarla birlikte melekleri de ortak etmeye çalışır.

Bu bölümde, ölüm karşısında yapabileceğimiz bir şeyin olmadığı, sabretmemiz gerektiği vurgulanır. Takdire boyun eğilir.

4. Feleğe Sitem

Mersiyelerde, ölen kişinin özellikleri belirtilerek yas tutmaya davet edilir. Övgü ve yastan sonra feleğe sitemde bulunulur. Şair, feleğe sitemiyle Allah'ın takdirine itiraz etmek hatasından kendisini kurtarır. Feleğe sitemiyle, olaya sebep olanların isimlerini anmayarak onların şerrinden de kurtulmaya çalışır. Bütün suç feleğe yüklenir.

5. Dua

Klasik mersiyelerde ölen kişiye pek çok dua edilir. Kabrinde rahat olması, Allah'ın rahmetine erişmesi, cennete gitmesi şek-

linde dualar edilir. Kerbelâ mersiyelerinde dua bölümü yaygın şekilde işlenmez. Hatta, dua yok denecek durumdadır. Hz. Hüseyin'in şehit oluşu, onun cennete gitmesine vesile sayılır. Bu nedenle şairlerimiz, dua etmeye ihtiyaç duymazlar.

Şairler, bu bölümde, duayı kendileri için yaparlar. Şairler, peygamber torunu ve ehl-i beyt mensubu olması nedeniyle ondan şefaat dilenirler. Kadın şairlerimiz de hem cinslerine yönelirler, Hz. Fatıma'dan şefat beklerler.

6. Beddua

Eceli ile normal bir biçimde ölen kimseler için yazılan mersiyelerde bu bölüm yer almamaktadır. Hz. Hüseyin'in zulmen öldürülüşü toplumu rahatsız etmiştir. Toplumumuzda hoş görülmemesine rağmen bu olayda dahli olanlara beddua edilmiştir.

Hz. Hüseyin'in şehadeti olayında Yezid'e eliyle, diliyle karşı koyamayanlar, engel olamayanlar öfkelerini içlerinde saklamazlar. Bu öfkelerini açığa vurarak Yezid'i ve yandaşlarını lanetlemeye başlarlar.

Bir kısım bilginler Yezid'in lanetlenmesinin uygun olmadığı görüşünü savunurlar. Bir kısmı da bunun tam tersini savunur. Yezid'in lanetlenmesinin uygun olduğunu belirtir.

Bilginler, Yezid'in lanetlenmesinin uygun olup olmadığını tartışırken bazı ölçülere ve delillere baş vururlar. Şairlerimizin delil, dayanak aramak gibi bir kaygıları yoktur. Onlar, duygu ve kanaatlarını esas alırlar, Yezid'i lanetlemeyi tercih ederler. Şairlerin bu konuyla ilgili görüşlerini şöylece sıralayabiliriz:

1. Allah, Yezid'e ve onun ailesine lanet etsin.
2. Allah Yezid'e, onun ailesine, arkadaşlarına, yardımcılarına ve avanesine lanet etsin.
3. Yezid'a lanet etmek sevapların en faziletlisidir.
4. Yezid'e lanet eden ahrette hesaba çekilmez.
5. Kerbelâ olayına sevineni Allah sevindirmesin.
6. Mezarımın toprağı bile Yezid'e lanet etsin.
7. Yezide lanet etmek farzdır, hem farz-ı akdem'dir.

Hz. Hüseyin'in şehadeti, ferdi bir olay olmaktan çıkmış toplumsal bir hadise olmuştur. Yezid'i mücessem ve müşahhas bir varlık olarak tek başına ele almak, lanetlemek bir anlam ifade etmez. Dünyayı kana bulayan, insanoğluna zulmeden çağdaş Ye-

zidlerin gözardı edilmesine sebep olur. Yezid, bir sembol olarak, zulmün sembolü olarak ele alınmalıdır. Yezid bin Muaviye, Şimr ve İbn-i Ziyad'la birlikte çağdaş Yezidlerin de lanetlenmesi gerekir. Hz. Adem'den günümüze, günümüzden de kıyamete değin gelecek olan Yezidlerin tamamı lanetlenmelidir.

Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları

Elimizdeki bu çalışma, XIV. yüzyılla XX. yüzyıl arasında yaşayan Divan şairlerinin Kerbelâ olayını işleyen şiirlerinden oluşmaktadır.

Çalışmaya başladığımda Divan şairleriyle Halk şairlerinin şiirlerini bir arada toplamayı düşünmüştüm. Toplanan şiirlerin beklenilenden çok oluşu, farklı bir yol izlememizi gerektirdi. Divan şairlerinin şiirleriyle Halk şairlerinin şiirleri ayrı ayrı tasnif edildi. Bu tasnif, iki eserin mevcudiyetini müjdeledi.

Halk şairlerinin ağıtlarını ayırdık, onun doğumunu uygun bir zamana bıraktık. Önceliği Divan şairlerine verdik. Sanat değeri olan, acımızı ve matemimizi daha duyarlı biçimde sunan şiirleri tercih ettik. Bazı şairlerin bir şiirini, bazılarının birkaç şiirini aldık. Tespit ettiğimiz şiirlerin seçimi hususunda bir hayli zorlandık.

Ne derece başarılı olduğumuz konusuyla ilgili kararı okuyucunun takdirine bıraktık.

Kerbelâ olayını ve Hz. Hüseyin'in şehadetini işleyen şairler toplumun farklı kesimlerine mensup insanlardır. Yaptığımız bu çalışmada Bayramî, Halvetî, Celvetî, Mevlevî, Gülşenî, Nakşî, Kadirî, Melâmî, Bektaşî vb. tarikatlara mensup şairlerin şiirlerine rastladık. Tarikatlarla ilgisi olmayan şairler tarafından yazılmış pek çok şiirle karşılaştık.

Şairlerin sıralanmasını ölüm tarihlerine göre yaptık.

Konuştığımız dili esas aldık. "Mersiye" sözcüğü yerine "ağıt" sözcüğünü kullanmayı tercih ettik. Hazırlanan bu esere, "Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları" adını verdik.

Okuyucuya yardımcı olması amacıyla şiirlerin sonuna Kerbelâ olayı ile ilgili kişilerin ve terimlerin listesini ekledik. Eserin sonuna da yararlandığımız kaynaklarla ilgili bibliyografya verdik.

Önceleri 1930'lu yıllarda vefat eden şairlerin şiirlerine yer vermişken daha sonraları 1950'li yıllarda vefat eden şairlerin şiirlerini de çalışmamıza ekledik. Şairlerin akrabalarına ve yapılan çalışmalar nedeniyle şiirler üzerinde söz sahibi kişilere ulaştık. Onların iznini rica ettik. Ulaşabildiğimiz kişilerin memnuniyeti, ilgisi ve sıcak tavrı hepimizi Ehl-i Beyt sevgisi etrafında birleştirdi. Bu yaklaşımları dolayısıyla kendilerine teşekkür ediyorum.

Bazı şairlerin yakınlarıyla görüşemememiz ihmalden değil, ulaşamamaktadır. Onların da bu sevgi halesi içinde yer alacağından kuşkumuz yoktur.

Divan Şiirinde Kerbelâ Ağıtları'nın, farklı bir antoloji olduğuna ve 1328 yıllık hüznümüzü sergilediğine inanıyoruz.

Cemil Çiftçi

NESÎMÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1404)

Doğum yeri ve doğum tarihi konusunda kesin bilgimiz yoktur. Hurûfiliğin kurucusu Fazlullah Hurûfî'nin (ö. 1394) halifesidir. Fazlullah Hurûfî'nin müridleri sıkı gözetime tabi tutulurlar. Nesîmî de, Fazlullah'ın müridleriyle birlikte Anadolu'ya gelir. Hacı Bayram Veli ile görüşmek için Ankara'ya uğrar. Burada, gereken ilgiyi göremez. Güneye doğru hareket eder, Halep'e gider. Siyasi otoriteye ters düşen fikirleri nedeniyle derisi yüzülerek öldürülür. Divanı basılmıştır.

Sâkiyâ bir cür'a sun ehl-i safânın aşkına
Sâkî-i Kevser Aliyyü'l-Murtazâ'nın aşkına

Hâdim-i fakr oldu Ahmed ezdi engûr şerbetin
Kırklar anı nûş kıldı Mustafâ'nın aşkına

Lâle öz başını vermiş Hüseyinler gibi
Kana boyanmış şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına

Şâhımın şevki durur gönlümde hubb-i ehl-i beyt
Kün fe-kân'dan geçmişim Âl-i Abâ'nın aşkına

Lâ fetâ illâ Ali'nin ma'nisin fehm eyleyen
Çağrışurlar Şah Ali Musa er-Rıza'nın aşkına

Evliyalar serveridir şah-ı Merdanım Ali
Hatemin saile virdi ol Huda'nın aşkına

Sad-hezar la'net Yezid'e ki ola iki şehzâdeye
Bir içim su vermedi ol bir Hudâ'nın aşkına

Kerbelâ'da çok cefalar kıldılar şehzâdeye
Sen dahi oynat başını bir belânın aşkına

Ey Nesîmî seng ile öldür Yezîd-i müşriki
Er değildir kim ki çalmaz tığî şâhın aşkına

(Nesîmî, *Divan-ı Nesîmî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma
Bağışlar, no.3418, vk. 181ab)

YAZICIZÂDE MEHMED

(Doğ. ?—Ölm. 1451)

Yazıcıoğlu Salih'in oğludur. Doğum yeri ve doğum tarihi konusunda açıklık yoktur. Gelibolu'yu vatan edinen şair, eğitimi ni tamamladıktan sonra Hacı Bayram Veli'ye intisap eder. Muhammediye adını verdiği eserini 1449 yılında tamamlar. Mezarı Gelibolu'dadır.

Vefâtü'l-Hasan ve'l-Hüseyn (R. A.)

Rivâyette gelir bir gün Resûlullah oluptu şâd
Ki dizinde oturmuşdu Hüseyn ile Hasan şeh-zâd

Hüseyn'i öptü boynundan Hasan ağzı dudağından
İkisin bâb-ı şefkatten bu resme eyledi îrâd

Erişti Cebrail derhâl elinde var idi üç şal
Biri kara biri saru biri kızıl idi vekkaad

Dedi Allâh selâm eder buyurur kim revâ mıdır
Beni nîce sever çünkim bana karşı öper evlâd

Benim aşkım anı ister ki benden gayri sığmaya
Benem mahbûb gönül mülki benim ile olur âbâd

Bu kara donu pes geysün ki bu yas donudur dedi
Sarı donu Hasan geysün kim ağı içiser bî-dâd

Kızıl donu Hüseyñ alsın şehîd olur dedi zîrâ
Dahi Hak şöyle buyurdu gerek kim olasın münkaad

Benim izzim celâlimçün anı kim öpdün ağzında
Ona ağı verem içe dudağından ede infâd

Hem anı kim boğazından öpüpdün yâ Habîbim der
Kafâsından boğazladam budur ikisine mîad

Son ucu oldu hem ki kasd etdi Yezîd mel'ûn
Birine zehr içirdiler birini etdiler işhâd

Yezîd'e la'net olmazdı zamân-ı evvel içinde
Velî sonra gelen etdi ederiz etme istib'ân

Resûlullah'ın ol zîrâ ihânet eyledi ehlin
Pes oldu la'nete lâyıq çü Hak'dan eyledi ilhâd

Ki zîrâ bunların vasfın kanı dil kim edem takrîr
Kani bir levh-i sâfî kim sıfâtında olam nekkaad

Resûlullah meğer bir gün kemâl-i mahz-ı şefkatten
Omuzuna alıpdı kim Hasan eder idi isnâd

Dedi kim severem bunu pes Allahümme sen de sev
Kıyâs et öyle olıcak ne denlü buldu ol irşâd

Buyurmuştur dahi bir kez Hüseyñ benden Hüseyñ'den ben
Bunu seven sever Hakk'ı pes anı sevdiler evtâd

Gerekdir imdi sâdâta halâyık edeler ta'zîm
Ki zîrâ sevilir seven sevilmez sevmedi hüssâd

Hasan bârî ağı içdi zaîf oldu katı hâli
Hüseyñ onu sora geldi dedi etme ceza' inşâd

Ki bir mülke varırsın kim gözün açıp görürsün kim
Resûlullah Alî ile bağışlar nur-ı isti'dâd

Atandır bu iki sultan bekaada tuttular evtân
Pes anda sen de istitan kılıp kıl Hak'dan istimdâd

Hadîce ile Fâtıma anandır bu iki hâtun
Mübârek yüzlerin görüp idesin ide istişhâd

Hem anda Ca'fer ü Hamza bu ikisi durur ammun
Görürsün bunların yüzün ola gönlün be-gâyet şâd

Dedi ol yanağı gülgûn bir işe ermişem bugün
Ki bu gündür bana düğün ederdim bu günü irsâd

Sefer kıldı pes Allâh'a erişti yüce dergâha
Ulaşdı şol şehensâha kim emridir lebi'l-mirsâd

Hüseyn de bildi kim anı alırlar gövdeden cânı
İşit pes ol güzel hânı ne resme bağladı ersâd

Hitâbet eyledi halka senâlar eyledi Hakk'a
Dedi şöyle bilin hakkaa ki cem oldu bugün azdâd

Ne hak üzre amel ola ne bâtıldan yığılınır
Nite işrâk ede pes nûr ki mü'minler ola emcâd

Çun öyle geldi bu gelmek saâdetdir bana ölmek
Ki zâlimlerle dirilmek hatâdır ömredir ifsâd

Pes andan dökdüler kanı şehîd eylediler anı
Sımarladı Hak'a cânı o gözler nûrı bî-endâd

Mübârek boynunu anın Resûlullah çün öpmüştü
Bıçak kesmedi ol yerden kafâdan etdiler ifrâd

Çü âşûre günüydü kim Hasan Hüseyn şehîd oldu
Sevinip sürmelendiler gönül şehri olup Bağdâd

Pes ol gün sürme dürtünmek Yezîd'e benzemeklidir
Revâ mıdır ki mü'minler bu işe olalar mu'tâd

Aceb midir eyâ mağrûr bu iş gaddâr-ı dünyâdan
Kimi kodu kimi koya elinden âh anın feryâd

Kanı Âdem kanı İdrîs kanı ilm ü kanı tedrîs
Kanı kibr eyleyen İblîs kanı göster Semûd ü Âd

Kanı Hârût ile Mârût kanı Tâlût ile Câlût
Giyip ekfân ile tâbût kara yerde yatur ecnâd

Kanı Dahhâk ü Efrîdûn ki dün etdi anı gerdûn
Kanı Nemrûd u İbrâhim kanı İskender ü Şeddâd

Yele verdi Süleymân'ı edindi lokma Lokman'ı
Oda atdı Nerîmân'ı göret nice ider ikad

Kanı Yûsuf Zeleyha hem Kubâd u Keykubâd u Cem
Kanı Keyhusrev ü Rüstem kanı Şîrîn ile Ferhâd

Kanı Fir'avn ile Mûsâ kanı Yahyâ ile İsâ
Belirsiz oldular fersâ savurdu tozlarını bâd

Muhammed Mustafâ kanı kim ol nûr idi hakkaani
Viribimişti Hak anı ol idi hâsıl-ı îcâd

Ana da gör ki nitdiler kuzuya ağı kattılar
Rivâyet öyle itdiler yedi ol mefhar-i efrâd

On iki yıl ki çün doldu dedi şimdi o vakt oldu
Yürekten ebher üzöldü çün öyle eyledi üstâd

Acebdır bu senin özün ki dönmez dünyadan yüzün
Bakar doymaz ona gözün bilişdin olamazsın yâd

Bilir misin sana nola seni de göndere yola
Gözün yaşlar ile dola aceb eder misin hiç yâd

Ecel kapladı sağ u sol gözedir iki gözün yol
Sana senden yakındır ol ki doğmuştur bile hem-zâd

Başın eline almıştır alıp meydâna gelmiştir
Gözün yüzünde kalmıştır seni tutmuş durur cellâd

Ecel sayyâdının nâgâh çü düştü ağına bir kuş
Tutup kodu adın âdem gözet neyler anı sayyâd

Kafesden eyledi zindan zebânîler kodu derbân
Bu derde bulmadı derman nebî mürsel velî zühhâd

Bu kuş anda usaniser kafes bir gün uşaniser
İçinden kuş boşanisar kafesten olisar âzâd

Bu yerden gidicek yurdu yâ olur âlem-i envâr
Ya olur âlem-i âfât çü yokdur günbede bünyâd

Düşiser toprağa cismi belirsiz olisar resmi
Unudula anın ismi ne devlet fâniye ne ad

Bozar nakşî ki yazmıştır yıkar köşkü ki düzmüştür
Şu beydaklar ki dizmiştir derer bir bir geri nerrâd

Pes aldanma nukûşuna nedir kendi nukûşu ne
Erersin yol yokuşuna eğer tutmaz isen Nûn Sâd

(Yazıcızâde Mehmed, *Muhammediye*, İstanbul 1298, s. 239-242)

KARAMANLI AYNÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1490-1494?)

Şairin kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Cem Sultan'ın yakın çevresinde bulunmuş, Kastamonu ve Karaman valiliği yaptığı günlerde yanında yer almıştır. 1490-1494 yıllarında vefat ettiği sanılmaktadır. Divanı basılmıştır.

Dergehündür Ka'be-i ulyâ Hüseyin
Merkadündür cennetü'l-me'vâ Hüseyin

Tıynet-i pâkîze cismündür senün
Bû-Türâb'un cânı sensin yâ Hüseyin

Kûh-ı Kâf-ı âleme sî-murg atan
Sen hümâ anun durur ankâ Hüseyin

Ravzan üzre bir gice yatmağıla
Oldı nâ-bînâ olan bînâ Hüseyin

Şimr elinde oldun şehîd iy veh sana
Kerbelâ-yı pür-belâdur câ Hüseyin

Kâfir ü mü'mîn Yezîd'e kavm ile
İtdiler la'net kamu eşyâ Hüseyin

Sana olan zulmi ömründe dahi
Hakk bilür ki görmedi dünyâ Hüseyin

Didiler âfâk u enfüs âh ile
Vâ Hüseyin ü vâ Hüseyin ü vâ Hüseyin

Zâlim üzre itdi la'net çünkü Hakk
Ben de bin bin iderem ana Hüseyin

Pây-mâl oldunsa imrûz ölisin
Her şehîdün serveri ferdâ Hüseyin

Dâyirende Aynî cûdur rahm kıl
Merkez-i şefkatde iy deryâ Hüseyin

Dest-gîr ol kim yetîmündür senün
Senden artuk kimsesi yok yâ Hüseyin

(Ahmet Mermer, *Karamanlı Aynî ve Divanı*, Akçağ Yay., Ankara 1977, s. 90-92)

HAYRETÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1534)

Vardar Yenicesi'nde doğdu. Kimliği ve eğitimi konusunda yeterli bilgimiz yoktur. Bektaşî tarikatına mensuptur. Rumeli akıncı ocaklarında ömür süren bir sipahidir. Rumeli'nin önemli merkezleriyle ilgili şehrengizler yazmıştır. Bir ara İstanbul'a gelen şair, Makbul İbrahim Paşa için yazdığı bir Bahariyye ile dikkat çeker. Paşa, şaire büyük bir ihsanda bulunmak ister. "Tok gözlü, kimseye baş eğmeyen" bir insan olarak tanıtılması sonucu bu ihsandan vazgeçilir, küçük bir timar verilir. Hayretî, "Dil-i bîmâr bu denlü merhem ile tîmâr olmaz" diyerek Vardar Yenicesi'ne döner, orada vefat eder. Divanı basılmıştır.

Der-Medh-i İmâm-ı Sa'îd A'nî Hüseyin-i Şehîd Radiyallahu Taâlâ Anhu

Ey pâdişâh-ı zümre-i merdân yâ Hüseyin
Vey server-i gürûh-ı şehîdân yâ Hüseyin

Ey cân-ı pâk-i Ahmed ü Mahmûd u Mustafâ
Vey nûr-ı dîde-i Şeh-i Merdân yâ Hüseyin

Ey ma'den-i fütüvvet ü ey bahr ü kân-ı cûd
Ey mahzen-i mürüvvet ü ihsân yâ Hüseyin

Ey cevher-i maârife bir kân-ı bî-kerân
Vey gevher-i hakâyika ummân yâ Hüseyin

Koç gibi yine cân kuzısın eyledün revân
İd-i cihâd-ı ekbere kurbân yâ Hüseyin

Ol ser ki kân-ı cevher-i sırr-ı İlâh idi
Meydânda eyledün anı galtân yâ Hüseyin

Gerden ki bûsegâh-ı Resûl-i Hudâ idi
Çaldılar ana hançer-i bürrân yâ Hüseyin

Mâh-ı Muharrem irdi yakup dâğ-ı gam gönül
Kan akıdur bu dîde-i giryân yâ Hüseyin

Bir gün durur bu gün ki tutar mâtemün senün
Pîr ü cuvân u bende vü sultân yâ Hüseyin

Yir ü gök ehli cümle kara yasludur bu gün
Olup saçun misâli perîşân yâ Hüseyin

Urdı yüzine derd ile kef acıdı sana
Çün gördi bu musîbeti ummân yâ Hüseyin

Çağlayuban akan su değül göz yaşı durur
Oldı zemâne derd ile giryân yâ Hüseyin

Vâdîler itdi yakaların dest-i gamla çâk
Yüz yire urdı cümle beyâbân yâ Hüseyin

Taşlarla döğünüp gice gündüz akar sular
Sürer yüzini yirlere her ân yâ Hüseyin

Berk oldı yine bir çakım âteş bu gussadan
Ağlar sehâb u ra'd ider efgân yâ Hüseyin

Dâğ eyledi vücûdın ışıklar gibi nücûm
Dökdi şafak bu mâtem için kan yâ Hüseyin

Şeb girdi kara çullara mâtem tutup seher
Çâk itdi dest-i gamla girîbân yâ Hüseyin

Döküp gözi yaşın turup ağlar yaşın yaşın
Tâ subh olunca şem'-i şebistân yâ Hüseyin

Müşkün kurıdı kanı vü yandı yakıldı ûd
Pür-âteş oldu micmer-i gerdân yâ Hüseyin

Yakup vücûd-ı nâzükine tâze tâze dâğ
Kana boyandı lâle-i nu'mân yâ Hüseyin

Nâz ile şîve ile kesildi salınmadan
Bâğ-ı cihânda serv-i hırâmân yâ Hüseyin

Yıllar geçer ki gülmez açılmaz gül-i tarî
Pür-hûn derûn-ı gonca-i handân yâ Hüseyin

Abdâl-ı fânî gibi nemed-pûş olup durur
Hâr-ı belâda bülbül-i nâlân yâ Hüseyin

Şunlar ki hânedânına kâsd itdi Ahmed'ün
Dimek olur mı anlara insân yâ Hüseyin

Hakdan sana vü ceddüne oldukça çok selâm
Olsun Yezîd'e la'net-i Yezdân yâ Hüseyin

Dahi ol iki zâlîme la'net ki didiler
Birine Şîmr ü birine Mervân yâ Hüseyin

Tâ rûz-ı haşr olunca teberrâdayuz müdâm
Ol şûm kavme hâsılı yeksân yâ Hüseyin

Başuma tâc u gözüme kuhl-i cilâ yeter
Hâk-i reh-i gürûh-ı muhibbân yâ Hüseyin

Îd-i murâda şol kişi irer cihânda kim
Yolunda kıldı cânını kurbân yâ Hüseyin

Bir kelb-i bâ-vefâdur işiğünde Hayretî
Sürme kapundan eyleme nâlân yâ Hüseyin

Lâyık değıl ki redd olına rûz-ı restahîz
Cân ü dil ile bende-i fermân yâ Hüseyin

Olmazsa em şefâat-i ceddün Hudâ bilür
Dutdı vücûd illet-i isyân yâ Hüseyin

Bu şerbet-i mahabbet-i evlâd ola meğer
Olursa derdine yine dermân yâ Hüseyin

Sâkî-i bezm-i rûz-ı cezâ olıcak atan
Unutma cür'adan anı ol ân yâ Hüseyin

Budur ümîdümüz kamu ahbâb-ı hânedân
Mahşer güninde kalmaya atşân yâ Hüseyin

(Hayretî, *Divan-ı Hayretî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, no.437, vk. 3b-5a)

ZÂTÎ

(Doğ. 1471—Ölm. 1546)

Asıl adı İvaz Çelebi'dir. Gençlik yıllarını Balıkesir'de geçirdi ve çizmecilik yaptı. II. Bayezid zamanında İstanbul'a geldi, döneminin şairleriyle tanıştı. Bilgi ve görgüsünü artırdı. Halvetiye tarikatına intisap etti. Devlet adamlarına kasideler sundu. Kendisini himaye edenlerin ölümü nedeniyle geçim sıkıntısı çekti. Kanuni'nin padişahlığı döneminde düzenli bir gelire kavuştu. Hayâlî'nin etkisi sonucu Sadrazam İbrahim Paşa tarafından gelirleri kesildi. Yaşının ilerlemesi nedeniyle Bayezid'deki dükkanını Fatih'e taşıdı, remilcilik yapmaya devam etti. Cenazesi yakın dostları tarafından kaldırıldı. Edirnekapı mezarlığına gömüldü. Divanı basılmıştır.

1.

Şehr-i derdünde olubdur gözlerüm sakkâ Hüseyin
Işkuna her dem sebîl eyler yolunda mâ Hüseyin

Şerha şerha itdi tiğ-ı iştîyâkun cismini
Çağırub abdâl-ı dil derd ile aydur yâ Hüseyin

Susuz oldum Kerbelâ-yı ışkda ben teşne âh
Dimedi sakkâ-yi la'lün bir içim su mâ Hüseyin

Kerbelâ-yı gamda uşşâkı şehîd eyler güzel
Şehr içinde çok velî illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Cânını susuz viren Şâh-ı Şehîdân ışkına
Zâtî-i dil-teşneye sun âb-ı la'lün â Hüseyin

(Zâtî, *Zâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, no.443, vk. 219)

2.

Andukça lutf it ağzuma söğ dâyimâ Hüseyin
Işkun şehîdiyem bana eyle duâ Hüseyin

Üstümde sanma berk uranı pertev-i hüsâm
Bu ben şehîdün üstine nûr indi a Hüseyin

Ol la'l-i nâb ü âb-ı izâr ile yaraşur
Ben teşne bir içim su dir isem sana Hüseyin

Dil virdüm âb-ı la'lüne kanuma susadum
Ol tığ-ı âb-dârünü içür bana Hüseyin

Yâ Rab bi-hakk-ı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ
Hâlüm nola iderse bana ger belâ Hüseyin

Zâtî hüsâm-ı hasret ile itmeğe şehîd
Deşt-i firâkı itdi bana Kerbelâ Hüseyin

(Zâtî, *Zâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, no.3824, vk. 190)

3.

Teşne-dil la'l-i lebünden âb ümîd eyler Hüseyin
Korkum oldur bunu ol susuz şehîd eyler Hüseyin

Bana işler eyleyübdür ol rakîb-i bed-fiâl
Sana kim mü'minlere anı Yezîd eyler Hüseyin

Öldürüb bir gün beni kûyında kor ise yetim
Ben şehîdün yirini arş-ı mecîd eyler Hüseyin

Kim ki bayram irtesi hem-sohbet olursa sana
Kadre irer ol kişi tekrâr îd eyler Hüseyin

Arz iderse mushaf-ı hüsnin eğer kim Zâtî'yâ
Tâli'um ferhunde vü fâlüm saîd eyler Hüseyin

(Zâtî, *Zâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, no.3824,
vk. 183)

NUREDDİN

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. *Vak'a-i Kerbelâ* adlı eserinde Nureddin adını kullanmaktadır. Bu isim, şairin ismi midir, mahlası mıdır? Bu konuda da aydınlatıcı bir bilgiye ulaşamadık. Şiirin son mısraında “Dinür tarih “*hüve hayrün ve ebka*” ifadesi ebced hesabıyla 940 yılını vermektedir. Bu bilgidен hareketle eserin 1533-34 yıllarında yazıldığını, şairin Kanuni Sultan Selim döneminde yaşadığını ve belirtilen tarihten sonra vefat ettiğini söyleyebiliriz. Şairin *Vak'a-i Kerbelâ* adlı eseri birkaç kez basılmıştır.

Yüzünü dergâha tutup kıldı âh
Dedi sığındım sana ey pâdişâh

Bunca eyyâmdır ki hiç su vermedi
Bize bu kavm-i havâric rû-siyâh

İşbu hayfı kimse asla görmedi
Âleme devr edeli hurşîd-i mâh

Oldu evlâd-ı Resûl hor u hakîr
Gitdi mâl u mülki cümle ızz u mâh

Zâr-ı giryân eylediler su deyu
Ömrümüz bunda bugün oldu tebâh

Dedi ömr-i nahse ey bî-vefâ
Key aceb kıldın bize cevr-i cefâ

Nâme yazub okudun andan beni
Böyle mi idin dedin kavlin kani

Izz-i dünyâya bugün mağrûrsun
Rahmet-i rahmâna yârın dûrsun

Bu işi kendine lâyık kılmadın
Dahî hiç kâr u ziyânın bilmedin

İtmedin sabrı kanâat vârına
Sonra yanarsın nedâmet nârına

Yürüdü ol dem Hüseyin-i şâh-bâz
Hâricîden yana sultân-ı Hicaz

Hışm ile aldı eline Zülfikar
Leşkeri kırdı hemân dem târumâr

Kime gürzi kime gönder kime ok
Ol çerîden kırdı âdem katî çok

Zülfikar ile kimin iki böler
Şöyle kim at kamçıyı kande yeler

Ât u âdem cümle gark oldu kana
Yüzünü dönderdi kim leşker sına

Seyyid ol dem gine geldi çadıra
Dinlenüp tâ kim biraz aklın dire

Yedi yerde pârelenmişdi teni
Her birinde kati çok akmuş kanı

Yârelerini anın bağladılar
Yaş yerine anda kan ağladılar

Âdı Zeynelâbidîn bir oğlanı
Var idi seyyid dedi saklan anı

Dahî ancak yedi yaşında idi
Hem saâdet tâcı başında idi

Seyyid eder ana taşra çıkmasun
Neslimüz bu dünyadan kesilmesün

Oğlu kızıyla helallaşdı o dem
Dedi şâyed dünyadan şimdi gidem

Gözlerini öpdü bağrına basub
Bindi ata kendüden ümid kesüb

Dedi at meydana vardı yüri mâh
Oğlu kızı ağlaşub der âh âh

Etmek için Seyyid'e mekr ile âl
Meşveret kıldı havâriç bed-fiâl

Dediler bu leşkeri bulmak gerek
Kim Hüseyin'i ortaya almak gerek

Her çerinin cümlesin dört böldüler
Her birisi bir yanadan geldiler

Kendi Seyyid yalnız yok bir eşi
Ol saâdet devletinin güneşi

Bildi kim mümkün değil bulmak necât
Harcîler arasına saldı at

Sağ elinde Zülfikar solda teber
Rüstem-i Zâl görse önünden sapar

Leşkeri böldü alaylar dağıdır
İllâ kim anlar imansız bâğîdir

Gel gör imdi bak nasıl olur savaş
şiddetile oldu sanmanız yavaş

Darb-ı tığdan çok havâric verdi can
Kanda çukur yer var ise doldu kan

Âdemin tozdan görünmezdi yüzü
Gök duman oldu bu dünyanın yüzü

Haricîden öldürür hayli rical
Seyyid'in cisminde kalmadı mecâl

Yoğ idi cenk etmeğe hiç bir çâresi
Uğraşurdu dahî ol cân pâresi

İşiden susuz yarılmışdı lebi
Gül gibi sormuş mübârek gabgabı

Kân ile olmuş libâsı cümle âl
Kadd-i zibâsı bükülmüş sanki dal

Gövdesi görünmez oldu yâreden
Diledi çıka giru ol âradan

Hariciler her taraftan çökdüler
Seyyid'i ol atından yıkdılar

Bindiği at Seyyid'i terk etmedi
Durdu üstünde Hüseyin'in gitmedi

Gördüler yakın eylemez kimseyi
Dediler at olıcak olur eyi

Her yanadan pes ana ok atdılar
şöyle kim okdan görünmez etdiler

Geldi at İmam Hüseyin'in yanına
Ağlayup sürdürü yüzünü yüzüne

Sıçrayıp ol aradan çıkdı hemin
Cümle hariciler oldular emin

Seyyid'in çadırına erişdi at
Kaldı meydan içre şâh-ı kâinat

Göricek anı Hüseyin'in tayesi
Bildi düşmüş ol saâdet sâyesi

Çadır içinde olanlar kıldı yas
Geydi ol dem cümlesi esved libas

Zâri efgân eyleyüp baş açdılar
Gözlerinden kanlu yaşlar saçdılar

Hariciler geldi hep bir araya
Her biri diler Yezîd'e bâreye

Ortalarında yatur Seyyid düşüp
Kıldılar tîz meşveret cümle üşüp

Kimi der bunu alup gitmek gerek
Kimi ider bunda katl itmek gerek

Şimr-i zâlim aldı hançer destine
Azm idüp vardı Hüseyin üstüne

Şâh-ı Merdan der ki gel sözüm işit
Gâfil olmağıl sözüm dinle işit

Bir içim su versen ağzıma benim
Kim helâl ide idim sana kanım

Şâhid olsun sana Rabbü'l-ıbâd
Ahiretde kılmayam ben seni yâd

Rûz-i mahşerde şikâyet itmeyem
İşbu hâlinden hikâyet itmeyem

Şimr eder ana ey kan-i kerem
Ummağıl ki sana bugün su verem

Ger su olsa dağ taş cümle türab
Vermez idim sana ben bir katre âb

Pes Hüseyin ol dem ayağın kaldırır
Hak deyüp bir kez yere tepme urur

Çıkdı ayağının altından hemân
Bir acaib ayn-ı hûb âb-ı revân

Şöyle bil kim lezzeti şekerde yok
Kardan ağ idi ve hem gâyet sovak

Pes Hüseyin eder ana ey nâbekâr
Gör Hak'kın emriyle oldu bu pınar

Bize eksik mi olur su ey laîn
Ger simâdım ben Hudâ'nın buyruğun

Bize böyle emr ü fermân eylemiş
Anları susuz helâk idem demiş

Seyyid eder göğsünü aç göreyim
Dedi ki dedem nişanı göreyim

Açdı göğsün çün Hüseyin gördü anı
Dedi saddak yâ Muhammed güft u gûyunu

Şimr ider yâ Hüseyin-i bâ-safâ
Neye saddak dedin ey kân-i vefa

Söyledi ol dem Hüseyin-i pâk-i dîn
Bana dedem demiş idi ey laîn

Dedi seni öldürürler ey yerâ
Zâğa benzer ola göğsü kapkara

Pes senin göğsün kara kuzgun gibi
Böyle buyurdu Nebiler serveri

Dedi Şimr başını kessem gerek
Milkini hep iletüp alsam gerek

Seyyid'i yaturdu tiz sağ yanına
Hançeri çaldı mübârek boynuna

Çaldı üç kez hançeri kâr etmedi
Bir kılın dahi kesüb incitmedi

Dedi Seyyid Şimr'e ey din düşmeni
Dönder ensemden boğazlagıl beni

Boynumu öpdü Muhammed Mustafâ
Anı hançer mi keser ey bî-vefâ

Sundu ol murdar elin kim yapışa
Ditredi cümle cihan başdan başa

Korkup Allah'dan sonun hiç anmadı
Hem Resûl'den dahi hiç utanmadı

Şimr-i müfsid ü münâfık bî-imân
Seyyid'i ol dem şehid etdi hemân

Her kimin Hüseyin'e ola şefkati
Aşk ile itsün Yezid'e la'neti

(Nureddin Efendi, *Vak'a-i Kerbelâ*, Yusuf Ziyaeddin Efendi
Matbaası, İstanbul 1341, s. 45-49)

FUZÛLÎ

(Doğ. ?—Ölm.1556)

XV. yüzyılın son çeyreğinde doğmuştur. Doğum tarihi ve doğum yeri ihtilâflıdır. Safevilerin Bağdat valisi İbrahim Han'dan ilgi ve iltifat görür. Kanuni'nin Bağdat'ı fethi münasebetiyle ona kasideler sunar. Fuzûlî'ye, evkaftan maaş bağlanacağı konusunda söz verilir. Verilen maaşın az oluşu onun şikayetname yazmasına sebep olur. Bağdat ve çevresini kavuran bir veba salgını sırasında vefat eder.

İyi bir eğitim alan ve özgün eserler bırakan Fuzûlî'nin eserlerinde hem Anadolu, hem de Azeri Türkçesinin özellikleri yansıtılmaktadır. Divanı, defalarca basılmıştır.

Mersiye-i İmâm Hüseyin Radıyallahu Anh

Mâh-ı Muharrem oldu şafakdan çıkup hilâl
Kılmış azâ dutup kad-i ham gark-ı eşk-i âl
Evlâd-ı Mustafâ'ya meded kılmamış Fırât
Giçürmesün mi yerlere anı bu infiâl
Çokdur hikâyet-i elem-i Şâh-ı Kerbelâ
Elbetde çok hikâyet olur mûcib-i melâl
Fehm eylesen gam-ı şühedâ şerhin itmeğe
Her sebze Kerbelâ'da çeküpdür zebân-ı hâl
Tecdid-i mâtem-i şühedâ kıldı rûzgâr

Zâr ağla ey gönül bugün oldukça ihtimâl
Meydân-ı çarhı cilvegeh-i dûd-ı âh kıl
Gerdûn-ı dûna kisvet-i mâtem-siyâh kıl

Mâh-ı Muharrem oldı meserret harâmdu
Mâtem bugün şeriate bir ihtirâmdu
Tecdîd-i mâtem-i şühedâ nef'süz değül
Gaflet-serây-ı dehrde tenbîh-i âmdur
Gavgâ-yı Kerbelâ haberin sehl sanma kim
Naks-ı vefâ-yı dehre delîl-i tamâmdu
Her dürr-i eşk kim saçılır zikr-i Âl ile
Seyyâre-i sipîhr-i uluvv-i makâmdu
Her medd-i âh kim çekilür Ehl-i Beyt için
Miftâh-ı bâb-ı Ravza-ı Dârü's-Selâm'dur

Şâd olmasun bu vâkıadan şâd olan gönül
Bir dem melâl ü gussadan âzâd olan gönül

Tedbîr-i katl-i Âl-i Abâ kıldun ey felek
Fikr-i galat hayâl-i hatâ kıldun ey felek
Berk-ı sehâb-ı hâdiseden tığler çeküp
Bir bir havâle-i şühedâ kıldun ey felek
İsmet harem-serâsına hürmet revâ iken
Pâmâl-i hasm-ı bî-ser ü pâ kıldun ey felek
Sahrâ-yı Kerbelâ'da olan teşne-leblere
Rîk-i revân seyl-i belâ kıldun ey felek
Tahfîf-i kadr-i şer'den endîşe kılmayup
Evlâd-ı Mustafâ'ya cefâ kıldun ey felek

Bir rahm kılmadun ciğeri kan anlara
Gurbetde rûzgârı perîşân olanlara

Basdukda Kerbelâ'ya kadem Şâh-ı Kerbelâ
Oldı nişân-ı tîr-i sitem Şâh-ı Kerbelâ
Düşmen okına gayr siper görmeyüp revâ
Yakmışdı câna dâğ-ı elem Şâh-ı Kerbelâ
A'da mukâbilinde çekende saf-ı sipâh

Kılmışdı medd-i âh alem Şâh-ı Kerbelâ
Dûd-ı dil-i pür-âteş-i ehl-i nezâreden
İtmişdi perde-dâr-ı harem Şâh-ı Kerbelâ
Oldukça ömri râhat-ı dil görmeyüp demî
Olmuş hemîşe hem-dem-i gam Şâh-ı Kerbelâ

Yâ Şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

Ey derd-perver-i elem-i Kerbelâ Hüseyin
Vây Kerbelâ belâlarına mübtelâ Hüseyin
Gam pâre pâre bağrunı yandurdu dâğla
Ey lâle-i hadîka-i Âl-i Abâ Hüseyin
Tîğ-i cefâ ile bedenün oldu çâk çâk
Ey bûstân-ı sebze-i tîğ-i cefâ Hüseyin
Yakdı vücûdunu gam-ı zulmet-serây-ı dehr
Ey şem'-i bezm-i bâr-geh-i Kibriyâ Hüseyin
Devr-i felek içürdi sana kana kana kan
Ey teşne-i harâret-i berk-ı belâ Hüseyin

Yâd it Fuzûlî Âl-i Abâ hâlin eyle âh
Kim berk-ı âh ilen yakılır hirmen-i günâh

(Fuzûlî, *Hadîkatü's-Süedâ*, Bulak Matbaası, 1261, s. 358-360)

BEHİŞTÎ

(Doğ. ?— Ölm. 1570)

Vize’de doğan şairin asıl adı Ramazan’dır. İstanbul medreselerinde eğitim görmüş, Merhaba Efendî’den ders almıştır. Eğitimi tamamladıktan sonra Merkez Efendî’ye intisap etmiştir. Çorlu’da imam-hatip ve vaizlik yapmış, öğrencilere ders vermiştir. Çorlu’da ölmüş, oraya gömülmüştür. Divan’ı basılmıştır.

Terkîb-i Bend

Gel ey hâme yine bir sûznâk ahvali it tahrîr
Harîrün ide mâtem sırrını feryâd idüp takrîr
Dök evrâk üzre derdün hem fiğân eyle fesâhatle
İdüp Âl-i Abâ’nun mâtem âyâtını tefsîr
Tahammül eylemez sûzân ider âteş gibi harfi
Ki imlâ eyleyüp pür-âhen üzre eylesen tastîr
Eğer şâdân olup yârın cemâl-i Hak görem dirsen
Bu güncek it sürûrî kalbün eyle gamla mâtem-gîr
Hemân Mecnûn-veş mest ol gam-ı endûh-ı mihnetden
Takılsun Ehl-i Beyt’in mâteminde boynuna zencîr
Fiğân u nâlelerle şerhalar çek sînene yer yer
Muhîbb-i hanedâna eyle mâtem hâlini tebşîr

Hemişe dâstân-ı Kerbelâ yazup fiğân eyle
Ki sultân-ı şehidân mâtemin vird-i zebân eyle

Diriğ ey çarh-ı gaddâr-ı belâ-âmiz olan devrân
Revâ mı Ehl-i Beyt'î eylemeklik böyle ser-gerdân
Niçün şerm ü hayâ kılmadun anun cedd-i pâkinden
Güm itdün Kerbelâ' da nakd-i ömrün eyledün pinhân
Derûnun taşdan pek idüğün bileydüm ey gerdün
Bir içim su diriğ idüp şehîd itdün anı atşân
O gülzârün felek bir bergine dest-res olmazken
Kopardun nâ-hak-ı zehr ile andan bir gül-i handân
O hurşîd-i cihân-bânun yanınca çok kamer-tal'at
Dolandurdun sehâb-ı zulm ile olmuş iken rahşân
Kulûb-ı ehl-i hâle ey felek bir yara açdun kim
Onulmaz haşre dek işler ciğerden kan idüp iz'ân

Hatâyı mahz iken lutfen dokunmak cismine ânun
Niçe itdün cüdâ re'sün bedenden sen o sultânun

Kaçan kim olmuş idi ibtilâ-yı Kerbelâ peydâ
Bahâr olmuşdı ezhâr-ı çemen açmış idi bînâ
İrişdi gülşene bâd-ı sabâ peygâm-ı mâtemde
Gam u gussayla ezhâr-ı çemen hep kıldı vâveylâ
Sarardı nergisün benzi benefşe boynunu bükdi
Derûnun lâlenün yakdı bu gam itdi tenin ifnâ
Döğünüp gömgök itdi cismini sünbül bu mihnetle
Düşüpdür hançere sûsen idüp gam resmini icrâ
Gülistânun sanevber kadleri hep ser-nigûn oldı
Esince bâd-ı mâtem şiddet-i bâd-ı semûm-âsâ
Anup ol demleri encüm giceler dîdesin yummaz
Şafak kan ağlayup şeb-nem değüldür her seher peydâ

Dem-i âşûredür tecdîd olur dünyâ bu mâtemle
Yanar her ehl-i dilden kim derûnı gussa vü gamla

İrince Kerbelâ deştine ol şâh-ı kerem kânı
Üşüp etrâfın aldı bir alay gül-i beyâbâni
İhâta eyledi encüm-şümâr-ı zümre-i a'dâ
Küsûf-ı ebr-veş tutdı şu'â-ı mihr-i rahşânı
O serv-i kadd-i bâlâ hâke çün kim sâye-veş düşdi
Kıyâmet üstine her yıl kıyâmetdür bilün anı

Üşüp zâğ u zeganlar başına ol şâh-ı ankânun
Urup minkâr-ı cevri itdiler zulm-i firâvânı
İrişdi çünki eyyâm-ı Muharrem vakt-i mâtemdür
Muhibb-i hânedânun tâzelendi derd-i hicrânı
Tutuşdum nâr-ı hecrünle derûnum sûznâk itdüm
Beni mihrinde sâbit kıl meded ey cânımın cânı

Şehid-i Kerbelâ'nun derd-i hecri mahz-ı ni'metdür
Gözinden kan akıt kim cûybâr-ı feyz-i rahmetdür

Yine mâh-ı Muharrem geldi eyyâm-ı melâletdür
Bu eyyâm içre hurremlik hemân mahz-ı kabâhatdur
Eğer bir katre nem döksen bükâ idüp Hüseyin için
Leb-i Kevser karârgâhun makâmın kasr-ı cennetdür
Sirişk ile vuzu'-ı mâtemi tecdîd idüp ey dil
Namaz-ı giryeye kâmet figân-ı âha niyyetdür
Girîbân-çâk idüp sad şerha çek sinende ey abdâl
İtâatdür Rasûl'e Murtazâ'ya bil riâyetdür
Muhibb-i hânedân isen dilâ subh u mesâ elzem
Havâric zümresine sebb ü la'n itmek ibâdetdür
Hemân ez-cân u dil tekrâr idüp vird ile bu beyti
İki âlemde bî-şekk bâis-i izz ü saâdetdür

Yezîd'ün âline ensârına a'vânuna dâim
Hemîşe sad hezârân la'net eyle cânına dâim

Felek bu kâr-ı hem-vârını hazm eyliyemez âdem
Revâ mı zâlimânı ol mahalde eylemek hurrem
Olalar hânedân-ı Mustafâ pâ-mâl-ı hûn-alûd
Cihanda bundan eşna' ibtilâ olmaz eşedd-i gam
Niçün hâk ile yeksân olmadun bu vak'adan ol dem
Ne vakta katlanursın ey felek ben de anı bilsem
Sehâb-âsâ sirişkin sîne-i hâke revân it kim
Açılsun şerhası güller gibi yüzi ola şeb-nem
Cihân-sûz-i derûnundan giyâh-ı huşk-veş yansun
Kül olsun kûh u sahrâlar hemân mânende-i heyzüm
O kavm-i bed-fi'âlün kîni çıkmaz kalb i mü'minden
Yakar ehl-i kulûbı haşre dek bu âteş-i mâtem

Bu mâtemden delinmişdür ciğergâhı Behiştî'nün
Yakar eflâki yer yer encüm-i âhı Behiştî'nün

(Yaşar Aydemir, *Behiştî Divanı*, MEB Yay., Ankara 2000,
s. 197-200)

UBEYDÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1573)

Medrese eğitimi gördü, musiki ile ilgilendi. Danişmend iken Kanunî'ye sunduğu bir kaside ile dikkat çekti, kendisine ulufe bağlandı. Lofça ve Eski Zağra'da kadılık yaptı. Hacca gitti, orada vefat etti.

Der Medh-i Hazret-i Hüseyin

Ey Hüseyin-i pâk nesl ü şâh-ı sırrun mahremi
Hüsnüne âşık idündün nûr-ı arş-ı a'zamı

Gark-ı hûn idüp misâl-i lâle-i âl itdiler
Hey meded sencileyin Âl-i Resûl-i Ekremi

Sen şehîd-i Kerbelâ'nun kana müstağrık tenin
La'ı-i nâb idindi kendüye nebîler hâtemi

Şems-i gerdûn dahi başından çıkarmaz şemlesin
Sen şeh-i bi-misl için dünyâ tutubdur mâtemi

Kişver-i vasl-ı Habibullâh'a vâsıl olmağa
Râh-ı aşkundur Ubeydî'nün tarîk-ı eslemi

(Ubeydi, *Divan-ı Ubeydi*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 272, vk. 25a)

AŞKÎ

(Doğ. ? -Öl. 1576)

XVI. yüzyılın başında İstanbul/Rumeli Hisarı'nda doğmuştur. Adı İlyas'tır. Babası yeniçeridir. Eğitimini tamamladıktan sonra yeniçeri yazılmış, 1521-1534 yılları arasında Kanuni Sultan Süleyman'ın yakınında bulunmuştur. 1532 yılında Almanya'da 1 yıl esaret hayatı yaşar. Kanuni'ye sunduğu bir şiir karşılığında ihsana kavuşur, Üsküdar'da bir yalı satın alır. Uzun süre Üsküdar'da yaşadığından "Üsküdarlı Aşkî" adıyla anılır. 1566 yıllarında gözleri görmez olur. Son günlerini Rumeli Hisarı'nda geçirir ve 1576 yılında orada vefat eder.

Der Medh-i İmam Hüseyin

Dürr-i deryâ-yı velâyet sırr-ı Haydar'dur Hüseyin
Ya Hasan'la bir denizde iki gevherdür Hüseyin

Ya şehîd-i Kerbelâ'dur kim boyanmış kan ile
Ya şafak içre tolanmış mihr-i enverdür Hüseyin

Kerbelâ sahrasınınun ya lâle-i nûmânıdur
Ya gülîstân-ı rızâda verd-i ahmerdür Hüseyin

Zehre çalınmış meğer tiryâk-i ekberdür Hasan
Zehr-i tiryâk eylemiş kand-i mükerrerdür Hüseyin

Yılduzı barışmasa ta'n mı bed-ahterdür Yezîd
Çün velâyet bürcine mâh-ı münevverdür Hüseyin

Cân u dilden ol iki tıfle kim olmaya tufeyl
Şah Hasan'la çünki evlâd-ı peyamberdür Hüseyin

Hak yolunda nîş ile cân verdi cânândur Hasan
Geçdi serden diş ile gör kim ne serverdür Hüseyin

Pençe-i şîr-i Huda'nun nakdidür ser-pençesi
Piş-ei kûh-i velâyetde gazenferdür Hüseyin

Pertev-i sırr-ı Ali'dür kim velâyet çarhına
Mâh-ı enverdür Hasan hurşîd-i hâverdür Hüseyin

Oldı gavvas-ı şehâdet bahrinün gerçi Hasan
Gûte-i hûn yutmuş ol bahre şinaverdür Hüseyin

Cân virürdün Kerbelâ-yı mâtem-i hecrinde ger
Hay Rum abdâlı hey bilsen ne cevherdür Hüseyin

Aşki'yâ dil-teşne âşıklar tavâf etsin diyü
Kerbelâ deştinde mesken bağlamış erdür Hüseyin

Hamdülillâh cânımın mülkinde hânumdur Hasan
Gönlümün tahtında sultân-ı muzafferdür Hüseyin

(Aşkî, *Divan-ı Aşkî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 279, vk. 8b-9a).

VİRÂNÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

XVI. asırda yetişen şairin kimliği hakkında net bilgilere ulaşılamamaktadır. Eğriboz adasında doğdu. Balım Sultan'a intisap etti. Necef'te Hz. Ali'nin türbedarlığını yaptı. Anadolu'yu ve Rumeli'yi dolaştı. Razgrat'taki dergâha gitti, Demir Baba'dan "babalık icazeti" aldı. Karlıova'daki Hafız Zeden tekkesine uğradı, orada öldü. Alevi ve Bektaşî topluluğunun yedi büyük şairinden birisi de Virânî'dir. Divanı basılmıştır.

1.

Gel berû kavm-i aduv men Murtaza'dan dönmenem
Çün şehâdet etmişem Mustafâ'dan dönmenem

Pâre pâre bu vücûdum sad-hezârân etseler
Ben gulâm-ı Murtaza'yım hânedandan dönmenem

Zehrini nûş eyledim verdim Hasan râhına baş
Uş Hüseyin'em Hüseyin-i Kerbelâ'dan dönmenem

Şâh Ali Zeyne'l-Abâ Bâkır hakıçün zâhidâ
Sînemi kalkan edindim her belâdan dönmenem

Çün bana keşf etdi Cafer ene'l-Hak sırrını
Mûsî-i Kâzım Ali Mûsâ er-Rızâ'dan dönmenem

Tâ tebâyi'dan Takî vurdu binâ-yı cismime
Şol sebebden hâk-pâ-yı reh-nümâdan dönmenem

Mesken etdi şâh Nakî dil mülkünün sultânıdır
Askerî ol Mehdî-i sâhip-livâdan dönmenem

Haricîler zümresine çok teberrâ kılmuşam
Âl ü evlâda bugün medh ü senâdan dönmenem

Çün Virân Abdal dedi ismim Aliyyü'l-Murtazâ
Cümle vârim Hayder'indir evliyâdan dönmenem

(Virânî Abdal Baba, Virânî Divanı, Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, no.4, vk. 96b-97a)

2. Mersiye-i İmam Hüseyin

Ey mevâlî dinle şimdi nutk-ı Hak fazl-ı ilâh
Rûz-i mahşerde muhakkak mü'mine püşt u penâh
Âl ü evlâd-ı Nebî'dir söyle bil bî-iştibâh
Erdi çün şehri Muharrem ağladı şems ile mâh
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Yer ü gök ağlar bugün ağlayın ey mü'minân
Zâr eder cümle melâik hûr u gilmân ins ü cân
Nâr-ı zahmetden bulayım der isen hergîz amân
La'net eyle ol Yezîd'e sad-hezârân bî-gümân
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Ger dilersen Hak katında bulasın sen izzeti
Evliyâ vü enbiyâdan umar isen şefkati
Söyle gel bu nutku dâim çekmeyesin zahmeti
La'netidir tohm-i Mervân la'netidir la'neti
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Kurretü'l-aynim dedi ana Resûl-i Mürselîn
Âşık isen âşıkâne olagör ehl-i yakîn
Olmak istersen hakikat külliyyen gamdan emîn
La'netullah virdin olsun Şimr ü Süfyân-i laîn
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Nesl-i şâh-ı enbiyâdır hâdî-i râh-ı Huda
Hâricîler bilmediler oldular Hak'dan cüdâ
Anların cânına la'net söylerim men dâimâ
Sad-hezârân la'net-i Hak sad-hezârân bî-riyâ
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Bil kaçan oldu şehîd ol nûr-i pâk-i kibriyâ
Erdi ol demde semâdan nâle-i nutk-ı Hudâ
Âh Hüseyin-i Kerbelâ vâh Hüseyin-i Kerbelâ
Yezîd'e etmek teberrâ mü'mine ayn-ı şifâ
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

Ben Virân Abdal fakîrem derdmendem bir gedâ
İsterem rûz-i kıyâmetde Ali'den ilticâ
La'net olsun kim ki oldu düşmen-i Âl-i Abâ
Zerre denlü buğz edenin canına la'net sezâ
Ey Hüseyinler bugündür mâtem-i evlâd-ı şâh
Göz yaşını kana döndür eylegil feryâd-ı âh

(Virânî Abdal Baba, *Virânî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi,
Ali Nihat Tarlan, no.4, vk. 19b-20ab)

ŞEMSÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1580)

İsfendiyoğullarından Kızıl Ahmedzade Mirza Paşa'nın oğludur. Bu zatın, II. Bayezid'in damadı olması nedeniyle şair genç yaşında saraya alındı. Şam ve Sivas valiliklerinde, Anadolu ve Rumeli Beylerbeyliği'nde bulundu.

Her Muharrem kim hilâl olsa hüveydâ yâ Hüseyin
Sinede yüz na'l olur ol demde peyda yâ Hüseyin

Kerbelâ'da teşne-leb can virdüğüne acıdı
Anun için şûr oldu âb-ı derya yâ Hüseyin

Gûş urdum ra'da anladum ki abdâl-ı felek
Çağırur göğsün döğüp eydür diriğâ yâ Hüseyin

Ben şehid-i Kerbelâ gibi ölünce teşne-leb
Assı itmez saki bin yıl dise sakkâ yâ Hüseyin

Nar-ı gamdan Şemsî'ya döndi turunca tal'atı
Bâğ-ı dehri hiçe almayup dir eyvâ yâ Hüseyin

(Şimsî, *Şemsî Divanı*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no.2809, vk. 55a)

SÂFÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

XVI. yüzyıl şairlerindedir. Kimliğiyle ilgili yeterli bilgimiz yoktur. Hz. Hüseyin hakkında yazdığı *Kerbelânâme*'si ile tanınmaktadır.

Ey gönül serîrine sultân yâ Hüseyin
Vay ana Kerbelâ'da Şâh-ı Şehîd vâh Hüseyin

Çerâğ-ı âlem-i nûr-ı cemâl-i Hak
Cân-ı cihâna rahmet-i rahmân vâh Hüseyin

Rûşen yüzünde sûre-i Ve'd-Duhâ
Şânında nâzil âyet-i Kur'ân vâh Hüseyin

Hüsnün gününde olmaya beraber gün gibi
Zerrece bâğ-ı Behişt-i ravza-i Rıdvân vâh Hüseyin

Hâk-i ruhin katında şehâ sengün zindedir
Devr-i nevbeti la'l-i Bedehşân vâh Hüseyin

Ceddin Resûl-i pâk atan Şâh-ı Murtaazâ
Ammun İskender-i Cafer-i Tayyâr vâh Hüseyin

Ey nûr-i çeşm-i Fâtıma mahbub-i ins ü cân
İnletti bizi bahr-i devrân vâh Hüseyin

Mâh-ı Muharrem erdi veli mâtem oldu âh
Oldun bu ayda gün gibi pinhân vâh Hüseyin

Can ağladı şehâ şefkatinden âh
Ol dem ki seni etdiler Kurban vâh Hüseyin

Gökler boyandı gökdeki gün giydi kareler
Mahv oldu arada mâhî tâbân vâh Hüseyin

Yırttı yüzünü kamu hasretle mihr ü mâh
Ağlar yer gök sana yeksân vâh Hüseyin

Mâtem donların geydi bulutlar bölük bölük
Bâran gamula kopdu çün tûfân vâh Hüseyin

Devr-i zamâne doldu vü âlem yıkıldı hayf
Tutdu cihânı nâle vü efgân yâ Hüseyin

Çarhın beli büküldü vü sındı sitâresi
Encüm saçıldı çü bârân vâh Hüseyin

Deryâlar acıdı sana akar sular dahî
Taşlar alup döğündü başın firâvân vâh Hüseyin

Kanlar döküp firak ile her kişi der ki âh
Kanına oldu sevgiyi cânân vâh Hüseyin

Sünbül saçını çizdi vü gün gitdi kendiden
Sanâdin elinde hançer-i bürrân vâh Hüseyin

Âl-i Resûl'e kangı kişi yüz kare bile
Olsun Yezîd'e la'net-i Yezdân vâh Hüseyin

Her ki seni vü âlini cânı gibi sevmese
İtten beterdir ol nice insan vâh Hüseyin

Birdem gamında âteş-i hasretle yanmayan
Olsun hemîşe ney gibi nâlân vâh Hüseyin

İder zebân-ı hâk ile kanı niredür
Şimr-i la'în ü nikbet-i firâvân vâh Hüseyin

Gül gibi çehre kana boyandı firâk ile
Çâk etse gonca-i giryân vâh Hüseyin

Devr-i ahki tasını çarh-ı felek hânedânına
Gâhi içirdi zehri gâh kan vâh Hüseyin

Seni deşt-i Kerbelâ'da âh ü vâh
Yere mi geçdi çeşme-i hayvân vâh Hüseyin

Rahmet senin yoluna şâhum cân verenlere
Olsun hemîşe hil'ati imân vâh Hüseyin

Kandır şarâb-ı kevsere Sâfi kulunu sen
Geydir libâs-ı hulle-i Rıdvân vâh Hüseyin

(Sâfi, *Kerbelâname*, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, no.84)

2.

Bu derdi nice vasf idem buna hadd-i beyân olmaz
Bu derde katlanan yürek buna hergiz uran olmaz

Yine bir ulu derd oldu yürek bu derd ile doldu
Ciğer tutuşdu örd örd oldu tütün dolsa ayân olmaz

Gezersin gökde ve yerde ve hem âşikâr-ı sırda
Yürekden gayri bu derde dahi özge mekân olmaz

Bu derd Hüseyin'e oldu âlem feryâd ile doldu
Bu derd kıyâmete kaldı buna bunda zaman olmaz

Hüseyin'e oldu bu itâb tutuldu gökte âf-tâb
Yazarsam bunu bin kitap bu yazılıp tamam olmaz

Bu dertleri gören âşık bu sırlara eren âşık
Bu hak yola giren âşık olunca şâd-mân olmaz

Âşıklar oldu derde kul âşıkın derdi sîne bul
Nîce âşık ola kim bu derde çeşm-i kân olmaz

(Safi, *Kerbelânâme*, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, no. 84)

HÂŞİMÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin kimliği hakkında bilgimiz yoktur. XVI. yüzyılda yaşayan şairin, bu yüzyılın sonunda vefat ettiği tahmin edilmektedir.

Gurre-i mâh-ı Muharrem sîneler çâk etmeğ
Nâgehân bir kanlı hançer eyledi peydâ yine

Yâ şafak âteş olupdur hem fitil-i dâğ olup
Tâzelendi derd ile dâğ-ı dil-i şeydâ yine

Tekye içre ol gice bir hûb tevhîd etdiler
Kıldı ehl-i derd olanlar âh ü vâveylâ yine

Anda eşk-i dîde-i gam-dîdesi âşıkların
Oldular Şâh-ı Şehîdân aşkına sakkâ yine

Cümle uşşâk ol makâm içre Hüseyin'i yâd edüp
Râstî oldu nevâda bülbül-i şeydâ yine

Hep görenler dediler bu Hâşimî târihtir
Eyledi Îsâ nefesler bir acep ihyâ yine

987/1579

(Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul 1983, c. II, s. 485)

MUSTAFA ÂLÎ

(Doğ. 1541—Ölm. 1600)

Gelibolu'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Gelibolu'da başladığı eğitimini İstanbul'da tamamladı. Şehzade II. Selim'in ve Lala Mustafa Paşa'nın divan katipliğini yaptı. Halep Tımar defterdarlığında, Erzurum, Bağdat, Sivas Hazine defterdarlıklarında bulundu. Âlî'nin son görevi Cidde Sancak Beyliğidir (1599). Bu görevi uzun sürmedi. Bir yıl sonra Cidde'de öldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Müessire-i Belâgat-Arâ ki Der-Ziyaret-i Sultân-ı Şühedâ Güfte Şod

I.

Gel ey nevk-i kalem mâtem ser-encâmın beyân eyle
Döküp evrâka derdin kara bahtından fiğân eyle
Midâd-âsâ siyeh kanlar saçılsun yine çeşmünden
Likâ gibi müşevveş kıssalar şerhin beyân eyle
Kazâ levhine vâfir serzeniş kıl dest-i kâtipden
Kader mecmuasın yırtup perîşân dâstân eyle
Kül eyler mermeri âteş gibi kim harfini yazsan
İnanmazsan bir âhen levha evvel imtihân eyle
Huzur erkâmını hakk eyleyüp levh-i havâtırdan
Meserret-nâmeler zevkin gönüllerde nihân eyle
Siyeh gey Ehl-i Beyt'ün Ka'be-veş rûz-i gazâsında
Bu mâtem hizmetinde sen de dâmen-der-miyân eyle

Yazarsan Kerbelâ vâdisünün müşkil belâsın yaz
Şehâdet şehdin içmiş teşne-diller mâcerâsın yaz

II.

Niçün ey çarh-ı gâfil nakd-i kevneyni hebâ kıldun
Aliyyü'l-Murtazâ'nun nûr-i çeşmin bî-ziyâ kıldun
Güm itdün Kerbelâ hâkinde anun gevher-i ömrün
Ne kendinden hicâb itdün ne ceddinden hayâ kıldun
Zülâl-i pâk akan gülzâra zehr-âb eyledün cârî
Resûl'ün bûs-gâhun tığ-ı kahra mâcerâ kıldun
Kopardun gonca-i nevrestesin gülzâr-ı Zehrâ'nun
Zehirler yutdurup pejmürde-hâl itdün cefâ kıldun
Resûl'ün âlini şerm itmedün mi gark-ı hûn itdün
Girüp kanına ol mazlûmun ey gâfil hatâ kıldun
Söyündürdün risâlet hânedânında yanan şem'i
Melâmet zulmetin ta'yîn-i Beyt-i Mustafâ kıldun

Serin ol serverin dûr itdüğün yetmez mi efserden
Mürüvvetsizlik itdün niçün ayırdun tenin serden

III.

Ne yazudur ki deşt-i Kerbelâ pür-derd ü mihnetdür
Meğer kerb ü belâlardan mürekkeb bir musîbetdür
Nizâmın bozdu çünkim Ehl-i Beyt'ün çerh-i kec-gerdân
Ne nazm-ı bî-selâsetdür ne nâ-mevzûn hikâyetdür
Kopar bir demde gavgâ-yı kıyâmet lîk âşûrun
Dem-i mâtemde her bir rûzı evc-i nevbet kıyâmetdür
O gülgûn turfa sancaklar ki saf bağlar harîm içre
O bâğın serv-i hûnîn olduğundan bir alâmetdür
Yatur gül gibi gülgûn perdesine ravzanun ol gül
Gezen mersiye-hânlar bülbülân-ı bâğ-ı hayretdür
O kâmet düşdüğü sâat kıyâmet kopmamak mahzâ
Anun tâ haşr olunca mâtemin her yıl ikâmetdür

Döğün taşlarla sen ey sîne kan ağla sen ey dîde
Dem-i mâtem durur nehr ile yaşın çağla ey dîde

IV.

Şehîdân kanı ol dem kim Fırât'ı gark-ı hûn itdi
Adû hem kanmasun andan diyû ahker nümûn itdi
Felek kanına girdi bir içim su virmedi ol dem
Anunçün kûzesin dest-i melâmet ser-nigûn itdi
Sıdı ceng içre çengin öyle şîrîn çerh rübâhu
İdüp savhile yitmiş zahm-ı mühlikden zebûn itdi
Sadâ-yı el-ataşdan huşk-leb kaldı melekler hep
Harâretden felek mâtem libâsın nîl-gûn itdi
Hele bir katre kanı kalmayupdur yirde ol şâhun
Kapup hurşîd anı tâc-ı zerinde la'l-gûn itdi
Sanurlar dest-i pâki kûze-veş tolmuşdur ol demden
Ecel câmun sunup sâkî-i gam bağrını hûn itdi

Kesilmiş gerden-i kâfûr-gûn peyveste akmış hûn
Şebistân-ı şehâdet şem'î virmiş şû'le nûr-efzûn

V.

Bu gam bir özge gamdur işbu mâtem turfa mâtemdür
Bu eyyâm içre hurremlik harâm oldu Muharrem'dür
Kapansun çıksun ol gözler ki zehr akıtmayup andan
Dem-i mâtemde işâr itdüğü bilsem yâhod demdür
Bu gam kanın kurutdurmuş velî ashâb-ı temkînün
Anınçün ekseriyyâ dem degül dökdükleri nemdür
Gaza vaktinde el karsup gülen etfâli ayb itmen
Bu şöhetler anadur kim yiri çâh-ı cehennemdür
Mübârek başlarına nûr urunupdur alem sanma
Degüldür sürh sancaklar birer maktûl-i âlemdür
Yolundur şerha çeksen yol yol itsen sînen ey abdâl
Libâs-ı cismi candan soymayan hayrân ü sersemdür

Bu mâtemden delüp ney gibi bağrun inle ey Âlî
Benüm bu nazm-ı cân-sûzum kulak tut dinle ey Âlî

(Mustafa Âlî, *Divan-ı Âlî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,
Türkçe Yazmalar, no.695, vk. 84a-85a)

2.

Ciğer kanına göz yaşına talmış âşnâyuz biz
Yolu bahreyne çıkmış merd-i sâhib-mâ-cerâyuz biz

Katar olduk çekildük âstân-ı pâk-i mazlûma
Süleymân'ın yitürmüş mûr-ı hâk-i Kerbelâ'yuz biz

Bize dîbâ-yı şâhî gibidür kirpâs-ı Bağdâdî
Abâdur şâlumuz âyîne-i Âl-i Abâ'yuz biz

Hıdîv-i ehl-i sadr-ı kâr-fermâ-yı kader-kadrüz
Ne merd-i ser-keşüz ser-leşker-i fermân-revâyuz biz

Gurûr âyînesinde hiç gözükmekden safâmuz yok
Müberrâyuz riyâdan kalbi sâfî pârsâyuz biz

Ne hâke sâye salsak meşk-i pinyâl eylerüz anı
Maârif zirvesin teşrîfe bâl açmış hümâyuz biz

Bilen serverlerün sâğar-sıfat ser-tâciyuz Âlî
Bilinmez yirde ammâ cür'a gibi hâk-i pâyuz biz

(M. Arslan-İ. H. Aksoyak, "G. Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mer-
siyelerini Muhtevi Bir Risalesi Subhatü'l-Abdâl", *Türklük Bilimi*
Araştırmaları II, 1996, s. 62-63)

3.

N'ola kan ağlar isem mâh-ı Muharrem'dür bu
Dîdeden gam yirine dem gelecek demdür bu

Açıl ey şerha bana dil gamını şerh eyle
Saçıl ey kanlu yaşum kim dem-i mâtemdür bu

Huşk-leb teşnelere şehd-i şehâdet yidürüp
Âl ü evlâdına kan yutdurıcı demdür bu

Mahremân-ı harem-i ismet olan müşfikeler
Ne cefâ çekdiler ol yirlere mahremdür bu

Göz yaşı hâkümi tahmîr idicek didi hured
Müjde kim ma'siyetün zahmına merhemdür bu

Ser-i hûnîn-i şehîdân için eşküm ki yağar
Cennetün nâleleri mâîli şebnemdür bu

Kadr-ı âşûrı bil ey Âlî akıt kanunı kim
Câm-ı mey keyfi virür meclis-i mübhemdür bu

(Mustafa Âlî, *Divan-ı Âlî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, no.1107, vk. 184)

4.

Şerha kanın bahr iden tûfân-ı mâtemdür bugün
Kerbela'nun her taşı la'l olduğu demdür bugün

Başını top eylemiş çevgân-ı tîg almış ele
Niçe yüz bin çâr-darb abdâl-ı sersemdür bugün

Dide pür-hûn şerha gül-gûn ehl-i mâtem pür-sükûn
Güller açılmış velî bülbüller ebkemdür bugün

Kerbela cem'iyeti rûz-ı kıyâmet kendidür
Hüzn ü mâtemle o vâdî özge âlemdür bugün

Ana nisbet aşr-ı âşır gelmeye dünyâ gamı
Mâtem it Âlî ki âşûr-ı Muharrem'dür bugün

(M. Arslan-İ. H. Aksoyak, *age*, 1996, s. 66)

SEYFÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1601-02)

Asıl adı Seyfullah'dır. Yavuz Selim devrinde Bağdat'tan İstanbul'a gelen Seyyid Nizameddin'in oğludur. Soyu, Hz. Hüseyin'e ulaşmaktadır. Ümmi Sinan'ın halifesidir. Aruz ve hece vezniyle yazdığı şiirlerinde Ehl-i Beyt sevgisi önemli bir yer tutar. İstanbul'da vefat etmiştir.

1.

Yâ Resülullah bize gör n'etti âsî ümmetin
Görmeye onlar dahi rûz-ı kıyamet şefkatin

Şah Hüseyin'in itdiler hâke beraber cismini
Kılmadılar ol münâfıklar senün hiç hürmetin

Kerbelâ'da ger göreydin yâ Muhammed hâlimiz
Tâ kıyamet sâkin olmazdı bizimçün firkatın

Kim ki Âlem Fahri'nin evlâdına buğz eyleye
Yâ İlâhi eyleme ona müyesser Cennetin

Biz muhibb-i hanedân-ı Mustafâ'yız Seyfi'yâ
Ruz u şeb nesl-i Resulüllah'a olsun midhatın

(Seyyid Seyfullah, *Şeref-i Siyâdet*, İstanbul 1326, s. 36)

2.

Tâlib-i râh-ı hakikat buğz-ı evlâd eylemez
Buğz-ı Ali Haydar'ı kendiye mu'tâd eylemez

Ehl-i îmânım diyen tutmaz Yezîd'in cânibin
Şefkatinden Mustafâ'nın gitdiğın yâd eylemez

Biz muhibb-i Ehl-i Beyt-i Mustafâ'dan olmuşuz
Onunçün cevır eder devrân bizi şâd eylemez

Devlet-i didâr-ı bâkî isteyen yevmü'l-hesâp
Mihnet-i derd-i belâdan bunda feryâd eylemez

Kerbelâ'da Şâh Hüseyin'in kim işitse hâlini
Seyfi'yâ vîrân eder gönlün âbâd eylemez

(Seyyid Seyfullah, *Şeref-i Siyâdet*, İstanbul 1326, s. 36)

BAĞDATLI RÛHÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1605)

Şairin kimliğiyle ilgili ayrıntılı bilgiye rastlanılmamaktadır. Diğer Ruhî'lerden ayrılması amacıyla Bağdatlı Rûhî adıyla anılır. Sipahî şairlerdendir. Bağdat, Basra, Halep, Erzurum, Şam, Şirvan, Kerbelâ yörelerini gezmiştir. Hayatı yoksulluk ve zaruret içinde geçmiştir. En tanınmış şiiri Terkîb-i Bend'idir. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Muhibb-i âl isen tut mâtem-i şâh-ı şehîdânı
Zemîn-i gark-ı hûn it çarha çek feryâd u fiğânı

Ezelden Ehl-i Beyt'ün oynayup çevgân-ı aşkıyla
Bu yolda başların tûp eyleyenler aldı meydânı

Değüldür Kerbelâ deşinde yer yer lâle-i nu'mân
Çıkpudur kaynayup yerden şehîd olanların kanı

O ser-bâz-ı cihânun olmasa müştâk-ı didârı
Yüzin sürmezdi hâk-i râhına mühr-i Süleymânı

Nola ger kubbesini kubbe-i eflâke benzetsem
Ki benzer encüm-i rahşâna kandil-i fûrûzânı

Nolur hâl Yezid'ün kükreyüp sahrâ-yı mahşerde
Diye Şîr-i Hudâ ferzendümün kanın dökən kanı

Sulayup ravzasın sakkâ-yı eşk-i çeşmi Rûhî'nin
Has u haşâkı ref eylesün cârûb-i müjgânı

(Rûhî, *Külliyât-ı Eş'ârâ-ı Rûhî-i Bağdâdî*, İstanbul 1287, s. 10-11)

Mersiye

Çâk kıl sineni kim mâh-ı Muharrem'dür bu
Ey gönül âh ü figân eyle ki mâtemdür bu

Dökdiler hâke bu dem âl-i Resûl'ün kanın
Ağla ey dide ki kan ağlayacak demdür bu

Benzemez gayra gam-ı vâkı'a-i katl-i Hüseyin
Nâr-ı hasretle gönüller yakıcı gamdur bu

Anup ol vâkı'ayı ağlamayan bî-derde
Dir melekler ne aceb seng-dil âdemdür bu

Bedenün dâğ-ı siyehlerle siyeh-pûş eyle
Rûhî'yâ karalara gir dem-i mâtemdür bu

(Rûhî, *Külliyât-ı Eş'ârâ-ı Rûhî-i Bağdâdî*, İstanbul 1287, s. 328)

Mersiye

Gönül mâh-ı Muharrem'dür kanı feryâd u efgânun
Niçün virmez cihânı seyle eşk-i çeşm-i giryânun

Anınçün tutdılar yıl başını mâh-ı Muharrem kim
Cedid olup bu ayda mâtemi şâh-ı şehidânun

Bu mâh ol mâhdur kim Mustafâ'nun kurretü'l-aynı
Şehid-i hançer-i bi-dâdı oldı Şimr-i nâdânun

Bu mâh ol mâhdur ki Murtazâ'nun nakd-i imânı
Esir oldı elinde bir bölük bî-dîn ü imânun

Yezîd'ün ey felek kutb-ı muradı üzre dönmeğden
Bozulsa yeğdi pergâlun dükense yeğdi cevânun

Kanı bir hâksâr-ı hânedân-ı Âl-i Ahmed kim
Yaka bir âh ile nüh sakfını gerdûn-ı gerdânun

Hüseyn'ün ravzasın seyr it kıyâmet görmek istersen
Ki tutmuş serv-kadler mâtemin ol şâh-ı devrânun

Yeter kan ağla Rûhi Kerbelâ'yı gark-ı hûn itdün
Gider seyle mezarı korkarın şâh-ı şehidânun

(Rûhî, *Divan-ı Rûhî*, Millet Kütüphanesi, Reşid Efendi, no.758,
vk. 160ab)

RAHÎMÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Asıl adı Mehmed'dir. Kütahyalıdır. Kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Kanuni'nin oğlu II. Selim'e kasideler yazmış, iltifatını görmüş, onun Alaybeyliğini yapmıştır. III. Murad döneminde de iltifat görmüştür. XVI. yüzyılın sonunda yaşamış, XVII. yüzyılın başında ölmüştür. Divanı basılmıştır.

Şevk-ı ruhsârunla kıldum bir gazel inşâ Hüseyin
Matlaıdur matla-ı mihr-i cihân-ârâ Hüseyin

Tîr gamzen yâ kaşun kaddün livâ zülfün cüyûş
Mülk-i hüsne server-i sâhib-kırânsın yâ Hüseyin

Reşk idüb sen şehsüvârun sümm-i rahş-ı na'line
Ham kılır kaddin anunçün gurre-i garrâ Hüseyin

Sûfî kûyunda cemâlünden safâ kesb idemez
Nûr görmez Ka'be'de her çeşm-i nâ-bînâ Hüseyin

Kerbelâ-yı gamda cân verdi Rahîmî teşne-leb
Her havâric kandı âb-ı vasluna hayfâ Hüseyin

(Ahmet Mermer, *Kütahyalı Rahîmî ve Divanı*, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul 2004, s. 279)

KAFZÂDE FÂİZÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1622)

İstanbul'da doğdu. Eğitimini tamamladıktan sonra Ekmekçi-zade Ahmed Paşa, Gevher Han Sultan, Üsküdar Valide Sultan ve Sultan Selim medreselerinde müderrislik yaptı. Celvetiye tarikatına intisap etti. Sultan II. Osman'ın tahttan indirilişine tanık oldu. Bu olayın etkisiyle hastalandı, kısa bir müddet sonra vefat etti.

Der Mersiye vü Menkabet-i Hazret-i Hüseyin bin Ali Veli Kerremallahü Veche

Biz şemle-i hasret be-ser-i Âl-i Abâ'yuz
Biz mâtemî-i mâtem-i şâh-ı şühedâyuz

Biz ağladırız gûş ideni olsa da Cemşid
Pür-zemzeme-i mersiye-yüz nağme-serâyuz

Nâdanlara nâ-ehllere söylemezüz biz
Sâhib nazara nüsha-i esrâr-ı Hudâyuz

Hâr-ı sitemüz gözlerine Hâriciyânun
Gül-zâr-ı mahabbetde veli mihr-i giyâyuz

Şemşîrini hep bizde dener ehl-i adâvet
Biz çerhaci-i asker-i erbâb-ı vefâyuz

Zeyn oldı beden şerha vü hûn ile ser-â-pâ
Yani ki o şeh-zâde için nahl-i gazâyuz

Kanın komazız ceddimizün hasm-ı anêde
Biz kim velî-i vâris-i bî-reyb ü mürâyuz

Bilsen nic'olur hasm-ı derûn türede hasmı
Şemşîr-i cilâ şa'şaa-i mihr-i ziyâyuz

Bilsen nic'olur râh-ı mezelletde keşâkeş
Da'vâsı için muntazır-ı rûz-i cezâyuz

Da'vâ nice da'vâ ki alup dâmen-i şûmın
Her zerre-i gabrâ diye biz de husemâyuz

Biz de taleb isâr iderüz ol şeh için kim
Sergeşteğî-i ye'si ile bi-ser ü pâyuz

Mahdûm-ı felek rütbe Hüseyñ ibn-i Alî kim
Gerdûn dir işiğinde kemer gibi dü-tâyuz

Şehzâde-i a'zam ki şehân fahrile dirler
Hürşid gibi dergehine nâsiye-sâyuz

Mazlûm-ı muhakkak ki felek özrin idüp dir
Hakkında anun biz hele pür cürm ü hatâyuz

Gerdüne ki pertev sala envâr-ı cemâli
Hurşidle meh der biz o meydânda sühâyuz

Dünyâya ki âteş vire nirân-ı celâli
Gerdün dise câiz adem-i mahz u hebâyuz

Besdür bu kadar Fâiziyâ nevha-güzârî
Çün tâbi-i fermân-ı cihân-gir-i kazâyuz

Bir hikmeti vardur bu kazânun da ne şüphe
Her emrde müstenbit-ı esrâr-ı Hudâyuz

Var bunda da bir sırr-ı kavi mâye nihâyet
Fehm idemezüz hikmetini biz zuafâyuz

Hıfz itmeğe kadir mi değül Kâdir-i Mutlak
Fikr idelüm el-minnetü lillah ukalâyuz

Bu bahsde tahkîkimüz ancak bu kadardur
Kim nükte-i el-emsal ile ser-nağme-serâyuz

Amma yine bu mertebe olmaz bize mâni
Hasmun yine her hâlde başına belâyuz

Yok kudret-i cüz'iyyesini sarfa cevâbı
Hakkâ ki bu tahkikde biz gûy-rübâyuz

İnsâf ile bahs eyler isen müddeiyâ gel
Müşkillerini hall idelüm ukde-güşâyuz

Olmaz bize düstûr-ı amel şol kişi kim dir
Katline rızâ virdüğine şüphe-nümâyuz

Yetmez mi buna ayn-i rızâ katli o şâhun
Dirsin yine bu akl ile belki fuzalâyuz

Hak gûyluğun lâzım ide bum dimek kim
Biz mu'tezir-i la'neti-i her dü-serâyuz

Mel'undur o da ana tarafdâr olan da
Bu mes'elede sanma bizi ehl-i hevâyuz

Muhlislerinim avn-ı Hudâ yâr ü nasîri
Ol tâifeye Hak bu ki hâk-i kefi-i pâyuz

Bed-hâhların cânına sad la'net ü nefrîn
Bu maddede biz hele bi-şerm ü hayâyuz

(Faizî, *Divan-ı Kafzâde Fâizî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri
Efendi, Manzum, no. 318, vk. 4ab)

ÖMER FUÂDÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1636)

Şeyh Şaban Veli'nin halifelerinden Kastamonulu Muhiddin Efendi'den hilafet almıştır. Şabâniye âsitânesine defnedilmiştir. Bu mersiye, hüseyinî makamında bestelenmiştir.

Şâh Hüseyin'in firkatiyle ağlayan gelsün beri
Âh ü vâh idüb de-mâ-dem inleyen gelsün beri

Kerbelâ'da çağrışurlar yâ Muhammed yâ Ali
Sînesine şerhalarla dâğ uran gelsün beri

Kerbelâ-yı aşk içinde cân ile olup şehîd
Sînesin uryân edüp kanlar saçan gelsün beri

Ol Yezîd'e cân ü dilden la'net edenlerdeniz
Ol pelîde sebb ü la'ni eyleyen gelsün beri

Hem Muhammed meclisinde Çâr-yâr gelsün beri
Ey Fuâdî hâl ile irşâd olan gelsün beri

Kutb-i âlem Şeyh Şa'bân'ın aziz erkânını
Leyl-i âşûrâda ihyâ eyleyen gelsün beri

(Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yay., İstanbul 1983, c. II, s. 486)

RİYÂZÎ

(Doğ. 1572— Öl. 1645)

III. Murat dönemi bilginlerinden Birgili Mustafa Efendi'nin oğludur. Asıl adı Mehmed'dir. Muhtelif medreselerde ders vermiş; Yenişehir, Halep, Şam, Kudüs kadıliklarında bulunmuştur. Kulaklarının işitmemesi nedeniyle emekliye ayrılmış, 20 sene boyunca okuyup yazarak günlerini geçirmiştir.

Mersiye

Dağlar yandıralım mâh-ı Muharrem geldi
Yine derd ile yanup yakılacak dem geldi

Hûn-feşân oldu bugün dağları abdâln
Dîdelerden yine yaşlar yerine dem geldi

Dâldir derd ü gama mâh-ı Muharrem'de hilâl
Kalmaz ey dil-i âvâre bizim kem geldi

Gülşen-i dehrin olur goncası dem-beste-i gam
Sanma kim âleme bir hâtır-ı hurrem geldi

Ey Riyâzî donadup cismimizi dâğ-ı siyâh
Şâh-ı gamdan bize bir hil'at-i mâtem geldi.

(Riyâzî, *Divan-ı Riyâzî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe yazmalar, no. 3532, 5536, vk. 65, 107a)

SABÛHÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1647)

İstanbul'da doğdu. Eğitimini tamamladıktan sonra Bektaşî Kasım Dede'ye intisap etti. Sonraları, seyahat amacıyla gittiği Konya'da Bostan Çelebi'ye bağlanarak Mevlevî oldu. Şam Mevlevihanesi şeyhi Hamza Dede'nin yanına gitti. Onun vefatından sonra şeyh oldu. Sonraları, Yenikapı Mevlevihanesi'nin şeyhliği-ne atandı. Bu görevini 18 yıl sürdürdü. Şiirleri basılmıştır.

Dilâ feryâd ü nâle eyle kim mâh-ı Muharrem'dir
Çiğەر kan sine sûzân dide giryân olacak demdir

Tenünde şerhalar çek sineni döğ seng-i mihnetle
Siyehler giy duhân-ı âha boyan rûz-ı mâtemdir

Hüseyn-i Kerbelâ ahvâlini yâdeyleyüp şol kim
Bu gamdan behre bulmaz iki âlem içre pür-gamdır

Bizi nâr-ı belâ-yı mâtem-i hicran yakmışdır
Çiğەر kan olmayanlar sanmayın bizimle hem-demdir

Sabûhî can ü dilden bende-i âl-i Peyâmberdir
Bu sözde zerrece yok şüphemiz Allah a'lemdir

(Sabûhî, *Divan-ı Sabûhî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 249, vk. 12b)

FERÎDÛN

(Doğ. ?—Ölm. 1658-59)

Bosna'da doğdu. İyi bir eğitim gördü. Şiirlerinden tarikata intisap ettiği anlaşılmaktadır. İstanbul'a geldi. Evkaf katipliği görevi yaptığı günlerde vefat etti. Divanı basılmamıştır.

Mah-ı mâtem irdi kim uşşâkı nâlân eyledi
Mihr-i rûşen çehre-i çarh ebre pinhân eyledi
Çarh-ı kerr ü her seher sanman şafakdan sürh olur
Eşk-i hûnin döküp hep dâmenin kan eyledi
Kişver-i gül-zâra irdi mâtem-i cân-sûz kim
Lâle bağrın dağlarla yakdı sûzân eyledi
Bir muanber turra gördi var ise hâk üzre kim
Kendözin bâd-ı nesim aftâb ü hayrân eyledi
Kerbelâ zulmün güle gül-şende hâr izhâr idüp
Goncenün nâzik tenin pür-zahm-i peykân eyledi

Mâtem-i Âl-i Abâ yani Hüseyin-i Kerbelâ
Kurratü'l-ayn-i Resûl İbn-i Aliyyü'l-Murtazâ

Neyledün âh ol gül-i gül-zârı zâlim neyledün
Verd-i vahdet gonce-i bi-hârı zâlim neyledün
Sâye-veş hâk eyledün ol sâye-i nûr-ı Hak'ı
Ol şehi-kad serv-i hoş-reftârı zâlim neyledün

Ceddini yâd itmeyüp urdun kafadan hançeri
Bûse-gâh-ı Ahmed-i Muhtar'ı zâlim neyledün
Gark-ı hûn itdün ser-â-ser hançer-i hûn-rîzle
Yâdigâr-ı Haydar-ı Kerrârı zâlim neyledün
Kurretü'l-ayn-ı Resûlullahdur ferda eğer
Dirse Ahmed şâhid-i ebrârı zâlim neyledün

Bu itâb-ı seng söze hiç cevâbun yok senün
Hasılı dûzahdan ayru bir meâbun yok senün

Bir içim su virmeyüp itdün şehîd ol serveri
Hay zâlim anmadun ferdâ ikâb-ı mahşeri
Mansıb-ı dünyâ için terk itdün ukbâ câhını
Câh-ı zulm itdün yerün hem-dem-i laîn bir şeri
Bi-hüner bir hile-ker ü bâh-ı pür-şersin meğer
Hile düzdün kana gark itdün acep beşeri
Mustafâ'nun âline kahr u ezâlar eyleyüp
İtmedün asla riâyet hürmet-i peygamberi
Murtazâ'nun rütbesin fehm itmedün ey hûk-hu
Zulm idüp itdün şehîd ol yadigâr-ı Hayderi

Efserin dür eyleyüp serden anı itdün şehîd
Ey siyeh-rû sanma kim ferdâ olursın rû-sepîd

Ateş-i mihr ile yansun bâm-ı çarh ol mâh için
Acısun deryâlar ol dür-dâne-i Allah için
Hecr-i gülden anlamaz bülbül dimen feryâd idüp
Mâteminden haste-dildür tâb yok bir âh için
Bezm-i şâdi şûr-ı gül-şenden olsun munkatı
Şuyûn olsun mâtem-i âl-i Resûlullah için
Lâle yaksun bağırını bu sûz-ı cân-efrûz ile
Yumsun ağzın handeden bu mâtem-i cân-gâh için
Turra-i dil-bend ü zülfin yâd eyleyüp bâd-ı sabâ
Sünbülün hâlin perişân eylesün ol şâh için

İnle ey dil sâğar-ı hûn eyle demden dideyi
Ağla ey göz bahr-i umman it dil-i gam-dideyi

Ol gül-i ra'nâ için dil bülbüli zâr ağlasun
Verd-i ruhsârın anup gül-şende gül-zâr ağlasun
Çağlayup her su revân olsun döğünsün taşlara
Serv-i reftârın anupser cümle enhâr ağlasun
Giceler tâ subha dek sûz u güzâr olsun işi
Ateş-i hüsnünden ayru şem-i pür-nâr ağlasun
Bu felek abdalı encümden yakınsun dağlar
Ra'd kılsun nâle ebr ol mâhı her bâr ağlasun
Hûn-i dilden himmet it ey dil yetişmez gözyaşı
Ol leb-i dür-bâr için tâ çeşm-i hûn-bâr ağlasun

Ey Ferîdûn ağla kan ol şâhid-i ebrâr için
Yan yakıl ol yâdigâr-ı Haydar-ı Kerrâr için

(Ferîdûn, *Divan-ı Ferîdûn*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, no 470/1, vk. 12a-13b)

CEMÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1659)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık yaptı. Divanı basılmamıştır.

Vaktidür ey hâme-i şarkı edâ
Kubbe-i çarhı idelüm pür-sadâ
Ya'ni ki hengâme-i tahkîkda
Eyleyelüm vasf-ı Şeh-i Kerbelâ
Ol ki nihâl-i kad-i bâlâsıdur
Rütbet-i vâlâ çemen-i lâ fetâ
Ol ki gubâr-ı der-i feyyâzdur
Kuhl-i cilâ-bahşı uyûn-ı amâ
Ol ki bu resme yazan elkabını
Levha-i gerdûna deyr-i kazâ
Gelüben ser-sebz-i riyâz-ı Betûl
Taze gül-i gül-şen-i Âl-i Abâ
Jeng-zidâ-yı ruh-ı mirât-ı dîn
Reh-nümâ-yı harem-i kibriyâ

Ya'ni Hüseyin bin Ali'y-yi şeci'
Gevher-i zübde-i tâc-ı refi'

Ol şeh-i Mekki vü melek çâkeri
Ol alem-efrâz-ı zafer rehberi

Ol Necefi gevher-i zî-kıymeti
Ol medenî devha-i dâniş-beri
Ol meh-i tâbân-ı celi pertevi
Ol gül-i kudsi çemen-i Hayderi
Ya'ni ki bâlin-i seri daimâ
Zânû-yı Peygamber olan serveri
Hâle-i ağûş-ı nebide müdâm
Cilve iden mâh-ı ziya-güsteri
Düşmen-i bed-hâha olup ey felek
N'itdün o şeh-zâde-i din-perveri
Garka-i hûn itdün o hûn-hâr ile
Gerçi ciğer-kûşe-i Peygamberi

Lik sen andan beter oldun bugün
Nâvek-i âha siper oldun bugün

Hâdi-i dilâver-i şerîat iken
Mehdî-i küncî-i velâyet iken
Sünbül-i gül-pûş-ı safâ-güsteri
Ebr-i çemen tâb-ı letâfet iken
Kad-i ser-efrâhte-i dil-keşi
Nahl-i berr ü mend-i siyâdet iken
Pertev-i hurşid-i fûrûğ-ı ruhi
Bedraka-i râh-ı hidâyet iken
Sine-i mirât-ı misâl-i veli
Mahfaza-i âyet-i rahmet iken
Teşne-leb-i cadde-i hayrete
Sâki-i ser-çeşme-i şefkat iken
Hayflar ol dürr-i cihân kıymeti
Lâyık-ı ser-tâc-ı hilâfet iken

Kim şude-i hâk-i mağâk itdiler
Tiğ-ı dirîğ ile helâk itdiler

Kıydılar ol tûtî-i âle dirîğ
Virmediler su o nihâle dirîğ
Çeşme-i vâliidi terâhhum iken
Dökmedi bir katre zülâle dirîğ

Hasılı hiç kılmadılar merhamet
Ol şeh-i pâkize-hisâle dirîğ
Üstüne çün mihr bir elden adû
Eyledi sad tîğ-ı havâle dirîğ
Cism-i semen gözi bu gül-zârda
Garka-i hûn oldu çü lâle dirîğ
Tutmadığı sâate husuf gider
Oldı havâle o hilâle dirîğ
Vardı o hurşîd-i cihân-ı kerem
Cânib-i maşrıkda zevâle dirîğ

Dehre bu eşrât-ı kıyâmet yeter
Ya'ni kıyâmetden alâmet yeter

Âh o zaman kim ola bi-irtiyâb
Zümre-i el-ataş-ı âfâk-ı tâb
Âh o zaman kim bu saray-ı sipenc
Tâk be-tâk ola yerinden mihrâb
Âh o zaman kim ola nûr-ı mihr
Nefr-güdâz-ı ser-i her şeyh u şâb
Âh o zaman kim savtile herkese
Defter-i a'mâl-i kütâh ü kevâb
Âh o zaman kim çıka hûnîn kefen
Lâle-sıfat hâkden ol âftâb
Âh o zaman harf-endâz kim
Giryeye-künân mûy-keşân pür-şitâb
Dâmen-i hasma sarılup Ehl-i Beyt
Taraf-ı giryânun alup Bû Tûrâb

Mahkeme-i haşre vara dâd ide
Her biri evvel başın feryâd ide

Âlemi kâlmadı bu bezm-i gamun
Câmı dahi yirlere geçsün Cem'ün
Âşık-ı mecrûha gerekmez felek
Başına çal hokka-i pür-merhemün
Dahi ne ümmîd iderüz çarhdan
Dahi ne lutfun umarız âlemün

Kim bilürüz garka-i hâk olduĝun
Cismini şehzâde-i İsî-demün
Çarh-ı zebûnundur iden şu'le-hîz
Âteş-i efsürdesini mâtemün
Dehre Süleyman olursan yine
Dîv-i felekden hazer it hâtemün
Düşme şifâr-ı felek dâmına
Bilme misin vak'asını Rüstem'ün

Zîr u zîr olsa sezâdur felek
Başına halkun ne belâdur felek

Biz ki rızâ cû-yı Hudâ'yuz bugün
Zerre-i hurşid-i rızâyuz bugün
Sırrını bu vâhiye-i a'zamun
Anlamazuz ehl-i hevâyuz bugün
Aslı bu sırrun bilinür akıbet
Muntazır-ı rûz-ı cezâyuz bugün
Hikmet-i Bâri'ye ilişmez ukûl
Tâbi-i fermân-ı kazâyuz bugün
Biz ki bu meydân-ı pür-âşûbda
Nebre-i şâh-ı şühedâyuz bugün
Cem'î-i şeydâ gibi sad özrile
Silsile-cenbân-ı duâyuz bugün
Mîhr ü kamer nite yüzler sürüp
Zîbe-i cinânda sühâyuz bugün

Manzara-i merkadi pür-nûr ola
Hâfız-ı bâb-ı haremi hûr ola

(Cem'î, *Divan-ı Cem'î*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail
432/1, vk. 4b-5b)

NÂİLÎ-İ KADÎM

(Doğ. ? —Ölm. 1666)

Asıl adı Mustafa'dır. İstanbul'da doğmuştur. Nâilî-i Kadîm adıyla anılmaktadır. Özel hocalardan ders alarak kendisini yetiştirmiştir. Maden kalemine katip olarak girmiş, memuriyet gelişiyle geçinmeye çalışmıştır. Sadrazam Fazıl Ahmed Paşa tarafından İstanbul'dan uzaklaştırılmış, 1665 yılında İstanbul'a dönebilmıştır. Divanı basılmıştır.

Der Menkıbe-i Kurretü'l-Ayn-ı Resûl-i Müctebâ Şehid-i Deşt-i Kerbelâ Hazret-i Hüseyin Radiyallahü Anh

Bu rûzgâr-ı siyeh dil kalırsa böyle anîd
Çerâğ-ı mihrini söndürmemek değil mi ba'îd

Kazâ ki mâni-i tevfik-i ehl-i dânişdir
Husûl-i kâm u ümîde olur mı sa'y müfid

Kader ki perde-i halvet-serâ-yı hikmetdir
Ne mâverâsı hüveydâ ne perdedârı bedîd

Kıyâm-ı merkez-i hayret medâr-ı kurb-i visâl
Verâ-yı kurb-i metâlib mebâdî-i teb'îd

Cihan girîve-i âşûb u rûzgâr garîm
Me'âd ü mebde-i hayret emân-ı mahz-ı va'îd

Cidâl-sîne hırâş u sitîze rûh-gezâ
Kazâ hilâf-ı rızâ sulh mâye-i tesdîd

Hezâr Yusuf-ı güm-geşte-i emel çâhî
Hezâr dîde-i Ya'kub iştiyâk-ı sefîd

Bu rûzgâra gelelden ki etdi sevk kazâ
Meşîyyet-i dil-i mevkûf-i dest-gâh-ı ümîd

Çekildi gerdiş-i perkâr-ı çarhdan fi'l-hâl
Harîm-i manzara-i ârzûya sedd-i sedîd

Düşürdü destine dallâl-ı çarh-ı bed-güherîn
Metâ-ı himmetimi imtinâ-ı bey'-i Yezîd

Bu bey'-gâhı esâfilde kim muayyendir
Revâc-ı gûyî vü kûrî kesâd-ı dâniş ü dîd

Bu şâhrehde ki semt-i hatardır ey dil-i zâr
Ne hâsıl olsa da sa'yin müsâdif-i te'yid

Ki rûzî-i ser-i Ferhâd u Kays ola âhır
Hırâş-ı hâr-ı cefâ zahm-ı tîşe-i tehdîd

Tamâm geldi banâ kâm-ı dilden istiğnâ
Vifâk-ı bahtdan oldum vücûh ile nevmîd

Refâh-ı hâli tasavvur fütüvvetimde harâm
Vefâ-yı ahdi tevehhüm tasavvurumda ba'îd

Melâletim mütemâdî meserettim ma'dûm
Meşîyyetim müte'assîr meşakkatim câvîd

Gel ey gönül olalım tâbî'-i kader çünkim
Olur kazâya rızâ mûcib-i felâh-ı abîd

Biraz da sûret-i hâle nezâre-senc olalım
Olup müşâhid-i esrâr-ı zü'l-celâl-i vahid

Yed-i tasarruf-ı Bârîdedir tahavvül-i hâl
Makâm-ı emrde mecbûrdur şakî vü sa'îd

Bulur nisâb-ı tesâvî bu bâğda gül ü hâr
Olur bu memlihada hem-ayâr pâk ü pelîd

Bu lüccegehde olur sarsar-ı havâdisden
Hurûş-ı mevc-i belâ geh nihân u gâh bedîd

Ne denli muztarib-i pîç ü tâb-ı acz olsun
Bulur ol mertebe ser-rişte-i kazâ taksîd

Ne denli râh-neverd-i şikâyet olsa ibâd
Makâm-ı kurb-ı rızâdan olur o denli ba'îd

Bu yolda tîğ-i rızâ ile çâk çâk olanın
Derûn-ı lâle gibi dâğdârdır hurşîd

Bisât-ı emrdir ey dil bu mevki-i hayret
Olur kıyâmı karîn-i rızâ-yı Rabb-ı mecîd

Medâr-ı nîl-i saâdâtdır bu menzilde
Dilîr-i ma'reke-i Kerbelâ Hüseyin-i şehîd

Hasan birâderi perverde-i kinâr-ı Resûl
Fürûğ-ı nûr-ı dû-çeşm-i Alî imâm-ı sa'îd

Sipehbud-ı sü'adâ nûr-ı dîde-i Zehrâ
Ki levh-i arşa olunmuş müessiri tesvîd

O şâhzâde ki etmiş vüfûr-ı bahşâyış
Hızâne-i keremi bî-nîyâz-ı kufl u kilîd

O yekketâz-ı şehâdet ki Kerbelâ'dan tamâm
Mesîhe eyledi tefhîm n'eydiğın tecrîd

O ŧeb-erâĝ-1 necâbet ki hacletinden olur
Verâ-y1 dâmen-i İside muhtefî hurŧîd

Fürûĝ-1 savletin etdikçe kaht-1 âb füzûn
Adüya sâika-bâr oldu ol kazâ-temhîd

Salup serâser-i âfâka pene oldu tamâm
Misâl-i tîĝ cihân-gîr-i âfitâb-1 ferîd

Zihî irâdet-i hükm-i ezel zihî teslîm
Bu iktidâr ile ol pençe tâb-1 hasm-1 anîd

Kazâya verdi rızâ bildi olduĝun âhır
Mezîl-i devlet-i fânî saâdet-i te'bîd

Ser-i mübârekine kâsd edenlerin olsun
Gezende mâr-1 siyâh gerdeninde habl-1 verîd

O nahl-i bârvere Kerbelâ zemîninde
Su vermeyenler olsun mübtelâ-y1 lerziŧ-i bîd

Bu fitne âteŧin ikâd eden la'înin ola
Edip azâbını Kahhâr lahza lahza medîd

Teni cahîm-i nedâmetde tûde-i ahker
Zebânı kûre-i âteŧ-fürûz-1 gamda hadîd

Gel ey gönül alem-efrûz-1 âh olup edelim
O ŧâhzâdeye mâtem merâsimin tecdîd

Arûs-1 mâtemine dîdeden nisâr edelim
Dizip tabake-i yâkûta la'l ü mürvârid

Mücâhidân-1 gazâ mukbilân-1 hazretidir
Sabâh-1 haŧr olur a'dâya mâtem anlara îd

Bu infi'âl ile mahŧûr olanların verilir
Kef-i neŧâtına mahŧerde nâme-i te'yid

Vukû'-ı mâtem olaydı eğer zamânında
Bu bezmgâhda sunmazdı câma el Cemşîd

Bu gamla lâ-y-ı humı cevher-neşât ise de
Hamîr-i mâye-i endûh olur şarâb-ı nebîd

Hırâş-ı nâhün-i âzârdır bu meclisde
O zahmeler ki urur târ-ı çengine Nâhîd

Na'îm-i kurba zülâl-i visâle teşne idi
Olup mukârin-i tevfik ü sa'yı oldu müfîd

Çekildi âlem-i kesretten oldu ol sultân
Garîk-i lücce-i envâr-ı maşrık-ı tevhîd

Cevâbı var ise hasmın hemân dilîr olsun
Tutunca dâmenini Ehl-i Beyt rûz-ı va'îd

Budur hulâsa ki mahz-ı hilâf-ı hikmetdir
Sezâ-ı la'n ise ancak bu mâcerâda Yezîd

Zebân-ı cebr ü kader gibi lâ-l-i hayretdir
Zuhûr-ı vâkı'a-i Kerbelâ'da akl-ı reşîd

Zihî makâm-ı tahayyür ki vahşetinden olur
Zebân-ı nâtıka ebkem muhâl guft u şenîd

Bu râzı derkde kem-mâyedir hured yâ Rab
Rızâsı cûşîş-i seylâb-ı vehme sedd-i sedîd

Bize rızâ-yı şerîfin gerek hudâvendâ
Ne harf-i çûn u çerâ ne zebân-ı pür-ta'kîd

O gün ki arz olunur seyyiât-ı hazretine
Siyâh-nâme-i a'mâl-i nâ-resîd ü resîd

Edip muâmele lutfunla Nâil'yi koma
Girifte-dâmen teb-lerze-i ukâb-ı şedîd

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Yüzü suyuna o sultânın eyleyip irsâl
Emân-ı âteş-i dûzahdan ol garîbe nüvîd

Vüfûr-ı âtîfetin etsin ol güneh-kârın
Garîk-i ni'met-i gufrânın olduğun te'yîd

Dem-i güzâriş-i hurşîd-i mahşer ol şâhın
Himâyetinde olam der emân-ı zıll-ı medîd

Ezziyet-i dil-i dânâda tâ ki çarh-ı denî
Elde husûmına Âl-i Muhammed'in taklîd

Bulup cezâsını bir yerden olmasın yâ Rab
O cem'-i hâife dûzahda kâbi-i tefrîd

Ola o fırka-i dûzah-karâra rûz-ı cezâ
Duhân-ı silsile-tâb-ı cahîm habl-i verîd

(Nâilî, *Nâilî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa,
no.559, vk. 13-15)

NEŞÂTÎ

(Doğ. ? —Ölm. 1674)

Edirne'de doğmuştur. Şairin kimliği ve eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip değiliz. 1670 yılında, Şeyh Osman Efendi'nin ölümüyle Edirne Muradiye Mevlevihanesi şeyhliğine atanmıştır. Dört yıl bu görevde kalan Neşâtî, Edirne'de vefat etmiş, Muradiye Camii haziresine gömülmüştür. Divanı basılmıştır.

Mersiye li-Hazret-i İmâm Hüseyin

I.

Akıt hûn-âbe-i çeşmün gelen mâh-ı Muharrem'dür
Yine mâh-ı Muharrem bâ'is-i endûh-ı âlemdür
Ciğer-hûn olmamak mümkün mü âlem derd ile şimdi
Zamân-ı mâtem-i şeh-zâde-i zî-şân-ı Ekrem'dür
Vücûdun pâre pâre eyleyip meh derd-i mâtemle
Tağtmuş ebr kendin seb'a-i seyyâre derhemdür
Güsiste rişte-i işret perîşân hâne-i şâdî
Şikeste çeng-i Zühre hâl-i gerdûn cümle pür-gamdur
Atar bir gün vücûdun hâke seyr it çün şihâb ol da
Nice demdür felek gamla dimâğ-âşüfte sersemdür
Meğer bülbül çemende mersiye-hân oldu ezhâra
Perîşân hâl-i sünbül gonceler mebhût u ebkemdür
Aceb mi şâh-ı gül pür-dâğ ederse şimdi bâzûsın
N'ola hûnîn alem kaldursa lâle vakt-i mâtemdür

Gezer gülşende zencîrin sürür mecnûn olup cûlar
Benefşe ser-fikende bâr-ı sad-endûh ile hamdur

Bu bir mâtemdür el-hak kim buna mümkün değül tâkât
N'ola olsa derûn-ı gonce pür-hûnâbe-i hasret

II.

Çeker çâk eyleyip gül dest-i mâtemle girîbânı
Ciğerler hûn eder bülbüllerün feryâd u efgânı
Olur pür-nem çemende çeşm-i nergis eşk-i şebnemle
Görüp her subh-dem hûnîn-şafak hurşîd-i rahşânı
Hayâl-i Kerbelâ eyler ki galtân itdiler hâke
Dem-âlûde ser-i şeh-zâde-i yektâ-yı zî-şânı
Diriğ ol dem şihâb-âsâ niçün mahv olmadı bilsem
Düşüp hâke sipihrûn âftâbı mâh-ı tâbânı
Diriğ ol dem niçin gerdûn girüp sad-perde-i şerme
Yirin milk-i ademde itmeye bir künc-i pinhânı
Diriğ ol dem niçün tolâb-ı çarhun akmayup kanı
Felek soldurdu ol nev-res nihâl-i gülşen-i cânı
Diriğ ol dem niçün kan ağlayup ebr-i siyeh gamla
Cihânun olmaya her sengi bir yâkût-ı rummânî
Diriğ ol dem nüçin sad-lücce-i mâtem gelüp cûşa
Tecâvüz itmeye tûfân-ı girye hadd-i imkânı

Aceb hâl-i musîbet bü'l-aceb hayret-fezâ mâtem
Revâdur tâ kıyâmet olsa âlem derd ile pür-gam

III.

Ciğerler âteş-i hasretle yansın şu'le-hâr olsun
Gönüller derd ile pür dîdeler hem eşk-bâr olsun
Yine bir mertebe tutsun cihânı nevha-i mâtem
Melâik dîde-giryân ehl-i âlem cümle zâr olsun
Çıkup dîd-ı derûn-ı ehl-i mâtem evc-i gerdûna
Siyehler geysün âlem şâm-ı hasret âşikâr olsun
Kesüp geh na'l-i tâze geh yakup bir dâğ-ı pür-hasret
Felek mâtem-geh-i âlemde dâim dil-figâr olsun

Akıtsun dîdeden feryâd ile ebr-i siyeh eşkin
Derûnı derd ile mâhun da yansun dâğdâr olsun
Yıkılsun sakfı gerdûnun dökülsün dâne-i encüm
Dil-i uşşâk-ı şeydâ gibi ol da târûmâr olsun
Atılsun mihr-i âlem-tâb hâke bâm-ı gerdûndan
Düşüp rûy-ı zemîne hem çü sâye hâksâr olsun
Görüp bu mâtemi cûlar da döğsün seng ile cismin
Cihânı geşt idüp hasretle dâim bî-karâr olsun

Figân sad-âh ile çarh-ı denî-i sifle-perverden
Ki ayırdı cihânı böyle bir pâkîze gevherden

IV.

Nedir bâ'is bu denlü kîne bilsem çarh-ı hod-râye
Şikest olmak neden ol gevher-i pâk-i girân-mâye
Neden ol gevher-i yektâyı devrân eylemek zâyî'
Ne gevher kim fûrûğı ta'ne eylerdi Süreyyâ'ya
Sehâb ol gevher-i yektâyı turmaz cüst ü cû eyler
Kemâl-i iştiyâkından iner geh rûy-ı deryâya
Alevzâr oldı her bir dil tutuşdı ser-be-ser âlem
Aceb âteş bıraktı çarh-ı zâlim cân-ı dünyâya
N'ola hûn-ı şafak dâmânını eylerse âlûde
Tokundu seng-i fitne aks idüp nüh çarh-ı mînâya
Ne dâmânı kala gör çarh-ı dûnun ne girîbânı
Hele gör sen de seyr it pençe-i pür-zûr-ı da'vâya
Ne da'vâ kim ola erbâb-ı mahşer cümle pür-hasret
Ne da'vâ kim düşe dehşetle lerze arş-ı a'lâya
Ne da'vâ kim kopa nev bir kıyâmet dahi ol demde
Gele bir mertebe meydân-ı mahşer şûr u gavgâya

Dönüp hûnîn-kefenle lâlezâra arsa-i mahşer
Akar her dîdeden sad derd ile cûy-ı belâ yek-ser

V.

Neşâtî gel yeter feryâdı ko dehri harâb itdün
Eritdün zahra-i hurşîdi mâhı dil-kebâb itdün

Neşâtî gel yeter âteş bıraktun hurmen-i sabra
Hırâş-ı cevri ile cân u dili pür-ıztırâb itdün
Neşâtî gel yeter virdün sipihre havf ile lerze
Ciğer-hûn eyledün geh mihre geh mâha itâb itdün
Neşâtî gel yeter koydun sipihri perde-i şerme
Nikâb-ı ebr ile mihrî giriftâr-ı hicâb itdün
Nedir bu nazm-ı pür-sûzunda âteş-pâre mazmûnlar
Dil-i sükkân-ı çarhı cümle hep pür-sûz u tâb itdün
Nedür bu dîde-i terden akan hûnâbe-i hasret
Çemenzâr-ı gamun seng-i siyâhun la'l-i nâb itdün
Nedür bu cûş-ı tûfan-hîz-i hasret cism-i zârunda
Akıtdun lücce-i çeşmün cihânı gark-ı âb itdün
Nedür bu derd ile şîven yeter zabt eyle feryâdun
Ki akli rû-be-râh-ı hayret u sabrı harâb itdün

Yeter virdün yeter ruhsat beyân-ı hecre hâmûş ol
Çeküp sahbâ-yı ışkî gel biraz ser-mest ü mehdûş ol

(Neşâtî, *Neşâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Nazif Paşa,
no.942, vk. 6a-8a)

FASÎH

(Doğ. ? —Ölm. 1699)

İstanbul'da doğdu. Dukaginzadeleler ailesindedir. Köprü-
lüzade Fazıl Ahmed Paşa'nın hazine katipliğini yapmıştır. Hat-
tat Derviş Ali'den sülüs ve nesih dersleri almıştır. Tasavvufa il-
gisi nedeniyle Galata Mevlevihanesi şeyhi Gavsi Dede'ye intisab
etmiştir. İstanbul'da ölmüş, Galata Mevlevihanesi haziresine gö-
mülmüştür. Divanı basılmıştır.

Der-Mersiyye-i Hazret-i Hüseyin

Geldi dem-i ferhunde-kadem mâh-ı Muharrem
Gitsin dilümüzden gam-ı endîşe-i âlem
Gelsün demidür hâne-i bî-minnet-i câna
Mihmân-ı mükerrem-ter-i gam şâm u seher dem
Bir elde girîbân be-dâmen-res-i feryâd
Bir elde ser-i gîsû-yı ham-der-ham-ı mâtem
İcrâ idelüm mâtemin ol şâh-ı cihânun
Dürler dökөлüm yâdına ol gevher-i cânun

Hûn-âb-ı ciğerden virelüm dâğa terâvet
Gelsün nem-i dilden o kühen-bâğa letâfet
Huşk-ı gamı itsün leb-i sad-pâre-i feryâd
Âh-ı seherîden ide hem kesb-i harâret

Âh-ı âlem ü dâğı çerâğ eyleyüp iy dil
Gerdân olalum küçe vü bâzârı temâmet
İcrâ idelüm mâtemin ol şâh-ı cihânun
Dürler dökêlüm yâdına ol gevher-i cânun

(Fasih, *Fasih Divanı*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no.469, vk.8)

Der Mersiyye-i Hüseyin Radıyallahü Anh

İy gönül âmâde-i âh ol Muharrem'dir gelen
Hazır ol ey dîde-i ter şehri-mâtemdür gelen

Mevsim-i kaht-ı neşât u zevk-ı şâdidür bu şehri
Şehri-cânâ hep metâ-ı gussa vü gamdur gelen

Huşk-lebdür bu meh-i mâtemde bahr u cûylar
Gelse de mikyâs-ı dilden mâ değül demdür gelen

Berk-ı handeyle güşâd olmaz bu demlerde dehen
Vakt-i ebr-i âh u bârân-ı de-mâ-demdür gelen

Yâd idüb ol tîre-eyyâmı Fasîh-âsâ bu dem
İy gönül âmâde-i âh ol Muharrem'dür gelen

(Fasih, *Fasih Divanı*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no.328, vk.9ab)

Der-Mersiyye-i Şehzâde-i Güzîn Nûr-i Dîde-i Zehrâ Mahdûm-i Her Dü-Serâ Hazret-i Hüseyin Radıyallahü Anh

Gurre-i mâh-ı Muharrem'dür bu
Mevsim-i sûziş-i mâtemdür bu
Bu dem-i girye-i pey-der-peydür
Vakt-i feryâd-ı dem-â-demdür bu
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

Gonçe-veş çâk-i girîbân idelüm
Murg-ı bülbül gibi efgân idelüm
Olsun eflâk-i güzlâr âh kebûd
Eşk-i çeşm-i terimüz kân idelüm
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

Ceybümüzle bir idüp dâmenümüz
Âteş-i gam idelüm me'menümüz
Çeşmümüz hûn-ı ciğerle pür idüp
Âl idüp eşk ile pîrâhenümüz
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

Virelüm rîziş-i eşke ruhsat
Bulsun âh-ı dilimüz germiyyet
Bulmasun kalbe safâ râh-ı dühûl
Gelmesün hâtira ayş u işret
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

Eyleyüp dîdeyi mu'tâd-ı bükâ
Rûz u şeb görmeyelüm hâb-ı safâ
Dâğ dâğ eyleyelüm cismümüzü
İdelüm çeşmümüzü hûn-pâlâ
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

Uralum sînemize dâğ-ı sarîh
İdelüm huccet-i ihlâsı sahîh
Çehremüz hâk-i niyâza sürelüm
Seyl idüp eşkümüzü hem-çü Fasîh
Gel gel iy dil şeb ü rûz ağlalyalum
Âteş-i gamla ciğer dağlalyalum

(Fasih, *Fasih Divanı*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum,
no.328, vk.9)

BİRRÎ

(Doğ. 1669—Ölm. 1715)

Manisa'da doğdu. Asıl adı Mehmed'dir. Manisa Sultan Camii Darüşşifa'sı ikinci tabibi Ahmed Efendi'den ders aldı. Mevleviliğe intisap etti. Mevlevi şeyhleri Nakşi Ali Dede ile Lutfi Efendi'den yararlandı. Geçimini sağlamak amacıyla bir attar dükkanını açtı, bu nedenle Attar lakabı ile tanındı.

Nazar-ı enver-i erbâb-ı dile rûşendür
Ki Hasen hüsn-i Hüseyin'e vire dil ahsendür

Hasenâtı hüsnî gör ki Hüseyin'ün yoluna
Yolnup şerha açar sanki gül-i gül-şendür

Hüsni zehr-i gam-ı derd-i Hüseyin ile zebûn
İtdi dünyâ ki aceb mekr ü feni çok zendür

N'ola her müslim olan la'net ile yâd itse
O Yezîdi ki Hüseyin ü Hasen'e düşmendür

Hele vech-i Haseni aşkına lutf itdi Hüseyin
Didi Birrî ki hazînemde ehabbâdandur

(Birrî, *Divan-ı Birrî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 54, vk. 104ab)

EDİRNELİ KÂMÎ

(Doğ. 1649—Ölm. 1724)

Edirne’de doğdu. Edirne Gülşenî Tekkesi Şeyhi İbrahim Gülşenî’nin oğludur. Edirne’de başladığı eğitimini İstanbul’da sürdürdü. Neşâtî Dede’den Edebiyat ve Farsça dersleri aldı. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. Bağdat, Galata, Mısır kadılıklarında bulundu. Mezarı Karacaahmed Türbesi karşısındadır.

Sultân-ı Kerbelâ

Rûh-i fidâke ey gül-i âl-i Muhammedi
Nev-bâve-i hadika-i esbât-ı Ahmedî

Şir-i şeh-i cenab şefik-ı Hasan Hüseyin
Bir şeh ki taht-gâh-ı saâdet mü’ebbedî

Nûr-ı dü-çeşm-i hazret-i şehenşeh-i Necef
Nâzende Âl-i Beyt-i Habibün ser-âmedi

Ehl-i Irâk’a devlet ü izzet yeter anun
Âmâl-gâh-ı âlem olan hâk-i meşhedi

Dergâh-ı pâk-ı meşhedine yüz sürenlerin
Nakd-i murâd-ı her dü-cihândur der-âmedi

Rû-mâlgâh olursa seza hâk-i Kerbelâ
Âğûşa aldı sen gibi bir zât-ı emcedi

Zatun gibi aziz-i cihânun adûları
Olsun hemişe nâr-ı cahimün muhalledi

Ol nâzenin-i dehri beli sevmeyen Yezîd
Şâyân-ı seng-i ta'na degül la'n-i sermedi

Nâil-i be-kâm olmaya mı Kâmi-i hakîr
Kim itdi zib-cephe bu hâk-i mümeccedi

(Kâmî, *Divan-ı Kâmî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi,
Manzum, no. 373, vk. 23b-24a; no. 374, vk. 20a)

NAZÎM

(Doğ. ?—Ölm. 1727)

İstanbul'da doğdu. Küçük yaşında eğitime başladı. Enderrun'da yetişti. Arapça, Farsça öğrendi. IV. Mehmed devrinde İstanbul Pazarbaşılığı ile görevlendirildi. Mevlevi tarikatına intisap eden şair, Edirne'de postnişinlik görevi yaptı. Musiki ile ilgilenmiş; hem bestekar, hem de hânende olarak tanınmıştır. Yazdığı na'larla tanınmıştır. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Muharremiye

Demdür fiğana başla gel ey cân-ı nâ-tüvân
Dutsun cihânı velvele-i nevha vü fiğân
Demdür firâk-ı mâtem-i Şâh ile âlemi
Gark eyle eşk-i âl ile ey çeşm-i hûn-feşân
Eyle hücûm-ı hasret ile nâleni bülend
Olsun sadâ-yı âh ile pür çarh-ı âsmân
Düşsün zemine velvele-i mâtem-i Hüseyin
Çıksun sipihre gulgule-i âh-ı âşikân
Kılsun bu demde sinesini pâre pâre halk
Olsun bu demde hûn-ı ciğer dîdeden revân
Kaddin hemîşe çarh eğüp kanlar ağlasun
Girsün siyeh câmelere hayl-i kudsiyân
Mâh-ı Muharrem oldu gönül mâtem eyle gel
Demdür bu sûz-ı şiven ile yansun ins ü cân

Sûz-ı firâk-ı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ
Düşdi cihâna mâtem-i Sultân-ı Kerbelâ

Yansın derûn-ı sine-i çarh-ı sitize-kâr
Çıksın sipihre şu'le-zenân âh-ı pür-şerâr
Mâh-ı felek firâk ile zerd ü nizâr olup
Olsun hezâr hasret ile mihri bi-karâr
Ol serv-i sidre-kâmete sad iştiyak ile
Ser-geşte hâl-i cûy-ı çemen lâle dağ-dâr
La'lin meğer ki gonce anup oldu bağı hûn
Her bir şükûfe hançer-i mâtem ile dil-fikâr
Kılsun benefşe ser-be-zemin şiven eylesün
Sünbül-veş olsun ol da perişân-ı rûzgâr
Pirâhenini pârelesün gonceler olup
Bâd-ı elemle güllerin evrâkı târ u mâr
Mersiye-hânı oldu meğer şimdi derd ile
Her gül-bün üzre nâlede sad-andelîb-i zar

Pür-yâra itdi lâleleri tîr-i mâtemi
Sad-pâre kıldı gülleri şemşir-i mâtemi

Ey lutfı yok mürüvveti yok çarh-ı ser-nigûn
Al-i Resûl'i mihnetle eyleyen zebûn
Kıydun o şâha nice ihânetler eyledün
Dâmânun oldı âkıbetü'l-emr gark-ı hûn
Bir katre suya teşne idüp eyledün dirîğ
Cevr ü cefâlar itdün ana ey sipih-i dún
Havf itmedin mi hısm-ı Hudâ'dan aceb o dem
Ey cevri-pişe dehr-i deni devr-i baz-gûn
Devrün tamâm olmağa yaklaştı var ise
Kârün müdâm olmadadur mekr ile füsûn
Sahrâ-yı mahşere gele hûn-pâş ser-be-kef
Meydân-ı haşri eyleye ol dem ki âl-gûn
Eyâ olur mı sende o demde mecâl-i nutk
Ey Âl-i Mustafâ'ya kıyan çarh-ı bi-sükûn

Geçsün derûn-ı sine-i çarha hadeng-i âh
Giysün hezâr zâr iderek âsmân siyâh

Kalmaz bu cürm yanuna ey çarh-ı pür-şitâb
Mes'ûl olunca rûz-ı cezâda nedür cevâb
Havf itmedün mi Hakk'dan idüp böyle cür'eti
Fahr-ı Cihan'dan eyledün tutalım hicâb
Cism-i latifin eyledün ağaşte hûn ile
Kıydın o nâzenine idüp cevri-i bi-hesâb
Halk-ı cihan bu vak'adan dil-fikâr olup
Giysün siyâh mâtem idüp ağlasun sehâb
Mâtem zamanı geldi giyüp kisve-i siyâh
Dök eşk-i âl gûnunu gel ey dil-i harâb
Şiven zamanı geldi yanup yaklıp müdâm
Sür hâke rûy-ı zerdini mânend-i âftâb
Eyle sadâ-yı nâleni peyveste-i felek
Te'sir-i sûz-ı âh ile kıl sinesin kebâb

Kimdür bu demde sinesi çâk olmayan gönül
Kimdür bu demde menzili hâk olmayan gönül

Gel ey Nazîm-i zâr yeter eyle mâtemi
Hâkister itdün âteş-i nazmunla âlemi
Gel ey Nazîm-i zâr yeter sûziş-i derûn
Yakdun şerâr-ı âh ile nüh tâk-ı târemi
Gel ey Nazîm-i zâr yeter eyledün fiğân
Terk eyle sen de nâle vü âh u dem-â-demi
Gel ey Nazîm-i zâr yeter âh-ı girye-hîz
Gark itdün eşk-i germ ile mâh-ı Muharrem'i
Gel ey Nazîm-i zâr yeter sunma fariğ ol
Sermet-i câm-ı mâteme bu kâse-i gamı
Gel ey Nazîm-i zâr yeter eyledün yeter
Fevvâre-sâz kasr-ı garrâ çeşm-i pür-gamı
Gel ey Nazîm-i zâr yeter nâle vü enin
Bezm-i fenâda eyle biraz sen de hurremi

Demdür şarâb-ı nazm ile medhûş ol ey kalem
Oldu tamâm mersiye hâmûş ol ey kalem

(Nazîm, *Divan-ı Nazîm*, İstanbul 1257, s. 305-306)

AZBÎ BABA

(Doğ. ?—Ölm. 1736-37)

Kütahya'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Dergah-ı Âlî çavuş-
larından. Niyazi Mısırî'ye intisap ederek Halvetiliği benimse-
miştir. Sonraları Bektaşiliğe intisap etmiştir. İstanbul'da vefat et-
miş, Merdivenköy'ündeki Şah Kulu Dergahı'na defnedilmiştir.

1.

Kasd-ı Âl-i Mustafâ etmez Müselmânım diyen
Ehl-i Beyt'e gayz tutmaz ehl-i îmânım diyen

Gûş-vâr-ı arş iken kadr-i bülendi ol şehin
Ehl-i Beyt'e kin eder mi sâhib-i iz'ânım diyen

Kim meğer âdem değılsin şân-ı zât-ı bilmedin
Yok mudur cisminde cânı şâd-ı handânım diyen

Böyle kâfirlik eder mi göz göre ey bî-haber
Bana lutfundan keremler eyle sübhânım diyen

Sana la'net eylemekle buldu Hak'dan rahmeti
Sad-hezâr sana benzer şâh-ı devrânım diyen

Dost olur bir lokmadan kelb-i ukûrsun bin yedin
Böyle hayvanlık eder mi kâmil insânım diyen

Ravzasın kılsın tavaf pervâne yaksın tenini
Şem-i Şâh-ı Kerbelâ'da andelibânım diyen

Ciğeri yüz bin delik olmuş muhibb-i Haydar'ın
Bî-hisâbdır işbu gamdan dil-perîşânım diyen

Ne verir zehr edersin vermeden bir katre su
Eylemez bu vaz-ı nâ-hemvâra düşmanım diyen

İşbu mâtemdir yakup sînesin çâk eylesün
Dûzah içre gülşen olsun nâr-ı sûzânım diyen

Cân u bâşa kalmasun cânâna versün cânını
Gussadan âzâd olsun cism-i uryânım diyen

Her belâdan der-kenârdır keşti-bânî Nuh'a der
Cân-ı dilden bende-gânı Şâh-ı Merdân'ım diyen

Râh-ı aşkda serseri biçâre küstâh Azbî'dir
Fi-sebillillâh ko aksun dost için kanım diyen

Hem hayâtı hem memâtı çağırır dost deyu
Hiç kaçır mı ölümden Hak'ka kurbânım diyen

(Azbî, *Divan-ı Azbî*, Kitaplığımdaki Yazma Azbî Divanı)

2.

Ey gönül mersiye-hân ol mâcerâ-yı mâteme
Kıl serencâmın şikâyet Kerbelâ'nın âleme
Bende-i Ahmed-i muhibb-i Haydar-ı Kerrâr iken
Tığ çekdin buğz idüb nesl-i Resûl-i Ekrem'e
Sen o vesvâs oğlu vesvâsın ki aslâ şüphe yok
Âdem olan hiç bu denlü cevri ider mi âdeme

Almayan nemden harâret ehl-i teşne bu deyû
Şeb olunca tîrden fitl çekerdin şebneme
Deşt-i nemde vermedin âb-ı devrânın damlasın
Bu cezâyı itmedi Nasrânî İbn-i Meryem'e

Sanma kim gül-gûn-i şafakdandır sipihr-i pür-vefâ
Dâmen-i gerdûnu tutmuş hûn-i Âl-i Mustafâ

Ey keremsiz zulmü sen mazluma kanun eyledin
Kerbelâ deştinde hûni misl-i Ceyhûn eyledin
Ömrümün sermâyesin hâk ile yeksân edüp
Hazret-i Fahrü'n-Nisâ'nın bağırını hûn eyledin
Âlemin ismin mükerrer çün fenâ zikrettirüp
Ehl-i Beyt-i Murtazâ'yı böyle mahzûn eyledin
Hubb-i dünya kasd-ı şâh-ı mü'minîn etdirüp
Kâfir oldun ittifâkı çarh-ı gerdûn eyledin
Çün adûsun gam değil suyun yüzün göstermesen
El-ataşdan teşne-leb hâlin diğەر-gûn eyledin

Bâis-i iftâr-ı kudret oldu firkat sandığın
Ârzû-yı âb-ı kevserdir harâret sandığın

Kerbelâ sahrasıdır uşşâkı nâlân eyleyen
Dîde giryân sine büryân aklı hayrân eyleyen
Tavk-ı la'net sana dökdün şehitler kanını
Göz göre adım Safiyyullahı inkâr eyleyüp
Kâfir-i billâh değil mi kasd-ı îmân eyleyen
Tâbi-i vesvâs değil mi kendin insâf eyle gör
Su yerine teşne-gâna tîr ü bârân eyleyen
Bir beşerden gelmedi bu mühmelât-ı vaz'ın senin
Sensin Âl-i Mustafâ'yı hep perişân eyleyen

Çün risâlet bezminin kıldın çerâğın bî-ziyâ
İşbu mâtemden perişân oldu âlem veyletâ

Kemliğе iyilikden oldu bizlerin irşâdımız
Böyle telbîse böyle teallüm eyledi üstâdımız

Hırka-pûşânuz adûnun ta'nına kalkanımız
Çün muhibb-i hânedân söylendi bizim âdımız
Câ-yı râhatdır gidin nemed-i âlem fenâ
Yâ ne var vîrâne görsen sûretâ âbâdımız
Deşt-i gamda teşne-gânuz Şâh Ali abdâlîyiz
Cismimizde Zeyn olan dağlar yatar isbâtımız
Kasd-ı Âl-i Murtaza kıldın idüp pejmürde hâl
Büsütün dünyayı tutsa vechi var feryâdımız

Gam mıdır dağlar yakup kanlar döküp âh eylesen
Baş açık yalın ayak feryad edüp de inlesen

Vechi vardır ağlasan eyyâm-ı mâtemdir gelen
Bizlere gülmek haramdır çün Muharrem'dir gelen
Dinle bu mersiye yi dâğ-ı derûnun zâhir et
Mâcerâ-yı nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem'dir gelen
Çıkıdı cennetden fenâ bezminde demler sürdü tut
Hâl-i âlem böyledir Havvâ vü Âdem'dir gelen
Kahr-ı a'dâdan ciğerin yansa hakkındır kerem
Hazret-i İbrahim'e nâr içre şebnemdir gelen
Ehl-i mâtem saymadı tufânı gandan büyük
Ehl-i derdin dîdesinden nem değil demdir gelen

Azbî feryâd eyle ağla kan dökülsün dîdeden
Ağlamak âdet kalıpdır bize Âdem dededen

(Azbî, *Divan-ı Azbî*, Kitaplığımızdaki Yazma Azbî Divanı)

SEZÂYÎ-İ GÜLŞENÎ

(Doğ. 1669—Ölm. 1737)

Mora yarımadasındaki Korent kasabasında doğdu. Venediklilerin Mora'yı işgali üzerine 1687'de İstanbul'a geldi. Bir müddet sonra Edirne'ye giderek Mukabele Kalemî'nde çalışmaya başladı. Tasavvufa yöneldi. Şeyhinin vefatı üzerine Veli Dede Dergâhı'nda şeyhlik yaptı. Ömrünün son 35 yılını Sezayî Tekkesi'nde irşat görevi yaparak geçirdi. Edirne'de vefat etti. Tekkesinin haziresine gömüldü. Divanı basılmıştır.

Ey şehîd-i Kerbelâ'ya ağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün
Âteş-i hasretle sîne dağlayan
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Sînede serde gerektir dağ ola
Kanlı yâşın dideden ırmağ ola
Ger dilersen menzilin uçmağ ola
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Gece gündüz ey Muhammed ümmeti
Edelim cân-ı Yezîd'e la'neti
Dersen ere sana Hakkın rahmeti
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Kimdir o şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşm-i Murtazâ Âl-i Abâ
Eb ü ceddidir Ali hem Mustafâ
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Her seher sanma şafakla şebnemi
Andı kan ağlar felekler ol demi
Âlemi tutdu Hüseyn'in mâtemi
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Çâr-yâr ile Muhammed ey saîd
Oldular tesmîm-i zehr ile şehîd
Kıydılar rahm etmeyip bunca anîd
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

Ey Sezâyî bilmiş ol şâh-ı Hüseyn
Cümleye sevmekdir anı farz-ı ayn
Şeksiz ehlullâha oldu nûr-ı ayn
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bugün

(Sezâyî, Divan-ı Sezâyî, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Man-
zum, no.204, s.164)

CEMÂLÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1750)

Asıl adı Mehmed Celaleddin'dir. Edirne'de doğmuştur. İlk eğitimine Edirne'de başlayan şair, Halvetiye tarikatının Uşşakiye koluna mensup Şeyh Mehmed Hamdi Efendi'ye intisap etmiştir. Hasan Sezai'nin vefatından sonra 4 yıl irşat görevini yürütmüştür. İstanbul'a gelmiş, Savaklar'da Hırâmî Ahmed Paşa zaviyesinde şeyhlik yapmıştır. Şiirlerinde sanat endişesi taşımamaktadır. Divanı basılmıştır.

Dü cihâna şâhdur Âl-i Abâ
Burc-i nûrda mâhdur Âl-i Abâ

Hakka düşmendur olarun düşmeni
Bil habîbullâhdur Âl-i Abâ

Anları âgâh ider sırr-ı ebîh
Sanma sen nâ-gâhdur Âl-i Abâ

Her ne istersen yüri var anlara
Şâfi'-i der-gâhdur Âl-i Abâ

Tut başun üzre Cemâlî anları
Tâc-ı ehlullâhdur Âl-i Abâ

(Nihal Nomer Karaman, *Cemâlî Divanı*, Kitabevi 2002, s. 10)

SEYYİD YUSUF NİZAMEDDİN

(Doğ. 1671—Ölm. 1752)

Bandırma'da doğdu. İlk eğitimini babasından aldı. Üsküdar'a geldiklerinde Aziz Mahmud Hüdayi âsitanesi şeyhi Erzincânî Mustafa Efendi'ye intisap etti. Celveti erkanı üzere ayinlerin yapıldığı evleri sadrazam Hekimoğlu Ali Paşa tarafından genişletilerek cami ve tekkeye dönüştürüldü. Bandırmalı (İnadiye) Tekkesi adıyla anılan bu tekkede Pazartesi günleri Celveti ayinlerini icra eden Seyyid Yusuf Nizameddin Efendi, İstanbul'da ölmüştür.

Mersiye

Bu ne bir gavgâ-yı dil-suz ki eder her mâh u sâl
Sâl nola nev-be-nev uşşâkı pür hüzn ü melâl

Bu ne bir ceng ü cidâl-i gam-nisârdır ki kılar
Hânedân-ı ehl-i beyt-i Mustafa'yı dâğ-dâr

Bî-sebep bir ma'reke lâyıkmıdır bulsun husûl
Anda leb-teşne fiğân itsün bütün Âl-i Resûl

Hangi bir gavgâ-yı zulm-i iktira'da vakı'dır bu hâl
Kime men etmiş aceb âb-ı Fırât'ı zü'l-celâl

Kim görür peygamberin ahfâdına zulmü revâ
Kim eder nur-i uyûn-i Hel Eta'ya kim hayfâ

Kim bi-hakkın sevmiş olsa Hazret-i Peygamberi
Sıdk ile imân ile ihlas ile ol serverî

Eylemez elbet bu fi'l-i gam-fezaya cür'eti
Eşk-i nisâr eyler mi yâ âl-i habîb-i izzeti

Kûfiyân teklîf-i biatla anı aldatdılar
Hazret-i Şâh-ı şehîde tığ-ı udvân atdılar

Yalvarup hem aldatup da'vet kılup ol peykeri
Sonra da nakz-i ahidle döndüler bir bir geri

Kerbelâ-yı pür belâda etdiler ceng ü cidâl
Teşnelikle etdiler Âl-i Resûli bî-mecâl

Yetmiş üç ser-bende-i Âl-i Abâ şâh u gedâ
Râh-ı Hak'da etdiler cân u seri bir bir fedâ

Her biri bir savlet-i şîrânede ceng ü cidâl
Eyleyüp de etdiler dâr-ı bekâya intikal

Her biri bir vech-i hûn-rizânede çekdi cefâ
Duymadı Âl-i Nebi bir nebzecik bû-yı vefâ

Her biri bir tığ-ı hun-hârânede âh bi't-tamam
Bezli-i nakd-i câna bir bir etdiler hep ihtimâm

Yalnız kalmışdı ol şâh-ı ser-efrâz-ı safâ
İbn-i evlâd-ı Ali sâbir-i gam u belâ

Ya'ni yâ necl-i necîb-i Murtaza İbn-i Ali
Bintû Zehra Fatıma hayrû'n-nisadır ol veli

Hayme-gâha giderek etdi celâdetle nidâ
Dedi kim ey teşne-gân ey hem teşne-yân-i belâ

Pek garipdir bulacak emr-i kadr-i hayz-ı husûl
Ben gerekdir pek yakında kılayım Hakk'a vüsûl

Emr-i lâhuti şeref-vârid olunca azmime
İttibağ itsün bütün ahfâd u benden emrime

Bak bu da'vetde icâbet mutlaka emr-i ehem
Vuslat-ı Hak'da fedâilik azizim mültezem

Kalkarak aldı vüdû' itdi iki rik'at edâ
Yâ huzû u yâ huşu' mahbûb-i Rabbü'l-Kibriya

Fârîğ oldukda salatdan Hazret-i şâh bâ-tebâz
Kûfiyâna eyledi nush tevâzuğla âgâz

Ey gurûh-ı mefsedet ben necl-i pâk-i Haydarım
Nur-i ayn-i Mustafâ mahdum-i sâkî kevserim

Validemdir Fatıma hayrû'n-nisâ zü'l-kerem
Hazret-i mahbub-i Hak Mahmud-i efhamdır dedem

Siz nasıl müslimsiniz ki ana var imanınız
Sonra da şer'-i Nebiye karşı pür-isyansınız

Lâ-yuad muhibb u mürsellerle davet etdiniz
İhtiyar-ı kizb idüpde va'd-i bâat etdiniz

Ben o va'd-i kizbe aldanmışda kılmışdım sefer
Anlaşıldı nâdim-i va'd oldunuz siz ey şerer

Bâri mâni' olmayın azm-i Hicaz etsem gerek
Nâ-tüvân ma'sumları gamdan halas etsem gerek

Gerçi bir nefsim için itmem size arz-ı niyâz
Öleyim sizden mürüvvet etmeyem tek iltimas

Siz adû-yı din ü peygambersiniz ey kavm-i şûm
Çünkü Âl-i Haydar'ı ağlatdınız siz ey zalûm

Kıymadan ma'sumlara ok atdınız ey bî-hayâ
Valideyninden sabiler zulm ile oldu cüdâ

Teşnelikle kıldınız hatunları mecbur-i zâr
Arş-ı a'lâ ruh-i Ahmed buldu gamla inkisâr

İtmeyüp Hak'dan hazer hem de Nebî'den hiç hayâ
İtdiniz bunca ezâyı kahr u zulmi hep revâ

Böyle feryâd eyliyorken Hazret-i şâh-ı velâ
Âh-ı vâh-ı gulguleyle doldu deşt-i Kerbelâ

Oldu ahfâd-ı Nebi Âl-i Ali gark-ı keder
Yandı feryâd eyleyüp hep inleyüp cümle beşer

İşte bu fil-i fecîa nüh felek ağlaştılar
Arş-ı a'lâda melekler karalar bağlaştılar

Böyle bir zulm-i fecû görmedi çarh-ı cihân
Ağlayan kerrubiyana peyrev oldu âsümân

Fâhira ben ki muhibb-i Âl-i Beyt-i Haydar'ım
Hem hanîfî müslümânım bende-i peygamberim

Bu elemle ağlarım âh eylerim her ân u în
Düşmenimdir lâ'net olsun Âl-i Mervân-i laîn

Eylerem her vech ile her demde ben la'net mezîd
La'netullahi Yeziden ve alâ Âl-i Yezid

(Bandırmalizade Seyyid Yusuf Nizameddin, *Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ*, Baskı yeri yok 1339, s. 5-7)

Mersiye

Ağla ey dil ki bugün zulm-i firâvân oldu
Gül-i gülzâr-ı Nebi soldu perişân oldu
Bu işe ins ü melek cümlesi nâlân oldu

Ehl-i Beyt'e bu zaman gör ki ne tuğyân oldu
Hânedân-ı Nebevî âh ile sûzân oldu

Zümre-i ehl-i şikak etdi inâdın i'lân
Hânedân-ı Nebevî oldu garîk-ı ahzân
Ağlayub mâtem eder kimde ki vardır imân
Bu işe yandı bütün âh edereke halk-ı cihân
Ağladı şems ü kamer inledi hem kerrûbiyân

Etdiler âl-i Yezîd kizb ederek nakz-ı uhûd
İşte bu vâkı'a-i kerb-i belâ oldu şühûd
Düşdü hâk-i siyehe sâye-i sultân-ı vücûd
Nur-i çeşmân-i Ali nûr-i Fuâd-ı Mahmûd
Eylemişken anı Kur'ân ile tebcil ma'bûd

Girye-nâk etdi, bizi bu fi'l-i a'dâ
Eyledi dâll ü mudıl anları hep hubb-i sivâ
Biz nasıl etmeyelim la'neti her demde sezâ
Tığ-i tahkîre hedef oldu hafîd-i Tâhâ
Titredi yâreli bir kuş gibi rûh-i Zehrâ

Hayf kim kıydılar ol şâha bugün kavm-i Yezîd
Etdiler zulm ü şekavetleri ol rütbe mezîd
Teşne-leb eylediler tığ-ı ihânetle şehîd
Hançerin çekdi hücûm etdi o dem Şimr-i pelîd
La'netullâhi yeziden ve alâ Âl-i Yezîd

Ümmü Gülsum yetişüp âh ederek etdi fiğân
Gördü ki re's-i Hüseyin hâk üzerinde galtân
Zeynep olmuşdu Sekine'yle beraber giryân
Âl ü ahfâd-ı Nebi cümlesi zâr u nâlân
Lerzededen sanki harâp oldu bütün kevn ü mekân

Bu ne udvân ki Yezîdan ana vermez idi âb
Âl ü evlâd-ı Nebî oldu umuman bî-tâb
Şehribânu ediyor zümre-i Süfyân'a hitab
Ederek la'neti bir tavr-ı elemle işrâb
Dedi ey kavm-i Yezîdan size gelmez mi hicâb

Bu idi nur-i uyûn şerefâ necm-i safâ
Bu idi rûh-i Ali zübde-i erbâb-ı vefâ
Bu idi cevher-i pâkize-i rûh-i Zehrâ
Bu idi nesl-i Nebî dürre-i mahbub-i Hudâ
Bu idi bize vasî eylediniz şimdi cüdâ

Fahr-i âlem ki anın ceddini teşkil ediyor
Hazret-i Hakda anı lutf ile tebçil ediyor
Hem de Kur'ân-ı Kerim'inde tescil ediyor
Zât-ı âlîsini her vech ile tahlil ediyor
Zâtını mevkiini hasılı tafdil ediyor

Gerden-i bûse-geh-i mihr-i risâletdi anın
Ârızî cilve-geh-i nûr-i velâyetdi anın
Gözleri sâğar-i ser-şâr-i nübüvvetdi anın
Deheni gonca-i gülzârı şeriatdı anın
Sözleri zübde-i esrâr-ı hakikatdı anın

Bu ne zulm ne cefâdır hele ey kavm-i anîd
Şüphe yok olmuşsunuz lutf-ı ilâhiye baîd
Emr-i Hakkı bırakıp oldunuz etba-ı Yezid
Etdiniz Âl-i Resûle o kadar zulm-i şedîd
Hurmeti vacip iken kahrı revâmı teşdîd

Müteveccih olarak Kabe'ye ol nesl-i Betûl
Dedi ey ceddi eyâ şâh-ı Resul
Bize gör ki ne ezâ eylediler kavm-i cehîl
Taş da olsa bu kadar kahrı eder miydi kabul
Ne revâ kanlara mağrûk ola mâderle oğul

Böyle söylerken yetişdi Zeyneb-i âlî-fehâm
Gördü uryan seririnde yatmada şâh-ı hü mân
Hâke düşmüş kan ile galtândır şâh-ı imam
Kıldı bir nevha o demde oldu âlem pür-zulâm
Hep nidâ-yı vâh-ı Hüseynâ ile cihân doldu tamâm

Eylemişdi nur-i ayn-ı Murtazâ terk-i diyâr
Olmuş idi vasıl-ı zat-ı Huda-yı Kird-gâr
Her kimin imanı varsa âh eder bî-ihdiyâr

Nâle vü âh u fiğanla cism-i zârın dâğ-dâr
Afveder cürm ü günâhın la-cerem perverdigâr

Fâhırâ ser-tâc-ı uşşâkdir Hüseyin-i Kerbelâ
Haste-gân-ı aşka tiryâkdir Hüseyin-i Kerbelâ
Muktedâ-yı enfüs ü âfâkdir Hüseyin-i Kerbelâ
Vech-i pâk-i Hakka müştâkdir Hüseyin-i Kerbelâ

(Bandırmalizade Seyyid Yusuf Nizameddin, *Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ*, Baskı yeri yok 1339, s. 3-4)

DIMIŐKÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Kimliği hakkında bilgi bulunamamıŐtır. 18. yüzyılda yaşayan bir BektaŐi Şairidir.

Ben mevali meşrebim her demde direm yâ Hüseyin
Tiğ-ı gamzen sînemi çâk eylemişdir yâ Hüseyin

Sînede çekdiğim elifler dağlar yaktım Şehâ
Baş açık yalın ayak abdâlın oldum yâ Hüseyin

Alma ben derviŐin âhın bana gel rahm eyle kim
Mâtem-i hecrinle oldum derd ile eyvâ Hüseyin

Teşne oldum Kerbelâ-yı râh-ı aşkında senin
Dimedin la'lin meyinden bir içim su mâ Hüseyin

Yine abdâl oldu derdinle DımıŐkî derdmend
Çağırup her ruz u Şeb der âh Hüseyin vâ Hüseyin

(S. N. Ergun, *BektaŐi Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1955)

NECEF

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Kimliği ve çevresi hakkında bilgimiz yoktur. 18. yüzyılda yaşayan bir Bektaşî şairidir.

Çok zamandır görmedim zibâ cemalin yâ Hüseyin
Ol sebepten oldu çeşmim çeşmesi deryâ Hüseyin

Kerbelâ-yı aşk içinde baş açık abdâl var
Sineme çektim elifler kâmetin çün yâ Hüseyin

Dâğ-ı aşkınla beni mahşerde görüp ehl-i derd
Cûş idüp göğsün döğüp her dem dediler yâ Hüseyin

Sen kemân ebru gamından atmağa âh okların
Başıma kirş eyledim kaddimi kıldım yâ Hüseyin

Hulk ile sen Hayderîsin hem müjendir Zülfikâr
Bu Necef kemter kulun Kanber gibidir yâ Hüseyin

(S. N. Ergun, *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1955)

BELİĞ

(Doğ. ?—Ölm. 1758)

Yenişehir/Fener'de doğdu. İyi bir eğitim göndü. Akovalıza-
de Ahmed Hatem Efendi'den ders aldı. Gençliğinde İstanbul'a
geldi. Tekrar Yenişehir'e döndü. Klavrata Yeni ve Eski Zağra
kadılığı görevlerini yürüttü. Rumeli ve Mora valilikleri yaptı.
Divanı basılmıştır.

Mersiye-i İlm-i Efrâz-ı Sufûf-ı Kurretü'l-Ayn-i Resûl-i Kibriyâ A'nâ Hazerât-i Hasaneyn Radyallahü Anhümâ

Kalmaz bu zîr-i çarhda herkes olur hebâ
Eyler şikeste dâneleri devr-i âsiyâ

Pâ-mâl-i esb-i gam olalı cism-i lâgarim
Dâğ urdı sinem üstüne tamgâ-yı nakş-ı pâ

Nâhun değil bu pâ vü yedimde ayân olan
Uc verdi böyle nevk-i ser-i deşne-i kazâ

Bir turfadır ki sâye güzâr olsa çeşmime
Olur serimde erre-i âhen per-i hümâ

Bâlâ-yı heft-târeme pertev-feşân iken
Kandil-i necm-i bahtımı çarh etdi bi-ziyâ

Bi-berk ü bâr-ı mezra-ı dehrim ki dâname
Eyler hurûş-ı cünbiş-i dil kâr-ı âsiyâ

Şemşir-i ser-tîz gibi cismim dü-nîm ider
Etsem eğer ki bâliş-i zer-dûze ittikâ

Eyler vücûduma düm-i akreb gibi eser
Şefkat-nigâh-ı cünbiş-i müjgân-ı akraba

Sinemde şerhalar çekilüp tığ-ı gadr ile
Oldu sahâif-i rakam-ı mustar-ı anâ

Olsam fütâde çeşmine mûrun bu za'f ile
Eyler o demde çeşmini pûşide-i edâ

Zâl-i sipihre mihr ile meh aynun olmasa
Görmezdi cism-i lâgarımı etmeye cefâ

Reng-i cünûn-ı gam yine gül-gûne-rîz olup
Sevdâ-yı pâ-yı mağz-ı serm etdi pür-hunâ

Vermez giyâh-i huşkuma neşv ü nümâ eğer
Geşt-i emelde olsa revân çeşme-i bekâ

Gehvâre olsa tıfl-ı dile pür-sebât olur
Deryâ-yı cünbiş-efgen-i sim-âb-ı pür-cilâ

Dest-i felekde meh gibi sad-nâhun olsa da
Pür piç-kâr-bid ile olmaz girih-güşâ

Bulsa fûrûğ-ı mevc-i sitâremle terbiyet
Olur hâlîde pâ-yıma her sebze-i giyâ

Süzân-ı berk-ı âfet olur berg-i dâname
Hirmen-geh olsa merdümek-i dide-i hümâ

Âb oldu zîr-i seng-i cefâda kalıp dilim
Mânend-i âb-ı gevher-i sâf-ı girân-bahâ

Bir zahma bahye olmadı ömrüm resenleri
Mahv oldu zîr-i payda çün târ bu riyâ

Sad-âh zahm-ı hançer-i masmûm-ı mihnete
Kim yok derûn-ı etebbâda bir devâ

Amma ki erganûn-i nevâhâ-yı çarhdan
Mînnetle olmazam yine hâhinde-i nevâ

Def gibi gûş-ı cân açarım kavlı-i mutribe
Olsam ne denlü sille hûr-ı dest-i müddeâ

Çak olsa sine ma'den-i âhen-rübâ gibi
Bir söz etmem atlas-ı gerdünden recâ

Farkım şikeste olsa misâl-i ser-i hibâb
Kılmam o demde kâse-i fağfûr-veş sadâ

Dâğ-ı derûnı kâse-i der-yûze etmeden
Olmaz niyâz-ı feyz-i şehen-şâh-ı Kerbelâ

Ol şâh-ı âb-rûy-ı hilâfet ki âsumân
Semm-i semend-i rif'atine oldu çehre-sâ

Ol şâh-ı taht-ı mülket-i ma'nâ ki eyledi
Çârûb-ı meclisi müjesin dîde-i hümâ

Sultân-ı Kerbelâ ki anın zât-ı pâkidür
Genc-i tılsım-ı gevher-i esrâr-ı enbiyâ

Revnak-fezâ-yı dîde-i Âl-i Muhammedi
Pertev-mümâ-yı mahfil-i vâlâ-yı etkıyâ

Nakd-i fûrûğ-ı bâsıra-i dîde-i Betûl
Kandil-i nûr-ı merdümek-i ayn-i Murtazâ

Fart-ı keremle teşne iken oldı sineden
Hûn-ı ciğerle âb-dih-i hançer-i kazâ

Mânend-i serv makdemini üstüvâr edip
Oldı mukim-i bağçe-i Me'men-i Rızâ

Seyl-i revân-ı tünd-i havâdisle oldu güm
Dürr-i sadefce-i kerem-i kulzüm-i Hudâ

Sad-âh kim ol gül-bün-i bâğ-ı velâyeti
Pejmürde eyledi sitem-i ceş-i eşkiyâ

Bi-âb ol şehin leb-i gül-bergi çâk olup
Hûn-ı ciğerle gonce gibi kıldı iktifâ

Sad-çâk olur bu mâtemi gûş eyleyen gönül
Pür-girye eyler ayn-ı serabı bu mâcerâ

Cûş eyleyen serâb değıldür o arsada
Huş itdi âbı âteş-i âh-ı ulü'l-abâ

Bârân-ı seyl-i ebr değıldür revân olan
Yâd eyledikçe ol demi eyler felek bana

Sanman şafak ki mâtem için çarh eder müdâm
Hûn-ı ciğerle câme-i peşminesin tılâ

Mâh-ı Muharrem'in kad-i ham-küştesi gibi
Bu mâtem etdi kâmetini âlemin dü tâ

Olsun bu matla'-ı sühan-ı pâk-i tâb-dâr
Pür-piç-i tâb'a nâhun-ı tîz girih-güşâ

Ey kâ'inâta hâk-ı derin cây-ı ilticâ
Vey nakş-ı bûse gevçe-i lutfunda nakş-ı pâ

Gerd-i elemle eyledim âlüde sinemi
Kim bih-i aşkın ola derûnumda cilve-sâ

Çekdim derûna kâfile-i hayl-i mihnetin
Oldu o hayle cünbiş-i dil nâle-i derâ

Tâk-ı sipenç-i hâtıra yazdım muhabbetin
Şengeref-i la'l-i sûde olup hâk-i Kerbelâ

Mânend-i Zülfikâr-ı düta olsa kametim
Aşkın eder beni yine bir merd-i lâ-fetâ

İksir-i hâk-i râhını kehhâl-i rûzgâr
Ayn-ı alîle eyledi minnetle tûtüyâ

Etdi hayâl-i teng nebât-ı leb-i terin
Gül-zâr-ı der-i dide-i uşşâka tengnâ

Olsun çerağ-ı mürde-i dil kim ki etmeye
Hem-çün sipend âteş-i aşkında can fedâ

Mânend-i mis ayar mı olur dem-â-dem ayân
Her kim ki gubâr-ı râhını eylemezse kimya

Ya vârisü'l-eimme veya eşrefü'l-ümem
Ya menba'-ı kerâmet veya ahsenü'l-verâ

Fermân olursa dergeh-i adlinde eyleyim
Hûn-ı ciğerle rihte-i reng-i iştikâ

Ummân-ı ma'siyetde edip gavta-kârlık
Oldu habâb-ı mâ gibi dil mâil-i hevâ

Alât-ı şevkin üstüne lertzân olur gönül
Mânend-i tâziyâne-i tanbûr-ı pür-nevâ

Şah üzre görse bir gül-i hamrâyı dil sanur
Saki elinde bâde-i câm-ı elem-revâ

Gül itse nağmesin ser-i tasvîr-i nakş-ı Çin
Ol dem olurdu kâse-i çin-i pür-sadâ

Piçide oldu dâmen-i pâkine hâr-veş
Kaddim egerçi eyledi ol meh benim dü tâ

Eyler tavâf-ı Ka'be-i kûyî bu dîdeme
Hâhişle mil sürmeyi bir abanüs asâ

Bir taze nağme-keşle olur murğ-i dil şikâr
Olmaz nevâ-yı çeh çeh-i bülbüle âşinâ

Gönlüm esîr-i zülf-i bütân eyleyip beni
Dâm-ı belâdan eylemedik sa'y edip rehâ

Ez-cümle fart-ı keş-me-keş-i rüzgârdan
Mihnetle oldu hemçü keman kâmetim dü tâ

Ey pâdişâh-ı kişver-i ma'nâ şitâb edip
Geldi ümid ile der-i vâlâna bir gedâ

Deryüz-kâr-ı küçe-i ihsânın olmuşum
İksîr-i nakd-i lutfun ile eyle pür-nevâ

Der-beste etme dergeh-i lutfun ki eyledim
Gülmih-i bâb-ı merhametin dîde-i recâ

Güm-râh eder bu vâdi-yi pür-gamda reh-zenâm
Lutfun eğer ki bendene olmazsa reh-nümâ

Bi-tâb kaldı tevsen-i dil ile hem-inân
Şefkat-resâ-yı bedraka-i himmetin ana

Tomâr-ı nazmı tayy ederek vaktidür Belîğ
Gül-gonce gibi ola güşâde kef-i duâ

Tâ kim bu heft-künbed-i devvâr-ı nil-gûn
Bâlâda devr ede nitekim beyza-i hümâ

Kandil-i nûr-türbe-i vâlâna can atıp
Ervâh-ı kudsiyân ola pervâne dâimâ

(Belîğ, *Divan-ı Belîğ*, İstanbul 1258, s. 3-5)

HÂŞİM

(Doğ. ?—Ölm. 1783)

Bandırmalı Yusuf Ziyaeddin Efendi'nin oğludur. Babasının vefatından sonra Bandırmalı Tekkesi'ne şeyh oldu. Celvetiliğin Hâşimiyye kolunu kurduğu söylenmektedir. Bir ara Melamiliğe ve Bektaşiliğe meylecti. Celveti mensupları tarafından dışlandı. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Ey gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nın günidür
Ehl-i aşkın isteği hep hânedanın hûnidür
Al ü evlâd-ı Hüseyin'in etkıyânın rûhudur
Gel gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nın günidür

Ger der isen ben muhibb-i hanedânım ey habib
İt Yezide la'neti itme tevakkuf ey garib
Gir gürûh-ı âşıkâna olgıl ey canım rebîb
Gel gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nın günidür

Gel bu mâha it ri'âyet terk-i şürb eyle dilâ
Kıl hazer gel olma münkir başına iner belâ
Böyle yazmışdır savâik-ı lâ-din gelsün sala
Gel gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nın günidür

Her kimin imânu varsa bu zaman eyler zuhur
Derd-i mâtem ateşiyile ciğerin eyler buhur
Hubb-i Haydar gayretinde Hâşim'â itme kusur
Gel gönül gel mâtem it kim Kerbelâ'nun gündür

(Hâşim, *Divan-ı Hâşim Efendi*, İstanbul 1252, s. 48)

Mersiye

Besmeleyle hamd ü şükre mazhar oldu Mustafâ
Böyle zâtı hânedânın kim ide medh u senâ

İmtisâl-i emr için sallû aleyhim ve's-selâm
Sallallahümme sellim rûh-i külli'l-enbiyâ

Mustafâ'nın râhına âşık olan rûh-i alâ
Âl-i evlâdına bir bir et salat ile senâ

Hem Muharrem'de gerekdir terk-i iş ola tamâm
Kıssasın kerb-i belânın yâd ide subh u mesâ

Bu kasidem ehl-i beytin râhına oldu zimâm
Cân ü dilden kim okursa bulur elbetde beka

Rûh-i Ahmed'den muhabbet isteyen âşık müdâm
Okuya ebyâtımı tertibi üzre tâlibâ

Es-salât ey nûr-i zât-ı kibriyâ hayrû'l-enâm
Ve's-selâm ey kün fe-kânın mazharı nûr-i vefâ

Es-salât ey mazhar-i küll-i hakikat es-selâm
Kavl-i Hak şânında nâzil Hel Etâ hem lâ fetâ

Es-salât ey yâr-i Ahmed ümm-i Zehrâ ve's-selâm
Hazret-i Kübrâ Hadice cânîşîn-i Mustafâ

Es-salât ey ümm-i sıbtın tâc-ı eşrâf ve's-selâm
Zevce-i Hayder-i Betül Fatıma hayrû'n-nisâ

Es-salât ashâb-ı hayrın cümlesine ve's-selâm
Her biri ehl-i kesâyâ oldular avn-i Hudâ

Es-salât ey zehr-i a'dânın şehidi ve's-selâm
İsm-i hulkîde Hasan'dır nur-i çeşm-i Murtazâ

Es-salât ey vâris-i ilm-i nübüvvet ves-selâm
Hutbe-i ümmü'l-kitâbdır hem şehîd-i Kerbelâ

Es-salât ey ekber-i evlâd-ı Şebbîr ve's-selâm
Nâm-ı Zeyne'l-Âbidîn hem mefhar-i âl-i abâ

Es-salât ey Bâkır-ı'ilm-i Muhammed ve's-selâm
Câbirile cedd-i pâkinden selâm erdi ana

Es-salât ey fahr-i ümmet sad-hezârândır selâm
Caferü's-Sâdık imâmü'l-evliyâ Şemsü'd-Duhâ

Es-salât ey seyf-i kudret hem yedullah ve's-selâm
Mûsî-i Kâzım veliyyü'l-mü'minîn sâhip atâ

Es-salât ey rükn-i erkân-ı imâmet ve's-selâm
Arz-ı Beyzâ meşhedi nâmı Ali'dir hem Rızâ

Es-salât ey ehl-i irfânın cevâdı ve's-selâm
Şân-ı şöhretde Muhammed'dir Takî sâhib-velâ

Es-salât ey mahzen-i nûr-i hidâyet ve's-selâm
Bu'l-Hasan sırr-ı Ali hakkâ Nakî hayrû'l-verâ

Es-salât ey ehl-i Hak sâhip livâsı ve's-selâm
Cünd-i vahdet askeridir Zülfikâr-ı seyf-i lâ

Es-salât ol hâtemü'l-esrâra bizden ve's-selâm
Nam-ı Mehdî'dir zamânın sâhibidir dâimâ

Her nefes olsun şerîat ehline bizden selâm
Ehl-i beyt-i Mustafâ'ya eylediler iktidâ

Ma'rifet ehline bizden ma'rifet üzre selâm
Nûr-i vech-i muktedâyı bildiler kim hak-nümâ

Hakka mirâtdır hakikat ehline bizden selâm
İlm ü kudretle tamâmen buldular hayyü bekâ

Hâzıran gayben erenler şânına bizden selâm
Cehl-i inkâr zulmetine oldular nûr u ziyâ

Haricîdir hem münâfık bil Betûl'e cevri eden
Şâhidim ashâb-ı Kur'an kavlı-pâk-i müctebâ

Fâtıma Haydar Hasan'la hem Hüseyin'in şânına
Hâülâ-i ehl-i beytî dedi şâh-ı enbiyâ

Bunları taht-ı kisâyâ aldı hem dedi Resûl
Bunların neslinden olmaz ilm-i hak Kur'an cüdâ

Haşre dek tâ âb-ı Kevser nûş olunca bunların
Nesl-i sulbünden gelir her bir İmâm-ı muktedâ

Hâşimâ geldi Muharrem zevk-ı şevk ola harâm
Hânedânın hurmetiçün ola icrâ mâcerâ

Her kim isterse makâm ola ana Dârü's-selâm
Ehl-i Beyt'in aşkına öz varlığın eyler fedâ

Tercümân-ı Âl-i Tâ-hâ'dır bu nazm-ı hoş-edâ
Dinleyenler okuyanlar Hakla bulur likâ

(Hâşim, *Mersiye-i Bandırmalızade Hâşim Baba*, Süleymaniye
Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no. 4721, vk. 1b-2b)

KÂNÎ

(Doğ. 1712—Ölm. 1792)

Tokat'ta doğdu. 40 yaşına kadar Tokat'ta kaldı. Mevlevi tarikatına intisap etti. Trabzon'dan İstanbul'a gelmekte olan Hekimoğlu Ali Paşa'ya sunduğu kaside nedeniyle İstanbul'a getirilir. Divân-ı Hümayun Kalemî'ne yerleştirilir. Ali Paşa'nın sadareten ayrılması üzerine Divan Katibi olarak Silistre'ye gider. 1782 yılında İstanbul'a döner. Yeğen Mehmed Paşa'nın bazı sırlarını ifşa etmesi nedeniyle idamı istenir. Affedilerek Limni adasına sürgün edilir. Ömrünün sonlarına doğru affedilerek İstanbul'a döner. Divanı basılmıştır.

Der Mersiye-i Hazret-i Hüseyin Radıyallahu Anh

Felek felek felek ey asmânîsi kahrın
Felek felek felek ey nâgehânisi zehrin

Felek felek sen o mısın ki Kerbelâ içre
Kesip emânını şeh-zâde-i velâ behrin

Elinde âh helak eyledin o şeh-zâdı
Bir aslı nesli ne-dânişte-i siyeh çehrin

Adavetin ne idi teşne-leb helâk itdin
Esirgedin suyunu Kerbelâ'daki nehrin

Felek senin de aceb yanına kalır mı bu iş
Yahud sitemle mi zehrin çeker misin dehrin

Hevâ-yı germ-i temûz-ı sitemle soldurdun
Şükûfte güllerin ol ravz-ı nâficü'z-zehrin

Üşürdün ol yere âhû-yı çin-i ikbâlin
Seg-i derendelerin başına dih ü şehrin

Kim idebilse gerek karşılıkla tedbirin
Bu sîg-nâk-i devâhî-i kâsımu'z-zahrın

Senin bu mu hünerin ki zebûn idersin hep
Asîli destlerinde sülâletü'l-ahrın

Bu işleri düşünürmüşsün ey sipîhr-i gaşûm
Gözün yumulmaz idi daimi idi seherin

Ne sır bu yüzü kızarmaz utanmaz ar itmez
Yanında hufyesi birdir bu sırrile cehrin

O hanedana ne idi adaveti Kânî
Ne itdi idi ana şâh-zâdesi Fahrın

(Kânî, *Divan-ı Kânî*, Bayezid Kütüphanesi, Veliyyüddin Efen-
di, no. 3668, vk. 36a)

ZARÎFÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1795)

Ömer Zarîfî Efendi, Rusçukludur. Sa'dî tarikatı şeyhlerindedir. İrşat görevi yürüten bu zat aynı zamanda hattattır. Bir kaç adet Mushaf-ı Şerif yazmıştır. Rusçuk'taki Bey Mezarlığı karşısındaki Tombul Camii haziresinde medfundur. *Divan'ı* ve *Nasihât-nâme* adlı iki eseri vardır.

Mâtemiyye Berâ-yi Şehîd-i Kerbelâ

Eyâ mü'min karındaşlar Muharrem'de kılın mâtem
Akıdub kan ile yaşlar Muharrem'de kılın mâtem

Muhammed Mustafa için Aliyyü'l-Murtaza için
Şehîd-i Kerbelâ için Muharrem'de kılın mâtem

Olup ayn-ı cem âşıklar yüreği nâra yanıklar
Gelüp bir yere sadıklar Muharrem'de kılın mâtem

Aluben eline taşlar döğünüz sine vü başlar
Akıdup dideden yaşlar Muharrem'de kılın mâtem

Cemâlin arz idübdür gül anınçün zâr eder bülbül
Giyinüp câme-i gülgül Muharrem'de kılın mâtem

Firâk-ı Kerbelâdır bu gönülde mâverâdır bu
Dükenmez macerâdır bu Muharrem'de kılın mâtem

Bugün derya gibi cûş et özünü gel ferâmûş et
Erenler pendini gûş et Muharrem'de kılın mâtem

Dilersen abd ü hâs olmak dilin imanla dolmak
Dü âlem izzetin bulmak Muharrem'de kılın mâtem

Bükâ-i derd ü firkatle hazîn olup melâletle
Zarîfi gibi hasretle Muharrem'de kılın mâtem

(Zarîfi. *Divan-ı Zarîfi*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 3863, vk. 27)

Mâtemiyye Mâh-ı Mâtem Berâ-yı Şehîd-i Kerbelâ

Sende giryan oliserdir hâs u nâs
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ
Sende olur firkatıyla ulu yas
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Sende göçdü nur-i ayn-i Mustafa
Sende göçdü zâde-i şîr-i Hudâ
Sende göçdü ol şehid-i Kerbelâ
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Sende ağlar ins ü cin peri melek
Sende eyler cümlesi Hakk'a dilek
Sende ağlar necm ü mâh-ı nüh felek
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Sende mahzun oliser şâh u gedâ
Sende düşer âleme hüzn ü bükâ
Sende giyer yas donun arz u semâ
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Tâ ezelden böyle imiş yazısı
Kerbelâ'nın hem şehid hem gazisi
Sende göçdü Fatma ana kuzusu
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Yaraşır giryân ola nasiyle âm
Anın ile bulurlar tâ nik-nâm
Sende gülmek âşıkâ ayn-ı haram
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Gel Yezid'i etme teşbih özüne
Kan ile yaşlar revan et yüzüne
Sürme çekme ey karındaş gözüne
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Yinür onuncu günü âş
Onbirinci günü olur tırâş
Sende âşıklar döker kan ile yaş
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Sende doldu hüznile arş ü zemin
Ağladı hem rahmeten lî'l-âlemîn
Sende giydi yas donun Cibrîl Emin
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Kalb-i kara yüreği seng-i hadid
La'netullahi ala kavmin Yezid
Âh Hüseyin'i kıldılar susuz şehid
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Heft-deryâ didesin nem eyledi
Cümle zî-rûh yaşların yem eyledi
Dâğ u taşlar sende mâtem eyledi
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

Dağlar yakup vücudum dağlarım
Çağlarım giryân oluben çağlarım

Ağlarım âşık Zarîfî ağlarım
Hasretâ ey mâh-ı mâtem hasretâ

(Zarîfî. Divan-ı Zarîfî, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,
Türkçe Yazmalar, no. 3863, vk. 27-29)

NEŞ'ET

(Doğ. 1735—Ölm. 1807)

Edirne'de doğdu. Musikişinas Ahmed Refîâ Efendi'nin oğludur. Babasıyla birlikte hacca gitti. Dönüşünde Konya'ya uğrayarak Mevlevî sikkesi giydi. Eğitimini İstanbul'da tamamladı. Farsça öğrendi, hüsn ü hat çalıştı. Bursalı Nakşî şeyhi Emin Efendi'ye bağlandı, ondan halifelik aldı. Birçok öğrenciye Farsça dersleri verdi, Mesnevi okuttu. Şairliğinden daha çok hocalığı ile tanındı. İstanbul'da öldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Hazret-i İmâm Hüseyin

Ey çeşm uyan ağla İmâm Hüseyin için
Ey cism-i cân ağla İmâm Hüseyin için
Ey dil hemân ağla İmâm Hüseyin için
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

Der-pîş idüp de vak'a-i Kerbelâ'yı sen
Yâd eyle Ehl-i Beyt'e olan mâcerâyı sen
Âl-i Abâ'ya nâzil olan bu belâyı sen
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

Ol nâzenîn ki mehdini Cibrîl gâh gâh
Cünbân olurdu tâ ide ârâm hâbgâh
Deryâ-yı hûn içre şinâver olan o mâh
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

Zânû-yı arş sâye-i fahr-i peyâamberân
Olmuşdı tahtgâh o sultâna bir zamân
Âğişte hûn u hâk-i reh-i Kerbelâ olan
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

Bir katre eşk-i şâh-ı şehîdân mâtemi
Gark-âb-ı bahr-ı rahmet ider cümle âlemi
Yâd eyle Kerbelâ'da olan mâtem ü gamı
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

Neş'et gibi bu sûz-ı derûn ile eyle âh
Ol sîne-kûb u rûz u şebân eyle âh vâh
Tûfân-ı eşke gark ola çarh ile mihr ü mâh
Ey dîde kan ağla İmâm Hüseyin için
Ey seyl-i hûn çağla İmâm Hüseyin için

(Neş'et, *Divan-ı Neş'et Efendi*, Bulak 1252, s. 61-62)

BEYLİKÇİ İZZET

(Doğ. ?—Ölm. 1809)

Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Âmedî Odası'nda çalıştı. Bir müddet sonra Beylikçilik görevine atandı. Beylikçi İzzet adıyla anıldı. Sultan Mahmud, Babıali'ye, cihadı teşvik amacıyla ayet ve hadisleri içeren Hatt-ı Hümayunlar gönderir. Şair, yapılan bu işi hafife alır, "yine ne tür vaaz yazılmış" biçiminde ifadeler kullanır. Bu tavrından dolayı idam edilir. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Müseddes

Ağla ey dide bu Muharrem'dir
Bende-i hânedâna mâtemdir
Sinemi şerha-var-ı levmeyle
Ki bu derd-i belâya mahremdir
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Kâr u girdârın ola subh u mesâ
Âh u nâle fiğan-ı vâveylâ
Dilde fikr-i ferah haram olsun
Var iken bu gumûm her şeb-i tâ
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Bu o gündür ki etdi bunda hazân
Gül-i sad-berk-i gülşen-i î mân
Lâne-i sabrı dest-i berk-ı gama
Nice vermez bu demde bülbül-i cân
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Diken oldu gözümde berk-i çemen
Gülşeni ola zâr-ı beyt-i hazen
Nahl-i mâtem göründü çeşmime âh
Bağlarda nihân-ı serv ü semen
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Bu o gamdır ki olmayan mağmûm
Şâdî-i aşkdan olur mahrûm
İşde açdım derun-i mahzûni
Es-salâ ey gumûm eyle hücûm
Gel gel ey dil benimle kân ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Hubb-i Âl-i Ali ile billâh
Yandı sînemde nice meş'al-i âh
Câna hem-râh ola hidâyet-i aşk
Yoksa bu hâl ile olur gümrâh
Gel gel ey dil benimle kân ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Ola bu sîne hem-çû lâle-i dâğ
Sûziş-i mâtem ile dağ be-dâğ
Kerbelâ macerâsını der-pîş
Eyleyüp ola çeşm-i ter irmâğ
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Allah Allah ne sırr-ı hikmetdir
Ki hured bunda lâl-i hayretdir

Cüst-ü cûyi tarika yol vermez
Çûn rıza dûr-pâş-ı kudretdir
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

Hubb-i Âl-i Ali ile be-devâm
Ağlayup İzzet gumûm-ı âşâm
Ola sencîde rişte-i eşke
Güher-pîşî reh-i salât ü selâm
Gel gel ey dil benimle kan ağla
Âteş-i derd ile ciğer dağla

(İzzet, *Divan-ı İzzet Beğ*, İstanbul 1258, s. 6-8)

Der Mersiye-i Şehzâde-i Güzîn Nur-i Dîde-i Seyyîdi'l-Mürselîn

Gurre-i şehri Muharrem'dir bu
Âh zirâ dem-i mâtemdir bu
Nîce zâr eylesün derd ehli
Vakt-i efgân-i de-mâ-demdir bu
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

Dökelim eşkimizi kân idelim
Gonca veş çâk-i girîbân idelim
Olsun eflâke resân-ı âh-ı derûn
Bülbül-âsâ heme efgân idelim
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

Cümle derd ehline mâtem düşdü
Vakt-i efgân-ı de-mâ-dem düşdü
Penbe-i dillere aşk ile hemân
Yanarak nâr-ı mahrem düşdü
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

Vaktidir na'relerin durma hemân
Yan yakıl âteş-i gamla her an
Dökelim hep yere biz eşkimizi
Gelmesün hâtıra hiç emn ü emân
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

Ülfet itsün dil ile derd-i belâ
Eylesün murğ-ı gönül savt-i nevâ
Böyle günlerde hemân zâr eyle
Gelmeye hâtıra hiç zevk ü safâ
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

Verelim tâ-beş-i aşka ruhsat
Bulsun âh u dilimiz germiyet
Yanarak yakılarak her şeb ü rûz
Arşa peyveste ola savt-i İzzet
Gel gel ey dil-i şeb ü rûz ağlayalım
Âteş-i gamla ciğer dağlayalım

(İzzet, *Divan-ı İzzet Beğ*, İstanbul 1258, s. 5-6)

Mersiye

Ağla ey dide Muharrem geldi
Yani derd ehline mâtem geldi
Hanedân-ı nebevî hubbiyle
Dîdeden eşk-i de-mâ-dem gedi
Yanıyor cân-ı dilim vallâhi
Bu belâ başıma mübrem geldi
Meded Allah için ey âl-i Ali
Ki dile bin elem ü gam geldi
Bilmezem nişlediğim bu demde
Gamla hayret bana tev'em geldi

Ger leb-i bestegî-i râh-ı edeb
Gönlüme cümleden akdem geldi
İhtiyârım dahi yokdur billâh
Ki bu sözler dile mülhem geldi

Hasaneyn aşkına rahm et yâ Rab
Mededin ola tesellî-i kerb

Yok bu mebhasda mesâğ-ı güftâr
Yani kim akla tecennün-i der-kâr
Nâz-ı niyâzı ile Hazret-i Hak
Eylemiş nâz ü niyâzı ızhâr
İremez gavrine efkâr-ı beşer
Aczdir bunda meâl-i esrâr
Lîk mümkün mü efendisine kul
Olmaya mâtem-i eşk ile nisâr
Ah yâ Rab sana halim ma'lûm
Münceli mahzen-i dildir ne ki var
Yok irâdem ki dil-i mecrûham
Âteş-i derd-i muhabbetle yanar
Zât-i pakîn hakkıçün eyle meded
Şem'-i aşkı dil-i yâremde o yâr

Hasaneyn aşkına olam pür-dâğ
Ulviyyetle yana dilde çerâğ

Yâ ilâhî bi-hakk-ı âl-i Abâ
Be-güher rîze-i çeşm-i uşşâk
Be-ciğer sûze-i erbâb-ı vefâ
Be-gam-ı sîne-i mâtem-zedegân
Be-saburî-i kulûb-i üdebâ
Sad-hezârân-ı tahiyyât ü selâm
Vâsıl-ı bezm-i şehîdân olan
Ol iki kurre-i ayn-i îmân
Nazar-ı merhamet ede kuluna
Beni bağışla o şehzâdelere
Ola bu mürde-i endûh-ı ihyâ

Hubb-i îşân ile yansun ciğerim
Eyleyem dâğ-ı gulâmı peydâ

Hasenyn aşkına ey Rabbi kadîr
İzzetin ede niyazı te'sîr.

(İzzet, Divan-ı İzzet Beğ, İstanbul 1258, s. 8)

ZEKÂYÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1812)

Üsküdar Muhafızı İbrahim Efendi'nin oğludur. Eğitimi tamamlandıktan sonra Divan-ı Hümâyun'da katipliğe başladı. Babasının vefatından sonra görevinden ayrıldı, Halveti tarikatına intisap etti. Simav'daki Şeyh Hasan Efendi'den icazet aldı. Üm-mi Sinan Tekkesi şeyhliğine atandı. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Evlâd-ı Ali

Gel Muharrem'dir bu mâtem-gehde gam-nûş ol yürü
Yâd idüb âlâm-ı dehri mest-i medhûş ol yürü
Kerbelâ vadilerinde su yerine kan akar
Mâcerânın hikmetinden sorma hâmuş ol yürü
İster isen eresin sen de şehâdet bezmine
Kerbelâ-yı aşka var anda siyeh-pûş ol yürü
Gel seninle derd ile semt-i cünûna gidelim
Akl u idâki ferâmuş eyle bî-hûş ol yürü
Râh-ı hakda seyreyle ma'mûre-i tenden geçüb
Var melâmet kûçesinde hırka ber-dûş ol yürü

Âteş-i âh-ı seher-gâh ile yak sînende dâğ
Dâğ-ı sinenden derûnunda uyandır bir çerâğ

Ehl-i derdin çekdiği yâ Rab bu mihnetler nedir
Atılan tîr-i kaza ammâ ki şiddetler nedir
Çarh-ı zâlim zümre-i ahyâre hürmet kalmadı
Yâ kıyâmet kopmaz ise bu âlâmetler nedir
Ehl-i aşkı kulzüm-i mihnetde gargâb eyleyüb
Rûzigârın verdiği a'dâya ruhsatlar nedir
Zehr imiş Sokrât-ı dehrin verdiği dârû değil
Sînesinde âl ü evlâdın cerahatler nedir
Dûn-perversin hele bî-hûde devr itme felek
Tâliında istikâmet yok bu ric'at'ler nedir

Hâtır-ı ehl-i dili âzürde kıldı rûzigâr
Âdetidir gonceler pejmürde kıldı rûzigâr

Evliyâdan yücedir şâh-ı şehîdin pâyesi
Kâb-ı kavseyn-i ev-ednâdan alınmış mâyesi
Yesrib ü Bathâ'da hurşîd-i tecelli berk urub
Kerbela toprağına düşdü o nûrun sâyesi
Cedd-i pâki bâis-i kevneyn olunca ol şehin
Nola Cibril hâdim olsa rûh-i Meryem dâyesi
Tâ harîm-i gurbete dökdü şehâdet râyetin
Mihnet ü cevr ü belâ ol devletin sermâyesi
Bendegân-i dergehin tâ haşre dek mâtem güzîn
Düşmanın şâd oldu ey sadr-ı kerem pîrâyesi

Kurretü'l-ayn-ı habîbullaha oldu sad-dirîğ
Kıldılar ehl-i şekâvet servere bî-had dirîğ

Ey sipihr-i bî-vefâ netdin o mâh-ı enveri
Evliyânın rehberi Âl-i Abâ'nın serveri
Hayf ol mazlûma kim nûr-i cemâlinden anın
Rûşenâ idi çerâğ-ı hâne-i peygamberi
Kurretü'l-ayn-ı Reûlullah'ı saldın gurbete
Kerbela hâkinde nâlân eyledin ol dilberi
Sen murâd-ı Ehl-i Beyt üzre dönerdin ey felek
Olmadın sâbit kadem bî-hûde dönme serseri
Rûz-i mahşerde Hüseyin olsa nola sâhib livâ
Zümre-i hayl-i şehîdânın odur ser-askeri

Şâh-ı iklim-i velâyetdir Hüseyin-i Kerbelâ
Matla-ı nûr-i kerâmetdir Hüseyin-i Kerbelâ

Bu'l-aceb gerdûn-i dûn ammâ ki dehr-i pür-elem
Tâ-be-key devr-i muhâlif tâ-be-key kahr u sitem
Açdı gülzâr-ı nübüvvet iki ra'na gonca gül
Biri zehr-âşâm-ı mihnet biri gark-ı bahr-ı dem
Nil olur seyl-i sirişkim derd ile mâtem günü
Gicesi göz yaşını manend-i deryâ eyleyem
Bunların tâc-ı saâdetdir gubâr-ı der-gehî
Başına iren olur iki cihanda muhterem
Sür yüzün her dem Zekâyî âsitânı hâkine
Hânedân-ı devlet-i Âl-i Abâ'dandır kerem

Her nefesde eylesün yüz bin salât ile selâm
Ehl-i Beyt-i Mustafâ'ya Hazret-i rabbü'l-enâm

(Zekâyî, *Divan-ı Zekâyî*, İstanbul 1258, s. 31-33)

Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Gel Muharrem'dir Necef vâdilerin yâd et dilâ
Yâreler aç sînen üzre tâ bilinsün mâcerâ
Kareler giy ehl-i imânın gazâsı vaktidir
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı tutup eyle bükâ
Eşkiyâdır şüphesiz Âl-i Abâ'ya zulm eden
Ol adûlardan teberri farz-ı ayn oldu sana
Gûş idüb bu kissa-i cân-sûzu aklın aldırır
Nice cânın vermeye bu derdle ehl-i vefâ
Fikr idüb bu hâli insâf eyle Allah aşkına
Zerre imânı olan kalbinde verir mi rıza

Ben şehîd-i Kerbelâ'nın yoluna can vereyim
Tek o şâhın hâk-i pâyi devletine ereyim

La'net ol kavm-i pelîde bunca efsûs eyledi
Rahmetinden anları Allah me'yûs eyledi

Dâğlardır sînesinde çarh-ı gaddârın nücûm
Şol nedâmetden ki kaddin bükdü ma'kûs eyledi
Şem'-i bezm-i hânedânı haşre dek yansun deyu
Kubbe-i gerdûn-i sâni' şekl-i fânûs eyledi
Sen katil-i tîğ-ı a'da etdin ey zâlim felek
Ol şehi kim Fahr-i Âlem gerdenin bûs eyledi
Kanı yerde kalmadı erişdi seyf-i intikâm
Hamdülillâh devlet-i Mervân'ı menkûs eyledi

Sinesinde cevher-i îmân olan ehl-i yakîn
Mihnet-i Âl-i Resûlullah'ı ansın ağlasın

Çekdiler sancaklar âşıkların ey zü'l-kerem
Pâdişehsin devletinde oldular sâhib alem
Haşr olunca kalb-i âşıkda çerâğındır yanar
Nâr-ı gayret şu'le-i dem âteş-i cân-sûz-i gam
Cûş iderse şüphesiz nâr-ı cahîmi söndürür
Rûz-i mâtem Kerbelâ'da dökülen eşk ile dem
Nola tahrik eylese mehd-i şerifin Cibril
Nûr-i hakdır kurretü'l-ayn-ı habîb-i muhterem
Yaralanmış Kerbelâ hakinde nûr olmuş yatur
Güller açmış cism-i pâki sanma mecrûh-ı sitem

Şerhe şerha sinemi mecrûh eder bu gam benim
Rûz-i mâtem gözlerimden kan akar her dem benim

Sâilân-ı dergehin kıydı güşâde sad livâ
Çağrışurlar ruz-i mâtem yâ Hüseyin-i Kerbelâ
Her biri bir Mâlik Eşter o günde cenk ider
Bendeğânın kıldılar a'dâ ile nice gazâ
Ehl-i Beyt'in serveri Âl-i Resûl'ün seyyidi
Serv-i bâğ-ı lâ-fetâ sıbt-i Habîb-i Kibriyâ
Âl u evlâdın gamıyla yandı mecrûh oldu dil
Ben dahî yansam yakılsam sîne-çâk olsam nola
Cânına la'net o kavmin kim Hüseyin'e kıydılar
Kûfe şehri yere geçsün itmediler iktidâ

Âh dest-i zâlîme dûş oldu ol şâh-ı harem
Bî-vefâlardan erişdi akîbet cevri ü sitem

Âb-ı rûyî hürmetine yaradılmışken cihân
Bir içim su vermediler Ehl-i Beyt'e zâlimân
Bir içim su içmedi bî-hûde aksun akmasun
Kaşkî nehr-i Fırat'ın yerine kan aksa kan
Âşıkânın dūd-i âhiler ki eflâke çıkar
Sanma ebr ü yâ sehâb oldu semâda sâyebân
Gözü yaşî olsa eflâkin nola inen matar
Ağladı ol mâtem için cümleten kerrûbiyân
Cân fedâ eyle Zekâyî Şâh-ı Merdân aşkına
Cümle erbâb-ı himem terk etdiler bu yolda cân

Şehr-i ilm dedi çün ol mefhar-i ins ü melek
Ol şehen-şâhın kapusu kelbiyim bî-reyb ü şek

(Zekâyî, *Divan-ı Zekâyî*, İstanbul 1258, s. 11-13)

Mersiye-i İmâm Hüseyin Radıyallahü Anh

Bî-vücûd ol ey gönül ehl-i fenâya hem-dem ol
Bezm-i hâs-ı sohbet-i erbâb-ı aşka mahrem ol
Geç bu fânîden kamû âlâyiş ü lezzetden
Terk-i sûret eyle manâ âleminde âdem ol
Arzû-yı mâsivâ kaydın gönülden kat' idüb
Hırka-i fakr ü fenâda fâriğ-i dü âlem ol
Hakkolunsun var ise sînende âsâr-ı sürür
Gel Muharrem'dir bu günde sîne-çâk ol pür-gam ol
Mâh-ı nev sanma felek kıldı küşâde bir alem
Sende derd-âlud-i evlâd ile ehl-i mâtem ol

Dâğ dâğ oldu Hüseyin'in mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldu dil-i uşşâk-ı çün âyîneler

Ey sipihr-i bî-vefâ cevri-i firâvân eyledin
Kerbelâ hâkinde zulm ile nice kan eyledin

Kurretü'l-ayn-ı resûl-i teşne-leb kıldın şehîd
Ehl-i Beyt-i Mustafâ'yı zâr-ı giryân eyledin
Eyledin nehr-i Fırat'ı anlara ayn-i serâp
Sâkiyân-i kevseri dünyada atşân eyledin
Eyleyüp pejmürde gülzâr-ı kerâmet goncasın
Hayf kim dest-i melâmetle perîşân eyledin
Nâ-murâd etdin dü kevnin pâdişâhın ey felek
Sen bu kec-rev devr ile ammâ ki isyân eyledin

Dâğ dâğ oldu Hüsey'nin mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldu dil-i uşşâk-ı çün âyîneler

Özge âteşdir belâ-yı Kerbelâ'nun mihneti
Âdemin tâş olsa da kalbi götürmez tâkati
Seller gibi revân oldu dem-i Âl-i Resûl
Âh kim bilmem nedir bu mâceranın hikmeti
Nûr-i çeşm-i Murtazâ'yı neyledin ey çarh-ı dûn
Şem'-i cân iken çerâğ-ı hânedân-ı devleti
Cismini Şâh-ı Şehîdân'ın adû pür-zahm idüb
Güller açdı ser-te-ser gûyâ nihâl-i kâmeti
Ne musibetdir bu köhne rûzgârın âkibet
Gülistân-ı lî-maallaha erişdi âfeti

Dâğ dâğ oldu Hüsey'nin mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldu dil-i uşşâk-ı çün âyîneler

Rûz-i mâtemdir siyeh-pûş oldu cümle âşıkan
Dîdeler kân ağladı seyl-i sirişk oldu revân
Şerha şerha sînesin pür-dâğ-ı hicrân eyleyüb
Su-be-sû ehl-i muhabbet kılmada âh u fiğân
Ehl-i imânın yıkıldı hâne-i kalb-i tamâm
Yıkılıb âlem harâb olsun kamû kevn ü mekân
Bî-karâr eden bu mâtemdir dil-i gam-nâkımı
Câ-yı âsâyiş değıldir bana bu fânî cihân
Kasd idüb Âl-i Rasûl'ün katline ol hâinîn
Kerbelâ'da bir kazadır kim erişdi nâgehân

Dâğ dâğ oldu Hüseyin'in mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldu dil-i uşşâk-ı çün âyîneler

Gör o mahbûb-ı Hudâ'ya neyledi bu rûzigâr
Sergüzeştin söylesem her dem olurdu zâr ü zâr
Nûr-i ayn-ı âlemi zâlim katîl cevri idüb
Ehl-i imânın derûnunu eyled-i ihrâk-ı nâr
Çekdi Evlâd-ı Resulûllah'a seyf ehl-i dalâl
Eylediler âkıbet zulm ü nifâkı âşikâr
Girdiler cevri eyleyüb Âl-i Resûl'ün kanına
La'net olsun cânına kavm-i Yezîd'in sad-hezâr
Âteş-i gamdır gönül mülkün perîşân eyledi
Kalb-i mecrûh-ı Zekâyî nâr-ı gayretle yanar

Dâğ dâğ oldu Hüseyin'in mâtemiyle sîneler
Çâk çâk oldu dil-i uşşâk-ı çün âyîneler

(Zekâyî, *Divan-ı Zekâyî*, İstanbul 1258, s. 18-20)

SELÂMÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1813)

İzmir'de doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. İzmirli Şeyh İsmail Efendi'nin oğludur. Nakşi tarikatına mensup olan Mustafa Selâmî Efendi, Eyüp civarındaki Selâmî Tekkesi'nde şeyhlik yaptı. Eyüp'te vefat etti, bu tekkenin haziresine gömüldü. Divanı basılmıştır.

Ednâ kuluyum fahr-i Resûlü's-sakaleynin
Ol nûr-ı Ehad Ahmed-i ceddü'l-Hasaneyn'in

Can tığını uryân ederim cism-i gilâfdan
Kanlar saçarım fâtihine Bedr-i Huneyn'in

Nûş eyler isem şâh-ı Hasan aşkına zehri
Çekmem elemler yoluna baş gitse Hüseyin'in

Hûn-âbe-i eşkimle cihân kana boyansın
Giryân olarak derdine ol Kurretü'l-Ayn'ın

Evlâd ile ashâba selâm eyle Selâmî
Şâd ola dahî rûh-i şerifi ebeveynin

(Selâmî, *Divan-ı Selâmî*, İstanbul 1287, s. 156)

Mü'min oldur ki Muharrem gününe hürmet eder
Uzlet-i halkile matem-gede-i halvet eder

Âşık-ı Âl-i Abâ'yım deyu da'vâ eden er
Bugün erbâb-ı gam u derd ile ünsiyet eder

Sende âşık isen ey dil gamla ağla müdâm
Yerde eşkin dökene gökde melek rahmet eder

Kerbelâ vak'asını yâd kılan derd ehli
Girye-i kendusine vâcibe-i zimmet eder

Dökülen kanı gibi didelerinden kan dök
Sana da ecr-i şehâdet gibi Hak kat kat eder

Yerini mâtem ü endûh ile beytü'l-hazen et
Yârin ukbâda yerin Hazreti Hak cennet eder

La'net et sen de Selâmî melek ü ins ü perî
Haseneyn İbn-i Ali katiline la'net eder.

(Selâmî, *Divan-ı Selâmî*, İstanbul 1287, s. 129)

REFÎ-İ KALÂYÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1821-1822)

İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed Emin'dir. Kumaşçılık yapmakta iken ilim tahsiline yöneldi. Mevlevi tarikatına intisap etti. Sürûrî'nin yakın dostudur. Mezarı, Topkkapı haricinde Posta yolundadır. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Hezâr efgân ki vakt-i mâtem-i evlâd-ı Haydar'dır
Nice sabrın var ey sûfî dilin var ise mermerdir

Sana gelmez mi gam-ı Şâh-ı Şühedâ olan zulme
Ki tâ mahşer bu nâr-ı gam dil-i mü'minde muzmerdir

Kebâir addidersin zerre noksan görsen âhirde
Niçün Âl-i Resûl'ün mihneti indinde asgardır

Eğer mîzân-ı hak üzre cihan ekdarı vezn olsa
Gürûh-ı ehl-i imâna bu endûh andan ekberdir

Baban mülki midir Cennet komazsın kimseyi lîkin
Sorulsa seyyid-i şübbân-ı ehl-i cenne kimlerdir

Düşürmezken yere bir katre eşkin hak sabavetde
Anı deryâ-yı hûna gark eden kâfirden ekferdir

Civâr-ı cedd-i pâkinde olur Cennet ana âşık
Kime Âl-i Resûl'ün hubbi dünyâda mukadderdir

Muhibb-i Âl isen bu demde eşkin reng-i âl eyle
Ki zirâ rûy-ı âşık dâimâ mânende-i zerdir

Dü âlem pâdişâhına iki şeh-zâdedir anlar
Ki kadr ü şanları arş-ı azîm ile berâberdir

Nasıl kıydın o cân-ı cihân-bahâ-yı âleme ey seg
Bilürken ol mukaddes rûh-ı ahfâd-ı Peyemberdir

Rehâ yok nice Şîr-i Hudâ'dan hod biliyordun sen
O sıbt-ı zât-ı pâk necl-i şebdîz-i gazanferdir

Refîâ mâcerâ-yı Kerbelâ'yı andığım demler
Sanur kim görse eşk-i çeşmimi kibrît-i ahmerdir

(Refî, *Divan-ı Refî-i Kalâyî*, İstanbul, 1284, s. 13-14)

SALACIOĞLU MUSTAFA CELVETÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Kimliğiyle ilgili yeterli bilgimiz yoktur. Babası Şeyh Ahmed Efendi'nin vefatında (1756) henüz çocuktü. İstanbul'da Celvetî şeyhi Haşim Baba'dan el aldı, halifelik göreviyle Girit'e gönderildi. Divanındaki tarih kayıtlarından anlaşıldığına göre ölümü 1825 yılından sonradır. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Kutbü's-Şühedâ Cenâb-ı Hüseyin Bin Aliyyü'l-Murtazâ (R. A.)

Bugün âşıkların kaddi büküldü
Muhabbet bağının gülleri soldu
Hüseyin'in mâtemi dünyâyâ doldu
A sultânım ah efendim Hüseyin'im

Söyündü hâne-i Ahmed çerâğı
Gidip Âl-i Abâ'nın yavrucağı
Harâb etdi dil-i uşşâkı dâğı
A sultânım ah efendim Hüseyin'im

Gelip mâh-ı Muharrem erdi mâtem
Tutuşdu firkatiyle cümle âlem
Nice sabreylesin bu derde âdem
A sultânım ah efendim Hüseyin'im

Salacioğlu kılar âh u zârı
Hazân oldu mürüvvet gül-ızârı
Şehîd oldu Resûl'ün şîve-kârı
A sultânım ah efendim Hüseyin'im

(Salacioğlu Mustafa Celveti, *Divan*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no.3456, vk. 20)

KEÇECİZÂDE İZZET MOLLA

(Doğ. 1786—Ölm. 1829)

İstanbul'da, Avratpazarı'nda doğdu. Küçük yaşında babasını kaybetti. Gençlik dönemi yokluk ve sıkıntılarla geçti. Halet Efendi'yle karşılaştıktan sonra yıldızı parlayan şair, Bursa Müfettişliği, Rikab-ı Hümayun kethudalığı, Galata kadılığı yaptı. Halet Efendi'nin ölümünden sonra Keşan'a sürgün edildi. Devlet, Mora isyanına ve Rusya'nın tecavüzlerine karşı savaşa karar vermek fikrinde iken İzzet Molla, savaş aleyhinde bir layiha yazar. Bu layiha nedeniyle Sivas'a sürgün edilir. Sivas'ta ölür. Divanı basılmıştır.

Vâveylâ Der Na't-i Hazret-i Şehîd-i Kerbelâ

Eşkim ne dem ki zahm-i dilimden nişân olur
Hûn-i Hüseyin'dir ki gözümde revân olur

Ben ol mükedderim ki değil hande eylemek
Seyl-i tebessüm etse dehânım fiğân olur

Ben bir kitâb-ı derd ü belâyım ki ez-kazâ
Bir harfini işitse adû şâdumân olur

Ben ol mübârizim ki anup Kerbelâ günün
Her mevt-mende gıpta-i tığ-ı sinân olur

Ben tutmasam gönülde eğer dūd-i âhımı
Şu âsmânın üstüne bir âsmân olur

Ol nev-civân için çekilen tîr-i âhıma
Tâ haşr kadd-i pîr-i sipihrin kemân olur

Pür-âteşim o mertebe bir külhâniye kim
Ednâ şerâr-ı dūzaha nevâd-i mûgân olur

Dünya değil o mihneti yâd etmek âdeme
Bâdî-i terk-i saltanat-ı câvidân olur

Ol mer' ile maiyyet idüser men ahab
Dünyada kim ki müntesib-i hânedân olur

Yazsam eğer o gonca dil-hûna bir varak
Her harfi bir hadîka kadar dâsitân olur

İtsem o nazm-ı bî-siper-i râh-ı Kerbelâ
Mazmûnu derd-i kâfile-i ins ü cân olur

Meddâh-ı hânedân-ı nübüvvet olanların
En âcizi benim gibi mu'ciz beyân olur

Âl-i Muhammed Arabî na'tıdır sözüm
Giryem miyâne-i sühana tercümân olur

Sultân-ı Kerbelâ şeh-i ehl-i semâ Hüseyin
Kim meşhed-i melâzine kudsiyân olur

Cibril'dir muhrik-i mihr-i saâdeti
Lâlâyı gör ki eşref-i lâhûtiyân olur

Hurşîd-i vechi eylese bir zerre âşikâr
Revnak-fürûz-i pertev-i mihr-i cihân olur

Yâd itsem ebruvânını ol nev-hilâlimin
Her harfi râs-i hançer-i cân-ı cihân olur

Ol iki dîde kim harem-i Âl-i Ahmed'e
Cennet hadîkasında gezen âhuvân olur

Ol gamze kim adûya nigâh etse hışmîle
şimşîr-i Zülfikâr-ı Ali'den nişân olur

Yazsam o hâl-i vechi o hatt-ı muanberi
Kur'an-ı aşka sure-i Necm ü Duhân olur

Beytî-i devleti o hümâ-yı saâdetin
Minkâr-ı mürğ-ı cennete hırz-i emân olur

Dürc-i dürr-i kerâmet idi hokka-i femi
Ehl-i siyer bu sözde cevâhir-feşân olur

Sünbül şemîm-i zülfünü gül bû-yı halkını
Neşr eyledikçe toptasalar gülsitân olur

Âğışta-i hûn-i gadr olan kadd-i nâzenin
Bir sîm-i nahl-i nâz idi amma revân olur

Bu hüsn ü bu bahâ ile o şahâ kasd iden
Yâ Râb ne seng-i dil ne katı bî-emân olur

Hançer-keş oldu bûse ki fahr-i âleme
Kâfirden olsa dîne bu rütbe ziyân olur

Bin kerre günde ölse o kâfir dirilmeden
Sanma ziyân-ı Âl-i Resûl'e zaman olur

Muhtâc-ı şebnem eylediler gonca-i femin
Gûş itse gül açılmadan ol hazân olur

Devletli başı varmış o mahdûm-i a'zâmın
Kim râh-ı hakda tâ be-kıyâmet revân olur

Rüsvây ider Yahud ü Nasârâ'ya hasmını
Seyreyleriz o kâfiri biz bir zamân olur

Yok göreyim o günde ol kanlı zâlimi
Sabrım yanar da belki kıyâmetde kan olur

Dünyada dâd-ı âhla göstermedi bize
Ukbâda kâfirin işi gerçi dumân olur

Izhâr-ı la'net etmedeyiz ehl-i bâtınız
Zâhirde gerçi ana adâvet nihân olur

Bir mümeyyizdir ki itdiği atvar-ı fitne-hîz
Mevzû-ı bahs-i fâhişe-gân zenân olur

Vaktâki Âl-i Beyt'e gelince ihânete
Ol kahbe sanki âleme bir kahraman olur

İblîs Âdem'e bu Cenâb-ı Muhammed'e
Kibr eyledikde kangısı bilmem yamân olur

La'net Yezid'e kendine a'vanına ve âline
La'n eyleyen denürse dūzah-ı mekân olur

Neylersin ey kalem-i dehen-i âlâ-yı hicv olup
Arz-ı niyâza belki o akd-i lisân olur

Yâ Râb penâhım Âl-i Abâ kıl o günde kim
Zerrin câme anda keşân-ber-keşân olur

Göster o nur-i dîde-i Zehrâ'yı çeşmime
Yâ Râb o şeb ki halk gözümde nihân olur

Yâ Râb be-câh-ı şâh-ı serîr-i Necef-i Ali
Ol güncü ana bende nice hüsrevân olur

İzzet kulun görünce unuttursa anlara
Âsîlere o güncü kerem râyegân olur

(Keçecizade İzzet Molla, *Divan-ı İzzet*, Bulak 1255, s. 16-18)

SÛZÎ

(Doğ. 1765—Ölm. 1830)

Asıl adı Ahmed'dir. Sivas'ta doğdu. Şeyh Şemseddin Sivasî'nin torunudur. Eğitimini tamamladı, 1783 yılında hacca gitti. Dedesinin adını taşıyan Şemsî dergahında şeyhlik yaptı. Sivas'ta öldü. Bu dergaha gömüldü. Divanı basılmıştır.

Kasîdetü Fî Vâsıf-ı Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ İmâm Hüseyin Radıyallahü Teâlâ Anhu

Mahrem-i sırr-ı velâyet nefha-i cân nûr-ı ayn
Lücce-i bahr-i kerâmet ol Hüseyin-i ahseneyn
Mîve-i eşcâr-ı rahmet umde-i ehl-i yakîn
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Kurretü'l-ayn-ı Muhammed sulbe-i Şâh-ı Ali
Dürretü'l-Beyzâ-i kudret zübde-i cümle velî
Lücce-i deryâ-yı hikmet lem'a-i sırr-ı Nebî
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Cedd-i pâk-i Ahmed-i Mahmûd-ı Rabbü'l-âlemîn
Hâdim-i peyk-i celîl-i Hazret-i Cibrîl Emîn
Ümmidür ol Fâtımâ ümmü'n-nisâü'l-mü'minîn

Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Hüsn-i Yûsuf dur cemâli Hazret-i Mûsâ misâl
Tûtî-i bülbül olurlar nutk-ı pâkine çü lâl
Ol dehân-ı hakka sinen katre-i âb-ı zülâl
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Serveri cümle imâmân ol Hasan Şâh-ı Hüseyin
Hem çiğir-kûşesi anın Şâh Zeyne'l-Âbidîn
Oldılar şehzâde bunlar der-semâvât u zemîn
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Ol Hüseyin-i seyyid-i şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ
Hem sürûr-ı sîne-i Haydar Aliyyü'l-Murtazâ
Hem dahi salâr-ı ma'sûmân mazlûm-ı Hudâ
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Bilesince Şâh Hüseyin'in ol şehîdân-ı Hudâ
Var ise bin cânımız anlara idelim fedâ
Rahmet-i Hak cânlarına hem dahi hayr ü senâ
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Ol imâmân Bâkır u Cafer ü Kâzım her biri
Hem Ali Mûsâ Rızâ bunlar velîler rehberi
Şâh-ı Takî bâ-Nakî'dir dîn ü îmân erleri
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Askerî'dir on birinci evliyâyâ muktedâ
On ikinci seyf-i Mevlâ Mehdî'dir sâhib-livâ
Dîn-i İslâm buldı kuvvet bunlar ile hem nümâ
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

Sev buları hem dahi sevenleri önden sona
Sevmiyene bu'z ideriz tâ-kıyâmet ey şehâ
Hânedânın kuli kurbânı olur Sûzî gedâ
Gonca-i bâğ-ı nübüvvet bülbül-i bustân-ı dîn
Dehr içinde çok güzel illâ Hüseyin illâ Hüseyin

(Sûzî, *Divan-ı Sûzî*, İstanbul 1290, s. 16-17)

Mersiyetü'l-Haseneyn Radıyallahü Teâlâ Anhümâ

Bugünler yevm-i mâtemdir edelim âh u vâveylâ
Ciğerler kan bedenler çâk idelim göz yâşın seylâ
Habîbin kurretü'l-aynı dahî mahbûb-i hakk-ı Mevlâ
Âh Hasenâh vâh Hüseyinâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

O mazlûmân-ı ma'sûmân-ı atşân-ı dili sûzân
Harîm-i kuds-i Mevlâ' da idüpdür canların kurbân
O günde Kerbelâ sahrası dağları ider efgân
Âh Hasenâh vâh Hüseyinâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Semâvât ü zemîn inler felekler de melekler hem
Dahî ins ile cin derler emân ey cümleden erham
Bu derdîn çâresi ancak sabırdır yok buna merhem
Âh Hasenâh vâh Hüseyinâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Döğelim taşlar ile sînemiz bu zâr-ı firkatle
Analım ol demi herdem nedâmetle vü hasretle
Ciğer zahmini tecdîd idelim tâze cerâhatle
Âh Hasenâh vâh Hüseyinâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Cihâna gulgule düşdü o günün hevl-nâkinden
Vühûş ile tuyûr cümle iniler tâb-nâkinden
Mukaddesler ururlar dem-i onların aşk-ı pâkinden
Âh Hasenâh vâh Hüseyinâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Bütün ervâh-ı nebiy-yi mürsel o günde muzdarip oldu
Sadâ-yı âh u hasretle kamû kevn ü mekân doldu

Melekler tesbihin koyup dilinde bu sözü buldu
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

O hazret düşdüğü sâat cihân sarsıldı ser-tâ-ser
Kıyâmet kopdu sandılar kamû emvât ü ahyâlar
İşidüp cümle mahlûkât dediler hüzn ile yek-ser
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Husûsâ cedd-i pâki Hazret-i Fahr-i risâlet hem
O kubbe-i saâdetle semâya sıçradı ol dem
Bu heybetden mukarribler kamûsu oldular sersem
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Muhibb-i hânedân olan bugünlerde olur mahzûn
Bu derd-i pür-melâletle ciğerleri olur pür-hûn
Bu sırrı anlamaz nefs-i hevâyile olan mecnûn
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Olârn rûh-i pâkine diyelim günde bin rahmet
Yezîd-i bed-likâ necsin özüne günde bin la'net
Bulârı sevmeyen münkir münâfıklardan et nefret
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ

Gel imdi Sûziyâ Âl-i Abâ'ya cân fedâ eyle
Bu şâhlar hizmetin her dem hulûsâne edâ eyle
Tehassürle tehazzünle gece gündüz nidâ eyle
Âh Hasenâh vâh Hüseynâh şâh-ı şehîd-i Kerbelâ

(Sûzî, *Divan-ı Sûzî*, İstanbul 1290, s. 14-16)

MÜŞTAK

(Doğ. 1758—Ölm. 1831)

Bitlis'te doğdu. 10 yaşında iken babasını kaybetti. Dedesinin himayesinde büyüdü. Eğitimini tamamladıktan sonra Anadolu'yu baştan başa dolaştı. Bağdat, Hindistan, Mısır, Kudüs gibi önemli merkezlere seyahatlarda bulundu. İstanbul'a geldiğinde Hoca Neş'et Efendi'den Farsça öğrendi. Kadiriyye tarikatına intisap etti. Eyüp'teki Selami Efendi dergahının postnişinliğini üstlendi. Erzurum yoluyla Muş'a giden Müştak sihirbazlıkla suçlanarak öldürüldü. Divanı basılmıştır.

Muharremiyye

Dilâ geldi yine eyyâm-ı mâtem
Bu rûz-i bî-vefâda olma hurrem
Hemân hasretle kân ağlar dem-â-dem
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Bugün ol bir siyeh gündür ki ey cân
Şehîd oldu o Sultân-ı Şehîdân
Bugün ehl-i muhabbet eyler efgân
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Bugün derd ile devr eyler felekler
Bugün hasretle âh eyler melekler

Siyeh-pûş oldu ashâb-ı dilekler
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Hudâ ba's eyleyüp Cibril emîni
Hüseyn'in debredirken beşiğini
Döküldü hâke hûn-i nâzenîni
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Sabâh-ı haşre dek Fâtıma Ana
Ciğer kuşem deyû başlar fiğâna
Gözünden kanlar aksun dâne dâne
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Bu ayda hâke düşdü mâh-ı enver
Hafîd-i Fahr-i Âlem İbn-i Hayder
Vücûd-ı naz-ı perver kaldı bî-ser
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Bugün la'netle yâd eyle Yezîd'i
Hudâ'nın düşmanı mel'ûn pelîdi
Şehîd etdi dirîğâ ol sa'îdi
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

Dilâ Müştâk-veş biz Hayderiyiz
Velî rafz u cehâletden beriyiz
Ali'nin Kanber'inin çâkeriyiz
Muharrem'dir meded ey dil Muharrem

(Müştak, *Divan-ı Müştak*, Takimhane-i Âmire, İstanbul 1264,
s. 59)

RÂSİH

(Doğ. ?—Ölm. 1837)

Asıl adı İbrahim'dir. Mehterbaşı Osman Ağa'nın oğlu, He-
kimbaşı Behçet Efendi'nin damadıdır. Mehterhane-i Hassa efra-
dındandır. Enderun'a devam etmiş, musiki tahsili görmüş, Baş-
hanendeliğe kadar yükselmiştir. Peşkir Ağası, Anahtar Ağası,
Çuhadar Ağası olmuş, Haremeyn muhasebecisi iken vefat et-
miştir. Rumelihisarı kabristanında medfundur.

İtdiler aşr-i Muharrem'de adûlar sûr u îd
Kıydı evlâd-ı Resûl-i Hak'ka ol kavm-i anîd
İtmesün ceddî Muhammed'den şefâat hiç ümid
Defter-i rahmetden itsün nâmını Mevlâ resîd
Bende-i Şâh-ı Hüsey'n'im düşmen-i cân-ı Yezîd

İtmeyüp şehzâde-i sultân-ı dehre inkiyâd
İtdi bin türlü hakâretler ana bağı ü inâd
Yâd idüb ol vak'ayı lehb ü gazab olup ziyâd
Eylerim cân-ı habîs-i kâfiri la'netle yâd
Bende-i Şâh-ı Hüsey'n'im düşmen-i cân-ı Yezîd

Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nın bakmadı efgânına
Girdi Âl-i Şâh-ı kevneynin o kâfir kanına
Etdi bu hâinliği ol âlemin sultânına
Sad-hezâran la'net-i nefrîn Yezîd'in cânına
Bende-i Şâh-ı Hüsey'n'im düşmen-i cân-ı Yezîd

La'net etmekdir adû-yı hânedâna meşrebim
Bu meâli kalb ider icra sükût etse lebim
Ta'n idenler eylesün budur benim de mezhebim
İntisâb-ı Fahr-i Âlem'dir bu yüzden matlabım
Bende-i Şâh-ı Hüseyin'im düşmen-i cân-ı Yezîd

Su deyû ol gâziyân-ı Kerbelâ etdikçe zâr
Vermedi ruhsat edüp düşmenliğini âşkâr
Hûn-i eşk-mân olursa nola çeşmim cûybâr
Ümmet-i Ahmed olan olmaz mı Râsih bî-karâr
Bende-i Şâh-ı Hüseyin'im düşmen-i cân-ı Yezîd

(Râsih. Divan-ı Râsih, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,
Türkçe Yazmalar, no. 232, vk. 4)

İFFET MEHMED EMİN

(Doğ. ?—Ölm. 1842)

Bursa'da doğdu. Eğitimini Bursa medreselerinde tamamladı. Selimiye Dergâhı şeyhi Ali Behçet Efendi'ye bağlandı. Şiirlerinde Nabî etkisi görülür. Divanı basılmıştır.

Münâcât-ı Bâri

Muhibb-i âl olan rûh-i şehîdân ile haşr olsun
Tesâhub eyleyen varsın Yezîd'ân ile haşr olsun

İlâhî rûz-i mahşerde taraf-gîrân-ı güm-râhân
Müzahref lâşe-i mekrûh-i Mervân ile haşr olsun

Dökenler hûn-i Âl-i Ahmedi hâk-i siyeh-rûye
Münâfıklar gibi Nemrûd ü Hâmân ile haşr olsun

Kıyup şâh-ı Hüseyin'e uydu şeytâna Şimr-i bed-hû
Oda rûz-i cezâda ceş-i şeytân ile haşr olsun

Sitâyîş-hân-ı peygamber cenâb-ı Ka'b'a bahş eyle
Kulun İffet de Hassân-i sühan-dân ile haşr olsun

(Mehmet Arslan, *Bursalı İffet Divanı*, Kitabevi, İst. 2005, s.84)

Mersiye Bi-Cenâb-ı Hüseyin Radıyallahü Teâlâ Anhü

Yoluna itsem fedâ şâyeste cân u bâşımı
Ey şehen-şâh-ı Kureyşî ey Benîyy-i Hâşimî

Kerbelâ'ya her ne dem kân ağlasam fark edemem
Dâne-i yâkût-i ahmer mi bu çeşmim yaşı mı

Ağlayup şâh-ı Hüseyin'in mâtemiyle ba'de-zâ
Ayn-ı Ceyhûn eyleyem bu dîde-i hûn-pâşımı

Kerbelâ deştinde zâr u nâlemi efzûn idüp
Âh u efgân eyleyem hicrân ile sır-dâşımı

Âkıbet mahv eylerim İffet kalenderler gibi
Ser-nüvişt-i bed-hayâl etdim ne çâre kaşımı

(Mehmet Arslan, *Bursalı İffet Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2005,
s. 101)

DERTLİ

(Doğ. 1772—Ölm. 1846?)

Bolu'nun Reşadiye nahyesinin Şahnalar köyünde doğdu. Asıl adı İbrahim'dir. Çocukluk dönemi sıkıntılı geçti. Mısır'a gitti. 10 yıl sonra memleketine döndü, evlendi. Sivas, Çankırı, Amasya ve Ankara'da saz çalarak şiirler söyledi. 1825 yılında İstanbul'a gitti. Kahvelerde saz çalarak, muammalar çözerek adını duyurdu. Zengin konaklarında ilgi gördü. II. Mahmud zamanında "fes" redifli kasidesi nedeniyle sarayın iltifatını kazandı, Çağa ayanlığı görevi verildi. Derbederliği ve içkiye düşkünlüğü nedeniyle topladığı vergileri zimmetine geçirdi, görevinden azledildi. Ankara eşrafından Alişan Bey'in himayesine girdi. Bir müddet sonra Alişan Bey'in konağında vefat etti. Önceleri Lutfi, sonraları Dertli mahlasını kullandı. Divanı basılmıştır.

1.

Âşık-ı sâdık muhibb-i Mustafâ derler bize
Derdile gayret-keş-i Âl-i Abâ derler bize

Biz gürûha sorsalar ey kavm siz kimlersiniz
Tâbi-î şâh-ı velâyet Murtazâ derler bize

Aşk ile tığler çeküp münkire karşı durmuşuz
Ol sebepten kavm-i Süfyân eşkiyâ derler bize

Can ve baş terkeyledik bizler İmameyn aşkına
Bende-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ derler bize

Gerçi ben bir Dertli'yim derdim yetimler derdidir
Çek elin bizden tabîbâ bî-devâ derler bize

(Dertli, *Dertli Divanı*, İstanbul 1329, s. 15)

2.

Sersem bakanlar serseri efsâne der bana
Halim görenler can ile mestâne der bana
Yanar yakılır bir kaşı kemânedir bana
Ya bir cemâl-i envere pervânedir bana
Dertden bilenler mahşere dek yâne der bana
Bî-dert olanlar şüphesiz divâne der bana

Zehr-i sitemle soldu benim gonca-i zerdim
Baş koymuş idim ben yoluna candan severdim
Tâ mahşere dek kan dökmez isem ben de nâmerdim
Geldikçe yâda artmadadır gün-be-gün derdim
Dertden bilenler mahşere dek yâne der bana
Bî-dert olanlar şüphesiz divâne der bana

Hep çekdiğim Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ derdi
Koy ben çekeyim haşre kadar bî-devâ derdi
Kan ağladığım ol Hasan-ı müctebâ derdi
Zâr eylediğim Dertli benim Murtazâ derdi
Dertden bilenler mahşere dek yâne der bana
Bî-dert olanlar şüphesiz divâne der bana

(Dertli, *Dertli Divanı*, İstanbul 1329, s. 59-60)

3.

Çiğer kûşe-i Fâtıma dü çeşm-i Murtazâ
Ol bâğ-ı mürüvvetde iki verd-i dil-küşâ
Bir katre dem-i pâkine yetmez iken bahâ

Kuhl gibi çekti gözüne deşt-i Kerbelâ
Zâlim nice kıydın sana nettiydi Mustafâ

Mahşer yerine gelmez misin yarın ey Yezîd
Ceddi Muhammed açsa gerek livâ-i hamîd
Taht-ı livâyâ gelme yüzün kara ey pelîd
Nâm ü nişânın olsa gerek anda nâ-bedîd
Zâlim nice kıydın sana nettiydi Mustafâ

İnsaf yolunu tutmadınız kavm-i bâtilan
Bunca yetim-i pâke cefâ kıldınız hemân
Kimse diyemez sizlere bunlar da müslüman
Kan ağladılar bu işe zemîn ü âsümân
Kâfir nice kıydın sana nettiydi Mustafâ

Bu vâkiadır derdimi efzûn eden benim
Bu kaziyyedir gönlümü mahzûn eden benim
Bu zikr-i hikâyet günümü dün eden benim
Bu fikr-i musîbet ciğerim hûn eden benim
Kâfir nice kıydın sana nettiydi Mustafâ

La'net Yezîd'in cânına yek anda sad-hezâr
Taştan taşa çalsın başını bulmasın karar
Yâd eyle bu mersiye yi yan ağla dil-fikâr
Dertli sana benzer muhibb-i hânedan mı var
Kâfir nice kıydın sana nettiydi Mustafâ

(Dertli, *Dertli Divanı*, İstanbul 1329, s. 60-61)

LEYLÂ HANIM

(Doğ. ?—Ölm. 1848)

İstanbul'da doğdu. Moralızade Hamid Efendi'nin kızıdır. Özel dersler alarak kendisini yetiştirdi. Mevlevi tarikatına intisab etti. İstanbul'da vefat etti. Galata Mevlevihanesi haziresine gömüldü. Divanı basılmıştır.

1. Mersiye-i Zibâ Der Hakk-ı Şehîd-i Kerbelâ

I.

Ey gözüm turma hemân ağla Muharrem geldi
Hâb-ı gafletden uyan ağla Muharrem geldi
Yâd-ı gül-gonca-i gülzâr-ı nübüvvetle hemân
Ser-be-ser kana boyan ağla Muharrem geldi
Gül gibi hûn-ı Hüseyin açdı ciğerde yâre
Sen de bu derd ile kan ağla Muharrem geldi
Eyleme meyl-i tebessüm bu fenâ gülşende
Sûziş-i aşk ile yan ağla Muharrem geldi
Nâleler eyledi bu günde semâvât u zemîn
Karalar geydi cihân ağla Muharrem geldi

Gice gündüz anup ol demleri feryâd eyle
Ey gönül âlemi bir âh ile ber-bâd eyle

II.

Eyleyüp dînine aklınca nasârâ hüdmet
Tâlib-i cennet olup eyler ümîd-i rahmet
Bak Yezîd'e ne utanmazmış o har-ı nâ-pâk
Bu kadar zulme neden eyledi bilmem cür'et
Çünkü kâfirden eşedd olduğına burhândır
İtmedi zerre kadar Âl-i Resûl'e hürmet
Ehl-i aşkız Alevî Mustafavîyüz zâhid
Gice gündüz ideriz cân-ı Yezîd'e la'net
Ziver-i arş-ı Hudâ gurre-i ayn-ı Zehrâ
Server-i Âl-i Abâ verd-i riyâz-ı cennet

Teşne-leb eyledi gülzâr-ı na'îmi me'vâ
Haricîler ne revâ eyleye bu rütbe ezâ

III.

Âh ey çarh-ı denî dâd elinden sad-âh
Ne denâet ki bir içim suya değmedi o şâh
Sâkî-i Kevser ola vâlid-i âlî-şânı
Cedd-i zî-şânı iken Hazret-i Mahbûb-ı İlâh
Utanup âb-ı Fırât eşk-i nedâmet döksün
Bitmesün mahşere dek Kûfe diyârında giyâh
İktidâ eylediler hayf Yezîd'e sad-hayf
Ehl-i derde bu felâket nedir Allâh Allâh
İhtirâz eylemeyüp seyf-i Alî'den kat'â
Ne cesâretle hücûm itdi sefih-i bed-hâh

Katı bî-dîn idi havf eylemeyüp Mevlâ'dan
Hiç âr eylemedi Fâtıma-i Zehrâ'dan

IV.

Seng-dil kâfir idi Şimr ü Yezîd ü Mervân
Ehl-i Beyt'e nice kasd eyleye îmânı olan
İbn-i Âdem ola hâşâ o gürûh-ı mekrûh
Zulm ile âlemi bu ümmete itdi zindân
İntikâmın komaz Allâh iki şeh-zâdelerin
Olcak arsa-i mahşerde anınçün divân

Görürüz oldığını Gebr ü Yehûd'a rüsvâ
Gülecekdir köpeğin hâline cümle insân
Ehl-i dûzah görüp ol kelbi iderler nefret
Meğer ol kâfire mahsûs ola ancak nîrân

Yerde kalmaz dem-i sultân-ı melâik-leşker
Toldurur dûzahı ceşşiyile Yezîd-i ekfer

V.

Kıl inâyet revâ ey nûr-ı dü çeşm-i Zehrâ
Eyledi bâr-ı elem kaddimi bir rûtbe dü-tâ
Cedd-i zî-şânına arz eyle görüp ahvâlim
İlticâ itmeğe yoksa iderim istihyâ
Defterimde yazılan cürm ü maâsîdir hep
Elde sermâye hemân âh u enînimle bükâ
Hıfz it îmânımı âhir nefesimde yâ Rab
İtme Leylâ'yı amân düşmen-i dîne rüsvâ
Afv it isyânımı ol günde be-câh-ı sıbteyn
Ayak altına bırakma kulını bî-ser ü pâ

Âl ü evlâd ile ashâbına yâ Rab bu duâm
Her nefesde ola bin kerre tahiyât u senâ

(Mehmet Arslan, *Leylâ Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul, 2003,
s. 159-161)

2. Vâveylâ der-Musîbet-i Âl-i Abâ

I.

Yine geldi meded mâh-ı Muharrem
Gözümden hûn rîzân olacak dem
Yine bir yâre açdı çarh-ı gaddâr
Bu yanık sîneme yok ana merhem
Muhammed ümmeti kan ağlamaz mı
Garik-i hûn ola mahdûm-ı a'zam
Neden lâyyık bu rûtbe çevre hâşâ
Dü-çeşm-i Mustafâ sıbteyn-i ekrem

Muhibb-i hânedân ehl-i hakikat
Bu günde nûş ider su yerine sem
Bu günde kasd idüp Âl-i Abâ'ya
Yezîd ibni sefih ehl-i cehennem
Değildir âdemî ol bed-meniş hûk
Bu zulmi irtikâb eyler mi âdem

Ne cür'et ile bilmem kahbe hınzîr
Hüseyn'i eyledi bu rütbe dil-gîr

II.

O şâhı sûretâ itdi mükedder
Nihâl-i kaddini hâke berâber
Hakikatde Hudâ itmişdi ammâ
Gürûh-ı evliyâya tâc-ı ber-ser
İki gül-goncasıdır Mustafâ'nın
İmâm-ı evliyâ evlâd-ı Haydar
Hakâret zann idüp sûretde hınzîr
Şeh-i ehl-i semâya çekdi hançer
Müsil mânlık idermiş iddiâ hayf
Bu günden sonra ol mel'ûn-ı ebter
Yarın dîvân-ı Hak'da seyr iderler
O kanlı kâfiri hep ehl-i mahşer

İki dünyâda da Bârî Ta'âla
Anı Gebr ü Yehûd'a itdi rüsvâ

III.

Delîl ü rehber istersen Hudâ'ya
Yüzün sür hâk-i pây-ı Murtazâ'ya
Anup ey dil o rûz-ı rüstahîzî
Hemân ağla şehîd-i Kerbelâ'ya
Virüp Zeynü'l-İbâd'ın nûr-ı vechi
Cihânda zîneti arz u semâya
Muhammed Mehdî ile ihtidâ it
Ki bunlar oldı serdâr etkîyâya
Kibâr-ı dîn idüp ma'sûmları Hak
Müşâbih her birisi enbiyâya

Der-i İsnâ Aşer'den gayri bâba
Gider mi ehl-i bâtın ilticâya
Dem-â-dem arz-ı hâcât eyle ey dil
Cenâb-ı Fâtıma hayrû'n-nisâyâ

İlâhî eyle yarın rûz-ı mahşer
Penâhum zevce-i Sâkî-i Kevser

IV.

Bu kem-ter bendene eyle inâyet
Meded ey Hazret-i Şâh-ı Velâyet
Yeter yandık yeter sûz-ı firâka
Itâşa âb-ı Kevser eyle himmet
Terahhum itmeyüp bir seng-dil hîz
Hüseyn'e ide bu rütbe ihânet
Der-i vâlâsına mensûb olanlar
Olurlar mazhar-ı feyz-i kerâmet
Şehîd-i Kerbelâ mahdûm-ı zî-şân
Susuz nûş eyledi câm-ı şehâdet
O dem mâü'l-hayâtı zulmete gark
Anınçün eylemişdir Rabb-i İzzet
Ne kâfir rû-siyeh bir bî-amândır
Yezîd'in âl ü a'vânına la'net

Yeter küfrine burhân bu mesâib
Cehennemde ola yâ Rab muazzeb

V.

Bu vîrân-hâneyi zann itme ma'mûr
Değil cây-ı meserret olma mesrûr
Harâb olmuşdı vakt-i Kerbelâ'da
Olur mı köhne dünyâ gayri ma'mûr
Hemân evsâf-ı Âl-i Beyt'e ömrüm
Cihânda tâ-be-mahşer ola mahsûr
Bu kara yüzli Leylâ'yı İlâhî
Der-i İsnâ Aşer'den eyleme dûr
Melâz u melceim Âl-i Abâ kıl
O dem isyân ile oldukda mahsûr

Ola her bir nefesde bin tahiyyât
Hudâ meşhedlerin itdikçe pür-nûr
Bağışla cürmimi hayrû'l-Betûl'e
Gözümden nûr-ı vechin itme mestûr

Usâta âdeti lutf u atâdır
Şeffî'im Binti Mahbûb-ı Hudâ'dır

(Mehmet Arslan, *Leylâ Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul, 2003,
s. 162-165)

DÜRRÎ

(Doğ. ? —Ölm. ?)

Şairin kimliği hakkında bilgimiz yoktur. Asıl adı Ali'dir. 19. yüzyılda yaşayan bir Bektaşî şairidir. Şiirlerini aruz vezniyle yazmıştır.

Mersiye

Sâkiyâ ver kırbadan âşıklara bir dâne su
Tazelensün tâ yürekler içe kane kane su
Kendini taştan taşa urmaktadır her yâne su
Çâre ister derdine irem deyu dermâne su
Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver cânê su
Kerbelâ vâdilerinde can veren atşâne su

Ahmed ü Mahmud Muhammed Mustafâ'nun aşkına
Sâki-i Kevser Aliyyü'l-Murtazâ'nun aşkına
Âh ciğer bin pâre oldu evliyânın aşkına
Şah Hasan Hulki'r-Rıza sâhip vefânın aşkına
Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver cânê su
Kerbelâ vâdilerinde can veren atşâne su

Ol şehîd ibn-i şehîd mihmân-ı arz-ı Kerbelâ
Hânedân-ı Murtazâ hem yâdigâr-ı Mustafâ
Bir içim su vermediler kavm-i şûm-i eşkiyâ
Ettiler Âl-i Resûl'ü hep susuzlukla fedâ

Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Vâris-i ilm-i Nebi Zeyne'l-abâdır sevdiğim
Ol Muhammed Bâkır-ı aynü'l-ulâdır sevdiğim
Zikr ü fikrim nesl-i pâk-i Murtazâ'dır sevdiğim
Evvel âhır hânedân-ı enbiyâdır sevdiğim
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Cafer-i Sâdık hakikat pîşüvâ-yı mü'minîn
Kim anınla buldu revnâk mezheb ü âyîn-i dîn
Olmuş idi çâkeri bâbında ol Rûhu'l-emîn
Ettiler susuz şehîd anı dahi ol hâinîn
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Hazret-i Kâzım Rızâ'nın aşkına bir kâse âb
Sâkiyâ tez ver ciğerler yandı pîşti çün kebâb
Yana yana kim şehîd oldu şeh-i âl-i cenâb
Allah Allah geldi mi yoksa bugün yevmü'l-hesâb
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Akmasun bî-hûde öyle kim unulmaz yâreler
Âşkın gönlünde her aktıkça yâre tâzeler
Ol Takî vü bâ Nakî hayrû'l-verâ dil-dâreler
Kim susuzlukla şehîd oldu o dem meh-pâreler
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Bahtiyar oldur akıdan Askerî'ye göz yaşın
Mehdî-i sâhib zamana kim verirse can başın
Düşmen-i Âl-i Abâ'ya durma at la'net taşın
Tâ ola rûz-i kıyâmet hep erenler yoldaşın
Vak'a-i Şâh-ı Hüseyin'in aşkına ver cânê su
Kerbela vâdilerinde can veren atşâne su

Ol Yahûdî vü Nasârâ hürmet eder dînini
Hayf değil mi ola İslâm bilmeye âyînini
Şimr-i mel'un çekdi ol dem çün şehâdet tığını
Tuttular utanmadan Âl-i Resûlullah kînini
Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver cânê su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Ey emîr-i rûz-i mahşer merhamet kânım meded
Mücrim ü biçâreyim her derde dermânım meded
Ma'din-i cûd ü sehâsın lutf u ihsânım meded
Ceddine arz eyle ahvâl-i perîşânım meded
Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver cânê su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

Sâkiyâ her kâsede eyle salât ile selâm
Yâ Resûlullah meded olsun sana her dem kelâm
Hürmetiçün âl-i evlâdın şehâ yevmü'l-kıyâm
Kıl şefaât bu Ali Dürri'ye yâ hayre'l-enâm
Vak'a-i Şâh-ı Hüsey'n'in aşkına ver cânê su
Kerbelâ vâdîlerinde can veren atşâne su

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevi Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 249-251)

Mersiye

Bende-i Âl-i Resûle taş atan ey bî-hayâ
Kavm-i bâtılsız adâvet sinenizde var daha
Ümmet-i peygamberiz dersiz edersiz iftirâ
Pişüvânızdır Muaviye bu değil asla hafâ
Mâyeniz Süfyânîlerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Uymadık hem uymayız Mervân'a biz sizler gibi
Hem kıyâs-ı akl ile şeytâna biz sizler gibi
Etmeyiz hiç iktidâ butlâna biz sizler gibi
Ahdimizden dönmeyiz Rahmân'a biz sizler gibi
Mâyeniz Süfyânîlerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûl'e eylemek hâlâ cefâ

Kim revâ görüp hiyânet kasd-ı evlâd etdiniz
Râh u erkân-ı Resulullâhı berbâd etdiniz
Utanıp arlanmadan çok sözler isnâd etdiniz
İbn-i Süfyân'a uyup mezhepler icâd etdiniz
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûle eylemek hâlâ cefâ

Bâb-ı feyzi seddedersiz çünkü var sizde inâd
Hâlinize rahm edin çün pek yakın yevm-i tenâd
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'e edegörün inkıyâd
Mehdî-i sâhip zamânın devridir devr-i reşâd
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûle eylemek hâlâ cefâ

Reh-nümâmız ol habîbullah ki fahrü'l-mürselîn
Nesl-i pâkidir hemîşe pişüva-yı mü'minîn
Hânedân-ı Ehl-i Beyt'i dâimâ hablü'l-metîn
Kim ki etdiyse hiyânet oldu mel'ûn u lâin
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûle eylemek hâlâ cefâ

Ta'n ederler bir muhibb-i hânedânı görseler
Belki câna kasd ederler âşıkânı görseler
Öyle kâsıdlar ki cildin yüzşeler öldürseler
Kârbânı menzil alır it çakallar ürseler
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûle eylemek hâlâ cefâ

İktidâ etdik Hüseyin'e biz mevâlî meşrebiz
Haydarîyiz Caferîyiz pâk ü safî mezhebiz
Bezm-i cem-i evliyâda sâdıkâne matlabız
Huccet-i akvâ bizimdir Dürri'yâ biz ağlebiz
Mâyeniz Süfyânilerden buldu çün neşv ü nemâ
Kasdınız Âl-i Resûle eylemek hâlâ cefâ

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 247-249)

SIRRÎ

(Doğ. ?— Öl. ?)

Eğribozludur. Asıl adı Mehmed Emin'dir. Eğriboz'un istilaya uğraması nedeniyle 1842 yılında Tekirdağı'na göç eder. Bektaşî tarikatına mensup olduğu sanılan şair hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Ölüm tarihi de bilinmemektedir.

Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ İmam Hüseyin radıyallahü anh

Cânıma düşdü yine nâr-ı firak
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün
Cism ü cânı âteşi hasretle yak
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

İrdi ol mâh-ı Muharrem ey hümâm
Zevk u râhat çün bize oldu haram
La'net olsun Yezid'e kârın müdâm
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

Kasd idüp bunca pelîd ol servere
Ol imâm u rehnümâ-yı rehber
Kerbelâ'da dökdüler kanın yere
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Âh Hüseyin-i Kerbelâ şâh-ı cihân
Râh-ı Hak'da verdi bu mâh içre cân
Ger dilersin meskenin olsun cinan
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

Ol şehidin matemini dutup felek
Hûri gılmân ile rıdvân hem melek
Bunca derd çekdi o server sen de çek
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

Kanlı yaşlar idelim gözden revan
Dutâlum hâr u belâda âşiyân
Kârımız şimdengeru olsun figân
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

İtmedin mi ey Yezîd Hak'dan hayâ
Eyledin ol servere dürlü cefâ
Mustafa'dır nesli cediti Murtaza
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

La'net et Sırrî Yezid'in cânına
Sad-hezârân dînine imânına
Girdi nâ-hak ol şehîdin kanına
Ey gözüm kan ağla mâtemdir bugün

Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân İbn Şâh-ı Merdân radiyallahü anh

Yine hasret nârına yandı cihan
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim
Dud-i âhımdan karardı âsümân
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Gör neler etdi Hüseyin'e ol Yezîd
İtmedi Hak'dan haya aslâ pelîd
Eyledi ol serveri teşne şehid
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Bâşımız urmak gerekdir taşlara
Her gün seldir desünler yaşlara
Uralım dil şehrinî âteşlere
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Çün bu mâh içre şehîd oldu o şâh
Mâtemin tutup felekler mihr ü mâh
Ehl-i aşkın bağrını hûn etdi âh
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Âteş-i hasretle yandı cânımız
Heft gerdûna çıkar efgânımız
Kerbelâ' da verdi cân sultânımız
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Ey Yezîd-i bed-nâm bî-din-i bî-hayâ
Eyledin şâh-ı cihâna bin cefâ
Sad-hezârân cânına la'net sezâ
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Sırrî vird etdi Yezid'e la'neti
Eylemez Süfyânilerle ülfeti
Ey dostlar ey Muhammed ümmeti
Mâh-ı mâtem geldi feryâd edelim

Mersiye-i Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ İbn Aliyyi'l-Murtaza radiyallahü anh

Gönül mâh-ı Muharrem'dir fiğân et
Dü çeşmim nûr-i şâhum âh Hüseyin
Gözünden kanlıca yaşlar revân et
Dü çeşmim nûr-i şâhum âh Hüseyin

Yezîd kasd etdi nesl-i Murtazâyâ
Velâyet ma'deni cûd ü sehâyâ
Döküldü hûn-i pâki Kerbelâ'ya
Dü çeşmim nûr-i şâhum âh Hüseyin

Döküldü ol şehidin yere kanı
Hakikat ehlinin yanmakda canı
Gönül şimdengeru neyler cihanı
Dü çeşmim nûr-i şâhım âh Hüseyin

Ne mihnet Kerbelâ' da çekdi ol şâh
Ezelden böyle takdîr etdi Allah
Yanalım nâr-ı hasret ile her gâh
Dü çeşmim nûr-i şâhım âh Hüseyin

Yeter kan ağlama ey Sırrî kemter
Cihânı hûn-i gark etdin serâser
Muhammed nesli pâki ceddi Hayder
Dü çeşmim nûr-i şâhım âh Hüseyin

(Sırrî, *Sırrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no 3475, vk. 60-61)

ŞEFİK

(Doğ. 1808—Öl. 1857)

Recai Efendi'nin torunu, Celeleddin Bey'in oğludur. Asıl adı İbrahim Şefik'tir. İstanbul'da doğmuştur. Küçük yaşta babasını ve annesini kaybettiğinden halasının yanında büyümüştür. 1834 yılında Sadaret Mektubi kaleminde göreve başlamıştır. Sayda valisi Kamil Paşa'ya (1847), Mısır valisi Abbas Paşa'ya Divan Efendisi (1849) ve Evkaf Muhasebecisi (1852) olmuştur. Mevlevî tarikatına mensuptur. Divanı Millet Kütüphanesi'ndedir.

Gitdi eyyâm-ı safa âleme bir gam geldi
Âşıkân ağlayalım ağlanacak dem geldi
Bana ye's ile cihân dopdolu âlem geldi
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Şeb-i yeldâ-yı emelde kalup âh eyler iken
Matla-ı subh-i ümîdime niğâh eyler iken
Bakarak gâhî siyâh bahtıma vâh eyler iken
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Kerbelâ vak'asını eylemede yâd gönül
Başını urmada taştan taşa nâ-şâd gönül
Haşre dek etse benimle nola feryâd gönül

Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Subh dem ruz ü şeb vakt ile eyle nigâh
Ömr-i âşık gibi oldu şeb-i âlem kütâh
Gecedен gündüz alur mâtem içün sevb-i siyâh
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Âteş-i gamla gönül sineciğın dağla bugün
Zât-ı vâlâ-yı Hüseyin'i anarak ağla bugün
Başına sen de benim gibi siyeh bağla bugün
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Yâd idüb iki gözüm hûn-i Hüseyin'i her bâr
Başla kan ağlamağa âh ederek leyl ü nehâr
Farz-ı ayn oldu bize ağlama zirâ dil-i zâr
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

Mey-i gam etdi beni bezm-i cihânın bî-hûş
Kudretim kalmadı efgâna dilim oldu hamûş
Eşkim itse nola çün bahr-i siyâh cûş u hurûş
Karalar giydi cihan mevsim-i mâtem geldi
Ağla ey dîdelerim ağla Muharrem geldi.

(Şefîk. *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no.228,
229, vk. 13, 8)

ŞEREF HANIM

(Doğ. 1809—Ölm. 1860)

Mehmed Nebil Bey'in kızıdır. Şiirle ilgili ilk bilgileri babasından aldı. Eğitimi tamamlayarak Mevlevî tarikatına intisap etti. İstanbul'da öldü. Yenikapı Mevlevîhânesi'nin Muhipler Kabristanı'na defnedildi. Hz. Hüseyin hakkında yazdığı mersiyeler, şiirlerinin en güzelleridir. Divanı basılmıştır.

1. Mersiye

Ağla ey dîdelerim mâh-ı Muharrem'dir bu
Kana gark eyle gözüm yaşını mâtemdir bu

Ey gönül turma Yezîd'e yine eyle düşnâm
Her nefes la'net ile yâd idecek demdir bu

İki şehzâdeye kasd eyledi kâfir dimedi
Nesl-i Peygamber ü evlâd-ı muazzamdır bu

Pederi Şîr-i Hudâ mâderi olsun Zehrâ
Ne cesâret ne fezâhat nasıl âdemdir bu

Geçdi Fir'avn ile Nemrûd-ı anûdı mel'ûn
Cümlesinden bana kalursa derim kemdir bu

Gülmesin yâ Rab anın da iki âlemde yüzi
Ehl-i islâma belâ vü gam-ı tev'emdir bu

Getürüp yâda Hasan'la Hüseyin kıssasını
Başla feryâda dilâ cümleden akdemdir bu

Birini zehr ile Şimr ile birin itdi şehîd
Allah Allah nîce endûh u nîce gamdır bu

Zehr-i isyâna şefâatları tiryâk iken
Kıydı ol cism-i latîfe ne aceb semdir bu

Kerbelâ vak'asını yâd iderek haşre kadar
Yanalım ağlayalım cümleye elzemdir bu

Zâde-i Sâki-i Kevser'ken o şâh-ı şühedâ
Bir içim suyu dirîğ itdi ne sersemdir bu

Cedd-i vâlâsı dimez mi ana mahşerde sanur
Sen de yan işte bu gün nâr-ı cehennemdir bu

El uzatmak ne revâdır o vücûd-ı pâke
Bâ-husûs bûse-geh-i Şâh-ı mükerremdir bu

Yok mı akli kanı fehmi kanı idrâki aceb
Hiç dimez mi bana da kalmaya âlemdir bu

Olsa iz'ânı eğer başına ağlardı müdâm
Sandı ol günleri kâfir dem-i hurremdir bu

İtmeyüp merdümek-i çeşm-i Resûl'e hürmet
Çıkası gözlerini dikdi ne azlemdir bu

Yok Yezîd'in yeri dünyâ değil ukbâda bile
Anı dûzah da kabûl itmeye şübhemdir bu

İdüp inkâr dise vâlidî mahşerde nola
Gelmesin yanuma yâ Rabbi benim nemdir bu

Nice dökdi yere nâ-hak yere zâlim dimeyüp
Sürme-i bâsıra-i hûr olacak demdir bu

Hacletinden görelî ol dem-i mûhiş-eseri
Ter döker arz u semâ sanma ki şeb-nemdir bu

Yeter ey hâme bu tafsîl-i sühan besdir bes
Sanma kim kıssa-i Pervîz ile Rüstem'dir bu

Birkaç ebyât ile haddim mi demek mersiyye
Eser-i âh-ı dil ü şerha-i sînemdir bu

Arz-ı hâl eylemeden maksad ümîd-i şefkat
Cümle erbâb-ı sühan içre müsellemdir bu

Nic'olur hâl dimezse Şerefâ rûz-ı cezâ
Mû'minât zümresine lutf ile munzamdır bu

Diyeler hîn-i şefâatde meded cedlerine
Afv u ihsânımıza cümleden eslemdir bu

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 125-127)

2. Mersiye

Geldi Muharrem ey dil ü cân ağlamaz mısın
Mâtem zamânı rûz u şebân ağlamaz mısın

Nitdi Yezîd merdümek-i Fahr-i Âlem'e
Yâd eyleyüp o vakti amân ağlamaz mısın

Gâhî Hüseyin'i geh Hasan'ı fikr idüp gönül
Tâ gark idince çeşmini kan ağlamaz mısın

Zehr ile Hazret-i Hasan'ı eyledi telef
Bu derd ü bu kederle her ân ağlamaz mısın

Yâ Hazret-i Hüseyin'e neler etdi ol pelîd
Bilmez misin nihân u ayân ağlamaz mısın

Ser-çeşme-i hayât iken oldı susuz helâk
İdüp sirişki âb-ı revân ağlamaz mısın

Zîver olurdu arşa eğer katre tamlasa
Ol hûn olur da yere feşân ağlamaz mısın

Yokdur iki cihânda yerin ancak ey Yezîd
Oldı yüzünden iki ziyân ağlamaz mısın

Ağlatdın âlemi bu gamı cân-güdâz ile
Rûz-i cezâda sen dahi san ağlamaz mısın

Kendine itdiğini senin düşmen eylemez
Nâdim olup da âh u fiğân ağlamaz mısın

Ferdâ huzûr-ı Hak'da virirsin cevâbını
Gör hâlini anîd o zamân ağlamaz mısın

Ceddi şefâat eyler iken cümle ümmete
Sen kalasın açıkda hemân ağlamaz mısın

Yâ dirse mâder ü pederi yandı cânımız
Var sen de nâr-ı dûzaha yan ağlamaz mısın

Nefs-i babîsine uyup itdin cehennem
A'lâ yerini câ vü mekân ağlamaz mısın

İtdiklerin hatâya olup nâdim ey Yezîd
Gâh âşikâr u gâhi ayân ağlamaz mısın

Bu töhmet ile haşre kadar sana ey denî
Sebb ide cümle halk-ı cihân ağlamaz mısın

Âl-i Resûl'e ümmet olan cân fedâ ider
Lâzım mı derdin arz u beyân ağlamaz mısın

Olmazsalar Şeref ol iki şâh eğer şefî'
Hâlin olur senin de yaman ağlamaz mısın

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 122-123)

3. Mersiye

Muharrem'dir yine derd-i nihânım âşikâr olsun
Muharrem'dir yine kârım hemîşe âh u zâr olsun

Muharrem'dir yine dâğ-ı derûnum eyledim izhâr
Muharrem'dir yine ağzımdan âteşler nisâr olsun

Elem tûfânı başdan aşdı gam cûş u hurûş itdi
Muharrem'dir sirişk-i dîde bahr-i bî-kenâr olsun

Açıldı gül gül oldu zahm-ı sînem eylerim feryâd
Muharrem'dir yine murg-ı dilim şekl-i hezâr olsun

Anup ol vak'a-i cân-sûzı gönlüm eylesin mâtem
Muharrem'dir yine dilde nice sabr u karâr olsun

Zemin-i Kerbelâ'yı al hayâle ey gözüm şimdi
Muharrem'dir yine dök kanlı yaşın cûy-bâr olsun

Yezîd itdi iki şâhen-şehi dil-gîr ü rencîde
Bu denlü cürme bu isyâna nice ictisâr olsun

Îtâatdan çıkardı azdırup şeytân gibi nâsı
Taraf-dâriyla zâlim hâr u zâr u şerm-sâr olsun

Tağıtdı hânedân-ı Mustafâ'yı bir takım hûn-rîz
Îlâhî ırk u nesli cümlesinin târ u mâr olsun

Îmâmeyn-i humâmeyne olur mı sû-i kasd itmek
Leimâna hediye la'netim leyl ü nehâr olsun

Peder mâder o iki şâh-ı âlî-câha el-insâf
Cenâb-ı Fâtîma'yla zât-ı sâhib Zülfikâr olsun

Birine zehr olup su biri gitdi teşne-leb adne
Harâretle tutuşdum nâr-ı gayret pür-şerâr olsun

Muhibb-i âl ü evlâd-ı Resûl-i müctebâyım ben
Bana her sâl bir mersiyye inşâdı şîâr olsun

Bilinsin yazayım derd-i derûnum ömrüm oldukça
Gelen ihvâna benden sonra ey dil yâdigâr olsun

Olunmaz itdiği hâinlerin bin beyt ile ta'rif
Tükenmez mâcerâdır arz-ı hâlim ihtisâr olsun

Be-hakk-ı Hazret-i Âl-i Abâ yâ Rab dem-i rahmet
Gürûh-ı mücrimân içre Şeref nâmı şümâr olsun

Bana hîn-i şefâat cedlerine olmağa vâsıl
Muîn zât-ı Hasan rehber Hüseyin-i pür-vakâr olsun

Olup mağrûr-ı afv öyle kerem-kârânı itdim yâd
Hemân şimden girü cümle kelâmım i'tizâr olsun

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 124-125)

4. Mersiye

Yıkılıp çarh-ı felek hâk ile yeksân olsun
Alev-i âh-ı derûnum ile sûzân olsun

Kıldı devrân gönül mülkini ber-bâd u harâb
Dilerim bencileyin ol dahi vîrân olsun

Yine bir ardı alınmaz eleme düş oldum
Nice feryâdîma şimden girü pâyân olsun

Gussa deryâsı taşup yine başımdan aşdı
Ağlayım katreleri eşkimin ummân olsun

Yâremın merhemi yok neyleyeyim Lokmân'ı
Derdimin var mı ilâcı bana dermân olsun

Gonca-i gül gibi açıldı hezârân zahmım
Yine kârı dil-i şûrîdenin efgan olsun

Lâle-i dâğ-ı derûnumla donandı sînem
Mîr-i âlây-ı gama cây-ı çerâğân olsun

Sünbül ü nergisi âhımla solup dünyânın
İntizâm-ı çemenistânı perîşân olsun

Dilde bir kıssa-i cân-sûz var ifşâ idemem
Gûş idüp ins ü perî vâlih u hayrân olsun

Yine mâtem-zedeyim mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşım dökeyim yerlere tûfân olsun

Abd-i muhlislerine bezl-i vücûd itme nedir
Cân u ser Âl-i Abâ yoluna kurbân olsun

Kerbelâ vak'ası der-kâr iken ehl-i îmân
Sûr u 'îd ile ne handân u ne şâdân olsun

Dil-i mahzûnuma billâh bunun fevkinde
Olamaz bir dahi hicrân ki hicrân olsun

Âh ey zâlim ü gaddâr u sitem-kâr Yezîd
İtdiğın cürm ü kabâhat nice i'lân olsun

Zehr ile zât-ı Hasan vâh cenâb-ı Hüseyin
Tiğ-i zulmünle senin şâh-ı şehîdân olsun

Kor mı ferdâ yanına kanın o şehzâdelerin
Mâder-i müşfiki Zehrâ gibi sultân olsun

Bâ-husûs ol iki şâhen-şehin Allâh Allâh
Cedleri Hazret-i Peygamber-i zî-şân olsun

Sâkî-i Kevser'in evlâdı revâ mı a denî
Teşne-leb adne harâretle şitâbân olsun

Yok mı gayret kanı insâf nolurdu a felek
Yağsa ol rûz-ı cihân-sûzda bârân olsun

Ehl-i Beyt'i hîç olur mı o kerem-kârın esîr
Zât-ı âlîleri kim mukbil-i Yezdân olsun

O harem mûcid-i ismetdir a bî-âr u edeb
Ten-i nâzükleri şâyeste mi uryân olsun

Duhter-i Fahr-i Cihân'ın o ciğer-pâreleri
Bu kadar cevri ü ezâyâ nice şâyân olsun

Bu ihânetliği Kıbtî vü Nasârâ vü Yehûd
İdemez âh bu kâfirse müsilmân olsun

Zâlimin afv olacak cürm değıldir cürmi
Bir de itdiklerine şimdi peşimân olsun

Dimek insân hatâdır ana hâşâ hâşâ
Böyle isyâna tecâsür iden insân olsun

Sen de ey İbn-i Ziyâd kelbi düşün bir kerre
Dahi bundan büyük âlemde ne isyân olsun

Düşürüp ardına rüsvâ bir alay hunzîri
Öyle arslana hücûm itme ne imkân olsun

Zâde-i Şîr-i Hudâ ile güreşmek mi olur
Hiç mümkün mi aceb mûr Süleymân olsun

El uzatmak nic' olur zât-ı Habîbullâh'ın
Bûse-gâhı o gümüş gerden-i rahşân olsun

Kurusun kopsun elin ayağın ey Şimr-i la'în
İki âlem dilerim başına zindân olsun

Hâzır ol vakt-i mücâzâta huzûr-ı Hak'da
Görürüz hâlini murdâr o dîvân olsun

Geldi hikmetle vukû'a o husûs-ı cân-sûz
Sanma dîvâne bu fırsat sana her ân olsun

Sû-i kasd itdiler ol cism-i latîfe yâ Rab
Nâr-ı dûzahda yanup cümlesi büryân olsun

Kıydılar âkıbetin bilmeyüp öz cânlarına
Ne hamâkat bu habâset bu ne tuğyân olsun

Arz-ı hâl eyle gönül gayri o da'vâ bitmez
Yüce tağlarca günâhım nice pinhân olsun

Yâ Alî el-meded ey Bint-i Resûl el-ihsân
Bu siyeh-rû kula eltâfınız erzân olsun

Yılda bir mersiye hûn-ı ciğirimle yazarım
El-amân rûz-ı cezâ huccet-i gufrân olsun

O İmâmeyn-i güzînin bana yevm-i arasât
Biri rehber biri yâ Rabbi nigeş-bân olsun

İntisâbı der-i mahbûbına mücrim Şeref'in
Yâ İlâhî Hüseyin aşkına âsân olsun

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İst. 2002,
s. 130-132)

1. Müseddes Mersiye

Yandı cânım rûz u şeb feryâd u efgân eylesin
Darb-ı nâlem kubbe-i eflâki lerzân eylesin
Ben harâb oldum felek gayriyi şâdân eylesin
Mâh-ı mâtemdir gönül çâk-ı giribân eylesin

Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Sanma bezm-i âleme dil-şâd u hurremdir gelen
Pür-gam u mihnet ile elbetde tev'emdir gelen
Bâ-husûs ey dil yine aşr-ı Muharrem'dir gelen
Nice sabr eylesin ol eyyâm-ı pür-gamdır gelen
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Her-çi-bâd-âbâd hâk olsun benim şimden girü
İstemem cennet olursa meskenim şimden girü
Öyle mahzûndur dil-i sûz-efgenim şimden girü
Kimse memnûn idemez kalbim benim şimden girü
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Sığmadın vüs'at-serây-ı âleme gûyâ pelîd
Yohsa bâkî mi kalur sandın cihâmı ey Yezîd
Zehr ile itdin Hasan hazretlerini nâ-bedîd
Eyledin sonra Hüseyin-i nâ-murâdı da şehîd
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Eyledin gerçi iki şehzâdeyi birden hebâ
Kor mı zâlim yanına Binti Resûl-i Kibriyâ
Kanun itmez mi taleb ferdâ Aliyyü'l-Murtazâ
Yâda geldikçe senin bu itdiğin cürm ü hatâ
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Bu mudur Âl-i Abâ'ya hurmet indinde aceb
Ola lâyıık mı huzûr-ı Hakk'a vâsıl teşne-leb
Zâde-i Sâkî-i Kevser iken ol âlî-neseb
Bir içim suyu dirîg itdin a bî-rahm u edeb
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhım bütün dünyâyı sûzân eylesin

Hem seni hem tâbînini ilâ-yevmi't-tenâd
Ben değil hâk-i mezârım eylesin la'netle yâd
Neyledik nitdik ki sana ey ebû-zulm ü fesâd
Uydı cümle eşkiyâ Şimr-i habîs İbn-i Ziyâd
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhum bütün dünyâyı sûzân eylesin

Haddini bilmez misin kimsin sen ey dûzah-nişîn
Dest-i kahrınla zebûn ola İmâmeyn-i güzîn
Hikmete mebniydi ol fırsat sana ammâ la'în
Bilmeyüp aslın kıyâs itdin ki oldun kâm-bîn
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhum bütün dünyâyı sûzân eylesi

Olmasa ger şîve-i hükm-i kazâ-yı Kird-gâr
Hânedân-ı Mustafâ'yı idemezdi târ ü mâr
Bilür isem de bu remz ü nükteyi bî-ihitiyâr
Ser-güzeşt-i Kerbelâ itdikçe hâtırdan güzâr
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhum bütün dünyâyı sûzân eylesin

Besdir itnâb-ı sühan ey hâme-i mu'ciz-beyân
İ'tizâr eyle biraz da arz-ı hâl eyle hemân
Eski yârem üzre açdın tâze yâre el-amân
Çünkü bir elden gelür yok eylemek lâzım figân
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhum bütün dünyâyı sûzân eylesin

Okuyup mersiyyeyi eyler iken feryâd u âh
Merhamet itmezse ger ahvâlime ol iki şâh
Hâl-i düşvârım perîşândır Şeref yok iştibâh
Rûz-ı mahşerde eğer olmazsalar bana penâh
Kanlı yaşıyla gözüm hem-şekl-i tûfân eylesin
Âteş-i âhum bütün dünyâyı sûzân eylesin

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 262-264)

2. Müseddes Mersiye

Âh âh ey çarh-ı kec-rev ü sipihr-i bî-vefâ
Eylesin aşr-ı Muharrem'dir yine gam merhabâ
Zulm-i düşmenle revâ mı incine Âl-i Abâ
Ola lâyıık mı mükedder kalb-i pâk-i Mustafâ
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Ba'd-ez-în kimse ne handân ola ne mesrûr ola
Âlemin her cânibi gönlüm gibi meksûr ola
Hâtırım yapmak muhâl oldu felek ma'zûr ola
Ben harâb oldum nice dil hânesi ma'mûr ola
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Zât-ı vâlâ-yı Hasan içmek revâ mı semli su
Şâh Hüseyin'e eylemek şâyeste mi düşmen gulû
Bu teessüfle muhibb-i hânedân ağlar kamu
Tutdı dört el ile fırsat dâmenin hayfâ adû
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Nice girdi zâlim o şehzâdegânın kanına
Ceddinin "Levlâke Levlâk" dinmiş iken şânına
Nice la'net itmeyim her dem Yezîd'in cânına
Değdi göz iki cihânın merdüm-i çeşmânına
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Zâde-i Sâkî-i Kevser teşne-leb oldu şehîd
Âteş-i dûzahdan ister mi rehâ yine Yezîd
Âh aceb İbn-i Ziyâd ile ya ol Şimr-i anîd
Rahmet-i Hak'dan şefâatdan iderler mi ümîd
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Dûd-ı âhım rûz u şeb peyveste-i eflâk olur
Dest-i gayretle girîbân-ı tahammül çâk olur
Bu devâsız derd ile elbet kişi gam-nâk olur
Nev-i âdem yâ nice bu rûtbe bî-idrâk olur
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Nice itdi böyle bî-ma'nâ hatâyı ol leîm
İtmedi cür'et bu denlü cürme şeytân-ı racîm
İdemez itfâ gönülde âteşim nehr-i azîm
Sûz-ı sînemden benim şermendedir nâr-ı cahîm
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Vakt-i haşr olsun bilür mikdârını ol kîne-hâr
Anlar ahvâli neye müncer olur encâm-ı kâr
Her zamân esmez murâd üzre müsâid rûzgâr
Neyleyim itdi bizim başımıza dünyâyı târ
El-amân Binti Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Her gün ansın ağlasın isyânını ol bed-hisâl
Söz uzar her itdiğin söylersem artar kıl ü kâl
Kalmadı ol vak'ayı şerh itmede dilde mecâl
Yazayım şimden girü kendim için bir arz-ı hâl
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Dest-gîr olsun İmâmeyn-i hümâmeyn-i güzîn
İtmeyim ayaklar altında meded âh u enîn
Mücrim isem de amân Allâh için olun muîn
Ümmetim disin Cenâb-ı Rahmeten-li'l-Âlemîn
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

Ola Zeynü'l-Âbidîn ü Bâkır u Sâdık penâh
Kâzım u Mûsâ Rızâ'dan dâd-hâhum dâd-hâh

Çeşm-i şefkatle Nakî ile Takî kılsın nigâh
Rehber itsin Asker ile Mehdi'yi ferdâ İlâh
El-amân Bint-i Resûlullâh meded yâ Murtazâ
Deldi bağrım yakdı cânım mâcerâ-yı Kerbelâ

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 276-278)

3. Müseddes Mersiye

Ey gönül geldi Muharrem gamı mu'tâd idelim
Ye's ü mâtemle hemân giryeler îcâd idelim
İtdiği zulmi Yezîd'in yine ta'dâd idelim
Rûh-ı nâ-pâklerin la'net ile yâd idelim
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Ciğirim yakdı yeri âteş-i sûzân olsun
Akl u fikrim gibi ahvâli perîşân olsun
Ba'd-ez-în kimse ne handân u ne şâdân olsun
Dil-i zârım gibi dünyâ dahi vîrân olsun
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Nice itdi telef öyle iki şâhen-şâhı
Nice incitdi aceb âl-i Resûlullâh'ı
Bu husûsda yalnız sabrı değil vallâhı
Yanar elbet buna insân olanın cân-gâhı
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Cedd-i âlilerinin bendesi her şâh u gedâ
Mâderi Hazret-i Zehrâ pederi Şîr-i Hudâ
Nic' olur öyle zevâta bu cefâ vü bu ezâ
Dâd elinden senin ey kâfir-i bî-dîn ü hayâ
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Zehr ile kıydı İmâm-ı Hasan'a âhir-i kâr
Dâderin dahi telef itdi dirîğ ol hûn-hâr
İtmedi âh ne Hak'dan ne Habîbinden âr
Yâda geldikçe o demler o zamânlar nâ-çâr
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Ey felek ey felek ol hâin-i sifle-perver
Ne revâdır ki Hüseyin üstüne çeksin asker
Tende hiç tâb ü tüvân kor mı bu endûh u keder
Girdi Şimr'in eline bûse-geh-i Peygamber
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Âh sad-âh amân tâ olıcak rûz-ı hisâb
Gözlerim ağlayarak her dem akıtsın hûn-âb
Teşne-lebken bir içim suya o dürr-i nâ-yâb
Şerbet-i câm-ı şehâdet ile oldu sîr-âb
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Kanı insâf u mürüvvet kanı âr u gayret
Nerede kaldı aceb hakk-ı veliyyü'n-ni'met
Birisinde yok imiş neyleyim insâniyyet
Hazm olur mı bu kadar derd ü belâ vü mihnet
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Hiç yâd eylemedin mi a Yezîd ukbâyı
Yohsa bâkî mi kalur sandın aceb dünyâyı
Kerbelâ'da neler itdin neler ey hercâyî
Yâ nasıl uydı sana İbn-i Ziyâd rûsvâyî
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Olmasa böyle Şeref tâ ezeli hükm-i kader
Nice mümkindi Yezîd gibi pelîd bula zafer

Bozamaz çâre ne tedbîr ile takdîri beşer
Gel hemân bencileyin yandı ise sabrın eğer
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Bitmez ol kissa yeter hâme biraz da bârî
Yaz o şehzâdelere hâl-i dil-i düşvârî
Eğer anmazlar ise rûz-ı cezâ nâ-çârî
Şimdiden ağlayarak derd ile zârî zârî
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

Yâ Hüseyin eyle meded yâ Hasan eyle ihsân
Elde mersiyye huzûra gelicek girye-künân
Ehl-i mahşer olur ahvâlîme zîrâ hayrân
Şeref-i mücrime itmezseniz imdâd hemân
Yakalar çâk iderek nâle vü feryâd idelim
Yıkalım âlemi bir âh ile ber-bâd idelim

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 281-283)

Müsemmen Mersiye

Yine mâtem midir bu düşmen-i zevk u safâyım ben
Muharrem'dir gelen gark-âb-ı deryâ-yı belâyım ben
Nola feryâd idersem özge derde mübtelâyım ben
Helâk olsam eğer bu mihnet ü gamla sezâyım ben
Nice âh itmeyim sabr u tahammülden cüdâyım ben
İmâmeyn-i güzîne hâk-i pâ-yı bî-riyâyım ben
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Felek hicrân ile itdin sarây-ı hâtırım ber-bâd
Sezâ mı dostı itmek nâ-murâd u düşmeni dil-şâd
Senin sad-dâd elinden dâd elinden ey sitem-mu'tâd
Virüp fırsat Yezîd'e eyledin ey çarh-ı dûn imdâd

Olunca ser-güzeşti âh o iki şehr-yârın yâd
Yalnız ben değil seng-i mezârım da ider feryâd
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Kimine gülşen eyler tâk-ı çarha ser çeken nârı
Kimine külhan eyler teng ider sahrâ vü gülzârı
Bilinmez hallolunmaz müşkilât-ı hikmet-i Bârî
Cemî'-i fi'linin var nice remz ü nice esrârı
Bilürsem de yine hazm idemem bu derd-i düşvârı
Husûs-ı Kerbelâ'dır böyle gönlüm eyleyen zârı
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Hasan gibi şecîa suyu zehr itdi ne cür'etle
Şehit itdi susuz zât-ı Hüsey'n'i nice zahmetle
Gide layık mı evlâd-ı Alî adne harâretle
Revâ mı Fâtıma mahdûmına bakmak ihânetle
Nasıl yâd olmasın zâlim Yezîdin ruhı la'netle
Ciğer-gâhım yanar tâ haşre dek bu nâr-i gayretle
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Ne akla uydun ey İbn-i Ziyâd ey kâfir-i murdâr
Hücûm etdin o şâha bir takım kelbe olup serdâr
Nice el sundı yâ Şimr-i la'în ü bî-edep gaddâr
Değil midir o gerden bûse-gâh-ı Ahmed-i Muhtâr
Nasıl kan ağlayıp yâd itmeyim ol demleri her bâr
Onulmaz işler ölünce yürekden nice yârem vâr
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Kanı hürmet bu mı şart-ı edeb ey bî-vefâ rüsvâ
Aceb hiç itmedin mi cedlerinden havf u istihyâ
Kalur mı yanına sandın aceb bu cürm-i lâ-yuhsâ
Taleb itmez mi zanneyler o hûn-ı nâ-hakı Mevlâ
Gönül sabr it görür hâlin bulur itdiklerin ferdâ
Tükenmez mâcerâdır eyleyim her ân vâveylâ

Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

Değil mersiyyeden maksûdumuz arz-ı hüner billâh
Hemân bir intisâb itmekdir ümmîd-i dil-i güm-râh
Şeref düşdi kapınıza olup her dem şefâat-hâh
Muîn ü dest-gîr olsun bana ol iki şâhen-şâh
Meded şâh-ı velâyet el-amân Bint-i Resûlullâh
Bu tesliyetle gayri kendi kendim eğleyim her gâh
Bi-hamdillâh muhibb-i Hazret-i Âl-i Abâ'yım ben
Ezelden hânedân-ı Mustafâ'ya cân-fedâyım ben

(Mehmet Arslan, *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002,
s. 295-296)

HASAN NAZİF

(Doğ. 1794—Ölm. 1861)

Yenişehir’de doğdu. Bugün Yunanistan sınırları içinde kalan Larissa Müftüsü Halil Efendi’nin oğludur. Eğitimi bitirdikten sonra hacca gitti. Konya Mevlana Dergahı postnişini Mehmed Said Hemdem Çelebi’ye intisap etti. 1853 yılında Beşiktaş Mevlevihanesi’nin postnişinliğine tayin edildi. 1861 yılında vefat ederek Beşiktaş Mevlevihanesi’ne defnedildi. Bir müddet sonra Bahariye Mevlevihanesi’ne nakledildi.

Arş-ı tâk-ı meskenindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Ferş-i sâkî medfenindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali
İns ü kudsi me’menindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Mâsivâ gülşenindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Ravza-i pür-nûruna nisbet olunur mu Aden
Hiç hem-reng-i letâfet ola mı cân u beden
Çün hâk-ı pâk-ı reşk-endâz arş u ferş iden
Cevher-i ferd tenindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Halk-ı ekvâna sebep cedd-i kerîmindir senin
Suret-i mir’ât-ı Hak asl-ı âlemîndir senin
Zübde-i ins ü melek nesl-i selîmindir senin
Kâinât ancak senindir yâ Hüseyñ İbn-i Ali

O siyah ömrüm tebâh bir nideyim hâlim yamân
Merhamet kıl dest-i redde olmayayım mazhar-ı amân
Abd-i nâ-çârın Nazîf acz ü niyaz eyler hemân
Dest-gîr-i dâmenindir yâ Hüseyin İbn-i Ali

(Kemal Kahramanoğlu, Nazîf-i Mevlevî Divançesi, Tablet
Yay., Konya 2005, s. 60-61).

AYDÎ HACI MEHMED EFENDÎ

(Doğ. 1812?—Ölm. 1865-1866)

Antep’de doğdu. Eğitimini Halep, Kayseri ve İstanbul’da tamamladı. Kayseri’de müderrislik, Antep’deki İki Şerefeli Cami’de imam-hatiplik yaptı. Kuşadalı İbrahim Efendi’ye intisab etti. Evinin bir tarafını tekke haline getirerek Halvetî tarikatının ayinini icra etti. Bilahere cezbe hali yaşayarak meşihatı terk etti, müridlerini dağıttı. Bu durumundan yararlananlar onu Birecik’e sürgün ettirdiler. Tekrar Antep’e döndü. Bir müddet sonra vefat etti. Aydî ve Ayânî mahlaslarını kullandı. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Niçin ey kanlı zâlim Kerbelâyı pür-fiğân etdin
Nice bin âşık-ı biçârenin bağrını kan etdin

Bulup neşv ü nemâ bâğ-ı Nebîde bir bölük eşcâr
Nice kaydın bu bağın cümle evrâkın hazân etdin

Aliyyü'l-Mutaza'nın nûr-i ayni kana müstağrak
Belâlar tîrine ol demde uşşâkı nişân etdin

Nisâlar seyyidi Zehrâ'yı giryân eyleyüp nâlân
Adû-yı Ehl-i Beyt'in cümlesini şâdumân etdin

Acep mi didelerden yaş yerine kan revân olsa
Resûlün bûse-gâhından nice kanlar revân etdin

Nice mazlumların leb-teşne başın kat edüp tenden
Cidâlar üzre nâ-hâk bir pelide armağan etdin

Urulmuş Ehl-i Beyt'in sinesine dâğ dâğ üzre
O dâğın şemmesin Aydî derûnunda nihân etdin

(Ö. Asım Aksoy-Ş. S. Yener-A. N. Ünler, *Aydî Divanı*, Gaziantep 1937, s. 96)

Mersiye

Vakt-i mâtemdir bu mâh ey zümre-i vâlâ Hüseyin
Çün şehîd oldu bu ayda ol kad-i bâlâ Hüseyin

İçdiler câm-ı şehâdet bir bir evlâd-ı Alî
Saff-ı a'dâ içre tenhâ kalmadı illâ Hüseyin

Kerbelâ'da saçdı kanın bir bölük güm-râh-ı dîn
Bilmediler kadrini ey rütbe-i â'lâ Hüseyin

Âlemin fahri Muhammed Mustafâ bu mâteme
Girye kıldı dökdü gözden lü'lü'ü lâlâ Hüseyin

Hem Aliyyü'l-Murtazâ ol reh-nümâ-yı ehl-i aşk
Eşkbâr oldu bu mâtemden kılup nâlâ Hüseyin

Kurretü'l-ayn-i Nebî yani nisâlar seyyidi
Fatıma tekrâr eder kim âh ü vâveylâ Hüseyin

Rûz u şeb feryâd ederse Aydî'yi aybeylemen
İns ü cin hayli melâik zâr eder hâlâ Hüseyin

(Ö. Asım Aksoy-Ş. S. Yener-A. N. Ünler, *Aydî Divanı*, Gaziantep 1937, s. 121-122)

SEYRÂNÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1866)

Everek'te (Develi) doğan şairin asıl adı Mehmed'dir. Babası, Develi'nin Uruza mahallesi camii imamı Cafer Efendi'dir. İki yıl medrese eğitimi gören şair, Abdülmecid döneminde (1839-61) İstanbul'a gelir. Döneminin devlet adamlarını hicvetmesi nedeniyle İstanbul'da tutunamaz, tekrar memleketine döner.

Hece vezniyle yazdığı şiirlerde daha başarılıdır. Nakşi tarikatına müntesip olduğu söylenmekte ise de, Bektaşî tarikatıyla ilişkisi daha kuvvetlidir. Şiirleri basılmıştır.

Âh Yezîd'in ruhuna eylerdim amma la'neti
Olmasa isyânına gâlib Rahîm'in rahmeti

Gam ile yoğrulduğunda şüphe yokdur âlemin
Zulm ü deşt-i Kerbelâ'dan al haber duy zahmeti

Lahm-i cism-i Murtazâ'yı kendi lahm-i cismine
Fahr-i Âlem mâl edüp bildirdi şân u şöhreti

İnd-i Hak'da olmamak mümkün değil bir vech ile
Cevher-i sulb-i Aliyyü'l-Murtazâ'nın kıymeti

Şâh Hüseyin'in kanını fâni riyâset uğruna
Eyleyen etmiş telef senden selef al ibreti

Hakdan istimdâd edinmek gelmemiş mi kalbine
Yâ Hüseyin'in Hak'ka makbûl olmamış mı minneti

Bir tesellî bâbına muhtaçlığım var müşkülüm
Halleder bir lafz-ı manâ yok ne bilmem hikmeti

“Kul hüvallahü ahad” Ahmed Muhammed lafzının
Etdi manası bile Seyrânî'ye emniyeti

(Ahmed Hazim, *Sânihât-ı Seyrânî*, Matbaa-i Milli, İstanbul
1340, s. 52-53)

ZAHMÎ

(Doğ. ? —Ölm. 1866)

Asıl adı Ahmed'dir. Çankırlı Yüzbaşı Kadir Ağa'nın oğludur. İlk eğitimini ve hıfzını Kastamonu'da ikmal etti. Çankırı'ya geldi, Yüklüköylü Hacı Ali Efendi'den medrese dersleri görerek icazet aldı. Genç yaşta vefat etti. Hece ve aruz vezniyle şiirler yazdı. Şiirleri basılmıştır.

1.

Dilâ tecdîd-i mâtem et bugün mâh-ı Muharrem'dir
Melaik ins ile cinni bu gün hep ehl-i mâtemdir
Velâyet şâhının yahu şehîd olduğu bu demdir
Adüvvü ekberim ancak benim bir iki âdemdir

Birisi Şimr-i Zü'l-Cevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâima la'net demek mü'mine elzemdir

Kopardı fitneyi Mervan Yezîd ile edüp sohbet
Hüseyn'i Kûfe'den Şam'a dururken etdiler da'vet
Ubeydullah erişdi Kerbelâ'ya etdi cem'iyet
O dem emr-i kabiha eyleyen ikdâm ile sür'at

Birisi Şimr-i Zü'l-Cevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâima la'net demek mü'mine elzemdir

Muharrem mâhının cum'a gününde kopdu bu hengâm
Namaza sa'y ederken ol cenâb-ı Hazret-i İmam
Şehîd edüb o şâhı ah Yezîdler ettiler bayram
Ali'nin katline gayret Hüsey'n'e eyleyen idâm

Birisi Şimr-i Zü'l-Cevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâima la'net demek mü'mine elzemdir

Behey zâlim o şân-ı dîn değil mi hürmete lâyık
Bu fi'l ile behey mel'ûn değilsin rahmete lâyık
Susuzlukla o ma'sûmu sen ettin mihnete lâyık
Gürûh-ı kavm-i bâtıldan olanlar la'nete lâyık

Birisi Şimr-i Zü'l-Cevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâima la'net demek mü'mine elzemdir

Buna razı değil billâh habîbin Mustafâ yâ Rab
Huzurunda eder da'va Aliyyü'l-Murtazâ yâ Râb
Bu Zahmî'nin yine derdi çoğaltdı mâcerâ yâ Râb
Sana ma'lûm durur ancak o şahs-ı bî-vefâ yâ Rab

Birisi Şimr-i Zü'l-Cevşen birisi İbn-i Mülcem'dir
Bulara dâima la'net demek mü'mine elzemdir

(Ahmet Talat Onay, *Çankırı Şairleri*, Çankırı 1932, c. II, s. 174-175)

2.

Âh kamer devri olup geldi Muharrem mâhu
Sen de gel mü'min isen et bugün âh u vâhu
Hiç fikr etmediler sonra huzurullâhu
Görmedi dide-i bed nûr-ı Resûlullâh'ı

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

Şah Hasan ile Hüsey'n ol iki dâne er idi
Mûciz-i şakk-ı kamer sırrına hem mazhar idi

Mâderi bint-i Muhammed pederi Hayder idi
Bûsegâh-ı nazarı Hazret-i Peygamber idi

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

İbn-i Muaviye ezel vakti saâdetde iken
Kurdular bu düzeni ceddi hilâfetde iken
İşte bu kavm-i Yezîd da'vî-i ümmetde iken
Kerbelâ Şâhu Hüseyin Hak'ka ibâdetde iken

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

Bir içim suya bedel içdi bekâ kevserini
Susuz âlûde-i hâk etdi o şâhın serini
Boyadı kana nübüvvet bağının güllerini
Şimr-i mel'un çekip ol demde hemân hançerini

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

Kerbelâ'da olıcak vak'a-i resm-i melâl
Titredi arş-ı azîm raksa gelip zîr-i cibâl
Dâr-ı Firdevs'de âh etdi Resûl-i müteâl
Kendi vâriyla vücût etmiş iken izz ü celâl

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

Zahmî sinem gibi bu didelerim pür hündür
Bende-i Âl-i Abâ cümlesi hep mahzündür
İki âlemde bu günler bana hep o gündür
Kim tevellâ vü teberrâda bu bir kanundur

Âh şehîd etdi Yezîd nesl-i mutahhar şâhu
La'net-i Hak ebedî oldu ana vallâhi

(Ahmet Talat Onay, *Çankırı Şairleri*, Çankırı 1932, c.II, s.178-179)

LESKOFÇALI GÂLİP

(Doğ. 1829-1930—Ölm. 12 Aralık 1867)

Leskofça'da doğdu. Eğitimini tamamladıktan sonra Divan katipliklerinde bulundu. Rumeli'de ve Anadolu'da görevler üstlendi. Genç yaşında vefat etti.

Ey ki hicrinle zaman eyyâm-ı mâtemdir bana
Her hayâlin dilde bir mâh-ı Muharrem'dir bana

Ben fedâ-yı Kerbelâ-yı aşkınım rûz-ı ezel
Dil-şehîdân-ı muhabbet cümle hem-demdir bana

Mest-i bezm-i hicr-i yârim çâşnî-senc-i memât
Her habâb-ı câm-ı mey bir sâgar-ı semdir bana

Gösterir her zerresi mihr-i hüviyyetten nişân
Âlem-i fakr u fenâ bir başka âlemdir bana

Görmedim derd-i fenâdan arş u ferşinde neşât
Âlem-i imkân serâpâ âlem-i gamdır bana

Öyle hayrânım ki Gâlib şimdi derd-i aşk ile
Matlabım da bilmezim bir sırr-ı mübhemdir bana

(Galib, *Leskofçalı Galib Bey Divanı*, İstanbul 1335, s. 61-62)

LEBÎB

(Doğ. 1785—Ölm. 1867)

Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Tophane Ruznamçesi Mustafa Efendi'nin oğludur. Eğitimin tamamladıktan sonra vefat eden babasının görevini üstlendi. 13 yıl bu hizmeti sürdürdü. Arnavutluk ve Bosna taraflarında memuriyette bulundu. Halep ve Manastır Defterdarlığı yaptı. Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye azalığı, Takvîm-i Vekayi ve Mabaa-i Âmire Nazırlığı görevlerinde bulundu. İstanbul'da vefat etti. Mersiyeleri basılmıştır.

Mersiye

Açılsun gülleri bâğ-ı bahâr-ı mâtem-ârânın
Görünsün lâle-i dâğ-ı dili erbâb-ı sevdânın
Yine mâtem-serâlansun cihâtı dâr-ı dünyânın
İrişsün arşa dek nâlişleri uşşâk-ı şeydânın
Dökülsün rîzelensün mihr ü mâhı çarh-ı minânın
Yıkılsun tâk-ı eyvânı sipihr-i kîne fersânın
Çözülsün târ-ı bendi târumâr olsun süreyyânın
Bulansun dem-be-dem kana sirişki çeşm-i giryânın
Kaçırsun keyfini endişeler sermest-i sahbânın
Muharrem'dir anılsun mâcerası pûr-i Zehrâ'nun

Bu demlerdir o demler Kerbelâ deryâ-yı hûn oldu
Dü âlem şehriyâri hâke düşdü ser-nigûn oldu

O nasb-ı ayn-i ümmet nûr-i çeşm-i Haydar u Zehrâ
O mihr-i burc-i rif'at sâye-bahş âlem-i dünya
Odur bahr-i hikmet gevher-i yektâ-yi bî-hemtâ
O şeh-zâd-i Nübüvvet nâzenîn-i Hazret-i Mevlâ
O gül-nahl-i saâdet serv-i kâmet gonca-i zîbâ
O ser-tâc-ı fütüvvet pâdişâh-ı mülk-i istiğnâ
O bedr-i tâb-ı ismet reşk-i mihr-i âlem-i bâlâ
O mir'ât-ı kerâmet sîne sâf sûret-i ma'nâ
Melâz-i dîn ü millet kahramân-ı arsa-i ukbâ
Hüseyn bin Ali âlî-şiyem mihr ü kamer-i sîmâ

Revâ-yı Hak mıdır hâk-i siyâh içre ola galtân
Bunu lâyıq görür mü zerre imânı olan insân

O bir güldür ki âğûş-ı Resûlullâh gül-zârı
O bir dürdür ki künc-i ismet olmuşdur güher-dârı
O bir şehdir ki tahte'l-emr ider nüh çarh-ı devvârı
Mesîhe bir bakarsa eyler ihyâ çeşm-i bî-mârı
Nasıl şehdir o şeh hubb-i Muhammed'dir vefâdârı
Güzide meşrebi âlem-pesend etvâr u kirdârı
Kerâmet cümle etvârı sûtûde yekser âsârı
Nasıl vasf eyleyem bilmem şaşurdum bunda güftârı
Şehid etdi zemîn-i Kerbelâ'da ol kerem-kârı
Cihânın şahs-ı murdârı dü âlem merd-i bî-ârı

Bu günlerde o mazlûma neler etdi neler a'dâ
Bu demlerde neler oldu neler ey âşık-ı şeydâ

Bu esnâda yıkılsun ehl-i derdin kalb-i vîrânı
Getürsün gönlüne âh eyleyüp şâh-ı şehîdânı
Akıtsun çeşm-i hasret yeniden eşk-i firâvânı
Resîde eylesün şeb-i tâ-seher ayyûka efgânı
O derd-i firkatin feryâd olur olursa dermânı
Neden oldu bu hâl-i gam-fezâyâ ol şeh-i erzânı
Semûm-i fitneden lâyıq mı solmak verd-i handânı
Sezâ mıydı küsûfa koymak ol mihr-i dirahşânı
Ne etmişdi Yezîd-i bî-hayâyâ ol kerem-kâni
O demlerde Hüseyn'in yoğ iken âlemde akrânı

Yezîd-i fâcir ü zâlim o hîz-i mel'anet girdâr
O şâha kıydı küfrân-ı niamlık eyleyüp ızhâr

Felek ehl-i velâye mâtemi pek râyegân etdi
Bu günlerde adû-yi hânedânı kâm-rân etdi
O nûr-i çeşm ü cân cümle âfâkı nihân etdi
Yezîd-i hâin ü mel'ûnu bunda şâd-mân etdi
Aceb kâr etdi yekser âlemi mâtemistân etdi
Kulûba pek dokundu ehl-i aşkı nâ-tüvân etdi
Zühalden huy mu kapdı Kerbelâ' da ber-kırân etdi
Muhıbb-i hânedânın hâlini gâyet yamân etdi
Fırat-âsâ sirişk-i çeşm-i uşşâkı revân etdi
Vefâsız çarh-ı gerdûn olduğun el-hak beyân etdi

O nev-res teşne-leb teşrîf etdi bezm-i hûrâyı
Görür sâkî-i kevser rûz-i mahşerde bu da'vâyı

Bugünlerde adû-yı Âl-i Ahmed kâm-ver oldu
Cihanda misli sebkât etmemiş bir şûr u şer oldu
O demlerden beri geldi müselsel bir keder oldu
Adû şeytâna uydu mazhar-ı fevz ü zafer oldu
Acâyib haldir erbâb-ı gayret gûr ü ger oldu
Tegafül etdi halk Âl-i Nebî'ye bak neler oldu
Gönüllerde onulmaz zahm açıldı bir eser oldu
Bu derd ü gam düşüp âfâka gittikçe beter oldu
Bir âteş düşdü erbâb-ı kulûbe şu'le-ver oldu
Tutuşdu sîneler sabr ü tahammül derbeder oldu

Bu sözde tâ-be-mahşer sâbitim etmişim isrâr
Yezîd-i fâcire dâim adâvet eylerim ızhâr

Niçün bir katre suya teşne-leb gitdi o meh-peyker
Susuzlukdan niçün pejmürde oldu öyle bir gül-ter
Acebdir duymamış bu hali yohsa çeşme-i kevser
Akub yüzler sürerdi pây-gâhında anın yer yer
Cihânı gark-ı rahmet eylemişken ceddî ser-tâ-ser
Neden hasret çeker âb-ı Fırât'a öyle bir server

Ne sengin dil-i vefâsız zâlim imiş düşmen-i ebter
Bu rütbe teşnelikle Kerbelâ' da eyledi yekser
O âlî hazreti evlâdını etbâ'ını muğber
Dehenler lâl olup bunda şaşar hayretlenüp diller

Resûl-i Kibriyânın İbn-i binti mâh-ı sîmâsı
Olup nâlân ü haste şâdümân olmuşdur a'dâsı

Bugünlerde şehîd oldu o şâh-ı mes'adet-vâye
Bugünlerde zemîne ser-nigûn oldu o meh sâye
Bu esnâda erişdi çeşm-i zahm ol mihr-i vâlâya
Bu dem yâd el dokundu gonca-i nahl-i dil-ârâyâ
Acâyip dehşet ü hayret bıraktı çarh-ı dünyâyâ
Gönüller düşdü sevdâyâ akıllar gitdi yağmaya
Muharrem eyleyüp tecdîd derdi pîr ü bernâyê
Yeniden geldi sersemlik yine uşşâk-ı şeydâyâ
Nasıl etdi felek bilmem tahammül bu temâşâyâ
Nice tâkat getürdi böyle hâl-i dehşet-ârâyâ

Adûnun seng-i hârâ mı aceb kalb-i siyeh-kârı
Terahhum etmeyip nâlân etdi ol kerem-kârı

Bugün aşr-i Muharrem'dir gönüller dâğ-dâr olsun
Fiğânım dutsun âfâkı şuûrum târ-mâr olsun
Derûn-i sîneden râz-ı nihânım âşîkâr olsun
Hüseyn'in bendesinden olduğum şöhret-şîâr olsun
Hadeng-i âh yol bulsun da dilde ber-güzâr olsun
Vâlâ-yı Âl-i Ahmed'den derûnum vâye-dâr olsun
Muhabbet hânümânı cân ü dilde ber-karâr olsun
İlâhî düşmen-i Âl-i Muhammed hor u zâr olsun
Yere batsun gebersin nâ-bekâm ü hâk-sâr olsun
Kesilsün nesl ü ırkı günde nâ-pâydar olsun

Benim cân ü dilim peyveste-i nâr-ı muhabbetdir
Hüseyn-i Kerbelâ'ya kulluğum devlet-i saâdetdir

Lebîb aldıkça yâda ol şeh-i hûbân-ı zî-şânı
Aceb taşdı döküldü dildeki esrâr-ı pinhânı

Sezâ eşk-i tehassür etse ecri kâr-ı tûfânı
Bitürdü her sene idrâk etdikçe bu âvânı
Dem-â-dem sîned e gül-gonca-i dâğ-ı firâvânı
Bugünlerde o dil-zâra sükûtun yokdur imkânı
Yezîd'e la'net eyler artırdub âh-ı firâvânı
Nesin aldıydı ol hâin harîfin cânımın cânı
Kıyâk zâlim düşürdü hâk ü hûna öyle sultânı
Aceb câhil imiş dünyâyâ satdı dîn ü îmânı

Muhibb-i Âl-i evlâdım Hüseyin'e bendeyim bende
Olardan dâr idüb yâ Rab benden itme şermende

(Lebîb, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 4-6)

Mersiye-i Kurretü'l-Ayni'n-Nebî vü Nûr-i Çeşmân-i Zehrâ vü Ali Radıyallahü Anhü

Yine mi geldi meh-i mâtem eşkeste dilân
Yine mi eyledi tecdîd-i velâ devr-i zaman

Yine mi şu'le olup meş'ale-i âh-ı derûn
Yeni mi etdi gönül hânelerini sûzân

Yine mi kopdu kıyâmetleri ehl-i derdin
Yine mi mahşere döndürdü cihânı efgân

Yine mi lücce-i deryâ-yı esef etdi hurûş
Yine mi eyledi emvâc-ı muhît-i tuğyân

Yine mi eyledi ihtâr o dem-i ma'hûdı
Nâliş-i gerdiş-i dolab-ı sipihr ü devrân

Yine mi tâzeledi zahm-ı derûnu mâtem
Yine mi oldu ciğer kanları gözden rizân

Yine mi geldi o hengâm ki şeh-zâdelere
Kıydı rahm eylemeyip ceşş-i sefih ü nâdân

Yine mi geldi o demler ki o mahdûm-ı güzîn
Nûş-ı şehdâb-ı şehâdet ile oldu reyyân

Yine mi geldi o demler ki cihan lerzelenip
İhtizaz eyleye ol hâlete arş-ı rahman

Bu o demler mi değil hâk-i siyeh-fâma düşüp
Bu kara günde kûsûf etdi o mihr-i tâbân

Bâd-ı mesmûm ataş koydu sehâb-ı gadre
Nâ-bedid oldu bu âlemden o mâh-ı rahşân

Sâkî-i Kevser'in evlâdını bu günlerde
Hasret etdi bir içim suya gürûh-ı hazelân

Akl u imânı olan ağlayıp âh etmez mi
Kerbelâ vak'ası der-hâtır olunca her ân

Nedir ol hâl ki hayret verir ehl-i hoşâ
Nedir ol mâ'reke-i müdhişe-i şûristân

Ne cesaret ne sefâhet o Yezîd'in tavrı
Nedir ol nâ-halefin etdiği zulm ü udvân

Nesin almışdı Yezîd'in o mualla elkâb
Ne zarar eyledi hâin menişe o sultân

Şuç mudur yohsa anın ceddi Peyamber idiği
Ya Ali-zâdelik ol şâha kabâhat mi hemân

Mâderi biz'a-i Ahmed idiğinden mi aceb
Bu kadar zulme sezâ gördüler ehl-i tuğyân

Ah lâyık mı idi öyle güzîde gevher
Hâk ü hûnun arasında düşüp olsun galtan

Bu sezâ mı ki anın gibi şeh-i mülk-i şeref
Kerbelâ'da ola gam-dîde-i zulm-i dînân

Buna feryâd olunmaz mı olup pejmürde
Has ü hârın ola pâ-mâli o verd-i hânedân

Ola dil-hûn-ı sitem Âl-i Muhammed ne demek
Ola dil-şâd u be-kâm Al-i Sahif-i Mervân

Âh sad âh nedir ey felek-i süfle-nevâz
Garazın etmeden erbâb-ı kemâli giryân

Taht u baht ile be-kâm ola Yezîd-i fâcir
Laht laht ola ciğer-kûşe-i şâh-ı Merdân

Sîneler çâk olacak yer mi değıldir burası
Böyle bir gussalı kışsa işidildi mi amân

Şâhdan eylese deryûze keza ayb olmaz
Ben de böyle diyerek yalvarırım an-be-ân

Yâ Hüseyñ bin Ali ey şeh-i iklim-i kerem
Nigeh-i lutfun ile eyle Lebîb'î şâdân

Hâk-i pâyında dahîlem beni kurtar ki sözün
Geçer elbette senin ceddine bî-rîb ü gümân

(Lebîb, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 3-4)

Yâ Hüseyñ

Ey bihîn-i keremâ yâ Hüseyñ
Ey muîn ü duaîâ yâ Hüseyñ

Taht-gâh etdi sana âğûşun
Bir şeh-i her dü serâ yâ Hüseyñ

Ey ciğer pâre-i Zehrâ-yı Betûl
Nuhbe-i Âl-i Abâ yâ Hüseyñ

Gonca-i gülbin-i bâğ-ı Nebevî
Gül-i gülzâr-ı vefâ yâ Hüseyin

Kerbelâ ma'rekesinden bahse
İderim şerm ü hayâ yâ Hüseyin

Neden icâb ediyor a'dânın
Böyle bed kasdı sana yâ Hüseyin

Sana lâyük mıdır insâf olsa
Bu kadar cevr ü cefâ yâ Hüseyin

Ne kıyak zâlim imişler el-hak
O gürûh-i süfehâ yâ Hüseyin

Nîçün olmadı o demde vîrân
Tâk-ı gerdûn acebâ yâ Hüseyin

Mâtemin yâd ederek haşre kadar
Ağlasun arz u semâ yâ Hüseyin

Derd-i isyânıma her dem ederim
Senden ümîd-i devâ yâ Hüseyin

Kerem eylersin efendim elbet
Her ne olursa recâ yâ Hüseyin

Farzdır mersiye-gûluk etmek
Her Muharrem'de bana yâ Hüseyin

(Lebib, *Mersiye-i Cenab-ı Hüseyin bin Murtaza Der-Sûret-i Be-yân-ı Vukûât-ı Kerbelâ*, İstanbul 1279, s. 4)

TÜRÂBÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1868)

Bulgaristan sınırı içinde kalan Yanbolu'da doğdu. Melami piri Seyyid Muhammed Nurü'l-Arabî'ye intisap etti. Merdivenköy Bektaşî Dergahı şeyhi Halil Revnaki Baba'dan mücerredlik ikrarı aldı. Revnaki Baba'nın ölümüyle bu dergaha postnişin oldu. Hasan Hüsnü Dede-baba'dan (ö. 1849) sonra Kırşehir Hacı Bektaş Dergahına intihap (seçim) yoluyla atandı. Bu görevini 19 yıl sürdürdü. Hacı Bektaş Dergahı'nda vefat etti. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Hazret-i İmâm Hüseyin

Ey şeh-i dürr-i velâyet yâ Hüseyin İbn-i Ali
Kurretü'l-ayn-i risâlet yâ Hüseyin İbn-i Ali

Cedd-i pâkin Hazret-i Sultan-ı kevineyn-i Resûl
Mâderin Zehra ne hâcet yâ Hüseyin İbn-i Ali

Sensin ol gevher-i dür-dânededen lemeân eden
Matla-ı şems-i saâdet yâ Hüseyin İbn-i Ali

Mahzen-i sırr-ı ulûm bâtın-ı ilm-i ledün
Sende derc oldu nihayet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Bilmediler mi sana bahş olduğun Süfyaniler
Hâtem-i mihr ü imâmet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Zümre-i Mervân-ı hâriç kadrini fehm etmeyüb
Kıldılar buğz-ı adâvet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Kûfiyân-ı bi-vefâlar senden ûlâ ikrar edip
Çıkdılar âhir hıyânet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

La'net-i Hak Şimr-i Mervân-ı Yezid'e sad-hezâr
Virdim olsun tâ kıyamet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Kat'-ı ser itmekliğe ikdâm-ı tertib etdiler
Bu ne bi-hûde hacâlet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Bilmezim âyâ ki ferdâ kimden ol zâlimlere
Rûz-ı mahşerde şefâat yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Âh nidem hikmet yedinden âkıbet nûş eyledin
Şerbet-i câm-ı şehâdet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Devr-i Âdemden menend-i Kerbelâ hengâmesi
Yâ kime oldu bu hâlet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Kûy-ı karindir muradım hûb cemâlin isterim
İştıyâkımdır be-gâyet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Bâb-ı rahminde nişnim dîde-nigrânım meded
Dâmenin etmem ferağat yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Sergüzeştin vafına âciz Tûrâbi nâ-tüvân
Eyledim hatm-i hikâyet yâ Hüseyñ İbn-i Ah

(Tûrâbî, *Divan-ı Tûrâbî*, İstanbul 1294, s. 96)

Mersiye-i Hazret-i İmam Hüseyin

Mâh-ı mâtem erdi âşıklar dil-i sûzânıma
Guş kıl seyreyle sen bu vakıa seyranına
Sergüzeşt-i macerâ-yı Kerbelâ meydanına
Ya nice rahm etmedin kim Ehl-i Beyt efgânına
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüseyin'in kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Bilmedin İbn-i Ali ceddi Muhammed Mustafa
Maderi bint-i Resul Fatıma Hayrûnnisa
Ya n'ola halin senin malum olur rûz-i ceza
N'eyledin nâ-yâb olan gevherleri sen bî-haya
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüseyin'in kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Âl-i evlâda hakaretlerle kıldın pür cefa
Katl edip naşüfte gül masumları âh bi-vefa
Dü cihanda rû siyahın derdine yokdur deva
Tir-i hançer ol mehin gerdanına gördün reva
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüseyin'in kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Bir içim su vermeyip Nil-i Fırat'ı kestiniz
Çar su pîrâmeninden her nebatı kestiniz
Teşte dillerle koyup candan hayatı kestiniz
Lanet-i Hak sizlere siz şöyle zatı kestiniz
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüseyin'in kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Böyle şedid bir musibet görmemiştir bu cihan
Ol zaman tacibe kaldı nüh felek devr-i zaman
Şimr-i mel'ûn kat-ı ser etdikde ol şah-ı ayan
Deşt-i hâmûn içre eyvâh hûnunu etdi revan
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüseyin'in kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Nice kasd eyler görüp eya anın didârını
Hiç tefekkür etmediler âhîret pazarını
Hadî-i cebbar önünde gör yarın mikdârını
La'l-gûn etdin İmam'ın çehre-i ruhsarını
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüsey'nin kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

Ey Turâbî mü'min-i sadık olan giysün siyâh
Dâima rûz-i Muharrem eylesin âh ile vâh
Ağlasın etsin melek gökte sitâre şems ü mâh
Zulm-i eفزûn etdiler Âl-i Resûl'e bî-günâh
Ey Yezid-i dûn-hâr girdin Hüsey'nin kanına
Sad-hezaran la'net olsun sad-hezaran canına

(Türâbî, Divan-ı Türâbî, İstanbul 1294, s. 106-107)

FERDÎ

(Doğ. ?—Ölm ?)

Kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Şiirlerinden, iyi bir eğitim gördüğü, Kartal Mârifî Âsitânesi'nin ikinci şeyhi Ali Sabit Efendi'nin (öl. 1863) halifesi olduğu, Kuşadası'nda bir tekke açtığı ve bu tekkede postnişinlik yaptığı bilinmektedir. Kartal Âsitânesi'nin kurucusu Şeyh Mehmed Mârifî'nin vefatıyla ilgili yazdığı şiir 1270/1853-54 yılını vermektedir. Elde edilen bu bilgiler ışığında şairin 19. yüzyılda yaşadığını söyleyebiliriz.

Âl-i Evlâd-ı Muhammed Mustafâ'sın yâ Hüseyin
Nûr-ı rahmet Mustafâ vü Murtazâ'sın yâ Hüseyin

“Nûrun min nûrin” buyurdu Fahr-i Âlem şânına
Kurretü'l-ayn-ı Habîb-i Kibriyâ'sın ya Hüseyin

Bende-i râh-ı hakîkat cân fedâ eyler sana
Bağrı başı Fâtıma hayrû'n-nisâsın yâ Hüseyin

Çünkü nûr-i dîdeler menkûş-i arş-ı a'zamın
Hem ahî Şâh-ı Hasanü'l-Müctebâ'sın yâ Hüseyin

On iki makam içinde on iki erkân-ı pîr
Hak tarîk-ı nâzenîne reh-nümâsın yâ Hüseyin

On iki çerâğ-ı ekber on iki mâh-ı münîr
Cedd-i pâk-ı Hazret-i Zeynel-Abâsın yâ Hüseyin

On ikidir subh u şâmun sâati kılсан nazar
Dost Muhammed Bâkirî mihr-i vefâsın yâ Hüseyin

Nice âsâr-ı kemâlin eyledi andan zuhûr
Cafer-i Sâdık'la sıdk-ı evliyâsın yâ Hüseyin

Âşık-ı sâdıklara lutf-i sehâsın sen hemîn
Musâ-i Kâzım ile afv ü atâsın yâ Hüseyin

On iki burc üzre devr eyler dem-â-dem nüh felek
Zâhiren hem bâtinen Alî Rızâ'sın yâ Hüseyin

Sulb-i pâkindir Muhammedü't-Takî ve hem Nakî
Hem Hasanü'l-Askerî Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyin

Mehdî-i sâhip zamanı bildi mürşidin bilen
Kim ki bildi buldı sende Hak rızâsın yâ Hüseyin

Çâre-i ma'sûm-i pâkin bâğ-ı hüsnün gülleri
Bakmaya şükûfe-i bûy-i safâsın yâ Hüseyin

Ferdî-i âşüfte medh itmekde âcizdir seni
Nûr-i zâtın Hakkıçün afv ü hatâsın yâ Hüseyin

(Atabey Kılıç, "Marifi Tarikatı Şeyhi Ferdi Baba ve Aruzla Yazılmış Şiirleri", *İlmî Araştırmalar*, İstanbul 2001, Sy. 12, s. 131-132)

OSMAN NEVRES

(Doğ. ?—Ölm. 1876)

Sakız adasında doğmuştur. Aslen Rum'dur. Süleyman Efendi tarafından eğitilir, Bağdat Valisi Ali Rıza Paşa'ya takdim edilir. Uzun müddet Ali Rıza Paşa'nın katipliğini yapar. Paşa'nın ölümünden sonra Abdülkerim Nadir Paşa'nın hizmetine girer. Son görevi Zaptiya Nezareti Mektupçuluğu'dur. Karacaahmet Mezarlığı'na defnedilen şairin *Divanı* ve *Mersiye'si* basılmıştır.

Mersiye

Demidir ey dil alayım destime levh-i kalemi
Şûr-i mâtem ile tecdîd ideyim köhne gamı
Tiğ-ı hâmemle sipihrin çiğerin yâreleyüp
Bende icrâ edeyim kaide-i Muhteşemi
Derd ile vây Hüseyin'im deyû feryâd ideyim
Yakayım âteş-i hasretle kulûb-i ümemi
Sînemi yandırayım âteş-i sûzânım ile
Dağlayup şu'le-i şî'rimle dil-i pür-elemi
Bir bir ardınca gelür hâdise-i devr-i zamân
Eksik olmaz feleğin âleme zulm ü sitemi
Ben de çarha çıkarup nâlelerim yandırayım
Âh-ı pey-der-pey ile hâdise-i dem-be-demi

Gitdi feryâd iderek hasret ile mevsim-i ayş
Ağla ey dîde ki kân ağlamanın geldi demi

Bu Muharrem mehidir mâtem ü şîven demidir
Âh idüp derd ile kan ağlamanın mevsimidir

İşte bu mâh-ı Muharrem'de Hüseyin oldu şehîd
Her ne kim perdede mahfi idi hep oldu bedîd
Gark olup halk-ı cihân cümle siyeh câmelere
Girye-i mâtem ile dîdeleri oldu sefid
Eyleyüp zulm ile ol serveri ağuşte-i hûn
Layık-ı la'net ü kahr-ı ebedî oldu Yezîd
O dem az kaldı ki zîr ü zeber olsun âlem
Ki düşüp hâke boyandı kane ol nahl-i ümîd
Nîze üzre ser-i pür hûn-i Hüseyin'i göricek
Hayretinden baş açık dağlara çıkdı hurşîd
Neve-i Ahmed-i Muhtâr'ı şehîd eylediler
Netdiler Âl-i Resûl'e görün ol kavm-i anîd
Açdılar bâb-ı gam u mâtemi halkın yüzüne
Urdılar fazl-ı der-i merhamet ü afva kilîd

Zulm ile sîne-i pür-nûrunu çâk eylediler
Sidre-i rahmeti üftâde-i hâk eylediler

Âh kim zulm ile ağuşte-i hûn oldu Hüseyin
İlm-i rahmet iken hâke nigûn oldu Hüseyin
Mevkîf-ı hâil-i teslimde merdâne durup
Kuvvet-i pençe-i takdîre zebûn oldu Hüseyin
Kat' idüp gerden-i gerdûndan emel zincirin
Halka sermaye-i sevdâ vü cünûn oldu Hüseyin
Mest olup câm-ı şehâdetle vefâ zümresine
Bâ'is-i rîş-i dil ü dâğ-ı derûn oldu Hüseyin
Nakşını dîde-i merdümnden idüp mahv-ı vedâ'
Sebeb-i cûşîş-i enhâr-ı uyûn oldu Hüseyin
Gün gibi şû'le-ver-i bezm-i zuhûr olmuş iken
Mey-i takdîr ile medhûş-i bütûn oldu Hüseyin
Kerbelâ hadise-gâhında düşüp teşne-ciğer
Hayme-i mâtem-i eflâke sûtûn oldu Hüseyin

Biz dahî ey dil-i mâtem-zede âh eyleyelim
Âhımız dûdı ile çarhı siyâh eyleyelim

Kâş ol dem feleğin kasrı harâb olsa idi
Dil-i halk âteş-i hasretle kebâb olsa idi
Yıkılup lâne-i bülbül kuruyup gülşen-i dehr
Mesken-i hâr ü has ü bûm u gurâb olsa idi
Sarsar-ı kahr ile tufân-ı ecel mevce gelüp
Keşf-i ömr-i cihân garka-i âb olsa idi
Kaplayup ebr-i gazab her tarafın dünyânın
Şems-i ümîd-i felek zîr-i sehâb olsa idi
Çalkanup zelzele-i mahşer ile arz u semâ
Ümem-i rûy-i zemîm cümle türâb olsa idi
Felek-i hâdiseden sâikalar nâzil olup
Ser-i âb-ı emel-i halk serâb olsa idi
Gaybdan âlemi tufân-ı kıyâmet bürüyüp
Künbed-i heft-i felek anda habâb olsa idi

Ermeyeydi veled-i Fâtma'ya tek bu sitem
Olmayaydı ciğer-i halk kebâb-ı mâtem

Bu mürüvvet mi ki ehl-i harem-i hayr-i beşer
Bî-sebeb-i ma'rekede teşne-ciğer cân vereler
Kangı bî-merhamet eyler bu kadar zulmü kabûl
Kim eder cevr ü cefâ Âl-i Resûl'e bu kadar
Hânedân-ı Nebevî teşne-leb-i üftâde-i hâk
Nice çarh olmadı ol hâli görüp zîr ü zeber
Nâle-i vâ atşa vâ ebetâ vâ ümmâ
Saçdı eflâke çıkup har-ı geh-i hurşide şerer
Bir taraf na're-i a'dâ vü hücum-i düşmen
Bir taraf nâle-i ferzend ü fiğân-ı mâder
Mûy-kün mûye-kün ol ma'rekede ehl-i Hüseyin
Cümlesi huşk-zebân sûhte cân teşne-ciğer
Baş açık yalın ayak cümlesi a'dâya esîr
Sanki ol tâifenin başına kopdı mahşer

Karalar giydi o gün mâtem idüp çarh-ı felek
Âh idüp derd ile kân ağladılar cümle melek

Benden ol vâkı'a-i müdhişeyi etme suâl
Ki beyân eyleyemez vâkı'ını kilk-i makâl
Veled-i Haydar'ı ol Şimr olacak bî-imân
Zebh idüp kanı ile eyledi sahraları âl
Rast geldikçe ciğer-gâhı Hüsey'n'e peykan
Arşda dıtrer idi rûh-i Resûl-i müte'âl
Pâkdır zât-ı Hudâ böyle sıfatdan yohsa
Dâmen-i izzete kondu der idim gird-i melâl
Coştu tûfân-ı belâ çalkalanup mevc-i bihâr
Kopdu evtâd-ı zemin pârelenüp sulb-i cibâl
Şehribânû göricek cism-i Hüsey'n'i bî-ser
Nâvek-i düşmen ile her yanı gırbâl-misâl
Alup âgûşuna ol peyker-i hûn-i âludi
Dedi eyvâh Hüsey'n'im sana noldu ne bu hâl

Ne için hâke düşüp kana boyandın böyle
Nedir ey mûnis-i cân sende bu hâlet söyle

Söylemezsin niçün ey serv-i çemen-zâr-ı safâ
Sana noldu ciğerim yandı aman söyle bana
İşte hurşid doğup itdi cihân rûşen
Aç gözün hâbdan ey nergis-i gülzâr-ı vefâ
Bu mürüvvet mi ki sen zâde-i Haydar olasın
Pây-mâl-i sitem-i düşmen ola âl-i valâ
Dün bekâ meclisinin şem'-i şeb-i efrûzu iken
Bugün oldun mu takdir ile medhûş-i fenâ
Nefes-i âfet düşmen ile hâmuş oldu
Şem'-i dîdârın iken meclis-i imâna ziyâ
Her taraftan yürüyüp geldi sipâh-i düşmen
Kalk aman gayri uyan ey halef-i Şir ü Huda
Yazık oldu sana ey seyyid-i âl-i Hişâm
Nideyim çâre nedir böyle imiş hükm-i kazâ

Ömrüm oldukça hemân derd ile feryâd edeyim
Hâne-i âlem-i feryâd ile berbâd edelim

Sen nihâl-i çemenistan-ı dil-i Haydar iken
Kurre-i bâsire-i Hazret-i peygamber iken

Şem'-i halvet-gede-i hâne-i râz-ı melekût
Sadef-i ma'rifet-i lem-yezele gevher iken
Âlim ü ârif ü dâna vü emîn ü sâdık
Feyz-ı esmâ-i ilâhiyyeye hep mazhar iken
Dîde-i ruha ziyâ âyine-i kalbe cilâ
Beşere rehnuma-yı ve mülke rehber iken
Bağbân-ı ceberûta gül-i nev-hîz-i çemen
Pâdişâh-ı melekûta güher-i efser iken
Nüşa-i hikmet-i ilm ü amele şîrâze
Meclis-i vâsi-ı hilm ü kereme ziver iken
Hüsn-i ahlakla mülk-i edebe hüküm-revâ
Neseb-i pâk ile burc-ı şerefe ihtirâ iken

Beni bu derd ile encâmı bıraktın gitdin
Ciğerim âteş-i hasret ile yakdın gitdin

Çeşm-i giryânıma şimden-girû demdir hem-dem
Dil-i mâtem-zedeme derd ü elemdir mahrem
Bu musibet bu belâ âleme yüz göstereli
Gözümün yaşı gibi çıkdı gözümden âlem
Devr-i peymâne-i sûr olsa da sensiz görünür
Bana hicrânın ile halka-i dâm-ı mâtem
Umarım memleket-i sinemi senden sonra
Dem-be-dem eyleye pâ-mâl-i fenâ leşker-i gam
Ömr-i şîrinimi telh itsün ecel pârelesün
Bitsün emelim tîşe-i ferhâd-ı elem
Şu'le-i berk-i fenâ harmenim itsün berbâd
Mûy-i aşüfte gibi hatırım olsun der-hem
Neylerem kışver-i cân-sûz-ı vücûdu sensiz
Bana menzil ola şimden-girû sahrâ-yı adem

Nice bir âteş-i âhım ile yansun ciğerim
Eylesün mürdem-i gargâb-ı belâ çeşm-i terim

Bir taraftan dahi feryâd ile Zeyn-i Ibâd
Sarılup vâlidine itdi fiğân u feryâd
K'ey benim vâlidim ey seyyid-i Âl-i Hâşim
Ahter-i burc-ı hüda kutb-i medâr-ı irşâd

Nice âh eylemeyim derd ile kan ağlamayım
Ki erişdi bize a'dâ-yı Hudâ'dan bî-dâd
Zulm idüp sineni çâk eylediler hançer ile
Nice kıydı sana bilmem bu sipihr-i cellâd
Bu mürüvvet mi ki âl kana boyansun cismin
Âdemin kalbi dayanmaz buna olsa polâd
Hayf kim oldu esüp sarsar-ı kîn-i düşmen
Harmen-i silsile-i Âl-i Muhammed berbâd

Bu revâ mı ki pedersiz kalayım böyle yetim
Ne müsâhib ne muvâfık ne refik u ne nedim

Kâş kör olsa idi gözlerim ey mihr-i felek
Görmeseydim seni bu halde ey reşk-i melek
Kâş ol tîr benim pâreleseydi ciğerim
İrmeseydi bu ziyân ol beden-i nâzike tek
Sana a'dâ-yı Hudâ hayli sitem eylediler
Yazık oldu sana ey zât-ı Muhammed-meslek
Zât-ı pâkin gibi bir seyyid-nigû gühere
Gör ne bî-dâd ü ne zulm etdi adû-yı bed-reng
Umaram derd ü elem hançeri senden sonra
Ferahın nakşın ide safha-i sînemden hak
Beni hasret ile koydun bu fenâ dârında
Azm-i iklim-i bekâ eyledin Allah maak
Kime şimden gerû râz-ı güherin keşf ideyim
Yalnız bir sen idin gevher-i esrâra mahak

Sen de ey mâh bugün dîdeden oldun mehcûr
Giryeye-i mâtem ile çeşmimi etdin bî-nûr

Gör ne gelmiş başına Âl-i Abâ'nın Nevres
Neler etmiş gülüne bâğ-ı velânın Nevres
Ayb olunmaz bu musîbetlere kan ağlar ise
Haşre dek dîdesi erbâb-ı vefânın Nevres
Derd ü âh u gam u mâtem ile târik olsa
Yeri var âyinesi ehl-i safânın Nevres
Sabırdan gayrı ne tedbîr elimizden ne gelir
Nidelim böyle imiş hükmü Hudâ'nın Nevres

Nice bunca sitem ü zulmi görüp derdinden
Ser-nigûn olmadı eyvânı semânın Nevres
Kim ider tîr ile a'dâ-yı Hudâ'dan başka
Üstühvânını şikest öyle hümânın Nevres
Zulm ile zâde-i Zehrâ'yı şehîd itsünler
Hiç mümkün mü vukûu bu belânın Nevres

Bunu kim itdi ise rûhuna yüzbin nefrîn
İde Allah anı dûzahda müebbed âmîn

(Osman Nevres, *Divan-ı Osman Nevres*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1290, s. 6-10)

ZİYA PAŞA

(Doğ. 1829—Ölm. 17 Mayıs 1880)

İstanbul Kandilli’de doğdu. Kandilli’deki Mahalle Mektebi’ne ve Mekteb-i Ulûm-i Edebiyye’ye devam etti. 1845 yılında Vilayet Mektubi Kalemî göreviyle memurluğa başladı. Mustafa Reşid Paşa’nın tavassutuyla saraya alındı, Mabeyn-i Hümayun beşinci katiblik görevine atandı. Fransızca öğrendi. Encümen-i Şuarâ’ya katıldı. Kıbrıs, Amasya Mutasarrıflıklarında bulundu. Ömrünün birkaç yılını Avrupa’da geçirdi (1865-71). Adana valiliği yapmakta iken vefat etti. Şiirleri basılmıştır.

1. Mersiye

Gönüller dâğ-dâr olsun ki hengâm-ı Muharrem’dir
Muharrem ehl-i aşka mevsim-i endûh u mâtemdir

Hayâl et kim bugün gark-âb-ı hûn-ı gadr olan gerden
Ziyâ-yı çeşm-i ümmet bu segâh-ı Fahr-i Âlem’dir

Bürehne pâ vü ser Âl-i Nebî ser-keşte olmuşdu
Anınçün şimdi a’vân-ı Ümeyye şâd ü hurremdir

Budur bir vak’a-i mâtem-fezâ kim olmayan dil-sûz
Meğr İbn-i Ziyâd ü yâ Yezîd ü İbn-i Mülcem’dir

Kemîne bende Âl-i Abâ'yız kavm-i Süfyân'a
Dem-â-dem la'net etmek farzdır hem farz-ı akdemdir

Vücûdum rîze rîze etseler tığ-ı felâketle
Yine her rîzesinde hubb-i Ehl-i Beyt müdgamdır

Ziyâ sırr-ı tevellâ vü teberrâyı bilen ârif
Gehî bülbül gehî mânend-i pervâne-i ekbemdir

(Ziya Paşa, *Külliyât-ı Ziya Paşa*, İstanbul 1924, s. 23)

2. Mersiye

Ağlasun ol şâh-ı vefâyı seven
İnesün ol mihr-i hayâyı seven
Nâra yanar nûr-ı safâyı seven
Basmaz ayak bunda riyâyı seven

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

Aşr-ı Muharrem'dir olup bî-karâr
Ağlayalım inleyelim zâr ü zâr
Ağlamak ile ederiz iftihâr
Elde değildir bu zemân ihtiyâr

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

Ehl-i gamın sâhibi irfâniyuz
Âl-i Nebî çâkeri ihsâniyuz
Bâb-ı Ali bende-i fermâniyuz
Şâh-ı Hüseyin'in kulu kurbâniyuz

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven
Emr-i tevellâyadır îmânımız

Hükm-i teberrâya fedâ cânımız
Arşa çıkar nâle vü efgânımız
Ağlamadır şimdi bizim şânımız

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

Âl-i Nebî şânlarını yâd edüp
Hâl-i perîşânlarını yâd edüp
El-atş efgânlarını yâd edüp
Hâke düşen kanlarını yâd edüp

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

Nâlemiz ol şâh içündür bugün
Derd ü elem bizde bütündür bugün
Fırka-i a'dâya düğündür bugün
Hûn-ı Hüseyñ akdığđ gündür bugün

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

Seyl gibi çağla Ziyâ mâtem et
Sîneciğın dağla Ziyâ mâtem et
Karaları bağla Ziyâ mâtem et
Ağla Ziyâ ağla Ziyâ mâtem et

Mâtem eder Âl-i Abâ'yı seven
Sîne döğer bunda Hudâ'yı seven

(Ziya Paşa, *Külliyât-ı Ziya Paşa*, İstanbul 1924, s. 24-25)

MİSLÎ

(Doğ. ? —Ölm. ?)

Şair hakkında yeterli bilgimiz yoktur. İstanbulludur, asıl adı İsmail Hakkı'dır. Eğitim görmemiştir. Divanında bulunan 1870 kaydından hareketle 19. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır. Bir müddet Mısır'da bulunan şair, Mısır Mevlevihanesi şeyhi Azmi Efendi'nin dervişıdir. İstanbul'un Kasımpaşa semtindeki Sırrî Abdî Dede'nin yaptırdığı mevlevihanede ikamet etmiştir. Vefatı tarihi tespit edilememiştir.

Der Na't-i Kurretü'l-Ayn-ı Cenâb-ı İmâm Hüseyin

Âh âh gönlümde âteşden binasın yâ Hüseyin
Dide-i mâ pertev-endâz-ı ziyâsın yâ Hüseyin

Ol Şimr-i Mervân'a la'net sad-hezâr olsun müdâm
Teşne-leb çâk-i şehîd-i Kerbelâsın yâ Hüseyin

Âşıkân senden ümid eyler behişt-i kevseri
Sırr-ı Haydar cedd-i pâk-i Mustafa'sın yâ Hüseyin

Cânısın iki cihânın nur-i vâhidsin beli
Şâh-ı aşksın penc ü Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyin

Ân pelid-i hûk-i hırs nice sana tığ çekdi ki
Sen bu dінде reh-nümâ-yı pîş-vâsın yâ Hüseyin

Sâl-i nev basdı kadem artdı derunum yâresi
Mislî'nin dâru'l-emân ilticâsın yâ Hüseyin

(Mislî. Divân-ı Mislî, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi,
Türkçe Yazmalar, no. 318, vk. 4-5)

ABDULLAH SERMEST EFENDİ

(Doğ. 1819—Ölm. 1881)

Kilis'te doğdu. Soy itibarıyla Uygur Türklerinden ve Tomanbay aşiretindedir. Şairin dedesi, XVIII. yüzyılın ortalarında Kilis'e geldi ve yerleşti. Küçük yaşta babasını ve annesini kaybetti. Akcurun Camii müderrisi Hacı Hafız Efendi'nin eğitiminden geçti. Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'nın Kilis'i işgal ettiği günlerde (1831) zorla askere alındı. 12 yıl Mısır'da kaldı. Mekke'ye gitti (1846). Nakşibendi Müceddidî şeyhlerinden Muhammed Can'a intisap etti. 12 yıl sonra Kilis'e gelerek bir tekke açtı. Vefatına kadar bu tekkede irşad faaliyetini yürüttü. Halis, Sermest mahlaslarını kullandı. Divanı basılmıştır.

Gazel

Be hey zâlim tamân ol Ehl-i Beyt-i Mustafâ'nındır
Bu dürr ü gevher-i ayn-ı Aliyyü'l-Murtazâ'nındır

Didi ol cedd-i a'lâsı emânet Ehl-i Beyt'im hâ
Hıyânet yeri Şeytan'ın muhalled nâr mekânındır

Nasıl kıydın nübüvvette yanan şem'-i söyündürdün
Cihânı yıkdı zulmün la'netullâh kâr-ı şânındır

O dem devrân-ı bed-bahtın murâdını edâ itdin
Yere batsaydı devrânın dileseydi harâbındır

Felek bir katre âbın virmedin mazlûma zulm itdin
Revâ mı Ehl-i Beyt'e bu muhâlif rûzigârındır

Hikâyâtı duyan âşık olur Sermest düşer bî-hûş
O sermestlik bu bî-hûşluk muhibb-i hânedânındır

(Abdullah Şahin, *Kilisli Abdullah Sermest Tazebay Divanı*, Ankara 1999, s. 111)

Mersiye-i Muhammes-i Müzdevic

Her ayı kıldı Muharrem günü âşûrâyı
Vak'a-i Kerb-i Belâ-yı ciğeri Zehrâ'yı
Seyle virmez mi sanun memleket-i Kistrâyı
Göz yaşı hûn-i ciğer la'l kılub sahrâyı
Yâd idüp Fâtıma-yı Vâlide-i Kübrâyı

Kıldı bu hâdise efkâr u ukûli ber-bâd
Uymadı kevn-i fesâdına bunun gibi fesâd
Gebr ü Tersâ vü Yahûdî'den olurdu imdâd
Bilseleridi olacak böyle Âl-i Evlâd
Müslümânız diyerek böyle tutup gazâyı

Hetk-i nâmûs-ı beşer kıldı Yezîd'i ferşî
Ulvî süflî bulunan kevn-i vücûda karşı
Hânedân-ı Nebî kim nâmına kurdı turşî
Zulm ile âhir-i kâr yıkdı imâd-ı arşî
Çekdi mel'ûn-u ebed olmasına tuğrâyı

Ağladır haşre kadar mü'mini hayy u meyyiti
Mâtem-i Şâh-ı Şehîdân ile Ehl-i Beyt'i
Neydüğün eyledi hüzn ile civân ü yiğiti
Âh heyhât dedi vâh leallü-leyti
Görmeyeydim yıkılaydım böyle habâs-ârâyı

Kim idi bilmediler Ehl-i Abâ'yı Âl'i
Ne diyek bunları benzetmeye yok emsâli
İte kurbân olalar it gibi anup yâli
Bilerek n'eylediler n'oldular âhir hâli
La'net birbirine kıldı zeh-i kübrâyı

Böyle mel'ûn-i ebed görmedi kevnin gözi
Lâyık-ı yâd değil meclise ismi sözi
Kûfe'nin uyuz iti domuzı Şâm-büzi
Kim olur ibn-i acûze gide zulüm sözi
Hâşimî leyte fedâ-zâdelere Zevrâ'yi

La'neti kıldı Hudâ zâlime bunlar ezlem
Ne ola ahvâl o itlerin Allâh ü a'lem
Bir içim suyu revâ görmedi cümle el'em
Âl ü Evlâd-ı Resûl'e ne belâyı etlem
Al kan ile kazâ kıldı kızıl hazrâyı

Gark-ı hûn eyleyelim mülk-i Irâk u Şâm'ı
La'net ol saltanat u mülkde subh u şâmı
Almak olmaz kurı da'vâ ile intikâmı
Merd isen terk idegör câh u celâl ü kâmı
Tâ ki hoşnûd ola Peygamber ü Dârâyı

Bir imâmeyn ki mesnedleri müstesnâdır
Murtazâ babaları ceddleri Mustafâ'dır
Nenesi hayrû'n-nisâ anaları Zehrâ'dır
Top u çevgânları Cennet ile Tûbâ'dır
Hâlisî bendeleri kevn ü mekân-ârâyı

(Abdullah Şahin, *Kilisli Abdullah Sermest Tazebay Divanı*, Ankara 1999, s. 223-224)

CEVÂBÎ

(Doğ. ? —Ölm. ?)

Şairin kimliği ve yakın çevresi hakkında bilgimiz yoktur. Adı, memleketi, doğum ve ölüm tarihleri de bilinmemektedir. 19. yüzyılda yaşayan şair, hece ve aruz vezniyle şiirler yazmıştır.

Erdi çün mâh-ı Muharrem tende cân ağlar bu gün
Terk idüb taht-ı cihânı âşıkân ağlar bu gün

Sen nice gâfil durursun ey muhibb-i hânedân
Firkatinden hû çeker cümle cihân ağlar bu gün

Hak'kı inkâr eyleyen münkir münâfık ağlamaz
Dîdesinden nem döken ehl-i îmân ağlar bu gün

Buna pîr ü nev-civân hiç kalmadı ağlamadan
Cedd-i pâk-i bâ-safâ peygamberân ağlar bu gün

Akıl ermez ey Cevâbî Lâ-Fetâ'nın sırrına
Yâ nasıl ağlamayam ol bî-mekân ağlar bu gün

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 118)

AŞKÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin divanı Mekke mücavirlerinden İstanbullu Mehmed Salih Efendi tarafından 1868 tarihinde düzenlenir. Divanın baş kısmına yazılan bilgilere göre şair Kilislidir. Eğitimini tamamladıktan sonra yirmişer yıl Mekke ve Medine’de mücavirlikte bulunmuş, Buhari ve Mesnevi okutmuştur. Nakşibendi ve Mevlevî tarikatı şeyhliği yapmıştır. Vefat tarihi tesbit edilemeyen Aşkî 19. yüzyıl şairidir. Medine’de vefat etmiştir.

Mersiye-i Şehîd-i Kerbelâ Hazreti İmam Hüseyin

Mâh-ı mâtem geldi dostlar dide kan ağlar bugün
Sanma kim çeşm-i hazînim tende cân ağlar bugün

Rûh-i pâk-i Ahmed-i Muhtâr u Zehrâ-yı Betûl
Şîr-i Yezdân-ı Ali ol kahraman ağlar bugün

Sanma kim cins-i beşer ağlar Hüseyin’im çün benim
İns ü cân u cümle melek hep kudsiyân ağlar bugün

Mâhiyân-ı deryâda giryân olduğun görme baîd
Nüh felek üzre olan kerrubiyân ağlar bugün

Hûn-i anber bûy rûy-i hâke düşdükde hemân
Şermsâr olup zemini hûn-feşân ağlar bugün

Firkat-i nevreste-i şâh-ı şehîdânım için
Arş u kürs ü levh-i mahfûz âsümân ağlar bugün

Düşmen-i Âl-i Abâ dûzahda varsun ağlasun
Hep muhibb ü hânedân ü âşîkan ağlar bugün

Sâha-i vahdet-serada hak ile meşgul olan
Evliyâ vü etkıya vü ârifân ağlar bugün

Püşt Yezid'in ettiği zulm-i sarîhin gûş iden
Müslüman ü sâdıkan ü kafirân ağlar bugün

Kör ola bir göz ki dökmez dideden eşk-i firâk
Firkat-i şâh-ı Hüseyin'e dü cihan ağlar bugün

Kalması didemde nem nevbet-i gönüller ağlasun
Ağlama ey dil desem ruh-i revân ağlar bugün

Bu cihanda ağlasun ağlatma mahşerde gözüm
Kıl şefâat diyu Aşkî el-amân ağlar bugün

(Aşkî, *Divan-ı Aşkî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, no. 3934, vk. 113ab)

Mersiye

Hüseyin'im yâda geldi ey kalem sen de gel imdad et
Takıldı akl u fikrim âşîkane âh-ı mu'tâd et

Gül-i nevrestemin berk-ı hazâne uğradı hayfâ
Dilâ bâğ-ı belâda bülbülâne durma feryâd et

Döküp eşk ü sirişk rûz-i şeb mâtem-i nişân ile
Cihanda selb-i râhat eyleyüb âlemde bir âd et

Hayâli hâtıra geldikçe kasr-ı dil olur virân
İki dünyâyı sen de seyl-i eşkin ile berbâd et

Hüseyin'im aşkına yağmaya verdim akl u idrâkim
Bugün ser-defter-i mecnun-i aşkım dost irşâd et

Belâya sabr idüb rif'atle buldu ceddini sultan
Bizi ol zümreye ilhâk idüb ya Rab sen şâd et

(Aşkî, *Divan-ı Aşkî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, no. 3934, vk. 164a)

Mersiye-i Garrâ Be-Şâh-ı Kerbelâ

Âh edersen ahdan bin âh-ı nev-peydâ olur
Âh-ı âhım guş eden âh eyleyüb şeydâ olur
Âhımız bî-ihtiyâr eyler zuhur her bir nefes
Sanma âh-ı vâh-ı âşık lafz-ı bî-ma'nâ olur
Âh eder teskîn-i nâr-ı mâtemin pür-sûza şeyn
Âh-ı âteşbârımız bir nebzece itfa olur
Âh-ı âhımdan bulut oldu semâya perdedâr
Bir şerer şâyed ererse ahdan hayfa olur
Âh-ı vâh et gönül bu gülistan-ı dehrde
Âh-ı vâhım duysa ebkem bülbül-i gûyâ olur
Âh-ı vâhım şemmesi mahşerde eylese zuhur
Cümle ta'tîl-i terâzu-yi hesâbiş lâ olur

Ver benim destime ol günde Yezid'i yâ ilâh
Ahz edem kendimce andan intikam-ı âh-ı vâh

Rezm-gâh-ı Kerbela'dır ey kalem meydana gel
Deşne-i tığ-ı zebânın sel idüb merdane gel
Âl ü Evlad-ı Abâ'ya kasd iden küffar için
La'net ü düşnâmını yaz safha-i divâna gel
Hâmesin nî'me'l-enîsimsin benim Allah için
Âh-ı vâhım hadden efsun oldu nev-i nâlâna gel

Âh ederken çeşme gayret geldi hâmem sen de gel
Başbaşa bu külbe-i ahzanda giryâna gel
Merhamet eyler benim bu çeşm-i hûn-bârım gören
Rahm kıl sen de benimle mâtem-i sultâna gel
Vermediyse bir içim su ben Hüseyñ'im aşkına
Çeşme-i eşkim sebil etdim bugün atşâna gel

Âh olaydım senden evvel ben sana kurban Hüseyñ
Âh şimdi olmasaydım hicr ile nâlân Hüseyñ

Ey Yezid-i bed-lika kâfir imişsin sen meğr
Da'vâ-i İslam edersin sende yok dinden eser
Bir gül-i nevrestedir mahbûb-i sultân-ı rüsûl
Bûlbül-i bâğ-ı cinandır dâyesi şems ü kamer
Bir gören bin canla âşık olurken ruyine
Sen anı hiç görmedin mi eyledin kasd-ı zarar
Çeşm-i hak-binîn gören kâfir müselman oldular
Sen ne kâfirsın yüzünden şâh-ı din oldu heder
Bilmedin mi kâfirâ kimdir bu zât-ı muhteşem
Ceddi Ahmed mâderi Zehra vü Haydar'dır peder
Bir semer-i Tubâ-yı Adni ser-nigûn etdin yere
Bu nihâl-i zulm-i garsından sana la'net semer

La'netin vird-i zeban-ı mihribândır bu cihân
Ruz-i mahşerde dahî la'net ederler âşıkan

Bu ne gözdür bakmaya meh-i tal'at-i semâsına
Bu ne eldir cür'et itsûn gabgab-ı vâlâsına
Nur-i rûyun hâke atdın atlas a dibâ gibi
Fî'l-i nâ-meşru'un ikdam eyledin icrasına
Âh kim gelmez dehâne hâme ta'birin kani
Fikr ü idrâk ü hayalim düşdü vâveylâsına
Gitdi aklım hatıra geldikde hûn-i gabgabi
Gitdi can-ı canânımın mevlâsına şekvâsına
Hâke düşseydi eğer bitmezdi bir katre nebât
Şems-i hâver aldı sürdü cephe-i bâlâsına
Gül gül etdin busegâh-ı Ahmed'i Hayder'indir
Yâ cevâbın var mı kâfir mâder-i Zehra'sına

Görmüş olsaydı maâzallah bunu Zehrâ Betül
Kün-fekânı âh ile viran ederdi bî-ukûl

Tâc-ı arş u ferş olan re's-i saâdet neyledin
Nize üzre gezdirüp hayli ihanet eyledin
Gördüler Kur'an okur bir tîz-i cünd-i kâfirân
Hep müselman oldu anlar sen hiyanet eyledin
Seng ü âhen yumşadı hep cümle mahluk ağladı
Ya neden kalbin senin kâfir cesaret eyledin
Câ-be-ca ol ehl-i beyt-i perde-i ismet-nişîn
Halka izhar eyleyüb vâfir rezâlet eyledin
Gülistan-ı Ahmed'i bâd-ı hazâne uğradıp
Andelib-i ravzasın hâmûş-ı iskat eyledin
Tîğ-ı mikrazınla kâfir bezm-i şem'-i Haydar'ı
Söndürüp zulmünle dehre bir kıyamet eyledin

Gül gül etdin la'l-i gül-fâmın gül-i nevrestenin
Çü bana darbe sezâmı dest ü pâ-yı bestenin

Âh-ı âhım gûş eden âh eylesün kan ağlasun
Âh-ı aksimden benim kafir müselmân ağlasun
Arş ü ferş ü levh ü kürsü nüh kubâb-ı âsümân
Bî-karar olsun benim tek çarh-ı devran ağlasun
Ahmed-i Muhtar'ın irsün merkad-i vâlâsına
Hazreti Zehra efendim şir-i yezdan ağlasun
Ravza-i pâk-i risâlet minber-i arş-ı berîn
Karalar giysün demâdem beyt-i Rahman ağlasun
Ol Yezidî meşrebânın didesi itmez bükâ
Mahşere varsun olar da tâ ki her an ağlasun
Dilde âhım kalmadı çeşmimde hem nemden eser
Murğ-ı cân tenden firar itse bî-cân ağlasun

Neyledin Şah-ı Hüsey'n'im ey sitemger Kerbela
Kurre-i ayn-i Muhammed kand-i İbn-i Murtaza

Sâkiya tök bâde-i gül-fâm-ı zehri sun bana
Nuş edem kan nûş kıldı ol Hüsey'n-i Kerbela

Zehr-i gam-ı mâtemle tahmîr olduğundan mı bu ten
Dilde te'siri nümâyân olmadı ey sâkiyâ
Rûh-i pâk-i Âdem ü Havva'ya te'sir etdi âh
Gördüler şübbân-ı cennet tu'me-i tığ-ı belâ
Âh-ı âteş-bârımız şu'le-fürûzan-ı cahîm
Yâ neden olmaz müessir bu Yezid-i bed-likâ
Verme ruhsat hamene Aşkî yeter âh eyledin
Oldu tesbih-i melâik ber sema vâ hasretâ
Câziye mersiyyemin bunlarla cem olmak yeter
Haydar u Zehra Hasan Şâhum Hüseyin ü Mustafa

Piş-gâh-ı Ahmed ü Zehra'da nazm-ı dil-güzâr
Okuyarak ağlayarak eyledim hatm-i niyâz

Aşkî, Divan-ı Aşkî, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mah-
mud Efendi, no 3934, vk. 93b-95a)

MUSTAFA RÛMÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin kimliğiyle ilgili yeterli bilgimiz yoktur. Halveti Tarikatına mensup olan Mustafa Rûmî Efendi, Şeyh Halil Efendi'nin oğludur. Şeyh Halil Efendi, 1843 yılında vefat etmiştir. Mustafa Rumî Efendi'nin vefat tarihi tesbit edilememiştir. Şairle ilgili her hangi bilgiye ulaşılamamıştır.

Vak'a-i Kerbelâ-yı İmam Hüseyin

Bir kaza geldi erişdi Kerbelâ'ya nâ-gehân
Ol zaman yıkdı cihânı eyledi bunca virân
Bir dahi i'mâra kâbil olmadı geçdi zamân
Kerbelâ'ya etmedi şefkat vefâsız bu cihân
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Kerbelâ'ya etmedi şefkat vefâsız rûzigâr
Yeryüzünü sarsalayıp eylemedi târ u mâr
Hikmet-i Hak'dır bilinmez Kerbelâ'daki esrâr
Her kişiyi vâkîf etmez sırrına perverdigâr
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Çekmedi bunca askeri şâh-ı şehîdin önüne
Takdı ol dem seyfîni Şâh Hüseyin de beline
Dedi ceddîm hakkıçün hiç korkmazam sizden yine
Gör neler etdi o zâlim enbiyânın âline
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Kurretü'l-ayn-ı Resûl'ün kıydı zâlim cânına
Ol vakit takıldı la'net halkası gerdânına
Bi-rahîm hâin nîce girdi Hüseyin'in kanına
Ehl-i imânın kulûbü yandı şefkat nârına
Bi-nihâyet Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Cümle uşşâkın kulûbü yıkılıp oldu harâb
Nâr-ı şefkatle yanıp ciğerleri oldu kebâb
Mâtem etdi hep melekler cümle insan şeyh ü şâb
Koy yıkılsın bu cihân çekilmesin bunca azâb
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Eyledi zâlim Yezid şerr ü fesâda râğbet
Meskeni oldu cehennem nefesine yüz bin la'net
Dest-i cânândan sunuldu şerbet-i şehâdet
Girdi Hüseyin cennete buldu Hudâ'ya vuslat
Bi-nihâyet Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Kerbelâ'da ehl-i beytin çekdiği derd ü belâ
Bir içim su vermedi İmam Hüseyin'e eşkiyâ
Verdiler zehri Hüseyin şehide etdi nûş eyâ
Can gözünü açdı tâ gördü ki sâkî Kibriyâ
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Şam ilinde şol Yezid'in eylediği hâli gör
Böyle evlâd-ı Resûl'ün başına geleni gör

Nâkalar üstünde uryan etdiği tahkîri gör
Hak katında sevgilinin çekdiği belâyı gör
Bi-nihâyet Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

Dâğ-ı dil oldu derûnu Mustafa'nın neylesin
Zârı zârı ağlasın tâ haşır olunca gülmesin
Ko kırılısın çarkı eflâkın nizâm düzülmesin
Ol Resûl'ün âline cânım fedâlar eylesin
Bir kazâdır Kerbelâ'nın âteşi hâlâ yakar
Sîneler tâkat getirmez canları illâ yakar

(Mustafa Rumi Efendi, *Divan*, Haz: A. Abdülkadiroğlu-M.
Tatçı, Ankara 1998, s. 157-159)

FAZIL

(Doğ. ?— Öl. 1882)

Şerifzâde Seyyid Mustafa Nuri Efendi'nin oğludur. Bosna'da doğmuştur. Asıl adı Mehmed'dir. Belgrad mollalığı, Bosna mütesellimliği, İzmir mutasarrıflığı görevlerinde bulunmuştur.

Babası Nakşi, kendisi Mevlevî tarikatına mensuptu. İstanbul'da vefat eden şair, Karacaahmed Mezarlığı'na defnedilmiştir

Mersiye-i İmameyn-i Hümâmeyn radiyallahü anhümâ

Unudulmaz ilâ yevmi'l-kıyâm eyyâm-ı mâtemdir
O rûz-i pür-mihen dünyâda kim mahşerle tev'emdir
Gözden kan dökülsün kan yerine mevsim-i gamdır
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Bugün bir kara gündür görmedi emsalini insan
Bugün ashâb-ı hubb-i âl-i ehl-i beytedir efgân
Bugün de oldu sultân-ı şehîdân kanıyla yuyân
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Nasıl kıydı o şâh-ı âleme bu bî-nemekler bak
Aceb nice tahammül etdi bu zulme felekler bak
Bugün âh u fiğân etmekdedir ins ü melekler bak

Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Bu ayda verdi ser ol şâh-ı enver kopdu vâveylâ
Hafid-i seyyid-i âlem şehîd-i Kerbelâ hâlâ
Hüseyn İbn-i Aliyyü'l-Murtaza şâhin-şeh-i vâlâ
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Sabâh-ı haşre dek hayrû'n-nisâ kim Fatıma ana
Ciğer pârem deyu âh dil ile başlar efgâna
Revân olsun sirişkin cuş idüp âlemde her yana
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Yezîd-i kâfir ü bed-hilkat ü bi-rahm ü bî-dini
Hudâ-yı la-yezâlin düşmen-i şâyan-ı nefrîni
Her an la'netle yâd it ol habîs-i fitne-âyinî
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

Cihânı eyledi ol hâin-i bed-hû bütün mağmum
Sürer haşre değin bu da'vâ-i âl-i abâ ma'lum
Yezîd'in cinsine la'net oku kim olasın merhûm
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

İki âlemde Fazıl şânımızdır Haydariyüz biz
Değil ünvanımız zâhir dalâletden beriyüz biz
Dü âlem içre evlâd-ı Ali'nin çâkeriyüz biz
Meded âşık Muharrem'dir bugünkü gün de mâtemdir
Anınçün gece gündüz dide-i terden akan demdir

(Fazıl. *Divan*, Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, no. 703,
vk. 7-8)

**Mersiye-i Diğer li-Hazreti İmameyni'l-Makbuleyn
radiyallahü anhüma Haliku'l-Kevneyn**

Eyledi sâl-i cedîd hüzn ü melâli tecdid
Dud-i âh ile tutuşdu dil-i ehl-i tevhid
Çünkü bu şehri Muharrem'de İmam oldu şehid
La'net ol kâfire olsun ki anı etdi Yezid
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

Gelmemiştir bu cihana dahî bir öyle laîn
Ser-i şehzâdeyi hâk üzre yuvarlatdı hemîn
Akıdup seyl gibi hûn-i şehîdânı hemîn
Kana bulaşdı Kızılıрмаğa döndü bu zemin
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

Bu cihan halk olalı görmedi hiç arz u semâ
Ehl-i beyte ne vukû buldu bu zulm ile belâ
Şüphesiz yok haşre değin bitmeyecek bu da'va
Suziş-i dille eder mü'min olan vâveylâ
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

Olma bu aşr-i Muharrem'de sakın hurrem ü şâd
Kanlı yasını eyle dâim idüp âh u feryâd
Eyle la'n ile Yezid u rüfekasın ta'dâd
Hubb-i âl ile dü âlemde olasın dil-şâd
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

İtmedin zerre kadar merhamet ey çarh-ı denî
Nice kıydın iki şehzâdeye döküp bu kanı
Dutmasun yâver ü yâr dehrde bir kimse seni
Acımak gelmedi çün sana Hüseyin ü Hasen'i
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

Dûzaha koyma beni afvın ile mültefit et
Fazıl'ın ma'siyeti çok ise de mağfiret et
Son nefesde Allah Allah dememi akibet et
Haseneyn aşkına rabbım bu kula merhamet et
Ağlayıp çağlayalım mâh-ı Muharrem geldi
Kanlı yaşı dökelim gün gece mâtem geldi.

(Fazıl. *Divan*, Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, no. 703,
vk. 8-9)

YENİŞEHİRLİ AVNÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1883)

Yenişehir/Fener’de doğdu. Eğitimi konusunda yeterli bilgimiz yoktur. Sami Paşa’nın Vidin valiliği günlerinde katipliğini yaptı. İstanbul’a geldi. Beşiktaş Mevlevihanesi şeyhi Nazif Efendi’nin kızıyla evlendi. Musafa Nuri Paşa’nın Bağdat valiliği günlerinde onun yanında bulundu. Divan Edebiyatı’nın son temsilcileri arasındadır. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Her sene etmek için resm-i garrâyı tecdîd
Mâtem-i hûn-ı Hüseyin ile gelir sâl-i cedîd

Bu bir vak’a-i dil-sûzu ferâmûş edemez
Ne kadar müvella’ zulm olsa dahi çarh-ı anîd

Onulur yâre ferâmûş olunur hâl midir
Böyle be-zahm-ı ciğer-sûz ile bir kerb-i şedîd

Âsmân mislini ikâ’ edemez bu zulmün
Baht-ı zâlim ne kadar etse de ibrâm-ı ekîd

Âsmân itmedi bir böyle belâyı icâd
Edeli kâide-i cevr ü cefâyı temhîd

Çıksun eflâke yine velvele-i vâveylâ
Tutsun âfâkı yine gulgule-i âh-ı medîd

Yansun âteşde cânım gibi dâmân-ı felek
Erisün cevher-i eşkim gibi mâh ü nâhîd

Gelmesün bir yere eczâ-yı süreyyâ-yı münîr
Olmasun şa'saa-perdâz çerâğ-ı hurşîd

Âlemin gözleri hep aksa eğer yaş yerine
Yine bu mâteme nisbetle olurdu taklîd

Eser-i nâhûn-ı gamdır rûh-ı illiyyinde
Sanma âyine-i gerdûnda hilâl-i şeb-i îd

Katre-rîz olsa bu mevsimde sehâb-ı nisan
Dürc-i asdifâda hûn-ı dil olur mervârid

Kabil olsaydı eğer perde-giyân-ı melekût
Kerbelâ'ya varıp elbetde olurlardı şehîd

Bu musîbetle hazin olmayan ehl-i hubbün
Halka-i la'net olur gerdenine habl-i verîd

Hazret-i Fâtıma'nın sevgili bir dânesi
Allah Allah ne cesaretle şehîd etdi Yezîd

Bu taaddiyi düşündükçe demezler mi aceb
Laanellahü Yezîdâ ve alâ âl-i Yezîd

Ne aceb vâkıa kim hikmet-i gaybiyyesi
İftikâd eylese divâne olur akl-ı reşîd

Ki ola geşte vü şimşir o şîr olmuş iken
Seyf-i cedd ü pederi mehbit-ı sevgend-i hamîd

O şehen-şâha ki evsâfını esnâf-ı melek
Levh-i i'câza bu suretle ederler tesvîd

Bid'atü'l-kebd ciğer-pâre-i Sultân-ı Rüsül
Kurretü'l-ayn-i hudâvend-i serir-i tefrîd

Perveriş-yâfte-i dûş-i Nebiy-yi ekmel
Sâye-endâhte-i küngüre-i arş-ı mecîd

Şehriyâr-ı şühedâ seyyid-i mazlum Hüseyin
Ki anın kanıdır ancak sebep-i yevm-i vaîd

O şehen-şâh ki âyniyle hurûş-i demidir
Cûş-i hûn-ı dil-i Hazret-i Yahyâ-yı şehîd

O hudâvend-i kaza pâylene vermezse cevaz
Âleme eyleyemez dest-i ecel darb-ı hadîd

Eğer emr etse idi basdığı hâk-i rehden
Cereyan eyler idi âb-ı hayât-ı câvid

Şâh-ı mazlum ki segân-ı serâ-perde-i arş
Ta'ziyet gösteridir haşre dek Allah şehîd

O hudâvend-i ilâhi nazarın olsa sezâ
Dergeh-i hazretine hazret-i Cibril abîd

Hasmı vâreste-i tedmîr olamaz bulsa bile
Sâha-i bu'd-i mücerred gibi bir semt-i baîd

Vechi âyineye aks etse o mihr-i ezelin
Kâbil-i kısmet olur cevher-i sırr-ı tevhîd

Ola Cibril gibi kâbil-i kuds-i melekût
Reh-güzârında sücûd eylese İblis-i tarîd

Lücce-i zâhire-i şefkati bahr-i rahmet
Kuvve-i kâhire-i satveti zü'l-batş-ı şedîd

Bürç-i i'râzda mâh-ı Zekeriyâ tal'at
Evc-i i'câzda hurşid-i Mesihâ tecrîd

Değse ger dâmen-i temkinine berk-i nâçiz
Tünd-bâd-ı haşr-engize olur sedd-i sedîd

Uğrasa berzah-ı dârına nesim-i germi
Cevher-i rûh ola hâk-i kadem-i şahş-ı kadîd

Çeşm-i dilberde de kalmazdı humâr-âşüb
Etse ger mey-gede-i dehre nigâh-ı tehdîd

Gelmedi gelmeyecekdir sadeğ-i gerdûna
Gevher-i zât-ı hümâyûnu gibi dürr-i nâzîd

Ey gül-i surh kabâ-yı çemen Âl-i Abâ
Ki senin reng-i çiğindir şafak-ı subbh-ı ümîd

Bir gazel tarh edeyim la'l-i lebin vasfında
Edeyim Kâzım-ı mu'ciz-demi ben de taklîd

Leb-i âlinde o tebhâle niçin oldu bedid
La'l ile kan mı bulaşdı acaba mervârîd

Görmedik reng-i tebessüm leb-i gül-fâmında
Bir kez açılmadı ol gonçe-i gül-zâr-ı ümîd

Câm-ı mehcûrî-i la'linle olup işkeste
Dedi "men mâte mine'l-ışk fe kad mâte şehîd"

Öpmedi kana kana la'l-i revân-bahşini âb
Kanlı taşlarla döğünsün be-tarîkî't-te'yîd

Lebini öpmeğe yol bulmadı âb-ı hayvân
Gayra nevbet mi verir câm-ı şarâb-ı tevhd

Yâ Hüseyin İbn-i Ali afvini ümîd ederim
Hidmetinde eğer itdimse de taksir-i adîd

Çarh-ı gerdûnla hengâme-i çil-i sâledeyim
Ben ana hasm-ı kavî ol bana bed-hâh-ı merîd

Ben senin hâk-i kef-i pâ-yi seg-i dergehinim
Hâş hedd ki komazsın beni zâr ü nevmîd

Götürür bir yere sad-müşkil cân-ı fersâyı
Rişte-i ömrümü her lahza ki eyler ta'kid

Kendimi râhata bir hatve edersem takrîb
O beni derd ile eyler iki fersah teb'îd

Yarama rize-i elmas döker şebnem-i gül
Yüzüme rişte-i âzâr çeker pençe-i bîd

Söz tamâm oldu duâ mevsimi geldi Avni
Tâ be-key şekve-i bi-câ ile bu goft ü şinîd

Tâ ki sultân-ı kaza ede Muharremlerde
Sûgvâr olmak için âleme irsâl-ı nüvîd

Bendegân-ı deh-i iclâline yağma olsun
Sad-cihân kenz-i füyûz nazar-ı Rabb-i hamîd

An-be-an vâsıl ola cân ü dil düşmenine
Lâ yuadd sâika-i lâ'net ü nefrîn mezîd

(Avnî, *Avni Beğ Divanı*, İstanbul 1306, s. 17-19)

KAMÎ-İ ÂMİDÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1884)

Diyarbakır'da doğdu. Hoca Ahmed Efendi'nin oğludur. Memleketinin tanınmış bilginlerinden ders aldı. Mısır'a ve hacca gitti. Rufai tarikatına inisap etti. Memleketine döndü. Evinin bir tarafını tekke yaparak irşat faaliyetine başladı. Kerkük'teki Kadiri şeyhi Abdurrahman Talebânî'den el aldı. 1854 yılında Ruslarla yapılan savaşa katıldı. Divanı ve *Hadikatü'l-Maneviyye* adlı eserleri basılmıştır.

Der Vâsf-i Hazret-i Hasaneyni'l-Ahseneyn Radıyallahü Anhüma

Saâdet ravzası serv-i mehi kad-i hırâmân
Resûl'ün kurretü'l-aynı iki şehzâde-i merdân

Şehâdet bâğının iki gül-i nazikterînidir
Hasan gonce-i nesrini Hüseyin'im verd-i ahmer kan

Biri cûd u sehâ-güster biri bahr-i atâ gevher
İkisi de kerem-perver şebâb-ı ravza-i rıdvân

Biri verd-i tarikat diğeri sırr-ı hakîkatdir
Biri kumri-i hû hû-zen birisi tûtî-i irfân

Zihî zîb-i şeriatle zihî nesl-i şerâfetle
Serîr-i sırr-ı irfânı bezendirdi iki sultan

Biri mâh-ı belâğat diğeri mihr-i melâhatdır
Nüzûl-i Hel Etâ nazm-ı celîli anlara burhân

Biri ebr-i sehâvet diğeri bahr-i inâyetdir
Biri rûh-ı revânımdır biri cân-ı dile irfân

Olalı bende-i kemter kemine ol iki şâha
Beni her külli aybımla kabul itmiş şeh-i merdân

Uyandı baht u ikbâlîm hoşâ hâb-ı tegâfülden
Der-âğûş-ı sînemde oldu maksad şâhidi uryân

Benim iki gözüm nûr-ı Hüseyin ile Hasan oldu
Anınçün mazhar-ı ayne'l-yakînîm Kâmi-i Şa'bân

(Kâmi-i Âmidî, *Dîvan*, 1280, s. 17-18)

Beyân-ı Şehâdet-i Hazret-i Hüseyin Radıyallahü Anh Der Fezâ-i Kerbelâ

Çün haber aldı o dem İbn-i Ziyâd
Hazretin teşrifini ol bed-nihâd

Sa'd-i Vakas-zâde'yi buldu hemân
Eyledi bin askerile ol revân

Ol dahi görmek için iş bu işi
Koşdu Hur bin Yezid'e bin kişî

Çâr ü nâ-çâr sürdü Hur bin Yezid
Nâgehân Âl-i Hüseyin oldu bedîd

Vermişidi akdemi bir er haber
Hazrete kopduğunu tûfân-ı şer

Olmuş idi muzdarip gâyet imâm
Eyler iken Müslim'in ye'sin tamâm

Gördü a'dâ askerin bir nâm-ver
Karşu vardı anlara sordu haber

Dedi Hur bin Yezîd in ü ânı
Sa'd-i Vakkas-zâde gönderdi beni

İşte budur sana şâfi hâl ü kal
Yâ kabûl-i biât eyle yâ kıtal

Şeh dedi biât nice dir fâsika
Soricak ferdâ ne dersiz Hâlık'a

Kıldılar terk-i cidâl üzre karar
Etdi bu sırrı kamûsı ihtiyâr

Nâme yazmışdı Yezîd-i pür-sitîz
Bed-nihâd İbni'z-Ziyâd'a yine tîz

İbn-i Sa'de nâme yi gönderdi çün
Gördüğü an bağrını doldurdu hûn

Hur're erdi nâme oldu ser-nigûn
Şeh Hüseyin'e gösterip oldu zebûn

Dedi ancak kadirem ben yâ emîn
Vireyim sana bu şebde yol hemîn

Göz yaşın Âl-i Resûl etdi sebil
Gıtdiler bin havf ile tutup delil

Sürdüler şeb tâ seher anlar müdâm
Vardılar bir şûr-i deşte müstehâm

Göricek anı delil eyledi âh
Dedi kim olmuş galat gafletle râh

Kerbelâ'dır işte şâhım bu fezâ
Ric'ati tedbir eder hükm-i kazâ

Gûş edince ol imâmü'l-müttakîn
Söyledi kerb ü belâ oldu yakîn

Bu güzer-gehden bize yokdur güzâr
Sahn-i kabristânımızdır bu diyâr

Sakınup itme hevâ yere cedel
Böyledir takdîr-i Hak azze ve cel

Nasb-ı hayme etdiler gamlar ile
Gözlerin doldurdular nemler ile

Bu yana İbn-i Ziyâd-ı kîne-ver
Cem idüb on bin neferden artık er

İbn-i Sa'd'ın geldi zahrından hemîn
Hışm ile anı göçürdü ol hemîn

Çâr ü nâ-çâr çekdi ol demde sipâh
Kıldı ardınca imâmın azm-i râh

Âl ü etbâi o şâhın bî-gümân
Kırk süvâri yüz piyâde bil hemân

İrişüb İbn-i Sa'd verdi selâm
İncime benden dedi sen ey hümâm

Bu amelden kıl ferâğat ihtiyâr
Çâkerin olsun kamû şeh'r ü diyâr

Gerçi tesliminde hâsıldır zarar
Lîk reddinden olur bin ol kadar

Üç tarîkın gayrı şeh dedi muhâl
Şâm'a Rum'a Mekke'ye yâ irtihâl

İbn-i Sa'd etdi bu ne ruhsat taleb
Yazdılar İbni'z-Ziyâd'a hâli hep

Dedi gelsin yanıma ol bâ-rızâ
Gönderem nezd-i Yezîd'e merhabâ

İtmedi bu hâleti şeh ihtiyâr
Etdi İslam askeri eşki nisâr

Geçdi bir hafta bu hâl üzre tamâm
İntizâr-ı sulh umardı hâs u âm

İşidüb bu hâleti İbni'z-Ziyâd
Âteş-i hişm oldu cânından ziyâd

Şimr'i ser-asker idüb ol kalb-i seng
Dedi kopsun vardığın dem harb ü ceng

Hayli leşker dahi ol aldı muîn
İbn-i Sa'd'e erişüb Şimr-i laîn

Hükmünü İbni'z-Ziyâd'ın etdi arz
Askerini saf beste kıldı tûl-i arz

Gördü ol hâli İmâm-ı nâm-dâr
Söyledi mühlet bugün kavm-i şirâr

Vermezem bir lahza Şimr etdi mehil
Düşmene mühlet olur gâyet cehil

Cümle leşker ilticâya etdi kul
Pes zarûrî verdi mühlet ol gün ol

Cânib-i âb-ı Fırâtı ol adû
Bağladı nûş etmesin Hüseyin'i su

Âteş-i atş ile yandı sîne-tâb
Teşne-gânun dilleri oldu kebâb

Elli merd ile İbn-i Abbas etdi cû
Harb ile ol ala bir miktar su

Men idüb cenk eyledi kavm-i şîrâr
Su yerine kanlar oldu cûy-bâr

Vermeyip su kıldılar harb-i şedîd
Etdiler iki dilâver çün şehîd

Ol şeb İbn-i Murtazâ ashâb ile
Yatdılar atşân-ı sûzân-tâb ile

Enbiyâ mirâsıdır dedi belâ
Hak kılar sevdiklerini mübtelâ

Siz halâs için kılın bir râh taleb
Ben bırakın vereyim cân teşne-leb

Bu sözü gûş eyledi ehl-i hüdâ
Dediler olsun sana canlar fedâ

Cedd-i pâkin gördü rü'yâsında ol
Söyledi tîz gel bana sen bul vüsûl

Göresim geldi seni yâ kurreti
İç benimle şâm-ı savm-i firkatı

Çünkü bu hâletle uyandı İmam
Dedi candan es-salât ü ve's-selâm

Söyledi ashâbına rü'yâyı ol
Etdiler bin zevk ile candan kabûl

Can tahammül eylemez kopdu fiğân
Ey gözüm kan ağla sen de yâne yan

Od urun handakteki odunlara
Vermeyin yol gelmeğe o dúnlara

Seyredin bu demde pür-şûr-i kîtâl
Tîğ-ı berrân olsun endâz-ı şîâl

Cafer-i Tayyâr'dır ammim benim
Din içündür dâimâ sa'yim benim

Şehsüvârım azm-i meydân eyledi
Âteş içre devr ü cevân eyledi

Cenge etti evvelâ ol pür-anîd
Ya'ni Cu'de oğlu yârân-ı Yezîd

Tığ-keşide oldu Şâh-ı muhterem
Cu'de oğlu handake düşdü o dem

Göricek Şimr-i habîs ol hâleti
Tâkati tâk oldu gitdi kuvveti

Oldu ikâd-ı fitne nâr-ı hümûm
Saf-be-saf askerler etdikde hücûm

Ceng ü harbi oldu ol dem bî-girân
Ser-te-ser hâmûn-i sahra doldu kan

Âl ü ashâb-ı Hüseyin etdi vedâ
Düşmen ile kıldılar ceng ü nizâ

Kalmadı ashâb içinde gayri ât
Kıldı bî-had hem Hüseyinler vefât

Üç dilâver dahi ebnâ-yı Hüseyin
Buldular atşân-ı vasl-ı hûr-i ayn

Kopdu ol demde gıriv ü âh u vâh
Âsumanda yakdı kendin mihr ü mâh

Teşne olmuşdu be-gâyet ol imam
Semt-i âba etdi azm-i ihtimâm

Tutuşub dil dolmuş idi sîne-tâb
İstedi nûş eyleye kaç katre âb

Sunmuş iken suya destini emîn
Tîr-i bârân yağdırub kavm-i mühîn

İrişüb bir ok mübârek ağzına
Geçdi sehmü'l-mevt gibi mağzine

Çâr taraftan atilub tîr-i belâ
Kana boyandı fezâ-i Kerbelâ

Otuz üç yerde yeyip zahm-i elîm
Eyledi ol âl ile ceng-i azîm

Teşnelik etmiş idi şâhi zebûn
Cismi olmuşdu serâser gark-ı hûn

Eyledi tav'an rızâ ile anın
Hakka teslim eyledi rûhun emin

Cehd idüb Şimr-i laîn-i bed-fiâl
Boğazından bulmadı kat'a mecâl

Öpdüğüçün ol makamı Mustafâ
Hançerin döndü yüzü etdi hayâ

Şerm kıldı âhen-i sengîn fuâd
Merhamet etmedi ol kâfir nihâd

Ol gün içre oldu bi-hadd-i kîtâl
Hem dahî ihdâ vü sittîn idi sâl

Yevm-i âşûrâ Hüseyin ü hem Hasan
Vuslat-ı Hakka o günde verdi ten

Kerbelâ-yı aşkdan bulur necât
Ağla yan derd ile edin es-salât

(Kâmî, *Hadika-i Maneviyye*, İstanbul 1280, s. 9-14)

KARA ŐEMSİ

(Doğ. 1829—Ölm. 1886)

Konya'da doğdu. Asıl adı Süleyman'dır. Eğitimini Konya'da yaptı. Gençlik çağında Şems-i Tebrîzî dergahına intisap etti. Mevlana dergahında çilesini doldurdu. Afyonkarahisar Mevlevihanesi'nde 4 yıl eğitim gördü. Bursa ve İstanbul dergahlarındaki meşayihî ziyaret etikten sonra tekrar Konya'ya döndü. Aydın'ın Güzelhisari'nda Horasânî Ali Dede dergahında irşat görevi yürüttü. Bir müdde sonra Girit/Hanya dergahında irşat görevi yaptı. Hanya'da vefat etti.

Kasîde-i Bahâriyye Der Sitâyîş-i İmam Hüseyin ve Vak'a-i Dil-sûz-i Kerbelâ Der Mâh-ı Muharrem

Bahâr erince güşâyîş bulub zemîn ü zamân
Ki oldu ferah u ferhunde dem mekîn ü mekân

Verince dâye-i ebr-i bahâr perverîş-yen
Bu mehd-i arzda benât ü nebât şod handân

Zemîne bâd-ı sabâ ferş-i zümür-rüdîn güster
Olunca ehl-i safâya erişdi müjde-i ân

Çemen hikâyet-i arz-ı behîştî eyleyecek
Hemân sâkî-i gül-fem olub kadeh-gîrân

Nevâ-yı gulgul-i bülbül verince bezme safâ
Sürâhî gulgul ile oldu câme mül-rîzân

Muattar oldu meşâm-i gürûh-ı uşşâkın
Nesîm-i bâd-ı bahârı olunca bâğa vezzân

Ferahla çâk-ı nikâb eyledi gül-i ahmer
Riyâza revnak verdi çü ârız-ı hûbân

Açıldı nergis-i şehlâ-yı âlem-ârâ hem
Göründü sünbül-i ra'nâ çü zülfi mahbûbân

Düşünce bir ruh-i lâle leâlî-i jâle
Îzâr-ı ber-arak hem çü şâhid-i gazabân

Gıdâ-yı bû-yi muhabbet verirdi ehl-i dilin
Dimâğ-ı cânına rîh-ı mübârek reyhân

Hevâ-yı vuslatı verd-i andelîb-i pür-derdi
Ederdi nağme-serâ-yı menâbir-i gazabân

O serv-i kad-i riyâz-ı kerâmeti gör kim
Cihân sâye-i lutfunda buldu emn ü emân

Nihâl-i bâğ-ı şerîat gül-i hadîka-i dîn
Hüseyn bin Ali sâyebân-i kevn ü mekân

Ziyâ-i adl ile verdi cihâna fer-i tamâm
O şem-i bezm-i velâyet o pertev-i yezdân

Sirâc-i râh-ı hüdâ reh-nümâ-yı ehl-i yakîn
Îmâm-ı ehl-i vefâ pîş-vâ-yı zî irfân

Olursa arşa nola güş-vâre-i zînet
Odur bahr-i risâlet o cevher-i îkân

İki güher ki Hasan'la Hüseyin nuruyla
Müzeyyen eyledi erkân-ı cenneti Mennân

Semâ vü arza veren zîneti iki cevher
Biri Hasan birisi şâh-ı Hüseyin et iz'ân

Ser-â-ser âlem-i müstağrak-ı sürûr etdi
O sâkî-i me-yi vahdet o şâhid-i Rahmân

Fedâ olunsa nola zâtına heme âlem
Nisâr olunsa nola hâk-i pâyına bin cân

Midâd olsa bahrler kalem kamû eşcâr
Beyân-ı vasfına şâhım irişmez hiç imkan

Cihân ser-be-ser âsûde hâl olmuş iken
Zamân reşk ile verdi zuhûra bazı nihân

Fiğân ki çarh-ı denî bir aks idüb devrin
Gül-i riyâz-ı kerem kaskına eder devrân

Düşürdü bâdiye-i gurbete o şehnâzı
Yürütdü dîde-i gam-dîdesinden eşk revân

Iraka çekdi kazâ ol inân irâdetini
İderdi vâdî-i gamda müsâfir ü mihmân

Revâ mı âl-i Resûl ey sipihr-i bed-kirdâr
Ki ola tîh-i belâ da sefil ü ser-gerdân

O şehir-i Kûfe ki zîr-i zemîne gark olsun
O ehl-i Kûfe ki oldu heme şikest-peymân

Açıldı arsa-i bî-dâd-ı Kerbelâ ol dem
Döşendi bezm-i belâya bisât-ı gam-hârân

O şîr-i pîşe-i heybet girince meydâna
İderdi bârika-i tiğ-ı âlemi sûzân

Semend-i sâika reftârı zîr-i pâyında
O şehsuvâr-ı zamânın hezâr can kurban

O şâh-ı kible-i âlemdir ey adû şerm it
Hedef olur mu o tîr-i cefâyâ ol sultan

Erişdi tığ-ı sitem âh ki dest-i a'dâdan
O bûsegâh-ı Resûl-i Hudâ'ya ey yârân

Ne dâğ çekdi o gam âşıkân sînesine
Ne kan dökdü o dem âh bu dîde-i giryân

Ne fitne zâhire verdi sipihr-i dûn-perver
Ne aks-i devr ile devr etdi çarh-ı kejk-kerdân

Demiyle âl-i Resûl'ün fezâ-yı kerb-i belâ
Kabâ-yı lâle-i hûn renkle oldu sevb-i pûşân

Harâb etdin a zâlim binâ-yı imânı
Senin de hâne-i kalbin ola ebed vîrân

Dirîğ-ı âb-ı Fîrât eyleyüb o atşâna
Sipihr-i zâlimin âyâ nedir bu dökdüğü kan

Hurûşa verdi semâvâtı yok mu insâfın
Sadâ-yı el-ataş el-ataş ile o ma'sûmân

Rızâ verir mi aceb Ehl-i Beyt'e bu zulmü
İçinde zerrece imânı olan müslümân

Hezâr la'net olsun Yezîd'e kavmine hem
Ki etdi âl-i Resûl'e cefâyı bî-pâyân

Adû ki âl-i Resûl'ün demine revân etdi
Beyân et Allah'ın aşkına bu mudur imân

Sezâ değil mi anın cânına hezâr la'net
Ki şer'a rahne bıraktı o kavm-i benî dinân

Sürûr-i sîne-i Zehrâ vü nûr-i çeşm-i Resûl
Fîrâkı âteş etdi ciğerleri büryân

Gel imdi âşık-ı sâdık isen vefâ göster
De-mâ-dem âh-ı ciğer sûziyle olub nâlân

Karârı var mı bu dehr-i denînin ey âşık
Sebâtı var mı bu köhne sarayın ey ihvân

Bu bâğ-ı dehre eser sarsar-ı fenâ lâ-büd
Bu nakş ü renkle âhır harâb bu bostân

Meğer hilâl-i Muharrem göründü dîdesine
Büküldü kaddi felek derd ile döker bârân

Matar değil dökülen eşk-i dîde-i eflâk
Ebr değil çekilen dûd-i âh-ı mazlûmân

Hamîde kad ile âh nedâmet eyleyerek
Bu çarh-ı tâ be-kıyâmet olur sirişk-i efşân

Bükâ-yi mâtem-i âl-i abâ ile her dem
Sirişk-i dîde-i hasret döker kamû ekvân

Amân bu kıssa-i pür-gussa beyânında
Ne kan dökdü meded hâme-i sikeşte-zebân

Aceb bu dâr da Şemsî senin gibi var mı
Garîb ü âşık-ı bî-kes fakîr-i bî-sâmân

(Şemsî, *Divançe-i Kara Şemsî*, İstanbul 1305, s. 55-57)

HASİRÎZÂDE HAFIZ MEHMED

(Doğ. 1803—Ölm. 1887)

Hasırcızade Abdullah Ağa'nın oğludur. Babasının vefatından altı ay sonra Antep'te doğdu. Dört yaşında iken annesini kaybetti. Kardeşi Mustafa'nın himayesinde büyüdü. Küçük yaşta Kur'an hıfzını tamamladı. Antep'te başladığı eğitimine Halep ve Şam'da devam etti. 1826 yılında Antep'e döndü. Yakınlarının taun hastalığından ölmesi nedeniyle eğitimini yarıda bıraktı. Bir ara felç geçirdi. Ömrünün sonlarına doğru yedi yıl inziva hayatı yaşadı. Antep'te vefat etti.

Mersiye

Yine mâh-ı Muharrem geldi diller hûn olur elbet
Sirişk ile bu dem dâdeler Ceyhûn olur elbet

Nîce sürûr olur din ehli çün bu mâh-ı mâtemdir
Bu ayda zerre imânı olan mahzûn olur elbet

Bu mâh içre ziyâ mahvoldu nûr-ı çeşm-i Zehrâ'dan
Gönüller zulmet-i ekdâr ile meşhûn olur elbet

Yezîd'in bîatı bir akçe değmez sûk-ı nekbetde
Bu bâzâra giren dâreynde mağbûn olur elbet

Habîse la'ni câiz görmeyenler hüsn-i zan etmiş
Yakîn bil kim bu sû-i kasd ile mel'ûn olur elbet

Fesâd ü süfk-i demle çün melek ta'n etdi insânı
Bu gûnâ müfsid ü seffâklar mat'ûn olur elbet

İşitse Kerbelâ sahrâsının vasfını bir âkil
Felâtûn olsa da hayret ile Mecnûn olur elbet

Ali Zeynelabâ bağrın delüp ney-veş fiğân edi
O şâhın etdiği ümmetlere kanun olur elbet

Yanup yakılsa bir kul dûzah-ı âh u tehassürde
Ana cennetde rûh-i Fâtıma memnûn olur elbet

Utandırdı hayasız hep beşer nev'in melâikden
Hacâletle anın da hâli diğer-gûn olur elbet

(Hasırizâde Hafız Mehmed, *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali
Emiri Efendi, Manzum, no. 93, s. 7)

Mersiye

Mâtem ayı geldi yine can bunda dayanmaz
Kan ağlasa da didelerim giryeye kanmaz
Bu ayda yanıp ağlamayan Hakdan utanmaz
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Bu mâhta şâh-ı Resûl'ün kurretü'l-ayni
Hak sevgilisi Fatıma'nın nazlı Hüseyin'i
Düşmanlar ana eylediler buğz ile kini
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Ol pâdişeh-i kişver-i lâhût-i imâmet
Ol gevher-i pâkize-i deryâ-yı velâyet
Atşân olarak çekdi sere cam-ı şehâdet
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

La'net ile anmak ne gerek cân-ı Yezîdi
Çün kendisi kesmiş idi rahmetden ümîdi
Kahhar bilir neyle o cebbâr-i anîdi
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Tükür iki âlemde ruhu İbn-i Ziyâd'e
Oynattı atın lu'b ile meydân-ı riyâde
Ol şâh-ı kodu na't-ı belâ içre piyâde
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Düşdükçe o şeh zahmi eseri ile zemîne
Başladı havâtîni harem âh ü enîne
Ta'n eylemeyim de ne diyem Şimr-i laîne
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Masumların bağı harâret ile yandı
Oklar dokunup kimisi kanı ile kandı
Bu vakiadan gökde melekler de utandı
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Cuma günü olmuş idi bu hâl-i melâlet
Her hafta çeker mâtemin ehl-i muhabbet
Yıl başına tahsis ile te'hîre ne hâcet
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

Hâfız koma elden tutuşup dâmen-i âhu
Ak eyleye gör ağlayarak çeşm-i siyâhu
Göz yaşı ile yaykaya gör çirk-i günâhu
Yansın o gönül âteşe bu hâle ki yanmaz
Kör olsun o gözler ki bu dem kane boyanmaz

(Hasırîzâde Hafız Mehmed, *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 93, s. 5-6)

GEDÂÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1887-1889?)

Beşiktaşlı Gedâî adıyla meşhur olmuştur. Beşiktaş Camii civarındaki Dönme Mehmed Efendi'nin kahvesinde arzuhalcilik yaptı. İsmail Paşa'nın konağında saz çalan, Sultan Abdülaziz'in teveccühünü kazanan Gedâî, saray çevresinde yapılan fasıllara başkanlık yaptı. Seksen yaşlarında vefat etti. Şiirleri basılmıştır.

1. Mersiye

Şem-i bezm-i ehl-i irfândır Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-ı fazl-ı sun-ı Rahmân'dır Hüseyin-i Kerbelâ
Dâr-ı hikmet mâye-i cândır Hüseyin-i Kerbelâ
Sırr-ı zât-ı şâh-ı merdândır Hüseyin-i Kerbelâ
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

Mihr ü mâh-ı nûr-i Ahmed'den olupdur pür-ziyâ
Şem-i evvân-ı hakikatdır Aliyyü'l-Murtazâ
Nûr-i Hak mesmûm Hasan mazlûm Hüseyin-i Kerbelâ
Matla-ı şems-i nübüvvedir dahî Zeyne'l-Abâ
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

İster isen Hazret-i Allah için sen doğru yol
Yüz sür özünü velâyetden Takî sultânı bul
Gel Nakî'nin kemterinin kemterine öz kul ol
Askerî nâr-ı hidâyetle dolupdur sağ u sol
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

Gel Muhammed bahr-i rahmetdir ümidin kesme sen
Bende ol tak boynuna şâh-ı velâyetden resen
Telh-gâm olmaz velî zehr-i helâhil nûş eden
Sâkî-i Kevser enîs-i ehl-i cennetdir Hasen
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

Verd-i gül-zâr-ı şehâdetden ayırma Bâkır'ı
Bülbül-i bâğ-ı velâyetdir unutma Cafer'i
Goncadır Kazım-ı Mûsâ bâğ-ı cennet gülleri
Şâh-ı âlemdir Ali Mûsâ Rızâ'nın kemteri
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

Mehdî-i sâhib-zamân kutb-i cihânın cânıdır
Dest-i zaptında felekler devr anın devrânıdır
Zübde-i sırr-ı velâyet burcunun sultânıdır
Dem anın devrân anın fermân anın fermânıdır
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

Ey Gedâî bunların râhında kim olmaz türâb
Hâk-i pâyine yüz süren olur bir mâh-ı tâb
Zerre-veş kesmem ümîd olsam dahî ehl-i azâb
Melce-i dâr-ı penâhımdır benim yevm-i hisâb
Seyyid-i şübbân-ı cinândır Hüseyin-i Kerbelâ
Cevher-i cân nûr-i imândır Hüseyin-i Kerbelâ

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Beşiktaşlı Gedâî*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 49-50)

2. Mersiye

Ne kara gündür ilâhî acebâ mâh-ı Muharrem
Bu ne bu nûr-i tecellâ-yı siyeh yazdı kalem
Etdi bu sırrı Hüseyin'e şâh-ı risâlet mahrem
Cân ü ser kıldı fedâ zerre kadar çekmedi gam
Kerbelâ deştine düşdü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

Sînede lâle gibi açdı nice yâreleri
Eyledi dâğ-ı derûn öldü ciğer pâreleri
Giydi nûh-tâk-ı felek cümlesi de kâreleri
Gördü pür-hûn ile âlûde-i biçâreleri
Kerbelâ deştine düşdü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

La'net olsun o Yezîd ibn-i pelîde her bâr
Şermsâr olmadı Hak'dan ne de bir kimseden âr
Düşdü evlâd-ı Resûl kaskına Şimr-i bed-kâr
Ey Hüdâvendî bu işlerde ne hikmetler var
Kerbelâ deştine düşdü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

Her ne dem gelse bu devr içre Muharrem mâhı
Âh u efgân ile hayretde velâyet şâhı
İncidir derd-i Hüseyin rûh-ı Resûlullah'ı
Haşre dek mü'min olan eylesin âh u vâhı
Kerbelâ deştine düşdü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

Gördü bu vakıayı ağladı hep halk-ı semâ
Dedi yâ Rab bu ne hâlet bu ne hikmet ne belâ
Ehl-i Bey't'e bu hakâret de yaraşmaz ammâ
Hikmetinden edemez kimse suâlin aslâ
Kerbelâ deştine düşdü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

Rûz u şeb ağla Gedâî tutup özge mâtem
Görmemiş cins-i beşer böyle cefâ böyle sitem
Durma sen la'net oku kavm-i Yezîd'e her dem
Kalır hayretde eğer görse Mesîh ü Meryem
Kerbelâ deştine düştü yine bir dâğ-ı elem
Eyledi Âl-i Yezîd İbn-i Yezîd'i hurrem

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Beşiktaşlı Gedâî*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 91-92)

3. Mersiye

Nûr-i fazl-ı kibriyâsın yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Şem-i bezm-i enbiyâsın yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Şeb-çerâğ-ı evliyâsın Yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Nûr-i çeşm-i Mustafâ'sın yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Sırr-ı zât-ı Murtazâ'sın yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Nûr-ı zâtın sırrıdır bî-şüphe emr-i Nûn-i Kâf
Pertev-i mihr-i ruhinde oldu mahlûk her taraf
Arş ü kürs levh ü semâ sahrâ-yı âlem Kûh-i Kaf
Bunca eşyâ yüz tutup her gün seni eyler tavâf
Ka'be-i beyt-i Huda'sın yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Anberistan oldu hep Mekke Medine çölleri
Âlemi kıldı muattar nâr-ı zülfün telleri
Açdı gülzâr-ı velâyetde vefâ sünbülleri
Ruhlerin âl ü kızıl bâğ-ı risâlet gülleri
Bülbül-i Kul İnnemâ'sın yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Şems-i eyvân-ı hakikat din çerâğ-ı pür ziyâ
Mazhar-ı nûr-i cemâlin evliyâ vü enbiyâ
Verd-i gülzâr-ı nübüvvet gülşen-i Âl-i Abâ
Şâh-ı Merdân-ı velâyetden bu mirasdır sana
Sen imâm-ı pî-şüvâsın yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Cevher-i aşkınla dil beyt-i derûnda münzevî
Nûr-i ruhsârınla rûşen oldu bu kalbim evi
Çeşm-i cân ile görür kim baksa sûr-i mânevî
On sekiz bin âlemin cânı cemâlin pertevi
Menba-i nûr-i Huda'sın yâ Hüseyin İbn-i Ali

Câna kâr etdi Gedâî ehl-i beytin firkati
Eylemem cânân için bir câna artık minneti
Şâhı sensin bu muhibb-i hânedânın devleti
Kim seni sevmez ise eyler fûrûz-i la'neti
Sen şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin İbn-i Ali

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Beşiktaşlı Gedâî*, Baskı yeri ve yılı
yok, s. 53-54)

KAZIM PAŞA

(Doğ. 1821—Ölm. 7 Mayıs 1890)

Bugünkü Bulgaristan sınırları içinde kalan Koniçe'de doğdu. Asıl adı Musa Kazım'dır. Küçük yaşta İstanbul'a geldi. Eğitimi ni tamamlayarak Divan-ı Humayun Kalemî'nde memuriyete başladı. Asakir-i Hassa kitabetine tayin edildi. Hicivleriyle dik-kati çaktı. Bu hicivler nedeniyle bazı sıkıntılara uğradı. Divan-ı Harb-i Daimi üyesi iken Üsküdar'da vefat etti. Divanı ve Kerbelâ mersiyelerinden oluşan *Makâlîd-i Aşk* adlı eseri basılmıştır.

Mersiye

Mâh-ı mâtem kim olur her yıl nümâyan yâ Hüseyin
Tazeler dâğ-ı derûnun ehl-i imân yâ Hüseyin

Âh-ı feryâd etmesün yâ neylesün erbâb-ı aşk
Hasretinle âsuman ağlar bu gün kan yâ Hüseyin

N'ola olsa haşre dek tolâb-ı devrân muztarib
Etdi seyl-âb-ı şeka izhâr-ı tuğyân yâ Hüseyin

Hûn-ı evlâd-ı Ali'den Kerbelâ toprağının
Oldu her bir rîze sengi la'l ü mercân yâ Hüseyin

Na'rahâ-yı yâ Muhammed nâlehâ-yı vâ Ali
Eyledi rûhu'l-emîni zâr ü giryân yâ Hüseyin

Hûr ü gilmânın eder cân ü ciğer-gâhın kebâb
El-atş gûya olan etfâl ü nisvân yâ Hüseyin

Dest urup dâmân-ı arşa bahr-i bi-pâyân-ı eşk
Lâ-mekânı tutdu dûd-ı âh ü efgân yâ Hüseyin

Pâre pâre eyleyip âl-i izâmın kıldılar
Mushaf-ı şîrâze-i dîni perîşân yâ Hüseyin

Sâyesi üftâde-i hâk olmamışken ceddinin
Hâk-sâr etdi seni erbâb-ı udvân yâ Hüseyin

Gül gibi devletlü başın tu'me-i tîğ oldu hayf
Etmeyip Allah'dan haşyet Yezidân yâ Hüseyin

Ref olundu arş-ı Rahmân'a vücûd-ı Mustafâ
Hûn-ı pâkin oldığı dem hâke rizân yâ Hüseyin

Sen yaturken sine-i sad-çâk ile al kanda
Kanlu yaşın çok mudur dökse muhibbân yâ Hüseyin

Firkatin verdi Cemâlüllah'a envâr-ı Celâl
Ateşin kıldı Resûlullâh'ı sûzân yâ Hüseyin

Sensin ol ser-çeşme-i ehl-i şehâdet kim eder
Hûn-ı pâkin hâne-i imkânı vîrân yâ Hüseyin

Sen o mihr-i âlem-i evc-i hüviyetsin k'olur
Nûr-ı zât-ı Kibriyâ vechinde rahşân yâ Hüseyin

Dil-harâb-ı derd-i aşkındır kulun Kâzım senin
Devlet-i vaslınla kıl ihyâ vü dermân yâ Hüseyin

Dûdmân-ı pâkine olsun salât-i bî-hisâb
Şem'-i bezm-i kudret oldukça fûrûzân yâ Hüseyin

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 13-14)

Mersiye

Ey derd-i gamdan ağlayan şâhân-ı Kerbelâ'yı gör
Cevr-i sitemden inleyen mihmân-ı Kerbelâ'yı gör
Yanma yakılma hâline sûzân-ı Kerbelâ'yı gör
Mevc-i belâya gam yeme tûfân-ı Kerbelâ'yı gör
Devrân ne hâle koydu bak meydân-ı Kerbelâ'yı gör
Benzer mi zulm-i diğere udvân-ı Kerbelâ'yı gör
Gel ey Resûl-i Kibriyâ atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al kan içinde teşne-leb sultân-ı Kerbelâ'yı gör

Senden ümîd-i lutf idüb erbâb-ı ibtilâ Ali
Dâmân-ı iltifâtına etmişler ilticâ Ali
Leb-teşnelikle cân virüp evlâd-ı Mustafâ Ali
Dönmüş fezâ-yı mahşere meydân-ı Kerbelâ Ali
Dutmuş cihânı ser-be-ser bâng-i nidâ-yı yâ Ali
Alup Betûl-i ekremi ya rûh-i Murtazâ Ali
Gel ey Resûl-i Kibriyâ atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al kan içinde teşne-leb sultân-ı Kerbelâ'yı gör

Emr-i Yezîd-i şûm ile İbn-i Ziyâd'ın askeri
Gösterdi Ehl-i Beyt'ine âlâm-ı hevli-mahşeri
Hep pâre pâre kıldılar âl-i Akîl ü Ca'feri
Mecrûh u bî-beden yatur âl kan içinde serleri
Seyr et ne hâle koydular evlâd-ı pâk-i Hayderi
Seyl-i eşk-i çeşm-i Zeyneb'i hûn-i Ali Ekber'i
Gel ey Resûl-i Kibriyâ atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al kan içinde teşne-leb sultân-ı Kerbelâ'yı gör

Eyler Rukiyye dîdeden her dem isâle kanlu yaş
Eder Sekîne sinesin mecrûh urup her tâşa baş
Feryâd-ı Ümmü Gülsüm'ün kılmış cihânı dil-hurâş
Zeynelabâ'nın eylemiş emrâz u gam sadrın firâş
Olmuş vücûd-ı ekremin hep seyyidâtın irtîâş
Olmuş mu ayn-ı âlemin manzuru böyle savaş
Gel ey Resûl-i Kibriyâ atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al kan içinde teşne-leb sultân-ı Kerbelâ'yı gör

Âl-i Resûl'e eyleyüp Süfyâniyân kasd u gulû
Bir tıfl-ı nâza vermedi rahm eyleyüp birisi su
Kazım bu kanlu fâcia kılmaz mı çarhı tîre-rû
Dolmaz mı cev-v-i âsümân hûn-i ciğerle sû-be-sû
Hûn-i Hüsey'n'e kanmayup billâh o kavm-i fitne-cû
Cism-i latifin etdiler pâ-mâl esb-i tünd-hû
Gel ey Resûl-i Kibriyâ atşân-ı Kerbelâ'yı gör
Al kan içinde teşne-leb sultân-ı Kerbelâ'yı gör

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 38-39)

Mersiye

Zâlimler el urup hep şemşîr-i cân-rubâya
Kasd etdiler ser-â-pâ evlâd-ı Mustafâ'ya
Devrân olup müsâid ol kavm-i bi-hayâya
Îsâl olundu bi-dâd ser-hadd-i intihaya
Kimler eder tahammül yâ Rab bu ibtilâya
Amaç edip vücûdun bin nâvek-i gazaya
Düşdü Hüsey'n atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril var haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Ashab ü âlinin hep kibârı vü sığârı
Bir bir kulup o günde azm-i huzûr-ı Bârî
Dil-teng edip susuzluk tâ arşa oldu sârî
Etfâl ü seyyidâtın feryâd-ı bi-karârı
Her yüzden etdi tazyik a'dâ o şehriyârı
Âhir çıkup elinden dâmân-ı ihtiyârı
Düşdü Hüsey'n atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril var haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Yârân olup ser-â-ser mest-i mey-i şehadet
Meydanda kaldı tenhâ ol neyyir-i saâdet
Bu hâl olup adûya sermâye-i cesâret
Etrafın aldı birden eşrâr-ı pür-dalâlet
Yetmişiki yerinden mecrûh olup nihâyet

Bundan ziyâde harbe Hak vermeyip icâzet
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril var haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Cûş eyleyip belâya mânend-i mevc-i tûfân
Keşti-i Ehl-i Beyt'i kıldı şikest-i viran
Maktul olup ser-â-ser ashâb-ı âl-i huvîşân
Yektâ-rev oldu ol mâh çün âfitâb-ı rahşân
Saldırdı her taraftan hınzîr-veş Yezidân
Âhir olup vücudu mânend-i lâle al kan
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril var haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Ol şâh-ı din-penâhı tenhâ görünce düşman
Etdi hücum ü savlet şiddetle her taraftan
Mânend-i kasr-ı cennet açub vücudu revzen
Her cânibinde kandan bir çeşme oldu rûşen
Ahkâmın etdi icrâ takdîr-i Rabb-i zü'l-men
Kâzım olup nihayet bi-tâb harb ederken
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril var haber ver Sultân-ı Enbiyâya

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 37-38)

Mersiye

Destim ey cellâd-ı gam pek bağla Allah aşkına
Hançer-i cevr ü cefâyı zağla Allah aşkına
Öldürüp bîmâr gönlüm sağla Allah aşkına
Ey hadeng-i aşk-ı sînem dağla Allah aşkına
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Mihnet-i cânsûz-ı şâh-ı Kerbelâ'yı yâd kıl
Ehl-i Beyt'in çekdiği kürbetleri irâd kıl
Bâde ver bünyâd-ı sabrın nâliş ü feryâd kıl
Derd ile hûn eyle bağrın âhın âteş-zâd kıl

Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Ağla âşık ağla aşr-ı mâh-ı mâtemdir bugün
Âh-ı feryâd edecek demdir Muharrem'dir bugün
Âh u zâr etmek ibâdetden mukaddemdir bugün
Dem-be-dem kan ağlamak uşşâka elzendir bugün
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Hayf kim tığ-ı sitemle bir alay kelb-i anîd
Eyledi nahl-i mübîn-i dini kat' u nâ-bedîd
Bûse-gâh-ı Ahmed'e hançer koyup Şimr-i pelîd
Kıldı rûh-ı Murtaazâ'yı teşne-leb zâr u şehîd
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Eyleyüp şeytânı sebkât bir seg-i gaddâr hayf
Çekdi evlâd-ı Resûl'e tığ-ı âteş-bâr hayf
Kıpılıp kevn ü mekânı zulmet-i âzâr hayf
Şâm-ı hicrân oldu subh-ı vuslat-ı dildâr hayf
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Kerbelâ toprağına rîzân olan her katre kan
Sîne-i sabr-ı Resûl'e açdı dâğ-ı hûn-feşân
Ditreyüp bu zulm ü cevrin dehşetinden la-mekân
Eyledi la'net Yezîdâne cenâb-ı müsteân
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Benzemez diğêr belâyâyâ belâ-yı Kerbelâ
Hâric-i sabr u tahammüldür cefâ-yı Kerbelâ
Eyleyüp keş-i dil ü cânı fedâ-yı Kerbelâ
Olalım sâğâr-keş-i mâtem sarâ-yı Kerbelâ
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Güş kıl ehl-i nifâkın cür'et-i bî-bâkini
Anmayup hakkın Resûl-i mazhar-ı levlâkini
Terk idüp hâk üzre sâdâtın ten-i sad-çâkini
Revnağ-ı rumh etdiler bir bir rûs-i pâkini
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Sanmayın reng-i şafakdan oldu ahmer hâfikayn
Yakdı yandırdı cihânı şu'le-i hûn-i Hüseyin
Eşk-i çeşmin kalmadıysa hûn-i dilden eyle deyn
Kim bugün kan ağlamaktır ehl-i aşka farz-ı ayn
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Tu'me-i tığ-ı mezâlim âl-i Zehrâ'dır bugün
Ehl-i derde her belâ vü gam muheyâdır bugün
Vakt-i mâtemdir zamân bes ü şekvâdır bugün
Rûz-i mahşerden hezârân dehşet-efzâdır bugün
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Ye's ü mâtemdir mahakk-i imtihânı âşıkın
Girye-i germ-i de-mâ-demdir nişânı âşıkın
Dîdesinden bellidir râz-ı nihânı âşıkın
Ayn-ı rahmetdir dü çeşm-i hûn-feşânı âşıkın
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

Ehl-i Beyt'in çekdiği âlâmı der-hâtır kılup
Za'f-ı ten verdikçe derd-i dil hayât-ı cân bulup
Geh giribân çâk idüp geh rîş ü ruhsârın yolup
Kâzım-ı zâra hemişe hem-dem ü hem-derd olup
Âh u feryâd eyle ey dil ağla Allah aşkına
Ey sirişk-i dîde durma çağla Allah aşkına

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 42-44)

Mersiye

Sîne dögüp ey dil ü cân mâtem et
Kan yâş akıt girye-künân mâtem et
Âh u figân eyle amân mâtem et
Âşık isen durma hemân mâtem et
Mümin olan mâtemi mu'tâd eder
Hakkı seven nâliş ü feryâd eder

Sîne dögüp ney gibi kıl nâleler
Dağlar aç sînene geh çûn lâleler
Gıpta idüp çeşmine peygâleler
Hâline kân ağlayalar jâleler
Mâtem et ey âşık-ı âşüfte-dil
Mâtem eder mü'min olan muttasıl

Cû gibi taşlarla dögüp sineni
Dest-i irâdetle kır âyineni
Hâke salup hırka-i peşmîneni
Mâteme vakf et dil-i gam-kîneni
Mâtem eder mü'min-i pâk i'tikâd
Mü'min isen mâteme kıl i'tiyâd

Sinene eşkin akıdup hem-çû Nîl
Giryeden et merdüm-i çeşmin alîl
Eyle Hüseyin uğruna kânın sebîl
İsteme imânına diğerk delil
Mâtem eder mazhar-ı îmân olan
Câna kıyar merd-i müselman olan

Sîneden et nâvek-i âhın küşâd
Kavs-i kazâyı bürüsün kird-bâd
Öyle figân eyle kim ey nâ-murâd
Rahm ede feryâdına rabbü'l-ibâd
Mâtem eder Hak'dan atâ isteyen
Sîne döğerk ehl-i gazâyım diyen

Şerhaden et sineni dağ üstü bağ
Kıl haram-i izzete âhın çerâğ
Eyleyüp zâr u figandan ferâğ
Âlem-i imkânda oldukça sağ
Mâtem et Allah ü Resûl aşkına
Yâk ciğerin nûr-i Betûl aşkına

Sîne açup hançer-i hûn-hâreye
Cismini dönder dil-i sad-pâreye
Bakma bu yolda açılan yâreye
Hem-dem olup Kâzım-ı bî-çâreye
Mâtem et ey cân amân mâtem et
Durma amân ağla hemân mâtem et

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 47-48)

Mersiye

Pâdişâh-ı sûret ü ma'nâ Hüseyin-i Kerbelâ
Server-i bî-misl ü bî-hemtâ Hüseyin-i Kerbelâ

Nûr-ı çeşm-i Fahr-i âlem kurre-i ayn-i ümem
Seyyid-i dünyâ vü mâ fihâ Hüseyin-i Kerbelâ

Ab-rû-yı evvel ü âhir melâz-ı mümkünât
İftihâr-ı Âdem ü Havvâ Hüseyin-i Kerbelâ

Mazhar-ı teşrif-i ni'me'r-rikâb olmuş kaderle
Zât-ı Hakda mahvolup hakka Hüseyin-i Kerbelâ

Serv-i bostân-ı siyâdet mihr-i evc-i merhamet
Şâh-ı pür cûd u kerem-fermâ Hüseyin-i Kerbelâ

Âfitâb-ı feyz-i akdes çeşme-i hurşid-i aşk
Şem'-i fânûs-ı cihân-pirâ Hüseyin-i Kerbelâ

Mültecâ-yı çar unsur kible-gâh-ı şeş cihât
Nûr-ı zât-ı Hâlik-ı yektâ Hüseyin-i Kerbelâ

Mübtelâ-yı derd-i mihnetdir bütün erbâb-ı kurb
Cümleden mümtâz u müstesnâ Hüseyin-i Kerbelâ

Bağrına taşlar basıp giymekde hâlâ karalar
Mâteminle Ka'be-i ulyâ Hüseyin-i Kerbelâ

Gösterir ism-i Sabûr'a mazhar-ı tâm olduğun
Bir belâdan kılmayup şekva Hüseyin-i Kerbelâ

Dil esîr-i derd-i aşkıdır kulun Kâzım senin
Vuslatınla eyle ihya yâ Hüseyin-i Kerbelâ

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301, s. 56)

Mersiye

Sanma devrân ki Muharrem ayın i'lân etdi
Tığ-ı udvânını ızhâr u nümâyân etdi
Açdı mâtem kapusun âlemi giryân etdi
Âl-i Süfyânı fakat mazhar-ı ihsân etdi
Kanını dökdü Hüseyin'in ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

Şimr-i mel'ûn çeküp cevri ü cefâ hançerini
Basdı tâ sînesine pây-ı sitem güsterini
Bedeninden ayırıp âh mübârek serini
Hûn-i pâk ile hıdâb etdi rûh-ı enverini
Kanını dökdü Hüseyin'in ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

Ümmü Gülsum kapanup yerlere hem-çûn âhû
Yolarak saçlarını Zeyneb ü Şehr-i Bânû
El-atş-ı gû iken evlâd-ı Muhammed yâ hû
Bu ne udvân ki yine vermeyüp a'dâ bir su
Kanını dökdü Hüseyin'in ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

Veled-i asgarını gösterüp ol şâh-ı vahîd
Dedi bir savt-ı bülend eyle ki ey kavm-i Yezîd
İtmeyin bâri bu ma'sûmu ciğer-teğne şehîd
Meded Allah için olsun bakın ol kavm-i pelîd
Kanını dökdü Hüsey'nin ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

Allah Allah bu ne esrâr-ı hikem-i pîrâdir
Hânümansûz-i ciğer dûz ü esef-i efzâdir
Beni ma'zûr tutun derd ile dil şeydâdir
İbn-i Sûfyân gibi nezdinde felek rüsvâdır
Kanını dökdü Hüsey'nin ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

Ey eden Ahmed-i Muhtâr'a salât u hürmet
Yok mudur sînede zerre kadar mürüvvet gayret
Âl-i evlâdına eyler mi bu cevri ümmet
Yine mi etmeyelim kavm-i Yezîde la'net
Kanını dökdü Hüsey'nin ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

La'net ol kelb-i ukûrun sıfat u hey'etine
Dil ü cân u ciğer ü peyker ü pây ü serine
Kavm-i ensâr u tebâr u hadem-i dileşkerine
Ki geçüp her biri Kazım o pelîdin yerine
Kanını dökdü Hüsey'nin ciğerin kan etdi
Ehl-i Beyt'in akıdup göz yaşın ummân etti

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301. s. 44-45)

Mersiye

Nâ-hak dökülen kanını andıkça Hüsey'nin
Ey dîde akıt yaş yerine kurre-i aynin
Bu bâr-i belâ kaddini bükdü kamereynin
Kân ağladı kabrinde şehîdânı Huney'nin

Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Hançer-keş-i ebrû olıcak mâh-ı Muharrem
Dünyayı tutar velvele-i şuyûn u mâtem
Feryâda gelip ravza-i Firdevs'de Âdem
Müstağrak-ı deryâ-yı gumûm oldu dü âlem
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Bir âh edeyim kim dü cihân âteşe yansun
Îmân getirip âhirete kâfir inansun
Deryâ-yı sirişkim ser-i eflâke dayansun
Şimsîr-i siyeh tâb-ı kaza kana boyansun
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Ger kat'-ı süâl eylemese deşne-i takdîr
Dâmân-ı kazaya sarılır nâle-i şeb-gîr
Âh etmemeğe çâre mi var âh kim ey pîr
Dünyayı harâb etdi bu gam yok yine tedbîr
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Bâr-i gam u o zâr-ı belâ бүkdü belim âh
Âh eylemeden başka işe varmaz elim âh
Ey ehl-i vefâ müttefikan gel diyelim âh
Âh etmeyelim de nîdelim neyleyelim âh
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

La'netle anup nâmını her bâr Yezîd'in
Sövün a'vanına ensârına ol kahbe pelîdin
Gûş eyleme akvâlini zühhâd-î anîdin
Yok bunda yeri laklaka-i güft ü şenîdin
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Ey da'vâ İslâm eden erbâb-ı şekâvet
Sad-reng-i hicâb ur ruhsâre-i ümmet
Ayâ ne idi bâis-i ızhâr-ı adâvet
Kim eylediniz bunca fesâdât ü ihânet
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleyin

Dehrin yere mi geçdi aceb âb-ı hayâtı
Leb-teşne şehîd eylediler bunca guzâtı
Min ba'd gerekmez feleğin halka sebâtı
Çarhı kırılıp aksine dönsün harekâtı
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleyin

Feryâd bugün bais-i nakz-ı edep olmaz
Bu vak'a gibi mâteme a'lâ sebep olmaz
Erbâb-ı dile gerçi zamân-ı tarap olmaz
Can versede gamdan bugün âdem acep olmaz
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleyin

Gafletle geçürme gününü aç gözün ey cân
Eyle feleğin gerdişine nazara-i im'ân
Billâh değildir dökülen katre-i bârân
Sükkân-ı semânın oluyor göz yaşı rîzân
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleyin

Şimşîr çeküp pâdşeh-i kurb-i kabûle
Su vermediler teşne-leb evlâd-ı resûle
Yâd etmesi cennet getirür ehl-i ukûle
Yâ Rab bu ihânet ne revâ âl-i resûle
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleyin

Bu fâcia ger hükm-i şüûn-i ezelîdir
Bin hikmet ü esrâr-ı Hudâ bunda celîdir

Sabretmeğe yok çâre velî neylemelidir
Kim mahşer-i gam maktel-i evlâd-ı Alî'dir
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Açdın bize bir yâre kim ey çarh-ı sitem-zâd
Kan ağlıyor ahvâlimize hançer-i bî-dâd
Yetmez bu gama kıldığımız nâliş-i feryâd
Erbâb-ı dil itsün yeni feryâdlar îcâd
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

Kazım yetişür perde-birûn edep olma
Bir âh eyle ifnâsına halkın sebep olma
Meydân-ı muhabbetde velî pür-tarap olma
Ağla gece gündüz nazar-endâz-ı şeb olma
Her mûyine bin cân fedâdır Haseneyn'in
Hem Haydar ü Zehrâ vü Resûl-i sakaleynin

(Kazım Paşa, *Makâlid-i Aşk*, İstanbul 1301. s. 40-42)

Mersiye

Gurra-i mâh-ı Muharrem kim toğup rahşân olur
Ehl-i imânın yanar cânı sirişki kan olur

El ataş gûyân-ı deşt-i Kerbelâ'yı yâd eden
Dini ayrı kâfir olsa dîdesi giryân olur

Fark olunmaz rûz-i mahşer mi yâ rûz-i Kerbelâ
Ol kadar anda giriv ü nâliş ü efgan olur

Sih-veş diller deler bang-i fiğân-ı cân-güzâr
Sıf-ı etfâl ü nisâ kim teşne-leb biryân olur

Bir içim suya fedâ-yı cân eder bin gonce-leb
Âb-ı tâbından Fırât'ın hârları reyyân olur

Serpilip al kan içinde cisimler bî-ser yatur
Bi-beden devletlü başlar gûy-veş galtân olur

Şeb-çerâğ-âsa yanup tütçükçe evlâd-ı Resûl
Şad olup kalbi Yezîdânın yüzü handân olur

Âsumâna ser çeker fevvâre-i hûn-i Hüseyin
Kavs-i adâdan ki her tîr-i sitem perrân olur

Katlı edip âlin binâ-yı şer'in eylerler harâb
İşleri dâim Resûl-i ekreme udvân olur

Bu ne hikmetdir Hudâ'yâ olmasa mikrâz-ı lâ
Hikmetinden ben gibi hep kulların pürsân olur

Neylesün mikrâz-ı lâbin mest-i rüsvâyım bana
Bin su'âle eylemek cür'et medâr-ı şan olur

Nay-veş demlenmemek kabil değil derd ehline
Ol ki ehl-i derddir elbet bu gün gûyân olur

Ya nasıl sabr ü sükût itsün buna erbab-ı dil
Bâis-i mahv-ı vücûd âlem-i imkân olur

Sislenen ra'd ü yağın bârân değildir nüh felek
Yâd idüb bu vâkiâtı âh eder giryân olur

Kör ider nergislerin çeşmin hücûm-ı seyl-i eşk
Goncenin bağı gülün berk-ı ızârı kan olur

Âşıkâ lâzım değil min ba'd meyl-i geşt-i deşt
Dağlardan bağı reşk-i lâle-i nu'mân olur

Bari olsa fülk-i ma'kûs-ı felek gark u şikest
Seyl-i eşkinden ki halkın her sene tûfân olur

Ey olan kâil Yezidânın yine imânına
Böyle kâfir seng-dillerde nice imân olur

Ey dem-â-dem İbn-i Süfyân'ı tesâhublar kılan
Düşmen-i Âl-i Nebî hubbe nasıl şâyân olur

La'net-i Hak ber-devâm olsun o kavm-i şûma kim
Mefsedetde her biri şeytândan şeytân olur

Gam değil yanmazsa şimdi nâr-ı mâtemle dilin
Sabr et ey bi-derd âhir menzilin nirân olur

Elveda ey cân ey sabr ü tahammül el firâk
Âşıkım kârım bugün terk-i metâ-ı cân olur

Terk-i can-ı uşşâka bir iş mi tarik-ı ışkda
Şâh-ı devrânlar bu râhun hâkine kurbân olur

Bâ-husûs ol pâdişâh-ı âlem-i tevfik kim
Sabr-ı bi-pâyânuna Eyyûblar hayran olur

Şehr-i yâr-ı mülk-i istiğna Hüseyin-i Kerbelâ
Kim vücûdu âleme müstelzim-i gufrân olur

Ol şeh-i mazlum kim dökmek anınçun hûn-ı eşk
Rüşenâ-bahş-ı uyûn cevher-i imân olur

Ol şehîd-i bî-muâdil kim gıriv ü mâtemi
Âkıbet bâdî-i hedm âlem-i imkân olur

Şârib-i şehd-i şehâdet kim su alsa destine
Şerm-i mecrûhi-i gül-berk-i lebinden kan olur

Çeşme-sâr-ı hûn-ı hicrân kim vücûd-ı pâkinin
Zahm-ı bi-pâyândan her mûyu hûn-efşân olur

Şâh-ı o reng-i vefâkârına mahzâ dîn için
Hânedânıyla şehîdâ vâsıl-ı Yezdân olur

Çâk olur tığ-ı ecel seyr itse dâğ-ı sînesin
Görse şimşîr-i kaza çâk-i serin bî-cân olur

Verse berk-ı sūzişi ednâ şerâre takvîyet
Mihr-i mahşer şem'ine pervâne-i sūzân olur

Âba te'sîr eylese ger feyz-ı sebatı her habab
Nüh revâk-ı âsumandan râsihu'l-erkân olur

Çıksa sadr-ı bezme bir hurşîd-i evc-i izz ü nâz
Girse sahn-ı rezme âteş püskürür arslân olur

Çekdiği bâr-ı belâ konsa sipihrin başına
Deşt-i pehnâ-yı ademde kûy-veş galtân olur

Bir yere gelse cemi'-i ins ü cânın mihneti
Defterü'l-emne ser-nâme-i unvân olur

Keşt-i cürm ü kusûr-ı bendegânın gark için
Ol zaman kim herkesin itdikleri mîzân olur

Çeşm-i pâkinden akan hûnâbenin her katresi
Bâis-i feyz-i hurûş lücce-i gufrân olur

Dökdüğü hûn-ı ciğerler Kerbelâ toprağına
Zât-ı Hakka lâyıık ancak cevher-i rummân olur

Serverâ şâhâ şehîdâ seyyidâ din-perverâ
Ey der-i devlet-penâhi kible-i ekvân olur

Sensin ol şâhenşeh-i mazlum kim bi-iştibâh
Sana gele tokunan şâyeste-i nirân olur

Firkatinle âh ü feryâd eyleyüp kan ağlamak
Her ibâdetden büyük uşşâka hırz-ı cân olur

Mâteminle yandı dil zât-ı zırâma döndü âh
Gerçi erbâb-ı vefânın cümlesi sūzân olur

Şu'le-i âh-ı derûnum diğere olmaz kıyas
Zerresi hırmen-güdâz-ı mihr-i tâb-efşân olur

Dil değil yek-pâre âteşdir dil-i gam-perverim
Kim sözümden sûzişim nakş-i âver-i iz'ân olur

Söz değil feryâd-ı mahşerdir kelâm-ı mu'cizim
Gûş eden kâfir de olsa mazhar-ı imân olur

Bir gazel tarh edeyim bâri berây-ı derd-i dil
Tab'ım ol gülşende bülbül gibi hûş elhân olur

Ol melek-simâ ki gözden cân gibi pinhân olur
Yüsuf-ı cân u dile cismim çeh ü zindân olur

Birbirine girdi müjgânım o denlü giryeden
Seyl-i eşkim girmese ortalarına kan olur

Ağladıkça hasret-i la'l-i lebinle dâmenim
Lücce-i âteş-hurûş-ı âlem-i ahzân olur

Azm-i gül-zâr eylesem fikr-i ruh-i âlinle âh
Çeşmime her berk-i gül bir hançer-i bürrân olur

Teşnelikten dil şarâb-ı vaslına sûzân iken
Hûn-i eşkimden vücûdum lâle-veş reyyân olur

Kametın yadiyle döksem dideden seyl-i sirişk
Haşr olup kâim-i cihân garkâbe-i tûfân olur

Eşk-i çeşmim giydirir endâmuma kanlı kefen
Âb-ı şefkat tab-ı merdüm-zâdeden neb'ân olur

Eyleme isnâd-ı efkâr Fuzûli tab'ına
Merd-i kâmilersen Fuzûlililik sana bühtân olur

Çâresiz müşkil budur Kazım ki sende sabr yok
Yohsa her müşkil cihanda sabr ile âsân olur

Bunda izhâr-ı cemâl et yâ veliyyullah meded
Va'de-i ferdâ yanımda mâye-i hüsrân olur

Vasl için sabra mecâli olmaz erbâb-ı dilin
Sabr u takat zâhid-i dil-mürdeye şâyân olur

Başlasın artık duâya hâme-i âteş-makâl
Kim duâ söz âhirinde de'b-i meddâhân olur

Tâ ki her yıl gurre-i şehri haramın hançeri
Zehr-i mâtem-rîz-i dâğ-ı sîne-i merdân olur

Nâil olsun devlet-i didârına her subh ü şâm
Subh ü şâm ol kim firâkınla senin giryân olur

(Kazım Paşa, *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301. s. 10-12)

ÇERMİKLİ ZİHNÎ

(Doğ. 1835—Ölm. 1891-92)

Çermik Müftüsü Abdullah Efendi'nin oğludur. Kilis'te doğdu, eğitimini Kilis'te tamamladı. Nakşibendi Şeyhi Abdullah Serмест Efendi'ye intisab etti. Şeyhinin vefatından sonra Birecik'e gitti (1887-88). Birecik'te vefat etti. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Muharremiyye

Çeşmim ne dem ki girye ile hûn-feşân olur
Sinem hezâr derd u gama gül-sitân olur

Derdim ne rütbe olduğunu etsem âşikâr
Hayret-fezâ-yı müdrike-i ins ü cân olur

Âhım vezîde olsa çemen-zâr-ı âleme
Evvel baharda bâğ-ı cihân hep hazân olur

Ednâ şerâr-ı âh-ı dil-i pür hazînimin
Pertev-fürûz-ı meş'ale-i âsumân olur

Girye ederse cûş-ı tahassürle nâgehân
Mânend-i Nil hûn-ı sirişkim revân olur

Bir dem nefîr-i nây-ı dilim çalsa nevbetin
Arz u semâda velvele-i râyegân olur

Artar bu derd u renc ü belâ sad-figân kim
Her dem ki devr-i dehr-i müceddid zaman olur

Lâ siyyemâ ki mâh-ı Muharrem zamânıdır
Mahsûs-ı sâl-i derd-i belâ an be ân olur

Bir mâhdır ki Hazret-i Sultân-ı Kerbelâ
Derdest-i kavm-i kîne-ver-i bî-amân olur

Bir mâhdır ki nûr-ı dil ü dide-i Alî
Amâc-gâh-ı nâvek-i tiğ u sitân olur

Bir mâhdır ki bûse-geh-i şâh-ı enbiyâ
Alûde hûn ü zahm-ı hûr-ı zâlimân olur

Bir mâhdır ki subh ü mesâ ceyb ü dâmenim
Dest-i cefâ-yı gamda keşân ber-keşân olur

Rûşen olur mu dîde-i kalbi bu mâhda
Semt-i hevâ-yı nefsine kim dide-bân olur

Sükkân-ı arş u ferşi bütün hayra mend eder
Mâtem deminde gulgule-i âşıkân olur

Mahrûm-ı zevk her dü cihan olsun ol leîm
Tutmaz o şâh mâtemini kâmrân olur

Hakkâ ki yâd-ı ma'reke-i deşt-i Kerbelâ
Sermâye-dâr-ı derd ü dil-i mü'minân olur

Geldikçe hâtıra ruh-ı gül-gûn-i şâh-ı dîn
Çeşm-i terimden âb gibi kan revân olur

Değdikçe mağz-ı cân u dile bûy-i kâküli
Dûd-ı siyâh-ı âh göge sâye-bân olur

Ol kible-gâh-ı âlem olan ebruvânını
Yâd eyledikçe kâmet-i kaddim kemân olur

Zâlim odur ki saltanat-ı mülk-i dehr için
Hakdan dönübde tiğ-keş-i hanedân olur

Merdûd odur ki cîfe-i dünyâ için müdâm
A'dâ-yı Âl-i Hüsrev-i kevn ü mekân olur

Sevmem Yezîd-i efsak-ı bed-bahtı bi-gümân
Re's-i Hüseyin Şâhı görüp şâdumân olur

Zulmet hesabı üzre hezâr zulmeti bula
Mâdâm devr-i çarh-ı felek câvidân olur

Nâm-ı habis-i Şimr-i denî gelse yâdıma
Her mû tenimde gayret ile bir sinân olur

Âb-ı Fırat'ı men kılan Âl-i Haydar'a
Seg-veş serâb-ı deşti görünce devân olur

Elbet o şâh-ı arş-penâh üzre tiğ çeken
Rûz-ı cezâda mashara-i âsiyân olur

Bir şâhdır ki südde-i ismet penâhının
Çârûbi zülf-i ham be ham-ı hûriyân olur

Bir şâhdır ki bin sepük-pâ-yı himmeti
Râh-ı hüdâda bedraka-i nâciyân olur

Bir pâdişâh-ı din-i mübindir ki pâyine
Ferş-i zemîni bâl ü per-i kudsiyân olur

Bir pâdişâh-ı mülk-i velâdır ki rûz u şeb
Hâk-i derinde rûhu'l-emin pâspân olur

Bir pâdişâh-ı sadr-ı âlâdır o pâk zât
Ednâ gulâmı milket-i dünyâyâ hân olur

Ey pâdişâh-ı mülk-i beka vey penâh-ı dîn
Hâk-i derin ki mücrime kehf-i el'ân olur

Hâşâ fe-sümme hâşâ gele akla bu yakın
Şir-i jiyâna kelb-i denîden ziyân olur

Şimr-i deni vü hûk nihâdın ne haddi var
Sen gibi şire karşı turup rezze-bân olur

Âl-i Resûl'e kande Yezîd eylesün cefâ
Amma ne çare şâh-ı kader hüküm-rân olur

Hükm-i kazâ-yı Hakka rızâ dâdlık yine
Ancak veli-yi a'zam olan zâta şân olur

Mahrûm-ı lutf etme aman Zihnî bendeni
Nîm-i nigâhın mâ-hasl-ı kün-fekân olur

Çeşm-i alîl-i eşk-feşânımdan etme dûr
Gerd-i rehin ki sürme-i ayn-ı ayân olur

Yahşi nigâh kılmaz isen bu hakîre ger
Mahşer gününde hâli yamân pek yamân olur

Evlâd-ı Mustafâ'ya ola sad-hezâr selâm
Tâ bâ-ebed ki şâ'şaa-i nîrân olur

(Zihnî, *Divan-ı Zihnî-i Çermikî*, İstanbul 1291, s. 11-13)

Mersiye-i Muharremiye

Muharrem'dir gönül zannetme kim vakt-i safâdır bu
Muhibb-i hânedâna bir dem mâtem-fezâdır bu

Belâya uğradı Âl-i Resûlullah vâveylâ
Ne gündür ki bugün yâ Rab rûz-i pür-belâdır bu

Muharrem gurrenin taraf-ı semâda mâh-ı nev sanma
Yed-i zâlim felekde tığ-ı meslûl-i cefâdır bu

Ne hikmetdir kıyâmet kopmadı sad-bu'l-acep ol gün
Bana leyl ü nehâr endîşe-i bî-intihâdır bu

Yezîd'in etdiği zulme Yahudiler dahî söyler
Bu hâin fî'lidir Âl-i Resûl'e nâ-sezâdır bu

Niçün kıydın ana ey hûk sûret Şimrî-i bed-nâm
Ki şîr-i bî-nazîr-i pîşe-zârı lâ-fetâdır bu

Rıza verdin o şâhın katline ey azlam-i mahlûk
Nedir bu zulm ü fıskın vey ne bî-câ iddiâdır bu

Ne nur olduğunu bilmez miydin ol gerden-i pâkin
Mübârek bûsegâh-ı pâdişâh-ı enbiyâdır bu

Müselmânım diyen eyler mi kasd-ı Âl-i Peygamber
Ne re'y-i nâ-sezâdır vey ne tedbîr-i hatâdır bu

Nîce âğuştâ-i hûn itdin ol şehzâdeyi zâlim
Mükerrem-i muhterem-i sultân-ı iklim-i velâdır bu

Revâmıdır ki hûn-âlûd ola sıbt-ı Resûlullah
Nedir bu kec edâ ey çarh ne devr-i nâ-becâdır bu

Bahâ olmaz şehîdân şâhının bir müyine âlem
Hüseyn'dir bu Hüseyn'dir nûr-i çeşm-i Mustafâ'dır bu

Dûçâr oldu belâya enbiyâ vü evliyâ yek-ser
Belâ-yı Kerbelâ efzûndur pek ruşenâdır bu

Fiğan-ı âh-ı âlem söze başla ey dil-i mahzûn
Zamân-ı mâtem şâh-ı şehîd-i Kerbelâ'dır bu

Siyâhî cameler ilbâs idüp kıl nevha vü girye
Meded ey âşık-ı şûrîde hengâm-ı garrâdır bu

Pür olsun vâdî-yi sahrâlar icrâ-yı sirişkinle
Ki gayri macerâya benzemez bir macerâdır bu

Yezîd'e kavmine sen de adâvet eyle tasrîhan
Ki rûz-i zulmet-i efrûz Yezîd-i bed-likâdır bu

Yezîdiler cefâsından hakâret gelmez ol şâha
İki âlemde şâh-ı kişver-i izz ü alâdır bu

Söyünmez nurdur hiç bâd-ı bî-dâd-ı havâricden
Çerâğ-ı hânedân-gâh-ı Aliyyü'l-Murtazâ'dır bu

Rıza ver her kazâya râzı ol emr-i ilâhiye
Ne çâre Zihni'yâ sabreyle takdîr-i Hudâ'dır bu

Salât ile selâm et Mustafâ'ya âl ü ashâba
Serâpâ müminine vâcib-i subh u mesâdır bu

(Zihni, *Divan-ı Zihni-i Çermikî*, İstanbul 1291, s. 13-14)

Mersiye-i Muharremiye

Çünkü girdin ey dil-i şûrîde mâh-ı mâteme
Öyle ağla cû-yi eşkinle cihân dönsün yeme

Kerbelâ deştindeki mazlumları fikr eyleyüp
Sen hemân hüsrân oku her dem Yezîd-i azlame

Sûziş-i âh-ı şerer-bârnla yansun nüh felek
Zelzele virsün fiğânın tâk-ı arş-ı a'zame

Öyle efgân eyle kim hengâme-i şâhum Hüseyin
Gulgule salsun serâpâ onsekiz bin âleme

Nâ-münâsibdir bugün kimin libâsı surh-renk
Âşık isen giy siyeh câme vücûd-ı pür-gama

Kim Yezîd'e kavmine itse adâvet Hak için
Şüphesiz yok lââyık olur lutf-ı Resûl-i Ekrem'e

Yâd idüp ruhsâr-ı gül-gûn-i Hüseyin'i dem-be-dem
Ağlamakdan kan dolsun tâs-ı çeşm-i pür-neme

Vey nice matrûd imiş kim tâbi-i şeytân olup
Şah-ı Merdânı münâsîp gördü tığ-ı samsama

Vey nice mekkâre kim uyup hevâ-yı nefsine
Zehri içirdi Şâh-ı Hasan-ı hulk-ı Rıza-yı gül-feme

Vey nice zâlim imiş merdûd imiş ol bed-likâ
Çaldı hançer gerden-i pâk-i Hüseyin-i efhame

Zulmet-i hakk-ı nâ-ebed olsun ziyâde rûz u şeb
Ca'de'ye Şimr-i bed-nâme hem İbn-i Mülcem'e

Dâmen-i ihsanını tutuşdur ey şâh-ı kerem
Dest-gîr ol rûz-ı mahşer Zihnî-i bî-hemdeme

(Zihnî, *Divan-ı Zihnî-i Çermikî*, İstanbul 1291, s. 14-15)

GAFFAR BABA

(Doğ. ?—Ölm. 1891–92)

Buharalı Abdülgafur Efendi'nin oğludur. Maraş'ın yegane dergahı olan Çarşı Tekkesi'ni ihya etmiş, dergahın mesnevihanlığını icra etmiştir.

Gaffar Baba, 1891-92 yılında vefat etmiş, görev yaptığı dergaha defnedilmiştir.

Şiirlerinde Hami mahlasını kullanan şairin divanının nerede ve kimin elinde olduğunu bilmiyoruz.

Mersiye

Ey dil yanalım derd ile kim geldi Muharrem
Ey dide boyan kana bugündür meh-i mâtem
Bu ayda sürur iden olur ehl-i cehennem
Hakdan utanan olmaya bu mâhda hurrem
Yansın oda ol dil ki bugünler ola bî-gam
Kör olsun o gözler ki bu dem olmaya pür-nem

Bu ayda ciğer kûşe-i sultan-ı risâlet
Nev-bâve-i gülbün gül-i bostân-ı velâyet
Yani ki Hüseyin ahter-i eflâk-i imâmet
Nuş eyledi ol teşne ciğer câm-ı şehâdet
Yansın oda ol dil ki bugünler ola bî-gam
Kör olsun o gözler ki bu dem olmaya pür-nem

Ya Rab bu ne hal bu ne sırr u bu ne hikmet
Hep Âl-i Resul'ün ola dermânde-i mihnet
Pâmâl ola onlara layık iken izzet
Bu hale ebed yanmadadır ehl-i muhabbet
Yansın oda ol dil ki bugünler ola bî-gam
Kör olsun o gözler ki bu dem olmaya pür-nem

(Besim Atalay, *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*, İstanbul 1339, s. 133)

ALİ İLHÂMÎ DEDE

(Doğ. ?—Ölm. 1892)

Asıl adı Ali'dir. Eskişehir Seyyid Gazi Tekkesi postnişini Pir Mehmed Dede'nin oğludur. Babasının ölümünden sonra tekkenin postuna oturdu. Ömrünün son günlerinde gözleri görmez oldu. Divanı basılmıştır.

Mersiye-i Seyyidü'ş-Şühedâ

Muharrem'dir yine kanlar revândır çeşm-i pür-nemde
Resûlün kurretü'l-ayni için dil-sûz-i mâtemde
Şehîd-i Kerbelâ'nın âhı bir dâğ oldu sînemde
Nîce âşıkları vardır yanar bu aşk ile gamda
Dirîğâ kangı göz vardır ki kan dökmez bu âlemde
Meğer ki olmasun rikkat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

Bu zulm-i sîne-çâka katlanır mı kimsenin cânı
Şimr-i mel'ûn yere sersün o sultân-ı şehîdânı
Zemîn-i Kerbelâ üzre dökülsün ol şehin kanı
Güneş zulmetlere düşün melekler itsün efgânı
Dirîğâ kangı göz vardır ki kan dökmez bu âlemde
Meğer ki olmasun rikkat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

Siyeh giysûsi vaktâ ki demiyle lâle-gûn oldu
Zemîn ü âsümân ol dem bütün feryâd ile doldu
Behiştin verd-i ra'nâsı Resûl'ün goncası soldu
Tehassürlerle Ehl-i Beyt-i ulyâ saçların yoldu
Dirîğâ kangı göz vardır ki kan dökmez bu âlemde
Meğer ki olmasun rikkat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

Şehîd-i Kerbelâ'dan iste her bir derde dermânı
Bırakma dâmen-i pâkin umarsan hûr u gılmânı
Akıt çeşmin sirişkin aşk ile doldursun ummânı
Bu göz yaşsı sebep düşdü erişdi deste dâmâni
Dirîğâ kangı göz vardır ki kan dökmez bu âlemde
Meğer ki olmasun rikkat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

Tutuşduk aşk ile İlhamî zâhirde yanârım yok
Dilim teşne ciğirim püryân bana bir câm sunârım yok
Akar çeşmim yaşsı ol şâh için bir başka kârım yok
Meded ey Sâkî-i Kevser ki senden gayr-i yârim yok
Dirîğâ kangı göz vardır ki kan dökmez bu âlemde
Meğer ki olmasun rikkat dil-i evlâd-ı Mülcem'de

(Şükrü, *Divan-ı Şeyh İlhamî ve Seyyid Battal Gazi*, İstanbul
1334, s. 57-58)

MUALLİM NACİ

(Doğ. 1850—Ölm. 13. 4. 1893)

Küçük yaşında babasını kaybetti. Annesiyle birlikte Varna'da bulunan dayısının yanına gitti. Eğitimini orada tamamladı. Varna Rüşdiyesi'nde öğretmenlik, İstanbul'a döndükten sonra gazetecilik, Galatasaray Lisesi'nde ve Mektebi Hukuk'ta Edebiyat öğretmenliği yaptı.

Mersiye

Fırat'a dönse eşkim çok mudur mâh-ı Muharrem
Zamân-ı girye-i pey-der-pey ü âh-ı dem-â-demdir

Revâdır dökse kanlar a'yen-i ehl-i muhabbet kim
Fezâ-yı Kerbelâ'nın garka-i hûn olduğu demdir

O deşti eylemiş olmakla hûn-i handân-ı müşgîn
Türâb-ı anberini ser-meh-i iyân-ı âlemdir

Hayâl etdikçe hâk-i Kerbelâ'nın olduğun rengin
Nasıl hûn olmaz ol dil kim muhibb-i sıbt-i ekremdir

Cihân târik olup şâd oldu hafâşân gurûb ile
O mihr-i arş-i pîrânın ki bir nûr-i mücessemdir

Anılsın mâcerâ ey dîde dök dem-i şafak-rengin
Siyeh giy, sen dahî ey âh kim hengâm-ı mâtemdir

Nasil etdin ihânet âh bilmez miydin ey zâlim
Ki ol şeh nûr-i çeşm-i seyyid-i evlâd-ı Âdem'dir

Yezîdâna icâze vermemişdir la'na ba'z amma
O kavm-i bî-hayâya la'neti tecvîz elzemdir

Delil îrâdına hâcet görülmez Nâci'yâ zîrâ
Bu da'vâ sâhib-i insâf indinde müsellemdir

Dilâ ayrılma âl-i şâh-ı kevneyne muhabbetden
Ki zahm-i ma'neviye hubb-i ehl-i beyt merhemdir

Olursun kâma nâil hangisinden etsen isti'tâf
Ekâlim-i bekâda her biri şâh-ı muazzamdır

Bizi ey menzilü'l-Kur'an bağışla ol şehin-şâha
Ki peygamberliği îcâd-ı Âdem'den mukaddemdir.

(Muallim Naci, *Yâdigâr-i Naci*, İstanbul 1314, s. 92-94)

Kerbelâ Ne Söyler

Ehl-i hakkın reng-i mağduriyyetin ta'rîf için
Mâcerâ-yı Âl-i söyler Kerbelâ her dem sana
Ehl-i butlânın sözün tervîc eden âdem midir
Âdem ol isterse hasm olsun bütün âlem sana

(Muallim Naci, *Sünbüle*, İstanbul 1307, s. 38)

OSMAN ŞEMS

(Doğ. 1814—Ölm. 27 Aralık 1893)

İstanbul'da doğdu. Eğitime devam ederken tarikata intisap etti. Bir takım küçük memurluklarda bulundu. Hersekli Arif Hikmet'in evinde toplanan Encümen-i Şuara arasında yer aldı. Uzun müddet inziva hayatı yaşadı. İrşat görevini tekkede değil, evinde sürdürdü. Üsküdar-Selimiye semtindeki evinde vefat etti. Karacaahmet kabristanına defn edildi. Şiirlerinin belirli bir kısmı basıldı.

Kerbelâ Mersiyesi

Kerbelâ vâkiasın yâd ile kan ağlayalım
Akıtıp yaş yerine cevher-i cân ağlayalım
Nâr-ı firkatle yakıp cân ü cânân ağlayalım
Edelim mâtem ile âh ü figân ağlayalım

Geldi ol gün ki sivâdan dilimiz pâk edelim
Mâtem-i Âl-i Nübüvvet ile gamnâk edelim
Pençe-i hasret ile sînemizi çâk edelim
Edelim mâtem ile âh ü figân ağlayalım

Geldi ol dem ki sönüp Şem-i serâyi nebevî
Kaldı tarîk gumûm içre bütün âlem evi
Ki susuzlukla Şehîd oldu Hüseyin-i Alevî
Edelim mâtem ile âh ü figân ağlayalım

Kerbelâ'ya erişip leşker-i zulm ü udvân
Çekdiler Âl-i Resul üstüne şemşîr ü sinân
Etdiler Şâh Hüsey'nin demini seyl-i revân
Edelim mâtem ile âh ü figân ağlayalım

Boyanıp hûn-i şehîdân ile ey Şems, zemîn
İnledi nâle-i el-atş ile eflâk-i berîn
Nice tâkât getirip etmeyelim âh ü enîn
Edelim mâtem ile âh ü figân ağlayalım

(Osman Şems, *Divan-ı Osman Şems*, Süleymaniye Kütüphanesi, Arslan Kaynardağ, no.198, vk. 40a)

Mersiye

Dîde-i fahr-i cihân oldu Hüsey'n ile Hasan
Mazhar-ı nûr-i iyân oldu Hüsey'n ile Hasan

Sulb-i Ahmed'den cihâna neşr-i envâr itmeğе
Mîhr ü mâh-ı âsümân oldu Hüsey'n ile Hasan

Kişver-i âbâd-ı velâyetde semâ-yı vahdete
İki necm-i farkdân oldu Hüsey'n ile Hasan

Âh kim kurban-gâh-ı Kerbelâ-yı aşkda
Sîne-çâk ü hûn-feşân oldu Hüsey'n ile Hasan

Kim biri tîğ biri zehr ile oldu şehîd
Hân mân-sûz-ı cinân oldu Hüsey'n ile Hasan

Firkatâ vâ firkatâ vâ veyletâ kim teşne-leb
Tu'me-i tîğ u sinân oldu Hüsey'n ile Hasan

Çeşm-i âlem ağlasun kan kim misl-i nûr-i çeşm
Çeşm-i âlemden nihân oldu Hüsey'n ile Hasan

Nâle-i mâtemle aç ey Şems dâğ-ı sîne kim
Bülbül-i verd-i cinân oldu Hüseyin ile Hasan

(Bursavî İsmail Hakkı, *Risale-i Hüseyniyye*, s. 39)

Mersiye li-Hazret-i Seyyidü'ş-Şühedâ İmâm-ı Hümâm-ı Hüseyin-i Deşt-i Kerbelâ

Ey nûr-i çeşm-i Ahmed-i Muhtâr yâ Hüseyin
Vây yâdigâr-ı Haydar-ı Kerrâr yâ Hüseyin

Tâzelendi sînelerde dâğ-ı hicrân yâ Hüseyin
Mâteminle oldu âlem beyt-i ahzân yâ Hüseyin

Geldi ol dem ki olup mâh-ı Muharrem âşikâr
Eyledi tığ-ı hilâli çarh-ı uryân yâ Hüseyin

Açdı erbâb-ı vefânın sînesine tâze dâğ
Oldular hep hûn-i firkat içre galtân yâ Hüseyin

Kâreler giydi ser-â-ser mâteminle ehl-i aşk
Kaldı endûh-i şeb-i zulmetde hayrân yâ Hüseyin

Firkatinle oldu gözler yaşı hep seyl-i revân
Zemzeme verdi cihâna âh ü efgân yâ Hüseyin

Âh yüzbin âh kim oldun bugünler sen şehîd
Ehl-i Beyt'in oldular nâlân u giryân yâ Hüseyin

Âh yüzbin âh kim oldun susuzlukla şehîd
Vermedi hayfâ sana su ehl-i hüsrân yâ Hüseyin

Hem susuz hem dâğ-ı zulm-i leşker-i a'dâ ile
Oldu gül-nahl-i vücûdun bir gülistân yâ Hüseyin

Jâle vü şebnem değil gül-goncada bâğ-ı bahar
Ağlayup dâğ-ı dilin eyler nümâyân yâ Hüseyin

Hâr-ı güleyn sanma gördükde şikeste kametin
Sinesine mihler urdu nihâlân yâ Hüseyin

Firkat-i zülf-i ızârınla sarardı gül yüzü
Pister oldu sünbüle hâk-i şehîdân yâ Hüseyin

Gonca la'lin gördü kim hâmûş-i hâk üzre yatur
Lal olup bülbül vü soldu verd-i handân yâ Hüseyin

Teşne-la'lin gûş idince ağlayup cû-yi revân
Hacletinden yerlere geçdi şitâbân yâ Hüseyin

Hânedân-ı Ehl-i Beyt'inden dahi çok nev-civân
İçdiler câm-ı şehâdet verdiler cân yâ Hüseyin

Döndü deşt-i Kerbelâ deryâ-yı hûna ey dirîğ
Su yerine akdı yer yer çeşme-i kan yâ Hüseyin

Kanlı gömlek oldu sancağın şehidân-ı askerin
Sensin ol ser-çeşme-i hayl-i şehîdân yâ Hüseyin

Firkatâ vâ firkatâ vâ hasretâ vâ veyletâ
Kim sana rahm etmeyüp kıydı Yezîdân yâ Hüseyin

Sensin ol mazlûm-ı dest-i leşker-i udvân kim
Çekdiler nâ-hak sana şimşir-i bürrân yâ Hüseyin

Cümleden Şimr ü Sinân ü İbn-i Mercâne Yezîd
Hem dahi İbn-i Ziyâd-ı unvân-ı nâdan yâ Hüseyin

Çün sana zulm ile oldu düşmen-i kâfir nihâd
La'net-i Hakka sezâ-vâr oldu her ân yâ Hüseyin

Sen İmâm-ı âdil ü haksın ki şekk ü şüphesiz
İktidâ eyler sana hep ehl-i imân yâ Hüseyin

Şol zaman kim baş açık yalın ayak halk-ı cihan
Olalar kaim tutup mahşerde divan yâ Hüseyin

Cem ola ol arsada hep hânedân-ı Ehl-i Beyt
Olalar ızz-i huzûr-i Hak'da nâlân yâ Hüseyin

Hazret-i Zehra tutup destinde kanlı gömleğin
Ola ol dîvân içinde râye-efşân yâ Hüseyin

Vâ Hüseyinâh ile ide nâle vü feryâdlar
Eyleyüp davâ-yı Hak zulm-i udvân yâ Hüseyin

Diye kim yâ Rab habîb-i ekremin cân pâresin
Etdiler susuz şehid erbâb-ı hızlân yâ Hüseyin

Kim benim oğlum gözüm nuru Hüseyin'e zulm edip
Eylediler bağrımı firkatle püryân yâ Hüseyin

Diye hem olmuş iken geh-vâre-dârı Cebrâil
Kıldılar ol cism-i pâki hâke yeksân yâ Hüseyin

İsterim dâdın o mazlumun bugün bu arsada
Nice bir yaksun derunum nâr-ı sûzân yâ Hüseyin

Arş-ı Rahmân ola berk-ı nâlesinden lerze-nâk
Açılıp gökler ide çâk-i girîbân yâ Hüseyin

Eyleye dâmân-ı arşı dîdesi garkâb-ı eşk
Cûş ide deryâ-yı rahmet ola tûfân yâ Hüseyin

Gark ideser cümle ısyân-ı usât-ı mü'mini
Söndürüp nârı ide cennât-i Rıdvân yâ Hüseyin

Diye Hak neyyir-i ismet-serâ-yı mülk-i din
Nûr-i çeşm-i Fahr-i âlem rûh-i Rahman yâ Hüseyin

Kan bahası oğlunun afv-i usât-ı mü'minin
Hem Yezîdâne hulûd-i nâr-ı nîrân yâ Hüseyin

Ol münâfıklar olup nîrân-ı esfelde hacil
Mü'minin olsun sana cennetde mihmân yâ Hüseyin

Ola râzı Hazret-i hayrû'n-nisâ bu müjdeden
Eyleye hamd-i Hudâ mesrûr ü şâdân yâ Hüseyin

Sitre-i nâr-ı cahîm olsa gerek pîrâhenin
Katre-i hûnun olup deryâ-yı gufrân yâ Hüseyin

Kim o pîrâhen ile eyler şefâat âleme
Hazret-i Zehrâ elinde hûn-i rîzân yâ Hüseyin

Sen o nûr-i çeşm-i sultan-ı nübüvetsin ki olur
Hâk-pâyin tûtiyâ-yı çeşm-i a'yân yâ Hüseyin

Pertev-endâz-ı cihan olmaz seherde feyz alup
Hâkine yüz sürmese mihr-i dirahşân yâ Hüseyin

Sen o nûr-i çeşm-i sultan-ı velâyetsin ki olur
Feyz-i çeşmin mâye-i envâr-ı imân yâ Hüseyin

Bî'l-verâse rahmet oldun âsiyân-ı ümmete
Cân-ı şîrînin idüp bu yolda kurbân yâ Hüseyin

Olsun ecdâd-ı ızâmınla sana bî-hadd-i salât
Tâ iderser cümle mevcûdât-ı devrân yâ Hüseyin

Çâkerin bu Şems-i zârın mâtem ü mersiyesin
Kıl kerem hüsn-i kabûle eyle şâyân yâ Hüseyin

Kevser-i feyzin atâ kıl âşık-ı sâdıklara
Kim olurlar mâteminle zâr u giryân yâ Hüseyin

(Bursavî İsmail Hakkı, *Risale-i Hüseyiniyye*, s. 34-38)

Mersiye

Nev-nihâl-i Murtazâsın yâ Hüseyin-i müctebâ
Verd ü bağ-ı Hel Etâ'sın yâ Hüseyin-i müctebâ

Âşiyânın sırr-ı gülzâr-ı nübüvvedir senin
Andelîb-i istifâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

Cevher-i zâtındadır sırr-ı "mâ-zâğâ'l-basar"
Nûr-i çeşm-i enbiyâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

Hil'at-i gül-fâmdır hûnîn-i pîrâhen sana
Tâc-dâr-ı evliyâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

Fi'l-hakika mazhar-ı sırr-ı zebihullahsın
Kim fedâ-yı kibriyâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

Hûb-nihâ afv-i usât-ı ümmeti itdin kabûl
Şâfi-ı rûz-i cezâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

Sûziş-i mâtemle devrân eylerem mânend-i Şems
Kim şehîd-i Kerbelâsın yâ Hüseyin-i müctebâ

(Bursavî İsmail Hakkı, *Risale-i Hüseyniyye*, s. 40)

Mersiye-i Cenâb-ı Seyyidü'ş-Şühedâ

Bugün mâh-ı Muharrem vakt-i mâtemdir safâ olmaz
Fürûğ-ı dîde-i giryân gamdan rûşenâ olmaz
Gönül âyinesinde gerd-i mâtemden cilâ olmaz
Derûn içre hüzneden gayri sûret-i rû-nümâ olmaz
Muhibb-i âle bu mâtem gibi derd ü belâ olmaz

Gözüm kan ağla mâh-ı mâtem Âl-i Abâ geldi
Zamân-ı kurbet-i Şâh Hüseyin-i Kerbelâ geldi
Girân-bâr-i belâlarla zamân-ı pür-cefâ geldi
Bu mâtemle dil-i nâlân ezelden mübtelâ geldi
Muhibb-i Âl ü evlâd olmayanlar mübtelâ olmaz

Bil ey dil vakt-i sermestân-i bezm-i Kerbelâ'dır bu
Şeb-i ser-hâb çeşm nûr çeşm-i enbiyâdır bu

Seher-gâh-ı humâr-ı teşne-i şîr-i Hudâ'dır bu
Dem-i subh-i sabûh âşam-ı vasl-ı kibriyâdır bu
Bu meyden içmeyenler Ehl-i Beyt-i Mustafâ olmaz

Bu râzı duymak istersen eğer sen ey dil-i dânâ
İdersin cür'a-i câm-ı Hüseyin'iden nevâ peydâ
Bulup bezm-i şehâdetde mezâk-ı neş'e-i Yahyâ
Muhakkak olmayanlar mazhar-ı esrâr-ı "Mâ-evhâ"
Dem-i râz-ı Hüseyin-i Müctebâyâ âşinâ olmaz

Hüseyin-i Kerbelâ şâhenşeh-i hayl-i müeyyeddir
Hüseyin-i Kerbelâ mişkât-i envâr-ı mümecceddır
Hüseyin-i Kerbelâ pûşişgeh-i la'l-i Muhammed'dir
Hüseyin-i Kerbelâ nûr-i fûrûğ-ı Ahmed'dir
Ki bil nûr-i mücessem tu'me-i tîğ-ı cefâ olmaz

İmâm-ı dîn-i ekberdir Hüseyin-i Kerbelâ fehm et
Vasî-yi ilm-i Hayder'dir Hüseyin-i Kerbelâ fehm et
Hem âğûş-i Peyâmberdir Hüseyin-i Kerbelâ fehm et
Serîr-i nûr-i azherdir Hüseyin-i Kerbelâ fehm et
Serîr-i nûr-i ferş pâ-yı cünd-i bî-hayâ olmaz

O şâhın vâkı'ât-ı mâtem-engîz makâlâtı
Hilâf-ı hürmet ü şân üzre geçdi hadd ü gâyatı
İdüp tahrîr kesb-i hüzn için dürlü ibârâtı
İderler zımnile isbât acz ile mücâzâtı
Selâtin-i İlâhiyyûna böyle iftirâ olmaz

Budur tahkîk kim Kûfîler oldu bî'ata meyyâl
İmâm-ı Kerbelâ hem itmek üzre Kufe'ye ikbâl
Bu emr üzre olundukça kadem-cünbân-ı isti'câl
Gelüp hep ehl-i Mekke eylediler mu'riz-i âmâl
Dediler gitme ey şâh serîr irtizâ olmaz

O dem erdi hitâb-ı lâ-yezâlî ki ol meh-i seyyâr
Seyâhat emrini ensâr ü âline ide tekrâr
Olup icâb-ı hükm ü ahd ü mîsâk-ı ezel ızhâr

Civâr-ı lâ-mekân ü bî-nişâna eyleye reftâr
Ki bir sûret ile tağyîr takdîr-i kazâ olmaz

Edüp tahrîk pâ-yı el-vedâ' ol şâh-ı âlîşân
Ser-â-ser ehl-i Bathâ çıkdılar teşyî'ına nâlân
Çün erdi Kerbelâ'ya reh-güzâr-ı mevkib-i sultân
Nihân oldu nazardan râh-ı her cünd oldular cûyân
Anı fehm etdiler kim hük-m-i Bârî reh-nümâ olmaz

Kuruldu Kerbelâ'ya hayme-i şâh-ı felek divân
İhâta etdi etrâfın gelüp ceyş-i Yezîd ol ân
Fem-i Âl-i Resûl'e vermeyüp su ol saff-ı nâdân
Leb-i ser-çeşme-i âb-ı hayâtı kıldılar atşân
Bu yüzden düşdüler bir derde kim aslâ devâ olmaz

Miyân-i Âle düşdü izdiyâd-ı atşdan bir hâl
Ki olup tâs-ı felek âvâzu'l-ataşla mâl-â-mâl
Uyûn-i mest-i sekrân-ı şehâdet nüh felek-emsâl
Tecellâ-yı zülâl-i la'l-i yâre oldular seyyâl
Bu ahvâle muâdil vak'a-i sûziş-fezâ olmaz

Gelüp ol dem Yezîdân etdiler ey gül-ruh-i Kerrâr
Hilâfet mâcerâsında Yezîd'e eyle gel ikrâr
Sözümüz dinler isen hep senindir ravza vü enhâr
Ki yohsa tîğ u atş ile sana çok eyleriz âzâr
Hısâr-ı zulmümüzden sana hiç râh-ı rehâ olmaz

Dedi ol mu'ciz-enbâz-ı habîb-i Hazret-i bârî
Bu veche yâ aduvvallah eylerim hâşâ ki ikrârı
Susuzlukdan çekem zannetmeyin zinhâr âzârı
Ve hem etdi zemîn-i haymeden bâ-kudret-i Bârî
Revân bir nehr kim hâlet-i pezîr inkızâ olmaz

İrişdi hizmete ol dem de kerrûbîn ile hem-râz
Feriştehler ü cinnîler idüp ol merkeze pervâz
Dediler emr kıl fermân senindir bugün ey şâh-bâz
İdelim Kerbelâ-yı menzil-i Kârûn ile dem-sâz
Bu ecnâda müşâbih bir gürûh-i bî-vefâ olmaz

Dedi ben bu kazâyı Kerbelâ'da eylerim seyrân
Düşüp atş-ı âteşe çün Halil-i Hazret-i rahmân
Eğërçi vasfınız mabûldür indimde ey yârân
Velî bu derd için bir kimseden etmem taleb-i dermân
Fedâiler yolunda Hakka dahî ilticâ olmaz

Olup meşhûd hem şâh-ı Resûl ü Hayder ü Zehrâ
İmâm-ı Kerbelâ'ya sundular bir câm-ı pür-sahbâ
Dediler cânımız soldurmasun gel rûyun istiğnâ
Buyur enhâr-ı bâğ-ı lâ-mekâna ey gül-i ra'nâ
Leb-i la'line lâyük cûybâr-ı Kerbelâ olmaz

Dedi ol cân-ı âlem ey salâfîn-i kerem-kârân
Yakar cân u dilim hayli zamandır âteş-i hicrân
Firâk-ı yâr ile âlâm-ı düşmen dildedir mihmân
Bugün atş-ı ciğerle anlar için eylerim püryân
Tutun ma'zûr kim ferhunde bir demdir fedâ olmaz

Bu rûz ol rûzdur ki eylerim tazyîf mihmânı
Bu rûz ol rûzdur ki yâre kurbân eylerim cânı
Uyûn-i âleme ızhâr idüp takdîr-i süphânı
Varam mahrem-seraya terk idüp a'yân u imkânı
Bana kevn ü mekân şimden-gerû mesken-serâ olmaz

Eğërçi Kerbelâ vasfında hûn-efşân olur hâme
Kazâ-yı nüh felek dil-teng olur elvâh u a'lâma
Urûc etmek için ol rûh âlem-i dâr-ı in'âma
Şu vechile erişdi kim kazâ hükmü ser-encâma
Zebân-i kilik-i âdâb anı tafsîle rızâ olmaz

Erişdi emr-i İsrâ çünki şâh-ı Kerbelâ üzre
Dem-i Mî'râç geldi ya'ni Âl-i Enbiyâ üzre
Olup zâhip reh-i i'câz rûh-i Kerbelâ üzre
Nümâyân oldu bir i'câz kim dâr-ı fenâ üzre
O rûtbe kudrete mazhar bir gürûh-ı evliyâ üzre

Olup mânend-i İsâ kuvve-i nezzâreden pinhân
Göründü halka bir sûret misâli zât-i nûr-efşân

Nihâlınden cüdâ olmuş gibi bir gonca-i handân
Ser-â-ser dâğ dâğ la'leyn içre ser-i galtân
Vücûd-i nâzenîni dağlardan ıstıfâ olmaz

Erişdi bir nidâ-yı cân-güdâz ol dem cihân içre
Düşüp ol bângdan bir velvele kevn ü mekân içre
Meğer şâh-ı nübüvvet ravza-i bâğ-ı cinân içre
Olurdu bülbül-âsâ nağme pür-dâr âşiyân içre
Der idi kim bana bundan eşedd cevır ü cefâ olmaz

Bugün hayfâ teessüf hâtırımında ser-bedîd oldu
Ki cân-pârem Hüseyin'im tığ-ı atş ile şehîd oldu
Bugün mü'minlere mâtem nifâk ehline id oldu
Bu yüzden ol gürûh-i bî-vefâ benden ba'îd oldu
Sitem-kârân-ı Ehl-i Beyt bana hiç akrabâ olmaz

O bâng-ı mâtem-engîz ile doldu künbed-i ekvân
Duyup gayb âleminden oldular arz u semâ lerzân
Gözünden çıkdı arşın mihver-i eflâk-i âb-efşân
Elinden gitdi ferşin kürre-i gencîne-i sâ mân
Dediler ki yıkılsa bu fenâ dârı fenâ olmaz

Sirişk-i dîde-i firkatle oldu mâh-ı der-i hâle
Büründü hacletinden vech-i neyyir-i mu'ciz âle
Misâl-i eşk çeşm-i hasret oldu çarh-ı cevvalê
Girüp şâh-ı şehîdân mâtemiyle şeb siyeh şâle
Dedi mâtem şebinde sînedê rengîn-kabâ olmaz

Hevâ-yı âh ü dilden geldi cûşiş bahr-i ummâna
Felek keştîsini gark etmek için eşk-i tûfâna
Temevvüc itdi pür-cûş oldu çıkdı tâk-ı ekvâna
Uyûn-i lücceyi ref' eyleyüp tâ arş-ı rahmâna
Dedi Âl-i Resûl'e bunca îzâ' re'y-i Hudâ olmaz

Doğup evc-i şehâdet matla'ından çün meh-i tâbân
Olup mânend-i neyyir nûr-i Ahmed içre ser-gerdân
Ziyâ-pâş oldu deşt-i Kerbelâ'ya eyledi seyrân

Şehiden öldü çün ol kible-i dîn vâsıl-ı süphân
Gürûh-i âşıkâne bundan özge pîşvâ olmaz

Olup bir katre dem cünbân-i sû-yi evc-i ulyâya
Düşüp mânend-i şebnem gonca-i Firdevs-i a'lâya
İrüp seyrânı âhir dâmen-i arş-ı muallâya
Varınca der ki mahrem-serâ-yı hâs-ı Mevlâya
Dedi kurbân aşka senden özge mültecâ olmaz

Dedi Hak merhabâ ey gül-ruh-i cân-pâre-i cânân
Sana meftûhdur mahrem-serâ-yı Hazret-i Rahmân
Serîr ü arşımı çün eylemişdim pâyine pûyân
İdüp zâtımda fânî zâtını ey nûr-i nûr-efşân
Serâ-yı li-maallâhi buyur emrine lâ olmaz

Dedi kim Yâ İlâhî yakdı hasret sabr u sâ mânım
Kabâ-yı lâle-veş çâk eyledim çekdim girîbânım
Zülâl-i tîğ-ı aşkınla suvardım la'l-i atşânım
Gülistân eyledim hûn-i dilimle çevre dâmânım
Bu gülşende benim gibi gül-i sad-berg edâ olmaz

Dedi Hak gül idin ol dem ki ser-sebz-i sinân oldun
O dem bülbül idin kim beste-i âh u fiğân oldun
Garîb olma karîb-i âşiyân-ı lâ-mekân oldun
Görünmüşdüm seninle şimdi sen bende nihân oldun
Bu Muharremgâh-ı âlîdir ki bunda mâsivâ olmaz

Dedi geçdim Hudâyâ bu şehâdet mâcerâsından
Haberdârım ezelden ol hicâbın mâverâsından
Velî geçmem seninle etdiğim akd iktizâsından
Geçüp cân u cihandan geçmezem kanım bahâsından
Eğer ki diyetim vermez isen sana revâ olmaz

Dedi Hak ey şehîd-i cân-fedâ-yı îd-i ferdiyet
Ne ise eyle vâzıh muktezâ-yı ahd ü ünsiyet
Bu veche görünür kim kasd-ı aksâ-yı ulûhiyet
Visâl-i bî-misâl zâtım olsun kanına diyet
Eğerçi gevher-i gül-reng kanına bahâ olmaz

Dedi ey Rabb-i âlem şöyledir icâb-ı peymânım
Ki olup cânım sana kurbân olasın cânıma cânım
Bugün ki Kerbelâ deştinde ben hûn içre galtânım
Ola hem-pâlarım vaslında hep uşşâk-ı nâlânım
Ki anlar mâtem nârındadır nâra sezâ olmaz

Dedi Hak ey ferah-bahşâ-yı bezm-i Kevser ü irfân
Olunca meclis-i mahşerde âlem zâr ü ser-gerdân
Kebâb etmek diler laht-i ciğerden âteş-i nîrân
Bütün uşşâk-ı nâlânı sana bahş eyledim ol ân
Senindir anlar ey mahbûb nâra mübtelâ olmaz

Dedi kim ey dü âlem Kird-gâr-ı merhamet-kârı
Dem-i rûz-i cezâda isterim cümle siyeh-kârı
Ki yoksa başım alup destime çün eylerim zârı
Şirişk-i hûn ile gark eyleyüp âb eylerim nârı
Celâlin hazretinden kimse me'hûz cezâ olmaz

Dedi Hak ey fedâî sen ki verdin yoluma cânı
Sana verdim kilid-i dûzah u miftâh-ı rıdvânı
Eğer çeşmin dökerse mahşerde eşk-i gül-efşânı
Hazer kim âteş-i rahm yakar cennât ü nîrânı
Bekâ mülkünde bir câ-yı penâh ey meh-likâ olmaz

Bu resme eyleyüp peymân çün ol seyyid-i âlem
Serâ-yı li-maallâh içre oldu yâr ile hemdem
Eğerçi cân ü cânân oldular bu vechile hurrem
Cihânı tutdu ammâ zengibâr-i sarsar-ı mâtem
Dem-i hevl-i kıyâmet subhuna bâd-ı sabâ olmaz

Muhibb-i Âl ü Evlâd-ı Muhammed oldular gam-nâk
Fiğân ü mâtem ile etdiler hayli zaman dil-i çâk
Yezîdân-ı la'îni tu'ma-i tiğ etdiler bî-pâk
Süyûf ü tiğlarla etseler tâ rûz-i haşr-i ihlâk
Yine bir mû-yi pâki hürmeti hakkı edâ olmaz

Eyâ şâh-ı şehîd-i Kerbelâ vey dü cihân-fermâ
O şehsin ki müsellemdür sana dünyâ vü hem ukbâ

Zülâl-i şefkatin gül bağçesidir cennetü'l-me'vâ
Naîm-i lutfetin tennûri oldu dûzah u gayyâ
Zemîn ü âsümân içre sana kimler gedâ olmaz

O şehsin ki göründü hil'at-i fahr-i cihân içre
Sen ol nûr-i mücessemsin göründün dehre kân içre
O bülbülsün ki gülbângin doludur âsümân içre
O gülbünsün yetişdin sahn-ı bâğ-ı lâ-mekân içre
Senin hârın dahî feyz gülünden bî-nevâ olmaz

O deryâsın ki mevcin mazharıdır âlem-i imkân
O neyyirsın ki zerren kevkeb-i mâhiyyet a'yân
O âdemsın vücûdun zıllidir ser-tâ-ser ekvân
Cihân-ı câmi-i ekbersin oldu cân sana cânân
Sana yâr olmayanlar mahrem-i râz-ı abâ olmaz

O lunca âferîniş rû-nümâ nûr-i cemâlinden
Kesildi hâme-i deşt-i kazâ kadd-i nihâlınden
Midâd-i levh-i takdîr oldu çünkü hûn-i âlınden
O sûretle göründün âleme levh-i misâlınden
Bidâ ba'de nazîrin ey Hüseyin müctebâ olmaz

Makâm-ı kâb-ı kavseyne işâretidir birrvânın
Delîl-i nokta-i vahdetdir ol çâh-ı zenahdânın
Gülistân-ı velâyet servidir kad-i hırâmânın
Kazâ-yı Kerbelâ'ya düşdü âhir sâyesi ânın
Eğerci nûr-i akdes sâye-endâz-i kazâ olmaz

Salât-i bî-had olsun zâtına ey Cibrîl-i huddâm
Sana tâc-ı velâyetdir ser-i mes'ûd-i pür-efhâm
Şehâdetle giyüp İsrâ deminde hil'at-i gül-fâm
Şefâatle usât ü âşıkâne eyledin ikrâm
Şühûd-i müddeâdır bu buna çün ü çerâ olmaz

Bize mahsusdur ey rûh-i âlem minnet-i zâtın
Berâber cedd-i pâkinle görüp mâhiyyet-i zâtın
Salât-ı bî-adedle eyleriz hem midhat-i zâtın

Adûlar bilmeyüp çün kılmadılar hürmet-i zâtın
Bizimçün anlara la'net-resân olmak hatâ olmaz

Sana hürmet ederlerdi adûlar hoş-nihâd olsa
Bilirlerdi Yezîdîler seni Hakk'a ibâd olsa
O denlü la'net olsun ol gürûh üzre ki yâd olsa
Kifâyet itmesün terkîmine deryâ midâd olsa
Tevellâ vü teberrâ ehliyüz bizde riyâ olmaz

Olanlar neş'e-i zevk-i me-yi aşkınla dem-beste
Gumûm-i mâteminle gayri gamdan oldu vâreste
Olup ser-mest-i sahbâ-yı visâlin Şems-i dil-haste
Bi-hamdillâh olupdur âsitânında kemer beste
İki âlemde ey kân-i kerem senden cüdâ olmaz

Tecellâ-yı cemâlinle dilim her bâr kıl pür-nûr
Dil-i mâtem-keş ü mahzûnum eyle lutfunla mesrûr
Hatâ etdimse sehven dâmen-i afvınla kıl mestûr
Sana lâyük değil mersiyem ey şâhım buyur ma'zûr
Senâ-yı zât ile levh ü kalemde ictirâ olmaz

(Osman Şems, *Mersiye-i Cenâb-ı Seyyidü'ş-Şühedâ*, Uhuvvet
Matbaası, İstanbul 1327, s. 3-8)

KÂMİL

(Doğ. ?—Ölm. 1894)

Silivri Müftüsü Gürcü Osman Efendi'nin oğludur. Silivri'de başladığı eğitimini İstanbul'da sürdürdü. Nakşi şeyhlerinden Kütahyalı Evliyazade İsmail Hakkı Efendi'ye intisap etti. Onun namına Edirnekapı'da inşa ettirdiği tekkeye şeyh oldu. Divanı basılmıştır.

1.

Ağlamakdan kan döker hep âşıkânın dîdesi
Sabra takat mı gelür hiç âh Muharrem'dir gelen

Mâtemi hak üzre icrâ eyleyip mâtem eden
Cân ü bâşın terk eder eyvâh Muharrem'dir gelen

Kurratü'l-ayn-i Habibullah efendim ahseneyn
Etdi nûş şürb-ı şehâdet âh Muharrem'dir gelen

Hânedân-ı ehl-i âşık cümleten mâtemdedir
Sen dahi gel âşık isen vâh Muharrem'dir gelen

Ağla Kâmil rûz u şeb gülmez bu ayda âşıkân
Çün şehîd-i Kerbelâ billah Muharrem'dir gelen

(Kâmil, *Divan-ı Kâmil*, İstanbul 1325, s. 46-47)

2.

Şâh-ı kevneyn-i hafîdândır efendim Ahseneyn
Server-i râh-ı şehîdândır efendim Ahseneyn

Nûr-i çeşm-i ol Aliyyü'l-Murtazânın goncası
Tıfl-ı gülzâr-ı cinândır anlar efendim Ahseneyn

Sâkıyân-i Havz-ı Kevser'dir Emirü'l-Mü'minîn
Pençe-i Âl-i Abâ'dandır efendim Ahseneyn

Rûtbe-i meşhedlik olmuşdur mukadder çâre nist
Hem şehîd-i Şâh-ı Merdan'dır efendim Ahseneyn

Hâk-pâyinden niyâzım kıl şefâat Kâmil'e
Şâfi-ı rûz-i cezâdandır efendim Ahseneyn

(Kâmil, *Divan-ı Kâmil*, İstanbul 1325, s. 48)

MUSTAFA EŐREK PAŞA

(Doğ. 1820—Ölm. 1894)

Bursa'da doğdu. Mekteb-i Harbiye'den mezun oldu. Askeriyenin farklı kademelerinde görev yaptı. Osmanlı-Rus (93 harbi) savaşının mağlubiyetinden sorumlu tutularak Limni adasına sürgün edildi. II. Abdülhamid tarafından affedildi, İstanbul'a döndü. Mezarı Merkezefendi Kabristanı'ndadır. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Âh u zâr eyle gönül mâh-ı Muharrem'dir bu
Mevsim-i çâk-i girîbân dem-i mâtemdir bu

Dökdiler hûn-ı Hüseyin'i bugün ol kavm-i Yezîd
Ağla hey gözlerim al kan dökecek demdir bu

Hanedânın nîce rencide-i gadr eylediler
Sıbt-ı âlî güheri mefhâr-i âlemdir bu

Bid'a-i fahr-i rüsül vâlide-i mâcidesi
Gurbet-i şâh-ı risâletle mükerremdir bu

Olalı münhasif ol mâh-ı sipîhr-i azamet
Yağ döker çeşm-i seher sanma ki şebnemdir bu

Eşrefâ farzdır a'vân-ı Yezîd'e la'net
Kimse inkâr idemez emr-i müsellemdir bu

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefü'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 21)

Mersiye

Mâh-ı nev eski ciğer dâğını tecdîd eyler
Kerbelâ vak'a-i cân-sûzını te'kid eyler

Ah kim mâh-ı Muharrem ne musîbetdir âh
Zahm açar gamzeler hâlini teşdîd eyler

Cân verip Al-i Abâ aşkına bakmaz câma
Ol ki candan heves-i devlet-i câvîd eyler

Âteş-i kîn-i havâric bir içim sudan hayf
Sâkî-i Kevser'in evlâdını nev-mîd eyler

Eşrefâ bâb-ı tevellâda duran dervişân
La'net-i ehl-i teberrâ ile tevhid eyler

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefü'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 20-21)

Mersiye

Kerbelâ meydânının sahip-kırânudur Hüseyin
Ümmet-i merhûmenin kehfü'l-emânudur Hüseyin

Çarh-ı zâlim bir içim su vermedi rûz-i cihâd
Sâkî-i Kevser Ali'nin nakd-i cânıdır Hüseyin

Bûse-gâh-ı Ahmed'e tığ urdu Zî'l-Cevşen la'ın
Din için rencide-i gerden-keşânidir Hüseyin

Tutmadı mel'ûn Yezîd emrin bilürken kadrini
Zât-ı pâk-i Kibriyâ'nın tercümânıdır Hüseyin

Vakt-i mâtemdir Muharrem'dir bugün kan ağla kim
Eşref'â giryânların rûh-i revânıdır Hüseyin

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefî'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 21)

Mersiye

Nûr-i çeşm-i Fâtımâ gözden nihân oldu bugün
Bûse-gâh-ı Mustafâ huld-i âşiyân oldu bugün

Gurre-i evc-i hilâfet gurre-i ayn-i Ali
Tu'ma-i tığ-ı kazâ-yı nâgehân oldu bugün

Şevket-i câh-ı imâmet sabr-i hussâdı yakup
Âfet-i ayni'l-kemâl hânedân oldu bugün

Gonca-i ser-sebz-i bâğ-ı iffeti soldurmağa
Tünd-bâd-ı zulm her sû'dan vezân oldu bugün

Dönmeyüp ehl-i tevellâ sadme-i eşrârdan
Kerbelâ meydânı sahn-ı imtihân oldu bugün

Dostlar mahzûn felek dil-hûn melek zâr u zebûn
Çeker hûnlar gözünden bundan a'lâ âb ü tâb oldu bugün

Eşref'â aşr-i Muharrem'dir hemân kan ağla kim
Mâcerâ-yı Kerbelâ hâtr-nişân oldu bugün

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefî'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 21-22)

Mersiye

Hûn-i dil sahbâ-yı gül-gûn dîde câm olsun bana
Devr-i mâtem sâkıyâ zevk-ı müdâm olsun bana

Kerbelâ hatır-nişânımdır safâyı neyleyim
Külbe-i kerb ü belâ Dârü's-Selâm olsun bana

Bir içim su sıbt-i ekremden dirîğ etdi felek
Âb-ı nûş etmek Muharrem'de harâm olsun bana

İrmedim ol asra kim olsam fedâkâr-ı Hüseyin
Müddet-i ömrüm dahî nakş-i menâm olsun bana

Girye-i bî-ihitiyârım dahl ider mâtemde halk
Varsun Eşref Râfızî ta'bîri nâm olsun bana

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefiü'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 21)

Mersiye

Yezîdin la'ninden efdal ey ârif sevâb olmaz
Ana la'net kılan fersûde-i yevmi'l-hısâb olmaz

Çıkar nesli Yezîd'e ma'şer-i ecdâdı yoklansa
O nâ-kes kim Hüseyin'in mâtemiyle dil harâb olmaz

Gönül tâ arşa çıksun sûz-i dilden nâle-i cân-gâh
Hüseyinler makâmât-ı değerden neş'e-yâb olmaz

De-mâ-dem çağlasun kanlar karîr-i çeşm-i terden kim
Çeker hûnlar gözünden bundan a'lâ âb ü tâb olmaz

Ezelde yüz tutup baş kesdim Eşref bâb-ı kurbîye
Ki ol bâb-ı emândan başka bir devlet-meâb olmaz

(Eşref, *Pâk Divan-ı Eşrefiü'ş-Şuara*, İstanbul 1278, s. 22)

FIGÂNÎ

(Doğ. 1814—Ölm. 1895)

Gerede'de doğdu. Asıl adı Seyyid Ahmed'dir. Sıbyan mektebinde okudu. 10 yaşında saz çalmaya başladı. Anadolu'yu adım adım gezdi. Şam, Halep Basra ve Bağdat'a gitti. Rind-meşrep, la-übalî bir şair olan Fiğânî'nin Halvetî tarikatına mensup olduğu belirtilmektedir. Şiirleri basılmıştır.

Mersiye-i Hüseyin-i Şehîd-i Kerbelâ

Yevm-i mâtemdir Muharrem mü'minin zindânıdır
Emr ü Hak'la bâş ü cân vermek Hüseyin'in şânıdır
Nâzenin dergâhı mahzun Kerbelâ meydânıdır
Kerbelâ toprağı gevherdir şehitler kânıdır
Yanmayan bu zulmete vallahi din düşmanıdır
Bi-nihâyet la'net olsun aslına Mervânıdır

Ettiler dâ'vet Hüseyini Kûfe'ye kavm-i Yezîd
Tuttular dostluk yüzünden kıldılar zulm-i şedid
Kaldılar esfelde bâki oldular Haktan baîd
Bunca evlâd-ı Resûl'ü ettiler susuz şehid
Yanmayan bu zulmete vallahi din düşmanıdır
Bi-nihâyet la'net olsun aslına Mervânıdır

Şimr-i Zü'l-Cevşen Yezîd kelb suretinde gezmede
Kudretullah kâtibân hakkında lâ'net yazmada
Âşıkân nikbetlere ebyât ü eş'âr yazmada
Hâricî münkir pelîdin nesli hâla azmada
Yanmayan bu zulmete vallahi din düşmanıdır
Bi-nihâyet la'net olsun aslına Mervânidir

Hatır-ı Peygambere bir etmedin zerre edîb
Kestin ırmağın yolun su vermedin ey bi-nasîb
Bâğ-ı ismet güllerin kıldın hasâretle garîb
Rûz-i mahşerde o zatlar Hakka makbûl-i necîb
Yanmayan bu zulmete vallahi din düşmanıdır
Bi-nihâyet la'net olsun aslına Mervânidir

Ey Yezîd-i bi-hayâ sen gör ne icâd eyledin
Onsekiz bin âlemin gönlünde ifsâd eyledin
Bâ'is oldun âlem-i dünyâyı berbâd eyledin
Ey Fiğâni çok şükürler âh ü feryâd eyledin
Yanmayan bu zulmete vallahi din düşmanıdır
Bi-nihâyet la'net olsun aslına Mervânidir

(Hayreddin İvgin, *Geredeli Âşık Fiğânî*, KB Yay., Ankara 1994,
s. 139-140)

Muharram Ağıdı

Bugün mâh-ı Muharrem nâzeninler hep nihân ağlar
Melâik ..... zemin ü âsumân ağlar
Bu zulme âh u feryâd eyleyip kevn ü mekân ağlar
Feleklerde şems hem mâh cemi iftirâk ağlar
Yedi iklim yedi derya yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dağ evliya hem enbiyâ hem Peygamber ağlar

Ne etdiyse o Mervan-ı hâin bî-Yezîd etdi
Hıyânet İbn-i Mülcem Şâh-ı Merdânî şehîd etdi
Ana tâbi olanlar cehl ile zulm-i şedîd etdi
Mekânın dâr-ı berzâh kendisin Hakdan baîd etdi

Yedi iklim yedi derya yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dağ evliya hem enbiyâ hem Peygamber ağlar

Kuruldu Şam'da şûrası Hüsey'n'in katline dikkat
Emirü'l-Mü'minin'in neslini kesmekliğe niyyet
Arz-ı buğuz hıyanetle Hüsey'n'i etdiler da'vet
Cesaretle imamın canına kasd eyledik nikbet
Yedi iklim yedi derya yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dağ evliya hem enbiyâ hem Peygamber ağlar

İmam Hakka kavuşturduk geri gör neyledi mel'ûn
Fırat'ın yollarını kesdi susuz evlâd-ı pâk mahzun
Cenâb-ı Hazret-i Şâh Hasan pür-zehr ile medfûn
Bu hicr-i gam ile ağlar cihanın gözleri pür-hûn
Yedi iklim yedi derya yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dağ evliya hem enbiyâ hem Peygamber ağlar

Husûmet var imiş olsun Yezîd'in canına la'net
Şimr'in nesline ensâbına ihvanına la'net
Yezîd'in Şam'daki ol kurduğu divânına la'net
Fiğânî anların tahrir olan fermânına la'net
Yedi iklim yedi derya yedi âb-ı revân ağlar
Yedi dağ evliya hem enbiyâ hem Peygamber ağlar

(Hayreddin İvgin, *Geredeli Âşık Fiğânî*, KB Yay., Ankara 1994,
s. 137-138)

ŞİRZAD

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin adı, doğumu, eğitimi ve ölümü konusunda bilgimiz yoktur. Mersiyelerini ihtiva eden eserindeki dip nottan edinilen bilgiye göre şair 1872 yılında hayattadır. Bunun dışında şairle ilgili hiçbir bilgimiz yoktur.

1.

Arz eyle yâ Muhammed ey pâdişâh-ı levlâk
Mânend-i zât-ı akdes ol sen dahi elem-nâk
Oğlun Hüseyin'e n'itdi gör bu gürûh-ı nâ-pâk
Nefrîn ola bu kavm-i bî-şerm ü bî-hayâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâyâ

Ey cedd-i ser-firâzı nûreyn-i neyyireynin
Bir başka hâle girmiş dünyâda nûr-i aynin
Düş-ı mübârekinde gezdirdiğin Hüseyin'in
Başı kesildi geçdi ser-nîze-i cefâyâ
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâyâ

Maktûl olan eğerçi mazlûm-i itretindir
Leb-teşne-i zülâl-i didâr-ı hazretindir
Var katilin de seyr et kendi ümmetindir
La'net bu nâkisân-ı bi-rahm ü bi-vefâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Söyler kelâm-ı hakkı bâtil gürûh işitmez
Gidtikleri tarika gebr ü mecûs gitmez
İslâm'a bu cefâyı kâfir de olsa etmez
Müslim denilmez asla bu kavm-i eşkıyaya
Düşdü Hüseyin atından sahra-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Kur'an edip tilâvet Tâhâ'yı öldürürler
Katl eyleyip İmâm'ı Yasin ederler ezber
Al kanlara boyandı dür-dâne-i Peyember
Bak ne sitemler oldu evlâd-ı Hel Etâ'ya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Nerde Yehûdlardan çekdi bu zulmü İâ
Fir'avn'dan bu gadri görmüş değildi Mûsâ
Kimdir Hüseyin'e benzer olsun Muhammed-âsâ
Bu cehliyân elinde üftâde bin belâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Aşk olsun ol şehîd-i kûy-ı vefâya el-hak
Al kanı ile verdi ruhsâr-ı aşka revnak
Meydân-ı aşk-ı Hak'da başı kesildi nâ-hak
Tâ meşk ola bu aşkı uşşâk-ı mübtelâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Bezm-i elestin olmuş ser-mest-i cam-ı aşkı
Halka lisân-ı Hak'dan söyler kelâm-ı aşkı

Teşrif için kudûm-ı pâki makâm-ı aşkı
Başı elinde girdi dergâh-ı Kibriyâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Feryâd-ı cünbişinden ey rûzgâr-ı mihnet
Söndü çerâğ-ı imân soldu gül-i risâlet
Sayd oldu kerkesâna anka-yı kaf-ı vahdet
Dâm-ı kazaya düşdü simurg-ı arş-ı pâye
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Ol şaha eyledikçe her dem hücum leşker
Ok üste ok ururlar hançerler üste hançer
Meydânda şehper açmış tâvûs-ı arşa benzer
Hayf ol gurâb esiri ferhunde-per hümâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Bir hadde erdi zahm-i şemşîr ü tîr ü nîze
Kim olmuş ol garibin a'zâsı rîze rîze
Ağûş-ı izzetinde bak beslenen azîze
Bir merhamet eden yok mahbûb-ı Murtazâ'ya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Eyvâh eğer bu işden Zehra olursa âgâh
Eyler cihân-ı kudsi ma'rûz-ı şu'le-i âh
Bir na'ra ile sarsar hep kainatı billah
Mazlûmenin bu âhu âteş saçar semâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Divân-ı intikama geldikde işbu ümmet
Ol dem olur hüveydâ âteş-feşân kıyâmet
Kimden umar şefâat kimden arar selâmet
Kim ki eziyyet eyler Peygamber-i Hudâ'ya

Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Ey arş-ı tâc-dârı vey sidre şehsüvârı
Mahrûm-i lutfun itme bu abd-i sûgvârı
Feyz-i şefâatinle güldür o eşk-bârı
Geldikde rûz-i mahşer divân-ı Kibriyâya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

Necl-i mükerremiñün giryân olan muhibbân
Handân olur o gün kim eyler cihânı giryân
Sensin şefi-i isyân sensin kefil-i gufrân
Bî'l-cümle dostân-ı Sultân-ı Evliyâ'ya
Düşdü Hüseyin atından sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Cibril git haber ver Sultân-ı Enbiyâya

(Şirzad, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 6-10)

2.

Rûha olmuşdur mübeddel cismimin mâhiyeti
Münceli görmekdeyim rûhumda rahmâniyeti
Söyle ey zâlim meğer bu taht-gâhı izzetti
Boşmu sandın pâdişahlar pâdişâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmına Hak cilve-gâhı andadır

Tutduğum yol râh-ı Hak'dır şâh-râh-ı aşkdır
Zahm-i mühlükler vücûdumda güvâh-ı aşkdır
Tahta-i sînem müşebbek taht-gâh-ı aşkdır
Mülk-i aşkın pâdişâh-ı gam-sipâhi andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmına Hak cilve-gâhı andadır

Başımı tenden cüdâ etmekse kasdın ey laîn
Sadrim incitmeksizin olmaz mı bu emr-i azîm

Büsbütün olsun mu dersin hurd u hâş ol sîne kim
Kâinâtın kible-i âlem penâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmuna Hak cilve-gâhı andadır

Büse-gâh-ı Hazret-i Zehrâ'yı sad-çâk eyleme
Şom ayağınla makam-ı pâki nâ-pâk eyleme
Zât-i pâk-i mâliki'l-mülki el-mennâk eyleme
Mülk-i adlin vâhid ü kakhâr-ı şâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmuna Hak cilve-gâhı andadır

Basdığın sadra sezâdır Mescid-i Aksâ desem
Bî-mehâba sürme Beytü'l-Makdis'e levsi kadem
Çıkma bâm-ı Ka'be-i tevhîde ey abdû's-sanem
Çünkü esrâr-ı İlâhiyye kemâhî andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmuna Hak cilve-gâhı andadır

Cân çekilmiş her taraftan cismimin bâlâsına
Arz u mend-i likadır Hazret-i Mevlâ'sına
Uçmak ister dem-be-dem lâhûtiyân sahrâsına
Mürğ-ı rûhun lâne-i arş-ı iştibâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmuna Hak cilve-gâhı andadır

Zâten olmuşken gönül mülki harab-ı kaht-ı âb
İtme bu ma'mûreyi zâlim harâp ender harâp
Arş-ı Rahman'dır bu belki arşdan da müstetâb
Şeb-çerâğ-ı arş âh subh-gâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmuna Hak cilve-gâhı andadır

Kimse öldürmez bu zilletle dahi müşrikleri
Sen nasıl i'dâm edersin bir muvahhid serveri
Bak Medine semtine der-hâtır et peygamberi
Tâc-dâr-ı enbiyânın hâb-gâhı andadır

Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmına Hak cilve-gâhı andadır

Bir içim su vermedin ne ekbere ne asgara
Kanıma benzer Fırât akmış dağılmış çöllere
Kalsun artık hep şikâyetim sabâh-ı mahşere
Zümre-i bîçâre-gânın dâd-ı hâh-ı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmına Hak cilve-gâhı andadır

Değmedik hançer mi yâ peygân mı kaldı sîneme
Yâreler açdın derin bu sine-i bî-kîneme
Böyle âl-i sadrı vahşiyâne çiğneme
Rabb-i a'lânın muallâ bâr-gâhı andadır
Basma zâlim sîneme arş-ı İlâhî andadır
Kalb derler nâmına Hak cilve-gâhı andadır

(Şirzad, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 11-14)

3.

Kible-gâhım Ka'be'dir maksûdum ma'bûdum ilâh
Kavlime ikrârıma ceddım peyemberdir güvâh
Bî-günâhım cümle edyân u milelde bî-günâh
İntisâbımdır günâhım vâir ise peygambere
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Bildiniz mi ben kimim çeşm-i çerâğ-ı Hayder'im
Bid'a-i pâkize-i hâtûn rûz-i mahşerim
Nev-gül-i gülşen-serâ-yı Hazret-i peygamberim
Yok mudur îmânınız ayâ o vâlâ gevhire
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Katlimin esbâbını îzâh edin âyâ nedir
Mevc-zen deryâ gibi leşkerle bu sahrâ nedir

Bir nefer mazlûmu öldürmekde bu kavgâ nedir
Ben ki mevte teşneyim hâcet mi var bu leşkere
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Mültezimse tâat-i emr-i Yezîd-i bî-hayâ
İtmeyin benden anı ümîd ey ehl-i hevâ
Uktülûnî uktülûnî bi'l-cefâ-i ve'l-ezâ
Davranın ey zâlimân şemşîr ü tîr ü hançere
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Bâtılı tasdik edüb de hakkı inkâr eylemem
Kendimi fermânber-i serdâr-ı eşrâr eylemem
Rûh-ı pâk-i Ahmed'i mahzûn u bîzâr eylemem
Tâbiim her vechile ahkâm-ı şer'î envere
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Vâli-i Şâm oğluna bîat muhâl ender muhâl
Pâre pâre etseniz de yok bu emre ihtimâl
İşte meydân işte ben lâzım değildir kıl u kâl
Hiç terahhum etmeyin bu bîkes ü bî-yâreye
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Eyleyin kalimde isti'câl nâ-merdân-ı Şâm
Hep edin icrâyâ bu fi'l-i fecî'î ihtimâm
Muntazırdır rûhum istikbâle hay-yı lâ-yenâm
Hûn-çegân girsem gerek bezm-i huzûr-i dâvere
Ehl-i Hak'kı Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

İ'tilâ-yı ruhumu ehl-i semâvât istiyor
Enbiyâ vü evliyâ feyz-i mülâkât isiyor
Da'vâ-yı aşka habîbim benden isbât istiyor
Nakd-i cândır pîşkeş-i ma'sûk-ı âşık canlara

Ehl-i Hak'kî Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Oğlumun al kanına mahlût edin göz yâşımı
Öldürün evlâdımı dâmâdımı kardâşımı
Cedd-i pâkim nîzelerde görmek ister bâşımı
Hoş gelür hâlim bu sûretle cenâb-ı Hayder'e
Ehl-i Hak'kî Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Durmasun fâsık Yezîd İslâm'ı mahzûn eylesün
Hâmilân-ı Hazret-i Kur'ân'ı dil-hûn eylesün
Gökleri aksiyle tâ mahşer şafak-gûn eylesün
Bu mukaddes cismimin akdıkça kanı yerlere
Ehl-i Hak'kî Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Katlimi kanlı yazıyla alnıma yazmış felek
Teşne-leb tığ-ı ihânetle şehîd olsam gerek
Âl-i Süfyân'da bu nenk ü âr kalsun haşre dek
Kim peyember oğlunu öldürdüler nâ-hak yere
Ehl-i Hak'kî Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

Ey Resûl-i Kibriyâ isyânı çok bir bendeyim
Ancak evlâdın tevellâsıyla kalbi zindeyim
Nâil-i feyz-i şefâat olmak ümîdindeyim
Bu cihândan âzim oldukda cihân-ı diğere
Ehl-i Hak'kî Şâmiyân öldürmeyin nâ-hak yere
Görmeyin bu zulmü câiz hânedân-ı Hayder'e

(Şirzad, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 18-22)

4.

Cedd-i pâkimdir Muhammed bâb-ı zî-şânım Ali
Benden eyler ahz-i âsâr-ı velâyet her veli

Cephe-i pâkimde envâr-ı ilâhi münceli
Mazhar-ı esrâr-ı esmâ-yı Hudâ'yım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Kanımı dökmekse ger maksûdunuz nâ-hak yere
İrstdir mazlûmen ölmek cümle âl-i Hayder'e
Fikriniz yoksa eziyyetse eğer peygambere
İşte ben sıbt-i Resûl-i Kibriyâ'yım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Katlim olmuş bâis-i ihyâ-yı şer-i muhterem
Rûh u reyhândır anınçün cânıma tîğ-ı sitem
Şerha şerha etseniz a'zâmı asla yûf demem
Ben rızâ-yı şîve-i hükm-i kazâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Etmeyin katlimde ihmâl ey gürûh-i nâbekâr
Bir muînim yok ki itsün katlimden ahz-i sâr
Kardaşım Abbâs yâ oğlum Ali Ekber mi var
Bî-kes ü bî-yâver ü bî-akrabâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Gam yemem tîğ-ı husûmetle kesilse ellerim
Yerlere Ceyhûn gibi akdıkça hûn-i peykerim
Safha-i hâke kelâmullahı tahrîr eylerim
Bâtın-ı Kur'an-ı imâm-ı evliyâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Sûre-i cânân göründü çeşm-i hûn âlûdume
Kanlu gözlerle gerek baksam ruh-i ma'bûduma
Bir dem ol Şâmiyân reh-yâb idin maksûduma
Öldürün sermest-i sahbâ-yı rızâyım öldürün

Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Ehl-i Beyt'e zulm Süfyânîleri şâd eylemek
Ka'be'yi vîrân idüb de Şâm'ı âbâd eylemek
Bâr-gâh-ı zü'l-celâli mâtem âbâd eylemek
Ben ki râh-ı zü'l-celâle rehnümâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Katl idün ferzend-i ma'sûm-i Nebîy-yi rahmeti
Eyleyin sad çâk tâ mahşer kılub ümmeti
Öldürün şâh-ı şehîdân-ı diyâr-ı gurbeti
İşte ben şâh-ı şehîd-i Kerbelâ'yım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Fikr-i istimdâd gelmez bu dil-i âgâhuma
Siz Yezîd'e fahr edin ben de Resûlullâh'a
Bakmayın zûr-ı atşdan böyle âh-ı vâhuma
Mâhî-yi Îlâhî-yi bahr-i belâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

Etdiğin herkes bulur ukbâda ey kavm-i liâm
Sanmayun kalsun cezâsız fi'liniz yevmü'l-kıyâm
Bendesin elbet şefâatle eder ceddîm be-kâm
Nûr-i çeşm-i şâfi-ı rûz-i cezâyım öldürün
Şâmiyân ben nûr-i çeşm-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün rûh-i Aliyyi'l-Murtazâ'yım öldürün

(Şirzad, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 22-25)

5.

Terk-i cândır kurb-i rabbü'l-izzete râh-ı vüsûl
Himmet et ol devlet-i uzmayı kisbe çâre bul

Zevki yok âlâmı çok ömre nihâyet ver oğul
Vâdî-i aşkın çekil iklim-i feyz-efzâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Etmedikçe âşık-ı müştâk-ı ifnâ-yı vücûd
Görmez envâr-ı hakikatden tecellâ-yı şuhûd
Hak ü hûna düşmedikçe yokdur imkân-ı suûd
Bâr-gâh-ı sidrenin bâm-ı felek-fersâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Zebhdan bâk itme çün ibnü'z-zebihin oğlusun
Şibl-i Hayder'sin dahi sultan-ı kevneyn oğlusun
Cilve fermâ-yı makâm kab-ı kavseyn oğlusun
Çık azizim sende kavs-i kurbın ev ednâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Ger takarrübse muradın aşk-ı şâhin-şâhına
Var götür kurbanların teslim-i bismil-gâhına
Bakma bîkes ümmehâtın nâle-i cân-gâhına
Hem ilişme anların feryâd-ı vâveylâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Katlini temhîd için bî-hâb ü râhatdır Yezîd
Etme tedbîrinde Ashab-ı Sakîfi nâ-ümîd
Olsun a'dâ-yı Hudâ tenhâliğından müstefîd
Ninova'nın rihlet eyle deşt-i şîven-zâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Ummadık cevri bana bu kavm-i gaddâr etdiler
Emrimi müstehziyâne redd ü inkâr etdiler
Âkıbet Kur'ân'ı da ihrâk-ı bi'n-nâr etdiler
Gayrı ma'nâ verdiler elfâzına imlâsına

Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Şer'imi tezyîfe kalkışdı gürûh-ı eşkiyâ
Pâ-yı tahkîrâtla çignendi ahkâm-ı Hudâ
Çekdiğim zahmetler oldu hep hebâ ender hebâ
Âlet oldu dîn-i Hak ...lerin dünyasına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Zâyi' olmuş hakkımı sa'y et de istirdâd kıl
Târumâr olmuş binâ-yı şer'imi âbâd kıl
Kendini ifnâ ile ibkâsına imdâd kıl
Büsbütün mahv olmadan bâri çalış ihyâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Bastı tûfân-ı dalâlet arzı ey Nûh-i zamân
Ümmet-i merhûmeyi fülk-i necâta al hemân
Aç o fülk-i himmete kanlı kefenden bâd-bân
Zevrak-ı cismin dahi sal hâk-i hûn deryâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Bildiğim mahlûk ise bu zümre-i Mervâniyân
Bî-hayâ bir kavmdir mazlûma vermezler amân
Kan güderler ahz-i sâr etmek dilerler her zaman
Benden evvel Bedr ü Huneyn eşyâhuna ercâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Muktazâ-yı maslahat sulh eyledi oğlum Hasan
Harbdir şimdi fakat ıslâh-ı dîni gösteren
Başka dürlü sönmez iş bu âteş-i cevr ü fiten
Seyl-i hûnâb-ı şehâdet çâredir ıtfâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Hâriku'l-âde şehâdetle ey şâh-ı hicâz
Enbiyâ vü evliyâdan bul kemâl-i imtiyâz
İsm-i pâk-i la'l-gûn-i kânınla sârullah yaz
Bâr-gâh-ı Zü'l-celâlin târım-ı a'lâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Kanına kanı karışsun şîr-i hâre asgarın
Gark-ı hûn olsun dahi Abbâs ü Avn ü Ca'fer'in
Hulkaten hulken bana benzer Aliy-yi Ekber'in
Kendi destinle kefen giydir kadr-i zîbâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Kardaşın kolsuz şehîd olsun da devrûlsün alem
Şerbet-i şâfi deyu bîmârın içsün zehr-i gam
Âh-vân-ı Yesrib ü Bathâ gazâlân-ı haram
Cümle sayd olsun diyâr-ı Kûfe'nin nesnâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Destine değmezse âşûrâda ger âb-ı Firât
Abdest al kan ile kıl âşikâne bir salât
Titresin tekbîr ü tehlîlinden oğlum kâinât
Lâyık olsun kıldığın Mevlâların Mevlâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Hâme-i dil-dûz-i peykân bâ-midâd-ı hûn-i ser
Mushaf-ı ruhsârına yazsun mübârek sûreler
Nakş olunsun nâsiyende hatt-ı ve'n-şekku'l-kamer
Mazhar olsun sûretin tefsîrine ma'nasına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Cânibîninde şehîdân-ı melâyik manzarın
Çâk ber çâk olduğu hâletde nâzik peykerin

Re's-i maktû'un bir elde diğerk elde asgarın
Gir bu sûretle Hudâ'nın mahşer-i kübrâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Dök kazâ-yı mahşere yek-ser-i benât-i Hayder'i
Davet et zalimlere kahr-ı Hudâ-yı ekberi
Dâd-hâh ol târumâr eyle sufûf-i mahşeri
Başka şûriş füzûn et mahşerin kavgâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Her beliyyâta hamûl olsun ten-i muhterisin
Hazret-i Kur'ân gibi yansun hıyâm-ı akdesin
Bî-peder etfâl-i ma'sûmun benât-ı bî-kesin
Dest-gîr olsun gerek Şâm'ın eşerr-i nâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Mahv-ı mutlak ol nüfûz-ı hükme eyle ictihâd
Kıl cahîm ü cenneti fermân-pezir-i inkıyâd
Düşmenânın nâ-murâd et dostânın ber-murâd
Çâre-sâz ol anların dünyâsına ukbâsına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Hâlık ihmâl eylemez a'dâya mühlet versede
Hakkı elbetde eder ihkâk nâr-ı mü'sade
Var kıyâs et hâl ü şân-ı hasmı zîrâ haşrde
Müddeî bizzat Mevlâ'dır bu kan da'vasına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Zahm-i hûnîn-i şehîdân gül gibi hâlâ güler
Güller açmışdır ten-i naziklerinde yâreler
Gülşen-i peygamberi seyr etmek istersen eğer
Uğra bir dem Kerbelâ'nın dil-güşâ sahrâsına

Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

Seyr kıl bir kere sen ol zâhid-i bî-gayreti
Eylemiş bu feyzdan mahrûm ehl-i sünneti
Kendüsünce îd-i ekberdir mezarın vahşeti
Kim ki eyler i'tinâ şâh-ı şehîdin yasına
Hazır ol oğlum Hüseyin'im Kerbelâ kavgâsına
Kârvân-ı Ehl-i Beyt'i çek belâ sahrâsına

(Şirzad, *Mersiyeler*, Baskı yeri ve yılı yok, s. 28-35)

6.

Pâ-yı menhûsunla basma bu müşebbek sîneme
Seng-i mihnetle dokunma hurda-hâş âyîneme
Beyt-i mamûr-i ilâhîdir bu sîne çiğneme
Düşme kâbûsâne böyle kalb-i vîrân üstüne
Yâreli sînemde basma nâ-tüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Son nefesde Rabbimi tesbihe bâri ver mecâl
Sîne-i sad-çâkimi etme bu rütbe pâ-y-mâl
Andadır mahfûz-ı âyât-i kerîm-i Zü'l-celâl
Çıkma ey abdü's-sanem âyât-i Kur'ân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Bir nefer-i mazlumu bu zilletle ey Mervâniyân
Kimse öldürmez eğer müşrikde olsa bî-gümân
Katline bir müslimin yetmez mi bir zahm-girân
Urmadan maksad nedir peykân peykân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Cümle hayvânât iken bu kıt'ada sîr-âb-ı âb
Âl-i peygam-berden kalsun atşdan dil-kebâb

Hangi dinde hangi mezhepde revâdır ey kilâb
Saldıra bin nâ-müselmân bir müselmân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Hangi milletden sudûr etmiş bu gûne fi'l-i şûm
İşte akvâm-ı milel işte Mecûs ü işte Rûm
Vahşiyâne hangi kavm-i bî-haya etmiş hüçûm
Hançer ü şimşîr ile sultân-ı Zi-şân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Arzunuz benden ey a'dâ-yı dîn-i Süfyâniyân
Bir la'în ibnü'l-la'îne ahz-i bî'atdir hemân
Hey Hudâ neşnâslar lâzım değıldir bir zaman
Lât-ı Uzzâ'ya tapınmak ehl-i îmân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Olmayaydı ey Hudâ ism-i sabûrun cilve-ger
Kâş olaydı bâr-gâh âsümân zir ü zeber
Anda kim her sudan itdi Şâmiyân bed-güher
Zâlimâne hamleler şâh-ı şehîdân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Geçmedi bilmem neden bu kâr-gâh-ı kün-fekân
Yerlere ol dem ki kasd etdi Hüseyin'e Kûfiyân
Sanki oldu hamle-âver bir takım rûbe dilân
Yârelenmiş hâk ü hûn-âlûd arslân üstüne
Yâreli sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Belde-i İslâm-ı İmâmü'l-Müslimîne oldu teng
Evlâdı hâk-i Hicâz âhûlârın hûk u peleng
Dendi âlüllâha vâveylâ esîrân-ı Firenk
Seyf-i udvân çekdiler mahbûb-i yezdân üstüne

Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Mecma'-i İslâmı Şâmîler perîşân etdiler
Gûne-i deryâ-yı gufrânı kızıl kan etdiler
Tek İmâm-ı asra mı Allah'a isyân etdiler
Kıldılar Mervâniyân tuğyân tuğyân üstüne
Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Perveriş-yâb-ı yed-i peygamber olmuş bir beden
Yandı üç gün tâb-ı cânsûz-ı şua-i şemsden
Peyker-i sad-pâresin gördükde bî-gasl ü kefen
Perde çekdi hâk ü hûn ol na'-ş-i uryân üstüne
Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Nerde kaldı hürmet-i peygamber-i âhir zaman
Bu cefâlar âline şâyeste mi ey zâlimân
Hiç gazûbâne yürür mü tâbî'-i İslâm olan
Bir takım bî-dâd-res etfâl-i nâlân üstüne
Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Tutdunuz kayd-ı esâretde benât-ı Hayderi
Kıldınız küffârı hep tezyîf-i İslâm'a ceri
Dostânı ağladup güldürdünüz düşmenleri
Aldınız dâreynde hüsrân hüsrân üstüne
Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

Ber-hayât oldukça gamdan eşk-rîz olsam gerek
Bu mûsîbet âleme dâğ-ı derûndur haşre dek
Hiç elem-nâk olmadın mı ey cefâ-perver felek
Hamlesinden ol şeyâtînin Süleyman üstüne
Yârelî sînemde basma nâtüvân cân üstüne
Çıkma ey bî-rahm-i kâfir arş-ı rahmân üstüne

HAKKI BEĞ

(Doğ. 1822—Ölm. 1895)

Babasının Mora yarımadasında memur bulunduğu günlerde Misori'de doğdu. 1842 yılında İstanbul'a geldi. Haremeyn Muhasebesi Kalemî'nde ve Evkaf Nezareti Mektubî Kalemî'nde çalıştı. Ömrünün sonuna kadar Üsküdar'da ikamet etti. Çamlıca'daki evinde vefat etti. Divanı basılmıştır.

Der Mersiye-i Hazret-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ Radiyallahü Anh

Ey dil yakub harîmine bin dâğ-ı pür-gamı
Mecrâ-yı hûn-ı eşk idegör çeşm-i bî-nemi
Ey sîne vaktidir ki çekip âh-ı şu'le bâr
Döndür sabaha leyle-i zulmâ-yı mâtemi
Berk-ı kazâya menzil ola öyle sîne kim
Mâtem deminde çekmeye bin ateşin demi
Tîr-i belâya ola hedef ol gönül k'anın
Mâh-ı Muharrem içre olur kârı haremi
Çıksın o göz ki saçmayup âteşli demleri
Fark ede subh-ı rûşen ile şâm-ı muzlimi
Demidir bir âh-ı serdle erbâb-ı vecd ü hâl
Ser-tâ-be-pây tondura nâr-ı cehennemi

Demdir cihanı lücce-i tufân edip gözüm
Emvâc-ı hûna basdıra çarh-ı muazzamı
Demdir ki âh-ı şu'le-verim âşikâr edip
Mevkûf-ı yek şerâre idem kâr-ı âlemi
Yâd eyledikçe vâkıa-i Kerbelâ'yı âh
Satûr-ı mâtem ile yaram levh-i sînemi
Şâh-ı şehîdi yâd eyle ol rütbe ağlayam
Reşk etdirem du çeşmime tâ ayn-i zemzemi

Âfâkı yakdı vâk'a-i şâh-ı Kerbelâ
Tutsun cihânı nâle-i dil-sûz-ı hasretâ

Etdi feda Yezîd için ol nûr-ı peyker
Geçsün zemine küngüre-i çarh-ı çenberi
Hayfâ ki kadr ü kıymetini bilmeyip denî
Etdi zemin-i acze o zîbende gevheri
Derdâ ki tığ-ı gadri verip dest-i kâfire
Kıldı şehîd nûr-ı dü çeşm-i Peyemberi
Efsûs Âl-i Ahmed'i zâr u nizâr edip
Mesrur kıldı hâtır-ı mel'ûn ebteri
Pejmürde etdi sarsar-ı zulm-i Yezîdiyân
Gül-zâr-ı kibriyâda biten nahl-i ar'arı
Bu çâr bağa esmeye bir bâd-ı cân fezâ
Soldu izâr-ı verd-i gülistân-ı Hayderi
Vâdi-i Kerbelâ'da olunca susuz şehîd
Hûn oldu derd-i mâtemle havz-ı kevseri
Söndü çerâğ-ı encümen-i baht-ı kâinât
Bilmem ne yüzle yanmadadır şem'-i hâveri
Jeng-âver ide her nefes-i germ-i âşıkân
Tâ haşr olunca âyine-i mihr-i enveri
Söndürsün âhı sarsarı ehl-i muhabbetin
Ruşen fitil-i mehle çerâğân-ı ahteri

Çıksın sipihre zemzeme-i sûz-i âşıkân
Tutsun zemini velvele-i âsumâniyân

Çün düşdü hâke sıbt-ı şehen-şâh-ı mülk-i dîn
Sarsıldı bîm-i vahşetiyle tâk-ı heftümin

Yatdı zemin-i hûnda olmaz iken atlası
Çarhın kabâ-yı izz ü ulüvvünde âsitin
Bir katre suyu vermediler olmuş iken âh
Cedd-i güzini illet-i terkib-i mâ ü tîn
Yaksun çerâğ-ı hasretile bağrın âsumân
Döğsün zamân-ı haşre değın sinesin zemîn
Lâhût ilinde tutmadadır derd-i mâtemin
Çâk eyleyip yakasını el ân mürselin
La'net Yezîd-i kâfire la'net hezâr bâr
La'net Ziyâd ü Şimr'e tâ vakt-i vâ-pesîn
La'net Yezîd-i kâfire ensâr ü âline
Gitdikce şâm geldiği dem subh-ı râstîn
La'net ederse rahmet olur öyle kâfire
Cümle mecûs-i âlem ü küffâr ü mülhidîn
Bilmem ne cür'et ile edip kasd-ı Âl-i Beyt
İki cihandan oldu o hınzir-i bed-terin
Abâ-i heft Alevi ile çâr mâdere
Anlar değıl mi vâsita-i akd-i evvelîn

Gösterdi çeşm-i âleme böyle musîbeti
Olsun Yezîd-i fâsıka Allah la'neti

Ya Rab be-nûr-i Hazret-i Sultan-ı Enbiyâ
Yâ Rab be-câh-ı mazhar-ı tekrîm-i Hel-Etâ
Yâ Rab be-zât-ı Fâtıma-i ekmeli'l-Betûl
Yâ Rab be-sıdk-ı Bâhire-i efzalü'n-nisâ
Yâ Rab be-cism-i sem-zede-i Hazret-i Hasan
Yâ Rab be-hakk-ı hûn-ı Şehen-Şâh-ı Kerbelâ
Yâ Rab be-hakk-ı ekmel-i isnâ aşere imâm
Kim mü'minine zatları oldu muktedâ
Yâ Rab be-cem'-i cümle-i ashâb-ı kümmelîn
Kim anlar oldu encüm-i gerdûne ihtidâ
Yâ Rab be-kîne ilm-i hakiki-i bi-kıyâs
Yâ Rab be-sırr-ı ekremî-i cümle evliyâ
Yâ Rab be-aşk-ı pâkine feyziyle sâlikin
Ser-menzil-i hakikate olmaktadır resâ
Yâ Rab be-sırr-ı niyyet-i a'mâl k'andadır
Feyz-ı amîm-i zâhire-i cem'-i etkiyâ

Hakkî-i zârı Âl-i Abâ ile haşr kıl
K'ola şefî'-i ma'siyeti Şâh-ı Enbiyâ
Olsun zebânı feyzin ile vakt-i nez'a dek
Mecrâ-yı na't-i vâride-i pâk-i Mustafâ

Esrâr-ı aşk-ı pâkine yâ Rab mazhar et
Kalbin misâl-i âyine-i mihr-i enver et

(Hakkı Beğ, *Hakkı Beğ Divanı*, Hudavendigâr Matbaası, Bursa
1292, s. 5-6)

İLHÂMÎ BEY

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. İkinci Abdülhamid dönemi sadrazamı Ferid Paşa'nın kayınıdır. Nafi Baba'dan el, Ali Nutki Baba'dan icazet almıştır. 19. yüzyılda yaşamıştır. Aruz ve hece ölçülerini başarı ile kullanan bir Bektaşî şairidir.

Mersiye

Nazenîsiz bâğ-ı tevhîdin gül-i hoş haliyiz
Bülbülân-i deşt-i aşkın nâle vü âmâliyiz
Razdân-ı vahdetin ümmîd-i istikbâliyiz
Çünkü evlâd-ı Resûl-i akdesin rûmâliyiz
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Didemiz ma'tûf-i suy-i semme vechullahdır
Sînemiz tûr-i tecellâ-yı Kerimullahdır
Fikrimiz fikr-i muallâ-yı Habibullahdır
Zikrimiz zikr-i tevellâ-yı Aliyyullahdır
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Müstenid her fi'limiz emr-i ilâh-ı ekbere
Feyzimiz sâri misâl-i âb-ı kevser her yere
Kâhir-i zü'l-intikâmız düşmen-i peygambere
Can fedâyız Hayder'e evlâd-ı pâk-i Hayder'e
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Şeb-çerâğ-ı bezmimiz nûr-i cemâl-i Kibriyâ
Pişüvamız lem'a-i şer-i kavîm-i Mustafâ
Mürşid-i remz âşınamızdır Aliyyü'l-Murtazâ
Bizdedir feyz-i celîl-i hamse-i Âl-i Abâ
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Gûdek-i nev-sâlimiz vâkîf rumûz-i vahdete
Sâye-i Hayder'de erdik bu füyûz-i devlete
İltifat etmez gedâmız belki câh u rif'ate
Sâyeverdir ni'met-i irfânımız her ni'mete
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

Dar-ı mâtemdir sarâ-yı sîne-i bî-bârimız
Nalesâz-ı yâ Hüseyin'dir anda kalb-i zârımız
Hûn-i çeşm-i ibtilâdır bâde-i ser-şârimız
Yokdur İlhâmî bizim bundan diğerk bir kârımız
Biz Ali'nin bir muhibb-i hânedân-ı âliyiz
Şehsüvâr-ı Kerbelâ'nın baş açık abdâliyiz

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-
Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 183-184)

MOLLA MURAD

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Kimliği hakkında yeterli bilgimiz yoktur. Hoca Neş'et'in öğrencisi Süleyman Vahyî'nin eğitiminden geçti. 19. yüzyılda yaşayan şairin divanı 1290/1873 yılında basılmıştır.

Mersiye-i Hazret-i İmam Hüseyin Radıyallahü Teala Anhü

Ey gönül âmâde ol kim geldi mâh-ı gam-fezâ
Başla feryada ki oldur derd-i uşşâka devâ
Ey felek lâyük müdür böyle niçün gördün reva
İçdiler câm-ı şehâdet hânedânda safâ
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyin-i Kerbelâ

Cedd-i pâkinden haya kılmadı ol zâlimler âh
Ey saçı sünbül yanağı gül yüzü şems ile mâh
Mâtemin tutdu felek kan ağlayıp her subh-gâh
Kıydılar sen gibi sultâna diriğ ey âh vâh
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyin-i Kerbelâ

Vâris-i sırr-ı hilâfet kılmış ol Rabb-i Celil
Eylemiş icrâ-yı ahkâm etmeğe anı vekil
Buyurdu sözlerime ister iseniz delil
Ceddinin biri Muhammed biri İbrahim Halil
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyin-i Kerbelâ

Pârelensin atlas-ı zibâ-yı çarh-ı bi-karâr
Etmesin âlemde sabr dahi hevâ vü rûzgâr
Gelsin fasl-ı remistân u harif ü nev-bahâr
Çünkü etdin şerbet-i câm-ı şehâdet isâr
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyn-i Kerbelâ

Vâkiât-ı Kerbelâ'ya nice hayrân olmayam
Şem-veş tâ subh olunca nice giryân olmayam
Deşt-i gamda ben niçin pür âh-ı nâlân olmayan
Âh-ı şiyâven ile âfâk-ı süzân olmayam
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyn-i Kerbelâ

Kim severse Mustafâ evlâdını izzet bulur
Haşr olur anlar ile Hakka nice rahmet bulur
Sinesin çâk eyleyenler Kevser ü Cennet bulur
Gel Murâdâ Hüseyn'e ağla devlet bulur
Can fedâ olsun yolunda ey Hüseyn-i Kerbelâ

(Molla Murad, *Divan-ı Molla Murad*, İstanbul 1290, s. 15-16)

RIZA

(Doğ. ? Ölm. ?)

Kaynaklarda şairle ilgili bilgilere rastlanılmamaktadır. Asıl adı Hasan'dır. Muzika-i Hümayun imamlığı yapmıştır. Divanında bulunan tarihlerden hareketle şairin 1891-1892 yıllarında sağ olduğunu söyleyebiliriz. Divanı İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndedir.

Mahzen-i esrâr-ı şâh-ı enbiyâsın yâ Hüseyin
Matla-ı şems-i hakikat pür-ziyâsın yâ Hüseyin

Zât-ı pâkin hürmetine oldu Cebrâil emîn
Sen meh-i envâr-ı şâh-ı Murtazâsın yâ Hüseyin

Seni sevmek farz-ı ayn oldu cemî-ı mü'mine
Ehl-i imâna demâdem pür-atâsın yâ Hüseyin

Sâye saldı âleme ceddin Muhammed Mustafa
Sen dahî mir'ât-ı Hakkâ incilâsın yâ Hüseyin

Çün rıza verdin kazaya hem belâya sabr idüb
Ol sebebden sen şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Şâh-ı iklim-i risâlet bağının güzlârisın
Taht-gâhında İmamü'l-evliyâsın yâ Hüseyin

Hâk-pâyın tûtiyâdır âşıkane her zaman
Bî-kes ü ednâlara sen pür-vefâsın yâ Hüseyin

Âsitânene dahîlek deyuben gelenlere
Şefkatinden anlara ayn-ı safâsın yâ Hüseyin

Ehl-i diller cümleten hep hastegânındır senin
Anların derdine dermân ü şifâsın yâ Hüseyin

Ümmet-i merhûme için eyledin cânın fedâ
Sen ki ol sultan-ı şâh-ı eshuyâsın yâ Hüseyin

Server-i âl-i abâsın sendedir esrâr-ı Hak
Sen muhibb-i hânedâna muktedâsın yâ Hüseyin

İlticâ eyler Rızâ makbûl-i bende olmağa
Dergeh-i ihsâna geldim ağniyâsın yâ Hüseyin

(Rıza, *Divan-ı Rıza*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 2884, v. 20)

SÜKÛTÎ

(Doğ. 1825—Ölm. 1896)

Murtaza Sükûtî, günümüzde Makedonya sınırları içinde bulunan Köprülü Kasabası'nda doğmuş, hayatının büyük bölümünü burada sürdürmüştür. Köprülü'de vefat etmiştir.

Selânik vilâyeti dahilindeki Köprülü Kasabası'nda medfûn tarikat-ı Sa'diyye'den Şeyh Muhammed Harâbâtî Baba'nın dergâhında vekâleten postnişinlik yapmıştır.

Mersiye-i Hazret-i İmam Hüseyin Radıyallahu Anh

Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'nın mâteminde Hak mürid
Her yılı bir yâre açdı kalbine tâze cedit
Hem susuzluk her cihetden berhizi itdi şedid
Âh Hüseyin'im vâh Hüseyin'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezid

İşbu mâhda mü'minine ağlamak oldu revâ
Şâh Hüseyin'i Kerbelâ'da kıldı zâlimler cefâ
Âh nice cânlar dayansın bir tükenmez mâcerâ
Âh Hüseyin'im vah Hüseyin'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim oluruz cânına la'net Yezid

Ehl-i imânın bu demde sinesi büryân ola
Kan döküb didelerinden ruz u şeb giryan ola
Âl-i Mervâna hezârân la'neti her ân ola
Âh Hüsey'n'im vâh Hüsey'n'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezîd

Mustafâ'nın nûr-ı aynı hem çiğerpâre Ali
Fâtıma Hayru'n-Nisâ'nın bâğ-ı cennet bir gülü
Bunların aşkına tutmak mâtemi rûşen celî
Âh Hüsey'n'im vâh Hüsey'n'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezîd

Bilir iken cedit kimdir hem anın yâ maderi
Hiç terâhüm itmez oldu bunlara âhir biri
Kimden ola yâ şefâat bir gün ola mahşeri
Âh Hüsey'n'im vâh Hüsey'n'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezîd

Az vakitde itdiğini her biri çün buldular
Vay ana kim Ahmed-i Muhtara hâin oldular
Kerbela'nın büsbütün hâkini pür-hûn kıldılar
Âh Hüsey'n'im vâh Hüsey'n'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezîd

Söylesem Derviş Sükûti Kerbelâ'nın hâlini
Can tahammül itmez olur karalar gey şâlını
Âşık ol mâtemin tut bakma münkir kâlini
Âh Hüsey'n'im vâh Hüsey'n'im zulmile oldu şehid
Haşre dek dâim okuruz cânına la'net Yezîd

(Nurgül Özcan, *Sükûti Divanı ve Tahlili*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tezi)

KEMTERÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1896-98)

Asıl adı Raşid Ali'dir. Muzika-i Humâyun'da çalıştı, bu kumandan emekli oldu. Karagöz oynattı. Üsküdar'da ikamet eden şair, Çamlıcalı Nuri Baba'dan el alarak tarikata intisap etti. Üsküdar'da öldü, Selâmî Ali Efendi civarına gömüldü.

Mersiye

Âh kim erdi yine mâh-ı Muharrem'dir bu gün
Sine sûzân dîde giryân olacak demdir bu gün
Kaldı zâlimler elinde vâris-i sıbt-ı Nebî
Ağla çeşmim haşre dek eyyâm-ı mâtemdir bu gün
Kerbelâ hâkinde ferzend-i Resûl oldu şehîd
Bir içim su vermediler çün müsellemdir bu gün
Ehl-i Beyt'in çektiğin yâd eyleyip şâm ü seher
Kara bağlar durmaz ağlar ol ki âdemdir bu gün
Kim ki bir katre gözünden yaş dökmezse eğer
Ceddi yoklansa çıkar mel'ûna hurremdir bu gün

Ehl-i tuğyandan zuhur etti bu fitne iltihâb
La'net olsun ol gürûh-i bi-hicâba bi-hisâb

İrtihâl ettikde âlemden cenâb-ı Mustafâ
Hep ser-i hâna hücum etti gürûh-ı eşkıya
Yâ Ali “ente maa’l-hakkı” hadîsi var iken
Çok cefâlar gördü bu kavmin elinden Murtazâ
“Men ezânî” emrini kasden ferâmuş ettiler
Bâb-ı Zehrâ’ya gelüb etti o zâlimler ezâ
Dil-şikest etti o bî-dîn itret-i Peygamberi
Zerre imânı olan etmez bu kâra iktidâ
Ol Yezîd-i bî-mürüvvet zâlimin ettiklerin
İrtikâb etmez bu fi’li kim eder İblis hayâ

Ehl-i Beyt’e buğz eden ol kim münâfıkdır hemîn
Bu hadis-i pâke imân etmeyen olur lâin

Cem olup bir araya mel’ûnlar isyân etdiler
Ehl-i Beyt’in mahvine bî’l-cümle peymân etdiler
Tâ o rütbe ittifâk etdi münâfıklar ki âh
Hâce-i ümmü’l-fesâdı Şam’a sultân etdiler
Hakk-ı Zehrâ’yı alıp gasb etdi âhir zâlimin
Hâtır-ı Peygamberi incitdiler kân etdiler
Ol çerâğ-ı Ahmed’i söndürmeye kalkışdılar
Bunlar ol mel’ûn ki evvel terk-i îmân etdiler
Bunlar iken bezm-i hâs-ı Rabb-ı izzette kabûl
Zâlimân bu hânedânı zâr ü giryân etdiler

Kim sebep verdiyse yâ Rab la’net olsun cânına
Âline ensâbına ihvânına a’vânına

Kerbelâ’da aldılar etrafını ol hazretin
Goncasın soldurdular ol gülsitân-ı ismetin
Bir takım kelb-i akûr etti o mazlûma gulû
Eylediler hûn ile âlûde cism-i devletin
Kurratü’l-ayn-ı Habîb-i Kibriyâ’ya n’etdiler
Ol Yezîd hiç tutmadı Fahr-i cihânın hürmetin
Kimseye vermezdi mel’ûn müslümanlık şânını
Ol gürûh-i bed-siriştin anla islâmiyyetin
Düşmen-i Âl-i Abâ’dır ol ki la’net eylemez
La’net olsun ana çekmekte Ümeyye gayretin

Tutma hubb-i düşmen-i Âl-i Abâ'yı sîne
Farkı yokdur lâşeden hıfz eyleme gencîne

Ol anûd ibn-i fûrû-mâye pelîd İbn-i Ziyâd
Başına cem etti ol kelb askerî bi'l-ittihâd
İns ü cinne Hakkın âb-ı rahmeti meftûh iken
Vermedi bir katre âbı hazrete ehl-i inâd
Bu ne vicdandır Hüseyin-i Kerbelâ'ya kıydılar
Ol münâfıklar edip emr-i Yezîd'e inkıyâd
Erdi mel'ûn kâmina lâ'net o kavmin cânına
Şam'a celb etti ser-i pâki Yezîd-i bed-nihâd
Mustafâ'nın âline bu cevri lâyıq gördüler
Dini ayrı kâfir olsa eylemez bunca fesâd

Şimr-i Zü'l-Cevşen Ömer bin Sa'd ile bir de Sinan
Bunlar için la'net etmek bizlere farzdır hemân

Hazret-i Zeyne'l-Abâ iken imâmü'l-müslimîn
Etmediler iktidâ zulm ettiler ol hâinîn
Bakır u Ca'fer'le Kâzım'la Âl-i Musa'r-Rızâ
Dest-i düşmenden neler çekdi meded Âl-i Hüseyin
Şah Takî vü bâ Nakî vü Askerî serverlerin
Her biri bir cevri ile oldu şehîd ol nâzenîn
Hâtem-i Âl-i Abâ ol Mehdî-i sâhib-livâ
Çeşm-i âlemden nihân oldu imâm-ı pâk dîn
Gelmedi Âl-i Ümeyye-veş bu dehre bir pelîd
Çârdeh ma'sûma şefkat etmedi kavm-i laîn

Hak Muhammed'le Ali'ye sîdk ile imân eden
La'net eyler Âl-i Süfyân'a müselmânım diyen

Ey Hudâ lutf et bize ol Mustafâ'nın aşkına
Sıhr-i Peygamber Aliyyü'l-Murtazâ'nın aşkına
Gonca-i bâğ-ı Muhammed Fâtımâ Hayrî'n-nisâ
Dâderi Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'nın aşkına
Hubb-i Ehl-i Beyt ile al cânımı yâ Rabbenâ
Kemterî'ye kıl kerem Âl-i Abâ'nın aşkına

Hak akıllar vermiş ihsân eylemiş her bir kula
Fark u temyîz eyle sûfî enbiyânın aşkına
Nice âyât ü ehâdis ile müsbet gün gibi
Geç teberrâdan tevellâya Hudâ'nın aşkına

Ehl-i Beyt'in ruhuna bi-had salât ile selâm
La'net olsun düşmen-i Âle ilâ yevmi'l-kıyâm

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 145-147)

2.

Hâmî-i şer-i mübîn el-Hasen ü ve'l-Hüseyin
Odur imâmân-ı dîn el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

Ceddi Resûl-i Hudâ kıldı buları senâ
Şâfi-i rûz-i cezâ el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

Ol iki necm-i celî gonca-i bâğ-ı Ali
Gülşen-i Hakk'ın gülü el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

Lutf u atâ şânıdır Şâh-ı kerem kânıdır
Âşıkın îmânıdır el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

Hazret-i rahmet-meâb dergeh-i râh-ı savâb
Mâ'nî-i ümmü'l-kitâb el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

Kemterî ol nâzenîn melceimizdir hemîn
Pâdişâh-ı âlemîn el-Hasen ü ve'l-Hüseyin

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 155-156)

AHMED SERVET

(Doğ. 1845—Ölm. 1897)

Kırklareli'nde doğdu. Kırklareli müftüsü Süleyman Efendi'den Arapça, şair Hasibî'den Farsça dersleri aldı. Bektaşî babası Tevfik Baba'nın kızı Hürmüz Hanım'la evlendi. Mehmed Ali Hilmi Dede Baba'dan "babalık" icazeti aldı. 1880-1896 yılları arasında Kırklareli'nde mukavelât muharrirliğinde bulundu. Kerbelâ olayını anlatan *Nevha-i Dil* adlı eseri basılmıştır.

Geldi ol dem ki felek devr-i muhâlifle hemân
Mîhr-i ümîdi ide hâk-i siyâha pinhân
Bâğ-ı Firdevs'e ne kim var ise merdân-ı Hudâ
Oldular birbiri ardınca şehîden pûyân
Harbe nevbet yetüp ol zübde-i nev-i beşere
Nitekim geldi dem-i da'vet hallâk-ı cihân
Ehl-i Beyt'in çağırub eyledi tekrar veda'
Terk edüb cümlesini Hakk'a hazîn u nâlân
Basdı çün rahş-ı hümâyuna saâdetle kadem
Cânib-i ma'rekeye sür'at ile oldu revân

Durdu a'daya mukâbil o kerîm u cevâd
Derd-i hicrânıyla bu şi'ri buyurdu inşâd

Ey olan tâbi'-i fermân-ı Yezîd-i gaddâr
Sizde yok zerre kadar havf-ı Cenâb-ı Kahrâr

Bunca mü'minleri dil-teşne şehîd eylediniz
Kanı insafınız ey kavm-i zalûm u cebbâr
Beni bu cânibe da'vet ile celb eylediniz
Nakz-ı ahd eyleyerek şimdi edersiz inkâr
Ciğerin yaktınız etfâl u nisânun bî-âb
Etmeyib Fahr-i risâlet ile Allah'dan âr
Geliniz etdiğiniz çevre peşimân olunuz
Olmadan sahib-i isyân u günah bisyâr

Çünkü Hakk'dan utanub etmediniz zerre hicâb
Ne verirsiniz yarın ecdâdıma mahşerde cevâb

İttifâkan dediler Şâh'a o kavm-i hussâd
Hiçbir vechile bizden olamazsın âzâd
İnkıyâd etmez isen emr-i Yezîd'e şimdi
Katline lâhikk olur hükm-i Ubeyd İbn Ziyâd
Kıldı ol fırka-i güm-râha be-tekrar hitâb
Geliniz olmayınız bâni-i bünyâd-ı fesâd
Bu diyâra beni celb eylediniz da'vet ile
Bunda ben gelmemişim etmek için ceng-i cihâd
Mâni'-i rehğüzerim olmayınız tâ varayım
Sorayım Şam'a Yezîd'e nedir esbâb-i inâd

Bu nasîhat dahi ol kavm-i pelîde te'sîr
Etmeyib çekdiler ol Şâha suyûf-i Şimîr

Tiğim çekdi celâdet ile ol hayr-ı halef
Kıldı bir hamlede çok kimseleri mahv u telef
Tîr-i bârân ederek her yanadan kıldı guluvv
Etdi ol Şah'ı aduv sehm-i belâ-hâya hedef
Ten-i pâkinde olub yetmiş iki çeşme revân
Yere düşdü hemân ol mahzen-i esrâr-ı aref
Şimr-i Zî'l-Cevşen bedbahtın elinden âhir
Şerbet-i câm-ı şehâdet ile kesb etdi şeref
Ehl-i Beyt'den o zaman çarha çıkıp âh u figân
Dahi sükkân-ı semâ kıldı bu ahvâle esef

Ol kadar mâtem edib eylediler âh u bükâ
Oldu çün nevhaları velvele-endâz-ı semâ

Nizeler üzre verib re's-i şehîdâna nizâm
Kaldı meydanda bî-ser-i cesed-i pâk-i İmam
Dil-i püryânla etfâl u nisâyı sad âh
Bindirib nâkelere etdiler azm-i reh-i Şâm
Yetdiler Şâm'a o gün çünki ahâli-yi Dimaşk
Şehr âyîn idüb etmiş idiler seyre kıyâm
Ehl-i Beyt ile beraberce Cenâb-ı Zeynel
Şâm'dan sonra Medîne'ye dönüb kıldı hirâm
Çıkıldılar karşı ehâli-yi Medîne cümle
Ehl-i Beyti göricek kisve-i mâtemde tamâm

Durdular kafiye karşı hemân şeyh ile şâb
Kıldılar hüzn ile mâtem ederek böyle hitâb

Kani ol şâh-ı kerem-kârınızı neylediniz
Bize i'lâm edin hünkârınızı neylediniz
N'oldu mazlûm Hüseyñ İbn-i Cenâb-ı Zehrâ
Sâni-i Haydar-ı Kerrâr'ınızı neylediniz
Nice oldu iki güldeste-i gülzâr-ı Hasan
Sünbül-i ravza-i ebrârınızı neylediniz
Kaplamış gerd-i melâlet gül-i ruhsârınızı
N'etdiniz neş'e-i dîdârınızı neylediniz

Türbe-i hazrete yüz sürdüler ândan nâgâh
Kıldılar hâl-i dil izhâr ile âh cângâh

Ey Resûl-i dü cihân kible ki ehl-i iyân
Bize bîdâd ile gör netdi sipih-r-i gerdân
Mübtelâ kıldı bizi bâdiye-i gurbetde
Düşmen-i dün murâdınca edib vâh-ı devrân
Şem'-i ikbâlimizi zulmüyle itfâ etdi
Zâlim-i Şâm ile Kûfler edib çün tuğyân
Kıydılar cân-ı Hüseyñ'e o sipâh-ı hûnhâr
Etdiler hâke hemân cism-i latîfin yeksân

Tutmayub hürmetini bezm-i belâda bî-âb
Kırdılar elini Yâ Şâfi-ı Yevmi'l-Mîzân

Verdiler nâle ile halka tamamen ra'şa
Ol kadar nâle ki çün lerze getirdi arşa

Şimr-i Zi'l-Cevşen ile ehl-i fesâda la'net
Ehl-i Beyt hatırına kılmadı zerre hürmet
Rû-yi rahat göremez cân-ı Ubeyd İbn-i Ziyâd
Etdiğini yanına hiç kor mu Cenâb-ı İzzet
Âl u evlâd-ı Nebî katline şimşir çeken
Rûz-i Mahşer'de azâbın çeker elbet elbet
Kerbelâ teşnelerin yâd ile her subh u mesâ
Okuya mü'min olan rûh-ı Hüseyin'e rahmet
Cân u dilden ola evlâd-ı Resûl'e bende
Bulmak isterse her kim derecât-ı rif'at

Okusun ehl-i adûye gece gündüz la'net
Her kim isterse dâreynde bulmak izzet

Kerbelâ deştinin âvârelerin yâd edelim
Sakf-ı gerdunı yıkıp âhıyla berbâd edelim
Kalbimiz eyleyelim çirk-i maâsiden pâk
Dilimiz zikr-i şehîdân ile mu'tâd edelim
Hakk ile bâtlı bu vak'a eder çünkü temyîz
Ericek şehir-i gamm mâtemi feryâd edelim
Duyalar nâlemizi hem dahi sükkân-ı semâ
Âh u fiğânımızı şevkile müzdâd edelim
Servetâ var ise eşrârı tesâhub eyler
Bezmimizden ânı tevbîh ile ib'âd edelim

Nâr-ı mâtemle yakub cân u ciğer dağlayalım
Anıb ol vâkıyı haşre kadar ağlayalım

(Ahmed Servet, *Nezha-i Dil*, Kasbar Matbaası, İstanbul 1311,
s. 26-32)

ÂDİLE SULTAN

(Doğ. 29 Mayıs 1826 —Ölm. 12 Şubat 1899)

İstanbul'da doğan Âdile Hanım, Sultan II. Mahmud'un kızıdır. Saray çevresinde büyüdü, iyi bir eğitim aldı. 1845 yılında Tophane Müşiri Mehmed Ali Paşa ile evlendi. Nakşibendi tarikatına intisab etti. İstanbul'da öldü. Cenaze namazı Eyüp Camii'nde kılındı. Bostaniskelesi mevkiindeki türbesine gömüldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye Der Hakk-ı Hazret-i İmâm-ı Hüseyin Radiyallahü Anh

Geldi bu aşr-ı Muharrem ey Hüseyin-i Kerbelâ
İşbu demdir vakt-i mâtem ey Hüseyin-i Kerbelâ
Kanlı yaş aksın gözümünden sen susuz oldun şehîd
Nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem ey Hüseyin-i Kerbelâ

Sardı etrafın adûv mesrûr u şâdân oldular
Kâfirâne buldular maksûd u handân oldular
Hânedân-ı Mustafâ aşkınla giryân oldular
Nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem ey Hüseyin-i Kerbelâ

Durdular ehl-i şekâ ashâb-ı müstesnâ gibi
Karşına ok atdılar küffâr-ı bî-pervâ gibi

Dökdüler hûn-i sirişkin âşıkın deryâ gibi
Nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem ey Hüseyin-i Kerbelâ

Söylenilmez âh o hâlet Hudâ hakkı için
Rûz-i menhûs ü sabâh yevm-i mahşerdi o gün
Kâfirân handân oldu ağladı mü'min bütün
Nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem ey Hüseyin-i Kerbelâ

Vâlidin yani Aliyyü'l-Murtazâ'nın aşkına
Cedd-i pâkin ol Muhammed Mustafâ'nın aşkına
Âdile ağlar kazâ-yı Kerbelâ'nın aşkına
Nûr-i çeşm-i Fahr-i Âlem ey Hüseyin-i Kerbelâ

(Âdile Sultan, *Âdile Sultan Divanı*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no.260, vk. 13ab)

EDHEM

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Şairin kimliği hakkında bilgimiz yoktur. 1874 yılından sonra vefat ettiği sanılmaktadır.

Vây bu âlem ki yine sûret-i umrân gözedir
Katl olup hayli nebi olmuş iken hûn efşân gözedir

Oldu ezcümle Yezîd emri ile sıbt-ı Nebi
Kerbelâ' da hedef-i hançer-i zulm-i bürrân

Nice ashâb ile sâdâtı edip âmâc-gâh
Kıydı zâlim fie-i bâğıye-i bi-iz'ân

Ağla ey dil ne aceb çekdi te'ab Âl-i Abâ
Dest-i düşmende susuzlukla edip azm-i cinân

Kıldı tenfiz o habîs İbn-i Ziyad emr-i Yezîd'i
Varta-i la'nete atdı kendini hemçü şeytân

İbn-i Sa'de ne diyem kim müntekımı Mevlâ'dır
Ol şehin katlini der'uhde edip oldu revân

Ağlasun geldi yine aşr-i Muharrem mâtem kim
Ol Yezîd'e ederek hem la'neti ehl-i imân

Edhem'â vird-i zebân oldu sana vâh Hüseyin
Hubb ile emr ediyor Âlini Fahr-i dü cihân

(Edhem, *Vak'a-i Kerbelâ*, İstanbul 1291, s. 49-50)

SENÎH-İ MEVLEVÎ

(Doğ. 1822—Ölm. 1900)

Asıl adı Süleyman'dır. Bursa'da doğdu. 1857'de İstanbul'a geldi. Divan-ı Hümayun Kalemî'nde çalıştı. Tahrirat Başkatipliği göreviyle Erzurum, Kars ve Kağızman'da bulundu. 1864'te Tuna Vilayeti Mektupçuluğu'na tayin edildi. Ancak, Midhat Paşa ile geçinemediği için ayrıldı. İstanbul'da vefat etti. Selimiye dergahı haziresine gömüldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye Berâ-yı Sıbt-ı Nebî Cenâb-ı İmâm-ı Hüseyin-i Velî

Muharrem irdi bu demlerde zikr-i şâh idelim
Makâm-ı şîven ü efsûsı cây-gâh idelim
Derûn-i leşker-i endûha şâh-râh idelim
Giyüp libâs-ı siyeh-reng-i mâtem âh idelim
Cenâb-ı pâk Hüseyin için âh u vâh idelim

Gelince vak'a-i sultân-ı Kerbelâ yâda
Düşer bir âteş-i cânsûz kalb-i nâ-şâda
Bu demde gussadan âdem olur mı âzâde
Zamân-ı mâtem ü gamdır gönül bu esnâda
Cenâb-ı pâk Hüseyin için âh u vâh idelim

Dirîğ u hayf o ciğer pâre-i cenâb-ı Betûl
Şehîdâ eyledi azm-i visâl-gâh-ı Resûl
Bak işte geldi o dem vakt-i mâtem itdi hulûl
Olup bu vak'ayı yâd ile girye-nâk ü melûl
Cenâb-ı pâk Hüseyn için âh u vâh idelim

O nûr-i dîde-i sâkî-i havz-ı kevserden
Dirîğ eyledi bir katre âbı ehl-i fiten
Çün oldu âteş-i gayret derûna sûz-efgen
Nisâr-ı cây-ı sirişk eyleyüp bi-aşk-ı Hasen
Cenâb-ı pâk Hüseyn için âh u vâh idelim

Ne rûtbe vardır o şehzâde-i mükerrerde
Ki câ-nişîn idi zânû-yı fahr-i âlemde
Şehîd olup yed-i gadr-i Yezîd-i azlemde
Cinâna oldu hırâmân bu vakt-i mâtemde
Cenâb-ı pâk Hüseyn için âh u vâh idelim

Yezîd ü mel'anet endîş ü Şemr-i dîv-nihâd
O şâh-ı âleme eyvâh kıldılar bî-dâd
Hudâ'dan itmedi Sa'd İbn-i Ziyâd
Hezâr la'net eyle cümlesin idüp ta'dâd
Cenâb-ı pâk Hüseyn için âh u vâh idelim

Fezâ-yı haşrde yâ Rab bi-hakk-ı Âl-i abâ
Beni Eimme-i İsnâ Aşer'den etme cüdâ
Muhîbb-i müntesibiz anlara Senûh-âsâ
Diriz gelince Muharrem idüp bu gûne nidâ
Cenâb-ı pâk Hüseyn için âh u vâh idelim

(Senih, *Divan-ı Senih-i Mevlevî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul
1275, s. 20-21)

Mersiye

Sıbt-i mahbûb-i Hudâsın yâ Hüseyn-i Kerbelâ
Cüz ü zât-ı Murtazâ'sın yâ Hüseyn-i Kerbelâ

Cevher-i cân hüsn-i rûşen-çerâğ-ı Fatma
Server-i Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

Çün şerâfet sende feth oldu hılâfet sende hatm
İbtidâ vü intihâsın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

Menbain bahr-i vücûd-i sâkî-i Kevser' dedir
Çeşme-i feyz-i atâsın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

Eylemiş Kur'an'da hak tavsîf Ehl-i Beyt'ini
Sırr-ı vahy-i entümâsın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

Cevher-i feyz-i şehâdetdir sana ancak bedel
Nakd-i şâh-ı lâ-fetâsın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

Bâb-ı lutfundan Senîh-i mücrimi reddeyleme
Kâbil-i öZR ü ricâsın yâ Hüseyin-i Kerbelâ

(Senih, *Divan-ı Senih-i Mevlevî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul
1275, s. 8)

Mersiye-i Berâ-yı Cenâb-ı Şehîd-i Kerbelâ İmâm Hüseyin-i Müctebâ

Dehre ol dem ki Muharrem denilen mâh gelür
Dil-i sevdâ-zedeme bin gam u cân-gâh gelür
Yâdîma vaka-i şehzâde-i cem-câh gelür
Aklım ol hayret ile gâh gider gâh gelür
Derd ile her nefesimden şerer-i âh gelür
Her kabilden nağam-i nâliş-i Allâh gelür
Bu melâl ile cihandan bana ikrâh gelür
Leb-i efsûsuma sad-hayf ü sad-eyvâh gelür

Ben nasıl mâtem idüb cân u çiğەر dağlamayım
Çâk çâk ederek sinemi kan ağlamayım

Gelîcek vak'a-i şâh-ı şehîdân yâda
Düşdü bir âteş-i cân-sûz dil-i nâşâda
Öyle cevr etdi ki ol şâha adû dünyada
Görmedi kavm-i Yahûdîden anı İsâ da
Nice zâlim demeyim şol felek-i bî-dâda
Neler etdi o şehen-şâh-ı kerem-i mu'tâda
Tâb-ı germâ ile leb-i teşne idüb sahrâda
Tığ-ı gadr ile şehîd etdi yedi adâda

Buldu rahmetine Rahmânı Hüseyin-i mazlûm
Oldu müstağrak-ı la'net bir alay kavm-i zalûm

Yıkılıb çarh düşüp mihr ü kevâkib hâke
Sarsılıp hâk-i zemîn çıksa sezâ eflâke
Kerbelâ'yı boyayub hûn-i Hüseyin-i pâke
Kıyd-ı gaddâr-ı felek âl-i şeh-i levlâke
Kudreti yok mu idi kim idüğün idrâke
Ne diyem âh o mürüvvetsiz olan bî-pâke
Düşdü nâr-ı gam u endûh dil-i sad-çâke
Yanarak başladı dil-i nâle-i âteşnâke

Âh edersem bu harâretle yanar nâra felek
Dutuşur sûziş-i feryâd ile ins ü melek

Öyle server ki Hasan ile Hüseyin tâhir
Cedd-i emcedleri mahbûb-i Cenâb-ı kâdir
Eb-i zî-şanları Şîr ü Hudâ-yı kâhir
Mâder-i pâkları Fatimatü'z-Zehrâ'dır
Hıl'atinde birinin şems-i kerâmet zâhir
Tal'atinde birinin nûr-i velâyet bâhir
Cevr iden anlara eyâ nasıl olmaz kâfir
İtdi cür'et buna bir nice leîm-i fâcir

Ben o kafirleri la'netle ederdim ta'dâd
İstemem eylemem ismi ile düşmenleri yâd

Ne kadar mücrim isem de sen idüb afv-i kusûr
Kılma yâ Rab beni şâh-ı şühedâdan mehcûr

Dergehinde bulayım kendime bir câ-yı huzûr
Dâhil-i saff-ı kilâb eyleyüb eyle mesrûr
Hazret-i fahr-i rüsûl aşkına ey Rabb-i gafûr
Perde-i mağfiretinle günehim kıl mestûr
Eser-i aşkları kalbimi kılsun pür-nûr
Eyleme hâk-i der-i Âl-i Abâ'dan beni dûr

Kulları olma Senih'in şeref ü izzetidir
Maksadı ancak o şâhânın ubûdiyyetidir

(Senih, *Divan-ı Senih-i Mevlevî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul
1275, s. 18-19)

Der Medh-i Celîl-i Hazret-i Sultân-ı Şühedâ

Şâh-ı şühedâ mâh-ı müeyyedsin efendim
Fahr-i suadâ es'ad ü emcedsin efendim
Şem'-i harem-i Hazret-i Ahmed'sin efendim
Teşrif-i şehâdetle müşeyyedsin efendim
Sen nâm-ı Hüseyin ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i Âli sıbt-ı Muhammed'sin efendim

Hem fâtıhasın asl-ı asîl-i şürefâda
Hem hâtimesin silk-i celîl-i hulefâda
Kadrin yücedir ind-i muallâ-yı Hudâ'da
Bâ-izz ü şeref hamse-i ashâb-ı ibâda
Sen nâm-ı Hüseyin ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i Âli sıbt-ı Muhammed'sin efendim

Dünyayı yakan vak'a-i sûziş fikenindir
Mâtemine fânide cihân nevha-zenindir
Hem-pâye sana dâder-i pâk Hasen'indir
İkbâl ü saâdet iki âlemde senindir
Sen nâm-ı Hüseyin ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i Âli sıbt-ı Muhammed'sin efendim

Hurşid-i cemalin edicek âlemi rûşen
Zânü-yı Resûl oldu vücûdunla müzeyyen

Bir cüz denildi sana Mahbûb-ı Hudâ'dan
Olsan n'ola her sûret ile ecmel ü ahsen
Sen nâm-ı Hüseyin ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i Âli sıbt-ı Muhammed'sin efendim

Çokdur keremi hâlik-ı bî-misl ü adilin
Etmîş beni mânend-i Seniğ işte dahilin
Her lahza kılıp vird-i zebân ism-i cemîlin
Tekrar eder evsâfını bu abd-i zelîlin
Sen nâm-ı Hüseyin ile ser-âmedsin efendim
Ferzend-i Âli sıbt-ı Muhammed'sin efendim

(Seniğ, *Mersiye-i Cenâb-ı Şehin-şâh-ı Kerbelâ*, Ceride-i Askeriye
Matbaası, İstanbul 1290, s. 10-12)

Mersiye-i berâ-yı Şâh-ı Şühedâ-yı Kerbelâ

Ta'zim ü ihtiram iken ümera hem sana
İnd-i adûda oldu ezâ mültezim sana
Zira kılıp vücûh ile cevr ü sitem sana
Zâlim hem Ehl-i Beyt'ine kasd etdi hem sana
îrâs edüp bu zulm ü taaddî elem sana
Verdi kemâl-i hüzn ü melâl-i etemm sana
Yâ şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

Sen sıbt-ı pâk-i zât-ı Habîb-i Hudâ iken
Sen nakd-i cân-ı Haydar-ı Hayber-güşâ iken
Sen nûr-ı çeşm-i Hazret-i Hayrû'n-Nisâ iken
Sen matlub-ı dil-i Hasan-ı müctebâ iken
Sen şem'-i cem'-i hamse-i Âl-i Abâ iken
Âlemde haste-i gama mihrin devâ iken
Yâ şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

Hîn-i veda' kıldı vedâia Habîb-i Rab
Ashâb ü mü'minine iki şey-i müntehab

Biri kitâb diğeri sâdât-ı Âl heb
Ol cümledensin işte sen seyyid-i Arab
Çekdin cefâ-yı hasm ile çok renciş ü taab
Kadrin azîm iken bu kadar bilmezem aceb
Yâ şâh-ı Kerbelâ ne reva bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

Ta kim kuruldu ma'reke-i deşt-i Kerbelâ
Saf çekdi sû-be-sû suadâ ile eşkiyâ
Oldu şehîd önünce hep etbâ' ü akraba
Meydânda sen yegâne kalıp eyledin gazâ
Eşhâdına hücûm idip a'dâ-yı bi-hayâ
Kıldı sana teveccüh olanca gam ü belâ
Yâ şâh-ı Kerbelâ ne reva bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

Sıbt-ı Celil-i Hazret-i Mahbûb-i Zü'l-Celâl
Sahrâ-yı Kerbelâ'da susuz kıldı irtihâl
Tiğ u hadeng üşürdü ana bir gürûh-ı zâl
Fikr eyleyin bu hâli hazîn olmamak muhâl
Kıldı Seniñ nazm-ı Fuzûlî'yi hasb-i hâl
Böyle der ağlar eyleyip arz-ı gam u melal
Yâ şâh-ı Kerbelâ ne revâ bunca gam sana
Derd-i dem-â-dem ü elem-i dem-be-dem sana

(Senih, *Mersiye-i Cenâb-ı Şehin-şâh-ı Kerbelâ*, Ceride-i Askeriye
Matbaası, İstanbul 1290, s. 13-15)

Mersiye-i berâ-yı Şâh-ı Şehîdân-ı Kerbelâ

Mâh-ı Muharrem erdi deyüp şimdi yâ Hüseyin
Âh eylerim berâ-yı şeh-i müctebâ Hüseyin
Rûşen-çerâğ-ı âl-i resûl-i Hudâsın yâ Hüseyin
Verdi Hudâ yolunda kazaya rıza Hüseyin
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Âşık mı ol ki didesini pür-nem eylemez
Hâke nisâr eden dürr-i eşkin kem eylemez
Mü'minleri bu vak'a nice pür-gam eylemez
Müslim olan bugünde nasıl mâtem eylemez
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Cünbân iderdi mehdini Cibril gâh gâh
Hâbîde olsa ol şeh-i kerrûbiyân sipâh
Kıldı cefâ dirîğ ana a'dâ-yı kîne-hâh
Giryân olup idersem aceb mi fiğân vâh
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Çeşmân-i hûn-feşândan akup eşk bitmede
Halk-ı cihân hep âh deyüp âh işitmede
Bu günde bâng-i âh ü nevâ çarha gitmedi
Sükkân-ı arz u ehl-i semâ mâtem itmede
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Yâ Rab bi-hakk-ı Hazret-i sultân-ı enbiyâ
Şâhân-ı ehl-i beytden etme beni cüdâ
Kıl cismimi türâb der-i şâh-ı lâ-fetâ
Olsun bu vakt-i pür-gama cân u cihân fedâ
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Ya Rab bi-hazret-i şeh-i Hayber-i küşâ Ali
Yâ Rab bi-hurmet-i Hasen-i ahsen veli
Sinemde nûr-i aşkların eyle mürcelî
Giryân olam gelince Muharrem deyüp beli
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

Geldikçe yâdıma o şeh-i kâm-rânım âh
Nâr-ı firâk ile yanyor cism ü cânım âh

Misl-i Senih zâr kılub hem-zebânım âh
Bu matla oldu şimdi medâr-ı fiğânım âh
Oldu bu dem şehîd-i şeh-i Kerbelâ Hüseyin
Nûr-i dü çeşm-i Fatıma vü Murtazâ Hüseyin

(Senih, *Mersiye-i Cenâb-ı Şehin-şâh-ı Kerbelâ*, Ceride-i Askeriye
Matbaası, İstanbul 1290, s. 19-20)

Mersiye

Penbe zîb-i kalb-i virânım Hüseyin-i Kerbelâ
Bâis-i ihyâ vü imrânım Hüseyin-i Kerbelâ
Tûtüyâ-yı çeşm-i im'ânım Hüseyin-i Kerbelâ
Lem'a-sâz-ı ayn-ı iykânım Hüseyin-i Kerbelâ
Pertev-efrûz-i dil ü cânım Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-i bahş-ı din ü imânım Hüseyin-i Kerbelâ

Kabiliyetçe değilsem de sezâ-yı ihtisâs
Mahz-ı lutfundan beni kılmış efendim abd-i hâs
Hakkıma ihsânını görsün avâm ile havâs
Zulmet-i cehl ü dalâletden beni eyler halâs
Pertev-efrûz-i dil ü cânım Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-i bahş-ı din ü imânım Hüseyin-i Kerbelâ

Şâh-ı âlemdir dü âlemde nice yüz bin kula
Uymayan ana ne mümkün kim reh-i Hakkı bula
Rehber oldu neyyir-i aşkı bana girdim yola
Ben fûrûğ-ı mihrinin ihyâsıyım olsa nola
Pertev-efrûz-i dil ü cânım Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-i bahş-ı din ü imânım Hüseyin-i Kerbelâ

Fer bulup hûrşîd-i aşkından dil-i sûz-i efkenim
Tâb-dâr oldu ziyâsıyla çerâğ-ı rûşenim
Gûyiyâ bir şu'ledir şem-i muhabbetden tenim
Zerreyim ben âftâb-ı zâtına olmuş benim
Pertev-efrûz-i dil ü cânım Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-i bahş-ı din ü imânım Hüseyin-i Kerbelâ

Dest-gîr-i âcizândır Hazret-i şâh-ı Necef
Sen dahîl-i âsitânsın Senîhâ lâ tehaf
Melceindir necl-i pâki çekme âlemde esef
Zikr idüp bu matla-ı garrâyı kıl kesb-i şeref
Pertev-efrûz-i dil ü cânım Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-i bahş-ı din ü imânım Hüseyin-i Kerbelâ

(Senih, *Divan-ı Senih-i Mevlevî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1275,
s. 8-9)

TEVFİK

(Doğ. 1826—Ölm. 1901)

Ankara'da doğdu. Çerkeşli Şeyh Mustafa Efendi'nin torunu, Osman Efendi'nin oğludur. 1834 yılında İstanbul'a geldi. Özel dersler aldı. Beşiktaş, Halep, Kayseri, Çankırı, Bursa, Viranşehir, Balıkesir niyabetinde, Medine kadılığında bulundu. Anadolu ve Rumeli kazaskerliği payelerini elde etti. Ömrünün son günlerinde felçli idi.

Geldi ol demler ki âlem âh u nâlân aylesün
Sînesin pür-dâğ idüp çâk-i girîbân eylesün
Geldi ol eyyâm kim ehl-i zemîn ü âsümân
Âh subh u şâm ile âfâkı vîrân eylesün
Yâ idüp girdâb-ı eşk-i hasrete gark-ı vücûd
Âteş-i gayretle yâ cismini sûzân eylesün
Ya'nî kim aşr-i Muharrem geldi bu kalb-i hazîn
Derdini mâtem-serâ-yı dehre i'lân eylesün
İtdiler sıbt-i Resûl-i Ekrem'i anda şehîd
Haşe lillâh kim bu hâli ehl-i îmân eylesün
Böyle kâfir zâlimin hâmisinin zü'l-intikam
Gonca-i âmâlini gülnâr-ı hirmân eylesün
Mâcerâ-yı ehl-i beyti yâd idüb âdem olan
Yalınız bu dem değil her an efgân eylesün

İntikam almak o kâfirden eğer mümkün ise
Dil o vâdîde fedâ-yı cevher-i cân eyesün
Âsümân ister ise âlemde rif'at bulmaya
Mâh u mihrin ol dahî bu yolda kurbân eyesün

La'net olsun tâ ebed la'net Yezid'in cânına
İ'tibâr etmem anın hiç şüpheli îmânına

Kurre-i Ayn-ı Resûl-i Ahmed-i Muhtâr iken
Gonca-i gül-nahl-i güلزâr-ı dil kerrâr iken
İtdiler üftâde-i hûnîn-i hâk-i Kerbelâ
Nazenin-i perverde-i mehd-i saâdet-zâr iken
Nüh felek ızhâr-ı mâtem etdi ol gün âleme
Kimseye rahm eylemez bir zâlim ü gaddâr iken
Cümleye olsun haram ahz ü atâ-yı zevk u şevk
Şimdi bâzâr-ı gönül hâhişker-i ekdâr iken
Âhımız tâb-ı efken kevn ü mekân olsa nola
Sûziş-i gayretle dâim sîne âteş-bâr iken
Böyle dilsûz-i cihân bir emr-i âhar yazmadı
Kilk-i dîvân-ı kazâ bir kâtib-i esrâr iken
Görmedi mislin bu hal-i pür-melâlin nüh kubâb
Hayl-i demdir kainâtı ruz-i şeb seyyâr iken
Damlayınca hûn-i mazlûm-i şehîd-i Kerbelâ
Lerze-dâr etdi zemini câ-yı istikrâr iken
Neş'esinden mest-i sahbâ-yı gurûr oldu Yezid
Ehl-i Beyt'in ol dem dehşetde hâli zâr iken

Destini âlûde-i hûn-i şehîdân eyledi
Kendini sâyeste-i hirman-ı gufrân eyledi

Düşdü tâbût-i zemîn üzre o cism-i nâzenin
Hokka-i yakûtda mânende-i dürr-i semîn
Âh u feryâd-ı Ali'den ol dem dil-sûzda
Çâk çâk oldu kulûb ü enbiya vü mürselîn
Şâhid-i hâbîde-i bâl-i hümâ-yı izz iken
İtdiler hâşâk ü hâsden penbe-i hâbisterîn
Cur'a peymâ-yı safa âzâde-i âlâm iken
Mübtelâ-yı derd-i mihnet oldu hep hûrâ-yı în

İnkisâr-ı hâtır-ı firkat nişânından o dem
Birbirine ta'ziyet eylerdi eflâk ü zemîn
Rugan-ı gamla fitîl-i âhdan bu derd ile
Yandırır gönlünde her şeb bin çerağ-ı arş-ı berin
Ser-nigun ağlardı ye'sinden o demlerde zâr zâr
Nahl-i tûbâ-yı cinan her bir nihâl-i yâsemîn
Ümmü dünya hasretinden ol kadar kan ağladı
Hayli dem gül-gûn akdı çeşme-i mâ-i maîn
Peyk-i nusret sen niçin etdin dirîğ-ı merhamet
Hânedân-ı Mustafa'ya cevrederken kâfirîn

Vara benzer medhalin bunda senin de galibâ
Düşmanın mydı behey zâlim senin Âl-i Abâ

Kaldırup Allah'dan havf ve hicabı ol leîm
Cânına kıydı Hüseyin'in cismine etdi dü nîm
Âline evlâdına öyle cefâlar eyledi
Ser-sefil oldu o demde öyle encal-i kerîm
Kimse insaf etmeyüp bir kimse mihmân etmedi
Bî-sadef kaldı açıkda bir nice dürr-i yetîm
Jale sanman subh-dem nâzil olan ol vak'adan
Su kesildi yerlere geçdi hicâbından nesîm
Öfkesinden çatlayup her dem şerer-bâş olmada
Düşmen-i Âl-i Abâ'ya kin ü gayzından cahîm
Meşhede bağrın sürüp ol demde âhû-yı hiten
İştihâr aldı anıñçün nâfe-i anber şemîm
Her kim olsa reh-rev mî'râc-i kû-yı Murtaza
Müjdeler olsun ana haza sıratün müstakîm
Bilmedilerse ne mâni' kıymet-i iclâlini
Ol serir ârâ-yı izzin bir takım tab'-ı sakîm
Sarf eder gençine-i yâkût-i eşkin yoluna
Köhne bâzâr-ı muhabbetden alan feyz-ı amîm

Feyz-i dergâh-ı Alî'den eyleriz kesb-i nisâb
Kim odur revnak-fezâ-yı ravza-i ümmü'l-kitâp

Ol ne gündür ki zuhurundan harâp oldu cihân
Zulmet-âbâd fesâd oldu zemîn ü âsümân

Ol ne gündür sırrını idrakden âciz ukûl
Ol ne gündür bâis-i hayret-fezâ-yı ins ü cân
Ol ne gündür heybetinden lerze-dâr oldu felek
Beyt-i ma'mûr oldu bir köhne sarâ-yı kârbân
Ol ne gündür gayretinden kendüsin pür-tâb eder
Ser-bürehne dağlara düşdü bütün kerrûbiyân
Izdirâb-ı hatırından böyle bir hengâmede
Sidrede baş açub Cibril derdi el-amân
Bağrına taş basdırup inlerdi hüznünden fırat
Kûhdan kûha şitâb eylerdi ebr-i hûn-feşân
Terk idüb zevk-i naîmî girdiler hep mâteme
Karalar ber-düş idüp gılman u hûra-yi cinân
Hiddetinden çatlayup ol günde fânûs-i felek
Sînesinde kaldı âsârı değildir kehkeşân
Gördü kim Âl-i Resûl'i oldular bî-âb ü tâb
Taşdan taşa çalardı başını âb-ı revân

Telh-i kâm oldu bu hâletden mizâc-ı sel-sebîl
Tesliyet-bahş kılub olsun bize sabr-ı cemîl

Hayretinden kudsiyân eylerdi tevcîh- i hitâb
Birbirine derdi ol gün hazihi şey'in acâb
Kimse me'mûl eylemezdi kim ola sûret-nümâ
Perde-i takdirde bir böyle emr-i nâ-savâb
Bî-ser ü sâmân idüb garet-gerân-ı Kerbelâ
Koydular dûşîz-gân-ı ehl-i beyti bî-nikab
Atlas-ı çerh-ı hayâsından melâik çâk idüb
Her biri bir pâresinden ruyine etdi hicâb
Hükmünü icrâda şefkat eylemezken âleme
Kalb-i sengîn kazaya verdi bu hal-i iltihâb
Ser-fürhu-bürde bu hâletden kadr-i sermest iken
Düşdü başında olan zerrîn külâh-ı âfitâb
Hikmetinden sorsalar bu vaz'-ı nâ-hemvârının
İktidârı var mı dehrin etmeğe redd-i cevâb
İtmeyüp tenfiz-i ahkâm-ı Hüseyin-i rûzigâr
Düşmanın eylerdi imzâ-yı berâtında şitâb
Olmayınca necl-i peygamber cihanda ber-murâd
Kim olur çarh-ı muallâyı fenâda kâm-yâb

Mahşere terk eyledik biz şimdilik da'vâmızı
Orda seyr eyle vefasız dehr sen gavgâmızı

Meclis-i ins-i alâda her kim olsa muhterem
Dehrin indinde ana cevri eylemek gerçi ehem
Lîk evlâd-ı Ali'ye etdiğin bir kimseye
İtmedi ömründe asla ol sefih-i bî-kerem
Ser-bürehne oldular eşter-süvâr râh-i züll
Dürre-i nâsifte-i ikbâl olan hayrû'l-ümem
Çağrışıklardı bu ahvâli görüp mürğ-ı havâ
Bir olup sayyâd ile ağlardı âhû-yı haram
Bî-kes ü bî-vâye gördükde nice şehzâdeyi
Âh edip ol gün sarardı rû-yi dînâr u derem
Âleme i'lam için dâğ-ı dilin köhne zemîn
Yakdı her gün başına âteş o dem her bir âlem
Telhî-i gam-ı lezzet şehd-i safayı basdırub
Câm-ı lebrîz-i elem devrânıdır âlem bu dem
Zikr ü tesbîh-i melâikden bu nazmım gûş idüp
Neş'e-yâb olsun safasında ademden muhteşem
Nâbedid oldu yine zevk u safâsı âlemin
Böyle günde ya nasıl Tefvik olmaz pür-elem

Yalnız bir sen misin bu derd ile nâlân olan
Sana hemdemdir gönül bu yolda müselman olan

(Tevfik, *Kasâid-i Tefvik*, İstanbul 1304, s. 22-27)

TEVHİDE HANIM

(Doğ. 1847—Ölm. 1901)

Tahire Hanım ile Limoncuzade Fehim Efendi'nin kızıdır. Manisalı Veznedar Çakmak Hüseyin Efendi ile evlenmiştir. Mevlevî tarikatına mensuptur. 23 yaşındaki kızının, bir yıl sonra da kocasının vefatı Tevhîde Hanım'ı yaralamıştır. Manisa'da ölmüş, Revak Sultan Türbesi mezarlığına gömülmüştür.

Divanı 1881 yılına kadar yazılmış şiirleri ihtiva etmektedir. Divanı basılmıştır.

Hazreti Hasan ü Hüseyin Radıyallahü Anh

Çün Muharrem'dir bugün gel tâzelensin yâreler
Ehl-i cennet cümle melekler büründü kâreler
Kendisin sahraya saldı hicr ile divâneler
Tâ kıyâmet nâre yanar hüzn ile pervâneler
Nûr-i Hakk'a karışıp gitdi o dem meh-pâreler
Haşre dek kan ağlasınlar âşık-ı bî-çâreler

Sad hezârân la'net-i pâyân Yezid'in cânına
Bi- sebeb ordu açdı Kerbelâ meydânına
Etmedi hürmet Resulün âline evlâdına
Bunca ashâb-ı Resûlün girdi ol dem kânına

Nûr-i Hakk'a karışıp gitdi o dem meh-pâreler
Haşre dek kan ağlasınlar âşık-ı âvâreler

Ol Hasan hazretlerine zehr içirdi eşkiyâ
Hem Hüseyin oldu susuzluktan şehid-i Kerbelâ
Ummasın Yezîd şefâat etmez Muhammed Mustafâ
Hem su vermez havz-ı kevserden Aliyyü'l-Murtazâ
Nûr-i Hakk'a karışıp gitdi o dem meh-pâreler
Haşre dek kan ağlasınlar âşık-ı bî-çâreler

Kanlı pîreheni gelince mahşerin meydânına
Ehl-i mahşer hayran kalır Fâtıma efgânına
Ne yüz ile varıcek bilmem Hakk'ın dîvânına
Yâ ilâhî koyma Şimr-i mel'ûnu cinânına
Nûr-i Hakk'a karışıp gitdi o dem meh-pâreler
Haşre dek kan ağlasınlar âşık-ı âvâreler

Geldi çün mâtem Muharrem dideler çağlar bugün
Bil muhib sâdık olanlar sînesin dağlar bugün
Çıkarıp alları âşıklar kara bağlar bugün
Şâh Hüseyin'in aşkına Tevhîde kan ağlar bugün
Nûr-i Hakk'a karışıp gitdi o dem meh-pâreler
Haşre dek kan ağlasınlar âşık-ı bî-çâreler

(Gürol Pehlivan-Bülent Bayram-Mehmet Veysî Dörtbudak,
Tevhîde Hanım ve Divanı, 2. baskı, Manisa Belediyesi Kültür Ya-
yınları, Manisa 2007, s. 52-53)

HERSEKLİ ÂRİF HİKMET

(Doğ. 25 Kasım 1839— 20 Nisan 1903)

Mostar'da doğdu. Babasının ve dedesinin ölümleri üzerine Hersek'ten Bosna'ya taşındılar. Eğitimi İstanbul'da tamamladı. Sadaret Mektubi Kalemî'nde memuriyete başladı. Anadolu ve Rumeli'de memuruiyetlerde bulundu. Şehzadebaşı'ndaki evinde vefat etti. Topkapı mezarlığına gömüldü. Divanı basılmıştır.

Der Sitâyiş-i Şâh-ı Şühedâ Hüseyin-i Kerbelâ Radiyallahü anhü Teâlâ

Cevher-i imân ü dinsin yâ Hüseyin bin Ali
Nûr-i çeşm-i mü'mininsin yâ Hüseyin bin Ali

Şâh-ı merdân vâlidin ümmün cenâb-ı Fâtıma
Öyle bir necl-i güzinsin yâ Hüseyin bin Ali

Perveriş-yâb-ı saâdetdir vücûd-i ekremin
Tâ ezelden nâzeninsin yâ Hüseyin bin Ali

Rîze-çîn matbah-ı lutfun kibâr-ı evliyâ
Server-i dîn-i mübînsin ya Hüseyin bin Ali

Bir nigâh-ı şefkat eyle Hikmet-i bi-çâreye
Mültecâ-yı müznibînsin ya Hüseyin bin Ali

(Ârif Hikmet, *Divan-ı Ârif Hikmet*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no.2864, vk. 42b)

KÜÇÜK FİLİBELİZADE MUSTAFA ÂSİM

(Doğ. 1856—Ölm. 1904)

İstanbul'da doğdu. Filibeli Abdullah Efendi'nin oğludur. Sıbyan ve Rüşdiye mektepleri ile cami derslerine devam etti. Özel hocalardan ders aldı. Şeyhulislamlık dairesi Mektubî Kalemi'nde memurluğa başladı. Kudüs'te Noterlik ve Tahrirat Müdürlüğü yaptı. Basra, Trabzon Mektupçuluğu görevlerini üstlendi. Trabzon'da vefat etti. Şiirleri basılmadı. Kerbelâ olayını anlatan *Nâle-i Uşşâk* adlı eseri basılmıştır.

Mersiye

Nûr-i dînimdir Cenâb-ı Mustafâ
Pertev-i şem'-i hayâtım Murtazâ
Tende cânımdan Betûl ile Rızâ
Nûr-i çeşmânım Hüseyin-i Kerbelâ

Şâh-ı iklim-i velâyetdir Hüseyin
Mihr-i eflâk-i kerâmetdir Hüseyin
Mefhar-i ehl-i şefâatdir Hüseyin
Nûr-i çeşmânım Hüseyin-i Kerbelâ

Sen hafîd-i Ahmed-i Muhtâr'sın
Âb-ı rû-yi seyyidi'l-ebrârsın
Nûr-i ayn-ı Hayder-i Kerrâr'sın
Nûr-i çeşmânım Hüseyin-i Kerbelâ

Yârin oldukda şehâ yevm-i hisâb
Mazhar-ı lutfun olunca şeyh u şâb
Kıl şefâatle kulunda kâm-yâb
Nûr-i çeşmânım Hüseyin-i Kerbelâ

(Küçük Filibelizade M. Âsım, *Nâle-i Uşşâk*, İstanbul 1301, s.6)

Mersiye

Kıldı çün ol şems-i eflâk-i cihân
Mâh-ı nevre Kerbelâ'da iktirân

Etdi sâl-i hicret hayrû'l-ümem
Pâye-i altmış bire vaz'-ı kadem

Anda ârâm eyledi ol nâm-dâr
Etdi tâ on gün Muharrem'den güzâr

Çok vakâyı itdi on günde zuhûr
Kim ider insânı mest ü bî-şuûr

Yevm-i sâlisde adüvv-i bî-hayâh
Cânib-i İslâm'dan etdi kat'-ı mâh

Yevm-i sâbi'de atş oldu bedîd
Izdırâba düşdü evlâd ü hafîd

Oldu efrât-ı harâret rû-nümûn
Ehl-i Beyt âlâmını etdi füzûn

Tâbdan kıldıkça anlar nâleler
Âsümânda ağladı kerrübîler

Anlar etdikçe susuzlukdan fiğân
Bağrını hûn eyledi âb-ı revân

Oldu bu esnada el-hâsıl helâk
Şiddet-i atş ile hayli zât-ı pâk

Ehl-i Beyt etdikça zâr ü vâhlar
Tutdu ebr-âsâ semâyı âhlar

Yevm-i âşirde o kavm-i bed-likâ
Bî-mehâba etdi harbe ictirâ

Yetmiş iki merd-i kâmil bî-hazer
Dört bin nâmerde karşu durdular

Hançer ü seyfi edince der-be-kef
Etdiler çok düşmen-i dîni telef

Cân verüp encâm-kâr nâm aldılar
Vuslat-ı Hak'dan güzel kâm aldılar

Birbirin ta'kîb idüp hep mü'minîn
Etdi azm-i ravza-i huld-i berîn

İşbu esnâda Hüseyin-i nâm-dâr
Oldu yetmiş bir mahalden zahm-dâr

Za'f olup cism-i şerifinde nümâ
Hâke saldı cism-i pâkin ol hümâ

Şimr-i Zi'l-Cevş nâm bir kâfir pelîd
Âkibet ol hazreti etdi şehîd

Etdi ol kavm-i habâset âşikâr
Mustafâ evlâdını mahv ü tebâr

Söndürüp envâr-ı dîn ü milleti
Yıkıldılar bünyân-ı İslâmiyyeti

Kim ki etmezse bugün âh u fiğân
Dîn ü imânında var rîb ü gümân

Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
Kıl salât-ı hamse-i âl-i abâ

(Küçük Filibelizade M. Âsım, *Nâle-i Uşşâk*, İstanbul 1301, s. 8-10)

ALİ FERRUH

(Doğ. 1865-66—Ölm. 1904)

İstanbul'da doğdu. Mekteb-i Mülkiye'de okudu. Paris'e gitti. Ulûm-i Siyasiyye Mektebi'nden mezun oldu. Paris ve Londra'da sefaret katipliklerinde, Petersburg sefaret müsteşarlıklarında bulundu. Vaşington sefirliği, Bulgaristan Komiserliği görevlerini yaptı. Sofya'da öldü. Cenazesi İstanbul'a getirildi, Kadıköy'üne defnedildi. Kerbelâ manzumesinin birinci kısmı basılmıştır.

Vâveylâ

Bir padişeh-i celil-i fitrat
Mahrum oluyor hükûmetinden!
Bir taht-nişin nüma sabiyyet
Alkışlanıyor cinayetinden!
"Ya Rab bu ne şûriş ü kıyâmet
Hengâme-i haşre mi alâmet"

Bir necl-i asil-i bî-kabâhat
Mehcûr-ı vatan, esir, pâ-mal!
Bir şahş-ı halî' pür fazâhat
Mağrûr-ı zaman, karîn-i ikbâl!!
Kânûn-ı kader değilse muhtî
Kim koydı ana bu kanlı şartı?!

Mahv etdi felek muzafferâne
Hicranlı, elemli hânümânı!
Etdi bu zaferle hâk-dâne
Bin kahr-ı azîm âsumânı!
Altında anın ezildi gabrâ,
Pür-şerm, kızardı hâk-i Bathâ!!

Kâbil'le zuhur eden cinâyet
Yusuף da tekerrür eylemişdi!
Yusuף ile başlayan esâret
Sultan'da takarrür eylemişdi
Timur eğer eylediyse tecdîd
Cengiz anı zulmen etdi te'yîd

Hükkâmı esîr edip de Kayser
Gerdünesine kıldardı sâik
Bir kıt'ayı zabt edince asker
Görmez idi katl-i âmma lâyık
Vaktâ medeniyet oldu icâd
Âsâyiş edildi mahv ü berbâd

Âğâz edeli şu hâk seyre
Bir misli görülmemişdi, hayret!
Bilmem ne cefâ, nasıl cinâyet?!
Mescidden atıldı halk deyre
Bir milleti gör ki hâinâne
Kasd etdi kerîm-i hânümâne!

i'dam olunurdu gerçi akdem
Binlerce kesi "otrâfe"lerde
Hakkâ ki boğulmamışdı bir dem
Evlâd-ı Resûl hâfelerde
Bu fi'le de cür'et etdi gerdûn
Yâ Rab bu ne dürlü "engizisyon"!!

Ayb etdi Arab, hulûk-ı millet!
Gadr eyledi ol zekâ-yı rûşen,

Bilmez idik etmesek mi hayret
Kerg mi toğar âhû-yı Hutun'den?!
Yırtıldı da kalbine í'râb
Meydâna saçıldı bir zehr-âb!

Tedvire eğer zafer bulaydım
Destimde şu hâk-i mültecâyı
Tarardım anınla şöyle kendim
Bir kabzayı türâb-ı Kerbelâ'yı!
Ol kabzayı her çi bâd-â-bâd
Bir başka cihân ederdim icâd!!

Ta'dile eğer olaydı hâdim
Pençem şu muzahrefât-ı dehri
Dünyâdan elimle kaldırırdım
Alât-ı veğâ-yı birr ü bahri!
Efradı karışdırırdım öyle
Kardaş gibi birbiriyle!.... söyle

Haneden eder idim temaşa
Ahvâl-i nevîn-i sâfilini
Fehm eyler idim: Unutmuş ihyâ
Seyyâle-i harbi, gadri, kini!
Hem cinsi ile bir uğraşan yok
Hengâme-i fitneden nişân yok!

Olsaydım eğer şu halde kadir
İnsanları imtihan ederdim!
Bir mûcid olunca anda zâhir
Bir kıt'aya hükümran ederdim
Fikr-i beşeri edip de imhâ
Bir fikr-i cedîd ederdim imlâ!...

(Ali Ferruh, *Kerbelâ (I. Kitap)*, Paris 1205, s. 224-228)

SEBÂTÎ

(Doğ. 1846—Ölm. 1905)

Hafız Muhammed Sebatüddin adıyla anılan şair, 1846 yılında Dağıstan'da doğdu. Babası Abdülkerim Efendi 1850 yılında Kars'a hicret eder. Babasının vefatından sonra Erzurum'a giden şair; Arapça, Farsça dersleri alır, hafızlığını tamamlar. 1867 yılında Amasya'ya taşınan şair Mevlana İsmail Şirvani hazretlerinin türbedarlığını yapar.

1. Kasîde-i Mersiye Der Hakk-ı İmam Hüseyin

Na'l-i semm-i merkebinden dil fürûzân ya Hüseyin
Mâcerâsından ol esbin sîne sûzân ya Hüseyin

Sen şehin-şâhı şehîdân olduğun demden beru
Yaş döker çeşm-i semâ mânend-i bârân ya Hüseyin

Anmadılar mı aceb rûz-i cezânın atşını
Kim seni koydu dirîğâ öyle atşan ya Hüseyin

Dûdmân-ı Haydar'a ta'zîm key vâcib iken
Kesdiler bir bir sizi mânend-i kurbân ya Hüseyin

Kıldılar pâmâl-i şer'-i üstüvâr-ı Ahmed'i
İtdiler dîvâr-ı dinî hâke yeksân ya Hüseyin

Göz göre ol bid'a-i pâkin Aliy-yi Ekber'i
Ser-beride itdiler der-hûn-i galtân ya Hüseyin

Ba'd-i hazâ pâk ü ma'sûm ol Aliy-yi Asgar'a
Bâ-şehâdet su yerine sundular kan ya Hüseyin

Azm-i meydân eyledin çün bîkes ü tenhâ garip
Oldu hep ehl-i semâ nâlân ü giryân ya Hüseyin

Arsa-i rûz-i cezâda gör cezasın anların
Gideler tamuya hep üftân ü hîzân ya Hüseyin

Dûdmân-ı Haydar'a her dem Huda'nın rahmeti
Anlara nefrîn ola her lahza vü ân ya Hüseyin

Cedd-i pâkin hürmetine bu Sebâtî bendene
Kıl şefâat lutf idüb bâ-izn-i rahmân ya Hüseyin

2.

Lutf ile bir eyle nazar ya Hüseyin
Tâ ola dil na'tini gûyâ Hüseyin

Ey yüzü âyine-i envâr-ı Hak
Şa'şaa-i şems-i tecellâ Hüseyin

Şems ü kamer meh yüzün âyinesi
Hâk-i peyk gözlere tûtiya Hüseyin

Ref'-i nikâb eyle cemâlin görem
Muntazırım olsa da rû'ya Hüseyin

Sen ki şehin-şâhı şehîdânsın
Cây sana cennet-i me'vâ Hüseyin

Sensiz iken cenneti hoş görmedi
Çıkdı o dem Âdem ü Havvâ Hüseyin

Sath-ı felek ruhuna olmaz mekân
Hayyız olur arş-ı muallâ Hüseyin

Sabr u sebâtın bize göstermeğe
Gör ne kaza eyledi Mevlâ Hüseyin

Çarh-ı felek seyredeli tâ bugün
Görmedi bir öylece kavga Hüseyin

Vak'a-i dil-sûzunu gûş eyleyüp
Soldu sarardı yine ayvâ Hüseyin

Lâle sıfat dağ çeküp sineye
Söyledi gül rûyuna eyvâ Hüseyin

Rûz-i cezâ sen bize ol dâd-res
Olmayalım âleme rüsvâ Hüseyin

Feyzin ile katra-i nâ-çizler
Olsa nola vâsıl-ı derya Hüseyin

Çâker-i dîdîne Sebâtî seni
Yâd ideyor şevk ile her câ Hüseyin

Arsa-i mahşerde yetiş dâdına
Lutfile bir eyle nazar ya Hüseyin

(Hafız Muhammed Sebatüddin, *Divan*, İstanbul 1309, s. 57-58)

MEHMED ALİ HİLMİ DEDE BABA

(Doğ. 1842—Ölm. 1907)

Sultanahmed civarında Güngörmez mahallesinde doğdu. Babaları, bu mahallenin imamı Nuri Efendi'dir. Merdivenköy Şahkulu Sutan dergahı postnişini Hasan Baba'dan ikrar aldı. Hasan Baba'nın vefatıyla yerine Aşçı Ali Baba geçti. Onun vefatı sonucunda irşad görevini yürütmeye başladı. Tekkenin hazinesine defn edildi. Divanı, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba'nın Divanı* adıyla yayımlandı.

1.

Âbidân-i Mustafâ'yız biz Hüseyinilerdeniz
Âşıkân-ı Mustafâ'yız biz Hüseyinilerdeniz

Bâşımız top eyledik şâh-ı şehîdin aşkına
Can fedâ-yı Kerbelâ'yız Hüseyinilerdeniz

Nola mecruh eylese a'dâ bizim endâmımız
Mest-i sahbâ-yı cefâyız biz Hüseyinilerdeniz

Tîr-i ta'n-ı zâhide kıldık hedef biz sinemiz
Hâmil-i derd ü belâyız biz Hüseyinilerdeniz

Âteş-i hubb-i imâmeyn ile yansun cismimiz
Sûz-i aşka mübtelâyız biz Hüseynilerdeniz

Hamse-i ehl-i kisâdır serde tâc-ı fahrımız
Dervîş-i bâb-ı rızâyız biz Hüseynilerdeniz

Hacı Bektaş velidir pirimiz Hilmî Dede
Bende-i Âl-i Abâ'yız biz Hüseynilerdeniz

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 41)

2.

Nur-ı kandil-i muallâdır Hüseyin-i Kerbelâ
Revnağ-ı efzâ-yı musallâdır Hüseyin-i Kerbelâ

Tayyib ü tâhir-i mutahhardır sıfât u zât ile
Rics isminden müberrâdır Hüseyin-i Kerbelâ

Râhına canlar feda cânân-ı âlemdir ezel
Cevher-i hüsn-i mücellâdır Hüseyin-i Kerbelâ

Bû-yı aşkıla muattardır dimâğ-ı âşıkân
Ca'd-ı müşkîn-i mutarrâdır Hüseyin-i Kerbelâ

Zübde-i âl-i Muhammed'dir vücûd-ı nâziki
Mâye-i feyz-i musaffâdır Hüseyin-i Kerbelâ

Seyyid-i şübbân-ı ehlü'l-cennedir çün lâ-cerem
Dâver-i sadr-ı Mevlâ'dır Hüseyin-i Kerbelâ

Zikr ider nâm-ı şerifin rûz u şeb Hilmî müdâm
Sırr-ı esmâya müsemmâdır Hüseyin-i Kerbelâ

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 12)

3.

Tâcdâr u şâh-ı efhamdır Hüseyin-i Kerbelâ
Nûr-ı çeşm-i Fahr-i âlemdir Hüseyin-i Kerbelâ

Necl-i sultân-ı velâyet sıbt-ı hatmî'l-mürselin
Zib-i rûkn-i arş-ı a'zamdır Hüseyin-i Kerbelâ

Can-ı şîrîn-i Cenâb-ı Fâtıma hayrû'n-nisâ
Seyyidü's-sadât-ı ekremdir Hüseyin-i Kerbelâ

Dâder-i Âlî tebâridir Hüsn-i hulki'r-Rıza
Gevher-i künc-i mükerremdir Hüseyin-i Kerbelâ

Yüz sürenler meşhed-i envârına bulur necât
Mazhar-ı feyz-i mukaddemdir Hüseyin-i Kerbelâ

Şâfi-ı rûz-i nedâmetdir günahkâr ümmete
Ma'den-i eşfâk u erhamdır Hüseyin-i kerbelâ

Çâkeri ednâsiyım ıhlâs ile Hilmî Dede
Şah-ı evreng-i muazzamdır Hüseyin-i Kerbelâ

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 14)

4.

Tâc-ı devletdir Hasan şâh-ı velâyetdir Hüseyin
Fahr-i ümmetdir Hasan sâhib-i kerâmetdir Hüseyin

Cedleri hatm-i risâlet rahmeten li'l-âlemin
Nur-i kudretdir Hasan misbâh-ı hikmetdir Hüseyin

Haydar-ı kerrârdır sibteyn-i ekrem-i vâlidî
Mâh-ı tal'atdır Hasan mihr-i şecâatdır Hüseyin

Ol imameynin olup maderleri bint-i Resûl
Necl-i iffetdir Hasan evlâd-ı ismetdir Hüseyin

Cennetin seyyidleri dünya vü din serverleri
Evc-i rif'atdır Hasan zât-ı saâdetdir Hüseyin

Kande var böyle şerefli bir neseb âl-i cenâb
Pâk-ı hilkatdir Hasan memdûh-ı siretdir Hüseyin

Müftehürdir bendelikle Hilmî Âl-i Haydara
Bahr-i rahmetdir Hasan kân-ı şefâatdır Hüseyin

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 73)

5.

Dil-penâhımdır Hasan cismimde cânımdır Hüseyin
Şâh-râhımdır Hasan rûh-ı revânımdır Hüseyin

Rûz-i şeb envâr-ı aşk ile bu gönlüm zindedir
Bedr-i mâhımdır Hasan şem-i cihânımdır Hüseyin

Ben gulâm-ı hânedân-ı ehl-i beytim sıdk ile
Padişahımdır Hasan hâkân ü hânımdır Hüseyin

Sâcidim hâk-i der-i dergâhuna ihlâs ile
Kıblegâhımdır Hasan dîn ü imânımdır Hüseyin

Bir kalender dervişim Hilmî tarîk-ı aşkda
Hân-gâhımdır Hasan emn ü âmânımdır Hüseyin

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 74)

6.

Mest-i câmü'l-belâ-i li'l-velâsın yâ Hüseyin
Sen şehîd-i tığ-ı tuğyân-ı cefâsın yâ Hüseyin

Cism-i pâkinde açılmış gül gibi sad-pâreler
Derd-i hûn-âlûd çeşm-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Hak yolunda cân u ser kıldın fedâ rahmet sana
Târik-i zîb-i sürûr mâsivâsın yâ Hüseyin

Âlem-i hestîde sen ızhâr-ı Hak kılmak için
Şehsuvâr-ı merd-i meydân-ı vegâsın yâ Hüseyin

Çekmedi kimse cihanda çektiğin mihnetleri
Rîh-veş derd-i belâya mübtelâsın yâ Hüseyin

Kangı bir mezhepde câizdir sana buğz eylemek
Merdüm-i çeşm-i habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin

Sana buğz etmez ibn-i âlemde İslâm'ım diyen
Sen emirü'l-mü'minin zıll-i Hudâ'sın yâ Hüseyin

Din ü imandan sana zulmeyleyen mahrûmdur
Sen salât-ı nûr-i Âl-i Mutafâ'sın yâ Hüseyin

Vâlidindir lâ fetâ illâ Aliyyü'l-Murtazâ
Necl-i pâk-i hazret-i hayrû'n-nisâsın yâ Hüseyin

Sıbt-ı ekrem dâderindir hâletin bint-i Resûl
Mü'minin-i mü'minâta pîşvâsın yâ Hüseyin

Zübde-i Âl-i Muhammed'dir vücud-i akdesin
Seyyidü's-sâdât-i sultan-ı sehâsın yâ Hüseyin

Şer'-i pâk-i Ahmed'e kıldın kemâl-i inkiyâd
Muhyî-i dîn-i mübîn Âl-i Abâ'sın yâ Hüseyin

Asl-ı imandır seni sevmek cemî'-i mü'mine
Nur-ı çeşm-i enbiyâ vü evliyâsın yâ Hüseyin

Sana keşf oldu rumûzât-ı meânî sırr-ı gayb
Vâris-i ilm-i ledün enbiyâsın yâ Hüseyin

Nice yâd etmez sana buğz eyleyenler mahşeri
Sen velî Hazret-i Rabbü'l-alâsın yâ Hüseyin

Seyyid-i şübbân-i cennet olduğun ma'lûm iken
Nice kıydılar sana sen asfiyâsın yâ Hüseyin

Hazret-i peygamber omuzunda taşırken zâtını
Re's-i pâki gül-mehce-i muhyî-i ezâsın yâ Hüseyin

Meşhed olmuşken sana âğûş-i mahbûb-i ilâh
Hâk-i hûn içre yatur ehl-i kesâsın yâ Hüseyin

Ümmet-i merhûmeye râh-ı necâtı gösteren
Pertev-i misbâh-ı envâr-ı Hüdâsın yâ Hüseyin

La'net olsun âl-i Süfyâna anın ağvânına
Teşne-leb şâh-ı şehîd-i etkîyâsın yâ Hüseyin

Abd-i hâsındır senin Hilmî Dede eyle kabûl
Sen şefî'l-müznibîn-i kân-ı atâsın yâ Hüseyin

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 115-116)

7.

Doğdu çün mah-ı Muharrem dü gözüüm kân ağla
Suziş-i mâtem ile durma hemân yân ağla

Geldi eyyâm-ı belâ Âl-i Abâ'ya eyvâh
Eşk-rîz ol o belâ demlerini an ağla

Kerbelâ'ya kurup ordusunu kavm-i Süfyan
Çekdiler subh-i sitem hançer-i berrân ağla

Âl-i evlâd ile ashâb-ı Hüseyin oldu şehîd
Yalnız kaldı aman seyyid-i şübbân ağla

Aldılar orta yere yirmi iki bin zâlim
Tîr-i a'dâya hedef oldu o sultân ağla

Düşücek hâk-i siyah üzre Hüseyin-i mazlûm
Ditredi arşda ervâh-ı Nebîyân ağla

Hazret-i sıbt-ı Nebi kurret-i aynân-i Ali
Zulm ile oldu şehîd şâh-ı şehîdân ağla

Kara gün doğdu cihan rûyini tutdu zulumât
Ehl-i Beyt üzre hücûm etdi Yezîdân ağla

Dikdiler nîzeler üzre şühedâ başlarını
Şâmiyân etdi sürûr siz de muhibbân ağla

Zikr idüb çekdiğini âl-i resulün vâız
Var ise sende eğer zerrece imân ağla

Döğünüp taşlar ile sinemiz olsun al kan
Ağla hûr u melek sen de gel ey cân ağla

Ağla ey Hilmî Dede ağlar bütün halk-ı cihân
Yandı bu ma'rekenin nârına devrân ağla

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 79-80)

8.

Pâdişâh-ı kişver-ârâ-yı velâyetdir Hüseyin
Tâc-dâr-ı zîb-i evreng-i hilâfetdir Hüseyin

Cedd-i pâki şanına levlâke levlâk oldu vahy
Kâinâta rehber-i râh-ı hidâyetdir Hüseyin

Şir-i Hakdır vâlid-i sibteyn-i Fahr-i Âlem'in
Rezm-gehde irs ile sâhib-i şecâatdir Hüseyin

Seyyid-i şübbân-ı ehlü'l-cennedir necl-i Betül
Zâhir ü bâtında sultân-ı saâdetdir Hüseyin

Guşvar-ı arş-ı a'zamdır vücûd-ı enveri
Âsumâna zinet-efzâ-yı letâfetdir Hüseyin

Tütüyâ-yı çeşm-i irfândır gubâr-ı merkadi
Derd-i dil dermanıdır künc-i kerâmetdir Hüseyin

Her ne denlü mücrim olsak gam değil Hilmi Dede
Cürmümüz afv eyler ol kân-ı şefâatdir Hüseyin

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 73)

9.

Gel ey ashâb-ı mâtem-zâra kim yevm-i belâdır bu
Figân eyyâmıdır rûz-i şehîd-i Kerbelâdır bu

Ciğer-gâh-ı musâbe dâğ-ı firkat yas yakıp sinen
Kebâb et cismini bezm-i gam-ı ehlü'l-kisâdır bu

Dem-â-dem yâd edip ahvâl-i nûr-ı çeşm-i Zehrâ'yı
Yezid'e la'net etmek mü'mine farz-ı Hudâ'dır bu

Enîn ü âh ile ey dil tezelzül eyle gerdûnu
Ki bunca cevr ü mihnet şeh Hüseyin'e ne revâdır bu

Şefâat-hâh-ı mahşer olmuşiken ehl-i isyâna
Ne isyân etdi ol şâha Yezîd-i pür-cefâdır bu

Nice kan etmesin ehl-i semâ dâmânını çarhın
Bugün hâke düşen güşvâre-i arş-ı alâdır bu

Çözölmüş sünböl-i giysûları bâd-ı mesâible
Gubâr-âlûde olmuş meh-cebin-i hel etâdır bu

Boyanmış gül gibi şâhun cemâl-i pâki al kana
O gerden kim şikeste bûse-gâh-ı enbiyâdır bu

Görüp bi-ser ü ten-i şeh-zâdeyi çün Hazret-i Zeyneb
Gelip feryâda ol dem vâh Hüseyin-i Müctebâdır bu

O nâzik cisme mehd olmuş iken âgûş-ı Peygamber
Yatur hâk üzre tenhâ nakd-i pâk-i Mustafâdır bu

Kemal-i aşk ile Hak râhına kurbân eden cânın
Server-i sîne-i pâk-i Aliyü'l-Murtazâdır bu

Akıt gözden sirişk-i hûnu feryâd eyle ey Hilmî
Bugün mâh-ı Muharrem mâtem-i Âl-i Abâ'dır bu

(Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327, s. 79)

HASAN TEVFİK

(Doğ. 1834—Ölm. 1908)

Batum sancağı'nın Livane kazasının Revsikel köyünde doğdu. İlk tahsilinden sonra İstanbul'a geldi, medreseye kaydoldu. 1864 yılında Nevşehirli Büyük Hazım Efendi'den icaze aldı. Bahriye Mektubi Kalemî'nde memurluğa başladı. Bahriye Nezareti Mektupçuluğu, Musul ve İşkodra Mektupçuluğu görevlerinde bulundu. İstanbul'da vefat etti. Eyüp kabristanına defnedildi. *Ravza-i Âl-i Abâ* adlı eseri basılmıştır.

Medîha-i Şâh-ı Şühedâ-yı Kerbelâ Radıyallahu Anh

Kevkeb-i evc-i alâ-yı zât-ı vahdetdir Hüseyin
Ahter-i burc-ı semâ-yı lutf-i izzetdir Hüseyin

Fahr-i âlem ceddidir ol Hayder-i Kerrâr ebî
Dürre-i mergûbe-i deryâ-yı rahmetdir Hüseyin

Bûse-gâh-ı Mustafâ'dır gül-izâr-ı ser-te-ser
Mâlik-i mülk-i şehâdet şâh-ı mülketdir Hüseyin

Meyve-i şâh-ı velâyet menba-ı eb-i şeref
Gonca-i gülzâr-ı sırr u bâğ-ı cennetdir Hüseyin

Gûş-vâr-ı arş-ı a'lâdır Hüseyin ile Hasan
Rû-yi arz u âsümânda zîb ü zînetdir Hüseyin

Ger heyûlâ-yı şehâdet bulsa bir cism ü vücûd
Görinür âyine-i âlemde sûretdir Hüseyin

Hel Etâ eyler kifâyet vasf-i âl-i Ahmed'e
Tevfik'â elbet ganî vasf u midhatdır Hüseyin

(Hasan Tevfik, *Ravza-i Âl-i Abâ*, İstanbul 1293)

Mersiye

Âh kim ol zümre-i mat'ûna tuğyân etdiler
Terk idüb râh-ı sedâdı zulme bûyân etdiler

Âsumânı geçdi erdi arş-ı a'lâya fiğân
Cevr ile tutup cihânı nuru noksân etdiler

Gülşen-i cem'ıyyet-i Âl-i Resûl'e kasd idüb
Hep hazân-i zulm ile hayfâ perîşân etdiler

Âl-i ashâb-ı Yezîd'in her biri tâğî olup
Havf ü haşyet etmeyüp Yezdân'a isyân etdiler

İrtikâb emez bu hâli kâfir-i billâh olan
Her biri tîğ u cefâ destinde cevlân etdiler

Kimine zehr-i helâhil arz u işrâb etdirüp
Kiminin gurbet ilinde hûnin efşân etdiler

İbn-i Mülcem kâfiri bir kâra cür'et etdi kim
Yerde gökde hep melâik zâr u efgan etdiler

Yesrib ü Bathâ değil semt-i Irâkı tenk idüb
Tîğ-ı cevri ile hemân dünyâyı zindân etdiler

Perde-i nâmûs u ârı hetk idüb ol bî-hayâ
Vâdî-i gurbetde ma'sûmîni giryân etdiler

Karalar giydi ser-â-ser atlas-ı gerdûn-i dún
Hâl-i mâtemde kevâkib seyr ü devrân etdiler

Öyle bir ef'âle cür'et etdiler kim tâ kıyâm
A'yün-i ehl-i dili giryâna şâyân etdiler

Hilkat-i kevn ü mekânın illet-i gâiyyesi
Ol habîb-i ekrem ekbâdını nâlân etdiler

Kanğı mâh u sâl içinde vâkı oldu böyle hâl
Kanğı vak'a olunur bu vak'aya darb-ı misâl

(Hasan Tevfik, *Ravza-i Âl-i Abâ*, İstanbul 1293)

Mersiye

Kavm-i azlam vardılar gasb-ı hilâfet ediler
Âl ü evlâd-ı Resûl'e hep adâvet etdiler

Yesrib ü Bathâ'da râhat itmeyüb bir ân hele
Kerbelâ deştinde ârâm ü ikâmet etdiler

Anda ol şâh-ı şehîdân dem-be-dem mahzûn olup
Çünkü ol kavm-i erâzil çok rehâvet etdiler

Ol Yezîd'in leşker-i bed-ahteri etdi hücûm
Hânedân-ı Mustafâ'ya hep şekâvet etdiler

Âleme mebzûl olan nehr-i Fırât'ı kat' idüb
Teşne-gânın leblerin çâk-i harâret etdiler

Râyet-i efrâz-ı şekâvet oldu ol İbn-i Ziyâd
Hançeri zulmi çeküb ebrârı gâret etdiler

Hazret-i fahrü'l-enâmın lufunu inkâr idüb
Cümlesi isyân idüb dürlü hakâret etdiler

Bû Cehl ta'yîb iderdi vâkıf olsa vak'aya
Çünkü ol kavm-i leîm her dem ihânet etdiler

Kerbelâ deşti serâpâ oldu bir deryâ-yı hûn
Nûr-i ayn-ı Mustafâ'ya dürlü hâlet etdiler

İtdi icrâ ol Yezîd'in emrini İbn-i Ziyâd
Kûfe'de âl-i Resûle çok fezâhat etdiler

Anlar ol hâl-i leâmet iştîmâli yaptılar
Haşre dek bed-nâ-mülke kesb-i liyâka etdiler

Hel Etâ esrârına mazhar olan Âl-i Abâ
Râh-ı Hak'da cân virüb cûd u sehâvet etdiler

Ehl-i imân ağlasun bu hâle her ân tâ-kıyâm
İde mahşerde inâyet Hazret-i Rabbü'l-enâm

(Hasan Tevfik, *Ravza-i Âl-i Abâ*, İstanbul 1293)

Mersiye-i Müstadrîde

Âh nolaydı kim olaydın hâk ile yeksân felek
Zîr-i hâk-i zillet içre nâgehân pinhân felek

Gülsitân-ı hubb-i sevdânın gül-i handânların
Eyledin bâd-ı hazân cevri ile giryân felek

Bâğbân-ı kudret Yezdân ile ma'mûr iken
Seyl-i a'dâ ile kıldın âkıbet vîrân felek

Ol velâyet bâğının hem bülbül-i hoş-hânları
Oldular lâl ü hamûş u bû-zebân devrân felek

Küll-i şey-i hay olan âb-ı miyâh oldu dirîğ
Oldu gülzâr-ı nübüvvet sû-be-sû atşân felek

Yokmu insâf u adâlet seyr ü devrinde senin
Ber-murâd-ı vıfk-ı düşmen eyledin devrân felek

Âteş-i zulm ü cefâyı zâlimîn atfâsına
Vermedin bir katre âb-ı dil-keşi bir ân felek

Ulvî vü süflî vü ecrâm-ı semâvât ba'de-zân
Haml ü hût âsmân olsa sezâ biryân felek

Süfle-perver bî-vefâlıkda olup şöhret-şîâr
Bâşına geçse revâdır kubbe-i evvân felek

Zînet ü zîbâyış-ı ebrâc ü atlasla bile
Âh-ı âteşbâr-ı ehl-i derde her dem yân felek

Gonca-i şâh-ı dirâht-i gülistân-ı vahdeti
Arsa-i âlemde kıldın lâyıık-ı ahzân felek

Soldurup berk-ı nihâl-i devha-i bâğ-ı kerem
Serverân-ı âlemi hep eyledin nâlân felek

Oldumu kadd-i düttâyın ey cefâkâr üstüvâr
Eyledin a'dâ-yı dîni hurrem ü şâdân felek

Encüm-i evc-i alâ-yı zât-ı vahdet Tevfikâ
Rehber-i râh-ı hakikat mazhar-ı Rahmân felek

(Hasan Tevfik, *Ravza-i Âl-i Abâ*, İstanbul 1293)

ALİ VASFİ

(Doğ. 1851—Ölm. 1910)

Draman civarındaki Kefevî Tekkesi şeyhi Mahmud Raşid Efendi'nin oğludur. Babasından ve özel hocalardan dersler alarak kendisini yetiştirdi. Babasının vefatıyla tekkenin şeyhliğine getirildi. Muallim Naci ile ilişkileri sonucu *Tercüman-ı Hakikat*, *Saâdet*, *Mürüvvet* gazetelerinde manzumeler ve makaleler yazdı. Draman Camii haziresine, babasının yanına defnedildi.

Mersiye

Ey dil nedir bu küngüre-i arşda âh u zâr
Sürâdık-ı kevn ü mekânı kıldı rahne-dâr
Ey dil nedir bu nâliş ü feryâd-ı ins ü cin
Hurûşa geldi ağlayarak ebr-i bî-şümâr
Ey dil nedir bu keşmekeş-i derd-i âteşîn
Arş-ı berîni bir şereri yakdı misl-i nâr
Ey dil nedir bu girye-i evlâd-ı Murtazâ
Seylâba verdi âlemi ol eşk-i hûn-sâr
Ey dil nedir bu şirzime-i Yezîd-i pelîd
Rûh-i Cenâb-i Fâtıma'yı etdi gam-küsâr
Ey dil nedir bu arbede-i ceşş-i eşkıyâ
Süyûf-i zulmi çekdiler Hüseyin'e âşikâr

Mâh-ı Muharrem içre ol leşker-i Yezîd
Nuhbe-i Âl-i Muhammed'i etdiler şehîd

Ser-zede-i zuhûr olup mihnet ü belâ
Deryâ-yı hûn oldu bugün deşt-i Kerbelâ
Dutdu cihânı zulumât-ı sehâb-ı gamûm
Feryâd-ı muhadderât ile bunca âh u vâ
Sükkân-ı huld-i berîne hep düşdü gulgule
Seyl-i seyf edince Hazrete hasm-ı bed-rika
Külbe-i ahzâna dönderdi kasr-ı feleki
Cevr ü sitem-i Yezîd-i anîd-i pür-cefâ
Verdi harâba âlem-i Âl-i Abâ bugün
Çemenistânı siyâdeti eyvâh serâpâ
Sernigûn etdi bârigh-i Âl-i Ahmed'i
İbn-i Ziyâd dedikleri mel'ûn-i bî-hayâ

Nûr-i dîde-i Fâtıma'ya bu çarh-ı devvâr
Utanmayup gadr eyledi nice sad-hezâr

Hâk-i siyâha düşünce ol cism-i gülnihâl
Cûşu hurûşa geldi yemm-i kahr-ı zü'l-celâl
Görünce al kan içinde ol gonca femi
Mülk-i cünûna azm eyledi mihr ile hilâl
Müslim midir bu kârı iden ey sûfi-i har
Küfründe ol adû dinin itme kıl u kâl
Razı olur mu bu vak'aya sultân-ı rüsûl
Ahfâd u emcâd-ı güzîni ki ola pür-hilâl
Çehre-nümâ olur mu aceb şems ile kamer
Olsa bile hiç eylemez kesb-i iştiâl
Ne eyledi ol pelîde ki şâh-ı enbiyâ
Sıbt-ı celîl-i ekremini kıldı bî-mecâl

Gehvâre-i saâdetini sallardı hemîn
Kemâl-i izz ile Hazret-i Cibrîl-i emîn

Meydân-ı ma'rekede hemân sipâh-i Yezîd
Tîr-i belâya Hüseyin'i tuttular şedîd
Bugün ol kelb-i akûrun oldu âkîbet
Elest bezminde ki udvân-ı bedîd
Mâtem-engîz oldu o dem Cibrîl-i Emîn
Olunca server-i âlem çünki ser-i berîd

Görseydi ger bu zâlimlerin cevr ü zulmünü
İstiğâse ederdi şeksiz Fir'avn-i anîd
Zeynelbâd'dan gayrısını bir bir o gürûh
Hep ehl-i beyt-i peygamberi kıldılar şehîd

İder mi cevr ü zulm ile ol kurretü'l-Betûl
Sahrâ-yı Kerbelâ'da oldu pür-derd ü melûl

Nefrîn-i bî-had ola müdâm Yezîd-i ebtere
Havf itmeyüp cevr eylediler çün o servere
La'net sad-hezâr ol gürûha hem
İbn-i Sa'd-i pür-kîneye ve Şimr-i ekfere
Hâl-i tebâhını görürüz ol pelidlerin
Vardığımız demde bütün rûz-i mahşere
Kurulunca yevm-i nedmde arza-i hesâp
Huzûr-i Hak'da ne cevap verir peyâmbere
Hep la'net ederler canına vühûş u tuyûr
Ey Yezîd-i ekfer varınca seng ü şecere
Yezîd'e la'net eyle müdâm itme tereddüt
Mü'min midir kasd eyleyen İbn-i Haydar'a

Âb-ı Fırat aceb geçdi mi zîr-i zemîne
Nâle-i el-atş erişdi arş-ı berîne

Ol bûse-gâh-ı Hazret-i Ahmed değil midir
Ol pâdişâh-ı mülk-i müeyyed değil midir
Serdâr u ehl-i melâmet ü şeh-i mes'adet
Ol gonca-i gülistan-ı samed değil midir
Şems-i felek siyâdet ü mâh-ı şerâfet
Ol gürûh-ı uşşâka ser-âmed değil midir
Server-i behişt-i rehber-i kâffe-i ümem
Ol râz-dâr-ı nûr-i Muhammed değil midir
Verdin Cenâb-ı Hüseyin'e renc ey dehr-i denî
Ol nûr-i çeşm-i habîb-i Ahmed değil midir
Şefâat eder bu Vasfî dil-rîşe elbet
O şehin lutf u keremi bî-had değil midir
Hûn-i Hüseyin semâvâta verdi velvele
Rûy-i zemîne o vaktde düşdü zelzele

RUHSATİ

(Doğ. 1835—Ölm. 1911)

Asıl adı Mustafa'dır. Sivas'ın Deliktaş köyünde doğmuştur. Küçük yaşta babasını kaybeden şair Deliktaşlı Ali Ağa'nın yanında çalışmıştır. Azaplık, rençberlik, çobanlık gibi hizmetlerde bulunmuştur. Ömrünün son günlerinde köyünde imamlık yapmıştır. Şiirleri basılmıştır.

Biz muhibb-i hânedânız olsa dünya bir taraf
Şehîd-i Şâh-ı Kerbelâ kalbde da'va bir taraf

Herkesin başlı başına bir gûnâ sevdası var
Benim de her kisb ü kârim aşk u sevdâ bir taraf

Mürüvetsiz âsî mel'ûn nasıl kıydın gülüme
Yandı cânım arzuhâlim Hakk'a şekvâ bir taraf

Hûb cemâlin göremezsem bâri yolunda ölem
Âteş-i aşkı koyuldu geldi cana bir taraf

Bir yanında nâr-ı hasret sinemi hûn eyledi
Olmadı dönmedi rûyun gül-i ra'nâ bir taraf

Firkat-i ma'sûm aşkından gözlerin kan ağlıyor
Sarardı benzim kül oldu soldu hayfâ bir taraf

Âh bu hasret vâh bu firkat mahşere kaldı yine
Eşk-i çeşmim sele döndü oldu deryâ bir taraf

Ey Ruhsâtî âşık mısın böyle da'vâ görürsün
Yoluna vermedin canı kuru fehvâ bir taraf

(Doğan Kaya. *Âşık Ruhsatî*, Sivas Belediyesi Kültür Yayınları,
Sivas 1999, s. 144-145)

CEYHÛNÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1912)

Asıl adı Ömer'dir. Zilelidir. Tokatlı Nuri'nin yetiştirmesidir. Bir ara İstanbul'a gelerek Çırpıcı Veli Efendi çayırında, semai kahvelerinde saz çalmış, yarışmalara katılmıştır. Kadiri tarikatına intisab eden şairin mezarı Çorum'un Alaca ilçesinin İsa Hacılı köyündedir.

Mersiye

Erdi mâtem mâh-ı nevcûlar gibi sen çağla gel
At müferrih câmeni yüz bin karalar bağla gel
Kasd-ı a'dâ eyleyüp şemşîr-i aşkı zağla gel
Âl ü evlâda muhabbet eyle kalbin sağla gel
Bu Muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şâh Hüseyin'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Kasd kıldı Hüseyin'e ol Yezîd ibn-i Yezîd
Defter-i uşşâkdan ismi resîd oldu resîd
Bir içim su vermedi hûbanlara bağıri hadîd
Kerbela deştinde kıldı âkibet susuz şehîd
Bu Muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şâh Hüseyin'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Bir terahhum kılmadı Mervân pelîd ibn-i avam
Şimr-i bî-dînin Yezîd'in cânına la'net müdâm
Şâh Hüseyin ibn-i Ali'ye eyledi münkir kıyâm
La'net olsun sad-hezârân kavm-i Yezîd'e subh u şâm
Bu Muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şâh Hüseyin'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Geldi geçdi bu cihândan çün Aliyyü'l-Murtazâ
Ağladı bu demde çün ins ü melek arş u semâ
Titredi havfından ol tahte's-serâ fevka'l-ulâ
Eyle gel tâ haşre dek vâ veyletâ vâ hasretâ
Bu Muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şâh Hüseyin'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

Öl de gel gayret-keş-i Âl-i Abâ meydandır
Cân ü bâşı terk kıl ehl-i vefâ meydandır
Ağla Ceyhûn Şâh Hasan Hulk-ı Rızâ meydandır
Sen niçin gâfil durursun Kerbelâ meydandır
Bu Muharrem mâhının mâtem günüdür ağla gel
Şâh Hüseyin'in aşkına cân ü ciğerler dağla gel

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 14)

VEHHAÇ

(Doğ. 1855-56—Ölm. 1913)

Asıl adı Osman'dır. Çankırı'da doğmuştur. Çankırı telgraf muhabere memurluğu, bidayet mahkemesi aza mülazımlığı, aşar baş katipliği görevlerinde bulunmuştur. Vehhaç mahlası Tokatlı Nuri tarafından verilmiştir.

Mersiye

Fâriğ ol âlâyiş-i çirkâb-ı dünyadan gönül
Mahrem ol da lezzet al gel ehl-i efnâdan gönül

Mâsivâdan geç alâyık riştesin maktu' kıl
"Men aref" dersin oku derviş-i dânâdan gönül

Terk kıl âsâr-ı te'sirin eğer varsa bugün
Karalar pûş it kan ağla dehr-i ednâdan gönül

Âh neler çekdi bu mâhî menşe-i âlâmda
Kurretü'l-ayn-ı risâlet dest-i a'dâdan gönül

Hânedân-ı Hzret-i peygamber üzre dehr-i dún
Durmadı hiçbir vakitler cevri icrâdan gönül

Kail olmaz bu işe göğsünde imânı olan
Kalbi hâinin eşedir seng-i hârâdan gönül

Bir belâdır Kerbelâ'nın vak'a-i dil-sûzi kim
Muzdarıptır ehl-i vahdet bu kazayâdan gönül

Kerbelâ'da bu belâ engiz gün âh etmedin
Kalmadı tahte's-serâ fevka'l-muallâdan gönül

Vehhaç-âsâ düşmenin etbâna ensârına
La'net et ki nâil-i vasl ola ol dil-dârdan gönül

(Ahmet Talat Onay, *Çankırı Şairleri*, Çankırı 1930, c. I, s. 327-328)

Muharremiye

İllet-i aşka bugün âh tehammül ne gerek
Dayanır mı aceb âlemde bu hengâma yürek
Ne tedâbîr-i yamân etdin a bî-mihr-i felek
Anladı gerdiş-i mekkârını ashâb-ı dilek
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Verelim yoluna cân biz de Hüsey'n'im diyerek

Kıldın efkârı pelîd üzre mutabık devri
Gayret-i şâh-ı şehîd eylemedin mûy eseri
Bu hacâlet ile çek haşre kadar germ ü seri
Neyledin çarh-ı muhâlif o güzel şîrineri
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Verelim yoluna cân biz de Hüsey'n'im diyerek

Açdı gül-zar-ı nübüvvet gül-i gonca-i fem
Biri âşâm-ı sem oldu biri müstağrak-ı dem
Nîl olur ehl-i vefâ dîdesi rûz-i mâtem
Bugün âlem ile tecdîd ola sâl-i âlem
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Verelim yoluna cân biz de Hüsey'n'im diyerek

Derdi biçâre de aşk ehli bu hengâm olalı
Oldu nâ-gam dü âlem o Yezîd gam olalı
Nüh felek heft zemin âlem-i ecsâm olalı
Görmedi böyle bir âlâmı bu âlem olalı
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Verelim yoluna cân biz de Hüseyin'im diyerek

Hânedân düşmenine vâcib âh-ı lâ'net oku
Hele fehm it kim ider Hazret-i Muhtâre gulû
Bu Yezîd'in işine çekmede âlem kaygu
Hiç Vehhâc'ı garip gözüne girmez uyku
Mâtem-i şâh-ı şehîdânı dutar ins ü melek
Verelim yoluna cân biz de Hüseyin'im diyerek

(Ahmet Talat Onay, *Çankırı Şairleri*, Çankırı 1930, c. I, s. 331-332)

MUALLİM SA'DÎ

(Doğ. ?—Ölm. 1916)

Harputlu Hacı Hafız Yusuf Efendi'nin oğludur. Küçük yaşında İstanbul'a geldi, eğitimini tamamladı. Selanik Mekteb-i Os-mânî Müdürlüğü'ne atandı. Drama ve Siroz sancaklarında kom-serlik görevinde bulundu. Senice'de Tahrirat Müdürlüğü yap-makta iken kasabanın Sırplar tarafından işgali üzerine tevkif olundu. Kaçarak İstanbul'a geldi. İzmir Darü'l-Muallimât'ta öğ-retmenliğe başladı. İzmir'de vefat etti.

Meded Yâ Şâh-ı Kerbelâ

Kurretü'l-ayn-ı habîb-i kibriyâsın yâ Hüseyin
Zîver-i âğûş u dûş-i Mustafâ'sın yâ Hüseyin

Cedd-i pâkindir peyember dâderindir müctebâ
Rûh-i pâk-i cism ü cân-ı Murtazâ'sın yâ Hüseyin

Tıyne-i pâkin mizher-i tynet-i Zehrâ ile
Verd-i rûh-i efzâ-yı gül-zâr-ı vefâsın ya Hüseyin

Dest-i Rûhu'l-Kuds tehzîz eyledi gehvâreni
Dürr-i şehvâr-ı İmâmü'l-evliyâsın ya Hüseyin

Hânedân-ı ceddine Hak'kın büyük ihsânısın
Mecmau'l-efzâl-i Fahrü'l-Enbiyâ'sın ya Hüseyin

Ey celilü'ş-şân şânın âyet-i kurbî ile
Oldu bir ner-i umde-i Âl-i Abâ'sın ya Hüseyin

Ehl-i beytin fer ü nâbı ümmetin ser-tâcısın
Mâye-i feyzu'l-füyûz-ı asfiyâsın ya Hüseyin

Yâ Hüseyin İbn-i Ali sen âlem-i ulvînin
En müşa'şa nûrusun nûr-i Hudâ'sın yâ Hüseyin

Hakk u bâtil beynini kanınla temyîz eyledin
Urvetü'l- vüska-yı haksın hak-nümâsın ya Hüseyin

Şem'-i cem'-i ârâ-yı lâhût oldun ey sibtî'n-Nebî
Zeyn-i arş-ı Hazret-i Rabbü'l-alâsın yâ Hüseyin

Cedd-i pâkin aşkına Sa'dî kulun red eyleme
Müznibân-ı ümmete sen mültecâsın ya Hüseyin

(Muallim Sa'dî, "Meded Yâ Şâh-ı Kerbelâ", *Ceride-i Sufiyye*,
19 Eylül 1329, Sayı 64)

Nevha-i Me'yûsâne

Mahzen-i esrâr-ı hakkım hakkı idrâk eyleyin
Öldürün nâ-hak yere âhım pür-eflâk eyleyin
Hakkı hakdan döndürün ashâbı seffâk eyleyin
Siz Yezîd'i mazhar-ı levlâk levlâk eyleyin
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibril'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Ey Yezîdân öldürün peygamberin evlâdını
Koymayın âlemde şer'-i pâkinin bünyâdını
Yeryüzünden kaldırın ceddin Muhammed adını
Ehl-i Beyt'in göklere isâl olan feryâdını
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibril'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Çıldırım pâ-mâl edin İslâm'ı İslamiyyeti
Beyyinâtı çığneyin yırtın ridâ-yı sünneti
Dîn-i pâkin kalmasın dünyada bir ulviyyeti
Haşre dek dil-hûn edin siz Ehl-i Beyt-i ümmeti
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibrîl'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Kalmamak matlûbunuzsa dîn-i Hak'dan bir nişân
Katl-i evlâd-ı Ali bî-hûde vermez fer ü şân
Hasm olun siz Hazret-i Allah'a en evvel hemân
Pâre pâre doğrayın Kur'ân'ı ey Süfyâniyân
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibrîl'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Bir yeni mezhep edin icâd ey kavm-i pelîd
Küfr ü zulmü ihtivâ itsün o âyîn-i cedîd
Eyleyin siz ceddimin mahv etdiği şirki mezîd
Ehl-i tevhîdi fakat evvel edin bir bir şehîd
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibrîl'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Ka'betullah'ı yıkın beytü's-sanem olsun yine
Kible-gâh-ı Ahmed'i küffâr ile dolsun yine
Gülşen-i bâğ-ı risâlet hâr olup solsun yine
Yesrib ü Bathâ o eski hâlini bulsun yine
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibrîl'i ervâhı el-mennâk eyleyin

Ben Hüseyin'im tiğ urun hançer çekin kanım fedâ
Kurretü'l-ayn-i Alî'yim ben fedâ cânım fedâ
Âl ü evlâdım fedâ yârân ü ihvânım fedâ
Zâde-i peygamberim ben etmem imânım fedâ
Rûh-i pâk-i Hazret-i levlâki sad-çâk eyleyin
Ağlatın Cibrîl'i ervâhı el-mennâk eyleyin

(Muallim Sa'dî, "Nevha-i Me'yûsâne", *Ceride-i Sufiyye*, 5 Ka-
nunevvel 1329, Sayı 75)

MURAD EMRÎ

(Doğ. 1851—Ölm. 1916-17)

Tırnova'da doğdu. Henüz 4 yaşında iken babası Sadık Efendi vefat etti. Saraçlık yaptı. Yenişehir eşrafından birisinin çiftliğine nezaret etti. Yenişehir ve çevresinin Yunanistan'a terki sonucu Bursa'ya hicret etti. *Fevâid* ve *Sanayi* gazetelerini çıkardı. Bursa'da öldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Muharrem geldi diller başladı nâlân u feryâde
Değil bir ben bütün uşşâk o ehl-i beyt için dâde
Şehîd oldu zemîn ü âsümân sarsıldı şehzâde
Hüseyn oldu şehîd eyvâh gelüp kavm-i Yezîd şâde
O dem Cibrîl nedendir gelmedi emrile imdâde

Bütün kevn ü mekân bir başka reng aldı nedendir bu
Düşünce hâke o gül gonca çekdi âşıkân bir hû
Döküp kanın Hüseyn'in hem içübdür ol Hasan âğû
Hüseyn oldu şehîd eyvâh gelüp kavm-i Yezîd şâde
O dem Cibrîl nedendir gelmedi emrile imdâde

Cenâb-ı Murtazâ'nın kurretü'l-aynı şehîd oldu
Bize dünyâ harâm kavm-i Yezîd'e şimdi id oldu

Sebeb bu mâcerâyâ ol Yezîd ibn-i Yezîd oldu
Hüseyn oldu şehîd eyvâh gelüp kavm-i Yezîd şâde
O dem Cibrîl nedendir gelmedi emrile imdâde

Giyüp kanlı kefen gelse huzûr-ı mahşere ol şâh
Gören hep bir ağızdan çağrışırılar âh ile eyvâh
Ne çâre böyle takdîr eylemişdir Hazret-i Allah
Hüseyn oldu şehîd eyvâh gelüp kavm-i Yezîd şâde
O dem Cibrîl nedendir gelmedi emrile imdâde

Gel artık başla feryâd ü fiğâna bir zaman Emrî
Veda'lar itdi dünyâyâ iki şehzâdegân Emrî
Giyünsün karalar gayrı bütün İslâmiyân Emrî
Hüseyn oldu şehîd eyvâh gelüp kavm-i Yezîd şâde
O dem Cibrîl nedendir gelmedi emrile imdâde

(Emrî, *Divan-ı Murad Emrî*, Bursa 1329, s. 6-7)

Mersiye

Geldi ol mâh-ı Muharrem Ehl-i Beyt mâtem demi
Açdı eski yâreler yokdur bunun çün merhemi
Oldu kurban Kerbelâ'da etdi giryân dîdemi
Al-i evlâd-ı Resûl'ün kurretü'l-ayn-ı demi
Kerbelâ'da kim aceb oldu Hüseyn'in mahremi

Hiç hayâl ü hâtıra gelmez idi bak bu ne hâl
Vermedi mel'ûn neden bir katre hem âb-ı zülâl
Vermedi vermezdi kimse macerâyâ ihtimâl
Böyle takdir eylemiş yazmış ezelden Zü'l-Celâl
Kerbelâ'da kim aceb oldu Hüseyn'in mahremi

Nice sahralar gelip geçdi bulunca Kerbelâ
Sürdü meydâna atın dedi Yezidâne salâ
Düşdü atından Hüseyn geldi o demde bir sadâ
Kim ümid eylerdi gelsin başa böyle bir belâ
Kerbelâ'da kim aceb oldu Hüseyn'in mahremi

Ehl-i gök cümle melekler gördü feryâd eyledi
Düşdü atından gelip Cibril imdâd eyledi
Ben şehid oldum dedi kendi dilin şâd eyledi
Hep şehidler geldi istikbâle ta'dâd eyledi
Kerbelâ'da kim aceb oldu Hüsey'nin mahremi

Ağladır mâh-ı Muharrem âşıkı giryân ile
Ehl-i Beyt'i kim sever ağlar gezer efgân ile
Kerbelâ sahraları doldu bugün al kan ile
Gayrı düşdü ağlamak Emrî bize bin cân ile
Kerbelâ'da kim aceb oldu Hüsey'nin mahremi

(Emrî, *Divan-ı Murad Emrî*, Bursa 1329, s. 5-6)

Mersiye

Muharrem'dir bugün feryâd benimdir
Fedâya şimdilik hâzır tenimdir
Bugün mutlak benim ayn-ı cemimdir
Dökülen dideden yaşlar yemimdir
Bana sabrı verir Allah kerimdir

Bugün eflâki tutdı âh ü zârım
Benim bir yerde yok âh karârım
Fedâ olsun Hüsey'n'e cümle vârim
Dökülen dideden yaşlar yemimdir
Bana sabrı verir Allah kerimdir

Feleklerde melekler âh ü figân
Ederler hep fedâ cân ehl-i imân
Şehid oldu bugün ol şâh-ı sultân
Dökülen dideden yaşlar yemimdir
Bana sabrı verir Allah kerimdir

Hüsey'nin mâtemi işte bu gündür
Yezid'in halkına bayram düğündür
Behey âşık hele sen de döğün tur

Dökülen dideden yaşlar yemimdir
Bana sabrı verir Allah kerimdir

Yezîd'in canına binlerce la'net
Hem âşika vere Mevlâ selâmet
Sözüne gel ver Emrî sen nihâyet
Dökülen dideden yaşlar yemimdir
Bana sabrı verir Allah kerimdir

(Emrî, *Divan-ı Murad Emrî*, Bursa 1329, s. 8)

Mersiye

Ka'be-i ulyâ desen elbet sezâdır Kerbelâ
Öyle bir âlî makâm hem dil-rübâdır Kerbelâ

Kurretü'l-ayn-i Resûl'dür hem Aliyyü'l-Murtazâ
Anda medfundur hem İmâm-ı müctebâdır Kerbelâ

Hâkine yüz sür görenler şâd ile handân olur
Nûra gark olmuş makâm-ı evliyâdır Kerbelâ

Çün şehîd-i şâh-ı sultânım Hüsey'nin cân evi
Âşık-ı sâdıklara bâb-ı rızâdır Kerbelâ

Nîce cân gitdi nîce kanlar döküldü ol zamân
Bilmiş ol Emrî nazar-gâh-ı Hudâ'dır Kerbelâ

(Emrî, *Divan-ı Murad Emrî*, Bursa 1329, s. 7)

Mersiye

Ey şehîd-i Kerbelâ ey şehîd-i dil-rübâ
Ey şehîd-i pür-atâ mâteminle merhabâ

Âl-i evlâd-ı Resûl Kûfe'ye etdi nüzûl
Herkes geldi melûl dinle şimdi mâcerâ

Kerbelâ'ya hâzır ol pür-belâya hâzır ol
Vâveylâya hâzır ol hakka sen ol reh-nümâ

Sensin ahfâd-ı Resûl sen şehîd olsan melûl
Olmasan eyle hulûl titriyor arz u semâ

Geldi Cibrîl-i Emîn müjdeler dedi hemîn
Emrî Rabbü'l-Âlemîn sizi bekler mutlakâ

(Emrî, *Divan-ı Murad Emrî*, Bursa 1329, s. 7)

EDİP HARÂBÎ

(Doğ. 1853—Ölm. 1917)

Asıl adı Ahmed Edip'tir. Eğitimini tamamladıktan sonra Deniz Binbaşılığı görevini üstlenmiş; görevi gereği, İstanbul'da ve Rumeli'de bulunmuştur. 17 yaşında Bektaşiliğe intisab eden şairin şiirleri yayımlanmıştır.

Mersiye

Etmeyip şâh-ı peyemberden haya hakdan hazer
Kûfiyân-ı bi-vefâlar nakz-ı ahd etmiş meğer
Kurretü'l-ayn-ı Resûlü eylemişler derbeder
Var ise ger hâtır-ı şâh-ı Resûlullah eğer
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyñ İbn-i Ali'den bir haber

Teşnegâne kıl nazar bir katre su bulmuş mudur
Gülsitân-ı Ahmed-i Muhtar'ı gör solmuş mudur
Kerbelâ toprağı hep alkan ile dolmuş mudur
Bul Hüseyñ-i Kerbelâ'yı bak şehîd olmuş mudur
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyñ İbn-i Ali'den bir haber

Kırdılar mı gülbang-i Şâh-ı Nebî'nin dâlini
Kestiler mi ol Aliyyü'l-Murtazâ'nın pâlini
Hiç soran var mı garibânın ahvâlini
Eyle tahkîk Hânedân-ı Ehl-i Beyt'in hâlini
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin İbn-i Ali'den bir haber

Gel yetimler hâline rahm et Hudâ'nın aşkına
Sadıku'l-va'dü'l-emin ol Mustafâ'nın aşkına
Fatih-i Hayber Aliyyü'l-Murtazâ'nın aşkına
Kâffe-i ervâh-ı pâk enbiyânın aşkına
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin İbn-i Ali'den bir haber

Hazret-i Abbas şehid olmuş mu eyle cüst-ü-cû
Kavm-i Süfyan ordugâh-ı şâha etmiş mi gulû
Zaptına almış mıdır nehr-i Fırat'ı ol adû
Verdiler mi bak yetimâne aceb bir katre su
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin İbn-i Ali'den bir haber

Anda var bak Habîb-i kibriyânın halini
Sâkî-i Kevser Aliyyü'l-Murtazâ'nın halini
Eyle tahkîk busegâh-ı Mustafâ'nın halini
Evliyâ vü enbiyâ Hayrû'n-nisa'nın halini
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin İbn-i Ali'den bir haber

Zulm ile seddoldu mu râh-ı şehîd-i Kerbelâ
Çıkdı mı eflâke dek âh-ı şehîd-i Kerbelâ
Bak zevâle erdi mi mâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Hûn ile âlude mi şâh-ı şehîd-i Kerbelâ
Ey sabâ var Kerbelâ deştinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyin İbn-i Ali'den bir haber

Ma'sûmân u mazlûmân hep anda kurban oldu mu
Dâmen-i pâk-i Sekîne Zeyneb al kan oldu mu

Kasım u Leylâ Zeliha hep perişan oldu mu
Ehl-i beyte bak esîr-i âl-i Mervân oldu mu
Ey sabâ var Kerbelâ deşinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyñ ibn-i Ali'den bir haber

Bir haber yok mu Harâbî Şâh'dan hasretteyiz
Ağlayıp şâm u seher âh duzâh-ı gurbetteyiz
Hâtır-ı nâ-şâd etme pür hüzn ü keder uzletteyiz
Biz harâbız mâtem-i cân-sûz ile mihnetteyiz
Ey sabâ var Kerbelâ deşinden eyle bir güzer
Ver bize lutf et Hüseyñ ibn-i Ali'den bir haber

(Edip Harâbî, *Edip Harâbî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi,
İhsan Mahvi, no.98, vk. 17)

Kerbelâ

Âb-ı vecdin zâhidâ hiç etmemiş Hak'dan hayâ
Kavm-i Mervân-ı Yezîd'e eylemişler ilticâ

Dîni imânı Resûlullâh'ı inkâr eyleyüp
Sen de şimdi mezheb-i Süfyân'a kıldın ıktidâ

Nerdedir evlâd ü ahfâdın şefî'l-müznibîn
Hep şehîdân etdiler azm-i huzûr-i kibriyâ

Ey hoca sen rûz-i mahşerde görürsün hâlini
Kim girîbânın tutunca kâffe-i hayrû'n-nisâ

Âh edüp kân ağlarım hiç hâtırımdan çıkmıyor
Ey Harâbî vak'a-i dil-sûz-i Şâh-ı Kerbelâ

(Edip Harâbî, *Edip Harâbî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi,
İhsan Mahvi, no.98, vk. 197)

FENNÎ

(Doğ. 1850—Ölm. 6 Temmuz 1918)

Yozgat'ta doğdu. Asıl adı Mehmed Said'dir. Yozgat Tahrirat Kalemî'nde başladığı memuriyet hayatını Kayseri, Sivrihisar ve Ankara'da sürdürdü. Ankara'da öldü. Divanı basılmıştır.

Mersiye li-Cenâb-ı Hüseyin-i Müctebâ

Bugün mâh-ı Muharrem'dir muhibb-i hânedân ağlar
Havâ âteş saçup inler humâra âsumân ağlar

Fedâ etdi felek şâh-ı Hüseyin'i bir içim suya
Anıp bu mâcerânın dehşetin âb-ı revân ağlar

Tahammül eylemek bu vak'a-i dil-sûza kâbil mi
Bilenler Kerbelâ hâlin ayân ağlar nihân ağlar

Bu sûziş eyledi bâğ-ı bahâr-ı âlemi dil-hûn
Gül ağlar sünbül ağlar bülbül ağlar gülistân ağlar

Muhibb-i hânedânın nâlişi sığmaz semâvâta
Girîban-çâk olur gerdûn zemîn ağlar zamân ağlar

Yezîd-i bed-sirişti la'netle yâd eyleyip her bâr
Seven Şâh-ı şehîdânı hemân ağlar hemân ağlar

Yanar sabr u karârım Fenniyâ ben eylerim feryâd
Yazarken bu ser-encâmı elimde hâme kan ağlar

(Ali Şakir Ergin, *Fennî Divanı*, Ankara 1996, s. 221)

MEHMET ŞEVKET

(Doğ. 1861-62—Ölm. 1918-19)

Urfa'da doğan Şairin asıl adı Mehmed'dir. Neccarzade Eyüp Ağa'nın oğludur. Hasan Paşa ve Halilü'r-Rahman medreselerine devam etmiş, Abbas Vasık Efendi ile Hacı Mustafa Hafız'dan Arapça öğrenerek icazet almıştır. Ömrü boyunca evlenmemiŐ, hiÇbir resmi görev üstlenmemiŐtir. Derviş-meşrep bir zattır. Urfa'da vefat etmiştir. Divanı basılmıştır.

1.

Kerbelâ'da dem-be-dem mahzûn u zâr oldun Hüseyin
Sad-hezârân mihnet ile dilfigâr oldun Hüseyin
Cevr-i bidâd-ı felekden bi-karâr oldun Hüseyin
Al kızıl kana boyandın zahm-dâr oldun Hüseyin
Sad-hezâran mihnet ile bî-karâr oldun Hüseyin

Teşne-leb hûnin-ciğer feryâd ederdi Ehl-i Beyt
El-meded rûh-ı Aliyyü'l-Murtazâ imdada yet
Gel eriŐ evlâdına ahfadına bir himmet et
Kerbelâ'da dem-be-dem mahzun u zâr oldun Hüseyin
Sad-hezâran mihnet ile bî-karâr oldun Hüseyin

Çağrısır tıfl-ı yetimân vâ Şehid-i Kerbelâ
Yalınız tenhâ bizi gurbetde koyma bi-nevâ
Firkatinle ağlarımız kaldık yetim-i pür-cefâ

Kerbelâ'da dem-be-dem mahzun u zâr oldun Hüseyin
Sad-hezârân mihnet ile bî-karâr oldun Hüseyin

Ümme Gülsüm ile Zeyneb teşne-leb îrâd eder
Tıfl-ı ma'sûme deyip "eyne ebi" feryâd eder
Şimr Şâhun gerdenine tığ urup bî-dâd eder
Kerbelâ'da dem-be-dem mahzûn u zâr oldun Hüseyin
Yetmişiki yâre ile zahm-dâr oldun Hüseyin

Şevket et canın feda Âl-i Abâ'nın aşkına
Şahbâz-ı burc-ı izzet lâ fetâ'nın aşkına
İns ü cin feryâd eder bu maceranın aşkına
Kerbelâ'da dem-be-dem mahzûn u zâr oldun Hüseyin
Sad-hezârân mihnet ile dâğdâr oldun Hüseyin

(Abdülkadir Karahan, *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991, s. 155-156)

2.

Erdi çün mâh-ı Muharrem ins ü can ağlar bugün
Cân u dil mahzûn oldu rûh-ı revân ağlar bugün

Ehl-i Beyt-i Murtazâ'ya cümle âlem ağladı
Âh kim bu vak'adan kevn ü mekân ağlar bugün

Cennetü'l-a'la içinde rûh-ı âlem ağladı
Hazret-i Rûhu'l-Emin eyler figân ağlar bugün

Kan döküp Musa İbn-i İmrân İbn-i Meryem ağladı
Mâtem-i Şâh-i Şehidân'a cihan ağlar bugün

Şevket'â kan ağlamak âşıklara sermâyedir
Âh u feryâd eyleyip hep âşıkân ağlar bugün

(Abdülkadir Karahan, *age*, s. 169)

3.

Düşdü çünkim Kerbelâ'ya gözleri şehîlâ Hüseyin
Kâinâta lerze düşdü dediler hep vâ Hüseyin

Akdı ol demde Kerbelâ deştinde tûfân-ı belâ
Al kızıl kan içre kaldı ruhları hamrâ Hüseyin

Her Muharrem cem olup anda gürûh-ı âşıkân
Ah u feryâd eyleyip derler kamusı yâ Hüseyin

Çekdiler tiğ-ı cefâyı dûdmân-ı Hayder'e
Aşıkân kanlar döküp çağırdılar veylâ Hüseyin

Mâtem-i Âl-i Abâ çün giydi mü'minler siyâh
Şâd olup bu vak'adan hep zümre-i a'dâ Hüseyin

Şevket'â bu vak'adan kan ağlamak hengâmıdır
Kerbelâ'da oldu ser-gerdân kad-i bâlâ Hüseyin

(Abdülkadir Karahan, *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991, s. 170)

4.

Ey Yezîdân ben şeh-i sâhib-vefâyım öldürün
Gonca-i nevreste-i nûr-i Hudâ'yım öldürün
İftihâr-ı Ehl-i Beyt-i Mustafâ'yım öldürün
Öldürün ben necl-i pâk-i Murtazâ'yım öldürün

Oldu fitrâkimde envâr-ı saâdet münceli
Tâbi-i tuğrâ-yı hükmündür benim her bir velî
Menba-ı nûr-i hakikat mazhar-ı sırr-ı Ali
Râzı-ı fermânber-i hükm-i kazâyım öldürün

Ben şehîd-i Kerbelâ derd ü belâ mu'tâdiyım
Sâki-i Kevser İmâmü'l-Evliyâ evlâdiyım

Şem-i güلزâr-ı nübüvvet Mustafâ emcâdıyım
Sıbt-i pâk-i Mustafâ vü Murtazâyım öldürün

Katlimin hükmüyle fetva verdiniz ey kavm-i dûn
Hûn-i evlâdımdan oldu Kerbelâ girdâb-ı hûn
Şiven ü efgân eder her dem havâtîn bağı hûn
Ben bu dem ehl-i belâya muktedâyım öldürün

Çeşme çeşme hûn revân olmakda cism-i zârdan
Gark-ı hûn oldu vücûdum tığ-ı âteş-bârdan
Şevket ağlar dem-be-dem bu vak'a-i efkârdan
Ben şehîdândan dem-â-dem pür cefâyım öldürün

(Abdülkadir Karahan, *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991, s. 113)

5.

Her Muharrem seyr kıl gel Kerbelâ meydânına
Teşne-diller nice gark olmuş belâ tûfânına

Rûz-i mâtem Kerbelâ'da çağırırılar yâ Hüseyin
Dil götürmez tâkati aşk ehlinin efgânına

Ehl-i Beyt-i Mustafâ'ya urdular tığ-ı cefâ
Sa'y edip bedbahtlar ehl-i safâ berbâdına

Eyleyip cevr ü cefâ kesdi Hüseyin'in başını
Sad hezârân zahmet olsun Şimr ü Mervân cânına

Kalmış iken gurbet ilde yalnız تنها garib
Geldi cinniler Hüseyin'in nusret ü a'vânına

Murtazâ evlâdına tuğyân-ı efzûn etdiler
Koydular anda esas cevr ü cefâ bünyâdına

Şevket'â bu vak'adan derd ü belâ artmaktadır
Eyle sen himmet gerek bir nev gazel icâdına

(Abdülkadir Karahan, *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991, s. 172)

6.

Mazhar-ı sırr-ı velâyet yâ Hüseyñ İbn-i Ali
Vâsıl-ı bahr-i hakikat yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Nûr-i ayn-ı Fatıma sıbt-i Habîb-i Kibriyâ
Server-i ehl-i kerâmet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Can fedâ etdi Hudâ râhında evlâd-ı Resûl
Ehl-i irfâna şerâfet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Yüz süren dergâhına elbetde ol mağfûr olur
Matla-ı nûr-i hidâyet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

Şevket'â çün kim cemî-i asfiyânın rehberi
Seyyid-i ehl-i saâdet yâ Hüseyñ İbn-i Ali

(Abdülkadir Karahan, *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991, s. 202)

HASAN RÜŞDÎ

(Doğ. 1834-Ölm. 1919)

Manisa'da doğdu. Sandıkçı Emin Efendi'nin oğludur. Azadlızade Ömer Efendi'den ders almıştır. Küçük yaşta Entekkeliler dergahına kapılanmış, şeyhi Ahmet Vehbi Efendi'nin kızı ile evlenmiş, bu tekkede 62 yıl şeyhlik yapmıştır. Manisa'da vefat etmiş, dergaha şeyhinin yanına defnedilmiştir. Divanı basılmıştır.

Nur-i ayn-ı Mustafa'sın ey şehîd-i Kerbelâ
Sen nebîre-i nebîsin ey şehîd-i Kerbelâ

Müşâbihsin Resûle seni kimse inkâr eylemez
Evliyalar serverisin ey şehîd-i Kerbelâ

Şâh-ı Merdân şîr-i Yezdân sırrısın sen şüphesiz
Nûr-i çeşm-i Murtaza'sın ey şehîd-i Kerbelâ

Duhterî pâkize-i Zehrâ gülüsün yâ Hüseyin
Ehl-i Beyt-i müctebâsın ey şehid-i Kerbelâ

Şânına dense revâdır ser-defter-i evliyâ
Nâzenîn-i enbiyâsın ey şehîd-i Kerbelâ

Cedd-i pâkindir Muhammed umarız biz şefâat
Ki sen âl-i Abâ'dansın ey şehîd-i Kerbelâ

Teşne lebler rûz-i mahşer dest-i Hayder'den kanar
Sen susuzlukla şehîdsin ey şehîd-i Kerbelâ

Zerre denlü buğz idenler hiç umar mı mağrifet
Çünkü sen nûr-i Hudâ'sın ey şehîd-i Kerbelâ

İtmeyüp ceddine hürmet kıydılar cânın senin
Bilmediler cüz'i zâtsın ey şehîd-i Kerbelâ

Sezâr sad-hezâr la'net ol Yezid'in cânına
Hânedânın serverisin ey şehîd-i Kerbelâ

Teşnelikle Kerbelâ'da eyledin cânın fedâ
Cümlesine sen imamsın ey şehîd-i Kerbelâ

Şefâat kıl Rüşdî'ye sen Şâh-ı Merdân aşkına
Rûz-i mahşerde şefî'isin ey şehîd-i Kerbelâ

(M. Adnan Başoğlu-Necdet Okumuş, Hasan Rüşdi Divanı,
Manisa 2003, s. 41)

MUSTAFA FEVZÎ

(Doğ. 1871—Ölm. 1924)

Asıl adı Mustafa'dır. Eğin'de doğdu. Çocukluk döneminde İstanbul'a geldi. İlk tahsilden sonra Kasabzade Efendi'nin derslerine devam etti. Kalyon katipliği ve Kolağalığı görevlerinde bulundu. Gümüşhaneli Ahmed Ziyaeddin Efendi'ye intisab etti. Onun ölümünden sonra, halifesi Hasan Hilmi Efendi'den hilâfet aldı. Draman'daki evinde vefat etti.

Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Hüseyin'e Karşu

Kapladı tûfân-ı dehşet büsbütün mülk-i dili
Mâverâ-yı akla düşdü şimdi aşkın düldülü
Görmedim Leylâ'yı lâkin Kays gibi oldum deli
Tâ ezelden hubb-i Ehl-i Beyt'e etmişdim belî
Âh efendim vâh gülistân-ı şehâdet bülbülü
Gönlümü ceddin Muhammed aşkına kıl muncelî
Dönmem o bâb-ı keremden yâ Hüseyin İbn-i Ali

Tâzelendi vak'a-i dil-sûz-i deşt-i Kerbelâ
Çünkü gördüm ben seni ey mevzı-ı re'-yi alâ
Derdimi iz'âf idüb bin derdle etdin mübtelâ
Kıssa-i dehşet-fezâdan kalbim etdi imtilâ
Kim ki âşıkdır bugün meydâna gelsün es-salâ

Es-salâ ey nûr-i çeşm-i Fâtıma sad-es-salâ
Ve's-selâm ey hânedân-ı Mustafâ'nın ecmeli

Söyle mutlak taş mısın, âteş mi, âteş-bâr mısın?
Yoksa sende ben gibi bir âşık-ı dil-dâr mısın?
Mâcerâ-yı dehre vâkıf mahrem-i esrâr mısın?
Söyle gam-hâr-ı Hüseyin-i Hayder-i kerrâr mısın?
Kerbelâ'yı gösterir bir levha-i dem-sâr mısın?
Kalbi vîrân eyledin, muhrib mi, yâ Ammâr mısın?
Derdimi tahrîk için bir nebzecek bahs etmeli.

Bî-habersen vak'adan vechindeki dehşet nedir?
Hâl ü şânından dil-i uşşâkdaki hayret nedir?
Çünkü rengin hûn-i mazlûmîn değil hamret nedir?
Tâş isen taşlardan artık sendeki izzet nedir
Kerbelâ'dan dem urur tavrın senin hikmet nedir?
Her gören mahzûn olur bu gurbet ü firkat nedir?
Noldu söyle Ehl-i Beyt'in sevgili gonca gülü

Sen misin yoksa ser-i mazlûma hem-dem ey hacer?
Sen de mi teşhîr edildi ol şehîd-i mu'teber?
Mâtem-i İbn-i Ali'den mi bulundun pür-keder?
Şimdi var mı hûn-i pâkinde aceb sende eser?
Seyyid-i ebnâ-yı cennetden bana ver bir haber
Ol zaman mahv olmamış nîçün semâ vü bahr ü yer
Çün şehîd olmuş cihânın bir imâm-ı a'deli

Gûş-vâr-ı arş-ı a'lâsında pek çok durdu mu?
Çarh-ı kec-rev âkıbet düşmenleri güldürdü mü?
Zâlimân-ı bî-hayâ gonca gülü soldurdu mu?
Dûdmân-ı Ahmed'i hâin Yezîd söndürdü mü?
Nûr-i çeşm-i Hayderi Şimr-i laîn öldürdü mü?
Hânedânın mâtemi âlemleri doldurdu mu?
İhtifâ mı eyledi dînin o şems-i ekmeli

Bî-kes ü bî-vâye âciz mi kaldı hânedân
O zaman mı hetk edildi arz u nâmûs-i cihân

O havâlide bulunmaz mıydı hiç bir müslümân
Yoksa bir başka avâlim mi zuhûr etdi o ân?
Söyle mü'min miydi, yâ kâfir mi, zâlim düşmenân
Mustafâ'dan korkmadan bu râha olmuşlar revân
O gürûh-ı bî-hayâ hûn-hârların en erzeli

Arkasından âh eder miydi Hüsey'nin gülleri
Çok mu feyâd eyledi Âl-i Abâ bülbülleri
Dehşetinden yoksa mebhût mu bulundu dilleri
Hâk-i zilletde muhakkar kaldı mı sünbülleri
Bir harâbe-zâra mı döndü o cânân illeri
Âh nasıl kıydı Hüsey'n'i kâfirin pis elleri
Hakkı inkâr eylemek bundan daha olmaz celi

Bu gürûh-ı azlama mü'min demek kârım değil
Sözlerimden râfızî derlerse ârım değil
Âleme kendim beğendirmek de efkârım değil
Rafzî sevmem ehlini tafzîl de ikrârım değil
Ehl-i sünnet tâc-ı fahrım râfızî yârim değil
O şerîre etdiğim la'net de inkârım değil
Yâd-ı la'net haşre dek rûh-i Yezîd'e esmeli

Söyle Allah aşkına hâin Yezid vahşetlerin
Bî-tevakkuf eyle takrîr Kerbelâ dehşetlerin
Hâl-i mazlûmîn ile Âl-i Abâ firkâtlerin
Söyle bir bir hânedân-ı Mustafâ gurbetlerin
Satdı mı dünyaya düşman âhîret devletlerin
Buldular mı bî-hayâlar âkıbet nekbetlerin
Büsbütün kör etdi mi dünya o kavm-i asveli

Bir suâle cür'et etdin nüh felek lerzân olur
Vahşetinden vak'anın arz u semâ sekrân olur
Mâcerâyı söylesem âlem bütün vîrân olur
Kıssaya mü'min değil, kafir bile giryân olur
Şerh-ı mâ fi'l-bâlîme ins ü melek nâlân olur
Âh-ı derd-i âlûdeme şeytân dahî hayrân olur
Vak'a şerh olsa felekler hep harâba gitmeli

Fevzi'yâ icmâl-i vak'a şöyledir ol zâlimûn
O gürûh-ı eşkıyâ dünyâ vü ukbâ hâsirûn
Kal'a-i dini harâb etdi kökünden fâcirûn
Hânedâna çok ihânet etdiler o fâsikûn
Ehl-i Beyt-i Mustafâ mazlûm u ma'sûm sâbirûn
Hakka vuslat buldular "innâ ileyhi râciûn"
Ümmet-i mergûbenin kavm-i celil-i efzali

(Mustafa Fevzî, "Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Hüseyin'e Karşu", *Cerîde-i Sufiyye*, Sayı 74, s. 275-276)

İBRAHİM HAKKI KEMÂHÎ

(Doğ. 1859—Ölm. 14.10.1924)

Erzincanın Kemah kazasının Müşekrek (Parmakkaya) köyünde doğdu. Feyzullah Efendi'den ve oğlu Mustafa Zühdi Efendi'den ilim tahsil etti. Şam ve Mısır bilginlerinden yararlandı. Konya ziyaretinden sonra Erzincan Mevlevihanesi'nin imar ve ihyası ile görevlendirildi. Yazdığı bir eser nedeniyle Kemah'a sürgün edildi. Mevlevi gönüllüleriyle birlikte Kanal Seferi'ne katıldı. Erzincan'da vefat etti.

Mersiye-i Berâ-yı Kerbelâ

Hâme-i hûn-bâr haber ver mâcerâ-yı Kerbelâ
Noldu hâl ü şânı söyle hâmis-i Âl-i Abâ
Âteş-i âh ile ihrâk eylesün Hak mâ-sivâ
Eşk-i çeşm ile sönsün durmasun nâr-ı lezâ
Dâhil-i dârü'l-gumûm oldu bütün seb'-ı mesâ
Nerde kaldı Mustafâ Zehrâ Aliyyü'l-Murtazâ

Siğmadı arz-ı semâya lâ-cerem rûh-i Resûl
Şol zaman ki kanı dökdü yere İbnü'l-Betûl
Terk idüb ravza-i pâki eyledi arşa dühûl
Bu gazabla Kerbelâ'da sanki oldu nefh-i sûr
Dâhil-i dârü'l-gumûm oldu bütün seb'-ı mesâ
Nerde kaldı Mustafâ Zehrâ Aliyyü'l-Murtazâ

Her dü leşker cenk için ol dem ki hep saf bağladı
Tâ sehâb-i sürh-i semâda gam tutup kan ağladı
Ol Yezîd İbn-i Ali'ye durmayup seyf zağladı
Hakkı'yâ kes sözlerin cümle ciğerler dağladı
Dâhil-i dârü'l-gumûm oldu bütün seb'-ı mesâ
Nerde kaldı Mustafâ Zehrâ Aliyyü'l-Murtazâ

İbrahim Hakkı Kemâhi, *Divan-ı Ebu'l-Kemâl*, İstanbul 1326,
s. 19-20)

Mersiye

Aman mâh-ı Muharrem gelme tezkir etme ahvâli
Meded deryâ-yı hüzne çekme ins ü cin gam-ı bâli
Ne mümkün nâle-i efgân gamdan kim olur hâli
Görünce bunca zahmet Mustafa'nun eşref-i âli
Yetiş Cibril cedd-i pâkine oku serencâmı
Aman imdada gelsin böyle olsun Şir-i Yezdâni

Görenler oldu hayran Kerbelâda merd-i meydânı
Dediler bâreka'llah İbn-i Haydar Yusuf-ı sâni
Kıyar mı katline nevc-i beşer gel eyle iz'ânı
Meğer bunlar galizü'l-kalb imiş ez vahş hayvani
Yetiş Cibril cedd-i pâkine oku serencâmı
Aman imdada gelsin böyle olsun Şir-i Yezdâni

Susuzlukla perişan olmuşiken zât-ı nur naşir
Uzattı gerden-i gerdün nihâye el ura âkir
Kıyamet kopdu sanki çok acayıpler olup zahir
Seylâb-ı eşkile Hakkı cihanı eylegil tâhir
Yetiş Cibril cedd-i pâkine oku serencâmı
Aman imdada gelsin böyle olsun Şir-i Yezdâni

İbrahim Hakkı Kemâhi, *Divan-ı Ebu'l-Kemâl*, İstanbul 1326,
s. 63-64)

MEHMED MEMDUH PAŞA

(Doğ. 1839—Ölm. 1925)

İstanbul'da doğdu. Mazlum Fehmi Paşa'nın oğludur. Rüşdiye'yi bitirdikten sonra Hariciye Nezareti Mekubi Kalemî'ne girdi. Maarif, Sadaret ve Maliye Nezareti mektupçuluklarında bulundu. Konya, Sivas, Ankara valilikleri görevini üstlendi. 1895'te Dahiliye Nazırlığı'na atandı.

Memduh ve Faik mahlaslarını kullandı. Şiirleri basılmıştır.

Der-Vasf-i Şehîd-i Deşt-i Kerbelâ İmâm Hüseyin Radıyallahü Anh

Hilâl-i mâh-ı Muharrem ki hûn-çegân görünür
Misâl-i tîğ yine ehl-i derde kan görünür

Bu dem o dem ki eğer cûşa gelse âb-ı hayât
Yine marîz-ı gam-ı aşka terk-i cân görünür

Nigâh-ı kerem idemem âfitâb-ı rahşâna
Ki medd-i şu'lesi aynımda bir sinân görünür

Cihâna göz açamam ben bu demde mihre değil
Ki her müjsem dahi şemşir-i cân-sitân görünür

Olunca böyle ser-â-pâ vücûd-ı neşter-i zâr
Reg-i beden bana bir hatt-ı imtihân görünür

Nedir bu arbede-i rüste-hîz-i eser ki dile
Ne meyl-i nefis ü hevâ vü ne hod cinân görünür

Nedir bu hayret-i kübrâ ki sırr-ı pâkimde
Cilâ-yı âyine-i cân gibi nihân görünür

Neden bu dîde-i tâkat-güdâz-ı şu'le be-düş
Tenevvür-i âfet-i tûfân olup hemân görünür

Neden bu dâğ-ı nevâib sürâğ-ı âteş-i aşk
Zebâniyân-i cahîm ile hem-zebân görünür

Şu cism-i zâr aceb Kerbelâ mı nedir
Ki anda peyk-i belâ böyle râyegân görünür

Fedâ-yı şâh-ı şehîdân olur meğer ki bu cân
Fezâ-yı hubb u velâde zamân zamân görünür

Sütûde sıbt-i Nebî-yi Hudâ Cenâb-ı Hüseyin
Ki dest-i âtîfeti künc-i şâyegân görünür

Erike bahş-ı velâyet ki feyz-i cûdundan
Gedâ-yı dergehi Keyhusrev ü cihân görünür

Şeh-i sürûş-i sipâh-ı hazîre-i lâhût
Harem-serâ-yı celâlinde kudsîyân görünür

Hilâl sanma semâ vü saff-ı ebruvânında
Kemâl-i şerm ile engüş-i ber-dehân görünür

Anın mekânını görmekte acz olur nâzır
Uyûn-i ehl-i dile gerçi lâ-mekân görünür

Yine felek ele almış kemend-i zer-i târın
Şeb-i siyehde zannetme kehkeşân görünür

Yolunda etmeğe kurbân gazâle-i mâhu
Kazâ hulûs ile dâmân-ı der-meyân görünür

Uluvv-i câhına nisbet olunsa arş-ı azîm
Gubâr-ı deşt gibi pest ü nâ-tuvân görünür

Ridâ-yı hûn-nümâsıyla âh o gonca beden
Riyâz-ı nazda bir nahl-i erguvân görünür

O serv-i kamet için katre âb olundu dirîğ
Zülâl-i rahmet-i Bâr' de ân-be-ân görünür

O nakd-i vakti telef kıldı hazîn-i devrân
Ne yüzle âleme hurşîd-i zer-feşân görünür

O dürri eyledi galtîde bahri âşûba
Ne dürlü ma'zeret ızhârda kân görünür

Gubâr olup göğe çıksun zemin-i süfle-nihâd
Neden aceb yere geçmez de âsümân görünür

Fiğâna başlayalım biz zamânıdır şimdi
Cüyûş-i nevha-fürûş-i fiğâniyân görünür

Bu bir zamân-ı keder kim hümâ-yı Kuds ise de
Hücûm-i za'f ile cisminde istihvân görünür

Bu bir zamân-ı musîbet ki kavm-i adû
Rahîk-i kîne ile mest-i ser-girân görünür

Görünmesün bize bâri şafakla çarh-ı kebûd
Ki zahmimizdeki dem bahr-i bî-girân görünür

Yeter cihânı yine Fâik eyledin sûzân
Bırak berk ile bu şu'le hem-inân görünür

Şikâyet eyleme vaz'-ı garîb-i devrândan
Şikâyet ehl-i dile çünkü kesr-i şân görünür

Sevâd-ı a'zam-ı mâtemde tâ ki gurre-i sâl
Siyâh-pûş hacâlet olup şebân görünür

Şehîd-i vâdî-i aşk oluna bu demde hemân
Hacer-i akîk u şecer tîğ-ı hûn-feşân görünür

(Mehmed Memduh, *Divan-ı Eş'âr*, İstanbul 1332, s. 46-47)

Mersiye-i Diğer Der-Senâ-yi Kurretü'l-Ayn Cenab-ı Resûl-i Hüseyn Şehid Radıyallahü Anh

Hasıl etdi dilde hicrânın ile her yâre su
Hey ne gülşendir nümâyân anda âre âre su

Hikmet-i Hak Hızır'a kıldı zulmeti ayn-ı hayat
Dide-i İskender'e zulmet getürdi kâre su

Reşha-paş olmaz mısın mahrûr-i aşkın dâğına
Bağ-bânlar fasl-ı germâda verir gülnâre su

Derdimend-i hicrine atvârını nerm eyle kim
Penbelerle sarf ederler muhtazar bîmâre su

Aşk ile sûzân olan âb-ı hayâtı neylesün
Kâr eder mi hiç habîbim murğ-ı âteş-hâre su

İltihâb-ı aşk eşk ile olur mu muntafî
Bir yanar dâğa ne mümkindür ki kılsun çâre su

Katresin bâri kabul eyle sirişk-i çeşmimin
Gah olur kim bir gedâ takdim ider hünkâre su

İtdi istiâb-ı taraf-ı gülşeni eşk-i revân
Nergisin hakkıçün irdi devlet-i bî-dâre su

Nevk-i müjgânım ciğerden tab olur revnâk bulur
Hûn-i dildir tîşe-i Ferhâd-ı şirin-kâre su

Mey içerken la'line çespan değil bârid kelâm
Yüz verir havf eylerim yakut-i kıymet-dâre su

Bâdeyi itme kadehde âb ile âmîhte
Âteş-i seyyâle besdir hâne-i hummâre su

Leblerin şâhiddir and içdiğime nûş etmeyem
Konsa tâs-ı zer-nigâr-ı mihr-i pür-envâre su

Teşne-i dîdâr olursam da nazar-bend olmayam
Girse Yusuf-veş terâzular ile bâzâre su

Bir içim su bulmadı sultân-ı deşt-i Kerbelâ
Sâkî-i Kevser ayağına ne yüzle vâre su

Âb-rû-yi hürmetiçün halk olunmuşken cihan
Vermedi eşrar Ahmed-i Muhtâr'e su

El-ataş gûyân olurdu bir tarafda Ehl-i Beyt
Zâlimân icra ederdi hançer-i hûn-hâre su

Şu'le-i âşûb dutdu dehri te'sir etmedi
Bu Lehep tıynetlerin tarh eylediği nâre su

Taşlara seyli zen olupda o günde yandı
Çekmedi sengîn hisar a'da-yı bed-kirdâre su

Hiddetinden göklere çıksa becâdır nâr eğer
Hacletinden yerlere geçse revâ hem-vâre su

Çâre-cûdur mağfiret-hâh olmağa cû sû-be-sû
Ol sebepden göz yaşı eyler revân enhâre su

Edemez bu hûn-i nâ-hak lekesin şûyîde âh
Çeşme-i hurşîd akıtsa haşre dek kühsâre su

Goncaya göndermesün gülşende nâme nâmiye
Dökmesün dolab-ı çerh ezhâre su esmâre su

Düşdü hûb-kerde ruhundan hâki müşk-efşân saçı
Kan gelür elbette nâf-ı âhû-yı tâtâre su

Var mıdır imkân-ı tecdîd-i vudû kim ba'demâ
Sûret-i huşk serâb oldu ülü'l-ebşâre su

Gird-i gam mevcûd anınla temîm eyleriz
Dostlar lazım değildir zümre-i ebrâre su

Vakt-i tûfanda ser-i kühsârı sarmışdı miyâh
Şu musibetle erişdi künbed-i devvâre su

Bir musîbetdir bu kim mâh ağladı çâh ağladı
Cûşîş-i Zemzem'le çıkdı Ka'be'de astâra su

Rahmet-i Hakdır vücûdu oldu arz üzere muhît
Ebr-i rîzân etmese ayn-ı savâb âbâra su

Gösterirdi feyz-i aksinden cinânı âdeme
Saf bir âyine tutsaydı o gül-ruhsâre su

Vâye-mend meşrebi olmuş meğer kim her habâb
Şimdi reşk-endâzdır Cemşîd-i sâğar-dâra su

Ahker-i tâkat-güdâzından biter nahl-i enâr
Olsa rûyundan çekîde dûzah-ı kakhâra su

Kesb iderdi ney şeker hâsiyetin sebz-âb-ı bahr
Kulzüm-i pür-şûra ilka eylese yek pâre su

Biri olurdu Süleyman diğeri rıdvan-ı huld
Rik-i Burâk'ı atâ kılsaydı mûr u mâre su

Hizmete âmâdedir bir pâk dâmen câriye
Âşık-ı giryân imiş ol şâh-ı Cem-i mikdâra su

Hâme-i Memdûh'da görsün midâd-ı şâirân
Sanki bir mürğ-âbdır almış yine minkare su

Hâke zerrîn nâv-dân-ı Ka'be-i esrârdır
Bezî eder ruh-ı Hüseyin'in aşkına züvvâre su

Yâ ilâhî eyle ol dem beni nefside leb
Dest-i pür-cûdu Ali'den erişe ahyâre su

(Mehmed Memduh, *Divan-ı Eş'âr*, İstanbul 1332, s. 47-49)

HIFZÎ

(Doğ. 1833—Ölm. 1927)

Gerede'de doğdu. Gerede'de medrese eğitimi yaptı. Küçük yaşta evlendi. Eşinin ölümüyle memleketini terketti, İstanbul'a geldi. Bektaşî Tekkesiyle ilgi kurdu. Önce Selanik'e, sonra Sofya'ya gitti. Bali Baba Tekkesi şeyhi Ahmed Baba'ya intisap etti. 1878 yılında Sofya Bulgarların eline geçti. Hıfzî Baba, Köprülü'ye göçtü, burada vefat etti.

Geldi çün mâh-ı Muharrem kıldı dehri rûşenâ
Hâtır-ı uşşâka düştü mâcerâ-yı Kerbelâ
Çünkü ol menzil musâhip mecma-i bahr-i belâ
Teşne-dil oldu şehîd anda Hüseyin-i Müctebâ
Cem olup Kûfe diyarında gürûh-i eşkiyâ
Al ü evlâd-ı Resûl'e gördüler cevri revâ
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

Ol vefâsız bî-rahmler kavlı-i mergûb etdiler
Kûfe'ye da'vet kılup irsâl-i mektûb etdiler
Sanasın bin cân ile cânânı matlûb etdiler
Sonra ahdi bozdular akvâli mekzûb etdiler
Sed çeküp mebzûl Fırat'ı anda mahcûb etdiler
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

Çün bilirdi nur-ı çeşm-i Ahmed-i Muhtâr idi
Vâlid-i Âl-i Cenâb-ı Hazret-i Kerrâr idi
Mâderi binti'r- Resûl-i Hazret-i Zehrâ idi
Dâder-i pâk-i Hasen Hulk-ı Rıza hünkâr idi
Nesli peygamberliğin ayâ kim ızhâr idi
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

Bir takım nâmerdleri münkâd edüp fermânına
Ol livâ-yı nahsı dikdi Kerbelâ meydânına
Kahrı müstahsen görüp Âl-i Resûl'ün şânına
Bi-günâh mazlumların girdi o zâlim kanına
Mansıb-ı dehri değışdi devlet-i imânına
Tâ be-mahşer la'net olsun kendine a'vânına
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

Allah Allah öyle bedbahtın olup fermanberi
Saymadı asla hukuk-ı Hazret-i peygamberi
Bir içim suya dirığ etdi havâric leşkeri
Suretâ İslam idi sirette kâfir ekseri
Olmadı böyle musîbet devr-i Âdem'den beri
Ya nice yaş dökmesin erbâb-ı aşkın gözleri
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

Bu Muharrem'dir zemîn ü âsümân ağlar bu gün
Vakt-i mâtemdir muhibb-i hânedân ağlar bu gün
Eşk-i hasretler döküp de tende cân ağlar bu gün
Âşıkânın dide-i giryânı kân ağlar bu gün
Hasılı feryâd edüp cümle cihân ağlar bu gün
Ağla Hıfzî aşk ile üftâdegân ağlar bu gün
Bir azîm fitne uyandırdı Yezîd-i bî-hayâ
Söyle vallâhî sezâdır cânına la'net sezâ

(Sadeddin Nüzhet Ergun, *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, İstanbul 1956, s. 79-80)

HAZMÎ

(Doğ. 1856—Ölm. 1928)

Harput'ta doğdu. Medrese eğitimi gördükten sonra memuriyete başladı. Elaziz, Ergani ve Keban adliyelerinde katiplik yaptı. İki kez, Harput Belediye Başkanlığı görevlerinde bulundu. Ömrünün sonlarına doğru okullarda Türkçe, Farsça, İmla ve Edebiyat dersleri okuttu. Divanı basılmıştır.

Gül-i gülzâr-ı vefâdır Hasaneyn
Güher-i kenz-i velâdır Hasaneyn

Katre-i ayn-ı Resûl-i Ekrem
Zâde-i hayr-ı nisâdır Hasaneyn

İbn-i Ma'sûm-ı Cenâb-ı Haydar
Fahr-i evlâd-ı ıyâdır Hasaneyn

Ravzâ-i Âl-i Abâ'da el-Hak
Gonce-i hande-nümâdır Hasaneyn

Hâiz-i mertebe-i izz ü neseb
Sâhib-i hüsn ü bahâdır Hasaneyn

Râz-ı hubbü'l-habîbe mazhar
Vâsıl-ı sırr-ı Hudâ'dır Hasaneyn

İlticâ-gâh-ı sunûf-ı ümmet
Mültecâ-yı zu'afâdır Hasaneyn

Der-i devletlerinin bir itiyim
Bana Hazmî şufa'âdır Hasaneyn

(Hayrettin Ayaz, *Harputlu Abdulhamid Hazmî Divanı*, İstanbul
1998, s. 218)

I.
Muharrem oldu yine dîde-i eşk-bâr olsun
Enîn ü mâtem eyle sîne dâğ-dâr olsun
Bu gülistân-ı cihân cümle hâr-zâr olsun
Solup nesîm-i teessürle târ-mâr olsun
Ne gül ne gonca ne gülşen ne cûybâr olsun
Bütün hazân-zede-i devr rûzgâr olsun

II.
Bu mâh odur ki o Şâh-ı Şehid yâda gelir
Felekde gördüğü gam-ı kalb derd-i nihâd
Ana cefâ-yı felek sanma kim adâde gelir
Elem bu mâhı düşündükçe bî-irâde gelir
.....
Nasıl bu vak'a-i dil-sûza sabrı var olsun

III.
Ne cür'et eyledi ki eyâ bozup vefâyı felek
Düşünmedi şeref-i Âl-i Mustafâ'yı felek
Bezetti hûn-ı şehîdânla Kerbelâ'yı felek
O mâh-ı rif'ata gördü revâ cefâyı felek
O da bu fikr-i sakimiyle şerm-sâr olsun
Fezâ-yı haşrde mağdûb-ı Kird-kâr olsun

IV
Bak ol mürüvveti yok kec-nihâd gerdüne
Terahhum eylemeyip bunca kalb-i mahzûne
Müsâid oldu merâm-ı Yezîd-i mel'ûne
O bî-edeb o sefîh o meşreb-i düne

Ki dem-be-dem ana la'net hezâr hezâr olsun
Hemîşe la'net o kelb üzre pâydâr olsun

V.

Nedir bu cevr-i leîmâne Âl-i Adnân'a
Nedir bu âteş-i gam kalb-i ehl-i îmâna
Yanıp yakıldı bu hasretle nâre pervâne
Koyuldu mâteme gül bülbül âh ü figâne
Senin de Hazmî işin hep enîn ü zâr olsun
Bu ağlamak sana her rûz u şeb şîâr olsun

(Hayrettin Ayaz, *Harputlu Abdulhamid Hazmî Divanı*, İstanbul
1998, s. 219-220)

KIT'A

Ey serv-i hurâmânı gülistân-ı vefânın
Ey goncası bâğ-ı harem-i Âl-i Abâ'nın
Ben de reh-i aşkında şehîdim tut elimden
Ey seyyid ü sultânı gürûh-ı şühedânın

(Hayrettin Ayaz, *Harputlu Abdulhamid Hazmî Divanı*, İstanbul
1998, s. 220)

KIT'A

Sıbteyn'e bu dünyâda kim olmuş ise bed-hâh
Tâ haşre kadar la'nete lâyıkdır o kem-râh
Vây olsun o mel'ûne ki ferdâ-yı cezâda
Da'vâcısı peygamber ola hâkimi Allâh

(Hayrettin Ayaz, *Harputlu Abdulhamid Hazmî Divanı*, İstanbul
1998, s. 221)

ABDULMALİK HİLMÎ

(Doğ. 1865—Ölm. 1928)

Prizren yakınındaki Ravsa kasabasında doğdu. Ravsa kasabasında başladığı eğitimini Prizren'deki Mehmed Paşa medresesinde sürdürmüŖ, bu medresenin yüksek kısmından mezun olmuŖtur. Melami halifesi ve Ŗeyhi Recep Hulusi Efendi'ye bağlanmıŖtır. Eğitimi tamamladıktan sonra Ravsa'ya gelerek Türk İslam Kültür Merkezi adıyla bir tekke açmıŖtır. Prizren'de vefat emiŖtir.

1.

Mâtemin Ŗâh-ı Hüseyin'in tualım
Ciğelimiz dahî hem hûn edelim
Gece gündüz nâle efgân kılalım
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Derdimiz ola Ŗehidler aşkıçün
Yattığından kırmızı kanlar içün
Kâfir Yezîd'e la'net câniçün
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Hem semâdan nevha geldi zâr u zâr
ÇeŖm-i pâk-i Mustafâ'yı kırdılar
Ah meded beyt-i Resûle n'ettiler
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Dökdüler hem Hüseyin'in kanını
Tanımadılar âlemin sultânını
Hâviye'de kodı Yezid cânını
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Kande idi ol muhibbân-ı Ali
Yası tuttu âh u vâh eyledi
Gözlerinden döktüler kanlı yaşı
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Zâr ile ağladılar dokuz felek
İns ü cinn ü hûr u rızvân hem melek
Arş u kürsîde bulunan ferşe dek
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

Mâlikî-i ejder yanuben hem derd ile
Şah Hüseyin'im çağırırken vird ile
Ya meded hey meded hem derd ile
Ağla mâtemdir Muharrem'dir bu dem

(Hüseyin Özcan, *Abdulmalik Hilmi Hayatı ve Şiirleri*, 2. baskı, İstanbul 2008, s. 156-158)

2.

Şah Hüseyin ağlamaktır kârımız
Dü cihanda çünkü oldur yârımız

"Ene min Hüseyin" dedi serdârımız
Mustafâ ile Hüseyin bir görürüz

Tâ ezelden bu sırra belî deriz
Bunu inkâr eyleyen lâ'netleriz

Ehl-i Abâ beş hurufdur şüphesiz
İsm-i Celâlde bu virdi kılarız

Hilmi'yâ bu sırrı biz faş kılmayız
Beş içinde beş durur dört görürüz

(Hüseyin Özcan, *Abdulmalik Hilmi Hayatı ve Şiirleri*, 2. baskı,
İstanbul 2008, s. 130-131)

SIDKÎ

(Doğ. 1865—ölm. 1928)

Tarsus'ta doğdu. Asıl adı Zeynelabidin'dir. 12 Yaşında Hacı-bektaş dergâhına giden şair eğitimini burada tamamladı. 1894 yılında Merzifon'un Harız köyüne yerleşti. Doğu cephesinde Ruslara karşı savaştı. Harız köyünde vefat etti. Şiirleri basılmıştır.

1.

Geldi çün mâh-ı Muharrem ağla ey dil cân ile
Çağlasın ceyhûn misâli âb-ı çeşmim kân ile

Şâh Hüseyin'le Hasan'dır nûr-i ayn-ı Mustafâ
Bunlara farzdır muhabbet hucdet-i burhân ile

Bunlara her kim hakâret eyler ise bî-gümân
Atılır nâr-ı cahîme çatılır şeytân ile

Kıldığıyçün Şâh Hüseyin'i kasdile susuz şehîd
La'net etdi Hak Yezîd'e âyet-i Kur'ân ile

Her kim ağlar Şâh Hüseyin'in aşkına mâtem günü
Hak Cinân-ı pâkini bahş eylesin ihsân ile

Îd-i vasl-ı pâkini arzeylerim ihlâs ile
Âsitân-ı devletinde cânımı kurbân ile

Sıdkı'nim geldim kapına yâ Hüseyin-i Kerbelâ
Yarama em kıl mürüvvet derdime dermân ile

(Muhsin Gül, *Sıdkî Baba Hayatından ve Divanından Örnekler*,
Ankara 1984, s. 218-219)

2.

Geldi çün mâh-ı Muharrem nâgehân ağla gönül
Eyleyüben gözlerinden hûn-feşân ağla gönül
Etme bu aşkın yolunda kayd-ı can ağla gönül
Kerbelâ sultanlarından tut dâmân ağla gönül
Rûz ü şeb bülbül misâli kıl figân ağla gönül
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'ya her zaman ağla gönül

Katlolundu din yolunda niceler ol şâh ile
İçmediler bir katre su yetmiş üç hem-râh ile
Ağladı cümle melâik gökte güneş mâh ile
Yâd edip ol macerâyı dem-be-dem bin âh ile
Rûz ü şeb bülbül misâli kıl figân ağla gönül
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'ya her zaman ağla gönül

Katlı için Âl-i Resûl'ü bir alay bağı hadîd
Sürdüler at Kerbelâ'ya oldular Hak'dan baîd
Bendegânıyla Hüseyin'i kıldılar susuz şehid
Söyle her dem "la'netullahı alâ kavm-i Yezid"
Rûz ü şeb bülbül misâli kıl figân ağla gönül
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'ya her zaman ağla gönül

Mâh-ı mâtemdir bugün çün nâleler inşâd ile
Terk-i hâb et mâcerâ-yı Kerbelâ'yı yâd ile
Affolur cürm ü günâhın âh ile feryâd ile
Terk-i can eyledi o şâh âl ile evlâd ile
Rûz ü şeb bülbül misâli kıl figân ağla gönül
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'ya her zaman ağla gönül

Kestiler nehr-i Fırat'ı el-ataş âh el-ataş
Yandı tutuştu fezâ-yı Kerbelâ âh el-ataş
Yaralar aç yüreğinde ola asl'a çâre-keş
Sinene dağlar uruben Sıdkî-i bî-çâre-veş
Rûz ü şeb bülbül misâli kıl fiğân ağla gönül
Şah Hüseyin-i Kerbelâ'ya her zaman ağla gönül

(Muhsin Gül, *Sıdkî Baba Hayatından ve Divanından Örnekler*,
Ankara 1984, s. 219-220)

3.

Kim ki Şâh-ı Kerbelâ'nın aşkına giryân olur
Rûz-ı mahşerde günahı afv ile gufran olur

Kim ki bu mâh-ı Muharrem mâtem eyler âh ile
Cennet-i Darü's-Selâm'da şad ile handân olur

Şah Hüseyin'in mâtemiyle kim ki giyse karalar
Nur ile olmuş müzeyyen hulleler ihsân olur

Mâcerâ-yı Kerbelâ'ya ağlayan nâlân ile
Gözlerinin yaşı her bir derdine dermân olur

Ağlayan için Hüseyin'e cânib-i Hak'dan dahi
Ehl-i cennettir bu bendem diyerek fermân olur

Ayş ü işret eylese bir kimse bu mâtem günü
Me'külâtı cehenemde âteş-i sûzân olur

Âl-ü Evlâd-ı Resûl'e muhabbet farz cümleye
Onlara buğz ü hakaret eyleyen Mervân olur

Sûre-i Kevser'de Kevser'den muraddır Ehl-i Beyt
Ehl-i Beyt'i sevmeyenler zümre-i şeytân olur

Hamse-i Âl-i Abâ'ya kim muhabbet eylemez
Kıldığı zühd ü tâatin cümlesi hüsrân olur

Âl-i Resûle muhabbet eyleyen ihlâs ile
Lâ tehaf seyreylesin her işleri âsân olur

Nâleler kıl mâh-ı mâtemdir bugün Sıdkî gedâ
Ağlayanlar Ehl-i Beyt'e afv ile gufrân olur

(Muhsin Gül, *Sıdkî Baba Hayatından ve Divanından Örnekler*,
Ankara 1984, s. 220-221)

4.

Ağlayalım arşa çıksın âh ile efgânımız
Mâh-ı mâtemdir bugün çün ey bizim ihvânımız

Biz gürûh-ı bende-i Âl-i Abâ'yız cân ile
Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'dır sâhibü'l-fermânımız

Ol Yezîd-i bed-likalar kıldılar susuz şehîd
Nûş edip şehd-i şehâdet gitdi ol sultânımız

La'net olsun ol Yezîd-i bed-likaya sad-hezâr
Çok hakaret gördü ondan ol şefâat kânımız

Yâd kıldıkça Hüseyin-i Kerbelâ'nın ahvâlini
Çıkmasın mı arş-ı a'lâya kadar nâlânımız

Âl ü Evlâd-ı Resûl'ü sevmek için âşikâr
Âyet-i ile'l-meveddet hüccet-i burhânımız

Mâcerâ-yı Kerbelâ çün var iken Sıdkî gedâ
Gayr-i mümkün şâd ola bu çeşm-i hûn-efşânımız

(Muhsin Gül, *Sıdkî Baba Hayatından ve Divanından Örnekler*,
Ankara 1984, s. 218)

5.

Geldi çün mâh-ı Muharrem âşıkân ağlar bugün
Karalar bağlar melâik âsumân ağlar bugün

Yasa girdi cennet içre huriler gılman ile
Mâcerâ-yı Kerbelâ'ya ins ü can ağlar bugün

Akdı seller çeşmimizden oldu tufân-ı cedid
Gark olup hûn-âb-ı gamda kün fekân ağlar bugün

Âl ü Evlâd-ı Resûl'ü kıldılar susuz şehid
Âh ü feryâd ile her bir müslüman ağlar bugün

Ey münafık derd ile sen ağlamazsın ya niçün
Ol Yezid'in etdiğine kâfirân ağlar bugün

Mâtem-i mâh-ı Muharrem âyin-i din-i mübin
Yer ile gök mihr ile mâh cümle kan ağlar bugün

Sad-hezarân la'net olsun ol Yezid'in cânına
Kıldı zalâm-ı sarîha hep cihan ağlar bugün

Ehl-i Beyt'in çektiği derd ü belâyı yâd edip
Dağ ile taş kurt ile kuş hep hayvan ağlar bugün

Dem-be-dem âh eyle Sıdkî nâle vü feryâd ile
Merkadinde derd ile Peygamberân ağlar bugün

(Muhsin Gül, *Sıdkî Baba Hayatından ve Divanından Örnekler*,
Ankara 1984, s. 219)

CÛDÎ

(Doğ. ?—Ölm. ?)

Cûdî, 1895 yılında vefat eden Geredeli Âşık Fiğânî'nin çırağıdır. Ustasının şiirlerini yazıya aktarmıştır. Doğumu, ölümü, vefatı konusunda bilgilere ulaşmamız mümkün olmadı.

Bugün yahu nasıl gündür cihânı kapladı zulmet
Dü çeşmim başladı kan dökmeğe âyâ nedir hikmet
Derûnumda yanar durmaz hemân bir âteş-i firkat
Ne firkat âteş-i hasret ne hasret sûziş-i hurkat
Gönül şehrin harap etti âsan hasret yaman hasret
Muharrem mi bugün yoksa verir bu canıma sıklet

Vücûdum kapladı ser-tâ-kadem derd-i elem yâhû
Gönülde dağlar açıldı nedendir bilmezem yâhû
Bugün bir katre su içsem gelir zehr-i sem yâhû
Hüseyn'in Kerbelâ'da düştüğü dem mi bu dem yâhû
Gönül şehrin harâb etti âsan hasret yaman hasret
Muharrem mi bugün yoksa verir bu canıma sıklet

Be hey mel'ûn be hey zâlim be hey fâsık be hey fâcir
Hudâ'dan korkmadan nice Hüseyn'e kıydın ey kâfir
Hüseyn'e hub olan itsün Yezid'e lanet-i vâfir
Hudâ'nın emri böyle imiş buna ol Cûdî yâ sabır

Gönül şehrin harâb etti âsan hasret yaman hasret
Muharrem mi bugün yoksa verir bu canıma siklet

(Hayreddin İvgin, *Geredeli Âşık Fiğânî*, KB Yay., Ankara 1994,
s. 146)

TOKÂDÎZÂDE ŞEKÎB

(Doğ. 1871—Ölm. 1932)

İzmir'in Tilkilik semtinde doğdu. İzmir Rüşdiyesi'ni bitirdi. Özel hocalardan ders aldı. Arapça, Farsça öğrendi. İzmir Mektûbî Kalemî müsevvidi olarak çalıştığı günlerde evlendi. Bu evlilikten doğan çocuklarının üçü de kendisinden önce vefat ettiler. 1899 yılında Bitlis'e sürgün edildi. Bir müddet sonra sürgün hayatı sona erdi, İzmir'e döndü. 1901 yılında İzmir Bidayet Mahkemesi başkatipliğine atandı. Bu görevi 1908 yılına kadar sürdürdü. 1920 yılında Manisa'dan millet vekili seçildi. Oğlu Nasır'ın vefat haberini duyan Şekip, tabancasıyla kalbinin üzerine ateş ederek kendi canına kıydı. Şiirlerinin bir kısmı basılmıştır.

Şehîd-i Kerbelâ'ya

Ey şehîd-i akdes ey sıbt-ı Nebiyy-yi Zü'l-Celâl
Geldi yevm-i rihletin olduk bütün bergeşte hâl
Kalbimiz pür-sûzdur çeşmânımız pür-eşk-i âl
Oldu yâd-ı fâciandan hüzne müstağrak hayâl
Zahmdâr-ı tîğ-ı bî-dâd olduğun demdir bugün
Bir dem-i derd ü belâ bir yevm-i mâtemdir bugün

Kurretü'l-ayn-i Resûl-i müctebâsın yâ Hüseyin
Mefhar-i Âl-i Cenâb-ı Mustafâsın yâ Hüseyin

Vâris-i şân-ı Aliyyü'l-Murtazâsın yâ Hüseyin
Âh kim kurbân-ı ahkâm-ı kazasın yâ Hüseyin
Rûh-i sâfım yâd-ı pür-sûzunla hâlâ nâle-sâz
Âh o demler âh o fâci' vak'a-i hâtr-güzâr

Ben nasıl olmam sirişk-i âlûd-i mâtem bî-karâr
Hûn içinde teşne-leb ettin bu âlemden güzâr
Olsa lâyıkdır bugün rûh-ı Muhammed girye-bâr
Ey benî sîret meâlî-perver Hayder-i vakâr
Sen şehîd oldun yıkıldı Ka'be-i ulyâ-yı Hak
Meşhedinden oldu vâsıl Hakka vâveylâ-yı Hak

Hasm-ı bed-mâyen o süfli müfteris hasm-ı ilâh
Hânedân-ı seyyidü'l-kevneyne çok zulm etdi âh
Hakkı dest-i mel'anetkârında eylerken tebâh
Çehre-i garrâ-yı hikmet elbet olmuştur siyâh
Tâ-be-mahşer vak'a-i dil-sûzunun giryânıyız
Biz bu hükm-i can-güdâz-ı kudretin hayrânıyız

Savletin lertzân ederken hasm-ı bî-imânını
Görmüş olsaydı eb-i zî-necdetin cevânını
Derdi takbîl eyleyüp şimşir-i hûn-efşânını
Tâ-firâz-ı arş-ı alâ etdin el-hak şânını
Âferin ey kahramân-ı zî-mehâbet âferin
Dest-i pür-zûrunla fahretsin şu seyf âteşin

İtmedin dünyâya tenzîl-i nikâh-ı iltifât
Merk-i hâilden hazer göstermedin etdin sebât
Oldu hayrân-ı ulüvvü ictihâdın kâinât
Mevt-i pür-şânınla buldun başka bir feyz-i hayât
İtdi te'mîn-i zafer hayfâ o mel'un-i mühîn
Sen şehîd oldun şehâdet aldı şân-ı ber-terîn

Sâha-i hecâda ey şîr-i efken-i Hayder tüvân
Zoru Azrâil'i her darbenle eylerdin ayân
Bark-ı şimşirin iderken hatf-i çeşm-i âsümân
Derdi hayretlerle havl-i arşdan kerrûbiyân

Rezm-i şîranenle saytın oldu bâlâ-ter-senin
Vâlidin ukbâda elbetde iftihâr eyler senin

Maksadın şâyeste-i takdîs idi fikrin sedîd
Oldu her kavlinde her fi'linde ulviyyet bedîd
Halka beht-âverdi ızhar etdiğin azm-i şedîd
Mevti bî-pâkine istihkâr idüp oldun şehîd
Arş-ı nûr-i âgîn-i iclâl oldu kabr-i ber-terin
Fevk-i idrâkindedir ulviyyetin hâkilerin

Şimdi her yer girye-zâr-ı Kerbelâ'dır yâ Hüseyin
Şimdi her ses bir enîn-i gam-fezâdır ya Hüseyin
Pür-teessür sen de ağlarsın revâdır ya Hüseyin
Mâcerâ hâlâ o fâci' mâceradır ya Hüseyin
Biz bugün mahkûm-ı ye'siz pek perişânız yine
Âh-ı dem-sâz-ı enîn-i renc-i hüsrânız yine

(*Mahfil*, 1340 Muharrem, Sy. 15, s. 45-46)

KIRATOĞLU EMİN

(Doğ.1884—Ölm. 8 Ağustos 1934)

Rızvaniye Medresesi'nde eğitime başlayan şair, askerlik dönüşünde Harran Şer'iyye mahkemesi başkatipliğine atandı. Yayılak ve Çaykara köyünün İlk Mektep müdürlüklerinde bulundu. Harran Tapu Sicil Müdürlüğü'nde görev yaptı. Memuriyetinin son günlerinde attan düştü, kolu kırıldı. Bu olaydan sonra emekli oldu. Divanı basılmıştır.

1.

Sinemi cerh etme aşkın hangâhu andadır
Sâlik-i râh-ı Hudâ'nın secde-gâhu andadır
On sekiz bin âlemin püşt ü penâhu andadır
Basma zâlim sineme arş-ı İlâhî andadır

Çeşm-i hak-bînin küşâd et de ulu dergâhu gör
Çek elin havf et Hudâ'dan gizli arşullahu gör
Dide-i ibretle bak ayne'l-yakîn Allah'ı gör
Basma zâlim sineme arş-ı İlâhî andadır

Kurretü'l-ayn-ı Resûl'em hem Hüseyin İbn-i Ali
Dü cihânın serveri ceddin nebîler ekmeli
Mazhar-ı sırr-ı Ali'yim evliyâlar efdali
Basma zâlim sineme arş-ı İlâhî andadır

Hamdülillah gıll u gışdan kalbimi pâk eyledim
Çeşm-i a'dâdan gamım yok gönlü bî-pâk eyledim
Râh-ı Hakka ser verip bu cismimi pâk eyledim
Basma zâlim sineme arş-ı İlâhî andadır

Fâtıma evlâdını zâr etdin ey Şimr-i la'ın
Ağladı heft âsümân bu hâle âh etdi zemîn
Bu mealde geldi hâtıfdan nidâ ol gün Emîn
Basma zâlim sineme arş-ı İlâhî andadır

(M. Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003, s. 63)

2.

Pertev-i nûr-i şerîatdır Hüseyin-i Kerbelâ
Gurre-i mâh-ı tarîkatdır Hüseyin-i Kerbelâ

Nûr-ı vechi on sekiz bin âlemin fânûsudur
Şems-i iklim-i hakîkatdır Hüseyin-i Kerbelâ

Sâhib-i levlâk olan zâtın hafîd-i pâkidir
Kevkeb-i burc-ı saâdetdir Hüseyin-i Kerbelâ

Kaşları mihrâbı hâdidir hakîkat ehline
Matla-ı nûr-i hidâyetdir Hüseyin-i Kerbelâ

Ağlayu yüz sür Eminâ hâk-i pâ-yı hazrete
Şâfi-i rûz-i kıyametdir Hüseyin-i Kerbelâ

(M. Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003, s. 42)

3.

Bir âşık u dil-haste vefâ-dâr-ı Hüseyin'im
Gül tâlibiyim bülbül-i gülzâr-ı Hüseyin'im

Ey bâd-ı sabâ müjde ver evlâd-ı Ali'den
Mahrûm-ı visâl-i rûh-ı dîdâr-ı Hüsey'n'im

Bu hâl-i perişânımı arz eyle o şâha
Kim âleme geldim geleli zâr-ı Hüsey'n'im

Seyyâh-ı cihânım ki yerim kûşe-i gamdır
Gurbet-keş olup tâlib-i esrâr-ı Hüsey'n'im

Şemşir-i sitem alsa bile cânımı tenden
Dönmem yine bin cân ile ben yâr-ı Hüsey'n'im

La'netle hemân yâd ederim Şimr-i la'îni
Tâ haşre kadar düşmen-i hûn-hâr-ı Hüsey'n'im

Yüz gam bana yüz dönse yüzüm dönmem Emîn ol
Gam-hâne-i âlemde fedâkâr-ı Hüsey'n'im

(Mehmet Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003,
s. 106-107)

4.

Feryâd ederek söyle gönül âh Hüsey'n'im
Zulm ile şehid oldu o dem mâh Hüsey'n'im
Her dem diyelim âh Hasan vâh Hüsey'n'im
Âlûde-i hûn oldu meded Şâh Hüsey'n'im

Sen candan eğer bendesiysen Âl-i Abâ'nın
Efgân edegör hâline Şâh-ı Şehîdân'ın
Terk eyle vücûdun yoluna kân-ı vefânın
Âlûde-i hûn oldu meded Şâh Hüsey'n'im

Geldikde siyeh-pûş ola gör mâh-ı Muharrem
Çün bunda şehid oldu o ma'sum-i mükerrerem
Kan ağladı duydukda bunu dîde-i âlem
Âlûde-i hûn oldu meded Şâh Hüsey'n'im

La'net oku her rûzda bin kerre Yezîd'e
Buğz eyle adâvet kıl o gümrâh-ı pelîde
Mel'ûn demeyip yâ ne diyem Şimr-i merîde
Âlûde-i hûn oldu meded Şâh Hüsey'nim

Zâlim nice kıldın bu iki Şâh-ı Cihân'a
Verdin birine semm boyadın birini kana
Her mâh-ı Muharrem'de Emin başla fiğâna
Âlûde-i hûn oldu meded Şâh Hüsey'nim

(Mehmet Veysi Dörtbudak, *Kıratoloğlu Emin Divanı*, İzmir 2003,
s. 118-119)

5.

Dehrde âlûde-i hûn oldu hayfâ nûr-ı ayn
Âl ü Evlâd-ı Resûl'e kıl muhabbet tutma kîn
Kim bular dünyâyâ fer verdi misâl-i neyyirîn
Gelmedi dünyâyâ hûb illâ Hüsey'n illâ Hüsey'n

Her Muharrem geldiğinde giy libâs-ı kâreler
Kim şehîd oldu bu ayda ol iki mehpâreler
Âh kim gördü bular dest-i adûdan yâreler
Gelmedi dünyâyâ hûb illâ Hüsey'n illâ Hüsey'n

Günde yüzbin la'net et Şimr-i laînin cânına
Bakmadı nîm-nîgeh ile anların giryânına
Girdi haksız kurretü'l-ayn-ı Resûl'ün kânına
Gelmedi dünyâyâ hûb illâ Hüsey'n illâ Hüsey'n

Biridir hurşîd-i rahşâ biri mânend-i kamer
İ'tirâzın var ise söyle bana ey dûn hâr
Bî-aded geldi cihâna hûb-rû dersin eğer
Gelmedi dünyâyâ hûb illâ Hüsey'n illâ Hüsey'n

El-amân çokdur günâhım yâ şehîd-i Kerbelâ
Çâresiz kaldım yetiş ey nûr-ı ayn-ı Murtaşâ

Derd-mendinden biri mücrim Emîn-i pür-hatâ
Gelmedi dünyâya hûb illâ Hüseyin illâ Hüseyin

(Mehmet Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003,
s. 128-129)

6.

Âşikân der kim bu cism-i âleme cândır Hüseyin
Bilmemişler kim iki âleme cânândır Hüseyin
Vech-i pâkin şemse teşbih eyleyenler bilmeli
Kim zevâli olmayan bir nûr-ı Yezdan'dır Hüseyin

Şaşırın kâfirleri yoldan o sünbül mûyudur
Mü'mini râh-ı Hudâ'ya cezbeden gül rûyudur
Mazhar-ı nûr-i İlâhî kâmet-i dil-cûyudur
Zâhir ü bâtın kamu emrâza dermandır Hüseyin

Berk urup rû-yi zemîne sanma bârandır yağın
Kerbelâ'yı yâd edip ağlar zemîn ü âsümân
Nûr-i çeşm-i dü cihân dersem hatâdır ey civân
Belki nûr-i dü cihâna ma'den ü kândır Hüseyin

Serseri kılmış dü âlem halkını meh-rûları
Zâhidi dinden çıkarsa çok mudur gîsûları
Secde-gâh-ı ehl-i aşk olmuş siyah ebrûları
Çün Emînâ ehl-i dîne ayn-ı îmândır Hüseyin

(Mehmet Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003,
s. 130)

7.

Görmemişdi ehl-i îmân kâfirin kallâşını
Sen çekipsin ey Yezîd evvel nifâkın başını

Yaykadin hûn-i Hüseyin'le Kerbelâ'nın taşını
Yani dil-sûz eyledin nesl-i Ali yoldaşını
N'etdin ey kâfir Hasan hulk-ı Rızâ'nın aşını
Yâ niçün kesdin Hüseyin-i Kerbelâ'nın başını

Hey ne mel'unusun ki girdin Ehl-i Beyt'in kanına
Zerrece âl-i Abâ'nın bakmadın giryânına
La'net olsun sen gibi hâin lâînin cânına
Saldın evlâd-ı Resûl'ü Kerbelâ meydânına
N'etdin ey kâfir Hasan hulk-ı Rızâ'nın aşını
Yâ niçün kesdin Hüseyin-i Kerbelâ'nın başını

Kûfe şehrinde havâric kavmini Şimr-i lâin
Cem edip nehr-i Firât'ı kesdi o a'dâ-yı dîn
Titredi seb'a semâvât ağladı heftüm zemîn
Yâ demem mi "la'netullâhi aleyhim ecma'in"
N'etdin ey kâfir Hasan hulk-ı Rızâ'nın aşını
Yâ niçün kesdin Hüseyin-i Kerbelâ'nın başını

Ehl-i beyt-i Mustafâ'ya vermedin bir katre âb
Zulm ile nesl-i Ali'nin bağrını kıldın kebâb
Anlar efgân eyledikçe sen gülüp çaldın rebâb
Etmedin mi cedd-i pâkinden hayâ Hak'dan hicâb
N'etdin ey kâfir Hasan hulk-ı Rızâ'nın aşını
Yâ niçün kesdin Hüseyin-i Kerbelâ'nın başını

Hep havâric bâis oldu vak'anın icâdına
Nakz-ı ahd emek sebebdî bu işin berbâdına
Gûş edince bu duâ geldi Emîn'in yâdına
La'net olsun sizlere hem sizlerin ecdâdına
N'etdin ey kâfir Hasan hulk-ı Rızâ'nın aşını
Yâ niçün kesdin Hüseyin-i Kerbelâ'nın başını

(Mehmet Veysi Dörtbudak, *Kıratoğlu Emin Divanı*, İzmir 2003,
s. 162-163)

SÂMÎ

(Doğ. 1876—Ölm. 1934)

Manisa'da doğdu. Eğitimi memleketinde ve İstanbul'da tamamladı. Kasımpaşa Yahya Kethüdâ Dergahı'nda uzun yıllar postnişin olarak irşat görevi yürüttü. İstanbul'da vefat etti, Edirnekapısı Kabristanı'na gömüldü. Divanı basılmıştır.

Yâ Hüseyin

Çeşm-i cân-ı âşika nûr-i cilâsın yâ Hüseyin
Enfûs ü âfâka şems-i meh-ziyâsın yâ Hüseyin

Mazhar-ı nûr-i celîl-i ıstıfâdır hilkatin
Umde-i nûr-i yakîn-i ictibâsın yâ Hüseyin

Nûr-i lâhûtun muhît-i bahr-ı envâr-ı şühûd
Sen şeh-i ma'nâ-yı kuds-i dü serâsın yâ Hüseyin

Vâlidin şâh-ı velâyet mâderin Zehrâ Betûl
Sen çiğır-pâre-i mahbûb-i Hudâsın yâ Hüseyin

Hânedân-ı ehl-i mahşer Sâkî-i Kevser iken
Sen susuzlukdan şehîd-i Kerbelâ'sın yâ Hüseyin

Âsitân-ı hazretinde bendedir cümle cihân
Zübde-i nûr-i Muhammed Mustafâ'sın yâ Hüseyin

Bahr-i nûr dürdânesidir mâye-i aslın senin
Sen ziyâ-yı akdes-i arş-ı ulâsın yâ Hüseyin

İbtîlâ künhîyle buldun ictibâ-yı zât-ı Hak
Sen şefî-i ekber-i yevmü'l-bekâsın yâ Hüseyin

Bâb-ı lutfundan eder Sâmi kulun hep istinâd
Sen huzûr-ı Hak'da makbûlü'r-recâsın yâ Hüseyin

(Abdurrahman Sami, *Divan-ı Sami*, İzmir 1980, s. 133)

Muharrem

Muharrem'dir tecellî-gâh-ı Mevlâ
Muharrem'dir cemâle râh-ı Kusvâ

Muharrem oldu mâtem-gâh-ı sâdât
Muharrem'dir ibâdet-gâh-ı zîbâ

Muharrem'dir bahâr-ı hüzn ü endûh
Muharrem maşrık-ı necm-i belâyâ

Muharrem'dir mehârimden muharrem
Muharrem'dir şuhûr içre mükerrem

Muharrem'dir şehâdet mihr ü mâhı
Muharrem etdiren uşşâka âhı

Muharrem'de zuhûr etdi beliyyât
Hevâ-yı Ehl-i Beyt'e geldi âfât

Muharrem'dir eden çeşmânı çeşme
Muharrem etdiren fettâne fitne

Muharrem'dir şuhûrda mâh-ı mâtem
Olurlar âşıkûn müstağrak-ı gam

Muharrem'de şehîd oldu İmâmeyn
Muharrem'de garîb oldu hümâmeyn

Muharrem ağladır uşşâkı her dem
Muharrem bahşeder uşşâka mâtem

(Şeyh Sami, *Nâme-i Muharrem*, İstanbul 1327, s. 2-3)

Mersiye

Seyyidü'l-kevneyn Muhammed âlemin sultânına
Kâinat yüz sürmeğe geldikde âsitâne
Sen ne yüzle varacaksın âhiret meydânına
Çünkü kıydın nur-i çeşm-i Mustafâ'nın cânına
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkîbet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Evliyâlar Ehl-i Beyt'in yüz sürer akdâmına
Kâinat hürmet eder hep nesl-i Ahmed nâmına
Vermedin bir katre âbı Ehl-i Beyt eytâmına
Zulm ile kasd eyledin Âl-i Abâ i'dâmına
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkîbet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Dediler ki ceddimiz peygambere hürmet edin
Benzi sararmış olan ma'sumlara şefkat edin
Ciğirimiz yandı susuzlukla merhamet edin
Taş mıdır kalbin bu vâveylâya lînet etmedin
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkîbet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Zulm ile kanlar döküp âlemde Ceyhûn eyledin
Mustafâ vü Murtaazâ'yı bil ki mahzûn eyledin

Tâ-be-mahşer âşıkının kalbini hûn eyledin
Nefsine mağlûp olup İblîs'i memnûn eyledin
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Bir tedâvî mümkün olmaz yâre açdın âleme
Hep semâvât ehlini müstağrak etdin mâteme
Fâik oldu zulm ü isyânın senin her zâlîme
Fikr-i bî-insâfa çekdin büsbütün sen hâtime
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Var mı söyle hâk-pâ-yı Mustafâ'ya hürmetin
Hem veliyyü'l-müctebâya Murtazâ'ya rağbetin
Şer'-i Ahmed'de görülseydi senin ciddiyetin
Ehl-i Beyt'e mutlaka olmazdı hiç zıddiyetin
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Böyle mahzûn eylemek mi maksadın peygamberi
Yoksa dil-hûn eylemek mi sâkıyân-ı Kevseri
Vâris-i kutbiyyet-i Ahmed olan bir dilberi
Zulm ile kıydın nasıl bu gonca-i nâzik-teri
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Böyle midir Ehl-i Beyt'e hürmetin şânın senin
Böyle mi âyet hadîse dîn ü imânın senin
Yok mudur Kur'an'da âyâ haşr ü mîzânın senin
Böyle mi âlûde vahşetlerle vicdânın senin
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Ceddi peygamber Muhammed Mustafâ Fahr-i Hudâ
Vâlid-i Haydar Aliyyü'l-Murtazâ Bedr-i alâ
Mâderi hayrû'n-nisâ olmuş iken Zehrâ ana
Sen ne yüzle lâyıık oldun biate ey bî-hayâ

Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Bilmedin mi anların bâkide hünkâr olduğun
Bezm-i vahdet gülşeninde verd-i bî-hâr olduğun
Hürmet-i Âl-i Abâ'da nice âsâr olduğun
Nass ile zâlimlerin la'ne sezâ-vâr olduğun
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

Hakk'a îmânı olan vicdân bunu etmez kabûl
Ahmed'e ümmet olan insan bunu etmez kabûl
Ehl-i Beyt kadrin bilen irfân bunu etmez kabûl
Sâmî'yâ âlemde hiç bir cân bunu etmez kabûl
Vâcib iken hürmet etmek Ehl-i Beyt'in şânına
Âkibet girdin neden Âl-i Abâ'nın kanına

(Şeyh Sami, *Nâme-i Muharrem*, İstanbul 1327, s. 9-13)

ALİ ZÂKÎ

(Doğ. ? — Ölm. ?)

Şairin kimliği hakkında bilgimiz yoktur. 1301/1883-84 tarihinde yayımlanan eserinde, "Mekteb-i Tıbbiyye-i Mülkiye-i Şâhâne dördüncü sınıf şâkirdânından Ali Zâkî" ifadesine yer verilmektedir. Bu bilgiden hareketle şairin 19. ve 20. yüzyılda yaşadığını söyleyebiliriz. Ne zaman öldüğü bilgimiz dışındadır.

Medhiye ve Mersiye

Söyle ey dil ister isen kurb-i Mevlâ'ya vüsûl
Medh-i serdâr-ı şehîdânı budur de' b ü usûl
Eyle tavsîf Hüsey'nin şânını zîrâ ki ol
Lü'lü-i yektâdır etmiş sû-yi Rahman'dan nüzûl
Andelîb-i bâğ-ı rıdvandır Hüsey'n-i Kerbelâ
Nağme perdâz u hoş elhândır Hüsey'n-i Kerbelâ

Bende-i fermânıdır hep pâdişâhân-ı cihan
Lutfun istirham eder dâim o şâhın ins ü cân
Sîne-kûb firkat ü hicrânı olsun âşıkân
Çünkü sevdi zâtını el-hak Hudâ-yı müsteân
Pâdişâh-ı pâdişâhândır Hüsey'n-i Kerbelâ
Câmi-i eltâf ü ihsândır Hüsey'n-i Kerbelâ

Zât-ı âlî şânıdır dünya vü uhrâ serveri
Bî-şek oldur evliyâ-yı ârifinin rehberi
Kalb-i pâkinde bulunmaz meyl-i dünyânın yeri
Nerde kaldı meyl-i taht ü heşt-i genc-i Hüsevi
Rehber-i menzil-i şinâsândır Hüseyin-i Kerbelâ
Hem-ser-i perde nişînândır Hüseyin-i Kerbelâ

Hâk-pâ-yı her ibâda kuhl-i ayn olsa sezâ
Bâb-ı feyz-i melce ü me'vâ-yı âm olsa revâ
Kim yaratmış zât-ı pâkin İzid-i zü'l-kibriyâ
Tûtî-i şîrîn edâ-yı hânümân-ı Mustafâ
Menba-i envâr-ı irfandır Hüseyin-i Kerbelâ
Sâlikân-i arşa sultandır Hüseyin-i Kerbelâ

Kan yaşı döküp ağlayalım geldi Muharrem
Tecdîd-i kader etdi bu demde meh-i mâtem
Şimşîr-i teessür dilimiz şerh ide her dem
Bu ayda şehîd oldu şehen-şâh-ı muazzam
Âh Hüseyin'im seni mi buldu felâket
Vâh Hüseyin'im sana lâyük mı bu hakâret

Hep arz u semâvâta şerârât-ı dehânı
Gayrı salalım göl edelim cümle cihânı
Deryâ-yı ye's gark ediyor pîr ü civânı
Sîne döğelim hüzn ile biz geldi zamânı
Âh Hüseyin'im seni mi buldu felâket
Vâh Hüseyin'im sana lâyük mı bu hakâret

Tâ mahşere dek la'net ola cân-ı Yezîd'e
Şeytana uyup kıydı o sultân-ı şehîde
Hep leyl ü nehâr yalvarırım Rabb-i Mecîde
Tezyîd-i azâb eyleye murdâr pelîde
Âh Hüseyin'im seni mi buldu felâket
Vâh Hüseyin'im sana lâyük mı bu hakâret

Ferzend-i Ali'ye nice zulm etdi o kâfir
Bu râh-ı hatâya ne içün gitdi o kâfir

Mahbûb-i Hudâ'yı nasıl incitdi o kâfir
Zulm etdi ammâ kendüsi de bitdi o kâfir
Âh Hüseyin'im seni mi buldu felâket
Vâh Hüseyin'im sana lâyık mı bu hakâret

Bu ne dehşet bu ne hayret ki beni aldı amân
Bu ne firkat bu ne hasret ki beni yaktı hemân
Edeyim nâle vü feryâdımı müjdât bugün
Gûyiyâ kopdu kıyâmet oluna zann ü gümân
El-ataş âteş içinde yanan şâh için
İdeyim cismimi de cânımı da ben virân

Seyl-i hûnum akıdam yaş yerine öylece kim
Olayım hâk ile hûn-âb içinde galtân
Şuna eyvâh ederim ki o gül-i bâğ-ı edep
O ciğer kûşe-i Bu'l-Kâsım u şâh-ı merdân
Nice yârânıyla hâke düşüp a'dâsı
Oldular mâh-ı Muharrem'de cemîan şâdân

Mü'min ü âşık olan sâdık olan ehl-i fâzıl
Kerbelâ vak'asından olur elbet giryân
Şühedâyı ide Hak cennet ile şâd ü be-kâm
Nâr-ı dūzahda yana cümle ehl-i tuğyân
Meded ey şâh-ı şehîdân meded ey pûr-i Ali
Meded ey zât-ı kerm-kâr u adâlet-ünvân
Zâkî-i efkâr-ı bî-çâreye taltif kılub
İdesin rûz-i kıyâmetde şefâat ihsân

(Ali Zâkî, *Der-Hakk-ı Resûl-i Hudâ Cenâb-ı Hüseyin Şehîd-i Sah-râ-yı Kerbelâ*, Baskı yeri yok, 1301, s. 2-5)

ALİ ŞÂDÎ

(Doğ. 1873—Ölm. ?)

Sivas'ta doğdu. Köseoğlu Lutfullah Ağa'nın oğludur. 15 yaşında İstanbul'a geldi. Kasımpaşa Askeri Rüşdiyesi'nde ve Bahriye Mektebi'nde okudu. 1898 yılında Kaptan mülazımlığı yaptı. Balkan harbinde İşkodra vapuru süvariliğinde, İstiklal harbinde de Ankara'da bulundu. İzmir'de liman başkanlığı yaptı (1928-33). Mersiyelerini *Sirişk-i Mâtem* adlı eserinde topladı.

İmam Hüseyin Efendimizin Şehadetlerini Natık Mersiyedir

Dikildi merkez-i meydân-ı Kerbelâ'ya alem
Hüseyin muzdaribâne o hâke basdı kadem
Yezîdiyân bu teessürden oldular hurrem
Uyûn-i bâsıra-i ehl-i beyt olup pür-nem
Husûle geldi o heycâda vâkıât-ı Hüseyin
Ne zâlimâne heder oldu bak hayât-ı Hüseyin

Gelince hâtıra hâl-i Hüseyin-i pür-heyecân
Hücum eder ciğerimden uyûne hûn-i revân
Nasıl kan ağlamayım rûh olur iken giryân
Cihân-ı rikkati ağlatdı hûn-i mazlûmân
Düşün ki hâke serilmiş vücûd-i bî-bedeni
Beride ser yatıyor yerde nûr-i çeşm-i Alî

Zülâl-i rahmet iderken o gül-ruhi sîr-âb
Fırat galdi nigâh-ı Hüseyin'e ayn-ı serâb
Bu hal gelmez idi akla tâ kıyâm-i hesâb
Susuz şehîd oluversin o gevher-i nâ-yâb
Revân-ı pâk-i Hüseyin uyur mu sandınız âh
Kıtâle eylediniz cür'et ey aduvvullah

Ali'ye söyleyin ey tâirân-ı arş-ı berîn
Fürûğ-ı nûr-i Muhammed ufûle oldu yakîn
Kesildi ehl-i Betûl'ün karardı dîn-i mübîn
Terahhum eylemiyorlar Yezîdiyân-ı mühîn
Şu hâl-i hüznünü görsün Hüseyin-i mazlûmun
Gelüpde kâmını alsın zavallı ma'sûmun

Zemîn-i mihnete düşmüş Hüseyin cân veriyor
Fezâ-yı kerb ü belâdan Fırat'a kan gidiyor
Bakuh da durdu mu Zeynelabâ'ya âh ediyor
Ben işte ölmedeyim bir içim su yok mu diyor
Dirîğ o nûr-ı şebistân-ı Mustafa söndü
Ziyâ-yı dîde-i Zehrâ vü Murtaza söndü

Dilim dilim kıyılırken vücûd-ı ma'sûmân
Çıkar mesâmı-ı kerrûbiyâna âh u fiğân
Vücûd-i pâk-i Hüseyin'e değince rumh u sinân
Simâh-ı rûha gelir nâle-i Ebu'r-reyhân
Bu rütbe zulm ü ezâ ey Hudâ muvâfık mı
Muhadderât-ı Muhammed bu cevre lâyık mı

Güneş kemîn-i ufûlünde hâir ü mebhût
Fiğân eder bu fecâyı'la âlem-i nâsût
Muhît-i kerb ü belâ oldu bir büyük tâbût
Semâdan indi zemîne kan ağlıyor melekût
Makabir-i şühedâdan kıyâm idüp ervâh
Yakar bu ma'reke üstünde nurdan misbâh

Yezîdiyâne esir oldu sâbirân-ı Betûl
Şehîd olunca hemân kurretü'l-uyûn-ı resûl

Sarıldı kolları zencîre girdi zâr ü melûl
Bu demde itmiş idi Şam-gâh epeyce hulûl
Çevirdi leşker-i küffar Şam'a doğru cihet
Sürüklenüp gidiyordu o muhterem hey'et

Husûle geldi merâm-ı Yezîdiyân işte
Harapdır yatıyor yerde bir cihân işte
Benim de ağlamadan çeşmim oldu kan işte
Duyuldu âlem-i lâhûtîden fiğân işte
Bütün kavâfil-i mel'ûniyân-i leşker-i Şâm
Bu kanlı bir günü görmekle etdiler bayram

Hitap

Ey server-i Kerbelâ Hüsey'n'im
Ey matla-ı ı'tilâ Hüsey'n'im

Gitdin bizi kimsesiz bıraktın
İtsek kime iltica Hüsey'n'im

Katlinle yıkıldı hânümânım
Dünya bana bir belâ Hüsey'n'im

Sarsıldı bina-yı hucdetullah
Çâk olsa revâ semâ Hüsey'n'im

Lâyık mıdır oldu gül vücudun
Gâret-zede-i serâ Hüsey'n'im

Bir gelmiş idin bu hâk-dâne
Ey bî-kes-i can-fedâ Hüsey'n'im

Bir dürr-i yetim idin cihanda
Olmazdı sana bahâ Hüsey'n'im

Eyvâh ki gitdin şimdi elden
İtdin bizi de hebâ Hüsey'n'im

Biz eylemedik sana sahâbet
Küsdün bize gâlibâ Hüseyin'im

Âgûşunu aç ki Şehribanû
İtsün sana can-feda Hüseyin'im

Gülsüm ile Zeyneb'inde kaldı
Öksüz gibi bî-nevâ Hüseyin'im

Allah'a sığındı ehl-i beytin
Cisminden olup cüdâ Hüseyin'im

Ruhun bize keşf-i râh ider mi
Ey nüsha-i Hel Etâ Hüseyin'im

Eşkim gibi tuttu bi-mehâbâ
Dâmânını bin belâ Hüseyin'im

Sen gerçi şehîd olup da itdin
Cennetlere i'tilâ Hüseyin'im

Biz böyle hazîz-ı gamda kaldık
Kurtar bize bak da yâ Hüseyin'im

Eyler süfehâ-yı kavm-i mel'ûn
Evlâdına bin anâ Hüseyin'im

İtsek kime çeşm-i hûn-feşanla
Zâlimleri iştika Hüseyin'im

İlhâm-ı Teessür

Ey bâis-i saâdet Âl-i Abâ Hüseyin
Ey nev-nihâl-i bâğ-ı dil-i Murtaza Hüseyin

Ey bâr-gâh-ı berk-ı tecellâ-yı Mustafa
Ey matlar'l-mehâsin-i nûri'l-hüdâ Hüseyin

Ey tûtiya-yı çeşm-i hûn-i âşâm-ı seydidât
Ey zübde-i bevarik-ı şemsü'd-dücâ Hüseyin

Ey nükte-i hakâik-ı eşbâh-ı mümkinât
Ey şeb-çerâ-ğı hücre-i hayrû'n-nisâ Hüseyin

Ey hâce-i hakikat esrar-ı tâhirât
Ey server-i güzîde-i ehl-i kesâ Hüseyin

Ey gevher-i yegâne-i asdâf-ı ümmehât
Ey lû'lü-i hazâne-i kenzü'l-Huda Hüseyin

Ey neyyir-i meşarik-ı burhân-ı asfiyâ
Ey lem'a-i mübeccele-i kibriyâ Hüseyin

Sen gülşen-i mukaddes-i Rabbü'l-enâm idin
Senden gelirdi dillere bû-yi devâ Hüseyin

Sen nev-şükûfte gonca-i bağ-ı dilâ idin
Cellâd elinde oldu vücûdun hebâ Hüseyin

Sen kurb-gah-ı izzete şâyeste nur iken
Cây-ı ufûlün oldu o gün Kerbelâ Hüseyin

Durdukça sînemizdeki sevda-yı hânedân
Gelmez bu eşk-i mâteme bir müntehâ Hüseyin

Kaldık ne kanlı günlere yokdur muîn olan
Ehlinle meşhedinde sana veyletâ Hüseyin

Bak Şehribân u Zeyneb'e giryân u muzdarib
Zeynelaba'yı ortaya almışda ya Hüseyin

Zeynep diyor ki, kimsesizim söyle şehriban
Gitdi muîndi cân u dile reh-nümâ Hüseyin

Nevha

Tiğ-ı mâtemle gözümden dökülür hun-i revân
Olurum mersiyyehân ye's ile giryan giryan

Ben değil kerb ü belâ matemini yâd ederek
Ana şayeste reva ağlasa bu kevn ü mekan

Sîne-çâk olmayanın taş mı değildir kalbi
Nasıl insan ki olur böyle zamanda ferhân

Merk-i şâdî duyarım Hak bilir a'sâbımdan
Eylese hun-i hayatım bu uğurda seylân

Azm-i Mansur ile bu râhda ber-dâr olurum
Terk-i sevda-yı Hüseyñ etmeğe yokdur imkân

Kays yalnız gam-ı Leyla ile Mecnun olmuş
Ben ise hubb-i Hüseyñ uğruna her dem kurban

Var mıdır böyle gamı çekmeyen Allah Allah
Söyle ey Âl-i Abâ rûh-i şehîd-i zî-şân

Seni söyletmedi hayfa ki Yezîd'in tîğı
Göstereydin ne imiş âleme feyz-i bürhân

İnşikak-ı kameri sihr gören halk-ı zalûm
Ya nasıl eyler idi râh-ı Hüseyñ'e îmân

Büt-perestân idemez secde sanemden samede
Feyz-i Hak eylememiş anlara bahş-i eykân

Söyleyin ey hükm-i âmûz-i sanâdîd-i Yezîd
Hangi bir hikmete ma'tuf bu fî'l-i husrân

Hangi bir sâik-ı mel'una uyup işlediniz
Böyle bir vak'ayı hâvi mi kitâb-ı edyân

Bu mudur âmiriniz şahs-ı Yezîd-i güm-râh
Dîn-ı İsa'ya olup içdi şarâb-ı küfrân

Oldular tâlib-i hüsrânı hitam-ı dehrin
Dinullah'ı ferâmûş iderek halk-ı cihân

Üşdüler Âl-i Nebi başına bî-rahmâne
Kimi taş atdı kimi tîr ü kemend ü çevgân

El-ataş-hân oluyor haymada evlâd-ı Resul
Fırka-i zâlime şâdâb-ı fırat u reyyân

Lâle-reng oldu o gün sâhire-i Mariye
Şühedânın kanı eylerdi Fırat'a ceryân

Geldiği vakt-i şehâdet demi giryan olarak
Ehl-i beyte Hüseyin oldu şu yolda güyân

(Ali Şâdî, *Sirişk-i Mâtem*, Osmanlı Mezîyet-i İktisadiye Matba-
ası, İstanbul 1326)

ENDERÎ

(Doğ. 1854—Ölm. 1936)

Gaziantep’de doğdu. Asıl adı Mehmed Münib’dir. Babasının ölümünden sonra Reji’ye kolcubaşı olmuş, 39 yıl bu kurumun farklı kademelerinde çalışarak emekli olmuştur. 40 yaşlarında Hacı Mehmed İlhamî Baba ile tanışarak ona intisap etmiştir. İl-hâmî Baba’nın ölümünden sonra, İstanbul Balım Sultan Dergahı postnişîni Ahmed Burhaneddin Baba’nın izniyle babalık vazifesine vekalet etmiştir. Divanı basılmıştır.

1.

Bugün mâh-ı Muharrem mâtem-i şâh-ı velâdır bu
Ki sînen çâk çâk eyle gönül bir ibtilâdır bu

Bugün sûzân olan şâdân olur rûz-i kıyâmetde
Sakin şâd olma ey dil mâtem-i Âl-i Abâ’dır bu

Ferâz-ı arş-ı Rahmân zinet-i Şebbîr ü Şübber’dır
Revâ mı eylemek itfâ ki misbâh-ı Hudâ’dır bu

Şefâat menbâi bunlar iken mücrimlere ey yâr
O şâha eyleyen isyân Yezîd-i bed-likâdır bu

Çalar dil-teşne şâhın gerdene seyf-i hûn-rîzi
Nasil bilmezdi zalim bûse-gâh-ı Mustafâ’dır bu

Yezîd'e la'net eyle mûcib-i rahmetdir ol la'net
Sezâdır zâlîme la'net kelâm-ı Kibriyâdır bu

Girîv-i Enderî ta'yîb olur mu rûh-ı mâtemde
Güzîn-i necl-i Zehrâ'dır Hüseyin-i Kerbelâ'dır bu

(Mehmed Münib Enderi, *Enderî Divanı*, İstanbul 1959, s. 67-68)

2.

Muharrem'dir bugün kan ağla dil-zâr ol fiğan eyle
Döküp hûnâb-ı çeşminden gönül sahrayı kan eyle

Sirişk-i kana döndür sîne-çâk ol âh u feryâd eyle
Bugün aşk ehline bir destanı armağan eyle

Hakikat rahmete nâil olam derse dü âlemde
Uyup Hak emrine zâlimlere la'net feşân eyle

Ubeyd İbn-i Ziyâd'a la'net et rahmet olur hâsıl
Hasûdun bağrına tîşe urup kanlar revan eyle

Bugün nâliş eder İslâm olan zîrâ Muharrem'dir
Ki sen de sîh ile sînen delûp Ender nişân eyle

(Mehmed Münib Enderi, *Enderî Divanı*, İstanbul 1959, s. 69)

YOZGATLI HÜZNÎ

(Doğ. 1879—Öl. 1936)

Yozgat'ta doğdu. İbtidai ve İdadi eğitiminden sonra Sağır Mustafa Efendi Medresesi'nde öğrenimini sürdürdü. İmkansızlık nedeniyle medreseyi bırakarak Zabıt katipliği görevine başladı. Uzun süren askerlik görevinden sonra köylerde fahri imamlık yaptı. Yozgat'ta vefat etti. Divan'ı basılmıştır.

1. Müseddes

Ey hafîd-i Fahr-i Âlem nûr-i ayn-ı Murtazâ
Mahrem-i sırr-ı hüviyyet ma'den-i hilm ü hayâ
Mazhar-ı miftâh-ı rahmet melce-i mûr ü gedâ
Kıt'a-i nûru'l-Betûl şol Fâtıma hayrû'n-nisâ
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

Câme-i hasret ile tâ haşre dek ey pâdişâh
Kan dökem mâh-ı Muharrem vakti ben bi-ıştîbâh
Vak'a-i dil-sûzunu etsin beyân kilik-i siyâh
Etmemek mümkün müdür râhında bu ömrüm kütâh
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

Bilmediler kadrini hayfâ gürûh-ı zâlimân
Ey hafîd-i Hazret-i peygamber-i âhîrzamân

Ehl-i Beyt'e nâ-sezâ etdi hakâret bî-gümân
İns ü cin cümle melâik etdi ol demde figân
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

Arş u Kürsü Ka'be-i etdin harâb-ı nâ-bedîd
Dîn-i Ahmed'den hurûc etdin behey hâin Yezîd
Şüphesiz oldun civâr-ı kurb-i Hak'dan nâ-ümîd
Ey Fuâd-ı Hazret-i peygamber-i Rabbü'l-vaîd
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

Kâinâta ser-te-ser vakt-i şehâdet âşikâr
Kapkara tutdu zalâm tîre-i kavm-i şerâr
La'netullâhi aleyküm ey Yezîdân-ı hımâr
Kurb-ı Hakka yer açıp gitdin zulümle şehriyâr
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

Ey reîs-i müşrikân vây dehr-i dünün ebteri
Nice urdun gerden-i pâke o hûnrîz hançeri
Şimr-i mel'un neyledin ol sıbta-i peygamberi
Koydu mâtem içre gör bu vak'a Hüznî kemteri
Lâ-yü'ad zulm etdiler hakkında kavm-i eşkiyâ
Cânım olsun râhına kurbân şehîd-i Kerbelâ

(Mustafa Güneş, *Yozgatlı Hüznî Divanı II*, Baskı yeri yok 2000,
s. 326-27)

2. Müseddes

Ey dil yine Muharrem âh sıbt-ı Mustafâ'yı
O dest-i Kerbelâ'da evlâd-ı Fâtımâ'yı
Çün teşne koydu zâlim sâlâr-ı evliyâyı
Giryâna saldı eyvâh ervâh-ı enbiyâyı
Yâ Rab meded yetiştir imdâda Murtażâ'yı
Koydu nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

Hinzîr-sıfat Şimr'le ferzend-i Murtazâ'ya
Rahm etmedi la'înler evlâd-ı Mustafâ'ya
Ma'sûmların figânı çıktı o dem semaya
Hem nice Ehl-i Beyt'e zulm oldu bî-nihâye
Yâ Rab meded yetiştir imdâda Murtazâ'yı
Koydu nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

Bir verd-i bâğ-ı cennet hem genc-i sırr-ı Settâr
Vâh pûse-gâhı ciddi boyandı kana ezhâr
Âh etti bunca zî-rûh mâtem-keş oldu her-bâr
İmdâda gel yetiş sen ey Şîr-i Hak firâk var
Yâ Rab meded yetiştir imdâda Murtazâ'yı
Koydu nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

Gel Hüznî bu hüznile mâtemler izdiyâd et
Ol nûr-ı ayn-ı Zehrâ yuya dîden murâd et
Geldi medet mahremler giy karalar mu'tâd et
Ol şah-ı Kerbelâ'nın yâ Rab rûhunu şâd et
Yâ Rab meded yetiştir imdâda Murtazâ'yı
Koydu nâ-çâr Yezîdler ol Şâh-ı Kerbelâ'yı

(Mustafa Güneş, *Yozgatlı Hüznî Divanı II*, s. 341)

3. Müseddes

Kırbamı aldım Cenâb-ı Kibriyâ'nın aşkına
Etdiğim Selman Muhammed Mustafâ'nın aşkına
Kisve-i mâtem giyindim Murtazâ'nın aşkına
Gözlerimden kan akar hayrû'n-nisânın aşkına
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

Her günüm mâh-ı Muharrem her şebim bu iftirâk
Kaddimi nûn etdi eyvâh ızdırâb-ı iştiyâk
Kurretü'l-aynı Resûl-i Kibriyâ âh el-firâk
Etdiler kavm-i Yezîdân katre-i âb-ı yasâk
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

Bir siyâh pûş bende-i Âl-i Abâ'yım şöyle bil
Bir içim su vermediler şâha ol kavm-i rezîl
Anın için zümre-i atşâna su ecr-i cezîl
Dest-i sâkîden alıp nûş eyle misl-i selsebîl
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

Oldum ervâh-ı ezel mâtem-keşâne-i hôş refik
Sîne üryân dîde ummân yalın ayak baş açık
Cânımız olsun fedâ râhında şâhın bil hakîk
Eyle nûş al gel bu suyu derdimiz bahr-i amîk
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

Ey sabâ var söyle lutfet Şîr-i Hak'ka hâlimi
Ol Hüsey'n'in mâtemi cû etti eşk-i âlimi
Ehl-i Beyt'in merkadine söyle arzûhâlimi
Karalar giydim çıkardım mâtem ile âlimi
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

Ol humâr kavm-i Yezîd'e olsun eyvâh yâ İlah
Etmediler şâh Hüsey'n'e merhamet bî-iştibâh
Anın için câme-i mâtem giyindim hep siyâh
Hüzni ben bir sâkiyim destimde tas başta külâh
Al bu tası eyle nûş gel Kerbelâ'nın aşkına
Sâkiyim ben sâkiyim Âl-i Abâ'nın aşkına

(Mustafa Güneş, *Yozgath Hüzni Divanı II*, s. 339-340)

Müsebba

Sahfe-i sadrında merbût nûr-i aşk-ı Mustafâ
Levha-i dilde muhakkak mâtem-i Âl-i abâ
Nakş olupdur dilde şol vak'a-i dil-sûz Kerbelâ
Çeşmimi hûn kaddimi nûn eyledi bu mâcerâ

Başıma odlar saçıp karlar dökem ben haşre tâ
Nûr-i âlem vâh Hüseyin'im nûr-i çeşm-i Murtażâ
Yakdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

Gözlerim seyl-i Fırat'dır dâmenim bahr-i sefid
Mâtem-i âh-ı firâkım sidreye oldu resîd
Ma'sumân-ı ehl-i beyte zulmün eyleyüp mezîd
Hûn-i pâkin yerlere dökdün niçin hâin Yezîd
Zulmet-i cehlîni arşın nûruna etdin sedîd
Nûr-i âlem vâh Hüseyin'im nûr-i çeşm-i Murtażâ
Yakdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

Arz-ı eflâk mâtemiyçün giydi cümle karayı
Sîne-i dil-sûza açdın sad hezârân yarayı
Dayayıp gerdân-ı pâke hançer-i hûn-hârâyı
Şimr-i Mel'un neyledin ol sıbta-i meh-pâreyi
Kisve-i mâtemde koydun ben gibi bî-çâreyi
Nûr-i âlem vâh Hüseyin'im nûr-i çeşm-i Murtażâ
Yakdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

Bir muhibb-i hânedânım derd ile oldum deli
La'net-i seng-i Yezîd'e atmadan çekmem eli
Kaddimi dâl dillerim lâl etdi giryânım belî
Tende tâkat kalmadı hiç sen meded kıl yâ Ali
Akıtayım dîdeden ben haşre dek mâtem seli
Nûr-i âlem vâh Hüseyin'im nûr-i çeşm-i Murtażâ
Yakdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

Hüznî hüznüm çün hazen hüzn ile hüzn etsin hemân
Kan döker kalb-i hazînim oldu hüzne âşiyân
Yâ ne zâlimdir ki şâha vermedi zerre emân
Cism-i pâkin nûr cemâlin mahvedip bâd-ı hazân
Câm-ı mevti nûş edip gitdi fenâdan nâ-gehân
Nûr-i âlem vâh Hüseyin'im nûr-i çeşm-i Murtażâ
Yakdı cânım deldi bağrım el-meded yâ Rabbenâ

(Mustafa Güneş, *Yozgatlı Hüzni Divanı II*, Baskı yeri yok 2000,
s. 344-345)

SERBESTZADE AHMED HAMDİ İSKİLİBÎ

(Doğ. 1864— Öl. 2 Mayıs 1939)

İskilip'te doğdu. Eğitimi İskilip ve Kastamonu'da tamamlandı. Anadolu ve Rumeli'de memuriyetlerde bulundu. Konya Defterdarlığı yaptığı günlerde emekli oldu. İstiklal Savaşı'nın yapıldığı günlerde tekrar memuriyete döndü. 1926 yılında yaş haddinden emekli oldu. Şiirleri basılmıştır.

Mersiye

Ağla ey dîde-i giryân ki dem-i gamdır âh
Ağlamak tuhfe-i dîrîne-i âdemdir âh
Âh et ey sîne-i sûzân Muharrem'dir âh
Nâle kıl ey dil-i nâlân ki mâtemdir âh
Kerbelâ vak'ası bir vak'a-i a'zamdır âh
Elem u gam dil-i uşşâkda müdgamdır âh
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayup sîne döğüp âh edecek demdir âh

Verd-i gül-zâr-ı hüdâ enver-i çeşm-i Tâ-hâ
Devha-i bâğ-ı vilâyet half-i Şîr-i Hudâ
Oldu evreng-i şehâdet şeref-i âl-i âbâ
Nâz-perverde-i âğûş-ı cenâb-ı Zehrâ

Sad füsûs oldu bugün garka-i hûn-âb belâ
Dâimâ yâd eyle vak'ayı kan ağla dilâ
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne dögüp âh edecek demdir âh

Hayret-efgende-i sükkân-ı semâvât-ı berreyñ
Dehşet-efzâ-yı heme sâhib-i îmân u yakîn
Halka bu vâkı'a ve'l-hâsıl hüzn-i metîn
Su diye âl-i Resûl eyleye efgân u enîn
Zulm edip vermeye bir katre adû-yı pür-kin
Çağla mânend-i Fırât dîdeden ey eşk hemîn
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne dögüp âh edecek demdir âh

Heves-i mansıb-ı mülk-i Taberistan ile sen
Eyledin ey veled-i Sa'd-ı dalâlet-efken
Derekât-ı çeh-i gayyâ-yı cehîmi mesken
Ümmet-i Hazret-i peygambere da'vâda iken
Kıydın evlâdına Mevlâ'dan havf eylemeden
Ağla kim ey dil-i mahzûn-i pür-âlâm u mihen
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne dögüp âh edecek demdir âh

Dâimâ eylesen ey çerh-i adâvet mu'tâd
Nice bî-dinleri nâil-i aksâ-yı murâd
Eyledin katl-i Hüseyñ ile Yezid'i dil-şâd
Ederek ana i'ane Şimr u İbn-i Zeyyâd
Berhûdeş la'net-i Hak bâd u ber ensâreş bâd*
Sad hezâr âh-ı hüzn eyle hezârân feryâd
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne dögüp âh edecek demdir âh

Nevha-i bâ-helekâ zemezme-i vâ-ceddâh
Kerbelâ semtini doldurdu ser-â-pâ vallah
Lerze-bahş-ı felek oldu bu fiğân-ı cân-gâh
Merhamet eylemeyip hiç adüvv-i bed-hâh

---

* Allah'ın laneti onların ve onlara yardım edenlerin üzerine olsun.

Zulm u gadr etdiler evlâd-ı resûle eyvâh
Ehl-i beyte bu ihânet nedir Allah Allah
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne döğüp âh edecek demdir âh

Ey eden dest-i zalûmânide mazlûmu zebûn
El kılan makbûlu müdebbirler elinde dil-hûn
San'atın fikr u tehayyürde hep erbâb-ı fûnûn
Hikmetin havsala-ı akl-ı beşerden bîrûn
Eyle Hamdî kulunu âl-i resûle makrûn
Yâd kıldıkda bu beyti gamım eyle efzûn
Bu gelen rûz-i ciğer-sûz-ı Muharrem'dir âh
Ağlayıp sîne döğüp âh edecek demdir âh
Mustafâ vü Murtezâ vü Fâtîme düşmen sana
Yâ adüvallah düşünde la'net eylesin sana

(Serbestzade Ahmed Hamdi İskilibî, *Divan-ı Hamdi*, (Haz. Dr. İsmail Güleç), Pan Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 9-10)

ABDÎ

(Doğ. 1857—Ölm. 1941)

Urfa'da doğdu. Asıl adı Seyyid Mustafa'dır. Eğitimi tamamladıktan sonra tahrirat Kalemi Müsevvidliği, Harran Tahrirat Müdür vekilliği, Hakkari Tahrirat Müdürlüğü, Maraş İdare Meclisi Başkatipliği görevlerinde bulundu. 1887 yılında hacca gitti. 1893-94 yılında Halep vilayet gazetesinin sorumluluğunu üstlendi. Subay olan oğlu Emin'in attan düşerek ölmesi sonucu kısmî felç geçirdi. Emekli oldu. Divanı basılmıştır.

Mersiye

Mâh-ı mâtemdir Muharrem dîdeler kân ağlasın
Karalar giysin serâpâ ehl-i îmân ağlasın
Mâcera-yı Kerbelâ'dan arş-ı Rahmân ağlasın
Cennet-i a'lada her dem hûr-ı gılmân ağlasın

Hânedân-ı Mustafâ'ya hasm-ı cân oldu Yezîd
Nûr-ı çeşm-i Fâtıma-i Zehrâ'yı etdirdi şehîd
Olmasın asla Hudâ'nın rahmetine müstefîd
Uğrasın kahr-ı Cenâb-ı Hakka her ân ağlasın

Şimr-i mel'ûnun elinden koptu tûfân-ı belâ
Al kızıl kâna boyandı çün zemîn-i Kerbelâ
Dehşetinden titredi arz-ı semâvât-ı alâ
Âlem-i ulvîde rûh-ı şir-i Yezdân ağlasın

Ekmel-i Âl-i Resul-i Kibriyâ'dandır Hüseyin
Cevher-i ferd-i Aliyyü'l-Murtazâ'dandır Hüseyin
Böyle bir pâk nesebdir etkîyâdandır Hüseyin
Hâline gökte melekler yerde insân ağlasın

Vak'a-ı şâh-ı şehîdânı hemân etdikçe yâd
İltihâb-ı zahm-ı dil eyler dem â dem izdiyâd
Haşredek bu yâre bünyân zâil olmaz yâ ibâd
Ağlarım Abdî benimle dîde-i cân ağlasın

(Mehmet Emin Ertan, *Urfalı Şair Abdî*, Şanlıurfa 1997, s. 63)

Mersiye

Hasm olup şâh-ı şehîdâna Yezîd
Kerbelâ'da Şimr'e etdirdi şehîd

Dostlar giydi libâs-ı mâtem
Düşmanân taifesi eyledi îd

Nesl-i pâke zulm eden zâlimler
Yok mı âyâ sandılar yevm-i vaîd

Ne belâdır bu belâ-yı cürm
Elem-i âdemi eyler tezyîd

Kanlı yaş aka gözümünden Abdî
Dilde sönmez alev-i nâr-ı şedîd

(Mehmet Emin Ertan, *Urfalı Şair Abdî*, Şanlıurfa 1997, s. 66)

Mersiye

Mâtem-i şâh-ı şehîdân için ehl-i irfân
Eylesin mâh-ı Muharrem'de hemân âh ü figân

Sînelerde ne sağalmaz yâralar açdı Yezîd
Nûr-ı ayn-ı Mustafâ'ya vermedi ayn ü emân

Ceyş-i gümrâh-ı adüv ekber-i İbn-i Ziyâd
Kerbelâ' da gönderüp kıldı Hüseyin'e kasd-ı cân

Serini tenden cüdâ eyledi Şimr-i laîm
Oldu bu fâciadan arz-ı İlähî lerzân

Ne belâdır bu belâ Âl-i Resûle yâ Rab
Eyledi rûh-ı Aliyyü'l-Murtazâ'yı nâlân

Çekilir mi bu felâket oturulmaz asla
Böyle bir vak'aya olmaz mı ciğerler sûzân

Teşne-leb dâr-ı fenâdan gitdi ol pâk neseb
Olmayan var mı anın katline la'net-hân

Kılmam hüzn ile bu nazmı yazarken Abdî
Ağlamakdan çatladı hâme gözümden döktü kân

(Mehmet Emin Ertan, *Urfalı Şair Abdî*, Şanlıurfa 1997, s. 64)

Mersiye

Gösterip şâh-ı şehîdâna sadâkat a'dâ
Kasd-ı cân eylediler Âl-i Resule hayfâ

Ne kıyâmet kopdığın melheme-i kübrâda
İşidenler kanlı yaşlar döker ağlar hâlâ

Kerbelâ' da irtikâb-ı cürm eden zâlimler
Âb-ı Kevser içemez dest-i Ali'den aslâ

Rûz-i mahşerde cenâb-ı Fâtıma hayrû'n-nisâ
Hak divânında eder hûn-i Hüseyin'i da'vâ

Pençe-i Âl-i abâ'ya müntesibdir Abdî
Kaldı mâtemler içinde çağırır vâveylâ

(Mehmet Emin Ertan, *Urfalı Şair Abdî*, Şanlıurfa 1997, s. 65)

AHMET REMZİ AKYÜREK

(Doğ. 1872—Ölm. 1944)

Kayseri’de doğdu. Kayseri Mevlevihanesi şeyhi Seyyid Süleyman Ataullah Efendi’nin oğludur. Babasından ve özel hocalardan dersler aldı. 1892 yılında İstanbul’a geldi. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Celaleddin Efendi’ye intisab etti. Kayseri İdadisi’nde hocalık yaptı. Kütahya, Kastamonu, Halep Mevlevihanelerinde şeyhlik yaptı. Üsküdar Mevlevihanesi şeyhi iken tekeler kapatıldı, Selim Ağa Kütüphanesi müdürlüğüne tayin edildi. Ömrünün son günlerini Kayseri’de geçirmekte iken vefat etti. Burhaneddin-i Tirmîzî türbesine gömüldü. Divanı basılmıştır.

Der-Na’t-ı Hazreti Şehîd-i Kerbelâ Radiyallahu Anh

1.

Sen o nûr-ı dîde-i şemsü’ d-duhâsın yâ Hüseyin
Şem’-i bezm-e hazret-i bedrû’ d-dücâsın yâ Hüseyin

Müstefîd-i vech-i pâkindir senin ins ü melek
Nûr-ı âlem sıbt-ı sultânü’ l-hüdâsın yâ Hüseyin

Sâkî-i dil teşnegân-ı aşksın manide sen
Sûretâ atşân-ı deşt-i Kerbelâ’sın yâ Hüseyin

Rahmet-i Hakdır vücudun âleme ey şâh-ı dîn
Nesl-i pâk-i Hazret-i Hayrû'n-nisâsın yâ Hüseyin

Kadrini inkâr eden merdûd olur matrûd olur
Zîb-i âğûş-ı Habîb-i Kibriyâ'sın yâ Hüseyin

Vasf-ı şânından senin âcizdir erbâb-ı ukûl
Çünkü memdûh-ı Hudâ vü Mustafâ'sın yâ Hüseyin

El-medet mahrûm-ı lutfun olmasın Remzî kulan
Destgâr-i âsiyânsın mültecâsın yâ Hüseyin

(Hasibe Mazıoğlu, *Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri*, Ankara
1987, s. 41)

2.

Âşıkânın pîşvâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî
Ehl-i derdin muktedâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Nûr-ı çeşm-i Mustafâ vü Murtazâ makbûl-i Hak
Evliyânın evliyâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Nâzenîn-i Hazret-i Mahbûb-ı Rabbü'l-âlemîn
Dil-rübâlar dil-rübâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Zâtına ta'zîm ederken zümre-i ins ü melek
Her belânın mübtelâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Gerdenin bûse-gâhı Hazret-i Hayrû'l-beşer
Oldu bir tîğın fedâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Kasd eden elbet sana şerrü'l-halâyık şüphesiz
Derk-i esfeldir sezâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Çok mudur kân ağlasak mâh-ı Muharrem'dir yine
Yok bu derdin bir devâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Hâşe li'llâh ben demem sen teşne-leb mağlûbsun
Sendedir Kever şifâsı Hüseyin İbn-i Alî

El-belâ li'l-enbiyâya mazhariyyet başkadır
Böyle mi aşkın safâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

Hâk-i pâyından şefâat-hâh olan Remzî hakîr
Bâbının kemter gedâsı yâ Hüseyin İbn-i Alî

(Hasibe Mazıoğlu, *Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri*, Ankara
1987, s. 41-42)

BASRÎ BABA

(Doğ. 1874—Öl. 25 Ocak 1949)

Üsküdarlıdır. Adı ve mahlası Basrî'dir. Lise öğreniminden sonra Kapalıçarşı'da yağlıkçılık yapmıştır. Kadirî, Rufâî, Uşşâkî tarikatlarına intisap etmişse de Bektaşilik'te karar kılmıştır. Karacaahmat mezarlığında yatmaktadır. Şiirleri, Basri Baba Nefesleri adıyla yayımlanmıştır.

Gelin ey ehl-i dilân dideyi al kân edelim
Geldi hem mâh-ı Muharrem sîneyi sûzân edelim

Dökelim yaş yerine kan anup ol günü bugün
Şöyle feryâd edelim dünyayı lerzân edelim

Çıkarup lebs-i sürûru giyelim kâreleri
O kadar ağlayalım ki Nûh tûfânı edelim

Hânedân-ı Ehl-i Beyt'in yoluna ey âşıkân
Çekelim hançer-i aşkı cânı kurbân edelim

Kerbelâ'da Ehl-i Beyt'in çekdiği cevr ü siteme
Ol Yezîdânın elinden la'n-ı Yezîdân edelim

Yakışır mı Ehl-i Beyt'e bu kadar cevr ü cefâ
Bir değil la'net zâhid sâd hezârân edelim

Şâh Hüseyin-i Kerbelâ'nın bendesiyiz Basri'yâ
Mâtemi bir ay değil biz hemân her ân edelim.

(Kazım Hacımeç, *Hasan Basri Taptık Baba Nefesleri*, Yedi İklim Yay., İstanbul 2001, s. 32)

KEN'ÂN RIFÂÎ

(Doğ. 1867—Ölm. 1950)

Selanik'te doğdu. Galatasaray Lisesi'nde okudu. Adana, Manastır, Kosova, Üsküp, Trabzon Maarif Müdürlüklerinde bulundu. Medine'de İdadi Hamidî Müdürlüğü yaptı. Annesinin hurka-i şerifte yaptırdığı dergahta irşat görevine başladı. Bu günlerde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. Şiirleri basılmıştır.

Muharrem Ayı

Ağlasın gözler, Muharrem geldi âh kan ağlasın
Taşsın hem Dicle, Fırat, Seyhun u Ceyhun çağlasın
Titresin yer, gök boyansın kana cümle kâinât
Âh cân-gâhıyla uşşâk kalblerin hep dağlasın

Cümle mevcudâta rahmet gönderilmişken Resûl
Kaldı zâlimler elinde, Âl ü evlâd-ı Betûl
Rahmetin şükrü, şekavetse Resûlün âline
Âr olur insan demek kendine insan cehûl

Hangi millet kıydı peygamberinin evlâdına
Hiç tarahhum etmeden ma'sumların feryadına
Bu münafık, münkirân insan mıdır Allah için
Sad-hezâr hayf kainâtın bu deni cellâdına

Yiğirmi bin hunhâr gelmiş Kerbelâ meydânuna
Ehl-i Beyt'in bin zulümle kıymak için cânına!
Yiğirmi bin hâin, ilâhî, yetmiş iki arslana
Hiç gelen bir müslüman yok, onların imdadına

Yetmiş üç yerden vuruldu âh Hüseyin-i müctebâ
Kan içinde yerlere düşdü habîb-i Mustafa
Âh zâlimler ne iş bu! Bir içim su vermeden
Kıydılar şâh-ı Hüseyin'e eyleyüb cevr ü cefa

Secdede şâhın mübarek başını kat' etdiler
Sine-i mâderde ma'sûmân-ı pâki kesdiler
Ehl-i Beyt'e edilen zulme cihan kan ağladı
Kızları, kadınları hep bir bir uryân etdiler

Zulm-i gûnâ gûnû bu nesl-i Yezid gördü revâ
Zevk duydu eylemekle Ehl-i Beyt'e bin ezâ
Korku, âr yok Hazreti Allah'la peygamberden hiç
Gelmemiş misli bu neslin hayret-i bî-intihâ!

Cümle evlâdı Hüseyin'in hep şehid olmuş idi
Hanedanından bir marîz Zeyne'l-Abâ kalmış idi
Pâyini zincirleyüp bin zahm ile sevk etdiler
Sad-hezâr mihnet, hakaretlerle kurtulmuş idi

Pek büyük hikmetdir el-hak vak'a-i kerb ü belâ
Yoksa çiğnetmezdi Ehl-i Beyt'i füccâra Hudâ
Âh-ı sûzân ile Ken'ân'ın budur viridi hemân
Sâye-i Şâh-ı Hüseyin'den etme Allahım cüdâ.

(Yusuf Ömürlü -Diğer Dalkılıç. *İlâhiyât-ı Ken'ân*, İstanbul
1988).

TAHİR OLGUN

(Doğ. 1877—Ölm. 1951)

Gülhane Askeri Rüşdiyesi'nde, Menşe-i Küttâb Askeriye Okulu'nda okudu. Memurluk yaptı. Daru'ş-Şafaka Lisesi'nde ve Kuleli Askeri Lisesinde öğretmenlik yaptı. İstanbul Kütüphaneleri Tasnif Komisyonunda görev üstlendi. Mesnevi dersleri verdi.

Şehîd-i Kerbelâ'ya

Ey serir-i ibtilâya şâh-ı bî-efser Hüseyin
Ser fedâyân-ı tarîk-ı kurbete server Hüseyin
Böyle yâd eyler seni kalb-i elem-perver Hüseyin
Necl-i Zehra şibl-i Haydar sıbt-ı Peygamber Hüseyin

Cedd-i pâkin nâil olmuşdun ürkûb-i dûşuna
Fer verirdin vâlid-i zi-şânının âğûşuna
Hazret-i Fahrü'l-Betûl'ün sine-i pür cûşuna
Cism-i pür nûrundu el-hak zinet ü ziver Hüseyin

Âh o cismin re's-i maktû'ı olup âvâresi
Gerden-i mazlûmun oldu hâke kan fevvâresi
Hûnunun her katresi bir sönmez ateş pâresi
Muhterik hâlâ o âteş-pâreden diller Hüseyin

Zulme tâbi' olmadın dünyâya oldun hak-nümâ
Bir cihan hırsa karşı durdun ey merd-i hudâ
Hakkı i'lâ etmek üzre kendini kıldın feda
Oldu tavrın sâlikân-i Hakk için rehber Hüseyin

İndirâs-ı şer'-i garrânın koşup imdâdına
Sine gerdin ihtirasın savlet-i bi-dâdına
Bakmadın hattâ bu yolda sevgili evlâdına
Cânsipâr azmin oldu asğar u ekber Hüseyin

La'1-i pâkin bulmamuşken hayli dem bir katre su
İncilâ etmiş iken zâtında sırr-ı vahdehu
Etmedin Allah için ehl-i şekâyâ ser fürû'
Oldu hâlınden nümûde mâye-i Haydar Hüseyin

Her cerihandan temevvüc etdi bir derya-yı nur
Oldu her mızrak teninde pür-tecelli nahl-i Tûr
Kesdi son ser-rişte-i hestiyi şemşir-i şürûr
Öyle açdı rûh-ı bi-kaydın senin şehper Hüseyin

Süllem-i mi'râc olup zahmı ten-i mecrûhun
Kerbelâ bir kurb-i ev ednâsı oldu rûhunun
Cilve-i âşık nevâzı eyledi sebûhunun
Zatını bir lütf-ı âlü'l-âline mazhar Hüseyin

Cedd-i kudsi hilkatın şâh-ı risalet aşkına
Murtazâ-yı Kibriya Zehrâ-yı İsmet aşkına
Dâder-i ekrem o sermest-i şehâdet aşkına
Eyle Tahir bendeni babında bir Kanber Hüseyin

(Tahir Olgun, *Mahfil*, Safer, 1343, cilt 5, sayı. 52, s. 68-69)

Mersiye

Ehl-i velâ ezelden kâil olup belâya
Kesbetti i'tilâyı sabreyleyip cefâyâ

Oldu bu yol güzer-gâh evlâd-ı Mustafâ'ya
Girdi Hüseyin-i mazlum vâdi-i ibtilâya
Evlâd ü âli bir bir gitti reh-i bekâya
Kaldı yegâne hayfâ meydanda en-nihâye
Cism-i şerifi düşdü sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûh-ı latîfi uçdu ta arş-ı Kibriyâ'ya

Can verdiler pey-â-pey ihvan ü yâr ü yâver
Ya Rab nasıl bu hâle insan tahammül eyler
Kıldı kader o câyı âl-i Nebî'ye mahşer
Kaldı sonunda efsûs bî-destgîr o server
Pîşinde pâre pâre oldu Aliy-yi Ekber
Destinde çâk edildi hulk-ı Aliy-yi Asgar
Cism-i şerifi düşdü sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûh-ı latîfi uçdu ta arş-ı Kibriyâ'ya

Gûşunda seyyidâtın efgân-ı ıztırârı
La'linde kaht-ı âbın âlâm-ı ıstibârı
Çeşminde asfıyanın ecsâd-ı dil-figârı
Cisminde eşkiyânın peykân-ı hûn-nisârı
Kalbinde iştiyâk-ı ceddiyle şevk-ı Bari
Bi-tâb edip nihayet ol şâh-ı yek-süvâri
Cism-i şerifi düşdü sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûh-ı latîfi uçdu tâ arş-ı Kibriyâ'ya

Âmâc edince cismin her târi eşkiyânın
Titrederdi rûh-ı pâki sultân-ı enbiyânın
Aldıkça bir ceriha ferzendi Mustafâ'nın
Kanlar dökerdi çeşmi Zehra vü Murtazâ'nın
Buldukda intihâ-yı envâ-ı ibtilânın
Candan edip icâbet fermânına Hudâ'nın
Cism-i şerifi düşdü sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûh-ı latîfi uçtu tâ arş-ı Kibriyâ'ya

Mecrûh edip vücûdun yetmiş iki yerinden
Revzenler açdı dosta eydî-i gadr-i düşmen
İnletti kâinâtı feryâd ü âh ü şiven
Tâhir bu vak'a oldu dünyâya dehşet-efgen

Evsâf-ı cedd-i pâki minberde söylenirken
Etti cihâna sırr-ı zih-i azîmi rûşen
Cism-i şerifi düştü sahrâ-yı Kerbelâ'ya
Rûh-ı latîfi uçdu tâ arş-ı Kibriyâ'ya

(Tahir Olgun, "Mersiye", *İslam Yolu*, Yıl 1, Sayı 7, s. 4)

OSMAN KEMÂLÎ

(Doğ. 1862—Ölm. 1954)

Erzurum'un Pasinler ilçesine bağlı Güllüköy'de doğdu. Eğitimi memleketinde tamamladı. Diyarbakır, Musul, Bağdat, Necef ve Kerbelâ'yı gezdi. 1901 yılında İstanbul'a geldi. Rami'de bostan bekçiliği, Bayezid Camii avlusunda arzuhalcilik yaptı. Fatih Camii'nde Mesnevi okuttu. Şeyhzade Camii bitişiğindeki Amâlar Medresesi şeyhliğine atandı. Üsküdar'da Mecelle okuttu. Eyüp Nişancasındaki Şah Murad dergahı şeyhi Abdülkadir Belhi ile tanıştı. Bir müddet sonra Fatih Sofular'da bir tekkenin şeyhliğine atandı. Mürşidine hizmet etmeyi tekke şeyhliğine tercih etti. Ömrünün son 25 yılını Eyüp Nişancası'nda Münzeviler semtinde bulunan evinde geçirdi. Eyüp'te vefat etti. Edirnekapı mezarlığına gömüldü.

Mersiye

Muharrem'dir kamer mahzun güneş me'yus kân ağlar
Felek serküşte mebhût hayrete dalmış cihân ağlar

Cefâ-yı şâh-ı mazluma tahammül etmeyip dağlar
Ezelden gözlerinden âblar olmuş revân ağlar

Ne düşmensin be-hey ibni'r-recm ey sâki-yi İblis
Senin yapıklarına düşmen-i insân ağlar

Medine halkına kıldı vedâ ol kân-i ilmü'l-gayb
Tutup âfâkı bir efgân yanar pîr ü civân ağlar

Nice günler edip kat-ı merâhil akıbet bir gün
İrüp kerb ü belâda cümlesi Hakka divân ağlar

Bilinmişdi ki ol yerler serencâm-ı şehâdetdir
Bilinmişdi ki ol yerden geçilmez hânedân ağlar

İmâmü'l-etkiyâ toplandırıp etbâ vü ahhâbın
Okur bir hutbe bir bir fitneyi eyler beyân ağlar

Kuruldu hayme-yi ahdâr o gün kerb ü belâ içre
Bugün kerb ü belâda kaldı hâlâ âşıkân ağlar

Yazıp bir nâme reisü'l-usâta söyledi ey kavm
Bu fitne sarsar İslâmı yıkar dini imân ağlar

Hezar şetm ile Sa'doğlu hem gönderdi bir nâme
Anı dil söylemez kâfir dahî olsa zebân ağlar

Hücum etdi o mel'unlar kitabullahı imhâya
Sanarsın bir kıyamet kopdu toz ağlar dumân ağlar

Kesildi her taraftan su sabîler gül gibi soldu
Su ağlar servi ağlar bağçe ağlar bağbân ağlar

Bozuldu gülşen-i bâğ-ı risâlet hâr ile doldu
Gül ağlar bülbül ağlar lâle ağlar erguvân ağlar

Hezârân zulm ile yetmiş iki sâdık olup kurbân
Halâyık titreyip bu kıssadan kevn ü mekân ağlar

Kesildi başları bin cevr ile bir âşık-ı zârın
Kesen mel'unlara la'net edip seyf-i sinân ağlar

Ali Ekber'le Kasım can verip cânânını buldu
Ali Asgar sabî okla vuruldu Ümmühân ağlar

Vefaya da'vet etmek sonra bin türlü cefâ etmek
Size ey kavm sek dersem behâim bî-gümân ağlar

Yirmi bin kişi birden ok atdı şâh-ı mazlûma
Bizi atman diyüp zalimlere tîr ü kemân ağlar

Ok atmak kurretü'l-ayna değil mi aslını imha
Sebepsiz mi bugün hâlâ hakîki müslümân ağlar

Ciğer-gâh-ı Habîb-i Kibriyâ'ya ok atan mel'un
Cehennemde bugün şeytanla kurmuş âşiyân ağlar

Cihanın sahibinden bir içim su kıskanılmış âh
Fırat ağlar Murat ağlar zemîn ü âsümân ağlar

İmâmü'l-müttakînin Şimr-i mel'un kesdi çün başın
Cehennem kaynayıp arş sayha etdi tevleşân ağlar

Ayak basdı o mel'un kalb-gâh-ı sırr-ı Kur'ân'a
Aliyy ü Fatım'a peygamber-i âhir zamân ağlar

Harem-gâh-ı Habîb-i Kibriyâ'ya doldu nâ-mahrem
Bizi hep öldürün derler sabîlerle zenân ağlar

Çadırdan nâle vü feryâd yükseldi semâvâta
Melekler sordular n'oldu dediler teşne-gân ağlar

Döküldü hûn-i mazlûmân yere yer mâteme girdi
Melekler inleyip titrer felekde kehkeşân ağlar

Nisâ-yı ehl-i beyt üryân ü giryân kaldı çöllerde
Çöl ağlar dağlar ağlar vâdiy ü berr ü yabân ağlar

O şâhın derdi etmiş cümle insan oğlunu giryân
Bilenler bilmeyenler hep bu derd ile inân ağlar

Gelip bir kaç deve çulsuz yularsız Şimr-i mel'un der
Bugün Şam'a sefer lazım bu emri her duyan ağlar

Deve üryân ciğer püryâr yürürler aç susuz sıbyân
Deve ağlar ceres ağlar yol ağlar karbân ağlar

Meşakketle develer kat-ı menzilden kalıp bitâb
Düşüp yollarda ma'sûmân eder âh u fiğân ağlar

O yollarda o çöllerde o ıssız gurbet ellerde
Sekine Zeyneb'in ahvâline hûr-i cinân ağlar

Dikildi niyzeye sultân-ı kevneynin ser-i pâki
Çıkıp bir nur olur arş sâyesinde sâyebân ağlar

Nihayet bir sabahdı Şam'a dahil oldular âh Şam
O talî'siz misafirler konuldu hana hân ağlar

Yezîd'in askeri oynar güler yapmışdı şehriyin
Şehir ağlar kura ağlar yanar deyr içre çân ağlar

Benât-ı Ehl-i Beyt'i cariye gönderdiler Rum'a
Görüp Rum Kayseri oldu esîr-i nâtüvân ağlar

Behâ-yi hüsnüne bir dilberin bin kişver-i ma'mûr
Verilse az gelir ikrah eder de hüsn ü ân ağlar

İki mehpeykere din-i Mesîhi etdiler teklif
Dediler sümme hâşâ tâ-be-mahşer mü'minân ağlar

Temennâ-yi visâle mani' oldu gayret-i Mevla
Dediler bunlara hiç el sürülmez râhibân ağlar

Mübarek bir gece ol iki meh-rû hasbeten lillah
Fedâ-yı dîn ü nâmus oldular hep hûriyân ağlar

Bu hale ağlayan gözler görür elbetde didârı
Bunun gafilleri ağlar muhakkak câvidân ağlar

Belâ-yı Ehl-i Beyt'i yazmağa imkan mı var asla
Söz ağlar söyleyen ağlar kalem ağlar yazan ağlar

Hüseyin ağlar gözü yaşı olur âlemlere rahmet
Yezîd ağlar gözü yaşı olur la'net feşân ağlar

Yezîd bir nâm-ı dünyaya değişdi şân-ı ukbâyı
Nidem ol nâm-ı mel'ûnu kim nâm ağlar nişân ağlar

Evet hazmetmemişdi Âl-i Süfyân din-i İslâm'ı
Resûlün âline yaptıklarına kâfirân ağlar

Ali nurunu itfâdan garazdı dini mahvetmek
İmâmü'l-müctebâya verdiler zehri yilân ağlar

Geçüp mihrâb-ı dine düşmen-i imân imam oldu
Bozuldu vahdet-i İslam namaz ağlar ezân ağlar

Atıp zindâna Zeyne'l-Abidin'i etdiler mahbus
Cefa bitmez güneş girmez seba etmez vezân ağlar

Ezelden ağlarım akdı dü çeşmim kanlı yaşımla
Ne hâbım var ne râhat var yanan cismimde cân ağlar

İki göz oldu a'mâ ağlarım ey kurretü'l-ayneyn
Kemâli sûz-i derdinle nihân ağlar ayân ağlar

(Baha Doğramacı, *Kemâlî'den Aşk Sızıntıları*, İstanbul 1946,
s. 119-122)

MUHAMMED LUTFİ

(Doğ. 1868—Ölm. 12 Mart 1956)

Erzurumun Hasankale ilçesinin Kındığı köyünde doğdu. Eğitimini tamamladıktan sonra Hasankale'nin Sivaslı Camii'nde imamlık yapmaya başladı. Hoca Muhammed Pir-i Küfrevî'den hilafet aldı. 24 yıl Alvar köyünde imamlık yaptı. 13 yılından itibaren Erzurum'da ikamet etti. Alvar köyüne, babasının yanına defnedildi.

1.

Bugün mâh-ı Muharrem'dir muhibb-i hânedân ağlar
Bugün eyyam-ı mâtemdir bugün ab-ı revân ağlar

Hüseyin-i Kerbelâyı kan ile elvân eden gündür
Bugün arş-ı muazzamda olan âlî dîvân ağlar

Bugün Âl-i Abâ'nın gülşeninini gülleri soldu
Düşüp bir âteş-i dil-sûz kamu ehl-i îmân ağlar

Bugün gülzâr-ı muhtâr-ı Hudâ'ya bir hazân esdi
Zemine düşdü vâveylâ felekde kehkeşân ağlar

Bugün hûn-bâr olur elbet gözü Hayder-i Kerrâr'ın
Görür Zehrâ'yı hûn-efşân Resûl-i âl-i şân ağlar

Bugün evlâd-ı Hayder hem dahi ahfâd-ı Peygamber
Döküldü gül gibi yerler yüzüne âsümân ağlar

Gülistan-ı Muhammed'in gül-i hamrâların derdi
Yed-i kahrile o gaddâr bugün devr-i zamân ağlar

Risâlet gül-gülistânı nübüvvet bâğ u bostânı
Hüseyn'in ol nûristânın gören pîr ü civân ağlar

Gürûh-i hanedâna Lutfiyâ kurbân ola cânım
Îlâ yevmi'l-kıyâme cân ile ehl-i îmân ağlar

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s.175-176)

2.

Habîb-i Kibriya ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir
Aliyyü'l-Murtaza ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

Semâvât ü zemîn ağlar bugün âlem kara bağlar
Bugün hayrû'n-nisa ağlar bugün eyyâm-ı mâtemdir

O şâhın derdine yandı bu âlem kana boyandı
Bugün âh arşa dayandı bugün eyyâm-ı mâtemdir

Cinânın hûr u glmânı bugün ağlar o sultanı
Melekler eyler efgânı bugün eyyâm-ı mâtemdir

Görünce şems-i sâdâtı cihân nur-i hidâyâtı
Eder eşya münâcâtı bugün eyyâm-ı mâtemdir

Hüseyn evlâd-ı Zehrâ'dır mukarreb ind-i Mevlâ'dır
Zihî kadr-i muallâdır bugün eyyâm-ı mâtemdir

Bu hikmet-hânedede sultan olunca kân ile elvân
Bugün ağlar zevi'l-imân bugün eyyâm-ı mâtemdir

Hudâ'nın Lutfi ihsanı olur dosları kurbanı
Yere dökülür al kanı bugün eyyâm-ı mâtemdir

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s. 168)

3.

Mâh-ı mâtem geldi ey dil dideler kân eyleyen
Kan döken canlar söken ma'muru vîrân eyleyen

Bir belâ deryâsıdır âlemde misli gelmemiş
Kerbelâ germ-i belâya emr ü fermân eyleyen

Dest-i kahr ile deren Al-i Abâ güllerini
Hûn-i evlâd-ı Ali'yle seng-i mercân eyleyen

Hayder-i Kerrâr'ı savdın ey felek n'ettin bugün
Rûh-i pâk-i hânedânı tenden uryân eyleyen

Ey felek günden güzel nur-i Muhammed'den eser
Gösteren nur-i Hüseyin'i kane galtân eyleyen

Hâdim-i Cibrîl olan taht-ı şehâdet şâhını
Var mı sen-tek ey cefâkar zâr ü giryân eyleyen

Ehl-i Beyt'in bastığı yerlere Lutfî yüz sürer
Hâlis İslâm'dır bugünde âh u efgân eyleyen

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s. 383)

4.

Muharrem'dir gülistân-ı gönüller bahr-i kan olsun
Vücut iklimine hûn-i çiğher âb-ı revân olsun

Çözölsün mafsâl-i ebdân dökölsün dîdeden kanlar
Dal olsun serv-i kâmetler kıyâmetden nişân olsun

Muharrem'de muhibb-i hânedânın kalbi âteş-bâr
Dilerim ki kıyametde Yezid'i nâr-feşân olsun

Hüseyin'i cilve-i hubb-i İlâhî mübtelâ etdi
Velâyet şâhına baldır belâlar âlişân olsun

Bugün evlâd-ı Zehrâ âl-i muhtâr-ı İlâhîdir
Ne yaptı başlarına ol Yezid la'net-mekân olsun

Gülistân-ı risâletden dökülür hâke bülbüller
Nübüvvet gülleri soldu nedir hikmet ayân olsun

Hüseyin sâdât-ı kirâmın şühedâsına rehberdir
Huzûr-ı Hazret-i Hak'da Yezid de ser-keşân olsun

Şehâdet şerbet-i Âl-i Abâ'ya kevser-i ma'na
Bütün ehl-i îmâne cümlesi dârü'l-emân olsun

Muhammed Lutfi'yi rûz-i cezâ dûr eyleme yâ Rab
Maiyyet-i şühedâda o gün ehl-i îmân olsun

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s.377-378)

5.

Muharrem'dir bugün cânâ gönüller hûn-feşân olsun
Mükerremdir o can-dâde bu yolda âlişân olsun

Hüseyin-i Kerbelâ'nın sergüzeştin söylerem ey dil
Dökülsün dâne-i dürler dü-âlemde nişân olsun

Bugün dergâh-ı Muhtâr'e revâdır enbiyâ varsun
Verüp eflâke hayretler melekler gam-keşân olsun

Bugün Hayrü'n-Nisâ bir câme-i gülgûn ile görsün
Hüseyin-i gül-beden tufân-ı kanda keştibân olsun

Hasen ağlar Hüseyin ağlar Ali vü Fâtıma ağlar
Felek ağlar melek ağlar gerek ins ile cân olsun

Kevâkib seyreder evlâd-ı peygamberleri görüp
Gülistân-ı nübüvvet güllerinin bağırî kân olsun

Hüseyin Hayder-i kerrâre şecâatde muâdildir
Muhammed mazharı ol şân nedir hikmet ayân olsun

Muattar emr-i levlâk ile memduh bir Muhammed'dir
Muhammed Lutfi'ye lutfeyle yoldaşı îmân olsun

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s.392-393)

6.

Ağla ey dil can söken kanlar döken geldi yine
Ehl-i îmân kalbine âteş eken geldi yine

Bu Muharremü'l-haramde macera-yı Kerbelâ
Zahr-ı İslâm'ı kırıp beller büken geldi yine

Ol kemer-tal'at Hüseyin'in kâkül-i gülbârını
Dâne dâne yerlere eyvâh eken geldi yine

Ehl-i eflâk ü arâzi cümleten eşyâ bugün
Dağlanurlar hânedâna dağ çeken geldi yine

Lutfiyâ dâr-ı fenâ bâu u gedâyı ağladır
Doğduğun günde de ki devlet-füken geldi yine

(Muhammed Lutfi, *Hulâsatü'l-Hakayık*, İstanbul 1996, s. 451)

TERİMLER, İSİMLER

Ahseneyn: “En güzel iki kişi” anlamında kullanılan bu terimle Hz. Hasan ve Hüseyin kastedilmektedir.

Ali: Ebu Talip’in oğludur. İlk iman edenlerdendir. Peygamberimizin damadı, Hz. Fatıma’nın eşi, Hz. Hasan ve Hüseyin’in babasıdır. Dördüncü halife olan Hz. Ali, sabah namazını kılmakta iken haricilerden Abdullah bin Mülcem tarafından hançerlenerek 661 yılında şehit edilmiştir.

Âl-i Abâ: Aile, evlat, çocuk, hanedan, sülale anlamında kullanılan bu terim, “ehl-i beyt” terimini içine almaktadır. Bu terim ile Hz. Peygamberin abası altında kalan Hz. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin kastedilmektedir.

Ali Ekber: Hz. Hüseyin’in Kerbela’da şehit edilen büyük oğlu.

Ali er-Rıza: Künyesi Ebu’l-Hasan, adı Ali’dir. Babası Musa Kazım İsnaaşeriyye’nin yedinci imamıdır. Annesinin Habeşli veya Sudanlı bir cariye olduğu rivayet edilmektedir. 760’lı yıllarda Medine’de doğdu. Mescid-i Nebevi’de ilim meclisleri kurdu. Siyasetten uzak kaldı. 816 yılında halife Me’mun, Merve gelmesi hususunda ısrar etti. Medine’den yola çıkan Ali er-Rıza Mekke, Kufe, Basra, Erbuk, Horasan, Nisabur ve Serahs’a uğradı. Merv’e geldiğinde halifenin iltifatını gördü. Halife Me’mun, çevresinde bulunan Abbasoğullarını topladı. Ali er-Rıza’yı veliahd ilan etti (817). Ali er-Rıza, bu teklife sıcak bakmadı. Bir müddet direndi. İki ay sonra bu

teklifi zoraki kabul etti. Rivayete göre halife, onu kız kardeşi Ümmü Gülsüm ile, kendi kızı Ümmü Fazl'ı da er-Rıza'nın oğlu Muhammed el-Cevad ile evlendirdi. Bağdat'taki Abbasiler, veliahtlığa Ali'nin evladından birinin getirilmesini hoş görmediler. İsyân ederek ayaklandılar. Me'mun'u azlederek amcası İbrahim bin Mehdi'ye biat ettiler. Me'mun bir ordu ile Bağdat'a yöneldi. Tus'un Nukan kasabasına geldiklerinde Ali er-Rıza hastalandı, üç gün sonra vefat etti (819). Zehirlenerek vefat ettiği söylenmektedir.

Aşr-i Muharrem: Muharrem ayının 10. günü.

Cafer-i Sadık: Medine'de doğdu. Oniki İmam'ın altıncısıdır. İmam Zeynelabidin'in torunu, Muhammed Bakır'ın oğludur. Soy, baba tarafından Hz. Ali'ye, anne tarafından Ebubekir'e ulaşmaktadır. Dedesinden ve babasından ders alarak eğitimini tamamladı. 14 yıl imamet görevi yaptı. İslam toplumunun farklı kesimleriyle iyi ilişkiler kurdu. Saygı duyulan ve hürmet gösterilen bir şahsiyet olarak yerini korudu. Siyasetten uzak kalarak kendisini ilme verdi. Medine'de vefat etti. Abbasi halifesi Ebu Cafer el-Mansur tarafından zehirleterek öldürüldüğü de söylenmektedir. Cennetü'l-Bakî'de bulunan dedesiyle babasının yanına defnedildi.

Cafer Tayyar: Asıl adı Cafer'dir. Ebu Talip'in oğlu, Hz. Ali'nin öz kardeşidir. Hz. Ali'den 10 yaş büyüktü. Çocukluk ve gençlik dönemi amcası Abbas'ın yanında geçti. Habeşistan'a hicret eden ikinci kafilenin başkanlığını yaptı. Hudeybiye anlaşmasından sonra Habeş hükümdarı Necaşi'ye elçi olarak gönderildi. Hayber'in fethedildiği günlerde Medine'ye geldi. Peygamberimiz 629 yılında Suriye'ye gönderdiği orduya Zeyd bin Harise'yi kumandan tayin etti. Zeyd'in şehadeti anında görevi Cafer'in üstlenmesini söyledi. Zeyd ve Cafer bu savaşta şehit oldular. Cafer'in iki kolu da kesildi. "Uçan" anlamına gelen "Tayyar" lakabıyla anıldı.

Düldül: İskenderiye kralı Mukavkis tarafından peygamberimize hediye olarak gönderilen katıra verilen ad. Peygamberimiz, bu katırı Hz. Ali'ye hediye etmiş, o da bu katıra binerek haricilerle savaşmıştır.

Ehl-i Beyt: "Ev halkı" anlamına gelen bu terim, ev sahibiyle birlikte eşini, çocuklarını, torunlarını ve yakın akrabalarını içine alır. Asr-ı Saâdet'ten bu güne kadar peygamberimizin ailesi ve soyu anlamına gelen bir terim olarak kullanılmıştır. Peygamberimiz, eşi Ümmü Seleme'nin odasında iken "Ey ehl-i beyt, Allah sizden kiri gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor" (Ahzap suresi, ayet: 33) ayeti nazil olur. Peygamberimiz, odada bulunan Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i abasının altına alarak "Allah'ım, bunlar benim ehl-i beytimdir, onları günahlarından temizle" diye dua eder.

Ehl-i beyt terimi, Peygamberimizle birlikte, onun yakını olan bu dört kişiyi içine alır. Ehl-i sünnet uleması, peygamberimizin ev halkını, yakın akrabalarını, İmam Mehdi'yi ehl-i beytten sayarlar. Şia uleması bu çerçeveyi daraltır; peygamberimizi, abası altında bulunan dört kişiyi ve onların neslinden gelen diğer dokuz imamı ehl-i beytten kabul ederler. Mevlevi, Kadiri, Rifai tarikatları da Şia ulemasının bu görüşünü benimsemişlerdir.

Evlâd-ı Mustafa: Peygamberimizin torunları kastedilmektedir.

Fahr-i Âlem: Dünyanın övücü anlamında kullanılan bu terimle peygamber efendimiz kastedilmektedir.

Fahr-i Kâinât: Kainatın övücü anlamında kullanılan bu terimle peygamber efendimiz kastedilmektedir.

Fahrü'n-nisa: Kadınların övücü anlamına gelen bu terim Hz. Fatıma için kullanılmaktadır.

Fatıma: Hz. Peygamberin Hatice'den doğan son çocuğudur. Hz. Ali'nin eşi, Hasan ve Hüseyin'in annesidir.

Firavun: Mısır kavminden Amalika hükümdarlarına verilen lakaptır. Bunların en zalimi Hz. Musa zamanında yaşayanıdır. Yusuf suresinde Firavun'un Hz. Musa'ya ve onun kavmine yaptığı zulümler anlatılır. Hz. Musa'ya ve gösterdiği mucizelere inanmaz. Tanrılık iddiasında bulunur. Kavmini bu düşüncesine inandırır. Kendisine inananları tahrik eder, onları Musa'nın zulmünden kurtaracağına inandırır. Mısır'dan ayrılan Musa'yı takip ederken Kızıl Deniz'de boğulur.

Gurre: Arabi ayın ilk günü veya ilk gecesi.

Gurre-i Mâh-ı Muharrem: Muharrem ayının ilk günü veya ilk gecesi.

Gurre-i Muharrem: Muharrem'in ilk günü veya ilk gecesi.

Hâmân: Hz. Musa döneminde yaşayan Mısır Firavun'unun veziridir. Karun gibi zengindir. Kahinlerden Musa'nın doğacağını öğrenen Hamân, Firavun'a doğacak erkek çocukların öldürülmesini telkin eder.

Hasan: 625 yılında Medine'de doğdu. Peygamberimizin torunu, Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin büyük oğludur. Cemel ve Siffin savaşlarına katıldı. Hilafet konusunda Muaviye ile arasında çıkan anlaşmazlık sonucu, müslüman kanının dökülmemesi amacıyla hilafetten vazgeçti. Hayatının geri kalan kısmını siyasetten uzak kalarak geçirdi. Yezid'le evlendirilmek vadiyle kandırılan eşi Ca'de bin Eş'as tarafından 669 yılında zehirlendi. Cennetü'l-Baki mezarlığına annesinin yanına defnedildi.

Hasan el-Askeri: 846 yılında Medine'de doğdu. İmam Ali el-Hâdî'nin oğludur. Abbasi halifesi Mütevekkil Alallah tarafından 2-3 yaşlarında iken babasıyla birlikte Samarra'ya götürülmüştür. Babasının vefatından 4 ay önce veliahdığa nasbedilmiştir. Babasının ölümünden sonra Hasan el-Askerî'nin kardeşi Cafer kendi imamlığını iddia ettiyse de ilgi görmedi. Hayatı boyunca gözetim altında tutulduğundan taraftarları ile ilişki kuramadı. 1 Ocak 874 tarihinde vefat etti. Hastalığı anında halife Mu'temid Alallah'ın tedavi amacıyla evine gönderdiği hekim tarafından zehirlendiği rivayeti de yaygındır.

Hatice: Hz. Peygamberin ilk hanımıdır. Fatıma'nın annesi, Hasan ve Hüseyin'in büyük annesidir.

Hayrû'n-nisa: Kadınların hayırlısı anlamına gelen bu terim Hz. Fatıma için kullanılmaktadır.

Hür: Hz. Hüseyin'i Kerbela çölüne sürekleyen bu zat, Yezid taraftarlarının uzlaşmadan yana olmaması nedeniyle yaptığının pişman olur. Hz. Hüseyin'in saflarına katılarak onunla birlikte Kerbela'da şehit olur.

Hüseyin: Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin küçük oğludur. Kerbela olayında şehit edilmiştir. Şiirlerde Seyyidü'ş-Şüheda, Şâh-ı Kerbela, İmam Hüseyin biçiminde anılır.

İbn-i Meryem: Meryem'in oğlu anlamına gelen bu terim ile Hz. İsa kastedilmektedir.

İmam Hasan: Hz. Hasan.

İmam Hüseyin: Hz. Hüseyin.

Kafir: Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan kişi.

Kanber: Hz. Ali'nin sadık, siyahi kölesidir. Onun hilafeti döneminde hacipliğini yapmış, ona bağlılığı ile şöhrete kavuşmuştur. Hz. Ali tarafından azad edilmiştir. Haccac-ı Zalim tarafından şehit edilmiştir.

Kevser: Cennette bir suyun adıdır. Kevser suresinin ilk âyetinde peygamberimize, "Biz sana Kevser'i verdik" denilmektedir. Bu âyet nedeniyle Kevser, peygamberimize verilmiş özel bir havuz olarak tefsir edilmektedir. "Sâkî-i Kevser" kelimesi ile peygamberimizin bu sudan ümmetine ikramda bulunduğuna dikkat çekilir, Sâkî-i Kevser ifadesiyle peygamberimiz kastedilir. Bazı şiirlerde de Sâkî-i Kevser'in Hz. Ali olduğu ifade edilir.

Kisvet-i Mâtem: Matem elbisesi.

Kufe: Necf ile Kerbela arasında, Hire'nin 5 km. kuzeyinde Bağdat'a 170 km. uzaklıktaki şehir. Kufeliler Cemel ve Sıffin savaşlarında Hz. Ali'nin yanında yer aldılar. Hz. Hüseyin'e haber göndererek kendisine biat edeceklerini belirttiler. Hz. Hüseyin, amcası oğlu Müslim bin Akil'i Kufe'ye gönderdi. Kufe valisi Abdullah bin Ziyad, Müslim'i öldürür, halkı biattan vazgeçirir. Bu durumdan haberi olmayan Hz. Hüseyin, Müslim'in gönderdiği olumlu haberler üzerine Kufe'ye hareket eder. Ömer bin Sa'd komutasındaki ordu tarafından yolu kesilen Hz. Hüseyin Kerbela'da çocukları ile birlikte şehit edilir.

Lâ fetâ illâ Ali lâ seyfe illa Zülfikâr: Ali'den başka yiğit, Zülfikâr'dan başka kılıç yoktur.

La'netullahi Yeziden ve alâ Âl-i Yezîd: Allah'ın la'neti Yezid'in ve yakınlarının üzerine olsun

Mâh-ı Mâtem: Mâtem ayı. Hz. Hüseyin'inin Muharrem ayında şehit edilmesi nedeniyle bu aya mâtem ayı denilmiştir.

Mâh-ı Muharrem: Muharrem ayı.

Mâtem tutmak: Hz. Hüseyin'in yasını tutmak.

Mehdî bin Hasan el-Askerî: 12. İmam'dır. Abbasilerin baskısın-

dan dolayı gizlendiğine, ölmediğine, tekrar dünyaya gelecek yeni bir nizam vereceğine inanılır.

Mercane: Kufe valisi Ubeydullah bin Ziyad'ın annesi.

Mersiye: Ölen bir kimsenin iyiliklerini sayarak acımak ve ağlamak. Bir insanın ölümünden duyulan acıyı dile getirmek amacıyla yazılan eserler. Eski Türklerde "sagu", halk arasında "ağıt" olarak bilinir. Hazret-i Hüseyin'in Kerbelâ'da mazlumen şehit edilmesi olayı bütün insanları etkilemiş farklı ırklara, farklı dinlere mensup şairlerin mersiyelelerine konu olmuştur.

Mervan: Hz. Hüseyin'in öldürülmesi hususunda Medine valisini uyaran zalim.

Meryem: Hz. Davud'un soyundan gelen İmran'ın kızı, Hz. İsa'nın annesidir. İmran'ın ve eşinin çocuğu olmadığından bunlar, çocukları olursa mabedin hizmetine verecekleri hususunda adakta bulunurlar. Meryem, doğumuyla birlikte mabedin imamı Zekeriya peygambere teslim edilir. Cebrail'in üflemesi sonucu Hz. İsa'ya hamile kalır. Yahudiler onu iffetsizlikle suçlarlar. Nişanlısı bulunan Yusuf Neccar onu Nasıra'ya götürür. Filistin kralı, doğacak çocuğun öldürülmesini emredince Mısır'a veya Anadolu'ya gelirler. Hz. İsa'yı büyütür, onun göğe çekilmesinden bir müddet sonra vefat eder.

Muhammed Bakır: Medine'de doğdu. Oniki İmam'ın beşincisidir. Babası, Kerbela olayından sağ kurtulan Ali bin Hüseyin Zeynelabidin'dir. Baba tarafından Hz. Hüseyin'in, anne tarafından Hz. Hasan'ın torunudur. Hayatının önemli bir kısmını Medine'de geçirdi. Babasından, sahabe ve tabiinden hadis nakletti. Siyasi olaylara katılmadı. Sükunet yolunu tercih etti. 733 yılında Medine'de vefat etti. Cennetü'l-Baki mezarlığına defnedildi.

Muharrem: Kamerî takvimin ilk ayıdır. İkinci halife Ömer zamanında hicri yılın ilk ayı kabul edilmiştir. İslam'dan önce bu ayda savaşmak haramdı. Bu nedenle, bu aya, "haram kılınmış" anlamına gelen Muharrem adı verildi. Muharrem ayı içinde bazı olaylar gerçekleştiğinden, bu ayın ayrı bir özelliği vardır. Bu olayların sonuncusu, ümmette büyük bir infiale yol açan Kerbelâ vak'asıdır.

Muharremiye: Muharrem ayı, yılın ilk ayıdır. Yeni yılın geldiğini bildirmek amacıyla, şairlerin, devlet adamlarına ve padişaha sundukları manzumelere Muharremiyye adı verilmiştir. Bu Muharremiyyelerde adı geçen kişilerin yeni yılları kutlanırdı. Devlet adamları Muharrem ayının ilk gününde saraya giderler, padişahın yeni yılını tebrik ederlerdi. Padişah tarafından bunlara hediyeler verilir, bu hediyelere de Muharremiyye denilirdi. Devlet adamlarının ve eşraftan insanların yakınlarına ve bendelerine verdikleri hediyeler de aynı adla anılırdı.

Muhibb-i Hânedân: Ehl-i Beyt sevgisi.

Musa Kazım: Yedinci İmam'dır. Cafer-i Sadık'ın oğludur. Siyasi hareketlere ilgi duymamasına rağmen sürekli gözetim altında tutuldu. 779 yılında hapiste iken vefat etti.

Mülcem: Şiirlerde Mülcem, İbn-i Mülcem adıyla anılan bu şahıs, sabah namazını kılmakta olan Hz. Ali'yi yaralamış, şehit olmasına sebep olmuştur.

Mü'min: Allah'a, peygamberine ve iman esaslarına inanan kişi.

Münafık: İkiyüzlü, riyakar. Allah ve resulüne inanmadığı halde inanmış gibi görünerek müslümanları aldatan kişi.

Müşrik: Allah'a eş ve ortak koşan kişi.

Naki: Onuncu İmam'dır. Muhammed Cevad et-Taki'nin oğludur. siyasetle ilgisi olmamasına rağmen Samerra'ya götürülerek gözetim altında tutuldu. Genç yaşında vefat etmesi zehirlenerek öldüğü şüphesini doğurmaktadır.

Nemrûd: Hz. İbrahim'i ateşe attıran Babil kralı.

Sâkî-i Kevser: Bkz. Kevser

Seyyid: Hz. Hüseyin neslinden gelen kişilere verilen genel ad.

Seyyidü'ş-Şühedâ: Şehitlerin seyyidi, şehitlerin efendisi. Hazret-i Hüseyin için kullanılan bir terim.

Sinan: Hz. Hüseyin'in başını kesen ve işlediği bu cinayetle övünen kişi.

Sultân-ı Enbiya: Peygamberler sultanı anlamına gelen bu terim ile peygamberimiz kastedilmektedir.

Sultân-ı Kerbelâ: Kerbelâ sultanı. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şâh-ı Evliya: Veliler şahı anlamına gelen bu terim Hz. Hüseyin için kullanılmaktadır.

Şâh-ı Kerbelâ: Kerbelâ'nın şâhı. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şâh-ı Mazlûm: Mazlum şâh. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şâh-ı Şehîdân: Şehitler şâhı. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ: Kerbelâ şehitlerinin şâhı. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şehîd-i Kerbelâ: Kerbelâ şehidi. Hz. Hüseyin için kullanılan bir terim.

Şerif: Hz. Hasan neslinden gelen kişilere verilen genel ad.

Şimr: Hz. Hüseyin'in başının kesilmesini emreden zalim.

Şühedâ-yı Kerbelâ: Kerbelâ şehitleri. Kerbelâ'da şehit düşenlerin tamamı bu adla anılırlar.

Taki: İmam Ali er-Rıza'nın oğludur. Dokuzuncu İmam'dır. 835 yılında Bağdat'ta vefat etti. Zehirlenmek suretiyle öldürüldüğü rivayet edilmektedir.

Teberrâ: Yüz çevirmek, uzaklaşmak, sevmemek. Yezîd'i, onun neslinden gelenleri, onun taraftarlarını sevmemek anlamında kullanılan bir deyimdir.

Tecdîd-i Mâtem-i Şühedâ: Kerbelâ şehitlerinin matemini yenilemek.

Tevellâ: Dost edinmek, sevmek. Ehl-i beytin velâyetini tanımak, onları sevmek, onlardan şefâat dilenmek, onları dost edinmek anlamında kullanılan bir deyim.

Ubeydullah bin Ziyad: Yezid'in Kufe valiliğine atadığı kişi. Şiirlerde İbn Ziyad (Ziyad'ın oğlu) adıyla anılır.

Ümmü Gülsüm: Fatıma'nın kızı, Hz. Hüseyin'in kardeşidir.

Yezîd: Muaviye'nin oğludur. Muaviye tarafından hilafete atanmıştır. Hz. Hüseyin'i kendisine rakip görerek onun şehit edilmesine sebep olmuştur.

Zeynelabidin: Ali Avsat adıyla da anılır. Hz. Hüseyin'in oğludur. Kerbela olayının olduğu günlerde ağır hastalığı nedeniyle sağ kalan dördüncü İmam'dır.

Zeynep: Hz. Fatıma'nın kızı, Hz. Hüseyin'in kardeşidir.

Zülfıkar: Peygamberimiz tarafından Hz. Ali'ye hediye edilen kılıç. Uç tarafı ikiye ayrılarak bir çatal oluşturan bu kılıç, Hz. Ali tarafından savaşlarda kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA

- ABDURRAHMAN SÂMÎ. *Divan-ı Sâmî*, Şahinler Vakfı Neşriyatı, İzmir 1980.
- ÂDİLE SULTAN, *Âdile Sultan Divanı*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 260.
- AHMED HAZİM. *Sânihât-ı Seyrânî*, Matbaa-i Millî, İstanbul 1340.
- AHMED SAFÂ. *İlâveli Vâveylâ Yahut Mesâib-i Kerbelâ*, İstanbul 1327.
- AHMED SERVET. *Nevha-i Dil*, Kasbar Matbaası, İstanbul 1311.
- AKSOY, Ömer Asım-YENER, Şakir Sabri-ÜNLER, Ali Nadi. *Ay-dî Divanı*, Gaziantep 1937.
- AKSOY, Ömer Asım. *Hasırcioğlu Hafız Mehmed Ağa*, G.Antep 1941.
- ALİ FERRUH. *Kerbelâ-Kitab-ı Evvel-*, Paris 1305.
- ALİ ŞÂDÎ. *Sirişk-i Mâtem*, İstanbul 1326.
- ALİ ŞÂDÎ. *Sirişk-i Mâtem*, Osmanlı Meziyet-i İktisadiyye Matbaası, İstanbul 1326.
- ALİ VASFÎ. *Mersiye*, Baskı yeri ve yılı yok.
- ALİ ZÂKÎ. *Medhiye ve Mersiye, Der-Hakk-ı Resûl-i Hudâ Cenab-ı Hüseyin Şehid-i Sahrâ-yı Kerbelâ*, İstanbul 1301.
- ALTINOK, Baki Yaşa. *Türâbî Divanı*, Horasan Yayınları, İstanbul 2006.
- ÂRİF HİKMET. *Divan-ı Ârif Hikmet*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 2864.
- ARSLAN, Mehmet-AKSOYAK, İ. Hakkı. "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Kerbelâ Mersiyelerini Muhtevâ Bir Risalesi:

Subhatü'l-Abdâl", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sy. 2, Sivas 1996.

- ARSLAN, Mehmet. *Bursalı İffet Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2005.
- ARSLAN, Mehmet. *Leylâ Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2003.
- ARSLAN, Mehmet. *Şeref Hanım Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002.
- AŞKÎ. *Divan-ı Aşkî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 279.
- AŞKÎ. *Divan-ı Aşkî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no. 3934.
- ATALAY, Besim. *Maraş Tarihi ve Coğrafyası*, İstanbul 1339.
- AVNÎ. *Avni Beğ Divanı*, İstanbul 1306.
- AYAN, Hüseyin. *Nesîmî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1990.
- AYAZ, Hayrettin. *Harputlu Abdülhamid Hazmî Divanı*, İstanbul 1998.
- AYDEMİR, Yaşar. *Behiştî Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2000.
- AZBÎ. *Divan-ı Azbî*, Kitaplığımızdaki Yazma Azbî Divanı.
- BANDIMALIZALE SEYYİD YUSUF NİZAMEDDİN. *Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ*, Baskı yeri yok, 1339.
- BAŞOĞLU, M. Adnan-OKUMUŞ, Necdet. *Hasan Rüşdi Divanı*, Manisa 2003.
- BELİĞ. *Divan-ı Belîğ*, Takvimhane-i Âmire, İstanbul, 1258.
- BİRRÎ. *Divan-ı Birrî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, No. 54.
- BURSAVÎ, İsmail Hakkı. *Risale-i Hüseyiniyye*, Baskı yeri ve yılı yok.
- BÜLBÜL, İbrahim. Keçecizade İzzet Molla, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1989.
- CANIM, Rıdvan. *Edirne Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.
- CEM'Î. *Divan-ı Cem'î*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, no. 432/1.
- ÇAĞIN, Sabahattin. *Tokadîzade Şekip*, Akademi Kitabevi, İzmir 1998.
- ÇELEBİOĞLU, Âmil. *Muhammediye I*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1996.
- ÇELİKOĞLU, Şahver. *Divan Sezâyî-i Gülşenî*, Yazı Yayıncılık, İstanbul 1985.
- ÇIPAN, Mustafa. *Fasih Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2003.

- DERTLÎ. *Dertli Divanı*, İstanbul 1329.
- DOĞRAMACI, Baha. *Kemâlî'den Aşk Sızıntıları*, İstanbul 1946.
- DÖRTBUDAK, Mehmet Veysi. *Kıratoğlu Emin Divanı*, Akademi Kitabevi, İzmir 2003.
- EDHEM. *Vak'a-i Kerbelâ*, Dikyan Karabatyan Mat., İstanbul 1291.
- EDİP HARABÎ. *Edip Harâbi Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, İhsan Mahvi, no. 98.
- EMRÎ, Murad. *Divan-ı Murad Emrî*, Matbaa-i Emrî, Bursa 1329.
- ENDERÎ, Mehmed Münib. *Enderî Divanı*, İstanbul 1959.
- ERDOĞAN, Mustafa. *Türk Edebiyatında Muhammes*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- ERGİN, Ali Şakir. *Fennî Divanı*, Ankara 1996.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet. *Bektaşî Şairleri ve Nefesleri*, 2. baskı, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1955.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet. *Beşiktaşlı Gedâi*, Semih Lütfi Sühulet Kütüphanesi, İstanbul tarihsiz.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet. *Ondokuzuncu Asırdanberi Bektaşî-Kızılbaş Alevî Şairleri ve Nefesleri*, 2. baskı, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1956.
- ERGUN, Sadeddin Nüzhet. *Sabûhî Hayatı ve Eserleri*, Kanaat Kütüphanesi, İstanbul 1933.
- ERKUL, Rasih. *Manisalı Birrî Mehmed Dede, Hayatı-Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Divanı*, Manisa 2000.
- ERTAN, Mehmet Emin. *Urfalı Şair Abdî*, Şurkav Yayınları, Şanlıurfa 1997.
- EŞREF, Mustafa Paşa. *Pâk Divan-ı Eşrefî'ş-Şuarâ*, Matbaa-i Âmiri, İstanbul 1278.
- FÂİZÎ, Kafzade. *Divan-ı Kafzâde Fâizî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 318.
- FASİH. *Fasih Divanı*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 469.
- FASİH. *Fasih Divanı*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 328.
- FAZİL. *Divan*, Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, no. 703.
- Fehîm-i Kadîm. *Divan-ı Fehim-i Kadim*, Süleymaniye Kütüphanesi, Nafiz Paşa, no. 924.
- FERÎDÛN. *Divan-ı Ferîdûn*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail, no. 470/1.

- FUZÛLÎ. *Hadîkatü's-Suedâ*, Bulak Matbaası, 1261.
- GİRİTLİ SALACIOĞLU MUSTAFA CELVETÎ. *Divan* (Haz. Cemel Kurnaz-Musafa Tatçı-Yaşar Aydemir), Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- GÖÇGÜN, Önder. *Ziya Paşa'nın Hayatı, Eserleri, Edebi Şahsiyeti ve Bütün Şiirleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.
- GÛL, Muhsin. *Sıdkı Baba Hayatı ve Divanından Örnekler*, Ankara 1984.
- GÜNDOĞDU, Mehmed Kemal. *Müştak Baba (Divan)*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.
- GÜNEŞ, Mustafa. *Yozgatlı Hüznî Divanı II*, Baskı yeri yok 2000.
- HAFIZ MUHAMMED SEBATÜDDİN. *Divan*, İstanbul 1309, s. 57-58)
- HASAN BASRÎ TAPDIK BABA. *Basri Baba Nefesleri* (Kazım Hacımeyliç), Yedi İklim Yayınları, İstanbul 2001.
- HASAN TEVFİK EFENDİ. *Ravza-i Âl-i Abâ*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1293.
- HASİRÎZADE HAFIZ MEHMED. *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 93.
- HÂŞİM. *Mersiye-i Bandırmalızade Haşim Baba*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, no. 4721.
- HÂŞİM. *Divan-ı Hâşim Efendi*, İstanbul 1252.
- HAYBER, Abdülkadir-ÖZBAY, Hüseyin. *Muallim Naci'nin Şiirleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.
- HAYRETÎ. *Divan-ı Hayretî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, no. 437.
- İBRAHİM HAKKI KEMÂHÎ. *Divan-ı Ebü'l-Kemâl*, İstanbul 1326.
- İFFET, Seyyid Mehmed Emin. *Divan-ı Belağat-Ünvan-ı Seyyid Mehmed Emin İffet*, Takvîm-i Vakâyi Matbaası, İstanbul 1257.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal. *Hersekli Ârif Hikmet Bey Divanı*, İstanbul 1334.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal. *Leskofçalı Galip Bey Divanı*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1335.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal. *Son Asır Türk Şairleri I-IV*, 3. baskı, Dergah Yayınları, İstanbul 1988.
- İSEN, Mustafa. *Acıyı Bal Eyledik*, Akçağ Yayınları, Ankara 1994.

- İSMAİL PAŞAZADE HAKKI BEĞ. *Divan*, Hudavendigâr Matbaası, Bursa 1292.
- İVGİN, Hayrettin. “Âşık Baba Ceyhunî ve Hakkında Bilinenler/Bilinmeyenler”, *Hüsne Mağrur Olma* adlı eser içinde, Kitabevi, İstanbul 2005.
- İVGİN, Hayrettin. *Geredeli Âşık Fiğânî*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1994.
- İVGİN, Hayrettin. *Hüsne Mağrur Olma*, Kitabevi, İstanbul 2005.
- İZZET. *Divan-ı İzzet Beğ*, Takvimhane-i Âmire, İstanbul 1258.
- İZZET, Keçecizâde. *Divan-ı İzzet*, Bulak 1255.
- KAHRAMANOĞLU, Kemal. *Nazîf-i Mevlevî Divançesi*, Tablet Yay. Konya 2005.
- KÂMÎ (Âmidî). *Divan-ı Kamî*, İstanbul 1280.
- KÂMÎ (Âmidî). *Hadîka-i Maneviyye*, İstanbul 1280.
- KÂMÎ (Edirneli). *Divan-ı Kâmî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 373.
- KÂMÎ (Edirneli). *Divan-ı Kâmî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 374.
- KÂMİL. *Divan-ı Kâmil*, Hulusi Efendi Matbaası, İstanbul 1325.
- KÂNÎ. *Divan-ı Kânî*, Bayazid Devlet Kütüphanesi, Veliyyüddin Efendi, no. 3668.
- KAPLAN, Mahmut. *Neşâtî Divanı*, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.
- KARA ŞEMSÎ. *Tuhfetü'l-Mesnevî alâ Hubbi'l-Hayderî ve Divançe-i Kara Şemsî*, A. Mavyan Şirket-i Mürettibiye Matbaası, İstanbul 1305.
- KARAHAN, Abdülkadir. *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri*, Ankara 1991.
- KARAMAN, Nihal Nomer. *Cemâlî Divanı*, Kitabevi, İstanbul 2002.
- KAYA, Bayram Ali. *Neşâtî*, Şule Yayınları, İstanbul 1998.
- KAYA, Doğan. *Âşık Ruhsatî*, Sivas Belediyesi Kültür Yayınları, Sivas 1999.
- KAZAN, Şevkiye. “Üsküdarlı Osman Şems Efendi ve Kerbelâ Merisyesi”, II. *Üsküdar Sempozyumu*, Cilt 2, İstanbul 2005.
- KAZIM PAŞA. *Makâlîd-i Aşk*, İstanbul 1301.
- KILIÇ, Atabey. “Marifi Tarikatı Şeyhi Ferdi Baba ve Aruzla Yazılmış Şiirleri”, *İlmî Araştırmalar*, Sy. 12, İstanbul 2001.
- KİLİSLİ KADRİ. *Kilis Tarihi*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1933.

- KÖKSAL, M. Asım. Hz. Hüseyin ve Kerbela Faciası, Y. Şafak, Baskı yeri ve yılı yok.
- KURTULMUŞ, Rıza. "Kerbela" maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. 25, Ankara 2002.
- KÜÇÜK FİLİBELİZEDE MUSTAFA ÂSİM. *Nâle-i Uşşâk*, Mihran Matbaası, İstanbul 1301.
- LEBÎB. *Mersiye-i Cenâb-ı Hüseyin bin Murtaza Der Sûret-i Beyân-ı Vukûât-ı Kerbelâ*, baskı yeri yok, 1279.
- LEBÎB. *Mersiyeler*, baskı yeri ve yılı yok.
- LEYLÂ HANIM. *Divan-ı Leylâ Hanım*, Bulak 1260.
- MAZIOĞLU, Hasibe. *Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri*, Ankara 1987.
- MEHMED ALİ HİLMİ DEDE BABA. *Merhum Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı*, Uhuvvet Matbaası, İstanbul 1327.
- MEMDUH, Mehmed. *Divan-ı Eş'âr*, İstanbul 1332.
- MERMER, Ahmet. *Karamanlı Aynî ve Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1977.
- MERMER, Ahmet. *Kütahyalı Rahîmî ve Divanı*, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul 2004.
- MİSLÎ. *Divan-ı Misli*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 318.
- MOLLA MURAD. *Divan-ı Molla Murad*, İstanbul 1290.
- MUALLİM NACİ. *Lügat-i Naci*, Çağrı Yayınları, Tıpkı basım, İstanbul 1978.
- MUALLİM NACİ. *Sünbüle*, İstanbul 1307.
- MUALLİM NACİ. *Yâdigâr-ı Naci*, İstanbul 1314.
- MUALLİM SA'DÎ. "Meded Yâ Şâh-ı Kerbelâ", *Cerîde-i Sufiyye*, 19 Eylül 1329, Sayı, 64.
- MUALLİM SA'DÎ. "Nevha-i Me'yûsâne", *Cerîde-i Sufiyye*, 5 Kânunvevvel 1329, Sayı, 75.
- MUHAMMED LUTFÎ, Hulâsatü'l-Hakâyık, İstanbul 1996.
- MUSTAFA ÂLÎ. *Divan-ı Âlî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 695.
- MUSTAFA ÂLÎ. *Divan-ı Âlî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye, no. 1107.
- MUSTAFA FEVZÎ. "Meşher-i Re's-i Şerîf-i Cenâb-ı Hüseyin'e Karşu", *Cerîde-i Sufiyye*, Sayı: 74.
- MUSTAFA RÛMÎ EFENDİ. *Divan* (Haz. Abdülkerim Abdülkadir-oglu, Mustafa Tatçı), Ankara 1998.

- MÜŞTAK. *Divan-ı Müştak*, Takvimhâne-i Âmire Matbaası, İst. 1264.
- NÂİLÎ. *Nâilî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hüsrev Paşa, no. 559.
- NAZÎM. *Divan-ı Nazîm*, Takvimhâne-i Âmire, İstanbul 1257.
- NESÎMÎ. *Divan-ı Nesîmî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, no. 3418.
- NEŞ'ET. *Divan-ı Neş'et Efendi*, Bulak 1252.
- NEŞÂTÎ. *Neşâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Nazif Paşa, no. 942.
- NEVRES, Osman. *Divan-ı Osman Nevres*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1290.
- NEVRES. *Mersiye*, Baskı yeri ve yılı yok.
- NUREDDİN EFENDİ. *Vak'a-i Kerbelâ*, Yusuf Ziyaeddin Efendi Matbaası, İstanbul, 1341.
- OKAY, Haşim Nezîhî. *Bolulu Dertli Divanı*, İstanbul 1958.
- OKAY, Haşim Nezîhî. *Everekli Seyrânî*, İstanbul Maarif Kitaphanesi ve Matbaası, İstanbul 1963.
- OLGUN, Tahir. "Mersiye", İslam Yolu, Yıl 1, Sayı. 7.
- OLGUN, Tahir. *Mahfil*, Safer, 1343, cilt 5, Sayı. 52.
- ONAY, Ahmet Talat. *Çankırı Şairleri I-II*, Çankırı Matbaası, Çankırı 1930-1932.
- OSMAN ŞEMS. *Mersiye-i Cenâb-ı Seyyidü's-Şühedâ* (Bastıran: Şeyh Hayrullah Taceddin), İstanbul 1327.
- OSMAN ŞEMS. *Divan-ı Osman Şems*, Süleymaniye Kütüphanesi, Arslan Kaynardağ, no. 198.
- ÖMÜRLÜ, Yusuf-DALKILIÇ, Dinçer. *Îlahiyât-ı Ken'ân*, İstanbul 1988.
- ÖZCAN, Hüseyin. *Abdulmalik Hilmi-Hayatı ve Şiirleri*, 2. baskı, İstanbul 2008.
- ÖZCAN, Nurgül. *Sükuti Divanı ve Tahlili*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- ÖZGÜL, M. Kayahan. *Osman Nevres, Hayatı ve Eserleri*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- ÖZGÜL, M. Kayahan. *Yenişehirli Avni*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- ÖZGÜL, Metin Kayahan. *Hersekli Ârif Hikmet*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.

- ÖZGÜL, Metin Kayahan. *Leskofçalı Galip Hayatı ve Eserleri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.
- PAKALIN, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I-III*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1983.
- PEHLİVAN, Gürol-BAYRAM, Bülent-DÖRTBUDAK, Mehmet Veysi. *Tevhûde Hanım ve Divanı*, 2. baskı, Manisa Belediyesi Kültür Yayınları, Manisa 2007.
- PEREMECİ, Osman Nuri. *Edirne Tarihi*, İstanbul 1939.
- RÂSİH. *Divan-ı Râsîh*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 232.
- REFÎ. *Divan-ı Refî-i Kalâyî*, İstanbul 1284.
- RİYÂZÎ, *Divan-ı Riyâzî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 3532.
- RİYÂZÎ, *Divan-ı Riyâzî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 5536.
- RIZA. *Divan-ı Rıza*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 2884.
- RÛHÎ, Bağdatlı. *Külliyât-ı Eş'âr-ı Rûhî-i Bağdâdî*, İstanbul 1287.
- RÛHÎ. *Divan-ı Ruhî*, Millet Kütüphanesi, Reşit Efendi, no. 758.
- SABÛHÎ. *Divan-ı Sabûhî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 249.
- SAFÎ. *Kerbelânâme*, Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, no. 84.
- SALACIOĞLU MUSTAFA CELVETÎ. *Divan*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no. 3456.
- SELÂMÎ. *Divan-ı Selâmî*, Yahya Efendi Matbaası, İstanbul 1287.
- SENİH. *Divan-ı Senih-i Mevlevî*, Takvimhane-i Âmire Matbaası, İstanbul 1275.
- SENİH. *Mersiye-i Cenâb-ı Şehinşâh-ı Kerbelâ*, Ceride-i Askeriye Matbaası, İstanbul, 1290.
- SERBESTZADE AHMED HAMDÎ İSKİLİBÎ. *Divan-ı Hamdî* (Haz. İsmail Güleç), Pan Yayıncılık, İstanbul 2004.
- SEYYİD SEYFULLAH. *Şeref-i Siyâdet*, İstanbul 1326.
- SEZÂYÎ. *Divan-ı Sezâyî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 204.
- SIRRÎ. *Sırrî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, no 3475.

- SÛZÎ, Şeyh El-hâc Ahmed. *Divan-ı Şeyh El-hâc Ahmed Sûzî*, El-hâc Mustafa Efendi Matbaası, İstanbul 1290.
- ŞAHİN, Abdullah. *Kilisli Abdullah Sermest Tazebay Divanı*, Ankara 1999.
- ŞEFİK. *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 228.
- ŞEFİK. *Divan*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, Manzum, no. 229.
- ŞEKİP, Tokadîzâde. "Şehid-i Kerbelâ'ya", *Mahfil*, 1340, Sy.15.
- ŞEMSEDDİN SAMÎ. *Kamûs-i Türkî*, Çağrı Yayınları, Tıpkı basım, İstanbul 1978.
- ŞEMSÎ. *Şemsî Divanı*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 2809.
- ŞEREF HANIM. *Divan-ı Şeref Hanım*, Şeyh Yahya Efendi Matbaası, İstanbul 1292.
- ŞEYH SÂMÎ. *Nâme-i Muharrem*, Matbaa-i Hukûkiyye, İstanbul 1327.
- ŞİRZÂD. *Mersiye (Vâveylâ)*, baskı yeri ve yılı yok.
- ŞÜKRÜ. *Divan-ı Şeyh İlhami ve Seyyid Battal Gazi*, İstanbul 1334.
- TEVFİK. *Kasâid-i Tevfik*, İstanbul 1304.
- TOKÂDÎZÂDE ŞEKİP. *Neşîde-i Vicdan*, Keşişyan Matbaası, İzmir 1325.
- TOPRAK, M. Faruk. "Mersiye" maddesi, TDV. İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. 29, Ankara 2004.
- TÜRÂBÎ, Baba Hacı Ali. *Divan-ı Türâbî*, İstanbul 1294.
- UBEYDÎ. *Divan-ı Ubeydî*, Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Efendi, Manzum, no. 272.
- VİRÂNÎ ABDAL BABA. *Virânî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, no. 4.
- YAZICIZÂDE, Mehmed. *Muhammediye*, İstanbul 1298.
- ZARÎFÎ. *Divan-ı Zarîfî*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, no. 3863.
- ZÂTÎ. *Zâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, no. 3824.
- ZÂTÎ. *Zâtî Divanı*, Süleymaniye Kütüphanesi, Lala İsmail Efendi, no. 443.
- ZEKÂYÎ. *Divan-ı Zekâyî*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1258.
- ZİHNÎ. *Divan-ı Zihni-i Çermikî*, Tatyos Divitciyan Matbaası, İstanbul 1291.
- ZİYA PAŞA. *Külliyât-ı Ziya Paşa*, İstanbul 1924.